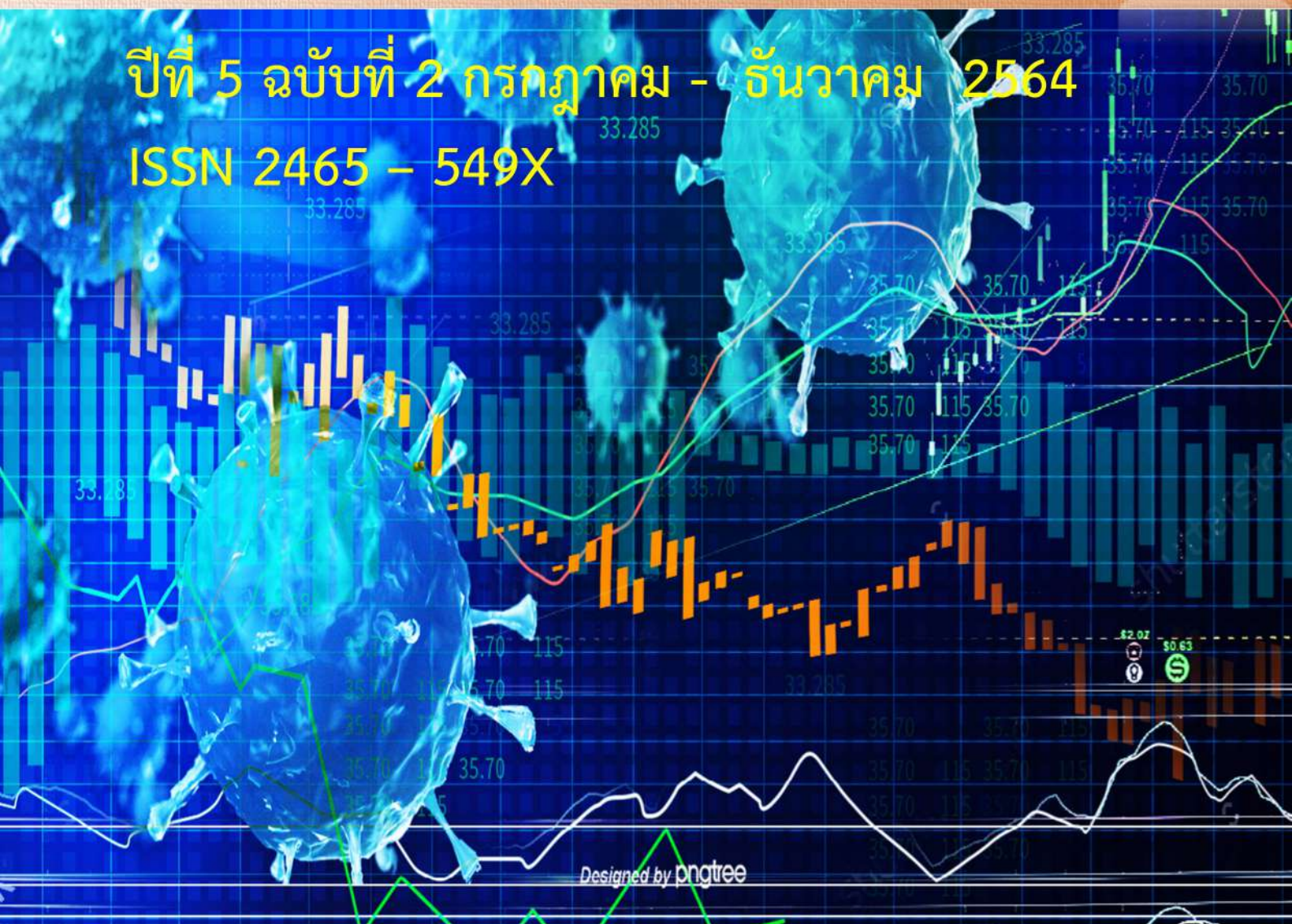

วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2564

ISSN 2465 - 549X

SAU JOURNAL

OF SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES

SAUJOURNALSSH.SAU.AC.TH

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

SAU Journal of Social Sciences and Humanities

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

วัตถุประสงค์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เป็นวารสารทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการของนักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไปในสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการ บริหารธุรกิจ รวมถึงสหวิทยาการ อื่นๆ

นโยบายการตีพิมพ์

1. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รับบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจากผู้นิพนธ์ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
2. บทความที่จะได้รับการพิจารณาต้องเขียนตามรูปแบบที่วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์กำหนด
3. บทความที่ตีพิมพ์ต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่นๆ หากตรวจสอบพบว่าผู้นิพนธ์ส่งหรือตีพิมพ์บทความในที่อื่นๆ กองบรรณาธิการจะระงับการตีพิมพ์และไม่คืนค่าลงทะเบียนในการตีพิมพ์ทุกกรณี
4. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณากลั่นกรองคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่านในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind pre-reviewed)

5. บทความที่นำเสนอต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

6. บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เขียนไม่แก้ไขบทความตามระยะเวลาที่กำหนด
กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์และไม่คืนค่าลงทะเบียยน

คณะที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.ฉันทวุฒิ พิษผล	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพันธ์ ดั่งทองสุข	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย
อาจารย์ พันธุ์ พุทธานุกรณ์	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ
อาจารย์ นภาพันท์ สุวรรณโชติเนตร	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
อาจารย์ ดร.ภาวิธ รุจาฉันท	รองคณบดีฝ่ายกิจการพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.พุดิธร จิรายุส	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
---------------------------	--------------------------

กองบรรณาธิการภายใน มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยอร์ช เสมอมิตร	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ เวศร์ภาดา	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
อาจารย์ ดร.ฉัตรพล มณีกุล	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

กองบรรณาธิการภายนอก

อาจารย์ ดร.เพ็ญศรี บางบอน	สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ดิน ปรัชญพฤกษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ศาสตราจารย์เกียรติคุณเสนาะ ตีเยาว์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตตาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกาญจน์ วิชานาดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ พัฒนพงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ อิงอาจ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรประภา อารีราษฎร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดุลย์ ทานาราช	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณกร วรากุลรักษ์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยาวิร์ เมธีราพันธุ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญดา รื่นสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
อาจารย์ ดร.เสาวภาคย์ แผลมเพ็ชร	มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ ดร.สุธาสินี วิทยาภรณ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ นิลคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ฝ่ายจัดการและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

จัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ถนนเพชรเกษม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160

ที่ติดต่อ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ถนนเพชรเกษม เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160

โทร : 02-807-4500-27 ต่อ 323

E-mail: saujournalssh@sau.ac.th

การเผยแพร่

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ของทุกปี

บทความหรือข้อคิดเห็นในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

เป็นทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เขียน ไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ได้ดำเนินงานมาเป็น ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ.2564 โดยปัจจุบันวารสารได้รับการรับรองจากสภามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ และได้รับการยอมรับให้อยู่ในระดับฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI กลุ่ม 2 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากผลการดำเนินงานของวารสารฉบับนี้ได้นำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมในมิติที่หลากหลายด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยวารสารฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจทั้งหมด 27 บทความ เป็นบทความวิจัย 19 และบทความวิชาการ 8 บทความ ผู้สนใจสามารถติดตามบทความวิชาการและบทความวิจัยต่าง ๆ ได้ทั้งจากวารสารที่จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มและจากวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซต์ <https://tcithaijo.org/index.php/saujournalssh>

สุดท้ายนี้ทางกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความวิชาการและบทความวิจัยต่าง ๆ ในวารสารนี้จะเป็นประโยชน์ในวิชาการทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างมาก ในนามกองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้พิจารณาบทความ เพื่อให้บทความมีคุณภาพก่อนตีพิมพ์ และขอขอบคุณคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษาทุก ๆ ท่านที่ได้ส่งผลงานวิจัยเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคุณภาพเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ และโอกาสนี้ทางกองบรรณาธิการขอเชิญชวนคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษา ส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ใน “วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์” โดยสามารถศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ทำเล่มหรือจากเว็บไซต์ของวารสาร

ดร.พุดิธร จิรายุส

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ	หน้า
การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี Waste Management on The 3RS Principle of Koh Samui Municipality , Koh Samui District, Surat Thani Province จิรภัทร ชูจันทร์ และ เฉลิมพร เย็นเยือก	1
บทบาทของรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย Roles of the government in the development of Thailand's sustainable rice industry ชัยเดช ช่างเพียร, ปิยนุช เงินคล้าย	14
คุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร Quality of service Civil Department of Bang Rak District Office Bangkok ธนาชัย สุขวณิช, จักรพงษ์ เปี่ยมเมตตา, ญาณกร โท้ประยูร	27
การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์คุณลักษณะและบทบาทของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน The Documentary Research to Synthesize the Expected Qualifications and Role of Flight Attendant วิชัย เปรมมณีสกุล, สุนันทา พาสุนันท์, วีระพันธ์ช่วยประสิทธิ์, ธาริช พลเสน, สิริกร เลิศลักษณ์ธาร	34
องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จ ในจังหวัดนครปฐม Characteristic components of One Tambon One Product Success Entrepreneur in Nakhon Pathom Province พัชรกานต์ นิมิตรศติกุล, และพงษ์สันต์ ต้นหยง	49

บทความ	หน้า
การสร้างสมดุลของทุนนิยมโดยรัฐและเศรษฐกิจดิจิทัลในประเทศจีน Balancing State Capitalism and digital economy in China ศศินันท์ เครือชัยพินิต	65
เทคนิคการคำนวณย้อนกลับจากจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้จริง เพื่อทราบระดับความเชื่อมั่นหรือความคลาดเคลื่อนที่แท้จริงในการศึกษาสัดส่วนประชากร ในการวิจัยเชิงปริมาณ The Reversal Techniques for Finding out the Genuine Level of Confidence or Error in Sample Size Determination Used in the Study of Population Proportion for the Quantitative Research Design ศิริรัตน์ ขานทอง, พัดยศ เพชรวงษ์, ละเอียต ศิลาน้อย	84
ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร Online Marketing Mix (6Ps) Affecting the Purchasing Decision of Silver Jewelry on Facebook Application in Bangkok อัศรียา รณศิริ, พุฒิธร จิรายุส, อรชร อิงคานุวัฒน์	99
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าจากร้านโชห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee Online Marketing Mix Factors Influencing Decision to Shop at Local Grocery Store Via Shopee Application ปฐณวิกรณ์ จูฑาภัทรภิญโญ, พุฒิธร จิรายุส และ ภัสสิรี วรเวชชนกุล	111
พัฒนาการของคนรักเพศเดียวกันท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของบริบทประวัติศาสตร์ตะวันตก Development of Homosexual People through the change of Western Context History ณปรีชญ์ บุญवास	133

บทความ	หน้า
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) Marketing mix factors affecting domestic travel decisions among LGBT Thai tourists ณัฐรินทร์ ปรีวงศ์กุลธร, วิลาสินี เขมะปัญญา, พชรรัฐ วันเรืองโชค	150
ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อความต้องการดูแลผู้สูงอายุ กรณีศึกษา จังหวัดชุมพร Personal Factors of Elderly Caregivers Affecting Elderly Care Needs: A Case Study of Chumphon Province ภัทภูมิ ชี้เจริญ, และ พรพรหม สุธาทรร	162
หลักการพัฒนาคูณค่าตราสินค้าธุรกิจขนมไทยแบรนด์บ้านส้มขนมสวย ในมิติการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า การมีส่วนร่วมสร้าง และการจัดการประสบการณ์ลูกค้า เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน Principles of brand value development for Thai dessert business, Baan som Khanom Suay brand in the dimension of customer satisfaction response participation to create and customer experience management to create a competitive advantage. ภากร ชอบหาญ, วิชา ทวีพร้อม, แก้วตา บุญร่วม, นิรมาลย์ งามเหมาะ, และกาญจนา ชุมสงค	178
การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี The Elderly Allowance Policy Implementation for the Elders at Pho Tru Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Lopburi Province ณฤพล บุบผาชาติวรารณ ทรัพย์รวงทอง, และมยุรี รัตนเสริมพงศ์	190

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท Improving the quality of life Development Fund Members of Thai women empowerment Funds in Nong Saeng Sub-district, Hankha District , Chainat Province จารุณี มหาสงคราม วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, และมยุรี รัตนเสริมพงศ์	204
ปัญหาทางกฎหมายในคดีพิพาทระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำ ศึกษากรณีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ Legal Problem in Dispute between Private Educational Institute and Permanent Professor: A Case Study of Private Educational Institute Terminate Permanent Professor เนติ ปิ่นมณ	222
การศึกษาความต้องการของผู้ศึกษาต่อและผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการเปิดหลักสูตรการศึกษาระดับ สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร The inclination of stakeholders in Bachelor's Degree in Elementary Education, Faculty of Education, Naresuan University ป ประภัสสนันท์ เรืองจันทร์	234
ทฤษฎีโครงสร้างทางความคิดและทฤษฎีการป้อนข้อมูลที่สามารถเข้าใจภาษาได้ของสตีเฟน คราเชน เพื่อการอ่านและการสอนภาษา Schema Activation and Krashen's Comprehensible Input in Reading and Language Instruction Bing C. Pabres, Naowarat Assavatesamongkol, Cinchai Prasertwaree, and Yvette Fe A. Morrondoz	250

บทความ	หน้า
พฤติกรรมกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น Drinking Behavior of International Whiskey Brands Among Consumers in Mueang District, Khon Kaen Province สมชัย พูลนิตีพร ,อนิรุทธ์ ผ่องแผ้ว, ตะวัน วิกรัยพัฒน์และพัชชาพลอย สุขหอมปรางค	264
หลักอายุสธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพชีวิต The Ayussa-Dhamma for Promoting Healthy Life พระมหาวิชิต อุดคชโชโต, บุญร่วม คำเมืองแสน และ พระมหาพจน์ สุวโจ	277
โค้ชด้านการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 An Educational Coaching Approach Based On Buddhism In The 21st century จันทิมา แสงแพร พระบุญช่วย ฐิตจิตโต (ยังสามารถ) พระครูปลัดสุวัฒน สุวฑฒโน (แช่ตั้ง) พระมหาจักรพล อาจารย์สุโม (เทพา)	290
ความสอดคล้องของหลักการทางวิทยาศาสตร์กับธรรมนิยาม Consistency of Scientific principles with Dharmaniyāma พระปลัดธนา อุดคธโม (พิมพารัตน์) บุญร่วม คำเมืองแสน พระมหาพจน์ สุวโจ Phrapalad Thana Aggadhammo (Pimparat), Boonruam Khammuangsaen, Phramaha Phocana suvaco	303
การดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 Living of Buddhist Philosophy Approach on the Era of the COVID-19 Epidemic ทวี ปานโต, พระมหาพจน์ สุวโจ, บุญร่วม คำเมืองแสน, พระมหาจักรพล อาจารย์สุโม (เทพา)	315
การปฏิบัติกรรมฐานเพื่อบำบัดความเครียด Meditation Practice for Stress Relief พระมหานันทอนุดโตโร, บุญร่วม คำเมืองแสน, และพระมหาพจน์ สุวโจ	329

บทความ

หน้า

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ อำเภอบ้านดุง
จังหวัดอุดรธานี

343

Product development from rock salt of Ban Dung Nuea Community enterprise
group Ban Dung District Udon Thani
อรณพ ต.ศรีวงษ์, ดารณี ดวงพรหม และชลิตา ศรีสุนทร

ความพึงพอใจและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
อำเภอบ้านดุง

353

Satisfaction and Factors Affecting Decision to Purchase Rock Salt of the
Community Enterprise Group, Ban Dung District
ดารณี ดวงพรหม, ชลิตา ศรีสุนทร, อรณพ ต.ศรีวงษ์

แนวทางการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์
ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
Guidelines for Developing of Social Media through Facebook Marketing
from rock salt products of Community Enterprise Group in Ban Dung District
Udon Thani Province

363

ชลิตา ศรีสุนทร, ดารณี ดวงพรหม, อรณพ ต.ศรีวงษ์

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย

อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Waste Management on The 3RS Principle of Koh Samui Municipality , Koh Samui District, Surat Thani Province

จิรภัทร ชูจันทร์ และ เฉลิมพร เย็นเยือก

Jirapat Choojun and Chalernporn Yenyuak

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนโยบายสาธารณะและการจัดการ มหาวิทยาลัยรังสิต

Public Administration, Public Policy and Management Rangsit University

Email :topsoldier_001@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs 2) ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 7 M's 3) ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 7 M's กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ พนักงาน และบุคลากรที่สังกัดเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test One-way ANOVA และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 7 M's ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs และระดับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง การเปรียบเทียบการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคล ด้านอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพการทำงาน อายุการทำงาน และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน และการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ด้านการบริหารเวลา ด้านเงิน และด้านวัสดุ อุปกรณ์ มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: 1. ขยะมูลฝอย; 2. การบริหารจัดการ; 3. 3RS

Abstract

The objectives of this research were 1) to investigate the level of the solid waste management according to 3Rs of Koh Samui Municipality Koh Samui District Suratthani, 2) to discover its management level according to the 7 M's principle, 3) to study its solid waste management according to the 3Rs principle as classified by personal factors, and 4) to study its solid waste management according to the 3Rs principle as classified by 7 M's. The samples were 300 officials and employees at Koh Samui Municipality. The instrument was a set of questionnaires. The data analysis was conducted using frequency, percentage, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and multiple regression.

The results showed that Koh Samui Municipality frequently managed solid waste the according to the 7 M's principle and the 3Rs principle. According to the comparison of solid waste management according to 3Rs principles as classified by personal factors, it was found that the samples' opinions towards age, education, work position, duration of work, and monthly income were different. Their opinions towards three elements (time management, money, and materials equipment) in the 7M's principle were found to have relation to waste management according to the 3Rs principle at the significant level of 0.05

Keywords: 1. Waste; 2. Management; 3. 3RS

1.บทนำ

ในสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันนี้ทั่วโลกย่อมประสบปัญหาต่างๆมากมายทั้งที่เกิดขึ้นมาจากธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ปัญหาเหล่านี้ก็ล้วนแล้วเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบ หากทว่าเป็นปัญหานี้เกิดขึ้นในทางบวกก็ควรได้รับการส่งเสริมเพื่อให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นแต่ถ้าปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทางลบก็มีความจำเป็นที่ควรจะได้มีการแก้ไขและจัดการเพื่อให้เกิดความสมดุลต่อการดำเนินชีวิต ทั้งที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและตัวมนุษย์ ปัญหาขยะมูลฝอยล้นเมือง ก็เป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่เชื่อว่าทั่วโลกกำลังประสบปัญหานี้ เพราะจากรายงานเรื่อง “What a Waste: a Global Review of Solid Waste Management” ของธนาคารโลก

ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นมากที่สุดในประเทศจีน ซึ่งได้ล้ำหน้าประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นเป็นประเทศที่ผลิตขยะมากที่สุดของโลกตั้งแต่ปี 2004 นอกจากนี้ ปริมาณขยะก็ยังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในแถบเอเชียตะวันออก รวมถึงบางประเทศในยุโรปตะวันออกและภูมิภาคตะวันออกกลาง ด้วย ซึ่งอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะในพื้นที่เหล่านี้ สอดคล้องกับการขยายตัวของเขตเมือง และ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือจีดีพีที่เพิ่มขึ้น โดยทั่วไปแล้ว ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลจะมากจะน้อยก็ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น การพัฒนาของเศรษฐกิจ ระดับของความเป็นเมืองอุตสาหกรรม พฤติกรรมของคนในเมืองนั้นๆ และสภาพแวดล้อมของเมือง ทั้งนี้ ยิ่งสังคมมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและมีความเป็นเมืองมากขึ้นเท่าไร ปริมาณขยะมูลฝอยก็จะเพิ่มเป็นเงาตามตัว ขณะเดียวกัน ระดับของรายได้และความเป็นชุมชนเมืองก็เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยเมื่อคนมีรายได้สุทธิและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก็จะมีการกินและใช้สินค้าและบริการเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้สร้างขยะเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยคนเมืองสร้างขยะมากกว่าคนในชนบทประมาณสองเท่าตัว หากมองกันในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะในแถบเอเชีย รายงานระบุว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิกสร้างขยะประมาณ 270 ล้านตันต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นขยะที่มาจากจีน ที่คิดเป็นประมาณ 70% ของปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมดของภูมิภาค และชาวเอเชียแต่ละคนสร้างขยะเฉลี่ยประมาณ 0.95 กิโลกรัมต่อวัน ส่วนเอเชียกลางสร้างขยะปีละ 93 ล้านตันเป็นอย่างน้อย จากข้อมูลและสถิติข้างต้นเราอาจพบว่าปัญหาขยะมูลฝอยเป็นเรื่องที่น่าตกใจอย่างยิ่งเพราะปัญหาขยะนั้นกำลังเข้ามาคุกคามโลกของเรา ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบปัญหานี้ ในเกือบทุกภูมิภาคของประเทศโดยเฉพาะในภูมิภาคเขตเศรษฐกิจและชุมชนเมืองแออัด เช่นจังหวัดบุรีรัมย์ โยธธร ศรีสะเกษ เป็นต้น แม้ว่าจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรื่องนี้ไม่ว่าจะเป็นเทศบาล หน่วยงานรัฐ หรือเอกชน ปัญหาขยะล้นเมืองยังเป็นเรื่องที่จะหาทางออกในการจัดการปัญหานี้ให้หายขาดไปได้ยาก เพราะว่าการผลิตขยะกับการทำลายนั้นไม่มีความสมดุลกัน ขยะเพิ่มมากขึ้นแต่การการล้าลายนั้นไม่สามารถทำลายได้หมดเกิดการสะสมของขยะจำนวนมากมายมหาศาลส่งผลกระทบต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและตัวมนุษย์ เป็นต้นเหตุของการเกิดน้ำเน่า เสียการเพาะเชื้อโรคอันตราย และมลพิษทางกลิ่น

เกาะสมุยเป็นอำเภอหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทย มีภูมิภาคเป็นหมู่เกาะตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทะเลอ่าวไทย ก็กำลังประสบปัญหานี้อย่างรุนแรงอยู่เช่นกัน เนื่องจากเกาะสมุยนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก ที่มีผู้คนอาศัยจำนวนมาก และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากมายในแต่ละปี อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ ที่มีการทำธุรกิจต่างๆมากมายไม่ว่าจะเป็นธุรกิจทางการท่องเที่ยว ธุรกิจร้านอาหารทะเล และธุรกิจโรงแรม เป็นต้น ทำให้การสร้างขยะในเกาะสมุยนั้นเกิดขึ้นจำนวนมากมายในแต่ละวัน โดยเฉลี่ยแล้วมีปริมาณขยะที่เข้ามาในบ่อขยะของเทศบาลนครเกาะสมุยจำนวนกว่า 180 ตันต่อวัน อีกทั้งในช่วงระยะเวลาประมาณ 8 ปีที่ผ่านมาขยะนั้นไม่สามารถดำเนินการกำจัดได้เนื่องจากเตาเผาขยะเสียไม่สามารถที่จะกำจัดได้หมดกลายเป็นขยะที่ตกค้างมากกว่า 200,000 ตันในบ่อขยะ เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ทำให้ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ใกล้เคียงบ่อขยะที่มีจำนวนพื้นที่กว่า 20 ไร่ ได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมากเพราะการบริหารจัดการของทางเทศบาลนครเกาะสมุยนั้นทำได้เพียงแค่ฝังกลบเท่านั้น ชาวบ้านในละแวกบ่อขยะได้รับผลกระทบจากกลิ่นของขยะและน้ำเสียที่มากจากขยะไหลลงสู่บ่อน้ำที่ไว้ใช้สอยในครัวเรือน ทำให้การดำเนินชีวิตนั้นขัดต่อระบบสาธารณสุขทางด้านการดูแลสุขภาพอย่างมากเลยทีเดียว

จากความสำคัญและปัญหาต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อที่จะได้นำความรู้และผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการกำจัดขยะมูลฝอยและพัฒนาให้มีทิศทางที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการขยะของเทศบาลนครเกาะสมุยในระดับจังหวัดและระดับประเทศต่อไป อีกทั้งยังสามารถขยายความรู้และวิธีการดังกล่าวที่ประสบความสำเร็จไปยังพื้นที่ที่ประสบปัญหาต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs
3. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's

3.ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ จะมุ่งการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันได้แก่ 1) Reduce (ลดการใช้) 2) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ 3) Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่) ส่วนการบริหารจัดการของเทศบาลตามหลัก 7 M's ได้แก่ 1) คน (Man) 2) เงิน (Money) 3) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) 4) การจัดการ (Management) 5) เครื่องจักร (Machines) และ 6) วิธีปฏิบัติ (Methods) และ 7) การบริหารเวลา (Minute)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1. สถานภาพส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส อาชีพ สมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่รายได้ต่อเดือน การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการขยะ และช่องทางในการรับข่าวสาร
2. การบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ได้แก่ 1) คน (Man) 2) เงิน (Money) 3) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) 4) การจัดการ (Management) 5) เครื่องจักร (Machines) และ 6) วิธีปฏิบัติ (Methods) และ 7) การบริหารเวลา (Minute)

2.2 ตัวแปรตาม คือ การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ได้แก่ 1) Reduce (ลดการใช้) 2) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ 3) Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่)

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการ พนักงาน และบุคลากรที่สังกัดเทศบาลนครเกาะ สมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 9 สำนัก/กอง มีจำนวน 968 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ได้ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการ พนักงาน และบุคลากรที่สังกัดเทศบาลนครเกาะ สมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane's (ค่าความเชื่อมั่นที่ 95%) คิดเป็นจำนวน 285 คน

4.แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

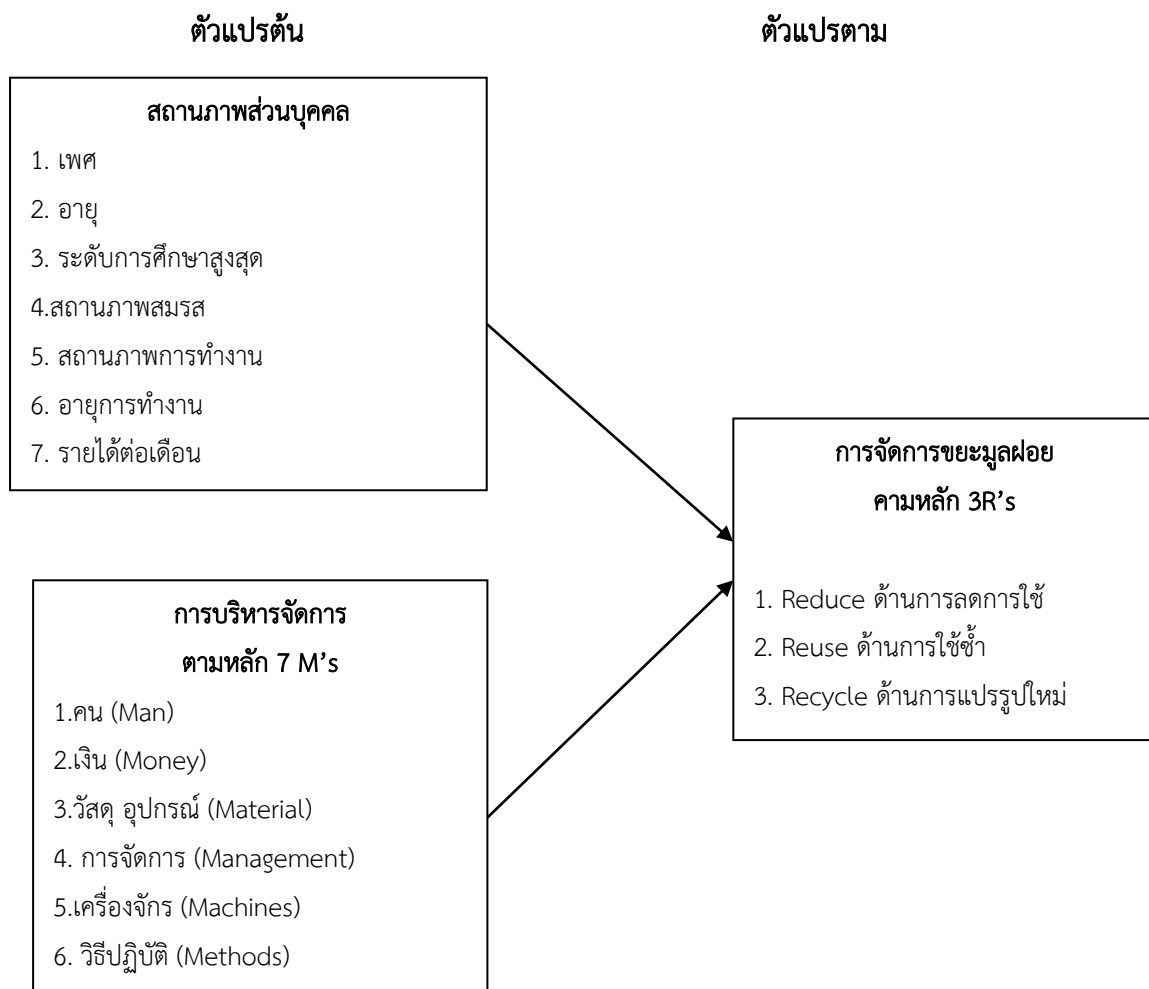
วิช วิรัชนิภาวรรณ (2551, น.47) ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จได้นั้นจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ดังนี้ 1) การบริหารคน (Man) 2) การบริหารเงิน(Money) 3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) การบริหารงานทั่วไป (Management) 5) การบริหารการให้บริการประชาชน (Market) 6) การบริหารคุณธรรม (Morality) 7) การบริหารข้อมูล (Message) 8) การบริหารเวลา (Minute) และ 9) การบริหารการวัดผล (Measurement)

กรมควบคุมมลพิษ (2550, น.7) กล่าวว่า Reduce (ลดการใช้) หมายถึง การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ในรูปลักษณะเดิมหรือนำกลับมาใช้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือแปรรูปใดๆ โดยขบวนการใช้ซ้ำจะเกิดขึ้นจากการนำเอาขยะหรือวัสดุเหลือใช้ในกระบวนการผลิตกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ดังวิธีการต่างๆ

อาณัติ ตะปินตา (2553, น.71) กล่าวถึง Reuse (การใช้ซ้ำ) เป็นการนำสิ่งของที่ใช้งานไปแล้วแต่ยังสามารถใช้งานได้มาใช้อีกให้คุ้มค่า บำรุงรักษาสิ่งของนั้นๆให้มีอายุการใช้งานนานๆ หรืออาจนำไปให้ผู้อื่นใช้ต่อหรือบริจาค

กรมควบคุมมลพิษ (2550, น.8) กล่าวว่า การแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (recycling) หมายถึง การนำเอาขยะรีไซเคิลหรือวัสดุเหลือใช้มาผ่านกระบวนการแปรรูปเป็นวัตถุดิบหรือเป็นวัตถุดิบรวมเพื่อผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ สำหรับรายละเอียดของการนำขยะรีไซเคิลแต่ละประเภทมาแปรรูปเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตนั้น

5.กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

6.สมมุติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3 R's ต่างกัน
2. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3 R's

7.ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการ พนักงาน และบุคลากรที่สังกัดเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 9 สำนัก/กอง จำนวน 968 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ข้าราชการ พนักงาน และบุคลากรที่สังกัดเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน จำนวน 9 สำนัก/กอง จำนวน 968 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane's (ค่าความเชื่อมั่นที่ 95%) คิดเป็นบุคลากรของเทศบาลนครเกาะสมุยทั้งหมด จำนวน 285 คน เฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ ณ เทศบาลนครเกาะสมุยเท่านั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลในเขตเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีตามหลัก 3R's จำนวนแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้ตามรายการ (Check-list) จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs มี 7 ด้าน ได้แก่ 1) คน (Man) 2) เงิน (Money) 3) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) 4) การจัดการ (Management) 5) เครื่องจักร (Machines) 6) วิธีปฏิบัติ (Methods) และ 7) การบริหารเวลา (Minute)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากนั้นนำมากำหนดแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยาม และเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

3. หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปเสนอ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและขอความเห็นชอบ โดยได้ปรับปรุงแก้ไข เครื่องมือให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และ

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ทุกข้อ

4. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ(Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความ เชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มประชากรตัวอย่างจริงที่ ใช้ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือแจ้งหัวหน้าส่วนงานสังกัดเทศบาลนครเกาะสมุย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมอธิบายให้ผู้ตอบแบบสอบถามฟัง เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และรับแบบสอบถามกลับคืนมาด้วยผู้วิจัยเอง

3. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อให้แบบสอบถามทุกฉบับมีความสมบูรณ์ และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 300 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาลงรหัสข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่, ร้อยละ

3. วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs และการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามโดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้นที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้นที่มี 3 กลุ่มขึ้นไปและหาก

พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least significant difference test) และใช้สถิติ Multiple Regression ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

8.ผลการวิจัย

1.ระดับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

การศึกษาระดับการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs โดยภาพรวมมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ รองลงมาคือด้านเครื่องจักร ด้านการจัดการ ด้านวิธีปฏิบัติ ด้านคน ด้านการบริหารเวลา และด้านเงิน ตามลำดับ

2. ระดับการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs พบว่า

การศึกษาระดับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้ซ้ำ รองลงมาคือด้านการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ และด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ตามลำดับ

3. การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า

การเปรียบเทียบการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้าน อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และสถานภาพการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุการทำงาน และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสถานภาพส่วนบุคคลด้าน เพศ และสถานภาพการสมรส ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ

การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน

4. การจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's พบว่า

การศึกษากำหนดการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า การบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ด้านการบริหารเวลา ด้านเงิน และด้านวัสดุ อุปกรณ์ มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ร้อยละ 56.7

9.การอภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้สามารถอภิปรายผล โดยเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

การศึกษาระดับการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs โดยภาพรวมมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย ชันโอฬาร (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติมา เพียรเจริญ (2551) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนคร สุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งพบว่าประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลนครสุราษฎร์ธานีอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเทศบาลนครเกาะสมุยมีปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการเกี่ยวกับ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารงานงบประมาณในการจัดการขยะ ประกอบด้วยค่ารถเก็บขนขยะ ค่าซ่อมบำรุง ค่าคนงานประจำรถ ค่าน้ำมัน ค่าพนักงานเก็บขน ค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้งบประมาณทั้งสิ้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะมีเงินงบประมาณจัดสรรไว้แต่ในบางครั้งงบประมาณที่ได้ไม่เพียงพอ จึงส่งผลต่อปัญหาในการบริหารจัดการขยะ

ส่วนการศึกษาระดับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการใช้ซ้ำ (Reuse) ซึ่งการใช้ซ้ำเป็นหนึ่งในแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า นำสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้งาน ไปแล้ว ยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้อีก เป็นการลดการใช้ทรัพยากร

ใหม่รวมทั้งเป็นการลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิพงษ์ ศรีศิลป์ (2553) ทำการศึกษาเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดการขยะมูลฝอย ณ จุดเริ่มต้นโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำทอง จังหวัดน่าน ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมประชาชนให้ความสำคัญในการใช้ซ้ำอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนให้ความสำคัญในการบำรุงรักษาเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้คงทนและยาวนานขึ้น มีการซ่อมแซมเครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้อีก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารัตน์ สุรักขะ (2560) ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตชายหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วม ในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตชายหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับบางครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทศบาลนครเกาะสมุยได้นำวิธีการลดปริมาณขยะที่จะทิ้งลดลง ทั้งการนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือทิ้งเท่าที่จำเป็น ประชาสัมพันธ์ให้และได้มีการ ให้ผู้ปฏิบัติงานลดการสร้างขยะมูลฝอยมากเกินไปจนความจำเป็นแต่อาจจะขาดความต่อเนื่องจึงทำให้ยังมีปริมาณขยะจำนวนมาก

การเปรียบเทียบการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามสภาพส่วนบุคคล พบว่า สภาพส่วนบุคคล ด้านอายุ ระดับการศึกษา สูงสุด สภาพการทำงาน อายุการทำงาน และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชา สิงห์คำป้อม (2555) ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการขยะของชุมชนบะขาม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการขยะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยพรรณ สังข์ชู (2557) ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิผลในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครเกาะสมุย ทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครเกาะสมุยมีความหลากหลายจึงทำให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่มีสภาพส่วนบุคคลต่างกันมีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การศึกษการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) พบว่า การบริหารจัดการตามหลัก 7 M's ด้านการบริหารเวลา ด้านเงิน และด้านวัสดุ อุปกรณ์ มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประดิษฐ์ สีส (2557) ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิผลในการ

จัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเจเน กิ่งอำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเจเน กิ่งอำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา ได้แก่ การบริหารจัดการ งบประมาณดำเนินการ ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และความร่วมมือของประชาชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชาญ วงศ์วิวัฒน์ (2553) ศึกษาเรื่องทางเลือกที่เหมาะสมในการกำจัดขยะมูลฝอย ศึกษากรณี : การกำจัดขยะมูลฝอยเมืองพัทยา ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย มีองค์ประกอบสำคัญ คือ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องยนต์ที่ใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอย ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าเทศบาลนครเกาะสมุยมีการบริหารจัดการตามหลัก 7 M's เป็นแนวทางที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติการกิจให้สามารถดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

10. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 เทศบาลนครเกาะสมุยควรมีการมีการแบ่งระยะเวลาในการจัดเก็บขยะแยกตามประเภทขยะ และสามารถจัดเก็บขยะตรงตามเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา ไม่มีขยะมูลฝอยตกค้าง

1.2 เทศบาลนครเกาะสมุยควรแสวงหาความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ อาทิ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการมีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการขยะอย่างเหมาะสม และถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้ยังควรมีวางแผนการบริหารการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ โดยมีการติดตาม ประเมินผลเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.3 เทศบาลนครเกาะสมุยควรมีการดำเนินการจัดหาภาชนะ หรือถังรองรับขยะมูลฝอย รถบรรทุกขยะมูลฝอย ให้มีจำนวนเพียงพอต่อปริมาณและจำนวนขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นแต่ละวัน

1.4 ด้านเครื่องจักร เทศบาลนครเกาะสมุยควรมีวิธีการกำจัดขยะโดยใช้เตาเผาขยะแบบไร้มลพิษ เพราะการใช้เตาเผาขยะนั้นจะใช้พื้นที่ในการกำจัดขยะน้อยกว่าการฝังกลบ อีกทั้งยังสามารถใช้พลังงานความร้อนที่ได้ไปผลิตไฟฟ้าใช้ภายในพื้นที่เตาเผาขยะ หรือชุมชนข้างเคียงได้

2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs แล้วประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

2.2 การศึกษาครั้งต่อไปนี้ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในเขตเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการ

บริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

11.เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2550). *คู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้นการลดและใช้ประโยชน์ขยะ*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.

กิตติมา เพียรเจริญ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. รายงานการศึกษาอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดาร์ตัน สุรักชกะ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตชายหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง, มหาวิทยาลัยบูรพา.

บัญชา สิงห์คำป้อง. “รูปแบบการบริหารจัดการขยะของชุมชนบะขาม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

ประดิษฐ์ สีใส. “ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลงเจอน กิ่งอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา.” สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2557.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ. *การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์*. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช, 2551.

วุฒิพงษ์ ศรีศิลป์ (2553)วุฒิพงษ์ ศรีศิลป์. “การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการขยะมูลฝอย ณ จุดเริ่มต้นโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเดิมตอง จังหวัดน่าน.” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553.

หทัยพรรณ สังข์ชู. “ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี.” ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2557.

อุทัย ชันโอฬาร. “ประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.

อาณัติ ต๊ะปิ่นตา (2553, น.71)อาณัติ ต๊ะปิ่นตา. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

บทบาทของรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย
Roles of the government in the development of Thailand's sustainable rice
industry

ชัยเดช ช่างเพียร, ปิยนุช เงินคล้าย

Chaidetc Changpian, Piyanus Ngernklay

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการเมือง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Doctor of Philosophy in Politics, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

Email : Cchaidett9@gmail.com

Received March 28, 2021 & Revise July 12, 2021 & Accepted June 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าว ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนา และ เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มตัวแทนองค์กรภาครัฐ และ กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาจากเอกสารและการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการวิจัยพบว่าบทบาทรัฐผ่านกลไกการใช้อำนาจในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าวอย่างยั่งยืนผ่านกลไก **ด้านการบริการ** ในการส่งเสริม สนับสนุนการยกระดับคุณภาพชีวิตชาวนาและสนับสนุนการรวมกลุ่มการผลิตข้าวตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ **ด้านการบังคับ** บทบาทอำนาจไม่พบการกระทำ **ด้านอุดมการณ์** เป็นบทบาทที่ภาครัฐที่เข้าร่วมอยู่กับกลไกอื่นๆในการแทรกแซงการรวมกลุ่มของชาวนา **ด้านการวางแผน** เชิงบูรณาการในระดับรัฐต่อรัฐ-ชุมชนต่อรัฐในการแก้ไขปัญหาอุตสาหกรรมข้าว และ**ด้านควบคุม** เป็นการใช้อำนาจในการสร้างความเป็นธรรมและสร้างความเชื่อมั่นกระบวนการสร้างตลาดข้าวอินทรีย์ผ่านการรับรอง มาตรฐานอินทรีย์สู่ตลาดผู้บริโภคชุมชนกำหนดกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันของสังคม เพื่อเป็นการสร้างการบริหารของกลุ่มเกษตรกรและเป็นการให้อิสระ ปัญหาในการดำเนินงานของรัฐเกิดจากเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการรวมกลุ่มการทำนาอินทรีย์และภาครัฐเองขาดการบูรณาการที่ต่อเนื่องในการส่งเสริมให้ความรู้ในการรวมกลุ่มทำนาเกษตรอินทรีย์จนส่งผลให้เกษตรกรขาดความมั่นใจในแนวนโยบายแห่งรัฐ

คำสำคัญ : บทบาทรัฐ อุตสาหกรรมข้าว

Abstract

This study aims to: Study the roles of the government in the development of Thailand's sustainable rice industry; Study problems and obstacles impinging upon the operation of the development in the Development of the above issue; and To offer the approaches towards problem resolution of the above issue. It was found from the study that the respondents via in depth interview include: Export in rice trade; Experts on agricultural policy concerning government roles in sustainable rice industry in different dimensions: building up the strength of farmers; raising up rice quality and creating a balance of rice production, problems and obstacles of sustainable rice industry via the following measures: In terms of building up the strength of farmers via generating income of the farmers, reducing the costs in rice production so as to make it sufficient; In terms of raising up rice quality, there should exist a development of rice seed appropriate for each available area without toxic, health promotion, response to the needs of the consumers; In terms of building up the balance in rice project, there should exist a motivation to reduce the average in an inappropriate area and a promotion of rice consumption quantity by manufacturing into rice products; and In terms of rice value added, it is a resulting from a lack of knowledge and understanding of the development system. Approaches towards problem resolution on the roles of government in the development of sustainable rice industry includes: Public sector should build up confidence and trust among producers or agriculturists or farmers by supporting the development of resources in producing rice, whether it would be land, capital, or irrigation system in water management or rice production systematically and continuously; Public sector has to create knowledge and understanding in new farming system. This is to reduce capital, toxin-free and to emphasis on a response to consumer needs market

Keywords : Roles of the government Thailand's sustainable rice industry

1.บทนำ

สภาพปัญหาต่างที่เกิดขึ้นในภาคการเกษตรกรรมของไทยที่ภาครัฐพยายามที่จะเข้าไปพัฒนาจึงมีการก่อเกิดรัฐและอำนาจจากกระบวนการทางการเมืองอย่างเป็นกลไกที่นับวันจะมีตัวกระทำที่มีความสลับซับซ้อนและเพิ่มมากยิ่งขึ้นจากในอดีตที่มีตัวกระทำเพียง สิ่งเดียวคือภาคการเกษตรกับประชาชนหรือคนในฐานะคนในพื้นที่เมื่อเกิดการยกระดับการพัฒนาไปสู่การพัฒนาสภาพปัญหาภาคการเกษตรสู่วาระแห่งชาติ ภายได้

“โครงการพัฒนาห้วงโซ่อุปทานข้าวไทยสู่ความยั่งยืน” ที่มุ่งพัฒนาที่อาศัยแนวพระราชดำริ” ตัวกระทำที่ตามมาคือตัวกระทำที่เรียกกันว่า “รัฐ” หรือ “หน่วยงานภาครัฐ” (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2559, หน้า 3) เพิ่มจำนวนมาก อำนาจรัฐเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน โดยอำนาจรัฐ ที่กล่าวคืออำนาจของหน่วยงานราชการที่มาจากประมวลกฎหมายปกครองหรือกฎหมายอื่นๆ ซึ่งอาจจะมาในรูปแบบของกระบวนการผ่าน “การกำหนดนโยบายสาธารณะ” และการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ผ่านแผนโครงการหรือนโยบายต่างที่มีผลต่อองค์กร ชวนา ชุมชน การรวมกลุ่มของชาวนาในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งผลในเชิงบังคับ ผลในเชิงสนับสนุน เป็นต้น การเข้ามาของหน่วยงานรัฐที่เป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมายมี วัตถุประสงค์ของการทำงานอย่างชัดเจน “ตามแนวทางพระราชดำริ” ในการพัฒนาชาวนาสู่ความยั่งยืนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยที่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกข้าว ดังต่อไปนี้ ในช่วงแรก 1 คือการพัฒนากระบวนการนิเวศ ช่วงที่สอง คือการพัฒนา คุณภาพชีวิตของชาวนาและประชาชนในเขตพื้นที่ทำการปลูกข้าว และช่วงที่สาม คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวนาและประชาชนให้ยั่งยืนอย่างแท้จริงโดยการพึ่งพาตนเอง (โดยเริ่มต้นตั้งแต่ 2557 - เป็นต้นไป) โดยแผนพัฒนาให้พื้นที่แปลงนาของชาวนา (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2553, หน้า 23) บทบาทของหน่วยงานรัฐ กับ การพัฒนาในพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทย และสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบ ส่งผลให้เกิดตัวกระทำที่เป็นรัฐลงสู่พื้นที่มากขึ้นการทำงาน หรือการใช้อำนาจของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่นั้นๆ เป็นรูปแบบของกลไกรัฐหรือบทบาทของรัฐที่ จะสอดคล้องกับรูปแบบของรัฐที่เป็นอยู่ รูปแบบของรัฐที่กล่าวนี้คือ บทบาทด้านการวางแผน ด้านการบริการ บทบาทด้านอุตสาหกรรม ด้านการบังคับ บทบาทด้านการควบคุม (อนุสรณ์ ลิ้มมณี, 2542, หน้า 27) ที่ลงไปก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในเชิงสภาพพื้นที่และเชิงคุณภาพชีวิตของประชาชน หากแต่ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เชื่อมโยงกับ การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐด้วยเช่นกัน ดังนั้นในระบอบทศวรรษที่ที่ผ่านมาของการพัฒนาที่ผ่านมาที่จะสร้างคุณภาพชีวิตและการพึ่งพาตนเองในอนาคตเป็นช่วงบทบาทอำนาจรัฐที่เข้ามาสู่พื้นที่เพื่อต้องการให้ เกิดการพัฒนาต่อยอดไปสู่เขตพื้นที่ปลูกข้าว ซึ่งการเข้ามาของบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน รัฐดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่สุ่มเสี่ยงต่อผลกระทบที่ไม่คาดหวังของประชาชน และความล้มเหลวของการพัฒนาที่จะเกิดจากการซ้อนทับทางอำนาจระหว่างอำนาจรัฐ อำนาจทางสังคม หรือ อำนาจรัฐต่ออำนาจรัฐเอง ดังนั้น การศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาสู่การอธิบายกรอบของการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานและพิจารณาถึงรูปแบบของกิจกรรม โครงการหรือกระบวนการต่างๆ ที่จะนำไปสู่การการใช้อำนาจรัฐของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่พัฒนาการหาแนวทางแก้ไขกลไกของห่วงโซ่อุปทานเดิมสู่ “กระบวนการทัศน์ใหม่ที่ยั่งยืน” จึงมีความจำเป็นต้องร่วมกันเสนอแนวทางการพัฒนาในทุกมิติที่เกี่ยวข้องอย่างมีความยั่งยืน ทั้งด้านการผลิตและบริการ การเงินการลงทุน การค้า การตลาด การบริโภค และอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่ “ภาพห่วงโซ่อุปทานใหม่” ภายใต้วิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (อัมมาร สยามวาลา และ วิโรจน์ ณะระนอง, 2533, หน้า 67)

ด้วยปรากฏการณ์ข้างต้นแสดงถึงข้าวกับบทบาทของรัฐ จึงเป็นเหตุให้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทบาทรัฐในห่วงโซ่อุตสาหกรรมข้าวตั้งแต่ต้นกลางน้ำ และปลายน้ำ ที่มีกลไกพัฒนากระบวนการใช้อำนาจในตัวแสดงบทบาทในการดำเนินการที่ข้าวผ่านกระบวนการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง ที่ผ่านระบบการผลิตข้าว โดยผู้วิจัยใช้ตัว

แบบในการใช้กลไกในการแสดงบทบาทของรัฐผ่าน “กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ จังหวัดอำนาจเจริญ” ด้วยเหตุผลที่เลือกใช้ตัวแบบในการวิเคราะห์บทบาทภาครัฐในกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจดังกล่าวข้างต้น จะทำให้เห็นกระบวนการเกิด การก่อตัว การจัดทำนโยบาย ตลอดจนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่ผ่านกลไกที่มีความหลากหลายในการดำเนินกิจกรรม เพื่อมุ่งหวังในการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าวในประเทศไทยอย่างยั่งยืน

2.วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาบทบาทของรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าว ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนา และ เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา

3.แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องดังกล่าวได้กำหนดแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1) **แนวคิดในการกำหนดนโยบายของรัฐกับอุตสาหกรรมข้าวไทย** เป็นการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่ทับถมมาเป็นเวลาที่ช้านานจนกลายเป็นปัญหาที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน ดังนั้นแนวนโยบายแห่งรัฐในการแก้ไขสภาพปัญหาดังกล่าว ด้วย (1) การปฏิรูปธรรมาภิบาลของห่วงโซ่อุปทานข้าวไทยทั้งขั้นตอนการกำหนดกติกา (นโยบาย) การสร้างกลไกการทำงาน และการกำกับและตรวจติดตามผลการทำงาน (2)การบริหารจัดการข้อมูลวิจัยและองค์ความรู้เกี่ยวกับข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทานจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีพลวัต ผ่าน Digital data management ของ Thailand 4.0 (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2554, 29) โดยนำมาร่วมใช้ในกระบวนการต่าง ๆ อาทิ การยกระดับคุณภาพข้าว ปริมาณผลผลิตข้าวต่อไร่ การพัฒนาการรวมกลุ่มและการพึ่งตนเอง การพัฒนามาตรฐานสินค้าข้าว การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาระบบตลาดเพื่อสังคม นวัตกรรมสังคม และ (3) การเชื่อมประสานข้อเสนอเชิงนโยบายจากเวทีนโยบายสาธารณะ ต่างๆ เข้ากับนโยบายของกระทรวงหลักที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา และช่วยกันพัฒนานโยบายและกลไกที่สามารถบูรณาการงานข้ามกระทรวงข้ามเครือข่าย อย่างมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพตลอดห่วงโซ่อุปทานหากสามารถกระตุ้นให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมแบบออนไลน์ หรือ Digital public policy จะทำให้ผู้บริหารประเทศมีข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อการตัดสินใจดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดีในอนาคตต่อไป

2) **แนวคิดบทบาทอำนาจรัฐและกลไกรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าว** ภาครัฐมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศ ทั้งในเรื่องของการพัฒนา ยุทธศาสตร์ การสนับสนุนทางการเงิน และการให้ความช่วยเหลือในการบริหารจัดการ ดังนั้นโครงสร้างทางการบริหารนับว่ามีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมการบริหารอยู่ไม่น้อย (ดิณ ปรัชญพฤตย์, 2537, หน้า10) โดยในหลักการบริหารต้องแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ และมอบหมายให้แต่ละหน่วยงานไปปฏิบัติ กับการสอดประสานหน้าที่ในที่นี่จึงหมายถึงเป็นการทำงานที่ร่วมกันบูรณาการร่วมกันระหว่าง รัฐ เอกชน ชาวนา ในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าว ภาครัฐจะต้องอาศัยพลังแข่งแกร่งในการพัฒนาและ

มีหน้าที่หลักในการประเมินผลเพื่อส่งข้อมูลย้อนกลับให้เป็นไปตามทิศทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ โดยในแนวคิดผู้วิจัยจึงขอสรุป บทบาทของภาครัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าว คือ บทบาทรัฐด้านการบังคับ บทบาทรัฐด้านการควบคุม บทบาทรัฐด้านอุดหนุน และ บทบาทรัฐด้านการให้บริการ

3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดของการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าวอย่างยั่งยืนที่เน้นผลของการพัฒนาที่การเพิ่มศักยภาพที่จะมีอิทธิพลต่ออนาคต โดยมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ (พระธรรมปิฎก (ประยุต ปยุตโต, 2543 ก) คือ (1) สมรรถนะ หมายความว่า การเพิ่มความสามารถและพลังในการเปลี่ยนแปลง (2) ความเป็นธรรม หมายความว่า กลุ่มต่าง ๆ ต้องได้รับประโยชน์จาก การพัฒนาอย่างทั่วถึง โดยสามารถเข้าถึงและรับสิ่งที่มีคุณค่าจากการพัฒนา (3) การสร้างอำนาจ หมายความว่า ประชาชนมีอำนาจ ทัดทานเชิงนโยบายและมีเพียงประชาชนที่มีอำนาจเท่านั้นที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนา และ (4) ความยั่งยืน หมายความว่า การพัฒนา ต้องคำนึงถึงความมั่นใจที่จะอยู่ร่วมกันต่อไปในอนาคต เพราะโลกทั้งหมดต้องพึ่งพาอาศัยกัน นอกจากนั้นด้วยปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านบวกและลบ ดังนั้นมนุษยชาติควรที่จะสร้างความตระหนักในการปฏิบัติตนและสร้างความเข้าใจถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงไปของโลกภายนอก

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สายฝน ตระกลสุทรัพย์ (2543) ศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกข้าวของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2529-2539 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการตลาดและการส่งออกข้าวของไทย วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ของไทย และประเทศคู่แข่งโดยทำการศึกษา 2 กรณีคือกรณีพิจารณาเปรียบเทียบสินค้าทุกประเภทที่ส่งออก และกรณีพิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะสินค้าเกษตรที่ส่งออก และวิเคราะห์การขยายตัวของการส่งออกข้าวไทยของไทย โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดคงที่ (Constant Market Share : CMS) ผลการศึกษาปรากฏว่าทุกประเทศที่ศึกษามีค่า RCA มากกว่า 1 แสดงว่าทุกประเทศมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าข้าวทั้ง 2 กรณีศึกษา โดย ไทย สหรัฐอเมริกา เวียดนาม จีน และปากีสถาน มีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ลดลงยกเว้นประเทศอินเดีย ที่มีแนวโน้มความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เพิ่มขึ้น

Francesco Goletti (1996). ศึกษา ข้อจำกัดทางการตลาดในการส่งออกข้าวของเวียดนาม ซึ่งอธิบายการเจริญเติบโตของการส่งออกข้าวของเวียดนามระหว่าง ปี ค.ศ. 2532-2540 ได้ว่า เนื่องด้วย สถานการณ์ความขาดแคลนอาหารที่เกิดขึ้นในประเทศเวียดนามเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นข้อจำกัดในการส่งออกข้าวของประเทศ ซึ่งทำให้เวียดนามยังเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวเป็นอันดับสองรองจากประเทศไทย มีการประมาณการที่จะพัฒนาศักยภาพการส่งออกของเวียดนาม แต่เนื่องด้วยสถานการณ์ทางการตลาดที่เป็นระบบตลาดค่อนข้างด้อยพัฒนารัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ไม่มีที่ที่สามารถเข้าสู่ตลาดและมีใบอนุญาตในการส่งออก แต่ผู้ค้าเอกชนและโรงสีจะเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีเครดิตจำกัดไม่เข้าเกณฑ์ตามกฎหมายการส่งออกในตลาดโลก ประเทศ เวียดนามต้องมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายล่าสุดเพื่อส่งเสริมการเปิดเสรี

ทางการค้าภายใน เพื่อส่งเสริมการแข่งขันระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจมีการสนับสนุนแต่ต้องขยาย เพื่อให้ผู้ค้าเอกชนส่งออก

4.วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการสะท้อนแนวคิดใหม่ในการทำนาลดต้นทุน สนองตอบความต้องการตลาดผู้บริโภคอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ต้องการสะท้อนสภาพปัญหาที่ตกผลึกจากผลการพัฒนาแห่งรัฐที่ชาวนาที่เป็นรัฐชายขอบต้องการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเองอย่างยั่งยืนด้วยแนวคิดรวมกลุ่มในการทำนาแปลงใหญ่ที่ต้องการรักษาสภาพความสมดุลแห่งทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสัมภาษณ์เพื่อเจาะลึกที่ต้องการสะท้อนให้เห็นถึง “บทบาทรัฐ” ในการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน ตลอดจนเป็นการถอดบทเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการไปปรับปรุงนโยบายแห่งรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าวสู่ความยั่งยืน

1) พื้นที่การศึกษา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือก “กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ จังหวัดอำนาจเจริญ” เป็นตัวแบบในการอธิบายกลไกการใช้อำนาจของภาครัฐผ่านกระบวนการรวมกลุ่มในการทำนา

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 3 กลุ่ม อันประกอบด้วย (1) กลุ่มนักวิชาการ (2) กลุ่มตัวแทนองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าว และ (3) กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้รูปแบบคำถามแบบปลายเปิดมีการเก็บข้อมูลแบบนัยหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ล่วงหน้า มีการวางแผนการเก็บข้อมูลและลงมือเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทำให้ผู้วิจัยสามารถควบคุมการเก็บข้อมูลในสิ่งที่ต้องการในประเด็นการวิจัยเพื่อความครบถ้วนของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า การรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือบทความวิชาการ และข้อมูลจากสารสนเทศ เพื่อเป็นส่วนประกอบในเนื้อหา ซึ่งนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ซึ่งมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างของข้อคำถามที่ชัดเจนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษามีการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากที่สุด

2) เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้มากที่สุดไม่ตกหล่นเนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถจดบันทึกได้ทั้งหมด

(3) กล้องถ่ายภาพดิจิทัล ใช้บันทึกเหตุการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยเห็นว่าสำคัญและมีประโยชน์ต่อการวิจัย

(4) เครื่องมือที่ช่วยในการจดบันทึก คือ สมุดปากกา สำหรับจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งช่วยในการบันทึกคำพูดที่สำคัญ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

การตรวจสอบข้อมูลการวิจัย ใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการวิจัย โดยวิธีการแบบสามเส้าสะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลและผลการวิเคราะห์จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมที่เก็บรวบรวมไว้มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง ตรงกับความจริง โดยการตรวจสอบความถูกต้อง เปรียบเทียบจากแหล่งข้อมูลหลายๆ แหล่ง ทำให้ผู้วิจัยมั่นใจว่าข้อมูลมีความน่าเชื่อถือสูง โดยมีวิธีการดังนี้ (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2554)

(1) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากหลากหลายแหล่งว่าเหมือนกันหรือไม่ ถ้าพบว่าได้ข้อมูลมาเหมือนกันแสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

(2) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่นการสัมภาษณ์ การสังเกต หรือข้อมูลจากเอกสาร จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บมาวิเคราะห์มีข้อสรุปแนวเดียวกันหรือไม่

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับวิเคราะห์จำแนกประเภทและเชิงการตีความโดยผู้วิจัยสรุปวิเคราะห์

5.ผลการวิจัย

1) บทบาทของรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย ในประเด็น

(1) ด้านบริการเป็นกระบวนการแรกที่เกี่ยวข้องกับชาวนารัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเกษตรกรไทยด้วยการยกระดับความเป็นอยู่ของชาวนาด้วยสร้างกระบวนการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ของจังหวัดอำนาจเจริญ ใช้หลักการ 3 ขั้น ได้แก่การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานและสร้างความเข้าใจให้กับกลุ่มชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนา เครือข่าย และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อขยายเครือข่ายรวมทั้งการประเมินผลกระบวนการพัฒนา เครือข่าย สู่การรวมกลุ่มในชุมชนชุมชนในด้านการผลิตข้าวอินทรีย์โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตเป็นสำคัญ หลังจากนั้นจึงปรับเปลี่ยนและขยายแนวคิดให้กว้างขึ้น เป็นการ ผลิตข้าวอินทรีย์อย่างเต็มรูปแบบที่มีการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงาน อย่างไรก็ตามการเข้าสู่ กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์อย่างเต็มรูปแบบนั้น มีกระบวนการที่ค่อนข้างยุ่งยาก และซับซ้อน รวมทั้งมี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการหลายฝ่ายด้วยกัน จึงทำให้มีจำนวนเกษตรกรที่

มีการผลิตข้าว อินทรีย์อย่างเต็มรูปแบบยังคงมีจำนวนไม่มากนัก รวมทั้งการสร้างเครือข่ายทั้งด้านการผลิตและการตลาดข้าวอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญยังไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

(2) **ด้านการบังคับหรือบทบาทรัฐในการบังคับใช้กฎหมาย** ในกระบวนการนี้ถือว่าแทบจะไม่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม แต่จะปรากฏให้เห็นกระบวนการก่อตั้งกลุ่มเกษตรกร ขึ้นมาเป็นสองลักษณะ คือกลุ่มลักษณะไม่เป็นทางการได้แก่ กลุ่มที่มีลักษณะการก่อตั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยที่มีผู้นำหรือบุคคลจำนวนหนึ่งเป็นแกนนำได้ไปศึกษาดูงานที่กลุ่มอื่นที่สำเร็จที่อยู่ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกันหรือในเขตด้านถนนแนวเดียวกันและได้นำมาพูดคุยกันเพื่อทำกิจกรรมการทำนาเกษตรอินทรีย์ขึ้นในหมู่บ้านของตนและเชื่อมโยงไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงกัน หรือห่างไกลกันไม่เกิน 30 กิโลเมตร และ กลุ่มลักษณะทางการได้แก่ กลุ่มที่มีลักษณะการก่อตั้งที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้งตามโครงสร้างของหน่วยงานราชการและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่กลุ่มเกษตรกรทั้งสองลักษณะต่างก็มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันคือมุ่งการทำนาที่ปลอดสารเคมี ยาฆ่าแมลงหรือวัชพืช และการพึ่งพาตนเองได้

(3) **ด้านอุดมการณ์** เป็นกระบวนการใช้อำนาจรัฐผ่านหน่วยงานเกษตรจังหวัด ในการเข้าไปสร้างองค์ความรู้ในการทำนาลดต้นทุน ด้วยวิธีการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจที่เกิดจากการสะท้อนความคิดที่ตกผลึกที่ยิ่งเพิ่มการใช้สารเคมีในการทำนา ผลผลิตยิ่งลดต่ำลง ต้นทุนการผลิตกลับเพิ่มสูงขึ้น ค่าตอบสุดท้ายนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของทรัพยากร โดยเฉพาะดิน การทำลายสภาพแวดล้อมที่ดั้งเดิมเคยเป็นอู่ข้าว อู่น้ำของชุมชน มาสู่การทำนาแนวใหม่ที่ลดต้นทุน สร้างความสมดุลกลับคืนสู่ธรรมชาติ ด้วยการทำนาเกษตรอินทรีย์ สนองตอบความต้องการตลาดของคนรักสุขภาพเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับข้าวมีการผลิตข้าวอินทรีย์ มีชุมชนต้นแบบการทำนาข้าวอินทรีย์ การทำนาเริ่มย้อนกลับไปหาแนวทางธรรมชาติ เริ่มมีความเข้าใจมีความรู้และประสบการณ์ที่เคยได้รับจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง สร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาในกระบวนการทำนา หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้ความรู้และส่งเสริม ทำให้มั่นใจและหันมาปลูกพืชและทำนาแบบเกษตรอินทรีย์มากขึ้น

(4) **ด้านการวางแผนงาน** เป็นการทำงานเชิงบูรณาการที่มีการประชุมร่วมกันจากองค์กรภาครัฐหลาย ๆ หน่วยงานที่มีการสรุปผลในการถอดบทเรียนในการผลิตข้าวฤดูกาลที่ผ่านมา เพื่อมาร่วมกันสรุปองค์ความรู้จัดทำแผน/โครงการ เพื่อบรรจุสู่แผนพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดเครือข่ายสนับสนุนการผลิต และการตลาดข้าวอินทรีย์ที่เป็นหน่วยงานของรัฐที่เข้าใจและเข้าถึงกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้นส่งผลให้มีการต่อยอดการพัฒนาเครือข่าย ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การหนุนเสริมของนักวิจัยและภาคีที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องมากขึ้น

2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามบทบาทของรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย แบ่งได้เป็น

(1) **บทบาทรัฐด้านบริการ** ในการดำเนินการในระยะแรกประสบปัญหาเกษตรกรยังขาด ความรู้ความเข้าใจและยังไม่สามารถนำมาปฏิบัติหรือ แนวทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรรายย่อยมีการผลิตข้าวอินทรีย์และจำหน่ายเอง หรืออาจมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในรูปของ สหกรณ์ มีการควบคุมดูแล

โดยคณะกรรมการ ผู้แทนเกษตรกร ที่ทำหน้าที่ควบคุมการผลิตให้ได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการ แต่ไม่สามารถขายได้ด้วยเหตุผลขาดความเชื่อมั่นจากลูกค้า เพราะในการรวมกลุ่มชาตผู้นำในกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม

(2) **บทบาทรัฐด้านการบังคับ** ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเกิดจากภาครัฐขาดการบูรณาการในการทำงาน และขาดการจัดการที่เชื่อมโยงจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ นั่นก็คือต้องการหน่วยงานภาครัฐมาจัดกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตที่ทันต่อความเปลี่ยนแปลง แม้จะมีการสร้างเครือข่ายมากขึ้น แต่ยังขาดการร่วมวางแผนการผลิต การส่งเสริม การตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายและการเชื่อมต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนไปยังลูกค้า ทั้งตลาดท้องถิ่น ภายในประเทศและต่างประเทศ ขาดการเชื่อมต่อให้เป็นกลไกเชิงระบบในรูปของเครือข่าย

(3) **บทบาทรัฐด้านอุดมการณ์** ปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินตามนโยบายของภาครัฐขาดการส่งเสริมและสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง เกษตรกรที่พร้อมจะปรับเปลี่ยนมาสู่วิถีการผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน โดยเกษตรอินทรีย์เป็นระบบเกษตรกรรมที่มีความสัมพันธ์และเกื้อกูลต่อสภาพแวดล้อมและปลอดภัยต่อสุขภาพ ขาดความมั่นใจในการทำชาวเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่บทบาทต้องใช้กลไกรัฐด้านอุดมการณ์ จะต้องหาแนวทางเพื่อเปลี่ยนค่านิยมและความเชื่อของเกษตรกรที่ยังใช้ปุ๋ยเคมี แล้วหันมาสนใจเกษตรแบบธรรมชาติ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิตต่อไป

(4) **บทบาทรัฐด้านการวางแผน** ปัญหาที่พบในการดำเนินงานร่วมกันวางแผนแบบบูรณาการก็คือ เมื่อในการประชุมได้ข้อยุติ ไม่มีหน่วยงานใด ๆ นำสภาพปัญหาที่พบในการผลิตข้าวของกลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ไปสู่การบรรจุไว้ในแผนเพื่อจัดทำนโยบายในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นหน่วยงานที่ถือว่าใกล้ที่สุดของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์นั่นก็คือองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด หรือสำนักงานเกษตรจังหวัด จากสภาพการณ์ดังกล่าวถึงแม้จะมีการประชุมวางแผนอย่างบูรณาการบ่อยเพียงใดแต่ถ้าไม่นำสภาพปัญหา ข้อต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเกษตรผลิตข้าวอินทรีย์ไปสะท้อนกลับก็ไม่เกิดประโยชน์อันใด แม้ว่าภาครัฐจะทำการส่งเสริมแต่เป็นการให้โดยทางกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ไม่ต้องการ และทางกลุ่มขาดความเชื่อมั่นในภาครัฐสุดท้ายไม่ให้ความร่วมมือ และไม่คิดหวังจะพึ่งพารัฐอีกต่อไปในอนาคต

6.อภิปรายผลการวิจัย

1) บทบาทของรัฐในการพัฒนาอุตสาหกรรมข้าวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย ในประเด็น

(1) **บทบาทรัฐด้านบริการ** การใช้อำนาจรัฐผ่านกลไกนี้จึงเป็นเรื่องของการให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการยกระดับชาวนาด้วยการสร้างองค์ความรู้ในการทำชาวเกษตรอินทรีย์ การทำนาลดต้นทุนโดยการละเลิก ลด การใช้สารเคมี การปฏิบัติการเพื่อให้เกิดศูนย์การเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ถือเป็นการองค์ความรู้ให้กับสมาชิกภายในกลุ่มอย่างยั่งยืน

(2) **บทบาทรัฐด้านการบังคับ** เป็นเรื่องของการใช้อำนาจในเรื่องของการบังคับใช้อำนาจทางกฎหมายต่างๆ ของหน่วยงานรัฐหรือกฎเกณฑ์ของแต่ละหน่วยงานซึ่งถือเป็นบทบาทพื้นฐานในการสร้างระเบียบให้กับ

สังคม โดยการบังคับใช้กฎหมายและการรองรับกรรมสิทธิ์ต่างๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดปรับผสมเพื่อให้เข้ากับบริบททางสังคม ในกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อสะท้อนอำนาจรัฐ ในทางของการบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษตามกฎหมายหรือกฎระเบียบทางสังคมในเรื่องของการจัดโครงสร้างในการรวมกลุ่มปฏิบัติการร่วมกันของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ มีการจัดองค์กร มีโครงสร้าง มีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ มีกฎระเบียบในการบังคับใช้ที่อาศัยกฎระเบียบการจัดโครงสร้างของภาครัฐ

(3) บทบาทรัฐด้านอุดมการณ์ เป็นบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่เข้าร่วมอยู่กับกลไกอื่นๆ ที่ภาครัฐมีการแทรกแซงสังคมได้อย่างสมบูรณ์แบบ โดยผ่านทางทำให้ความรู้แก่เกษตรกรเป็นการสร้างรูปแบบของความรู้ การเรียนรู้ที่แตกต่างออกไปจากเดิมในการทำนา และเสมือนรัฐต้องการสร้างแรงจูงใจให้เปลี่ยนแปลงการทำนาจากแบบเดิมที่มีต้นทุนสูง มาสู่การทำนาลดต้นทุนโดยการกลับสู่สภาวะดั้งเดิมในการทำนาที่ใช้วัสดุทางธรรมชาติ ละ ลด เลิก ใช้สารเคมีทุกชนิด นั่นก็คือการทำนาข้าวเกษตรอินทรีย์

(4) บทบาทรัฐด้านการวางแผนงาน

เป็นการทำงานที่ภาครัฐใช้การวางแผนในหลายระดับ ทั้งฝ่ายหน่วยงานรัฐ – รัฐและ ฝ่ายชุมชน - รัฐ เพื่อให้กลไกของรัฐในด้านการวางแผนสามารถที่จะเดินต่อไปได้ รัฐเองจำเป็นต้องกำหนดกรอบใหญ่ๆ ไว้เพื่อให้แต่ละส่วนดำเนินกิจกรรมและกำหนดกรอบของกลุ่มตามเป้าหมายที่รัฐกำหนด ซึ่งในการดำเนินงานเช่นนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการร่วมมือของทั้งสองฝ่าย แต่ภายใต้การร่วมมืออำนาจของรัฐที่ลงไปแทรกแซงอาจจะเข้าไปในรูปของการตกณีกสภาพของปัญหาของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ ในการพัฒนาต้นแบบการทำนาเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมคือ ต้นแบบการทำนาเกษตรอินทรีย์แบบแนวคิดทฤษฎีใหม่

(5) บทบาทรัฐด้านการควบคุม เป็นในเรื่องของการใช้อำนาจของหน่วยงานภาครัฐในส่วนของการดำเนินงานสร้างความเป็นธรรมและควบคุมปริมาณของสารเคมีในการผลิต การควบคุมในการสร้างความเป็นธรรมในการอยู่ร่วมกันของเกษตรกรในกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์นั้น การกำหนดกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันของสังคมเพื่อเป็นการสร้างการบริหารของกลุ่มเกษตรกรและเป็นการให้อิสระแก่ชุมชนในการจัดการตนเองโดยที่รัฐไม่จำเป็นต้องเข้าไปใช้อำนาจในการควบคุมโดยกฎหมายหรืออำนาจเด็ดขาดตายตัว การใช้อำนาจของชุมชนเป็นเรื่องของการใช้ความสัมพันธ์กันภายในชุมชนในการควบคุมการใช้ทรัพยากรในการทำนา ร่วมกันกลไกควบคุมในเรื่องของการใช้สารเคมีในการผลิตนั้นรัฐได้ใช้การควบคุมผ่านสามทางด้วยกันได้แก่ ทางกลไกด้านการให้บริการหรือสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐผ่านทางกลุ่มเกษตรกร การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรซึ่งก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของกลไกรัฐด้านการให้บริการเหมือนกัน สามคือการควบคุมผ่านทางจัดการในรูปแบบของกลุ่มทางสังคมหรือชุมชน

บทสรุป กลไกด้านบริการจะใช้มากที่สุดด้วยเหตุผลจากสภาพการตกณีกของสภาพปัญหาแห่งความเสื่อมของทรัพยากรดินทำให้ชาวนาเกิดการรวมกลุ่มในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการปลูกข้าวเพื่อลดสภาพปัญหาทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาสภาพชีวิต จึงทำให้เกิดการทำนาลดต้นทุนเพื่อลดค่าใช้จ่ายเพิ่มรายได้ด้วยการทำนาเกษตรอินทรีย์ เพื่อสนองตอบตลาดผู้บริโภค กลไกด้านอุดมการณ์ที่ภาครัฐพยายามเข้า

แทรกแซงที่สมบูรณ์แบบในการเข้าไปสร้างองค์ความรู้สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการทำนาลดต้นทุนที่รักษาสภาพแวดล้อม **กลไกด้านการวางแผนงาน** เป็นการทำงานที่ภาครัฐใช้รูปแบบบูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อถอดบทเรียนนำไปสู่แผนปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่ถูกนำมาแก้ไขปัญหให้กับกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์จังหวัดอำนาจเจริญ และสุดท้าย**กลไกด้านบังคับ**แทบจะไม่มีการใช้อำนาจในลักษณะดังกล่าวเลย

7.สรุปผล

จากผลการวิจัยรูปแบบแนวคิดการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดจากภาคประชาชนเองประสบปัญหาในเรื่องการผลิตข้าว จึงเกิดแนวคิดในการจัดการตนเองโดยหาพื้นที่ใช้อำนาจการจัดการตนเองแทนภาครัฐ เสมือนดึงบทบาทจากภาครัฐที่เคยกระทำแทนมาทำเองโดยบทบาทรัฐเองมีได้ชัดเจน (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2557, หน้า 68) แต่ในทางกลับกันภาครัฐจะเข้ามามีบทบาทในการแทรกแซงให้การช่วยเหลือสนับสนุนทั้งในรูปแบบของทุน รูปของการเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของเกษตรกรอินทรีย์ และดึงภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในเรื่องของข้าวอินทรีย์ จนเสมือนว่าจังหวัดอำนาจเจริญเป็นต้นแบบของการทำนาลดต้นทุน ปรากฏจากสารเคมีทุกประเภท สามารถสร้างความยั่งยืนด้านรายได้โดยที่บทบาทภาครัฐเป็นเพียงพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างและแก้ไขปัญหาที่ภาคประชาชนไม่สามารถจัดการทำได้ และประโยชน์ที่สามารถจะนำไปใช้ได้

- 1) จังหวัดเองน่าจะนำองค์ความรู้ที่ได้จากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ จังหวัดอำนาจเจริญ ไปถอดบทเรียนในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นน่าจะนำปัญหาอุปสรรคสู่แผน/ยุทธศาสตร์ ขององค์กรและนำงบประมาณมาสนับสนุนในการดำเนินงานของกลุ่ม
- 3) เกษตรจังหวัด/เกษตรอำเภอ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องเข้ามาให้ความรู้ในเรื่อง ปุ๋ยอินทรีย์ การทำนาสู่การรับรองมาตรฐาน ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

8.ข้อเสนอแนะ

(1) บทบาทรัฐควรใช้กลไกอำนาจในการจัดการกลุ่มองค์กร ในการเข้ามาหนุนเสริมให้ความรู้และพัฒนากระบวนการ ผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและสามารถลด ต้นทุนการผลิตได้เพื่อให้กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น และควร กำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการปลูกข้าวอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง และมีการให้ความรู้ในด้านการวางแผนการผลิต จัดพื้นที่ในการผลิต เพื่อสืบทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่ทรงคุณค่านี้

(2) บทบาทรัฐควรผ่านศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร กรมการข้าว เกษตรจังหวัด ควรให้ความรู้สนับสนุน และส่งเสริมให้ เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนการใช้สารเคมีในการผลิตให้มากขึ้น รวมทั้งมีกระบวนการสนับสนุน ส่งเสริมเกษตรกรให้มีความรู้และสามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์อย่างเต็มรูปแบบให้เป็น รูปธรรม

(3) บทบาทรัฐผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสำนักงานพาณิชย์จังหวัด และการค้าภายในจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ควบบูรณาการการทำงาน ร่วมกันและควรมีนโยบายและจัดทำยุทธศาสตร์ ในการส่งเสริมการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ให้แก่กลุ่ม เกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดทำฐานข้อมูลทั้งด้านการผลิต และการตลาดข้าวอินทรีย์ให้เป็นปัจจุบัน และจัดให้มีโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดในทุกมิติเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันให้แก่เกษตรกร รวมทั้งมีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการตลาด และความต้องการผลผลิตทางการเกษตร มีการไหลลื่นและกระจายไปสู่ เกษตรกรผู้ผลิตอย่างทั่วถึง และทันต่อสถานการณ์เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูล ข่าวสารในการวางแผนการผลิตให้สัมพันธ์กับฤดูกาล และความต้องการของผู้บริโภค

(4) ด้านนโยบายของรัฐส่วนกลางขาดการต่อเนื่อง เป็นผลมาจากการเปลี่ยนทีมบริหารหรือความไม่มั่นคงของการเมืองส่งผลมาสู่ความต่อเนื่องของนโยบายและกิจกรรมของหน่วยงานรัฐ เพราะการลงทุนในการทำนาระบบกลุ่มจะต้องเป็นการสร้างความต่อเนื่องของการทำกิจกรรมไปเรื่อยๆ เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรมีความมั่นคง ทำให้งบประมาณที่ลงไปก่อนหน้านี้เสียประโยชน์พร้อมทั้งขาดการติดตามและดูแล ดังนั้นการกำหนดกรอบนโยบายในส่วนของการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจนและการต่อเนื่องของนโยบายจำต้องเกิดขึ้นต่อเนื่อง

9.เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2554). อุตสาหกรรมข้าวแปรรูป. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม

2560 จาก http://libdcms.nida.ac.th/ejournalpni2/pni00/INDX/INDX_2544_09-10/INDX_2544_09-10_COVER-003.pdf.

ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2554). วิจัยคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิดสถาบันนวัตกรรมเรียนรู้. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ดิณ ปรัชญพฤทธิ. (2537). องค์การบริหาร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รงค์ บุญสวยขวัญ. (2559). กรอบแนวคิดเพื่อการอธิบายและข้อค้นพบวัฒนธรรมข้าวชาวลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ในสารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559.

รงค์ บุญสวยขวัญ. (2557). การจัดการทางสังคม: การจัดการองค์กรประชาชน การจัดการองค์กรทางสังคม การจัดการองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ การจัดการองค์กรเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม พิมพ์ครั้งที่ 3 นครศรีธรรมราช: สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

สายฝน ตระกลสุทรัพย์. (2543). ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกข้าวของประเทศไทยในปี 2529-2539. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ ปยุตฺโต). (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2553.)

อัมมาร สยามวาลา และ วิโรจน์ ณ ระนอง. (2533). ประมวลความรู้เรื่องข้าว. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย.

อนุสรณ์ ลิ้มมณี. (2542). รัฐสังคมและการเปลี่ยนแปลง: การพิจารณาในเชิงอำนาจนโยบาย และเครือข่ายความสัมพันธ์. โรงพิมพ์เดียนตุลา.

Francesco Goletti. (1996). Rice market liberalization and poverty in Vietnam. Washing DC: International Food Policy Research Institute.

คุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร

Quality of service Civil Department of Bang Rak District

Office Bangkok

ธนาชัย สุขวณิช, จักรพงษ์ เปี่ยมเมตตา, ญาณกร โท้ประยูร

Thanachai sookkhavanich, Jakapong Peaummatha, Yannakorn Toprayoon

นักวิชาการอิสระ, สถาบันรัชต์ภาคย์, สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

Email: thanachai.dr@gmail.com

Received June 30, 2021 & Revise July 5, 2021 & Accepted July 13, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร และ เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ตามปัจจัยส่วนบุคคลประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ใช้บริการฝ่ายโยธา สำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร จำนวน 383 คน วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูล ใช้สถิติวิจัย โดยวิธีการหาเลขคณิต (Arithmetic Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการตอบสนองลูกค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือความเป็นรูปธรรมของการบริการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการเข้าใจและรู้จักลูกค้า การเปรียบเทียบคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก จำแนกตามตามเพศ อายุ รายได้ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ และระยะเวลาที่ใช้บริการ พบว่าผู้บริการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าระดับความคิดเห็นคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับสูง เป็นไปตามสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร แตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ

Abstract

The purposes of this research were to study the Quality of service Civil Department of Bang Rak District Office Bangkok and To compare the Quality of service Civil Department of Bang Rak District Office Bangkok By personal factors. Samples Civil servants 383 people in Bangkok The tools used questionnaire. Statistics used to analyze the data were percentage, mean, one way ANOVA (F-test), and post hoc comparisons with Scheffe's test method

The results were as follows Quality of service Civil Department of Bang Rak District Office Bangkok The overall picture is high. When considering each item, it was found. Responsive Have the highest average Secondary Tangibles The lowest average Empathy) and To compare Quality of service Civil Department of Bang Rak District Office Bangkok By personal factors found were not different The results of the hypothesis test showed that Quality of service Civil Department of Bang Phlat District Office Bangkok was at a high level To compare Quality of service Civil Department of Bang Phlat District Office Bangkok By personal factors found were not different Does not meet the base.

Keyword: Quality of service

1.บทนำ

การบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพในยุคปัจจุบัน ถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และ การเมือง โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อสร้างระบบการบริหารและการบริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าให้กับประชาชน ทั้งในเรื่องความสะดวกรวดเร็วเสมอภาคเป็นธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารราชการยุคใหม่ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงาน ในมิติเชิงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลรวมทั้งคุณภาพการบริการ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนได้ ผู้มีส่วนเสีย และความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลักมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง การซ่อมแซม การปรับปรุงโรงเรียน ถนน ตรอก ซอย ทางเท้า ผิวจราจร สิ่งสาธารณประโยชน์และสะพานคนเดินข้าม การอนุญาตตัดคันหินทางเท้า การพิจารณาอนุญาตกระทำการต่างๆ ในที่สาธารณะของหน่วยงาน สาธารณูปโภค การเวนคืนและจัดกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่อยู่ในโครงการพื้นที่ปิดล้อมของสำนักงานเขตเพื่อการก่อสร้างหรือเชื่อมถนน ตรอก ซอย การดูแลรักษาที่สาธารณะและที่ของเอกชนที่ยินยอมให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน การบำรุงดูแลรักษาคู คลอง ทางหรือท่อระบายน้ำ สะพานข้ามคลอง การป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ร่วมมือกับสำนักผังเมืองในการวางและจัดทำผังเมืองประเภทต่างๆ การควบคุมอาคารที่ได้รับ

มอบหมาย การประกาศเขตเพลิงไหม้และผังเฉพาะกิจ การตรวจสอบและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดพื้นที่ที่จะจัดรูปที่ดินกรณีที่เป็นพื้นที่เฉพาะภายในเขต การจัดทำ ติดตั้ง ซ่อมแซมและดูแลรักษาความสะอาดป้ายชื่อซอย ป้ายจราจรและกระຈกมองโค้ง การทาสีขอบคันหิน การทาสีตีเส้น รวมถึงเส้นทแยงเหลือง การจัดทำคันชะลอความเร็ว การติดตั้ง guard-rail อุปกรณ์ประกอบถนนและทางจักรยาน และรวมถึงการสำรวจ ออกแบบ หรือประมาณราคาเพื่อของบประมาณ การบริหารงบประมาณ การจัดหาพัสดุ การควบคุมการก่อสร้าง ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือบำรุงรักษาตามสัญญาหรืออำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบด้วย และหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) Kasiri, Guan Cheng, Sambasivan & Sidim (2017) กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สินค้าและบริการเพื่อก่อให้เกิดการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง Jang, Kim & Lee (2016) กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการนั้น คือ ความพอใจของลูกค้าที่ได้รับสินค้าและบริการจากบริษัทหรือผู้ให้บริการเป็นอย่างใดจากหลักการและเหตุผลดังกล่าวการศึกษาเรื่องคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการพัฒนาการให้บริการของฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาปรับปรุงการให้บริการต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อวัดคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรักกรุงเทพมหานคร

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรักกรุงเทพมหานครตามปัจจัยส่วนบุคคล

3.ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษา เรื่องคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร เป็น การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้ใช้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร จำนวน 9,462 ในระยะเวลา 1 ปี กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานครจำนวน 383 คน โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (อ้างอิงในประคอง กรณสูตร, 2538) ความคลาดเคลื่อนที่ .05

2.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Closed Form) แบบเลือกตอบ (Checklist ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ สถานภาพ ระดับการศึกษา แบบสอบถามวัดคุณภาพการบริการประกอบด้วย 1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ 2) ความน่าเชื่อถือ 3) การตอบสนองลูกค้า 4) การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า 5) การเข้าใจและรู้จักลูกค้าลักษณะแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) การคำนวณหาค่าเฉลี่ยระดับวัดคุณภาพการบริการ กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981 อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ 2541)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาในการศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสภาพจริงในปัจจุบันของสถานที่ทำงานเพื่อหากรอบแนวคิด เนื้อหาต่างๆ ที่จะนำมาสร้างแบบวัดแต่ละชุด นำแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาต่างๆ เหล่านี้มากำหนดเป็นแนวคิดของตัวแปรแต่ละตัวที่จะศึกษาในครั้งนี้นำมาสร้างแบบวัดที่มีลักษณะสอดคล้องกับเกณฑ์ของแนวคิดนั้นๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาวิเคราะห์ใช้วิธีการทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ลงรหัสข้อมูล แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ วิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป นำผลการวิเคราะห์มาสรุปและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

4.ผลการศึกษา

คุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการตอบสนองลูกค้า $\bar{X}$ 4.25, S.D= .875 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือความเป็นรูปธรรมของการบริการ $\bar{X}$ 4.13, S.D= .775 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการเข้าใจและรู้จักลูกค้า $\bar{X}$ 4.02, S.D= .735 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 คุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก

คุณภาพในการให้บริการ	$\bar{X}$	S.D	แปรผล	ระดับ
ด้านการตอบสนองลูกค้า	4.25	.875	ระดับสูง	1
ความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4.13	.775	ระดับสูง	2
การเข้าใจและรู้จักลูกค้า	4.02	.735	ระดับสูง	3
ภาพรวม	4.13	.755	ระดับสูง	

ข้อเสนอแนะที่พบพบว่าการให้ความสำคัญการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้ามีความสำคัญในระดับต้นๆ คุณภาพการบริการและการประเมินคุณภาพนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เพิ่มขึ้นสำหรับบริการทั้งแบบมืออาชีพและลักษณะมีมาตรฐาน เสนอการสังเคราะห์วิวัฒนาการของงานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับคุณภาพการบริการ โดยเน้นที่ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการวิจัย การวิเคราะห์ระเบียบวิธีของงานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของบริการระดับมืออาชีพและมาตรฐานสำหรับบุคคลและองค์กร ผลการวิจัยพบได้ก่อให้เกิดวรรณกรรมจำนวนมาก แบบแรกมีแนวโน้มที่จะเป็นทฤษฎีมากกว่าและแบบหลังเป็นเชิงประจักษ์มากกว่า นอกจากนี้ วัตถุประสงค์การวิจัยและคุณภาพของการวิจัยยังแตกต่างกันในเชิงลึก ประเด็นระเบียบวิธีที่เกี่ยวข้องกับคำจำกัดความของบริการและแนวความคิดและการวัดคุณภาพการบริการจะถูกกล่าวถึง การเปรียบเทียบคุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก จำแนกตามตามเพศ อายุ รายได้ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ และระยะเวลาที่ใช้บริการ พบว่าผู้ใช้บริการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน

5.อภิปรายผล

คุณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการตอบสนองลูกค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือความเป็นรูปธรรมของการบริการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการเข้าใจและรู้จักผู้ใช้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทำเลที่ตั้งของสำนักงานโยธามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การแต่งกายของพนักงานมีความสุภาพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องใช้สำนักงานอย่างเพียงพอ มีการเก็บข้อมูลของลูกค้าที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว และสามารถช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับลูกค้าด้วยความเต็มใจ ($\bar{X}$ รองลงมาคือ งานที่มอบหมายให้แก่ผู้ใช้บริการทุกครั้งต้องมีความถูกต้อง เหมาะสม และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การให้บริการการบริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก ต้องตรงตามเวลาที่สัญญาไว้กับผู้ใช้บริการที่รับบริการ ด้านการตอบสนองผู้ใช้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับสูง) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือ

ผู้ใช้บริการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา ศรีบำรุง 2557 ได้ทำการศึกษา เรื่อง คุณภาพการให้บริการของธนาคารกรุงเทพ สาขาดอนหัวฝ้อ จังหวัดชลบุรี การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการจากธนาคาร กรุงเทพ สาขาดอนหัวฝ้อ จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้รับบริการของธนาคารกรุงเทพ สาขาดอนหัวฝ้อ จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ประเภของการใช้บริการความถี่ในการใช้บริการ วันที่มาติดต่อขอรับบริการ และช่วงเวลามาติดต่อรับบริการ และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้รับบริการต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารกรุงเทพ สาขาดอนหัวฝ้อ จังหวัดชลบุรีจำแนกตาม อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประเภทของการใช้บริการ ความถี่ในการใช้บริการวันที่มา ติดต่อขอรับบริการ และช่วงเวลามาติดต่อรับบริการ โดยใช้เครื่องมือเก็บแบบสอบถามในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบแบบรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการศึกษา พบว่า ผู้รับบริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารกรุงเทพ สาขา ดอนหัวฝ้อ จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความ ตั้งใจที่จะให้บริการด้วยความรวดเร็ว รองลงมาคือ การบริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางพลัด ไม่ให้รอคิวนานเกินไป ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีความกระตือรือร้น เมื่อเห็นลูกค้าแล้วรีบต้อนรับ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พนักงานมีความรู้ความสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อถือ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีความพร้อมในการให้บริการ ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีสรางสรรค์ ภายใต้ความมุ่งหวังที่จะให้บริการที่ออกมาคุณภาพดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด กรอนรูส (Gronroos, 1984) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า คุณภาพเชิงเทคนิค (technical quality) และคุณภาพเชิงหน้าที่ (functional quality) เป็นภาพแห่งมิติของคุณภาพที่ส่งผลกระทบไปถึงทั้งความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพการให้บริการ และคุณภาพการให้บริการจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับระดับของ คุณภาพเชิงเทคนิค และคุณภาพเชิงหน้าที่นั่นเอง ดังที่ กรอนรูส ได้กล่าวถึงเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพการบริการว่าสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ตามหลัก 6 ประการ กล่าวคือการเป็นมืออาชีพและการมีทักษะของผู้ให้บริการ (professionalism and skill) เป็นการพิจารณาว่า ผู้รับบริการสามารถรับรู้ได้จากการเข้ารับบริการจากผู้ให้บริการที่มีความรู้และทักษะในงานบริการ ซึ่งสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีระบบและแบบแผน คือ ด้วยพนักงานที่ให้บริการลูกค้าแต่ละรายด้วยความเอาใจใส่ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ให้ความเป็นกันเอง

6.ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาคูณภาพในการให้บริการฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตบางรัก พบว่ามีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องใช้สำนักงานยังไม่เพียงพอ ควรเพิ่มเติม
2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจต่อผู้รับบริการเพื่อได้เสนอต่อว่าคุณภาพการให้บริการที่ตื้นนั้นเกิดความพึงพอใจหรือไม่

7.เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา ศรีบำรุง. (2557). **คุณภาพการให้บริการของธนาคารกรุงเทพ สาขาดอนหัวพ่อ จังหวัดชลบุรี**
วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์
จำกัด
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, (2543)). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research. *Journal of Marketing*, 49, pp. 41 - 50.
- Kasiri, L. A., Cheng, K. T. G., Sambasivan, M., & Sidim, S. M. (2017). Integration of standardization and customization: Impact on service quality, customer satisfaction, and loyalty. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 35, 91-97.
- Taro Yamane Yamane, Taro.1973. **Statistics: An Introductory Analysis**. Third editio. Newyork : Harper and Row Publication.
- Ziethaml, Parasuraman & Berry (2013) Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985, Fall). A

การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์คุณลักษณะและบทบาทของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน The Documentary Research to Synthesize the Expected Qualifications and Role of Flight Attendant

วิชัย เปรมมนิสกุล, สุนันtha พาสุนันท์, วีระพันธ์ ช่วยประสิทธิ์, ธาริษ พลเสน, สิริกร เลิศลักษณ์ธาร

Vichai Premmanisakul, Sunanta Pasunan, Sirikorn Loedlukthanathan

Chandrakasem Rajabhat University, Sripatum University, Khonkan Campus.

Email: siricru111@gmail.com

Received June 3, 2021 & Revise June 30, 2021 & Accepted July 16, 2021

บทคัดย่อ

ธุรกิจสายการบิน พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีบทบาทสำคัญมากในการที่จะเป็นส่วนสำคัญที่จะให้ผู้โดยสารกลับมาใช้บริการของสายการบินสำหรับบริษัทสายการบิน พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินไม่เพียงแต่ดูแลในเรื่องของความปลอดภัยของผู้โดยสารเท่านั้น แต่ยังเป็นเหมือนพนักงานขายที่ทำให้ผู้โดยสารกลับมาใช้บริการของสายการบินอีกครั้ง ด้วยการต้อนรับอย่างอบอุ่นและสัมผัสที่เป็นเอกลักษณ์ในการบริการและความพึงพอใจของผู้โดยสารจะทำให้ผู้โดยสารจำสายการบินที่จะเดินทางด้วยได้เสมอ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินจึงมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้โดยสารพึงพอใจ ในโลกปัจจุบัน ผู้โดยสารมีตัวเลือกมากมายในการชำระค่าเดินทาง แต่การบริการและความสะดวกสบายในการเดินทางนั้นได้เพิ่มมูลค่าเข้าไปก่อนที่จะตัดสินใจว่าจะเดินทางกับสายการบินใด บทความนี้มีวัตถุประสงค์สังเคราะห์เชิงเอกสารเพื่อเน้นอธิบายองค์ประกอบและบทบาทของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ผลการสังเคราะห์พบว่า คุณสมบัติที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ด้านสมรรถนะ ความรู้และการใช้ภาษา ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านสมรรถนะการให้บริการ ด้านความเป็นสากล ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนบทบาทหน้าที่และลักษณะของงาน ได้แก่ งานประจำในหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน โดยคำนึงถึงหลักการและคุณภาพการบริการที่ดีประกอบด้วย ความคาดหวังและแรงจูงใจของผู้โดยสาร และการบริการที่ตรงกับความต้องการ หรือเกินกว่าความคาดหวังของผู้โดยสารที่ใช้บริการเสมอ และมีภาพลักษณ์ที่ดี มีความพร้อมที่จะเผชิญทุกสถานการณ์และมีความรู้ในการใช้อุปกรณ์ความปลอดภัยเพื่อให้มั่นใจว่าผู้โดยสารรู้สึกสะดวกสบายและปลอดภัยในการเดินทางกับสายการบิน

คำสำคัญ : คุณลักษณะ, บทบาทพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน, ภาพลักษณ์ของพนักงาน

Abstract.

In the airlines business, flight attendants play a very important role for the airline company, flight attendant not only looking after safety of the passengers but also is like a sales person to bring back passengers to come and use the airlines services again. With the warm welcome and a unique touches in the service and the satisfaction of the passengers will always make passengers remember of which airlines to travel with, cabin attendant play a very important role in making passengers satisfied. In today's world passengers get a lot to choose in paying for their travel but services and comfort have been added in the value before deciding which airlines to travel with. In this article, the objective aimed to documentable synthesize the expected qualifications and role of flight attendant. The results revealed as follows:

1)the expected qualifications were: a) knowledge, competency and language skills, b) physical and mental health, c) services competency, d) internationality, and e) morality and ethics, and

2)role and job description were the attendant routine works by realizing: a) quality principle of services, b) passenger reinforcement and expectation, c) services on passenger needs, d) attendant images, and e) attendants need to be ready to face all kinds of situations and knowledge of using the safety equipment to make sure that passengers feel comfortable in traveling with the airlines.

Keywords: Expected Qualifications, Role of Attendant, Attendant Images

1.บทนำ

จากภาวะการแพร่กระจายไวรัส COVID-19 ไปทั่วโลก โดยไม่สามารถคาดเดาถึงขอบเขตที่สิ้นสุดของสถานการณ์ครั้งนี้ได้ อุตสาหกรรมทุกภาคส่วนต่างประสบกับความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญคือความไม่แน่นอนในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่ง Stefan Gössling, Daniel Scott and C. Michael Hall. (2020) กล่าวว่า ด้วยการระบาดใหญ่ของ COVID-19 จึงจำเป็นที่จะต้องพลิกวิกฤตการณ์นี้เปลี่ยนแปลงระบบการท่องเที่ยวทั่วโลกให้สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงถึงบทบาทการท่องเที่ยวภายในประเทศในการฟื้นตัวและการ

เปลี่ยนแปลงระยะยาวให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น การตอบสนองความต้องการพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการเดินทางเพื่อธุรกิจและเปลี่ยนไปสู่การประชุมทางไกลมากขึ้น โดยเฉพาะหลังจากการระบาดครั้งใหญ่นี้ ทำให้เกิดช่องว่างเนื่องจากค่าแรงงานที่ได้รับเป็นค่าแรงขั้นต่ำในการบริการและการท่องเที่ยว

จากวิกฤตการณ์ส่งผลกระทบด้านการท่องเที่ยวในประเทศที่ COVID-19 ให้บทเรียนที่น่าประทับใจแก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้น ส่งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงกระเทือนถึงระดับโลก และความท้าทายในขณะนี้คือการเรียนรู้ร่วมกันจากการแพร่ระบาดระดับโลกนี้ เพื่อเร่งการเปลี่ยนแปลงสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงโดย Maria Nicola et al. (2020) กล่าวถึงการระบาดใหญ่ของ COVID-19 ว่าทำให้วิกฤติเศรษฐกิจและการถดถอย เพิ่มข้อจำกัดทางสังคม การแยกตนเองและการลดการเดินทาง ทำให้แรงงานลดลงในทุกภาคเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยและโรงเรียนได้เปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมาเรียนออนไลน์ ในขณะที่บางสถานศึกษาจำเป็นต้องปิดตัวลง ความต้องการสินค้าและผลิตภัณฑ์บางอย่างที่กลายเป็นของฟุ่มเฟือยผลิตได้ลดลง แต่ในทางตรงกันข้ามความต้องการเวชภัณฑ์กลับเพิ่มมากขึ้นทวีคูณ และภาคอาหารกำลังเผชิญกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน เนื่องจากความตื่นตระหนกจึงทำให้เกิดการซื้อสะสมของผลิตภัณฑ์อาหาร ทำให้ในศตวรรษที่ 21 จากที่สายการบินเติบโตอย่างรวดเร็วและมีความเกี่ยวข้องกับหลายธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจทางโลจิสติกส์หรือธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างต่อเนื่องและต้องอาศัยธุรกิจการคมนาคมขนส่งทางอากาศ เพราะว่าสะดวก รวดเร็วแต่เป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งสายการบินแต่ละประเทศจำเป็นต้องสร้างภาพลักษณ์และความประทับใจให้กับผู้โดยสาร

โดยในปัจจุบันตำแหน่งงานนี้ได้รับความนิยมอย่างสูงเนื่องจากได้อัตราค่าตอบแทนสูง และได้ท่องเที่ยว ซึ่งในการคัดเลือกพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินนั้นต้องผ่านกระบวนการในการคัดเลือกอย่างมาก ต้องพิจารณาทั้งรูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ เจตคติความสามารถทางภาษา เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินจะต้องแสดงถึงภาพลักษณ์ด้านบริการโดยจะมีผลต่อความประทับใจของผู้โดยสารต่อสายการบินอย่างมาก (ชูเกียรติ วงศ์เทพเตียน, 2542) ดังนั้นการคัดเลือกบุคลากรผู้ที่จะมาให้บริการ ควรมีคุณสมบัติเหมาะสมกับที่สายการบินต้องการ เพราะพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน เป็นพนักงานส่วนหน้าซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละสายการบินในการให้บริการแก่ผู้โดยสาร เพื่อสร้างความประทับใจและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายการบิน ปัจจุบันอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเป็นอาชีพที่ผู้คนให้ความสนใจ แม้ว่าปัจจัยและคุณสมบัติของสายการบินในแต่ละทวีป แต่ละประเทศจะไม่เหมือนกัน เช่น คุณสมบัติของสายการบินที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงในทวีปเอเชีย ได้แก่ Singapore Airlines ,All Nippon Airways, EVA Airways, Oman Air, และ Hong Kong Airlines ในทวีปยุโรป ได้แก่ Air France, virgin Atlantic, Lufthansa SWISS Austrian airlines, British Airways และ Finn air เป็นต้น จากรายละเอียดข้างต้นผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทของ

พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาเชิงประจักษ์และเป็นข้อมูลสารสนเทศในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะและบทบาทของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

3.ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้ดำเนินการโดยการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย งานวิจัย บทความวิชาการ คู่มือ เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะและและบทบาทของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน รวมถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละแนวคิด ซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

แนวคิดด้านการให้บริการและคุณภาพการให้บริการ

รวีวรรณ โปยรุ่งโรจน์ (2551) กล่าวว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรม กระบวนการหรือการดำเนินใดๆ ที่บุคคลหนึ่งหรือหน่วยงานหนึ่งได้อำนวยความสะดวกตอบสนองความจำเป็นและต้องการให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้ได้รับความพึงพอใจ และสมิต สัจฉกร (2556) กล่าวว่า การบริการ คือ การให้ความช่วยเหลือหรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นนั้นจะต้องมีหลักยึดถือปฏิบัติ ไม่ใช่ว่าการให้ความช่วยเหลือหรือการทำประโยชน์ต่อผู้อื่นจะเป็นไปตามใจผู้ให้บริการ

ศุภลักษณ์ สุริยะ (2556) กล่าวว่า คุณภาพการบริการ หมายถึง สิ่งชี้วัดระดับความแตกต่างระหว่างความคาดหวังที่ผู้รับบริการคาดหวังก่อนที่จะเข้าใช้บริการ และการรับรู้ที่ผู้รับบริการได้รับการส่งมอบจากผู้ให้บริการว่ามีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด หากการบริการนั้นสามารถตอบสนองความต้องการได้ตรงหรือมากกว่าความคาดหวัง แสดงว่า การบริการนั้นมีคุณภาพ หากสามารถตอบสนองความต้องการได้น้อยกว่าความคาดหวังแสดงว่าการบริการนั้นไม่มีคุณภาพ

คุณภาพการให้บริการ เป็นความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าของธุรกิจบริการ ซึ่งคุณภาพของการให้บริการเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ในการสร้างความแตกต่างของธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งการเสนอคุณภาพการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ ผู้รับบริการจะพึงพอใจ ถ้าได้รับสิ่งที่ต้องการ เมื่อผู้รับบริการมีความต้องการ ณ สถานที่ที่ผู้รับบริการต้องการ และได้ในรูปแบบที่ต้องการ ส่วนคุณภาพการให้บริการที่มีความคาดหวังน้อยที่สุด มี 3 ด้าน คือ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองและด้านการสัมผัสซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ รัตนพันธ์ (2558) ซึ่งศึกษาเรื่องการคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชีย พบว่า ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการรับรู้ของผู้โดยสารที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้นดิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สำหรับสมรรถนะของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน แม้ว่าแต่ละสายการบินจะมีความต้องการที่ต่างกัน แต่จากแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสมรรถนะทั่วไปที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน พบว่า สายการบินมีความต้องการพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีคุณลักษณะร่วมกัน 3 ประการ คือ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของบุคคล หรือที่เรียกว่า KSAs เนื่องจากงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ ควรมีคุณลักษณะที่ต้องพิจารณาร่วมกับสมรรถนะ คือ การมีจิตบริการ ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติสำคัญและหัวใจของคนทำงานบริการทุกสายงาน เพราะบางครั้ง ในฐานะลูกเรือที่ดี พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จะต้องตอบคำถามหรือแก้ปัญหาให้แก่ผู้โดยสาร รวมถึงการทำให้ผู้โดยสารพึงพอใจมีความสุขที่ได้รับการบริการที่ดีที่สุด นอกจากนี้ ประเด็นในด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพการให้บริการต้อนรับบนเครื่องบิน หากมีความรู้ไม่เพียงพอตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ จะไม่ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติงานได้ ส่วนเรื่องความปลอดภัย เป็นหน้าที่หลักของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ในขณะที่ผู้โดยสารให้ความสำคัญกับด้านคุณธรรม และจริยธรรมมากที่สุด แต่ประเด็นในด้านนี้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการบริการซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ผู้โดยสารเพราะส่วนใหญ่จะสัมผัสพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้จากการรับบริการเป็นอันดับแรกNakhonnayok (2019) เกี่ยวกับ Service Mind ในความอดทนและสามารถเก็บอารมณ์ได้ แต่ในมุมมองของผู้โดยสารด้านบุคลิกภาพทางสังคม เน้นเรื่องมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Nattachak Pinunt and Pabhassorn (2012) เกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ในด้านอุปนิสัยและทัศนคติ คือ สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสังคมได้ง่าย หรือมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รองลงมาผู้โดยสารให้ความสำคัญเรื่องการทำงานเป็นทีมได้

ในมุมมองด้านวัฒนธรรมและความเชื่อโดยส่วนมาก หากเราเข้าใจในพฤติกรรมและความแตกต่างของผู้โดยสาร จะช่วยให้การบริการมีประสิทธิภาพและไม่ขัดต่อความเชื่อหรือวัฒนธรรมของผู้โดยสาร การเรียนรู้และเปิดใจกับวัฒนธรรมที่ต่างกัันนั้นเป็นเรื่องสำคัญ

4.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงเอกสารเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกจากเอกสารทุติยภูมิ คือ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย บทความวิจัย และงานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ เอกสารเผยแพร่ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารระดับทุติยภูมิตามแนวทางของ Scott (1990; 2006) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) มีความถูกต้อง คือ เป็นเอกสารที่มาจากแหล่งเชื่อถือได้ มีความต้องถูกต้อง สมบูรณ์ สอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ตีพิมพ์
- 2) มีความน่าเชื่อถือ คือ เป็นเอกสารที่ปราศจากข้อผิดพลาดและการบิดเบือนข้อมูล
- 3) มีความเป็นตัวแทน คือ เป็นเอกสารที่สามารถแสดงรายละเอียดแทนเอกสารประเภทเดียวกันได้ รายละเอียดสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรตัวอย่างได้
- 4) มีความหมายชัดเจน คือ เป็นเอกสารที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนัยสำคัญของการวิจัย (Mogalakwe, 2006)

5.ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ บทบาทของพนักงานบนเครื่องบิน เป็นข้อค้นพบประกอบการวิจัย โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.องค์ประกอบด้านสมรรถนะ ความรู้และการใช้ภาษา

ผู้ปฏิบัติงานในอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จะต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งกลางวันและกลางคืนตามกำหนด ตารางการบิน สภาพการทำงานจะมีความกดดันสูง พนักงานต้อนรับต้องปรับตัวและทำความเข้าใจกับงานบริการที่ต้องปฏิบัติตนให้ครบถ้วน และถูกต้องตลอดเวลาที่ปฏิบัติงานบนเครื่องบิน ซึ่งส่วนมากเป็นงานที่ต้องเสิร์ฟอาหาร เติมน้ำบริการ ดูแลความสะดวกสบายของผู้โดยสารตลอดเวลาพร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้โดยสารตลอดเวลาซึ่งต้องสื่อสารตลอดเวลากับผู้โดยสารนานาชาติทักษะด้านภาษาจึงสำคัญ และทำความสะอาดห้องน้ำตลอดเวลาขณะอยู่บนเครื่องบิน ดังนั้นทางฝ่ายบริหารของสายการบินแต่ละแห่งจะทำการตรวจสอบทดสอบความสามารถและอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพของพนักงานต้อนรับเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินจึงครอบคลุมสมรรถนะในหน้าที่ ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือสูงกว่า
2. ถ้าเป็นหญิงควรมีความสูงประมาณ 156 - 165 เซนติเมตร
3. อายุประมาณ 20-26 ปี
4. ถ้าเป็นชายไทย ต้องผ่านการเกณฑ์ทหารอายุไม่เกิน 28 ปี สูง 165 เซนติเมตรขึ้นไป สัดส่วนและน้ำหนักพอดีกับความสูง
5. มีความสามารถว่ายน้ำฟรีสไตล์โดยไม่หยุด หญิง 50 เมตร และชาย 100 เมตร
6. มีบุคลิกภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ดี
7. มีไหวพริบและปฏิภาณดี สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด

8. สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษได้ในระดับดีมาก และจะต้องนำผลคะแนนสอบภาษาอังกฤษ ไม่ต่ำกว่า 500 คะแนน ของ TOEIC / TOFEL มาแสดงเพื่อประกอบการพิจารณา

คุณสมบัติทั่วไปที่ควรมี คือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สถานภาพเป็นคนโสด สายตาดี มีความอดทน มีความพร้อมของร่างกาย และมีจิตใจพร้อมที่จะทำงานด้านบริการ ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมที่แตกต่างของผู้โดยสารแต่ละประเทศ การใช้ภาษาต่างประเทศภาษาที่ 3 นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ จึงอาจเป็นเรื่องจำเป็นพอสมควร

สิ่งที่ผู้ที่จะประกอบอาชีพนี้ ควรเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสมัครงาน

ควรศึกษาหาข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและต้องติดต่อกับสายการบินต่าง ๆ เพราะบางสายการบินรับสมัครผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพหรือสายสามัญเข้าปฏิบัติงาน

ควรเรียนภาษาอังกฤษ ในสถาบันที่มีการสอบเทียบคะแนน ทั้ง TOEIC และ TOFEL ตามที่ทางสายการบินกำหนดไว้ ถ้ามีสายตาสั้นควรทำการศัลยกรรมช่วย เพราะบางสายการบินระบุในการประกาศรับสมัครไว้ เช่นนั้นบางสายการบินอาจประกาศรับสมัครแต่พนักงานต้อนรับหญิงเท่านั้นและการกำหนดส่วนสูงอาจแตกต่างกันได้

2.องค์ประกอบด้านร่างกายและจิตใจ

คุณสมบัติทั่วไปที่ควรมี คือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สถานภาพควรเป็นคนโสด สายตาดี มีความอดทน มีความพร้อมของร่างกายที่แข็งแรงสามารถทำงานเป็นกะในเวลาที่แตกต่างกันรวมทั้งการทำงานในเที่ยวบินในโซนเวลาที่ต่างกันทั่วโลก และมีจิตใจพร้อมที่จะทำงานด้านบริการ ถ้ามีสายตาสั้นควรทำการศัลยกรรมช่วย เพราะบางสายการบินระบุในการประกาศรับสมัครไว้เช่นนั้น บางสายการบินอาจประกาศรับสมัครแต่พนักงานต้อนรับหญิงเท่านั้นและการกำหนดส่วนสูงอาจแตกต่างกันได้

3.องค์ประกอบด้านสมรรถนะการให้บริการ

พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินควรมีทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความสามารถด้านการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการพัฒนาทักษะ ความสามารถด้านการพัฒนาเจตคติ สมรรถนะความสามารถด้านการบริการ เพื่อให้พนักงานต้อนรับมีสมรรถนะขีดความสามารถในการให้บริการได้ตรงกับความต้องการและเกิดความเชื่อมั่นของผู้โดยสารต่อสายการบินมากที่สุด มี 2 องค์ประกอบหลักคือ 1) สมรรถนะขีดความสามารถในการให้บริการของพนักงานต้อนรับมีองค์ประกอบหลักคือ ทักษะ ความรู้และพฤติกรรมที่มีความจำเป็นเพื่อให้เกิดความสำเร็จ 2) ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการบริการของพนักงานต้อนรับซึ่งมี 5 มิติหลัก ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ การตอบสนอง การเอาใจใส่ และการสัมผัสได้

(Arphaporn Phuwitthayaphan. 2007, Narongwit Saen Thong, 2014; Surachai Promphan. 2011, Parasuraman. Ziethaml; & Berry. 1988)

4.องค์ประกอบด้านความเป็นสากล

ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมที่แตกต่างหรือความสามารถในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมของผู้โดยสารแต่ละประเทศ

4.1.บทบาทหน้าที่และลักษณะของงานมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ในการให้บริการของพนักงาน โดยภาพรวมได้แก่ ความสุภาพและความเคารพต่อผู้ให้บริการ การสื่อสารกับผู้ให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกิริยาท่าทางทั่วไปที่มาจากใจของผู้ให้บริการ การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้ให้บริการเป็นรายบุคคล การใช้วิธีการเข้าหาผู้ให้บริการ ความรวดเร็ว ความถูกต้องและความพยายามที่จะเข้าใจต่อความต้องการของผู้รับบริการลักษณะของงานที่ทำงานในสายการบินโดยทั่วไปทั้งในและนอกประเทศ จะมีพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินชายและหญิง ซึ่งมีหน้าที่หลักสรุปได้ดังนี้

1.พนักงานต้อนรับทั้งชายและหญิงต้องขึ้นเครื่องบินก่อนผู้โดยสารประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบกับระบบเครื่องบินตำแหน่งที่ต้องประจำบนเครื่องอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อความปลอดภัยของผู้โดยสาร (No go Items) เช่น เสื้อชูชีพ ดับเพลิง ไฟฉาย เครื่องช่วยหายใจและต้องทราบว่าพนักงานต้อนรับผู้ใดทำหน้าที่ต้อนรับผู้โดยสารบริเวณหน้าประตู

2.พนักงานต้อนรับชาย (Steward) อาจทำหน้าที่ดูแลในครัว ตรวจสอบจำนวนอาหารและอาหารพิเศษให้ครบและตรงกับจำนวนผู้โดยสารเพื่อที่จะอุ่นสำหรับการบริการอาหารให้ครบและเตรียมอาหารพิเศษออกบริการก่อน

3.พนักงานต้อนรับหญิง (Air-Hostess) ตรวจสอบห้องน้ำและดูอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ความเรียบร้อย และความสะอาดในห้องน้ำ ตรวจสอบระบบกำจัดของเสียในห้องน้ำทุกห้องถ้ามีปัญหาขัดข้องต้องแจ้งให้ช่างจัดการแก้ไขเพราะถ้าไม่ได้รับการแก้ไขให้อยู่ในสภาพที่ เรียบร้อย เครื่องบินจะไม่ออกทำการบิน นอกจากนี้ ถ้าเป็นการเดินทางระยะยาว ต้องตรวจสอบความเรียบร้อย และจำนวนหนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่างๆ หูฟังและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่ต้องบริการแก่ผู้โดยสารชั้นธุรกิจ จากนั้นเตรียมจัดตั้งชุดชาหรือกาแฟให้พร้อมที่จะบริการ

4.เมื่อผู้โดยสารขึ้นนั่งประจำที่เรียบร้อย ทำหน้าที่แจ้งและสาธิตให้ผู้โดยสารทราบถึงการใช้อุปกรณ์ ความปลอดภัยในภาวะฉุกเฉินตรวจสอบความ เรียบร้อย และความปลอดภัยของผู้โดยสารก่อนเครื่องขึ้นและเครื่องลงจึงสามารถเข้านั่งประจำที่ได้

5.ถ้าเป็นการบินระยะยาวทางสายการบินจะบริการอาหารและเครื่องดื่มตามเวลาบริการที่กำหนดไว้โดยพนักงานต้อนรับหญิง มีหน้าที่บริการเครื่องดื่มและอาหาร ตลอดจนทำความสะอาดบริเวณที่นั่งของผู้โดยสารให้เรียบร้อยและให้บริการอื่นๆ ตามที่ผู้โดยสารต้องการ โดยพนักงานต้อนรับชายอาจคอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการบริการและให้บริการเสริมต่างๆ

จากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้โดยสารที่มาติดต่อกับพนักงานต้อนรับภาคพื้นดิน ซึ่งเกิดจากความตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการ พนักงานต้อนรับหรือบุคลากรในหน่วยงานต้องสร้างความเชื่อถือให้ผู้โดยสารได้รับรู้จากการให้บริการ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมียามของการให้บริการที่มีคุณภาพที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยสรุปแล้วความหมายของการบริการ หมายถึงการปฏิบัติที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งใน “ระยะเวลาที่เกิดขึ้นจริง” หรือ “Moment of Truth” ซึ่งมีผู้ให้ความหมายและค่านิยมของคุณภาพการบริการไว้ดังนี้

ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการต้องปฏิบัติให้ผู้ใช้บริการ ให้ได้รับความช่วยเหลือ สร้างประโยชน์และคุณภาพการบริการ โดยคำนึงถึงหลักการ ดังนี้

1) การบริการควรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้โดยสารและต้องนำความต้องการนั้นมาเป็นข้อกำหนดในการให้บริการ

2) การบริการต้องทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ

3) การบริการต้องปฏิบัติทุกระบวนการโดยถูกต้องและมีความสมบูรณ์ครบถ้วน

4) การบริการควรมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ และมีความรวดเร็วให้บริการได้ตรงตามกำหนดหรือก่อนกำหนดได้ด้วย

5) การบริการต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสียกับบุคคลอื่น ไม่มุ่งเน้นผลประโยชน์แก่ผู้ให้และผู้รับบริการเท่านั้น แต่จะต้องเกิดประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย

การปฏิบัติหน้าที่พนักงานต้องคำนึงถึงคุณภาพการบริการที่ดีจะเกิดขึ้นได้จะต้องเป็นการบริการที่ตรงกับความต้องการ หรือเกินกว่าความคาดหวังของผู้โดยสารที่ใช้บริการเสมอ โดยผู้ให้บริการควรมีลักษณะดังนี้

1) มีวิสัยทัศน์ในการให้บริการ มีความเชื่อว่าเรื่องการบริการจะเป็นส่วนหนึ่งของสายการบิน หากสายการบินมีคุณภาพสูง จะเป็นกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้ชนะในธุรกิจและสร้างผลกำไรอีกด้วย

2) มีมาตรฐานสูง เป็นแนวคิดว่าการบริการที่ดีเลิศเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่เพียงพอที่จะแตกต่างจากสายการบินอื่น ๆ หากมีคุณภาพสูงจะเป็นกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้ชนะในธุรกิจและผลกำไร

3) มีลักษณะความเป็นผู้นำในการปฏิบัติการ จะต้องเน้นการปฏิบัติอย่างจริงจังมากกว่าการเน้นทางทฤษฎี ต้องเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบสองทาง เพื่อรับทราบข้อมูลและข่าวสารจริง รวมถึงทราบว่าสิ่งใดเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ

4) มีความเป็นหนึ่งเดียว ต้องสร้างทัศนคติเรื่องการบริการให้อยู่ในจิตใจของบุคลากรพนักงานต้อนรับในสายการบินทุกคน โดยการสร้างความภูมิใจที่ได้ให้บริการที่ดีเกิดขึ้น

การปฏิบัติหน้าที่พนักงานต้อนรับต้องคำนึงถึงความคาดหวังของลูกค้า โดยทัศนคติปกติเกี่ยวกับความปรารถนาหรือความคาดหวังของผู้บริโภคที่มีต่อความต้องการว่าจะเกิดขึ้นได้ในส่วนใดนั้น ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความคาดหวังทั้ง 5 ประการ คือ การได้รับการบอกต่อ ความต้องการแต่ละบุคคล ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ข่าวสารจากสื่อและราคา และความคาดหวังว่า สถานการณ์หรือการกระทำที่เป็นการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าจนถึงอนาคตที่ดี เป็นความมุ่งหมายที่ดี โดยความคาดหวังเป็นการตั้งความปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต

นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานต้อนรับ ต้องคำนึงถึงแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้โดยสารมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น จะต้องมีความเข้าใจกระบวนการทางความคิด การรับรู้ของบุคคลอื่นก่อน ซึ่งจะมีรูปแบบที่เรียกว่า VIE Theory ดังนี้

- 1) Valence คือ ความพึงพอใจของบุคคลที่ส่งผลต่อผลลัพธ์
- 2) Instrumentality คือ อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือวิถีทางไปสู่การสร้าง ความพึงพอใจ
- 3) Expectancy คือ ความคาดหวังในตัวบุคคลนั้นที่มีความต้องการหลากหลายและจะเกิดขึ้นสูงตามมาเรื่อยๆ (Smith Sachchukron (2007: 11-14) Parasuraman, Berry, and Zeithaml (1991: 39 - 48) Parasuraman, Zeithaml, Valarie A., and Berry (1988) และVroom (1964)

ความก้าวหน้าและท้าทายในอาชีพ

โอกาสในการทำงานร่วมกับสายการบินในต่างประเทศ ปัจจุบันสายการบินต่างประเทศให้โอกาสรับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเป็นคนไทย นอกเหนือจากบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) และสายการบินแองเจิลแอร์ไลน์s ยังมีสายการบินต่างประเทศ เช่น JAL, CATHEY PACIFIC, QUANTAS เป็นต้น ซึ่งสายการบินเหล่านี้จะรับสมัครพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินใหม่เป็นประจำทุกปี จึงทำให้มีโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพนี้มากขึ้น

สำหรับผู้ปฏิบัติงานอาชีพนี้ จะได้รับการอบรมให้บริการผู้โดยสารระดับต่างๆ จนถึงบริการผู้โดยสารชั้นหนึ่ง และถือเป็นการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น โดยจะมีค่าตำแหน่งเพิ่มให้ และในบางตำแหน่งต้องมีการสอบ เช่น ตำแหน่ง Purser ครูสอน (Instructor) In-flight Manager และผู้กำหนดตารางปฏิบัติงานการบินของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินทั้งหมด เป็นต้น

ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีความกระตือรือร้นในการทำงานอยู่เสมอ ย่อมมีโอกาสเลื่อนตำแหน่งไปสู่ตำแหน่งงานที่สูงกว่าและดีกว่า ดังจะเห็นได้จากตั้งแต่เริ่มแรก โดยสรุปคือเมื่อสจ๊วตและแอร์โฮสเตสได้รับการฝึกอบรมครบ 8 สัปดาห์ก็จะเริ่มปฏิบัติงานจริง โดยในช่วงเดือนแรกจะเป็นช่วงของการทดลองงาน จะมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน จากซูเปอร์ไวเซอร์ หรือ หัวหน้างาน ซึ่งจะประเมินผลจากทุกด้าน เช่น การให้บริการ การตรงต่อเวลา การร่วมมือประสานงาน การแสดงออก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อารมณ์และทัศนคติ เป็นต้น ทุกครั้งที่ผ่านเลื่อนขั้นการทำงานจะได้รับการอบรมเพิ่มเติมทั้งด้านอาหาร เครื่องดื่ม การบริการและการดูแลรักษาความปลอดภัยในกรณีฉุกเฉินเสมอ

อาชีพนี้เป็นอาชีพที่ทำหายและเหมาะสมสำหรับผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความอดทนและรับความกดดันสูงได้ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยินดีและยินดีให้คำแนะนำและบริการลูกค้าด้วยความเต็มใจ เสียสละ แต่ถึงอย่างไรในทุกอาชีพ หากทุกคนสามารถปฏิบัติได้ตามกฎและกติกา ตามจรรยาบรรณในวิชาชีพอาชีพ ผู้นั้นก็จะประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานได้อย่างที่ตั้งใจ

6.การอภิปรายผล

ในการที่จะเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินนั้น ก่อนอื่นจะต้องมีใจรักในการให้บริการตามด้วยความพร้อมของร่างกายและสุดท้ายก็คือการเสียสละเวลาของตนเองให้กับงานบทบาทหน้าที่หลักของพนักงานต้อนรับนั้นซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำงานอาชีพพนักงานต้อนรับภาคพื้นดิน ต้องมีทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความสามารถด้านการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการพัฒนาทักษะ ความสามารถด้านการพัฒนาเจตคติ สมรรถนะความสามารถด้านการบริการ เพื่อให้พนักงานต้อนรับภาคพื้นดินมีสมรรถนะขีดความสามารถในการให้บริการได้ตรงกับความต้องการและเกิดความเชื่อมั่นของผู้โดยสารต่อสายการบินมากที่สุด (Narongwit Saen Thong, 2014; Surachai Promphan. 2011) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบหลักดังนี้

1. สมรรถนะขีดความสามารถในการให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้นดินสายการบินต้นทุนต่ำ โดยมีองค์ประกอบหลักคือ ทักษะ ความรู้ และพฤติกรรมที่มีความจำเป็นเพื่อให้เกิดความสำเร็จเน้น 3 ประการดังนี้ (Arphaporn Phuwitthayaphan. 2007)

- 1) ความรู้ คือ ข้อมูลหรือสิ่งที่องค์กรต้องการให้พนักงานต้องรู้ เช่น ความรู้ความเข้าใจในการให้บริการ
- 2) ทักษะ คือ สิ่งที่ต้องการมีความต้องการให้พนักงานปฏิบัติ เช่น ทักษะด้านการบริการที่พนักงานต้องอาศัยการปฏิบัติและฝึกฝนเป็นประจำจนทำให้เกิดความชำนาญ

3) พฤติกรรมที่พึงปรารถนา คือ สิ่งที่ต้องการมีความต้องการให้เป็น เช่น ความซื่อสัตย์ ความใฝ่รู้ ความมุ่งมั่นตั้งใจให้สำเร็จ และรักในองค์กรจะจำแนกตามมาตรฐานการปฏิบัติงานระดับพื้นฐาน

คุณภาพการให้บริการ เป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นจากการได้รับของผู้ใช้บริการ ซึ่งจะตรงพอดีหรือเกินความต้องการของผู้รับบริการคาดหวังไว้ โดยไม่พบข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดเกิดขึ้นเลย เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดโดยผู้รับบริการจะพิจารณาจากความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการบริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้นดิน มี 5 มิติหลักได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ การตอบสนอง การเอาใจใส่ และการสัมผัสได้ (Parasuraman, Zeithaml; & Berry, 1988) ความใส่ใจและการดูแลต่อผู้ใช้บริการเป็นรายบุคคล รวมถึงการใช้วิธีการเข้าหาผู้ใช้บริการ ความรวดเร็ว ความถูกต้องและความพยายามที่จะเข้าใจต่อความต้องการของผู้รับบริการ หรือความไว้วางใจจากผู้ใช้บริการซึ่งรวมไปถึงความสามารถในการให้บริการของพนักงาน ความสุภาพและความเคารพต่อผู้ใช้บริการ การสื่อสารกับผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกิริยาท่าทางทั่วไปที่มาจากใจของผู้ให้บริการ (Fitzsimmons and James A., 2011) ซึ่งเปรียบได้กับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีแล้วยังต้องแสดงออกถึงการดูแลรักษาความปลอดภัยในเรื่องของทรัพย์สินของผู้มาใช้บริการแล้วยังต้องช่วยในเรื่องของความปลอดภัย พนักงานต้อนรับทุกคนนั้นได้รับการฝึกฝน และยังต้องฝึกในเรื่องของการปฐมพยาบาลในเบื้องต้นด้วยเช่นกัน การแนะนำหรือการชี้ยาประจำบ้าน การฝึกการช่วยผู้โดยสารให้หายใจในกรณีหมดสติ การใช้เครื่องปั๊มหัวใจในเบื้องต้นทั้งหมดนี้พนักงานต้อนรับจะต้องได้รับการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดี เพื่อนำมาปฏิบัติกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุของเครื่องบินพนักงานต้อนรับจะต้องรู้จักการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ที่จะต้องนำมาใช้ในแต่ละเหตุการณ์ เช่น กรณีของการเปลี่ยนแปลงของความดันอากาศในห้องโดยสารทำให้เกิดการต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ (Oxygen) นอกจากจะต้องช่วยเหลือตัวเองแล้ว พนักงานต้อนรับยังต้องออกไปดูแลผู้โดยสารถึงความปลอดภัยด้วยจำเป็นต้องรู้วิธีการดูแลในเบื้องต้นซึ่งอาจจะนำไปถึงการช่วยเหลือเบื้องต้นของทางแพทย์ เมื่อกรณีฉุกเฉินในเรื่องของอากาศนี้เข้าสู่ระดับปกติพนักงานต้อนรับยังต้องเดินดูผู้โดยสารว่าปลอดภัยดีหรือไม่อย่างไร หากเกิดความจำเป็นในเรื่องของการแพทย์ก็ต้องนำความรู้ที่ได้รับมาจากการฝึกอบรมในการช่วยเหลือผู้โดยสารเบื้องต้น สอดคล้องกับมุมมองของผู้โดยสารในการให้ความสำคัญกับความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินซึ่งเป็นมาตรฐานที่พนักงานทุกคนต้องมีในการปฏิบัติงานและเรื่องความรู้เกี่ยวกับงานบริการ ซึ่งเป็นพื้นฐานความต้องการของผู้รับบริการที่คาดหวังในการบริการจากพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินและสอดคล้องกับงานวิจัย Prachayapachara, Pabhassorn and Patchanee (2012) พบว่าปัจจัยในเรื่องของการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำของผู้โดยสารนั้น ทักษะพื้นฐานทางวิชาชีพผู้บริหารมองว่าความรับผิดชอบต่อชีวิตและทรัพย์สินถือเป็นเรื่องสำคัญสูงสุด คือทักษะที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยมาเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับ Cabin Crew Safety Training จากคู่มือการฝึกอบรมเกี่ยวกับความ

ปลอดภัยขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ ที่เป็นการฝึกอบรมของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพื่อพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานจาก ICAO Cabin Crew Safety Training Manual (2014) และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการฝึกอบรมแบบ Recurrent Training ตามประกาศกรมการขนส่งทางอากาศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานสำหรับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสม่ำเสมอ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยเช่นกัน ส่วนในเรื่องของความปลอดภัยในการใช้เครื่องดับเพลิงหรือการใช้พลอยน้ำหรือการเปิดประตูฉุกเฉินในเวลาอยู่บนพื้นดินหรืออยู่บนน้ำ ทั้งหมดนี้เป็นหน้าที่หลักของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

ส่วนหน้าที่การให้บริการนั้นถือว่าเป็นหน้าที่รอง จากเรื่องของการดูแลความปลอดภัยของผู้โดยสาร พนักงานต้อนรับนั้น เมื่อได้รับมอบหมายในการทำหน้าที่ประจำเที่ยวบินจะต้องนำหรือรู้หน้าที่ของตนอยู่ในใจเสมอไป การเตรียมตัวของพนักงานต้อนรับนั้นก็มีขั้นตอนแตกต่างกับผู้ที่ทำงานสายการบินทั่วไป คือทำงานไม่เป็นเวลาและต้องทำงานในวันหยุดทั่วไปหรือการทำงานในวันหยุดยาวซึ่งจะต้องรับหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย การเตรียมตัวที่จะต้องมาขึ้นเครื่องก็ต้องมาก่อนเวลา 2-3 ชั่วโมง แล้วต้องมาฟังรายละเอียดของเที่ยวบินและรับฟังว่าต้องปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใด และทบทวนในเรื่องของความปลอดภัยเมื่อขึ้นเครื่องไปแล้วก็ต้องไปดูแลตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ไฟฉาย ถังดับเพลิง ถังออกซิเจนว่ามีความพร้อมสำหรับการใช้งานหรือไม่ เช่น ที่นั่งหรือเบาะนั่งของผู้โดยสารว่าอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานหรือไม่ ระบบเครื่องเสียงความถี่สูงหรือไม่ จอภาพยนตร์ตามที่นั่งของผู้โดยสาร ระบบน้ำในห้องน้ำ สะดวกในการใช้งานหรือไม่ เหล่านี้ เป็นต้นในเรื่องการบริการนั้นก็จะต้องทำตามนโยบายของบริษัทที่มอบหมายมา เพื่อให้ผู้โดยสารนั้นเกิดความพึงพอใจตั้งแต่ขึ้นมาบนเครื่องบินจากต้นทางจนกระทั่งถึงปลายทาง

พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินนั้นเป็นส่วนหนึ่งของงานที่ต้องรับผิดชอบต่อในสายงาน เริ่มจากการเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินขึ้นไปเป็นหัวหน้าของพนักงานต้อนรับประจำเที่ยวบินได้ และอาจจะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งของผู้บริหารงานได้เช่นกัน จึงทำให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินทั้งชายและหญิง ต้องมีความอดทน รับผิดชอบต่อหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้อย่างเต็มที่ เพื่อจะนำไปสู่อนาคตที่ก้าวหน้าขึ้นไปอีก และสิ่งที่สำคัญคือในการทำอาชีพนี้จะต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม เพราะภาระงานที่จะต้องดูแลความปลอดภัยนั้น ไม่สามารถจะทำได้เพียงผู้เดียวหรือตามลำพังได้ ส่วนในเรื่องของการบริการก็เช่นเดียวกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งหมดนี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานความสามัคคีและความเข้าใจกันในทีมเป็นอย่างดีจึงจะทำให้งานสำเร็จได้ด้วยดี

7.เอกสารอ้างอิง

- ชูเกียรติ วงศ์เทพเทียน.(2542) “ภาพลักษณ์ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการบนเที่ยวบิน.” วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- มณีนันท์ รัตนพันธ์. (2558). การคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชีย. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2551). จิตวิทยาการบริการ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- ศุภลักษณ์ สุริยะ. (2556). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของแผนกต้อนรับส่วนหน้าโรงแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอาเซียน กรณีศึกษา โรงแรมบูติก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมิต สัจฉกร. (2556). ศิลปะการให้บริการ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สายธาร.
- Arphaporn PhuWitthayaphan. (2007). Competency Based HRM / HRD Case Study.Bangkok: HR Center Company.
- Fitzsimmons, James, A. and Mona, J. (2011). Service Management: Operations, Strategy, Information Technology. (7th ed.). Singapore: McGraw-Hill.
- International Civil Aviation Organization. (2014) "Raising the bar on cabin crew training," ICAO. Journal,69(2)16-19.
- Maliha Agha and Riaz Agha. (2020). The Socio-Economic Implications of the Coronavirus Pandemic (COVID-19): A Review. Int J Surg, 78, 185–193.
- Mogalakwe, M. (2006). The Use of Document Research Methods in Social Research. African Sociological Review, (10)1. 221 – 230.
- Nakhonnayok. (2019) Cooperative Technology Transfer Center 4, "Service mind," Cooperative Technology Transfer Center 4, Nakhonnayok.
- Narongwit Saen Thong. (2014). Let's get to know the Competency. Bangkok: HR Center.
- Parasuraman, A., Berry, L., and Zeithaml, V. (1991). “Understanding Customer Expectations of Service.” Sloan Management Review. 32, (3) : 39 - 48.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V., Valarie A., and Berry, L. (1988). “SERVQUAL: A Multiple-Item Scale for Measuring Consumer Perceptions of Service Quality.” Journal of Retailing.64,(1)12-19

- P. Nattachak, R. Pinunta and P. Pabhassorn, "Readiness Preparation for the Selection of a Flight Attendant: A Case Study of Thai Airways Inter-national Public Company Limited," Nakhon Phanom University. Journal. 2, (2) 98-105
- Smith Sachchukron. (2007). Excellent hospitality and Service. Bangkok: Saithan.
- Surachai Promphan. (2011). Dissertation Competency for Competency Development. Bangkok: Intellectual.
- Scott, J. (1990). A Matter of Record, Documentary Sources in Social Research. Cambridge: Policy Press.
- Stefan Gössling, Daniel Scott and C. Michael Hall. (2020). Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of COVID-19. Journal of Sustainable Tourism, 28(10), 1-20.
- Vroom, H. V. (1964). Work and Motivation. New York: Wiley and Sons.
- W.-U. Prachayapachara, P. Pabhassorn and C. Patchanee. (2012) "Passengers' Decision Making on Selecting International Carriers," Nakhon Phanom University Journal, 2,(2),83-90.

องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จ
ในจังหวัดนครปฐม

Characteristic components of One Tambon One Product Success Entrepreneur in
Nakhon Pathom Province

พัชรกานต์ นิมิตรศตีกุล, และพงษ์สันต์ ตันหยง

Patcharakan Nimitsadikul, and Pongsan Tanyong

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Bachelor of Business Administration Program (HRM), Nakhon Pathom Rajabhat University

E-mail: ptanyong@npru.ac.th

Received June 4, 2021 & Revise July 25, 2021 & Accepted August 10, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม 2) ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดนครปฐม จำนวน 320 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน และตัวแทนจากบุคลากรภาครัฐจำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงถึง 0.96, 0.86 และ 0.82 และมีอำนาจในการพยากรณ์ (R^2) สูงถึงร้อยละ 67, 62 และ 68 ตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม คือ ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีคุณลักษณะด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน ทำงานเชิงรุก มีความสามารถในการแข่งขัน กล้าเผชิญกับความเสี่ยง มีความสม่ำเสมอและใฝ่ใจเรียนรู้ และใฝ่ใจในความสำเร็จ สนับสนุนให้มีการสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และทำให้การดำเนินธุรกิจมีความยั่งยืน

คำสำคัญ: องค์ประกอบ คุณลักษณะ, ผู้ประกอบการ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

Abstract

This research aimed to study 1) the level of successful One Tambon One Product Entrepreneur Characteristics in Nakhon Pathom Province, 2) characteristic components of One Tambon One Product success entrepreneur, and 3) guidelines for the development of characteristic components of One Tambon One Product success entrepreneur. This research used a mixed method research, the quantitative study samples were 320 OTOP product operators in Nakhon Pathom province by stratified sampling. The tools used to data which has been tested for content validity and reliability. The statistics used to analyze the data consisted of frequency, percentage, mean, standard deviation, and second order confirmatory factors analysis. In the qualitative research section, data were collected by interviewing key informants, namely 5 representatives of One Tambon One Product entrepreneurs in Nakhon Pathom Province and 3 representatives from relevant government personnel by purposive sampling and analyze the data by content analysis.

The results showed that 1) the overall level of entrepreneurial characteristics was at a high level. 2) Competitiveness and achievement orientation. It has high component weight values of 0.96, 0.86 and 0.82 and has high predictive power (R^2) to 67, 62 and 68%, respectively, 3) guidelines for the development of characteristic components of success entrepreneur, is to encourage entrepreneurs to have the characteristics of autonomy orientation, to work proactively, to have competitiveness, risk taking, stability and Learning orientation and have achievement orientation, encourage innovation to create a competitive advantage and make business operations sustainable.

Key words: Composition, attributes, entrepreneurs, One Tambon One Product entrepreneur

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันนี้มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตตลอดเวลา ทำให้ส่งผลกระทบต่อทุกสภาพสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจนั้นจะต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา โดยมีสาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอก ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ทำให้ธุรกิจที่เป็นตัวขับเคลื่อน

เศรษฐกิจต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นการเกิดโรคระบาด คือ ไวรัสโควิด 19 ยิ่งส่งผลกระทบหนักต่อระบบเศรษฐกิจยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งกลุ่มที่ถูกผลกระทบมากที่สุดจะเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ซึ่งธุรกิจเหล่านี้ยังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ดังเช่น ช่วยสร้างงาน สร้างเงินตราต่างประเทศ ลดการนำเข้าสินค้าต่างประเทศ เป็นจุดเริ่มต้นในการประกอบการธุรกิจ เชื่อมโยงกับกิจกรรมขนาดใหญ่และภาคการผลิตอื่น ๆ เป็นแหล่งพัฒนาทักษะฝีมือ และสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจ

รัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาสนับสนุนธุรกิจเหล่านี้ ซึ่งหนึ่งในนั้นเป็นกลุ่มผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาและตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. 2544 การดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก นับเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอีกทางหนึ่งที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลก (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพังงา, 2560)

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตปริมณฑล มีชื่อเสียงโดยเฉพาะด้านอาหาร และอาหารแปรรูป มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลของสำนักงานจังหวัดนครปฐม (2561) ที่ได้จากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม พบว่า มีผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีทั้งสิ้น จำนวน 992 ราย เมื่อดูประเภทผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดสรรระดับ 1 - 5 ดาว มีเพียง 171 ราย และเมื่อลงรายละเอียดผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ 3 - 5 ดาว มีเพียง 131 ราย ซึ่งทำให้มองเห็นถึงปัญหาในเรื่องศักยภาพของผู้ประกอบการที่ควรจะต้องพัฒนา ดังนั้นการศึกษาความสำเร็จของผู้ประกอบการเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้นอยู่รอดในสภาวะการณ์ที่เศรษฐกิจตกต่ำ

เมื่อศึกษาจากงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดนครปฐม พัทธยา เพ็ชรพร (2557) พบว่า ผลการคัดสรรหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดนครปฐม ได้แสดงให้เห็นว่า มีผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดนครปฐมที่มีคุณภาพ ยังมีจำนวนไม่มาก ซึ่งการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่มอาชีพและสมาชิกในการปรับปรุงและพัฒนาสินค้าด้วยส่วนหนึ่ง ดังนั้นในการที่จะคิดปรับปรุงและพัฒนาสินค้าจะต้องสนใจเรียนรู้ เพื่อจะนำมาสู่การสร้างนวัตกรรมในการปรับปรุงและพัฒนาสินค้าจึงจะนำไปสู่ความสำเร็จ จันทิมา ก้อนทอง (2561) ศึกษากลยุทธ์การเป็นผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์กรณีศึกษา ผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ภาคกลาง ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรด้านความรู้ความชำนาญ และด้านลักษณะความเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ส่วนวรรณวิภา ไตลังคะ และนางพาง ลีลายนะ (2559) ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จของผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับห้าดาวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัย พบว่า

ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์ในด้านความรู้ความชำนาญมากที่สุด รองลงมาคือ การเผชิญปัญหาอุปสรรค และ ลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ

นอกจากนั้นธนาคารกรุงเทพ (2562) ที่เป็นสถาบันการเงินให้กับธุรกิจผู้ลงทุนได้นำเสนอผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ที่เติบโตมาจากผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รายเล็ก ๆ ในจังหวัดนครปฐมสู่การเป็นเจ้าของธุรกิจ SMEs ที่มีความเข้มแข็ง เจ้าของผลิตภัณฑ์สปา แบรินด์ “ชีวิวิถี” และกลุ่มเครื่องสำอางจากสมุนไพร แบรินด์ “เซนต์” และแบรนด์เครื่องดื่ม “ตรีผลา” มียอดขายกว่าทั่วโลก การันตีรางวัลเหรียญทองด้านนวัตกรรมในเวทีระดับโลก ซึ่งจากการวิเคราะห์ความสำเร็จพบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการมีลักษณะทำธุรกิจอย่างมุ่งมั่นต่อเนื่อง สร้างโอกาสด้วยการสร้างมาตรฐานและสร้างมูลค่าด้วยนวัตกรรม อีกประเด็นที่สำคัญ คือ ต้องหมั่นพัฒนาความรู้อยู่เสมอ ต้องสร้างนวัตกรรม ทำผลงานวิจัยรองรับสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่น

จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐมที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาและผลการวิจัยที่ได้มีผู้ที่ศึกษาในพื้นที่นครปฐม พบว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากคุณลักษณะผู้ประกอบการการเอง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความรู้ การพัฒนานวัตกรรมสินค้าหรือบริการ ความเป็นผู้นำ ความมุ่งมั่นในการทำธุรกิจ ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ เพราะตัวผู้ประกอบการเองเป็นผู้ขับเคลื่อนธุรกิจ ดังนั้นการมีองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการที่ดีย่อมนำมาซึ่งการทำธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาคู่มือผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมโดยทำเป็นงานวิจัยแบบผสม (mixed method) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งจากการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผลการศึกษาที่ได้จะช่วยให้ทราบว่าคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาความสำเร็จให้กับผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลจากงานวิจัยนี้ไปวางแผนพัฒนาผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

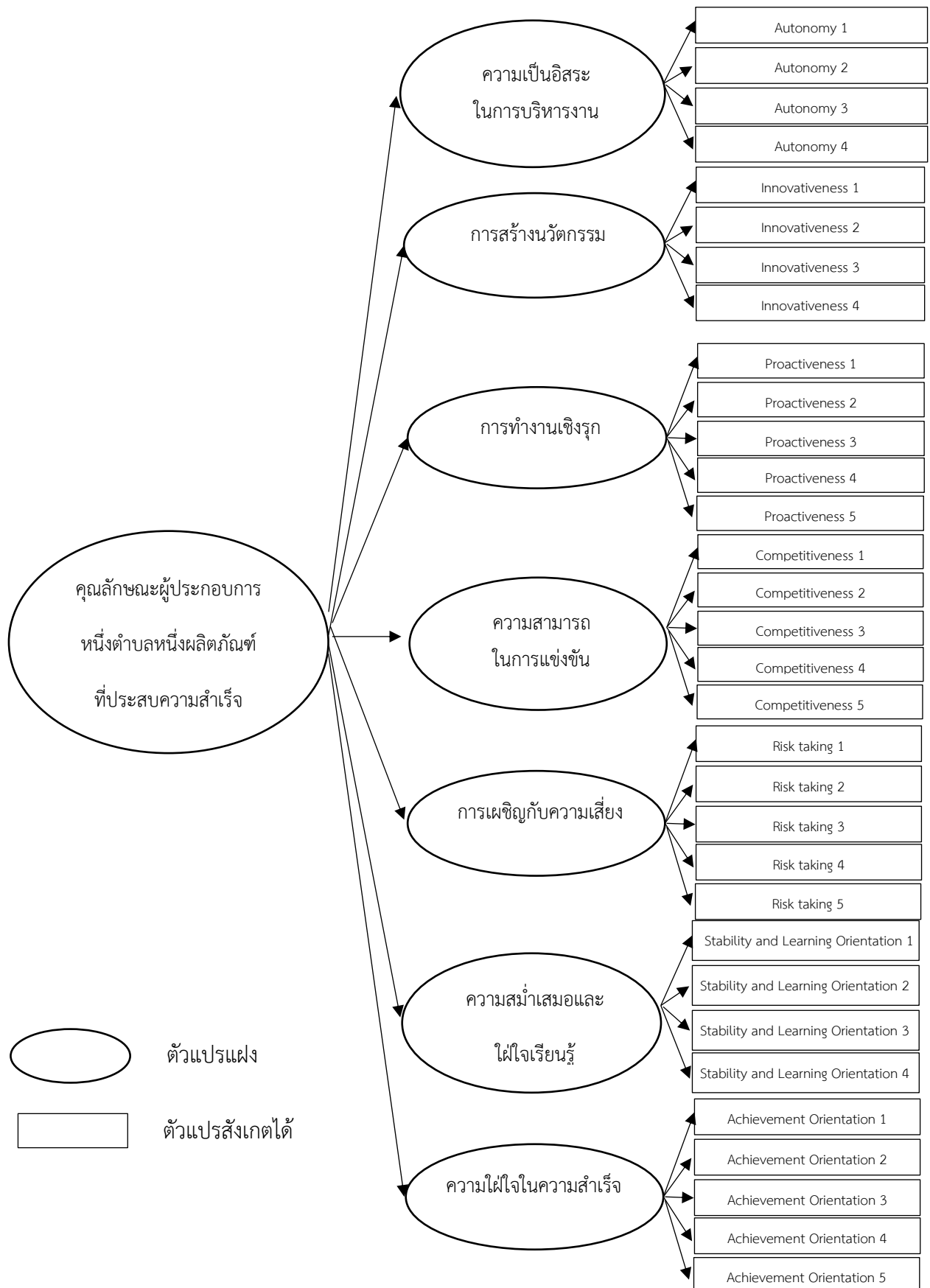
ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษา ทำการศึกษาผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม เท่านั้น
2. ขอบเขตเชิงเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรคุณลักษณะผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ มี 7 ตัวแปร คือ 1) ความเป็นอิสระในการบริหารงาน 2) การสร้างนวัตกรรม 3) การทำงานเชิงรุก 4) ความสามารถในการแข่งขัน 5) การเผชิญกับความเสี่ยง 6) ความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ และ 7) ความใส่ใจในความสำเร็จ

3. ขอบเขตด้านประชากร ประชากร คือ ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม จำนวนทั้งสิ้น 594 ราย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 320 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 5 คน และตัวแทนจากบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยนำคุณลักษณะผู้ประกอบการตามแนวคิดของเฟรส์เซ (Frese, 2000) และเดสส์ ลัมกิน และเทเลอร์ (Dess, Lumpkin, and Taylor, 2005) มาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่นักวิจัยได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเพื่อนำมาสนับสนุนกรอบแนวคิดโดยแบ่งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็น รายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ประกอบการ

คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Characteristics) หมายถึง บุคคลที่จัดตั้งธุรกิจ และสามารถดำเนินธุรกิจให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยอาศัยลักษณะเด่นส่วนบุคคลในการดำเนินธุรกิจ เฟรส์เซ (Frese, 2000) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการไว้ 6 คุณลักษณะ คือ

1. ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy Orientation) หมายถึง ความสามารถที่จะนำตนเองไปสู่โอกาสและสามารถทำงานได้ด้วยตัวเอง หรือตัดสินใจได้ในสถานการณ์ที่บีบบังคับ
2. ความมีนวัตกรรม (Innovativeness Orientation) หมายถึง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ พัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการไม่ให้ซ้ำแบบดั้งเดิม นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินธุรกิจ
3. ความกล้าเสี่ยง (Risk taking Orientation) หมายถึง ความกล้าในการตัดสินใจ ทำกิจกรรม ภายใต้สถานะที่ไม่แน่นอนต่าง ๆ ซึ่งอาจประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวเท่ากัน และยอมรับความเสี่ยงได้ เพื่อหวังผลกำไรของการดำเนินงาน
4. ความก้าวร้าวในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness Orientation) หมายถึง การที่มีความมุ่งมั่นสูงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความพยายามทำให้มีการบริหารจัดการที่เหนือกว่าคู่แข่งในตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน
5. ความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ (Stability and Learning Orientation) หมายถึง มีความมั่นคง ไม่หวั่นไหวกับสถานการณ์หรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับตนเอง และนำข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นมาเป็นประสบการณ์ที่ดีในการเรียนรู้ทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้
6. ความใส่ใจในความสำเร็จ (Achievement Orientation) หมายถึง เป็นผู้ที่มีมองหาหนทางไปสู่ความสำเร็จ หรือให้ความสำคัญกับหนทางไปสู่ความสำเร็จ ขอบงานท้าทาย และมีแรงจูงใจในการดำเนินงานนั้น ๆ ให้ได้ดีกว่าเดิมและประสบความสำเร็จ

เดสส์ ลัมกิ้น และเทเลอร์ (Dess, Lumpkin, and Taylor, 2005) ได้นำเสนอคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการตัดสินใจและการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก ความสามารถในการแข่งขัน และการเผชิญกับความเสี่ยง โดย 5 มิติดังกล่าว สามารถใช้ในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อที่จะพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานของธุรกิจและความสำเร็จ

ในงานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดของเฟรส์เซ (Frese, 2000) และเดสส์ ลัมกิ้น และเทเลอร์ (Dess, Lumpkin, and Taylor, 2005) มาผสมผสานเป็นองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบตามกรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mix Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรในงานวิจัยนี้ คือ ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม 5 ประเภท ผลิตภัณฑ์ คือ 1) อาหาร 2) เครื่องดื่ม 3) ผ้าและเครื่องแต่งกาย 4) ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก และ 5) สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จำแนกกลุ่มคุณภาพ A, B และ C ตามที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐมได้จัดคุณภาพไว้ และเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหาร หรือผู้ที่เคยมีประสบการณ์บริหารกลุ่มฯ จำนวน 594 ราย (สำนักงานจังหวัดนครปฐม, 2561)

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดนครปฐม ในตำแหน่งประธานกรรมการบริหาร หรือผู้ที่เคยมีประสบการณ์บริหารกลุ่มฯ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์สมการโครงสร้างสามารถกำหนดจากตัวแปรสังเกตได้ โดยตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร ควรมีตัวอย่าง 10 - 20 ตัวอย่างเป็นอย่างน้อย (Schumacher and Lomax, 2010) ในงานวิจัยนี้มีจำนวนตัวแปรสังเกตได้ 32 ตัวแปร ในงานวิจัยนี้ประมาณค่าและคำนวณขนาดตัวอย่างที่ 10 ตัวอย่างต่อ 1 ตัวแปรสังเกตได้ ได้ตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 320 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) คือ ตัวแทนผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 5 คน และตัวแทนจากบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ มีลักษณะคำถามปลายปิดเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มี 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการประกอบกิจการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจมีลักษณะคำถามปลายปิดเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มี 6 ข้อ ได้แก่ ประเภทผู้ประกอบการ ประสบการณ์ในการประกอบกิจการ ประเภทผลิตภัณฑ์ การก่อตั้งของสถานประกอบการ จำนวนพนักงานในสถานประกอบการ และประเภทเงินลงทุน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อตัวแปรแฝงทั้ง 7 ตัว ได้แก่ 1) ความเป็นอิสระในการบริหารงาน 2) การสร้างนวัตกรรม 3) การทำงานเชิงรุก 4) ความสามารถในการแข่งขัน 5) การเผชิญกับ

ความเสี่ยง 6) ความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ และ 7) ความใส่ใจในความสำเร็จ (Achievement Orientation) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ รวมจำนวนทั้งสิ้น 32 คำถาม

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open ended) เพื่อให้เขียนข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ

2. นำแบบสอบถามที่ได้ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ซึ่งในงานวิจัยนี้มีคำถามจำนวน 32 ข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อซึ่งผ่านเกณฑ์ทดสอบ

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลอง (try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม สรุปผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น ความเป็นอิสระในการบริหารงาน ได้ค่าอัลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.874 การสร้างนวัตกรรม .819 การทำงานเชิงรุก .878 ความสามารถในการแข่งขัน .855 การเผชิญกับความเสี่ยง .819 ความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ .728 และความใส่ใจในความสำเร็จ .846 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกตัวแปร จากนั้นจึงจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย มาจัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยมีขอบเขตเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการตามตัวแปรเชิงปริมาณ

3. การเก็บรวบรวม

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากตัวอย่างตามสัดส่วนที่คำนวณได้จนครบ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการจดบันทึกพร้อมกับการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ตามเวลาที่ได้นัดหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. วิเคราะห์ผลข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การคำนวณหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และการจดบันทึกที่แยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดและทฤษฎีเพื่อหาข้อสรุป ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis)

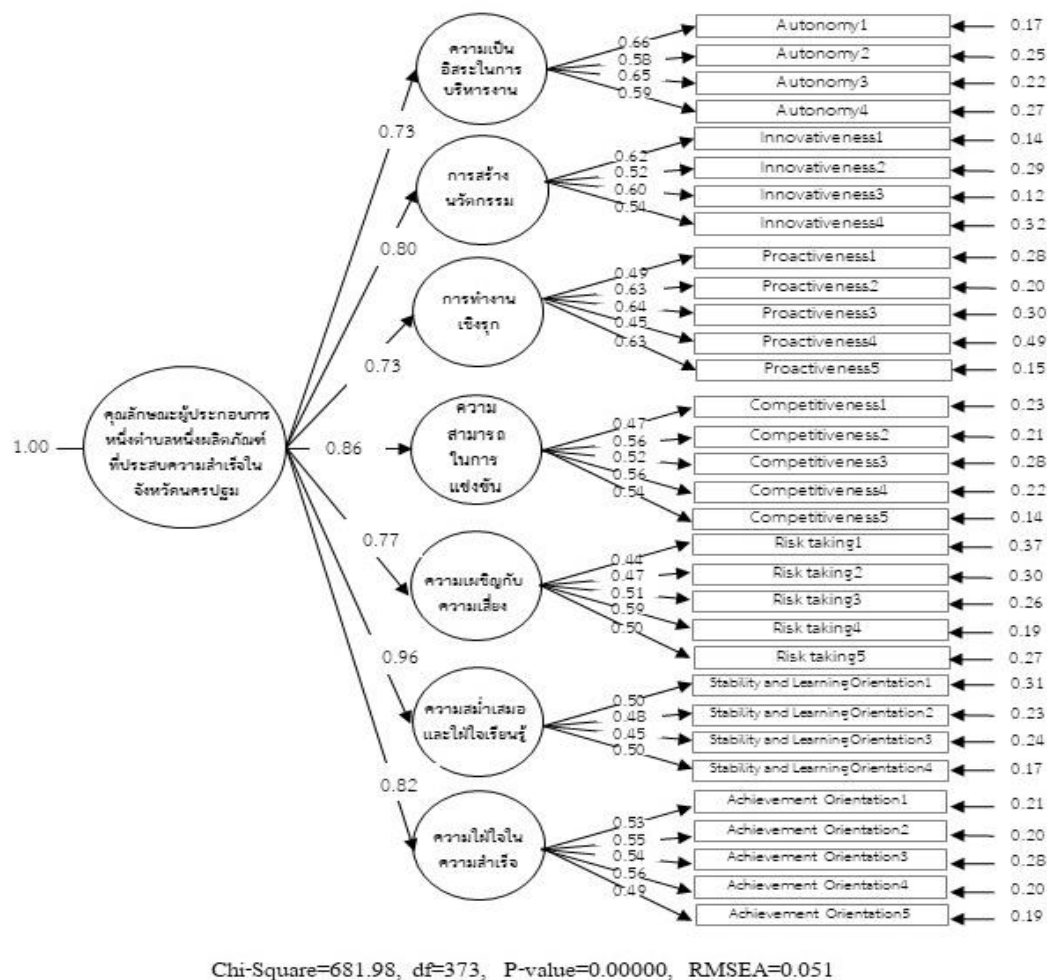
ผลการวิจัย

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.60 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.40 ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.70 รองลงมาอยู่ระหว่าง 41- 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.30 ส่วนใหญ่มีการศึกษาในอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 29.70 รองลงมาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 25 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตที่เป็นเจ้าของคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 41.30 รองลงมาเป็นผู้ผลิตที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการประกอบกิจการ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50.30 รองลงมามีประสบการณ์ในการประกอบกิจการประมาณ 7- 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.20 และส่วนใหญ่ใช้เงินส่วนตัวในการดำเนินกิจการ คิดเป็นร้อยละ 61.30 รองลงมากู้ยืมจากสถาบันการเงิน คิดเป็นร้อยละ 24.10

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์มีดังนี้

1. ระดับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณารายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับ คือ ด้านความใส่ใจในความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) ด้านความสามารถในการแข่งขัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) ด้านความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) ด้านการทำงานเชิงรุก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) ด้านการสร้างนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) ด้านการเผชิญกับความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$)

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม การตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบองค์ประกอบคุณลักษณะ ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม พบว่า ตัวแบบมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (model fit) หลังจากปรับตัวแบบ โดยมีค่า $\chi^2/df = 1.83$ GFI = 0.90 RMSEA = 0.051 CFI = 0.98 NFI = 0.97 TLI = 0.98 แสดงภาพตัวแบบดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวแบบองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมเมื่อปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากภาพที่ 2 องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งขึ้น เมื่อนำค่าน้ำหนักปัจจัยจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาเปรียบเทียบกัน พบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการในสามลำดับแรก ได้แก่ ความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ ความสามารถในการแข่งขัน และความใส่ใจในความสำเร็จ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงถึง 0.96, 0.86 และ 0.82 และมีอำนาจในการพยากรณ์ (R^2) สูงถึงร้อยละ 67, 62 และ 68 ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม มีคุณลักษณะด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน เพราะการดำเนินธุรกิจให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ต้องมีการตัดสินใจตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องมีเอกภาพในการปฏิบัติงาน ใช้วิสัยทัศน์ แนวคิดของตนเองในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งหากต้องการที่จะพัฒนาให้ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐมให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการพัฒนาที่ตัวผู้นำ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ความกล้าตัดสินใจ หรือมีการกำหนดบทบาทหน้าที่การดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงาน

ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม มีคุณลักษณะด้านการสร้างนวัตกรรม โดยการพยายามนำเสนอหรือพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ จากความคิดสร้างสรรค์ การวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยี และประสบการณ์ เพื่อมุ่งเน้นให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับธุรกิจ โดยการพัฒนาด้วยตนเองหรือขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งหน่วยงานนั้นก็พร้อมให้การสนับสนุน

ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม มีคุณลักษณะด้านการทำงานเชิงรุก ชอบคิด วางแผน และพัฒนาธุรกิจเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว โดยอาศัยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งด้านหน่วยงานของรัฐได้ทำฐานข้อมูลเพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือ

ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม มีคุณลักษณะด้านความสามารถในการแข่งขัน เพื่อสร้างจุดเด่นให้กับธุรกิจ และเพิ่มรายได้เปรียบจากคู่แข่งผ่านกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่คิดค้นขึ้นมา ซึ่งหน่วยงานของรัฐก็มีการสนับสนุนด้วยการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม มีคุณลักษณะด้านการเผชิญกับความเสี่ยง ชอบเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่แน่นอน ชอบทำงานที่ท้าทาย แต่ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยงต่ำ เนื่องจากใช้เงินลงทุนไม่มากนัก

ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม มีคุณลักษณะด้านความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ ไม่ท้อแท้กับสถานการณ์หรือความผิดพลาดที่เกิดขึ้น นำมาใช้เป็นบทเรียนในการปรับปรุงการดำเนินธุรกิจให้ดีกว่าเดิม หรือศึกษาจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม มีคุณลักษณะด้านความใฝ่ในความสำเร็จ ซึ่งผู้ประกอบการบางรายใช้เวลาในการพัฒนาธุรกิจมากกว่า 10 ปี จึงจะประสบความสำเร็จ ดังนั้น หากผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐมที่ต้องการประสบความสำเร็จ จะต้องมีความมุ่งมั่น อดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ตรวจสอบการดำเนินงานของตนเองอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

ในงานวิจัยนี้อภิปรายผล

1.ระดับคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมพบว่า

องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมตามทฤษฎี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวคือองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก ความสามารถในการแข่งขัน การเผชิญกับความเสี่ยง ความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ และความใส่ใจในความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของเฟรส์เซ (Frese, 2000) และเดสส์ ลัมकिन และเทเลอร์ (Dess, Lumpkin, and Taylor, 2005) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมพ์วิภา เกตุเทียน (2556) ที่พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง มีจำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยความเป็นตัวของตัวเองหรือความเป็นอิสระในการบริหารงาน ปัจจัยความมีนวัตกรรม ปัจจัยความกล้าเสี่ยง ปัจจัยความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ ปัจจัยความใส่ใจในความสำเร็จ และปัจจัยการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของวันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2558) ที่พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความก้าวร้าวในการแข่งขันหรือความสามารถในการแข่งขันและด้านความใส่ใจในความสำเร็จมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของถนอมนวล ลีกุลพิทักษ์ (2560) ที่พบว่า องค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการองค์กรธุรกิจไม่อย่างพาราในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างนวัตกรรม การมีอิสระในการทำงาน และการมุ่งมั่นในการแข่งขัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชญานันท์ ไสกระจำง (2558) ที่พบว่า ความเป็นผู้ประกอบการขององค์การที่ประกอบด้วย ด้านการสร้างนวัตกรรม การดำเนินงานเชิงรุก การกล้าเผชิญความเสี่ยง มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพของบริษัหน้าที่ยวขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการสร้างนวัตกรรมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล (2561) ที่พบว่า การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน โดยความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และพัฒนา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา ก้อนทอง (2561) ที่พบว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจและความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า ตัวแปรด้านความรู้ความชำนาญ และด้านลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งในงานวิจัยนี้ ด้านลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ วัดด้วย ความเป็นตัวของตัวเอง ความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความกล้าในการแข่งขัน ความสม่ำเสมอใส่ใจในการเรียนรู้ และความ

ใส่ใจในความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sonal, Bhaskar, Dale and Birud (2019) ที่พบว่า นวัตกรรมในระดับรากหญ้ามีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการในบริบทของอินเดีย

2.องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม พบว่า

องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งขึ้น เมื่อนำค่าน้ำหนักปัจจัยจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาเปรียบเทียบกับพบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการในสามลำดับแรก ได้แก่ ความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ ความสามารถในการแข่งขัน และความใส่ใจในความสำเร็จ

3.แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม พบว่า

ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม มีคุณลักษณะด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน เพราะการดำเนินธุรกิจให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ต้องมีการตัดสินใจตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีแนวทางในการกำหนดบทบาทหน้าที่การดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงาน 1)คุณลักษณะด้านการสร้างนวัตกรรม 2)ด้านการทำงานเชิงรุก ชอบคิด วางแผน และพัฒนาธุรกิจเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3)ด้านความสามารถในการแข่งขัน เพื่อสร้างจุดเด่นให้กับธุรกิจ 4)ด้านการเผชิญกับความเสี่ยง ชอบเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่แน่นอน ชอบทำงานที่ท้าทาย 5)ด้านความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ ไม่ท้อแท้กับสถานการณ์ 6)ด้านความใส่ใจในความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่ได้นำเสนอในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยค่าน้ำหนักปัจจัยจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐม ในสามลำดับแรก ได้แก่ ความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ ความสามารถในการแข่งขัน และความใส่ใจในความสำเร็จ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงถึง 0.96, 0.86 และ 0.82 ดังนั้นทางหน่วยงานที่รับผิดชอบในการที่จะพัฒนาผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรจังหวัด สามารถนำคุณลักษณะทั้ง 3 ลำดับนี้ไปใส่ในหัวข้อการอบรม โดยการเชิญผู้ประกอบการหนึ่งตำบล

หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดนครปฐมและมีคุณลักษณะเหล่านี้มาร่วมถ่ายทอดให้กับผู้ประกอบการคนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

1.2 สถานศึกษาในจังหวัดนครปฐมสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปสอดแทรกในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น การเป็นผู้ประกอบการ ความรู้เบื้องต้นทางธุรกิจ การจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นต้น โดยเน้นย้ำถึงองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาได้ทราบถึงองค์ประกอบที่ทำให้ประสบความสำเร็จเหล่านี้

1.3 ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาตนเองด้วยการเทียบเคียงว่าตนเองมีคุณลักษณะใดใน 7 องค์ประกอบนี้ที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับคุณลักษณะของตนเองไปสู่ความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้ที่สนใจอาจนำไปต่อยอดในลักษณะตัวแบบเชิงสาเหตุ เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกอบธุรกิจ โดยใช้คุณลักษณะผู้ประกอบการในงานวิจัยนี้เป็นหนึ่งในตัวแปรแฝง และองค์ประกอบทั้ง 7 เป็นตัวแปรสังเกตได้ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ ในลักษณะโมเดลสมการโครงสร้าง

2.2 ผู้ที่สนใจสามารถนำตัวแบบองค์ประกอบนี้ไปปรับใช้กับผู้ประกอบการกลุ่มอื่น ๆ ที่สนใจ เช่น วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ หรือกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ ที่สนใจในงานวิจัยครั้งต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา ก้อนทอง. (2561). กลยุทธ์การเป็นผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ภาคกลาง. *JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE*, 12 (2), 254 - 261.
- ชญานันท์ ไสกระจำง. (2558). *แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยการเสริมสร้างความเป็นผู้ประกอบการ*. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะการจัดการการท่องเที่ยว, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ถนอมนวล ลีกุลพิทักษ์. (2560). *องค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการองค์กรธุรกิจไม่営พาราในประเทศไทย*. ปรินญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะสหวิทยาการ, มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- ธนาคารกรุงเทพ. (2562). *เชนบิวดั้ จากโอทอปบ้าน ๆ สู่ SME ที่เข้มแข็ง*. สืบค้นจาก <<https://www.bangkokbanksme.com/en/17835>> 4 มกราคม 2564
- พัชรียา เพ็ชรพราว. (2557). กระบวนการในการใช้เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP สู่ระดับสากลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal*, 7 (1), 369 - 378.

- วรรณวิภา ไตลังคะ และนงพงา ลีลายนะ. (2559). กลยุทธ์การเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จของผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับห้าดาว. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 8(1), 154 - 159.
- วรลักษณ์ ลลิตศิริวิมล. (2561). วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจเอกชน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 37(1), 131 – 140.
- วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2558). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดนัดน้ำดอกไม้ จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal*, 8(2), 967 - 988.
- วิมพ์วิภา เกตุเทียน. (2556). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- สำนักงานจังหวัดนครปฐม. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดนครปฐม 4 ปี (2561-2564)*. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพังงา. (2560). *ความเป็นมา หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP*. สืบค้นจาก <<https://phangnga.cdd.go.th/services>> 7 ตุลาคม 2563
- Dess, G. G., Lumpkin, G.T., and Taylor, M. L. (2005). *Strategic management: Creating competitive advantage* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Frese, M. (2000). *Success and Failure of Micro business Owners in Africa: A Psychological Approach*. United States of America: Greenwood Publishing Group.
- Schumacher, R. E., and Lomax, R. G. (2010). *A Beginners Guide to Structural Equation Modelling*. (3rd ed.) New York, NY: Taylor & Francis Group, LLC.
- Sonal, S., Bhaskar, B., Dale E., and Birud, S. (2019). Grassroots innovation and entrepreneurial success: Is entrepreneurial orientation a missing link?, *Technological Forecasting and Social Change*, 119582, ISSN 0040-1625, <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2019.02.002>.

การสร้างสมดุลของทุนนิยมโดยรัฐและเศรษฐกิจดิจิทัลในประเทศจีน

Balancing State Capitalism and digital economy in China

ศศินันท์ เครือชัยพินิต

Sasinank Kruaechaipinit

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Liberal Arts Thammasat University

Email: sasinank@staff.tu.ac.th

Received June 25, 2021 & Revise July 31, 2021 & Accepted October 19, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งได้รับอิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยรัฐซึ่งเริ่มมีการนำมาใช้ตั้งแต่การปฏิรูปเศรษฐกิจในปี 1978 การสร้างสมดุลระหว่างรัฐ และตลาดในยุคที่มีการเน้นการใช้เทคโนโลยี ไอที และสารสนเทศอย่างกว้างขวางเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจึงเป็นเรื่องที่ท้าทายมากสำหรับรัฐบาลจีนปัจจุบัน งานวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารของข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากแผนยุทธศาสตร์ชาติจีน แผนกลยุทธ์โดยรวมของประเทศ นโยบายด้านดิจิทัลที่สำคัญและโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทุนนิยมโดยรัฐและการกำกับดูแลไซเบอร์ และอภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของรัฐและตลาดจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบท และปัจจัยรอบตัวของโครงสร้างเศรษฐกิจประเทศที่เปลี่ยนแปลง โดยรัฐยังเป็นผู้ดำเนินการปรับใช้กลยุทธ์ และนโยบายที่เหมาะสม เพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐบาล และพรรคคอมมิวนิสต์จีนในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างภูมิภาคที่เกิดจากการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลยังคงเป็นสิ่งที่รัฐควรให้ความสำคัญในการแก้ไขเป็นลำดับต้นๆ ของประเทศ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาด, สาธารณรัฐประชาชนจีน, ทุนนิยมโดยรัฐ, เศรษฐกิจยุคดิจิทัล, การกำกับดูแลไซเบอร์

Abstract

This article explores the relationship between state and market of China in the digital economy which has been affected by state capitalism since the economic reforms in 1978. Balancing state and market in an era of widespread use of technology, IT, and information to support the country's economic development is a huge challenge for the current Chinese government. This study employs a quantitative and a qualitative research method by analyzing the secondary data to study how China's economic structural changes could impact state-market relations in the digital economy era. The research firstly focuses on China's National Plan, National Strategic Plan, key digital policies, and the economic structure of China in the digital economy era. Then, it analyzes the relationship between state capitalism and cyber governance. Lastly, it discusses the relationship between the state and the Chinese market in the digital economy era. This research concludes that the state-market relations would change according to the context and factors surrounding the changes of the structural economy in China to serve the stability of the government and the Chinese Communist Party as the main priority in the long run and the state still takes a leading role to implement strategies and policies. Nevertheless, the inter-regional income disparity caused by the transition to the digital economy remains a top priority for states to address.

Keywords: State-market relations, Republic of China, State capitalism, Digital economy, Cyber governance

1. บทนำ

ประเทศจีนมีลักษณะรูปแบบการเมืองการปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ มีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน (The Chinese Communist Party: CCP) ซึ่งประเทศจีนมีเพียงพรรคการเมืองเดียวและมีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศตั้งแต่เริ่มสถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งแต่ปี 1949 จนถึงปัจจุบัน ทำให้รัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศ ในช่วงก่อนการปฏิรูปเศรษฐกิจประเทศปี 1949 - 1977 ภายใต้การนำของประธานาธิบดีเหมา เจ๋อตง ได้เริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี ฉบับแรกขึ้นในปี 1953-1957 ภายใต้ความช่วยเหลือของสหภาพโซเวียตเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยเทียบเท่ากับประเทศในแถบตะวันตก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มการเติบโตเศรษฐกิจของประเทศภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบบังคับ (Command Economy) รัฐเป็นเจ้าของทรัพยากรรวมถึงทุนมนุษย์ทั้งหมดในประเทศ เป็นผู้วางแผน และจัดสรรกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศทั้งหมดให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ โดย

แผนฉบับแรกมุ่งเน้นด้านอุตสาหกรรมหนักเช่น เหล็ก และถ่านหิน เป็นต้น รวมถึงการขยายตัวของรัฐวิสาหกิจ ในเขตเมืองภายใต้การควบคุมของรัฐทั้งหมด โครงสร้างเศรษฐกิจในขณะนั้นพึ่งพิงภาคเกษตรกรรมเป็นหลักถึง ร้อยละ 80 มีแนวความคิดพัฒนาประเทศแบบพึ่งพาตนเอง ปิดประเทศ ไม่มีการค้าขายกับต่างชาติยกเว้นกับ สหภาพโซเวียตที่มีแนวทางการปกครองแบบคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกันที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แต่ทว่า แนวคิดเศรษฐกิจแบบบังคับนั้นปิดเบือนกลไกทางการตลาด ประกอบกับทุนมนุษย์ยังคงเป็นเกษตรกรที่ยังไม่มีความรู้และประสบการณ์ในอุตสาหกรรมหนัก จึงทำให้เศรษฐกิจล้มเหลวในช่วงก่อนปฏิรูป เกิดการประท้วง ของประชาชนหลายครั้ง เช่น Hundred Flowers Campaign Movement และ Great Leap Forward Movement แต่รัฐบาลจีนใช้อำนาจรัฐในการปราบปรามผู้ชุมนุมให้อยู่ภายใต้การปกครอง ในช่วงดังกล่าวจึง สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมเป็นไปในรูปแบบของการควบคุมให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดยังไม่เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นระบบเศรษฐกิจแบบวางแผน

ในปี 1978 ประธานาธิบดีเติ้ง เสี่ยว ผิง เรียนรู้ความผิดพลาดจากอดีต และข้อเสียของระบบเศรษฐกิจ แบบวางแผน รวมถึงได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จของการพัฒนาประเทศในภูมิภาคตะวันออกเช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ใต้ ไต้หวัน และฮ่องกงที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงเป็นเหตุให้เกิดการ ปฏิรูปเศรษฐกิจครั้งสำคัญ และเป็นจุดเริ่มต้นของความเจริญรุ่งเรืองของเศรษฐกิจจีนในปัจจุบัน มีการใช้ระบบ เศรษฐกิจทุนนิยมโดยรัฐ ทำให้ภาคการตลาดเข้ามามีบทบาทสำคัญในการต่อรองอำนาจกับรัฐ การ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ การปฏิรูปการจัดการรัฐวิสาหกิจที่เป็นแบบกระจายศูนย์มากขึ้น การปฏิรูปด้านราคาสินค้าทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน การจัดตั้ง Township Village Enterprises (TVEs) ใน ชนบท และการดำเนินนโยบายเปิดประเทศเป็นครั้งแรก โดยให้ความสำคัญกับภูมิภาคชายฝั่งทะเลตะวันออก ให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับการค้าขาย และลงทุนโดยต่างชาติ เช่น มณฑลกว่างตุง มณฑลเจียงซู และมณฑลเหลียวหนิง เป็นต้น อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังคงเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากจีนมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในด้านค่าแรงที่ต่ำ จึงทำให้บริษัทต่างชาติย้ายฐานการผลิตมาที่ ประเทศจีนเพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลกำไร โครงสร้างเศรษฐกิจจีนจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็น ค่อยไปจากภาคเกษตรกรรมที่มีค่าแรงต่ำที่สุด เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และภาคการบริการมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน จีนมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ วิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนเริ่มขึ้นตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม 5 ปี ฉบับที่ 12 (ปี 2011-2015) จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 14 (ปี 2021-2025) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับล่าสุด ทำให้ปัจจุบัน จีนมีอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของคนในประเทศปี 2020 เท่ากับร้อยละ 70.4 คิด เป็นประชากรทั้งหมด 989 ล้านคน (CNNIC, 2021, หน้า 1) ในขณะที่ปี 2012 จีนมีอัตราการเข้าถึง อินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 34.3 คิดเป็นประชากรทั้งหมด 457 ล้านคน (CNNIC, 2011, หน้า 1) อินเทอร์เน็ตจึง เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประชากรจีนเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต เช่น การจ่ายค่าสินค้าและบริการ การเข้าถึง ข่าว วิดีโอคลิปและข้อมูล และการให้บริการของรัฐผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งสัดส่วนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

ของคนในประเทศที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ทุกภาคส่วนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล แต่ด้วยลักษณะการเมืองการปกครองของประเทศจีนเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ที่มุ่งเน้นบทบาทของรัฐ โดยเฉพาะการคงไว้ซึ่งอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน (The Chinese Communist Party: CCP) ทำให้รัฐอยู่ในสถานการณ์ที่จะต้องรักษาสมดุลอำนาจระหว่างการมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวนโยบาย และการเพิ่มการควบคุมทางการเมืองสูงสุด หรือการควบคุมสังคมให้อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ ดังนั้น ความสัมพันธ์ของรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนปัจจุบันจึงมีความซับซ้อนมากกว่าอดีตด้วยเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

งานวิจัยนี้ส่วนแรกจะกล่าวถึงแผนยุทธศาสตร์ชาติจีน รวมถึงแผนกลยุทธ์โดยรวมของประเทศเพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้น กลาง และยาว ส่วนที่สองศึกษานโยบายด้านดิจิทัลที่สำคัญและโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ส่วนที่สามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทุนนิยมโดยรัฐและการกำกับดูแลไซเบอร์ และส่วนที่สี่เป็นการอภิปรายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

3. การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

การพัฒนาประเทศในแถบตะวันตกที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มุ่งเน้นการใช้ระบบทุนนิยม (Capitalism) ที่มุ่งเน้นการแสวงหากำไรเป็นหลัก โดยเอกชนเป็นผู้ควบคุมหลัก และปราศจากการแทรกแซงโดยตรงของรัฐในตลาด แต่เศรษฐกิจโลกในตลอดช่วง 15 ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นถึงการกลับมาของระบบทุนนิยมโดย (State capitalism) ซึ่งรัฐเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดการเศรษฐกิจและสังคม ในการให้คำปรึกษา และการสะสมทุน หรือการเป็นเจ้าของ และควบคุมทุน รวมไปถึงการที่รัฐเข้าไปมีส่วนจัดการในธุรกิจและการจัดทำนโยบายต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่อย่างประเทศจีนและรัสเซียที่มีการใช้ระบบทุนนิยมโดยรัฐในการพัฒนาประเทศ เป็นผลให้นักธุรกิจและชนชั้นนำของรัฐจากประเทศตะวันตกต้องมีการปรับนโยบายตอบโต้ที่เข้มงวดขึ้น โดยเฉพาะในด้านนโยบายการต่างประเทศ การค้า เทคโนโลยี และการปรับระเบียบการลงทุนใหม่เพื่อให้สามารถรับมือได้ดีกับคู่แข่งใหม่ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจโลกที่ไม่ใช่ชาติตะวันตก (Alami, Dixon, และ Mawdsley, 2021, หน้า 4)

หากมองถึงความสมเหตุสมผลของการใช้ระบบทุนนิยมโดยรัฐของผู้นำประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่อย่างจีนจะเห็นได้ว่า ผู้นำไม่ได้ปฏิเสธการนำระบบทุนนิยมไปปรับใช้ในประเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจสูงสุดเพียงอย่างเดียว แต่ทว่าเป้าหมายหลักอีกอันหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้กันนั้นคือจุดมุ่งหมายทางการเมืองและการครอบงำทางการเมืองในอนาคต เนื่องจากการจัดการพัฒนาโดยรัฐเพื่อให้เกิดการเติบโตของระบบเศรษฐกิจสามารถเสริมอำนาจของรัฐได้ในอนาคต จึงเป็นเหตุให้ผู้นำประเทศจีนเลือกใช้ระบบทุนนิยมโดยรัฐหากย้อนดูในช่วงที่ทั่วโลกเกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ และประเทศแถบตะวันตกเกิดวิกฤตทางการเงินในปี 2008-2009 ประเทศที่ใช้ระบบทุนนิยมโดยรัฐอย่างจีนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจน้อยกว่าประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป ดังนั้น ระบบทุนนิยมโดยรัฐที่ถูกนำมาใช้โดยประเทศจีนควรได้รับเครดิตที่ทำให้ประเทศจีนจากเดิมก่อนปี 1978 เป็นประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ กลัปกกลายเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งและเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก (Bremmer, 2010, หน้า 249-252)

ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมจีนปัจจุบัน ไม่ได้มีเพียงแต่รัฐเป็นผู้นำหลักในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตลาดยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เข้ามามีส่วนต่อรองอำนาจรัฐในระบบนี้ Massot Pascale ได้อธิบายนิยามการเกิดขึ้นของตลาดว่า ตลาดเป็นระบบสถาบัน (Institutional system) ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของวัสดุ (material) สถาบัน (institutional) บรรทัดฐาน (normative) และอำนาจ (power) ที่เชื่อมโยง และจำกัดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ไว้ด้วยกัน ได้แก่ บุคคล บริษัท รัฐ และองค์กร โดยมีโครงสร้างการกำกับดูแลตลาด (market's governance structure) ที่รวมถึงสถาบันที่เป็นทางการ (formal institution) หรือระเบียบควบคุมการแลกเปลี่ยน (rules of exchange) เช่น ระบบการตั้งราคา สกุลเงิน กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตลาดในการแข่งขัน ความร่วมมือระหว่างบริษัท (สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา) การสนับสนุนของสถาบันการเงิน และพลวัตรทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ Massot ยังได้นิยามคุณลักษณะของตลาดที่เน้นเรื่องความสัมพันธ์ของอำนาจในด้านการถ่วงดุลอำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในตลาด (ซึ่งปกติโครงสร้างการแลกเปลี่ยนในตลาดมักไม่สมดุล ผู้มีอำนาจในตลาดมักได้เปรียบมากกว่า) อำนาจของกลุ่มอิทธิพล เช่น กลุ่มล็อบบี้ กลุ่มการเมือง หรือภูมิศาสตร์ทางการเมืองที่เป็นอุปสรรคต่อตลาด (เช่น ความตึงเครียดทางการค้าระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและจีนที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการค้าโลก) เป็นต้น ดังนั้น สิ่งเหล่านี้เป็นตัวกำหนดว่า การกำกับดูแลตลาดควรใช้กฎระเบียบที่เคร่งครัดหรือไม่ และความสัมพันธ์ของอำนาจควรรวมศูนย์หรือกระจายในบริบทที่แตกต่างกันออกไป (Massot, 2020, หน้า 15-16) ซึ่งการวิเคราะห์การถ่วงดุลอำนาจของรัฐและตลาดของประเทศจีนปัจจุบันไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีเกมผลรวมเป็นศูนย์ (Zero sum game) ที่จะมีแต่ผู้แพ้หรือผู้ชนะเท่านั้น กล่าวคือ จะมีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ผลประโยชน์เท่านั้น แต่ทว่าเป็นการปรับตัวของรัฐให้มีผลประโยชน์ร่วมกับตลาดซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลจีนได้ทำตั้งแต่การปฏิรูป

เศรษฐกิจ (Massot, 2020, หน้า 5) โดยมีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ (Five-year plan) การกำหนดการถือครองธุรกิจโดยรัฐวิสาหกิจ และการเข้ามามีอิทธิพลในตลาดของพรรคคอมมิวนิสต์จีน (the Chinese Communist Party: CCP) ซึ่งรัฐบาลจีนมีการปรับการวางแผนของรัฐเพื่อสนับสนุนเพื่อเพิ่มกลไกตลาดเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางระบบเศรษฐกิจการตลาดเพื่อสังคม (socialist market economy) (Yeo, 2020, หน้า 97)

ระบบเศรษฐกิจการตลาดเพื่อสังคมของจีนตามการวิเคราะห์ของ Yukyung Yeo ระบุว่า รัฐบาลจีนให้ความสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามระดับความสำคัญของชั้น (tiers) ทางเศรษฐกิจที่ถูกจัดลำดับจากการรับรู้ของผู้นำประเทศจีนตั้งแต่ในช่วงของประธานาธิบดี เหมา เจ๋อตง จนถึงผู้นำคนปัจจุบัน ประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง ประเทศจีนมีการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจโดยให้อำนาจการตัดสินใจจากบนลงล่าง มีลักษณะการทำงานของรัฐบาลวิสาหกิจที่ผนวกความร่วมมือกันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีน และกลไกการตลาด ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดกรอบนโยบายที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญในขณะนั้น รวมถึงการกำหนดระดับในการควบคุมของรัฐในแต่ละชั้นเศรษฐกิจ เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี ฉบับที่ 8 ปี 1991-1995 รัฐบาลจีนได้กำหนดเสาหลักในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศโดยมุ่งเน้นที่อุตสาหกรรมเครื่องยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ปิโตรเลียมและเคมีภัณฑ์ เครื่องยนต์ และอุตสาหกรรมก่อสร้าง ซึ่งรัฐได้จัดตั้ง State Planning Commission ขึ้น โดยมีหน้าที่ในการกำกับดูแลอุตสาหกรรมหลักเหล่านี้ในภาพรวมทางอ้อมในเชิงการออกนโยบายอุตสาหกรรม หรือการวางแผนพัฒนาระดับภูมิภาค การตั้งค่าเป้าหมายประจำปีเพื่อให้บรรลุตามแผนที่วางไว้ทั้งระยะกลาง และระยะยาว มากกว่าการเข้าไปแทรกแซงการบริหารจัดการโดยตรงในแต่ละอุตสาหกรรม ต่อมา State Planning Commission ได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น the State Development and Planning Commission ในปี 1998 แต่หน้าที่หลักยังคงเป็นการควบคุมอุตสาหกรรมในภาพรวมทางอ้อม (Yeo, 2020, หน้า 98-100)

ในยุคที่โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจบริการมากกว่าเศรษฐกิจพื้นฐานอย่างเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ค่าแรงเฉลี่ยที่สูงขึ้น ทำให้ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) ของประเทศจีนลดลง ซึ่งกระทบกับโครงสร้างแรงงานที่ต้องเคลื่อนย้ายและปรับตัวไปสู่ตลาดแรงงานที่ต้องใช้ทักษะ (Shambaugh, 2016, หน้า 123) และทำให้รัฐบาลจีนมองเห็นแนวทางการปรับตัวการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ปัจจุบัน รัฐบาลสี จิ้น ผิงมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (the Fourth Industrial Revolution) มีการให้ความสำคัญกับบริษัทเทคโนโลยีและไอทีเอกชนยักษ์ใหญ่หลายบริษัท และอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า (Yeo, 2020, หน้า 101) รวมถึงมีการมุ่งเน้นเรื่อง AI และเทคโนโลยีที่สนับสนุนเศรษฐกิจดิจิทัลในแผนเศรษฐกิจ 5 ปี แต่ทว่า David Shambaugh มองว่า เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ที่ช่วยให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แข่งขันได้

เกาหลีใต้ สามารถก้าวข้ามการติดกับดักรายได้ปานกลาง (middle income trap) ทำให้ประเทศพัฒนาและ เป็นต้นแบบเศรษฐกิจให้กับประเทศกำลังพัฒนาตาม ส่วนประเทศจีนนั้น เพิ่งเริ่มเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและยังมีอุปสรรคที่ทำให้ประเทศจีนยังไม่สามารถก้าวพ้นการติดกับดักรายได้ปานกลางได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไปนั้นต้องมีระบบที่สนับสนุนให้เกิด เช่น ระบบการเงินที่ทันสมัย การเปิดกว้างของระบบการเมือง การใช้ปัจจัยความพร้อมของการผลิต (factor endowment) ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ต้นทุน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักสำหรับรัฐบาลจีนที่จะก้าวข้ามการเปลี่ยนแปลงในขณะที่เศรษฐกิจจีนอยู่ในระดับที่อิ่มตัวในปัจจุบัน และคาดการณ์ว่าอาจเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเล็กน้อย และอาจจะกระทบต่อการลดทอนอำนาจทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน (Shambaugh, 2016, หน้า 124-126)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นต่างว่า ถึงแม้ประเทศจีนจะมีระบอบการปกครองที่เป็นแบบคอมมิวนิสต์ แต่ระบบเศรษฐกิจจีนมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปในแนวทางเศรษฐกิจทุนนิยม และเชื่อมั่นว่าประเทศจีนยังมีศักยภาพที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนตามแผนแม่บทที่วางไว้ในอนาคตที่จะให้เศรษฐกิจดิจิทัลเป็นตัวนำพาการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีนที่มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจดิจิทัลทำให้รัฐบาลจีนต้องมีการปรับนโยบาย แผน กลยุทธ์ เพื่อให้เศรษฐกิจขับเคลื่อนต่อไปได้ อีกทั้ง ยังคงต้องรักษาเสถียรภาพของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่เป็นเพียงพรรคการเมืองเดียว ตั้งแต่การสถาปนาเป็นประเทศครั้งแรกตั้งแต่ปี 1949 ดังนั้น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นเรื่องสำคัญที่มีอาจมองข้ามได้ Rui Hou วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรัฐและตลาดในมุมมองที่ให้ความสำคัญของการควบคุม Big Data ของรัฐต่อประชาชน ซึ่งการควบคุมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตไม่ได้เกิดจากรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว แต่หากเกิดจากการที่บริษัทเอกชนที่เรียกว่า Internet-opinion company (IOC) ที่รวมถึงบริษัทเทคโนโลยี บริษัทสื่อ และบริษัทตัวแทนซึ่งเป็นบริษัทที่แสวงหาผลกำไรจากการขายข้อมูลให้แก่รัฐในการจัดการความคิดเห็นของประชาชนทางอินเทอร์เน็ต (Internet-opinion management) โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซอฟต์แวร์ต่างๆ ในการช่วยรัฐบาลควบคุมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การเขียนสรุปรายงานเกี่ยวกับความคิดเห็นในอินเทอร์เน็ต การเทรนนิ่งโปรแกรม robot commentators และการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่ช่วยลบข้อมูลเป็นการต่อต้านรัฐบาล และสนับสนุนข้อมูลความคิดเห็นของรัฐบาล เป็นต้น ดังนั้น ในยุคที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต รัฐบาลจีนที่จะใช้ประโยชน์จากการควบคุม Big Data เพื่อให้ประชาชนยอมรับรัฐบาล โดยการซื้อข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตจาก IOC เพื่อเป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนเห็นแต่ด้านดีของรัฐบาล และลดความขัดแย้งระหว่างรัฐและสังคม (Hou, 2020, หน้า 2249-2251)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงปริมาณที่มุ่งศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของจีน เช่น งานวิจัยที่ศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปีที่แบ่งตามระดับ

ความสำคัญของชั้นทางเศรษฐกิจ (Yeo, 2020) หรือเป็นการศึกษาปัจจัยและผลการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (CAICT, 2020; Miura, 2018; Zhang และ Chen, 2019; OECD, 2020) ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดในมิติที่แตกต่างกันออกไป เช่น Lynette H. Ong ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรัฐ ตลาด และสังคมในระบบทุนนิยมโดยรัฐ ในรูปแบบของการต่อรองโดยใช้ตัวแทนคนกลางในการเป็นตัวแทนประชาชนเพื่อต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาล หรือ Rui Hou อธิบายความสัมพันธ์ของรัฐและตลาดในมุมมองที่ให้ความสำคัญของการควบคุม Big Data โดยการควบคุมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตผ่านบริษัทเอกชน เพื่อให้ประชาชนเห็นแต่ข้อดีของรัฐบาล และลดความขัดแย้งระหว่างรัฐและสังคม ทั้งนี้ งานวิจัยที่กล่าวมายังไม่ได้อธิบายในมุมมองการวิจัยเชิงผสมโดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพในการวิเคราะห์การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล เนื่องจากประเทศจีนให้ความสำคัญกับรัฐซึ่งเป็นผู้ทำให้เกิดการพัฒนาประเทศ (state-led development)

4.วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ในส่วนของการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้าสู่ยุคดิจิทัลจะใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์สัดส่วนของเศรษฐกิจดิจิทัลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ปี 2005-2019 และการวิเคราะห์การปรับให้เป็นระบบดิจิทัลตามภาคส่วนในโครงสร้างเศรษฐกิจหลัก 3 ภาค ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการในปี 2019 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี และข้อมูลสถิติจากเว็บไซต์ทางการต่างๆ ของประเทศจีน และวารสารวิชาการ จากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาใช้ประกอบการศึกษาในส่วนของวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดในยุคเศรษฐกิจที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ครอบคลุมเนื้อหาแผนยุทธศาสตร์ชาติจีน รวมถึงแผนกลยุทธ์โดยรวมของประเทศ นโยบายด้านดิจิทัลที่สำคัญ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทุนนิยมโดยรัฐและการกำกับดูแลไซเบอร์ โดยการใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารของข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ วารสารวิชาการ หนังสือ รายงานข่าว รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ จากนั้น ทำการแยกประเภทและจัดระบบหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยที่กำหนดไว้ รวมถึงสรุปสาระตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเอกสารโดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ หลังจากนั้น ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

โดยการจัดหมวดหมู่เนื้อหา แนวคิดจากเอกสารที่รวบรวม เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างของเนื้อหาและขอบเขตอย่างละเอียด เพื่อศึกษาตามประเด็นที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นทำการสรุปผลการวิจัย และนำเสนอข้อเสนอแนะการวิจัย

5.ผลการวิจัย

การที่ประเทศจีนให้ความสำคัญด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อพัฒนาประเทศ ส่วนหนึ่งมาจากรัฐบาลจีนได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ไว้เพื่อเป็นแนวทางในการบรรลุเป้าหมายทั้งสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในส่วนนี้จะอธิบายถึงแผนยุทธศาสตร์ชาติจีนโดยสังเขป รวมถึงแผนกลยุทธ์โดยรวมของประเทศจีน เพื่อให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาประเทศทั้งองค์ภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลประโยชน์หลักแห่งชาติของประเทศจีน จากนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศจีน

1. แผนยุทธศาสตร์ชาติจีน เป็นแผนระยะยาวที่รัฐบาลจีนวางแผนการพัฒนาประเทศที่ครอบคลุมวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลประโยชน์ของชาติ จัดทำขึ้นโดยการประเมินสภาพแวดล้อม และภัยคุกคามของประเทศจีนอย่างครอบคลุมทุกด้าน ความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์ชาติจีนขึ้นอยู่กับพลวัตที่สำคัญหลายประการตามแต่ปัจจัย และช่วงระยะเวลาของแผนที่กำหนด แผนยุทธศาสตร์ชาติจีนแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ 1) แผนระยะสั้น บริบททางการเมืองภายในประเทศอาจมีความเกี่ยวข้องมากที่สุด 2) แผนระยะกลาง แนวโน้มในด้านทหาร การทูต และเศรษฐกิจจะมีความสำคัญอย่างมาก และ 3) แผนระยะยาว พลวัตอื่น ๆ รวมถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science & Technology: S&T) ข้อมูลประชากร และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (เช่นแนวโน้มของสภาพภูมิอากาศและมลพิษ) จะถือว่ามีความเกี่ยวข้องมากขึ้นในแผนระยะยาว ตามรูปที่ 1 (Scobell, และคนอื่นๆ, 2020, หน้า 4-5)

รัฐบาลจีนยังได้จัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนนโยบายแห่งชาติในแต่ละด้านขึ้นซึ่งมีความละเอียด และความเฉพาะเจาะจงของแผนมากกว่าแผนยุทธศาสตร์ชาติ และเน้นที่แผนระยะกลางมากกว่าระยะยาว ผู้นำจีนได้กำหนดแผนห้าปีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านี้ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนนโยบายนี้จึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความรูปธรรมมากขึ้น ออกแบบมาเพื่อรักษาเสถียรภาพภายใน และการทำงานร่วมกันทางสังคม เสริมสร้างการควบคุมการทำงานจากส่วนกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และรัฐบาลจีน ส่งเสริมการทูตที่มีประสิทธิภาพ รักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้า พัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีน และยกระดับและปรับปรุงประสิทธิภาพการต่อสู้ของกองทัพปลดปล่อยประชาชน (Scobell, และคนอื่นๆ, 2020, หน้า 11) ตามรูปที่ 2

จากแผนนโยบายแห่งชาติสามารถวิเคราะห์ให้เห็นถึงผลประโยชน์หลักแห่งชาติของประเทศไทย (China's national core interests) ปัจจุบันซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน (Scobell, และคนอื่นๆ, 2020, หน้า 11-12) คือ 1) ความมั่นคง (Security) เน้นการรักษาระบบการเมืองพื้นฐานของจีนและความมั่นคงของชาติที่พรรคคอมมิวนิสต์ปกครองประเทศ 2) อธิปไตย (Sovereignty) เน้นเรื่องการปกป้องอธิปไตยของชาติ การแบ่งเขตดินแดน และการรวมชาติ 3) การพัฒนา (Development) เน้นการรักษาเงื่อนไขระหว่างประเทศสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน 4) ความสำคัญของผลประโยชน์ในต่างประเทศของจีน (Importance of China's overseas interest) เน้นการรักษาแหล่งพลังงาน การเดินเรือเชิงยุทธศาสตร์ และพลเมือง (เพิ่มในปี 2013) 5) กลยุทธ์ด้านวิทยาศาสตร์ (Science of Strategy) มุ่งเน้นการพัฒนาด้านใหม่ เช่น อวกาศ ไซเบอร์ และแม่เหล็กไฟฟ้า (เพิ่มในปี 2015) และ 6) การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในเวทีต่างๆระดับนานาชาติ (Global Presence) (เพิ่มในปี 2017)

ผู้นำจีนมีวิสัยทัศน์ที่ทะเยอทะยานสำหรับสามทศวรรษข้างหน้า ผลประโยชน์หลักแห่งชาติของประเทศไทยจีนแสดงให้เห็นถึงความทะเยอทะยานอย่างเปิดเผยและโดดเด่นยิ่งขึ้นในการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้ความสำคัญกับบริบททั่วโลกมากขึ้น จีนพยายามเป็นศูนย์กลางของอำนาจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกโดยใช้ทั้งอำนาจแข็ง (hard power) และอำนาจอ่อน (soft power) จะเห็นได้จากความพยายามจัดทำโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง หรือการจัดการความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ เป็นต้น ส่วนภายในประเทศ การพยายามรักษาเสถียรภาพของ 3 สถาบันหลักของชาติ CCP-PLA-PRC ยังคงเป็นเป้าหมายหลักของรัฐบาลจีน (Glodstein, 2020, หน้า 180; Oterbulbul, 2021; Scobell, และคนอื่นๆ, 2020, หน้า 13)

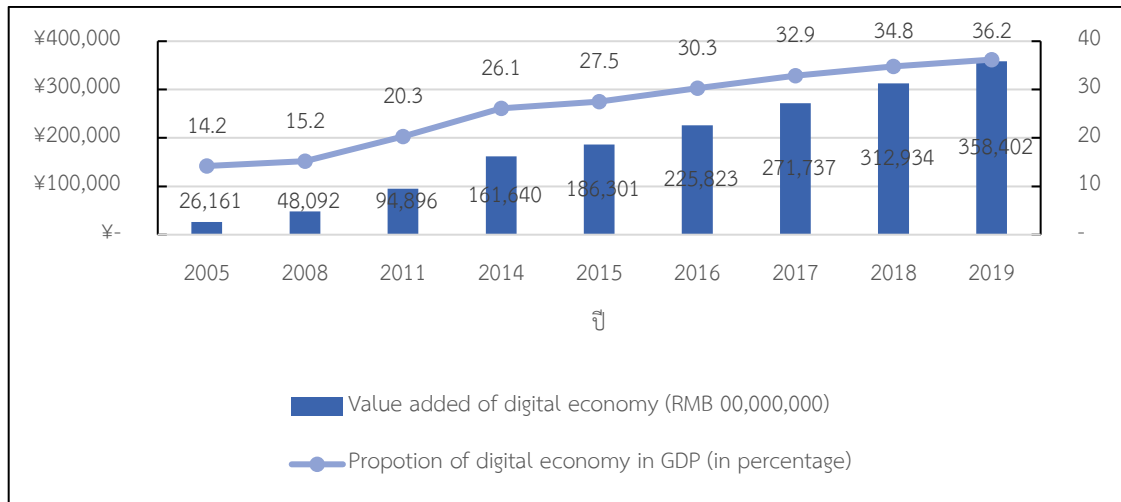
2. นโยบายด้านดิจิทัลที่สำคัญและโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

ในการที่จะสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลขึ้นมานั้น โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลที่จำเป็นถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมิติใหม่ของจีนทั้งทางด้านอุปทานและอุปสงค์ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต นโยบายด้านดิจิทัลของจีนที่สนับสนุนด้านอุปทานจึงแบ่งออกเป็น 3 ระยะ (Wei และ Xin, 2020, หน้า 4-6) คือ ระยะที่ 1 ผลักดันให้โครงสร้างพื้นฐาน broadband ได้รับความนิยมน้อยกว่าครอบคลุมในปี 2013 รัฐบาลจีนได้ออกแผน the Broadband China Strategy and Its Implementation Plan และภารกิจสำคัญในการเร่งสร้างเครือข่าย broadband (Wei และ Xin, 2020, หน้า 4) ระยะที่ 2 เร่งการบูรณาการอินเทอร์เน็ตเข้ากับเศรษฐกิจที่แท้จริงเพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ ถูกนำเสนอในรายงาน the 2015 Government Work Report, the internet Plus Action Plan ซึ่งเป็นการออกแบบแผนการบูรณาการอินเทอร์เน็ตแบบบนลงล่างที่จะขยายฐานผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากผู้บริโภคไปจนถึงภาคการผลิต และการยกระดับอุตสาหกรรม เพิ่มขีดความสามารถด้านนวัตกรรมทางอุตสาหกรรม เพื่อให้ได้ข้อได้เปรียบใหม่ และเครื่องมือใหม่ๆ ในการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคม โดยบูรณาการเศรษฐกิจดั้งเดิมเข้ากับเศรษฐกิจดิจิทัล (The SAU JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES

State Council, PRC, 2016) ระยะที่ 3 เพิ่มขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทุกประเภทเพื่อขับเคลื่อนประเทศให้มีความทันสมัย รัฐบาลจีนมองว่า ระบบเครือข่ายข้อมูลมีความสำคัญอย่างยิ่งหากจีนต้องการที่จะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลก ดังนั้น รัฐบาลจีนจึงได้ออกแนวนโยบายกลยุทธ์ในการพัฒนาข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศขึ้นในปี 2016 (the Outline of National Information Technology Development Strategy) เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศในอีก 10 ปีข้างหน้า

การเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลในประเทศจีนกระทบผู้มีส่วนได้เสียหลายส่วนไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงาน ด้านห่วงโซ่อุปสงค์อุปทาน การค้าและการลงทุน รัฐบาลจีนก็เช่นเดียวกันที่จะต้องมีการปรับนโยบายให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี รวมถึงการปรับสถาบัน ระบบกฎหมาย และกฎระเบียบ เพื่อรับมือกับความเสี่ยงและความท้าทายที่เกิดจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ส่งเสริมแผนยุทธศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของภาคบริการ อุตสาหกรรม และการเกษตร และเป็นประโยชน์ต่อการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Wei และ Xin, 2020, หน้า 7) ดังนั้น รัฐบาลจีนจึงให้ความสำคัญในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลโดยการออกนโยบายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจดิจิทัล (Zhang และ Chen, 2019, หน้า 6) เช่น การออกกฎหมายควบคุมอุตสาหกรรมดิจิทัลในช่วงแรกแบบไม่เข้มงวดมากนักเพื่อให้เกิดนวัตกรรมจึงทำให้เป็นส่วนสนับสนุนให้อุตสาหกรรมนี้เติบโตอย่างรวดเร็วในประเทศจีน อย่างไรก็ตาม จีนยังมีข้อกังวลเรื่องการเก็บรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลซึ่งในอนาคตควรจะต้องมีการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมดิจิทัลอย่างรวดเร็ว

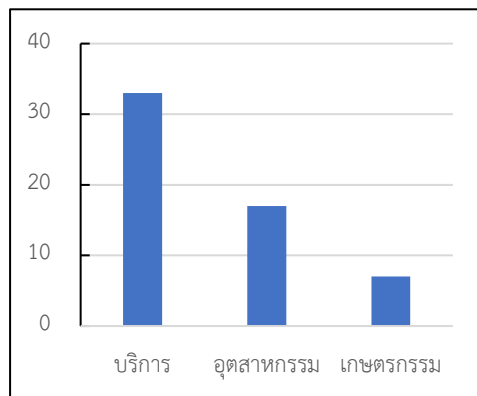
ภาพรวมของการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลในประเทศจีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นไปอย่างมั่นคงและมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2019 เศรษฐกิจดิจิทัลได้กลายเป็นหนึ่งในเสาหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน ขนาดของมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจดิจิทัลเพิ่มขึ้นจาก 2.6 ล้านล้านหยวนในปี 2005 เป็น 35.8 ล้านล้านหยวนในปี 2019 สัดส่วนของเศรษฐกิจดิจิทัลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เพิ่มขึ้นปีต่อปี โดยในปี 2019 สัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 36.2 จากร้อยละ 14.2 ในปี 2005 คิดเป็นอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นต่อปีเท่ากับร้อยละ 1.4 (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 สัดส่วนมูลค่าของเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนตั้งแต่ปี 2005-2019

ที่มา: CAICT, 2020, หน้า 4 และ 8

หากวิเคราะห์ในโครงสร้างเศรษฐกิจหลัก 3 ภาคส่วน โดยรวมแล้วพบว่า ภาคบริการมีการปรับตัวให้เป็นระบบดิจิทัลมากที่สุด โดย ICT มีส่วนทำให้มูลค่าเพิ่มของภาคส่วนนี้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 33 ในปี 2017 ภาคอุตสาหกรรมยังมีการใช้ระบบดิจิทัลไม่มากนัก โดย ICT มีส่วนทำให้มูลค่าเพิ่มของภาคส่วนนี้เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 17 ภาคเกษตรกรรมเป็นภาคที่มีการนำระบบดิจิทัลไปใช้น้อยที่สุด นัก โดย ICT มีส่วนทำให้มูลค่าเพิ่มของภาคส่วนนี้เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 7 (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 การปรับให้เป็นระบบดิจิทัลตามภาคส่วน (ร้อยละของมูลค่าที่เพิ่มขึ้น)

ที่มา: Zhang และ Chen, 2019, หน้า 8)

นอกจากนี้ การปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลในแต่ละภูมิภาคของจีนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างอุตสาหกรรมในแต่ละเมือง ซึ่งในปี 2019 หัวเมืองใหญ่ที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สูงมีแนวโน้มที่จะปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลได้มากกว่าเมืองที่มีระดับเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า เช่น หากวัดในเชิงมูลค่า มณฑลและเมืองที่มีมูลค่าเศรษฐกิจดิจิทัลสูงกว่า 1 ล้านล้านหยวน มีฐานเศรษฐกิจ

ด้านอุตสาหกรรมสารสนเทศที่แข็งแกร่ง ได้แก่ มณฑลกว่างตุง มณฑลเจียงซี มณฑลส่านซี และเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง หากวัดในเชิงสัดส่วนเศรษฐกิจดิจิทัลต่อ GDP นครปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้ มีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่าร้อยละ 50 รองลงมาคือ มณฑลกว่างตุง มณฑลเจ้อเจียง มณฑลเจียงซู และมณฑลฝูเจี้ยน มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 40 และมณฑลหรือนครที่มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 30 คือ นครฉงชิ่ง มณฑลหูเป่ย์ มณฑลเหลียวหนิง มณฑลเหอเป่ย์ เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง และมณฑลเสฉวน ซึ่งอุตสาหกรรมสารสนเทศสามารถส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และเมืองเหล่านี้มีความสามารถด้านนวัตกรรมที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามเมืองหลักอย่างมณฑลกว่างตุง นครปักกิ่ง มณฑลเจียงซูนี้ที่มีสัดส่วนเศรษฐกิจดิจิทัลต่อ GDP มากกว่าร้อยละ 15 ของทั้งพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก ในส่วนของมณฑลและเมืองในภาคกลางและภาคตะวันตกยังมีสัดส่วนเศรษฐกิจดิจิทัลต่อ GDP ต่ำกว่าร้อยละ 5 หากวัดในเชิงอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจดิจิทัลพบว่า มณฑลกุ้ยโจว และมณฑลฝูเจี้ยน มีอัตราการเติบโตมากที่สุดถึงร้อยละ 20 (CAICT, 2020, หน้า 8-9)

หากวิเคราะห์ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างทุนนิยมโดยรัฐและการกำกับดูแลไซเบอร์จะเห็นได้ว่า ในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมาจะเห็นว่า เศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เพิ่มมูลค่าสินค้าและรายได้แก่ประเทศจีนสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งเกิดขึ้นคู่ขนานกับระบบเศรษฐกิจเดิมที่เป็นระบบทุนนิยมโดยรัฐและอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตเริ่มมีผลต่อการเมือง และการพัฒนาสังคมในประเทศจีน ทำให้รัฐตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจกระทบต่อสถาบันการเมืองและสังคมในอนาคตจึงได้จัดตั้งสถาบันเพื่อออกกฎ ข้อระเบียบต่างๆ ในการกำกับดูแลไซเบอร์ เช่น the Cyberspace Administration of China (CAC) (Miao และ Lei, 2016, หน้า 337-338) เมื่อประเทศจีนเริ่มสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัลได้เพิ่มมากขึ้นหลายเท่าตัว และเพิ่ม GDP ให้กับประเทศอย่างเห็นได้ชัด รัฐบาลจีนได้เล็งเห็นความสำคัญด้านอธิปไตยทางไซเบอร์ (cyber sovereignty) โดยในปี 2016 CAC ได้ออกเอกสารคู่มือ the Guideline of National Information Development Strategy ขึ้นเพื่อควบคุมการพัฒนาข้อมูลแห่งชาติในอีก 10 ปีข้างหน้า ซึ่งในคู่มือระบุไว้ให้องค์กรต้องปฏิบัติตามข้อบังคับโดยมี CAC เป็นศูนย์กลาง มีทีมผู้นำ CAC ในการพิจารณา กลั่นกรอง และออกนโยบายที่สำคัญ (Miao และ Lei, 2016, หน้า 338)

โครงสร้างอำนาจการบริหารประเทศโดยสมาชิก Politburo Standing Committee (PBSC) ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ยังแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งที่สำคัญด้านไซเบอร์ การพัฒนา และความมั่นคงของชาติถูกรวมศูนย์กลางอำนาจการบริหารและควบคุมโดยประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง เช่น ตำแหน่ง Internet Security and Information Leading Group Director (LGD), CMC's National Defense and Military Reform LGD, Comprehensively Deepening Reforms LGD, และ National Security Commission Chairman (Lee, 2017, หน้า 335) อีกทั้ง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของจีนปี 2020 ระบุทิศทางสนับสนุนการพัฒนา

เศรษฐกิจดิจิทัลถือว่า ควรปฏิบัติตามแนวความคิดสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะของจีน (Socialism with Chinese Characteristics) ของประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง โดยตอบสนองภารกิจหลักคือ ให้ยึดกับปรัชญาการพัฒนาใหม่ การพัฒนาที่มีคุณภาพระดับสูง และการปฏิรูปโครงสร้างอุปทาน การสร้างระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ การสร้างอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง และเป็นประเทศแห่งไซเบอร์รวมถึงการพัฒนาสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (CAICT, 2020, หน้า 33) ปัจจุบัน รัฐบาลสี จิ้น ผิงมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (the Fourth Industrial Revolution) มีการให้ความสำคัญกับบริษัทเทคโนโลยีและไอทีเอกชนยักษ์ใหญ่หลายบริษัท และอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า รวมถึงมีการจัดตั้งกลุ่มการทำงานใหม่โดยแต่งตั้งรองนายกรัฐมนตรี Liu He เป็นผู้นำของ Leading Small Group of Science and Technology and State-Owned Enterprises Reform เพื่อกำกับและควบคุมภาคอุตสาหกรรมใหม่นี้ (Yeo, 2020, หน้า 101) David Shambaugh (2016, หน้า 125-126) ได้สนับสนุนข้อคิดเห็นที่ประธานาธิบดีสีเป็นผู้นำต่อต้านลัทธิเสรีนิยม โดยสังเกตจากหลักฐานเหตุการณ์ปราบปรามทุกรูปแบบของความขัดแย้ง และการเคลื่อนไหวทางสังคมอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ถูกควบคุมอย่างมาก และสื่อหลากหลายรูปแบบถูกคัดกรองหรือถูกระงับการเผยแพร่ รวมถึงการออกกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ การกำกับดูแล และความปลอดภัยทางไซเบอร์ การปฏิรูปในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเงิน รัฐวิสาหกิจ (State-owned enterprises: SOEs) เป็นต้น กรณีศึกษาของบริษัท Alibaba ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนยักษ์ใหญ่การค้าออนไลน์ของจีนถูกรัฐบาลจีนสั่งปรับ 2.8 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เนื่องจากได้ฝ่าฝืนกฎหมายต่อต้านการผูกขาดของประเทศโดยกีดกันคู่แข่งผู้ค้าออนไลน์รายอื่น กระทบต่อนวัตกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล และส่งผลเสียต่อผลประโยชน์ของผู้บริโภค ในการดำเนินธุรกิจในครั้งนี้ Alibaba จึงต้องมีความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น (Zhong, 2021) จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายควบคุมแบบบนลงล่างและการรวมศูนย์อำนาจของระบบเศรษฐกิจการตลาดเพื่อสังคมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของจีนที่รัฐเป็นผู้นำในการดำเนินนโยบายพัฒนาประเทศ

6.อภิปรายผล

การวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล จะเห็นได้ว่า การเมืองของประเทศจีนมักมีผลต่อประเด็นการวิเคราะห์ด้านเศรษฐศาสตร์ เนื่องจาก เป็นประเทศที่ใช้ระบบสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะแบบจีน เป็นระบบ bureaucratic-authoritarian หมายถึง จีนไม่ได้เป็นประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยเหมือนประเทศพัฒนาแล้วอย่างสหรัฐอเมริกา แต่อีกนัยหนึ่ง จีนก็ไม่ได้เป็นประเทศที่ใช้ระบอบเผด็จการที่ปกครองโดยผู้นำคนเดียว หรือแค่กลุ่มคนเล็กๆ อย่างประเทศในทวีปแอฟริกา หรือ ในประเทศแถบละตินอเมริกาในช่วงปี 1960-1970 หรือการปกครองโดยครอบครัว Castro ในประเทศคิวบาตั้งแต่ปี 1959 หรือการปกครองโดยครอบครัว Kim

ในเกาหลีเหนือตั้งแต่ปี 1946 ประเทศจีนมีพรรคคอมมิวนิสต์จีนอยู่บนโครงสร้างสูงสุดของระบบการปกครอง ผู้นำพรรคจะเป็นผู้สั่งการโดยตรงในรัฐบาลและทางทหาร อำนาจและการตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้นำหรือกลุ่มผู้นำ ใน LDG ระบอบการปกครองเป็นลำดับขั้น ถ่ายโอนอำนาจจากบนลงล่าง พรรคคอมมิวนิสต์จีนจะเป็นผู้แต่งตั้ง ตำแหน่งผู้นำมณฑลและเมืองทั้งหมด รวมถึงตำแหน่งที่สำคัญทั้งหมด (Kroeber, 2016, หน้า 19) ดังนั้น การที่ประเทศจีนที่มีระบบการปกครองเฉพาะแบบดังที่กล่าวมานี้ พรรคคอมมิวนิสต์จีน โดยเฉพาะผู้นำพรรคอย่าง นายสี จิ้น ผิงต้องเผชิญกับความท้าทายของโลกเศรษฐกิจปัจจุบันที่มีความซับซ้อนมากกว่าเดิมโดยเฉพาะในยุคที่มีอินเทอร์เน็ตผูกโยงเข้ากับชีวิตประจำวันของคนในประเทศไม่มากนักน้อย

ความท้าทายนี้ยังส่งผลต่อการออก ปรับแผนกลยุทธ์ นโยบาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ทันและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้าสู่ยุคดิจิทัล รัฐบาลจีนยังใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการได้มาซึ่งผลลัพธ์สุดท้าย คือ ความชอบธรรมในการปกครองประเทศที่สอดคล้องกับผลประโยชน์หลักแห่งชาติ 6 ด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐบาล และ พรรคคอมมิวนิสต์จีนในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นการออกแผนนโยบายด้านดิจิทัลของจีนที่สนับสนุนด้านอุปทาน 3 ระยะ การรวมศูนย์อำนาจการควบคุมเศรษฐกิจดิจิทัลไว้ที่ศูนย์กลาง คือ PSC และ LDG การแทรกแซงของ รัฐในตลาดดิจิทัล และการเซ็นเซอร์ความคิดเห็น หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ประชาชนเห็นแต่ภาพด้านบวกของรัฐโดยการจ้างบริษัทเอกชนที่รัฐสามารถควบคุมได้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ ที่ช่องว่างระหว่างรัฐและตลาดมีน้อยของระบบทุนนิยมโดยรัฐในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของจีนที่รัฐยังเป็นผู้ดำเนินการปรับใช้กลยุทธ์ และนโยบายที่เหมาะสมอย่างใกล้ชิดกับตลาดให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนฯ ฉบับที่ 12-14 ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปในภาคอุตสาหกรรมที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อการเพิ่มรายได้ของประเทศ ความพยายามที่จะนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ ภาคอุตสาหกรรมดั้งเดิมเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น ภาคเกษตร ภาคการผลิตและการค้า ภาคการเงินและการธนาคาร เป็นต้น

หากย้อนศึกษาอดีตการปฏิรูปเศรษฐกิจจีนตั้งแต่ปี 1978 โดยประธานาธิบดี เต็ง เสี่ยว ผิง พบว่า รัฐมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจแบบบังคับ (Command Economy) ที่รัฐเป็นผู้กำหนดอุปสงค์ อุปทานทั้งหมดในตลาดซึ่งบิดเบือนกลไกการตลาด และทำให้เศรษฐกิจจีนก่อนหน้านี้ล้มเหลวซึ่งเป็นบทเรียนที่สำคัญของรัฐที่จะไม่ให้เกิดซ้ำรอย เป็นระบบที่เข้าใกล้ระบบทุนนิยม (Market Economy) ในแบบฉบับเฉพาะของจีนที่รัฐยังเป็นผู้นำ และควบคุมการพัฒนา และในบางส่วนของกิจกรรมเศรษฐกิจก็สามารถให้เป็นไปกลไกทางการตลาดได้ อย่างเช่น ในช่วงแรกของการปฏิรูประบบราคาโดยใช้ระบบ Two-tier pricing system ที่รัฐอนุญาตให้ด้านอุปสงค์ของราคาสินค้าเป็นไปตามกลไกการตลาด แต่ในด้านอุปทานของราคาสินค้า รัฐบาลยังต้องควบคุมราคาสินค้าไว้อยู่เพราะในช่วงแรกรัฐบาลเป็นผู้กำหนดราคา

วัตถุดิบและสินค้าในตลาดเองทั้งหมด ไม่มีราคากลาง จึงเกรงว่าหากปล่อยให้มีการตั้งราคาเองทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานตามกลไกตลาด อาจทำให้เกิดการหาผลประโยชน์ของผู้ค้าในการตั้งราคาขายที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง และเดือดร้อนถึงประชาชน เพราะในช่วงนั้นประชาชนยังมีรายได้ไม่มากนักจึงต้องมีการควบคุมต้นทุนราคาสินค้าไว้ ภายหลังมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามกลไกการตลาดทั้งสองด้านแล้ว หรืออีกกรณีการปฏิรูปตลาดอสังหาริมทรัพย์ในช่วงแรกที่รัฐปล่อยลอยตัวราคาอสังหาริมทรัพย์ของ SOEs ในเมืองที่ผู้ขายใช้ช่องว่างของราคาที่ไม่เคยมีราคากลางมาก่อน สามารถตั้งราคาไว้สูงกว่าความเป็นจริงมากเนื่องจากอุปสงค์อสังหาริมทรัพย์ค่อนข้างสูง เป็นเหตุให้เกิดความไม่เท่าเทียมของรายได้อย่างมากในช่วงหนึ่ง รัฐจึงต้องเข้ามาแทรกแซงโดยการตั้งเพดานราคาอสังหาริมทรัพย์ จนกระทั่งอุปสงค์ อุปทานของภาคอสังหาริมทรัพย์เป็นไปตามกลไกตลาด ผู้นำจีนหลังจากนายเหมา เจ๋อตง เรียนรู้จากเหตุการณ์ความล้มเหลวในอดีต การประท้วงของประชาชน เช่น Hundred Flowers Campaign Movement, Great Leap Forward Movement, Democracy Wall, และ 1989 Tiananmen Square protests สามารถระงับถึงเสถียรภาพของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐบาล ดังนั้น รัฐบาลจึงทำทุกวิถีทางเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าในอดีต เมื่อประชาชนพอใจผลการดำเนินงานของรัฐบาล ผู้นำรัฐเชื่อว่าการประท้วงจะไม่เกิดขึ้นซ้ำรอยอดีต หรือถ้ามีแนวโน้มความขัดแย้งระหว่างรัฐและสังคม รัฐก็จะใช้อำนาจการปกครองโดยชอบธรรมขจัดความขัดแย้งเหล่านั้นเสีย ดังในกรณีปัจจุบันที่รัฐปรับใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เป็นเครื่องมือเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งรัฐ แต่ทว่าการควบคุมตลาดของรัฐที่มากเกินไปอาจกระทบต่อการสร้างนวัตกรรม หรือขัดขวางการแข่งขันอย่างเสรีจากคู่แข่งที่มีศักยภาพสูงกว่าจากต่างชาติ ซึ่งกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนในประเทศที่พึ่งได้รับหากใช้กลไกทางการตลาดอย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ดี สิ่งที่รัฐควรคำนึงถึงเมื่อเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลคือ ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างภูมิภาค หากวิเคราะห์จากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล จะเห็นได้ว่า มณฑลหรือเมืองที่รัฐบาลจีนสนับสนุนในอุตสาหกรรมนี้อยู่ในฝั่งชายฝั่งทะเลตะวันออกแทบทั้งสิ้น ซึ่งเดิมทีภูมิภาคนี้เป็นตำแหน่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจก่อนอยู่แล้วตั้งแต่ช่วงแรกของการปฏิรูปเศรษฐกิจของแผนฯ 5 ปี ฉบับแรกในสมัยของประธานาธิบดีเติ้ง ที่มีลักษณะภูมิประเทศติดชายฝั่งทะเลที่เอื้ออำนวยต่อการค้าขายและลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ มีประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง และไต้หวันเป็นหุ้นส่วนการค้าที่สำคัญ โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญถูกวางระบบไว้หมดแล้ว ทำให้ภูมิภาคนี้เป็นแหล่งที่มีศักยภาพสูงในการรองรับการลงทุนของธุรกิจนวัตกรรมที่เกิดขึ้นใหม่อย่างอุตสาหกรรมดิจิทัล ดังนั้น ช่องว่างของการพัฒนาอุตสาหกรรมระหว่างภูมิภาคตะวันตก ภาคกลางที่มุ่งเน้นด้านเกษตรกรรมและการผลิตขั้นพื้นฐาน และภูมิภาคชายฝั่งตะวันออกที่มุ่งเน้นด้านอุตสาหกรรมดิจิทัลกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างภูมิภาคดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ อาจจะกระทบถึงเสถียรภาพของรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์จีน และความมั่นคงภายในประเทศ ฉะนั้น การกระจายรายได้

อย่างเท่าเทียมกันระหว่างภูมิภาคเป็นสิ่งที่เร่งด่วนที่รัฐควรทำในลำดับแรกๆ ในการสร้างสมดุลระหว่างรัฐและตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลนี้

7. ข้อเสนอแนะ

ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนนอกจากจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดแล้วจากงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้อ่านสามารถต่อยอดงานวิจัยในส่วนการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้าสู่ยุคดิจิทัลมากขึ้น รวมถึงการที่รัฐพยายามที่จะรักษาความชอบธรรมในการปกครองประเทศในยุคที่มีการใช้ข้อมูลข่าวสารเข้าหาถึงกันทั่วโลก แนนอนว่าการรักษา status quo เป็นสิ่งท้าทายที่ทั้งฝ่ายรัฐและสังคมต้องการรักษาผลประโยชน์ของตนไว้

8. เอกสารอ้างอิง

- Andrew Scobell, Edmund J. Burke, Cortez A. Cooper III, Sale Lilly, Chad J.R. Ohlandt, Eric Warner, และ J.D. Williams. (2020). *China's Grand Strategy: Trend, Trajectories, and Long-Term Competition*. Santa Monica, Calif: The RAND Corporation. เรียกใช้เมื่อ 28 05 2021.
- Anthony GO Yeh. (2015). Economic transition and urban transformation of China: The interplay of the state and the market. *UrbanStudies*, 52(15), 2822-2848.
- Arthur R. Kroeber. (2016). Overview: China's Political Economy. ใน Arthur R. Kroeber., *China's Economy. What everyone needs to know* (หน้า 20). New York: Oxford University Press.
- Avery Glodstein. (2020). China's Grand Strategy under Xi Jinping: Reassueance, Reform, and Resistance. *International Security*, 45(1), 164-201.
- CAICT. (2020). *Digital Economy Development in China (2020)*. Beijing: China Academy of Information and Communications Technology (CAICT). เรียกใช้เมื่อ 28 05 2021 จาก <http://www.caict.ac.cn/english/research/whitepapers/202007/P020200728343679920779.pdf>.
- CNNIC. (2011). *Statistic Report on Internet Development in China*. China Internet Network Information Center. เรียกใช้เมื่อ 17 May 2021 จาก <https://www.cnnic.com.cn/IDR/ReportDownloads/201209/P020120904420388544497.pdf>

- CNNIC. (2021). *The 47th Statistical Report on China's Internet Development*. China Internet Network Information Center. เรียกใช้เมื่อ 17 May 2021 จาก <https://www.cnnic.com.cn/IDR/ReportDownloads/>.
- David Shambaugh. (2016). Contemplating China's Future. *The Washington Quarterly*, Fall, 121-130.
- Ian Bremmer. (2010). The end of the free market: who wins the war between states and corporations? *European View*, 9, 249-252.
- Ilias Alami, Adam D. Dixon, และ Emma Mawdsley. (2021). State Capitalism and the New Global D/development Regime. *A Radical Journal of Geography*, 4(0), 1-25.
- Jonathan Woetzel, Jeongmin Seong, Kavin Wei Wang, James Manyika, Michael Chui, และ Wendy Wong. (August 2017). *China's Digital Economy: A leading global force*. เข้าถึงได้จาก Mckinsey Global Institution: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/featured%20insights/China/Chinas%20digital%20economy%20A%20leading%20global%20force/MGI-Chinas-digital-economy-A-leading-global-force.ashx>.
- Longmei Zhang, และ Sally Chen. (17 January 2019). *IMF Working Papers*. เข้าถึงได้จาก International Monetary Fund: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/01/17/Chinas-Digital-Economy-Opportunities-and-Risks-46459>.
- Lynette H. Ong. (2019). Engaging Huangniu (brokers): Commodification of State-Society Bargaining in China. *Journal of Contemporary China*, 28(116), 293-307.
- OECD. (2020). *A Roadmap Toward a Common Framework for Measuring the Digital Economy: Report for the G20 Digital Economy Task Force*. Saudi Arabia: OECD. เรียกใช้เมื่อ 28 05 2021 จาก <https://www.oecd.org/sti/roadmap-toward-a-common-framework-for-measuring-the-digital-economy.pdf>.
- Pascale Massot. (2020). The state of the study of the market in political economy: China's rise shine light on conceptual shortcomings. *Competition & Change*, 4(0), 1-27.

- Raymond Zhong. (9 April 2021). *China Fines Alibaba \$2.8 Billion in Landmark Antitrust Case*. เข้าถึงได้จาก The New York Times: <https://www.nytimes.com/2021/04/09/technology/china-alibaba-monopoly-fine.html>.
- Rui Hou. (2020). The commercialisation of Internet-opinion management: How the market is engaged in state control in China. *new media & society*, 22(12), 2238-2256.
- Sangkuk Lee. (2017). An Institution Analysis of Xi Jinping's Centralization of Power. *Journal of Contemporary China*, 26(105), 325-336.
- Selim Oterbulbul. (20 02 2021). *Rebranding China's Global Role: Xi Jinping at the World Economic Forum*. เรียกใช้เมื่อ 25 05 2021 จาก E-International Relations: <https://www.e-ir.info/2021/02/20/rebranding-chinas-global-role-xi-jinping-at-the-world-economic-forum/>.
- The State Council, PRC. (1 Feb 2016). *Internet Plus Adds Vitality to Chinese Economy*. เข้าถึงได้จาก The State Council, PRC: http://english.www.gov.cn/policies/infographics/2016/02/01/content_281475282266463.htm.
- Weishan Miao, และ Wei Lei. (2016). Policy review: The Cyber space Administration of China. *Global Media and Communication*, 12(3), 337-340.
- Yuji Miura. (2018). China's Digital Economy-Assessing Its Scale, Development Stage, Competitiveness, and Risk Factors. *RIM Pacific Business and Industries*, XVIII(70), 1-27.
- Yukung Yeo. (2020). The origin of China's distinctive tiered economy. *China Information*, 34(1), 88-108.

เทคนิคการคำนวณย้อนกลับจากจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้จริง เพื่อทราบระดับความเชื่อมั่นหรือ
ความคลาดเคลื่อนที่แท้จริงในการศึกษาสัดส่วนประชากร ในการวิจัยเชิงปริมาณ

The Reversal Techniques for Finding out the Genuine Level of Confidence or Error
in Sample Size Determination Used in the Study of Population Proportion for the
Quantitative Research Design

ศิริรัตน์ ขานทอง, พัตยศ เพชรวงษ์, ละเอียด ศิลาโนย

Sirirat Khantong, Patyos Phetwong, La-iard Silanoi

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

E-mail: sirirat.kha@rmutp.ac.th

Received October 20, 2021, & Revise November 12, 2021 & Accepted November 23, 2021

บทคัดย่อ

ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การศึกษาสัดส่วนประชากร (Population Proportion, π) เป็นการศึกษาประเภทหนึ่งที่มีการศึกษากันโดยจะทำการศึกษาจากตัวอย่าง (Sample) เป็นสำคัญ ซึ่งจำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ที่นำมาศึกษานั้นอาจจะใช้สูตรคำนวณจำนวนตัวอย่างทำการคำนวณขึ้นมาใช้งานเอง หรือไม่ก็นำเอาจำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) มาจากตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเสนอไว้ในตำราทางสถิติ โดยที่จะมีการระบุแจ้งให้ทราบถึงระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence) และค่าความคลาดเคลื่อน (Error, e) ในการใช้ตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้นั้นให้ผู้อ่านได้ทราบไว้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงขั้นตอนในการดำเนินการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างในทางปฏิบัติจริง กลับปรากฏว่าทำการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างได้จำนวนที่แตกต่างออกไปจากจำนวนตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้แต่เดิม ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ทั้งเก็บตัวอย่างมาน้อยกว่าหรือมากกว่าจำนวนตัวอย่างที่ได้ จึงเห็นสมควรนำเสนอสูตรการคำนวณย้อนกลับจากจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้จริง เพื่อทราบระดับความเชื่อมั่นและความคลาดเคลื่อนที่แท้จริงในการศึกษาสัดส่วนประชากร ในการวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนั้นๆ มาเพื่อให้ผู้ศึกษา/วิจัยสามารถนำไปใช้ในงานวิจัยได้โดยสะดวก และช่วยให้ผู้อ่านงานวิจัยสามารถประเมินระดับความน่าเชื่อถือในผลของงานวิจัยที่ปรากฏออกมาได้อย่างถูกต้องต่อไป

คำสำคัญ: ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง, ระดับความเชื่อมั่น, ค่าความคลาดเคลื่อน, สูตรคำนวณย้อนกลับ, การศึกษาสัดส่วนประชากร

Abstract

In the Quantitative Research Design, the study of Population Proportion (π) is one type of the study that the sample size was determined in advance by the use of the formulae or the sample size table involved under the specific level of confidence and the error needed. However, the real number of samples that be used could be different from that was determined earlier by any reason; so those specific level of confidence and/or the error be changed automatically but many researchers did not report that changes of the level of confidence and/or the error in their research report. This article should try to propose the reversal techniques formulae that could be used to identify the new Level of Confidence and/or the Error occurred which it could be reported by the researcher to let the readers recognize and evaluate the research result correctly.

Keywords: Sample size, Level of Confidence, Error, Reversal Formulas, Population Proportion Study

บทนำ

ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา/วิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณนั้น เมื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้แล้วไม่ว่าจะใช้ตารางสูตรคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างหรือใช้ตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างก็ตาม ก็ควรจะเก็บตัวอย่างเพื่อนำมาศึกษา/วิจัยให้ได้จำนวนตามที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้น โดยในกรณีที่ผู้วิจัยคำนวณจำนวนตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณจำนวนตัวอย่างที่นักวิชาการได้กำหนดขึ้นก็จะมีการระบุระดับความเชื่อมั่น (ค่าคะแนนมาตรฐานหรือค่า Z) และค่าของความคลาดเคลื่อน (E , e) ที่ใช้ในการคำนวณไว้ให้ทราบด้วยเสมอ หรือในตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาตรฐานในหนังสือตำราทางด้านสถิติก็เช่นกัน จะมีการระบุถึงระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence) ซึ่งแสดงออกผ่านทางค่าคะแนนมาตรฐาน (Z) และระบุถึงค่าของความคลาดเคลื่อน (E , e) ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษา/วิจัยในครั้งนั้นไว้ให้ทราบด้วยเสมอ แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติจริง บางครั้งผู้วิจัยเก็บตัวอย่างมาเพื่อศึกษา/วิจัยแตกต่างไปจากจำนวนที่ได้กำหนดไว้ (อาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ก็ได้) ทำให้ระดับความเชื่อมั่นและ/หรือค่าความคลาดเคลื่อนที่เกี่ยวข้องกับจำนวนตัวอย่างในขนาดเดิมที่ได้กำหนดไว้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้น ในที่นี้จึงจะนำเสนอสูตรการคำนวณย้อนกลับจากจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้จริงเพื่อให้ทราบถึงระดับความเชื่อมั่นและ/หรือค่าความคลาดเคลื่อนที่แท้จริงตามจำนวนตัวอย่างที่ได้เก็บมาจริงในการศึกษา/วิจัยในครั้งนั้น ๆ เพื่อให้ผู้วิจัย

สามารถนำเสนอไว้ในงานวิจัยของตนด้วย อันจะทำให้ผู้อ่านงานวิจัยทราบและสามารถประเมินระดับความน่าเชื่อถือของงานวิจัยนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

เนื้อเรื่อง

ในการศึกษา/วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ประเภทการศึกษาสัดส่วนประชากร (Population Proportion, π) ซึ่งจะได้ผลลัพธ์เป็นจำนวน (Number) ร้อยละ (Percentage) สัดส่วน (Proportion) และทศนิยม (Decimal) ปรากฏออกมาในท้ายที่สุด (Sternstein, 1994: 119) และเป็นการศึกษา/วิจัยจากตัวอย่าง (Sample) ที่กำหนดขึ้นจากระดับความเชื่อมั่นและความคลาดเคลื่อน ฯลฯ ที่เหมาะสมในแต่ละกรณี แต่ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างในทางปฏิบัติจริงอาจจะเก็บตัวอย่างมาได้ในจำนวนที่แตกต่างออกไปจำนวนที่ได้กำหนดไว้ (อาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่าก็ได้) ทำให้ระดับความเชื่อมั่น และ/หรือความคลาดเคลื่อนอันเกิดจากการใช้ตัวอย่างมาศึกษาในครั้งนั้น เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแจ้งระดับความเชื่อมั่น และ/หรือความคลาดเคลื่อนที่ปรากฏขึ้นใหม่นี้ไว้ในรายงานการวิจัยเพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยทราบด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏว่ามีสูตรทางสถิติที่จะนำไปใช้สำหรับการคำนวณย้อนกลับจากจำนวนตัวอย่างที่ได้เก็บมาจริงเพื่อจะนำไปสู่การระบุไปถึงระดับความเชื่อมั่นระดับใหม่ และ/หรือค่าความคลาดเคลื่อนค่าใหม่ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วนั้นแต่อย่างใด ในที่นี้จะได้นำเสนอสูตรทางสถิติที่จะนำไปใช้คำนวณย้อนกลับจากจำนวนตัวอย่างที่ได้เก็บมาจริงเพื่อให้ทราบถึงระดับความเชื่อมั่นระดับใหม่ และ/หรือค่าความคลาดเคลื่อนค่าใหม่ ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วนั้นให้ได้อย่างสะดวกและง่ายดาย ในการศึกษาสัดส่วนประชากร (Population Proportion, π) ซึ่งมีทั้งกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากร (รวมถึงกรณีประชากรมีจำนวนมาก หรือ When the Population is infinite) และกรณีที่ “ทราบ” จำนวนประชากร (คือประชากรมีจำนวนจำกัดแน่นอน หรือ When the Population is finite) ซึ่งมีการศึกษา/วิจัยในทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์กันอยู่ในปัจจุบันนี้

สูตรคำนวณย้อนกลับ

จากจำนวนตัวอย่างที่ใช้จริง เพื่อระบุความเชื่อมั่นใหม่และความคลาดเคลื่อนใหม่

สูตรคำนวณย้อนกลับ ในที่นี้หมายถึงสูตรที่ใช้คำนวณหาระดับความเชื่อมั่นและค่าความคลาดเคลื่อนย้อนกลับจากจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้จริงในการวิจัยครั้งนั้น อันเป็นการคำนวณย้อนกลับทางไปเสียจากเดิมที่กำหนดระดับความเชื่อมั่นและค่าความคลาดเคลื่อนก่อนแล้ว จึงจะได้จำนวนตัวอย่างที่แน่นอนจำนวนหนึ่งมาใช้งาน แต่เนื่องจากเมื่อลงมือดำเนินการศึกษา/วิจัยแล้วได้จำนวนตัวอย่างมาน้อยกว่าหรือมากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ จึงต้องทำการคำนวณย้อนกลับว่าเมื่อได้จำนวนตัวอย่างจริงที่แตกต่างออกไปแล้วนั้นระดับความเชื่อมั่นและ/หรือค่าความคลาดเคลื่อนจะเป็นเท่าใด เพื่อจะได้ระบุไว้ให้ทราบในรายงานวิจัยให้ครบถ้วนด้วย

สูตรคำนวณย้อนกลับ กรณีศึกษาสัดส่วนประชากร

กรณีศึกษาสัดส่วนประชากร จำนวนประชากรจะจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ไม่ทราบจำนวนประชากร (แต่ทราบว่าประชากรมีจำนวนมาก) และประเภทที่ “ทราบ” จำนวนประชากร ซึ่งในที่นี้ผู้เรียบเรียงได้พัฒนาสูตรที่จะใช้คำนวณย้อนกลับฯ ขึ้นมาใช้งานเองโดยใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์ (ย้ายค่าจากซ้ายไปขวา ฯลฯ) พัฒนาขึ้นมาจากสูตรกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาสัดส่วนประชากรประเภทที่ไม่ทราบจำนวนประชากรของละเอียด ศิลา น้อย (ละเอียด, 2558: 29) และจากสูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาสัดส่วนประชากรประเภทที่ “ทราบ” จำนวนประชากรของละเอียด ศิลา น้อย (ละเอียด, 2558: 33) เช่นกัน (ซึ่งเป็นสูตรกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาสัดส่วนประชากรที่ละเอียด ศิลา น้อยได้พัฒนาต่อมาจากสูตรดั้งเดิม $n = \frac{Z_{\alpha/2}^2}{4E^2}$ ของคัสซานี (Khazanie, 1996: 438) และจากสูตรดั้งเดิม $n = \left(\frac{p(1-p)}{\frac{e^2}{Z^2} + \frac{p(1-p)}{N}} \right)$ ของไวเออร์ (Weiers, 2005: 350) นั่นเอง) ได้เป็นสูตรคำนวณย้อนกลับฯ ดังจะได้นำเสนอต่อไป ดังนี้

ก. กรณีศึกษาสัดส่วนประชากรและไม่ทราบจำนวนประชากร

(1) ในการศึกษาสัดส่วนประชากร (Population Proportion, π) และ “ไม่ทราบ” จำนวนประชากร (รวมทั้งกรณีที่ทราบว่าประชากรมีจำนวนมาก (When the Population is Infinite) ด้วย) ในการคำนวณย้อนกลับ ให้ใช้สูตรดังนี้

$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{e \sqrt{n}}{\sqrt{p(1-p)}} \right)$ (สูตรนี้ใช้ในกรณีศึกษาสัดส่วนประชากรและไม่ทราบจำนวนประชากร)

จากโจทย์ที่ให้:

n = จำนวนตัวอย่างที่เก็บมาได้จริง

$Z_{\alpha/2}$ = คะแนนมาตรฐานที่ต้องการทราบ (ซึ่งจะนำไปทำการหารระดับความเชื่อมั่นต่อไป)

p = สัดส่วนประชากรที่ปรากฏหรือที่ต้องการ (ในที่นี้ใช้ค่า p แทนค่า π) ซึ่งหากไม่ทราบก็ให้ใช้ค่า $p = .5$ ซึ่งเป็นค่าที่ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างที่มากที่สุดยิ่งกว่าค่าอื่น ๆ ทุกค่า

e = ความคลาดเคลื่อนจากค่าสัดส่วนประชากร (π หรือ p) ที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ในการศึกษา/วิจัยครั้งนี้ ซึ่งในที่นี้จะใช้ค่าเดิมของ e หรือ E ตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนคำนวณหาจำนวนตัวอย่างในตอนแรก

โจทย์:

ในการศึกษาสัดส่วนประชากร และเมื่อไม่ทราบจำนวนประชากร ได้กำหนดค่า Z เท่ากับ 1.96 (ซึ่งก็คือระดับความเชื่อมั่นที่ .95 หรือเท่ากับมีความเชื่อมั่น 95% นั่นเอง) และให้สัดส่วนประชากรที่ต้องการ (p) เท่ากับ .5 (ซึ่งเป็นค่าที่จะทำให้ได้จำนวนตัวอย่างมากที่สุดมากกว่าค่าอื่น) และให้ความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ .05 หรือ 5% ก็จะได้จำนวนตัวอย่าง 385 คน แต่เมื่อปฏิบัติงานจริงกลับเก็บตัวอย่างมาได้น้อยกว่า คือได้ตัวอย่างมาเพียง 300 คนเท่านั้น ถ้าให้ความคลาดเคลื่อน (e) คงที่เท่าเดิมจะได้ค่าคะแนนมาตรฐานเท่าใด (เพื่อนำไปหารระดับความเชื่อมั่นต่อไป) ให้ใช้สูตรดังนี้

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{e \sqrt{n}}{\sqrt{p(1-p)}} \right)$$
 (สูตรนี้ใช้ในการศึกษาสัดส่วนประชากรและไม่ทราบจำนวนประชากร โดยที่

$Z_{\alpha/2}$ = คะแนนมาตรฐาน (ซึ่งจะนำไปหารระดับความเชื่อมั่นต่อไป)

n = จำนวนตัวอย่างที่เก็บมาได้จริง (ในตัวอย่างนี้คือ 300)

e = ความคลาดเคลื่อนจากค่าสัดส่วนประชากร (π หรือ p) ที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ในการศึกษา/วิจัยครั้งนี้ ซึ่งในที่นี้จะใช้ค่าเดิมของ e หรือ E ตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนคำนวณหาจำนวนตัวอย่างในตอนแรก คือ .05 (ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็น .05 หรือ 5% ของค่า π หรือ p นั่นเอง)

p = สัดส่วนประชากรที่ปรากฏหรือที่ต้องการ (ในที่นี้ใช้ค่า p แทนค่า π) ซึ่งจะใช้ค่า p ตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนคำนวณหาจำนวนตัวอย่างไว้ในตอนแรกนั้น คือ .5 (ปกติมักจะไม่ทราบค่า p ซึ่งก็จะให้

$p = .5$ ซึ่งเป็นค่าที่ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างที่มากที่สุดยิ่งกว่าค่าอื่น ๆ ทุกค่า)

แทนค่าลงในสูตร:

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{e \sqrt{n}}{\sqrt{p(1-p)}} \right)$$

จะได้:

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{0.05 \sqrt{300}}{\sqrt{.5(1-.5)}} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{0.05 \sqrt{300}}{\sqrt{(.5)(.5)}} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{0.05 \sqrt{300}}{\sqrt{.25}} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{0.05 (17.32050)}{0.5} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{0.866025}{0.5} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = (1.7320)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = 1.73$$

ตอบ: จะได้คะแนนมาตรฐาน (Z) เท่ากับ 1.73 (จะใช้ทศนิยมเพียงสองตำแหน่ง ทำให้ได้ $Z = 1.73$ ทั้งนี้ตัวเลขถัดจากเลข 3 ไป คือเลข 02 จาก 1.7302 ซึ่งเลข 2 และเลข 0 มีค่าน้อยกว่า 5 ทั้งคู่ จึงตัดทิ้งไป มิได้ปัดขึ้นมาเพื่อเพิ่มค่าให้แก่เลขตัวหน้าเพื่อจะให้กลายเป็น 1.74 แต่อย่างใด) แต่อย่างไรก็ตาม จาก $Z = 1.73$ จะทำให้ได้ “ระดับความเชื่อมั่น” ที่เท่าใด (ให้เปิดดูตารางพื้นที่ใต้โค้งปกติ หรือ Normal Curve ต่อไป)

เมื่อเปิดดูตารางพื้นที่ใต้โค้งปกติ ที่เรียกว่า “ตารางแจกแจงความน่าจะเป็นแบบปกติมาตรฐาน” (ตารางค่า Z หรือ Z – table ในหน้าถัดไป) จะพบว่า ค่า $Z = 1.73$ จะได้พื้นที่ใต้โค้ง (ครึ่งเดียวหรือซีกเดียว หรือ $\alpha/2$ นั้น) เท่ากับ 0.4582 (1.73 มาจาก ตารางช่องแนวตั้งซ้ายมือสุด 1.7 + ตารางบรรทัดบนสุด 0.03 ได้เป็น 1.73 นั่นเอง) โดยเมื่อลากเส้นในบรรทัด 1.7 ไปทางขวามือก็จะมาบรรจบกับช่องแนวตั้ง 0.03 ลงมา ซึ่งก็จะมาพบกันที่ช่อง 0.4582 นั่นเอง

วิธีการหาพื้นที่ใต้โค้ง

$Z = 1.73$ จะได้พื้นที่ใต้โค้งเท่าใด (ในตารางจะแสดงพื้นที่ใต้โค้งไว้ให้เพียงครึ่งเดียวหรือซีกเดียว)

ตารางที่ 1 วิธีการหาพื้นที่ใต้โค้ง

z	0	0.01	0.02	0.03	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...	...
1.7	→	→	→	→ .4582	...	...	...

และเมื่อรวมสองซีกเพื่อให้เต็มโค้งดังกล่าว ก็จะได้เท่ากับ $0.4582 \times 2 = 0.9164$ นั่นเองหมายความว่าค่า $Z = 1.73$ นั่นคือระดับความเชื่อมั่นที่ .9164 หรือเท่ากับมีความเชื่อมั่น 91.64% นั่นเอง

ตอบ: จะได้ระดับความเชื่อมั่นที่ .9164 หรือมีความเชื่อมั่น 91.64% นั่นเอง

นั่นคือ ถ้าตั้งจำนวนตัวอย่างไว้ 385 คน โดยไม่ทราบจำนวนประชากร (ทราบแต่ว่าประชากรมีจำนวนมาก) ได้กำหนดค่า Z ไว้เท่ากับ 1.96 (ซึ่งก็คือระดับความเชื่อมั่นที่ .95 หรือเท่ากับมีความเชื่อมั่น 95% นั่นเอง) โดยไม่ทราบค่าสัดส่วนที่ต้องการ (p) จึงให้ค่า p เท่ากับ .5 และให้ความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ .05 (หรือ 5% นั่นเอง) อันจะทำให้ได้จำนวนตัวอย่าง 385 คน ดังกล่าวแล้วนั้น แต่ทว่าเมื่อเก็บตัวอย่างจริงเก็บมาได้แตกต่างออกไป นั่นคือเก็บได้มาเพียง 300 คนเท่านั้น ในเมื่อให้ความคลาดเคลื่อนคงที่ (เท่าเดิม) ก็จะได้ค่าคะแนนมาตรฐาน หรือ Z เท่ากับ 1.73 ซึ่งก็คือได้ระดับความเชื่อมั่นที่ .9164 หรือเท่ากับมีความเชื่อมั่น 91.64% นั่นเอง (ให้นำค่าของความเชื่อมั่นนี้ไปแสดงในรายงานผลการวิจัยด้วย เพื่อเป็นการแจ้งให้ผู้อ่านงานวิจัยทราบว่าระดับความเชื่อมั่นได้เปลี่ยนจาก 95% เป็น 91.64% ไปแล้ว เพราะเก็บตัวอย่างได้เพียง 300 ตัวอย่างเท่านั้น ไม่ใช่ 385 ตัวอย่างตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่แรก)

ตารางที่ 2 ตารางแจกแจงความน่าจะเป็นแบบปกติมาตรฐาน Z-table (บางส่วน)

Z	0	0.01	0.02	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09
0.0	0.0000	0.0040	0.0080	0.0120	0.0160	0.0199	0.0239	0.0279	0.0319	0.0359
0.1	0.0398	0.0438	0.0478	0.0517	0.0557	0.0596	0.0636	0.0675	0.0714	0.0753
0.2	0.0793	0.0832	0.0871	0.0910	0.0948	0.0987	0.1026	0.1064	0.1103	0.1141
0.3	0.1179	0.1217	0.1255	0.1293	0.1331	0.1368	0.1406	0.1443	0.1480	0.1517
0.4	0.1554	0.1591	0.1628	0.1664	0.1700	0.1736	0.1772	0.1808	0.1844	0.1879
0.5	0.1915	0.1950	0.1985	0.2019	0.2054	0.2088	0.2123	0.2157	0.2190	0.2224
0.6	0.2257	0.2291	0.2324	0.2357	0.2389	0.2422	0.2454	0.2486	0.2517	0.2549
0.7	0.2580	0.2611	0.2642	0.2673	0.2704	0.2734	0.2764	0.2794	0.2823	0.2852
0.8	0.2881	0.2910	0.2939	0.2967	0.2995	0.3023	0.3051	0.3078	0.3106	0.3133
0.9	0.3159	0.3186	0.3212	0.3238	0.3264	0.3289	0.3315	0.3340	0.3365	0.3389
1.0	0.3413	0.3438	0.3461	0.3485	0.3508	0.3531	0.3554	0.3577	0.3599	0.3621
1.1	0.3643	0.3665	0.3686	0.3708	0.3729	0.3749	0.3770	0.3790	0.3810	0.3830
1.2	0.3849	0.3869	0.3888	0.3907	0.3925	0.3944	0.3962	0.3980	0.3997	0.4015
1.3	0.4032	0.4049	0.4066	0.4082	0.4099	0.4115	0.4131	0.4147	0.4162	0.4177
1.4	0.4192	0.4207	0.4222	0.4236	0.4251	0.4265	0.4279	0.4292	0.4306	0.4319
1.5	0.4332	0.4345	0.4357	0.4370	0.4382	0.4394	0.4406	0.4418	0.4429	0.4441

1.6	0.4452	0.4463	0.4474	0.4484	0.4495	0.4505	0.4515	0.4525	0.4535	0.4545
1.7	0.4554	0.4564	0.4573	0.4582	0.4591	0.4599	0.4608	0.4616	0.4625	0.4633
1.8	0.4641	0.4649	0.4656	0.4664	0.4671	0.4678	0.4686	0.4693	0.4699	0.4706
1.9	0.4713	0.4719	0.4726	0.4732	0.4738	0.4744	0.4750	0.4756	0.4761	0.4767
2.0	0.4772	0.4778	0.4783	0.4788	0.4793	0.4798	0.4803	0.4808	0.4812	0.4817

ที่มา : SCRIBD (2563)

(2) ในกรณีที่จะกำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นคงที่ไว้ตามเดิม เช่น 95% (ก็จะได้ค่า Z คงเดิมเหมือนการกำหนดไว้ครั้งแรกนั้น) และดังนั้นก็จะต้องทำการหาค่าความคลาดเคลื่อน (e) ใหม่ เพราะเก็บตัวอย่างแตกต่างไปจากเดิมแล้วนั่นเอง โดยใช้สูตรดังนี้

$$e = \left(\frac{Z\sqrt{p(1-p)}}{\sqrt{n}} \right)$$

โดย

e = ความคลาดเคลื่อนจากค่าสัดส่วนประชากร (π หรือ p) ที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ในการศึกษา/วิจัยครั้งนี้ (ต้องการทราบในที่นี้)

$Z_{\alpha/2}$ = คะแนนมาตรฐาน (ตามระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด ซึ่งความเชื่อมั่น 95% จะได้ $Z = 1.96$)

n = จำนวนตัวอย่างที่เก็บมาได้จริง (ในที่นี้คือ 300 คน)

p = สัดส่วนประชากรที่ปรากฏหรือที่ต้องการ (ในที่นี้ใช้ค่า p แทนค่า π) ซึ่งจะใช้ค่า p ตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนคำนวณจำนวนตัวอย่างไว้ในตอนแรกนั้น คือ .5 (ปกติมักจะไม่นำค่า p ซึ่งก็จะให้ $p = .5$ ซึ่งเป็นค่าที่ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างที่มากที่สุดยิ่งกว่าค่าอื่น ๆ ทุกค่า)

แทนค่าลงไปในสูตรดังนี้ (ตัวอย่างแต่เดิม 385 คน แต่เก็บได้จริง 300 คนเท่านั้น อยากทราบว่าความคลาดเคลื่อนจะเป็นเท่าใด (โดยให้ความเชื่อมั่นคงเดิมและค่าสัดส่วนที่ต้องการหรือ p คงเดิม)

$$e = \left(\frac{Z\sqrt{p(1-p)}}{\sqrt{n}} \right)$$

$$e = \left(\frac{1.96\sqrt{.5(1-.5)}}{\sqrt{300}} \right)$$

$$e = \left(\frac{1.96\sqrt{.5(.5)}}{\sqrt{300}} \right)$$

$$e = \left(\frac{1.96\sqrt{(.25)}}{\sqrt{300}} \right)$$

$$e = \left(\frac{(1.96)(0.5)}{(17.3205)} \right)$$

$$e = \left(\frac{0.98}{17.3205} \right)$$

$$e = 0.05658$$

$$e = 0.057$$

เมื่อเทียบหน่วยเป็นร้อยละจะได้ $0.057 \times 100 = 5.7\%$ หมายความว่า เมื่อเก็บตัวอย่างมาเพียง 300 คน (จากที่ตั้งไว้เดิม 385 คน กรณีเมื่อไม่ทราบจำนวนประชากร) เมื่อให้สัดส่วนที่ต้องการ (p) เป็น .5 ตามเดิม และให้ความเชื่อมั่น 95% ตามเดิม ($Z = 1.96$) ความคลาดเคลื่อนจะมากขึ้นกว่าเดิมคือจาก .05 หรือ 5% แต่เดิมเป็น 0.057 หรือ 5.70% นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่นิยมที่จะกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนคือ E หรือ e คงเดิม หากแต่จะทำการคำนวณย้อนกลับเพื่อหาระดับความเชื่อมั่นที่เปลี่ยนแปลงไปมากกว่า ตามข้อ ก (1) นั้น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยสามารถประเมินความน่าเชื่อถือในงานวิจัยขึ้นนั้นได้จากระดับความเชื่อมั่นที่ปรากฏจริงดังกล่าวมานี้

ข. กรณีการศึกษาสัดส่วนประชากรและ “ทราบ” จำนวนประชากร

(1) เป็นการศึกษาวิจัยสัดส่วนประชากร (Population Proportion, π) และเรา “ทราบ” จำนวนประชากร (ทราบค่า N) หรือ “When the population is finite”

กรณีที่ทราบจำนวนประชากรและได้กำหนดจำนวนตัวอย่างมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่เมื่อดำเนินการเก็บตัวอย่างจริงกลับเก็บตัวอย่างได้จำนวนที่แตกต่างออกไปจากจำนวนที่ได้กำหนดไว้แต่เดิม (อาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่าก็ได้) จึงจำเป็นต้องคำนวณหาระดับความเชื่อมั่นเสียใหม่ โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนหรือ e คงที่ คือเท่าเดิมนั่นเอง) ได้สูตรดังนี้

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{e \sqrt{nN}}{\sqrt{p(1-p)(N-n)}} \right)$$
 (สูตรนี้ใช้ในกรณีศึกษาสัดส่วนประชากรและทราบจำนวนประชากร) โดยที่

$Z_{\alpha/2}$ = คะแนนมาตรฐาน (ซึ่งจะนำไประบุระดับความเชื่อมั่นต่อไป)

N = จำนวนประชากร

n = จำนวนตัวอย่างที่เก็บมาได้จริง

e = ความคลาดเคลื่อนจากค่าสัดส่วนประชากร (π หรือ p) ที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ในการศึกษา/วิจัยครั้งนี้ ซึ่งในที่นี้จะใช้ค่าเดิมของ e หรือ E ตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนคำนวณหาจำนวนตัวอย่างในตอนแรก (ซึ่งส่วนใหญ่มักจะให้เท่ากับ .05 หรือ 5% ของค่า π หรือ p นั้นเอง)

p = สัดส่วนประชากรที่ปรากฏหรือที่ต้องการ (ในที่นี้ใช้ค่า p แทนค่า π) ซึ่งจะใช้ค่า p ตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนคำนวณหาจำนวนตัวอย่างไว้ในตอนแรกนั้น (ปกติมักจะไม่นิยามค่า p ซึ่งก็มักจะให้ $p = .5$ ซึ่งเป็นค่าที่ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างที่มากที่สุดยิ่งกว่าค่าอื่น ๆ ทุกค่า)

โจทย์:

ในการศึกษาสัดส่วนประชากรจาก “ประชากร” จำนวน 300,000 คน ได้กำหนดค่า Z เท่ากับ 1.96 (คือมีระดับความเชื่อมั่นที่ .95 หรือมีความเชื่อมั่น 95% นั้นเอง) และให้สัดส่วนประชากรที่ต้องการ (p) เท่ากับ .5 (ซึ่งเป็นค่าที่จะทำให้ได้จำนวนตัวอย่างมากที่สุดมากกว่าค่าอื่น) และให้ความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ 5% หรือ .05 ก็จะได้จำนวนตัวอย่าง 385 คน แต่เมื่อปฏิบัติงานจริงกลับเก็บตัวอย่างมาได้มากกว่านั้นคือได้ตัวอย่างมาถึง 400 คน ถ้าให้ความคลาดเคลื่อนคงที่เท่าเดิมจะได้ค่าคะแนนมาตรฐานเท่าใด (เพื่อนำไปหารระดับความเชื่อมั่นต่อไป) ให้ใช้สูตรดังนี้

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{e \sqrt{nN}}{\sqrt{p(1-p)(N-n)}} \right)$$

โดยที่

$Z_{\alpha/2}$ = คะแนนมาตรฐาน (ซึ่งจะนำไประบุระดับความเชื่อมั่นต่อไป)

N = จำนวนประชากร (ในโจทย์นี้คือ 300,000 คน)

n = จำนวนตัวอย่างที่เก็บมาได้จริง (ในโจทย์นี้คือ 400 คน)

e = ความคลาดเคลื่อนจากค่าสัดส่วนประชากร (π หรือ p) ที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ในการศึกษา/วิจัยครั้งนี้ ซึ่งในที่นี้จะใช้ค่าเดิมของ e หรือ E ตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนคำนวณหาจำนวนตัวอย่างในตอนแรกคือ .05 (ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็น .05 หรือ 5% ของค่า π หรือ p นั้นเอง)

p = สัดส่วนประชากรที่ปรากฏหรือที่ต้องการ (ในที่นี้ใช้ค่า p แทนค่า π) ซึ่งจะใช้ค่า p ตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนคำนวณหาจำนวนตัวอย่างไว้ในตอนแรกนั้น คือ .5 (ปกติมักจะไม่นิยามค่า p ซึ่งก็มักจะให้ $p = .5$ ซึ่งเป็นค่าที่ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างที่มากที่สุดยิ่งกว่าค่าอื่น ๆ ทุกค่า)

แทนค่าลงในสูตร

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{e \sqrt{nN}}{\sqrt{p(1-p)(N-n)}} \right)$$

จะได้ดังนี้:

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{.05 \sqrt{(400)(300000)}}{\sqrt{(.5)(1-.5)(300000-400)}} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{.05 \sqrt{120000000}}{\sqrt{(.5)(.5)(299600)}} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{.05 \sqrt{120000000}}{\sqrt{(.25)(299600)}} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{.05 \sqrt{120000000}}{\sqrt{74900}} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{(.05)(10954.451150)}{273.678643668} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = \left(\frac{547.722557505}{273.678643668} \right)$$

$$(Z_{\alpha/2}) = 2.001$$

$$(Z_{\alpha/2}) = 2.00$$

ตอบ: จะได้คะแนนมาตรฐาน (Z) เท่ากับ 2.00 (จะใช้ทศนิยมเพียงสองตำแหน่ง ทำให้ได้ $Z = 2.0$ ทั้งนี้ตัวเลขถัดจากเลข 0 ตัวหลังไป คือเลข 1 จาก 2.001 ซึ่งเลข 1 มีค่าน้อยกว่า 5 จึงตัดทิ้งไป มิได้ปัดขึ้นมา เพื่อเพิ่มค่าให้แก่เลขตัวหน้าเพื่อจะให้กลายเป็น 2.01 แต่อย่างใด)

แต่อย่างไรก็ตาม จาก $Z = 2.00$ จะทำให้ได้ “ระดับความเชื่อมั่น” ที่เท่าใด (ให้เปิดดูตารางพื้นที่ใต้ “โค้งปกติ” หรือ Normal Curve ต่อไป)

เมื่อเปิดดูตารางพื้นที่ใต้โค้งปกติที่เรียกว่า “ตารางแจกแจงความน่าจะเป็นแบบปกติมาตรฐาน” (ตารางค่า Z หรือ Z – table ที่ผ่านมา) จะพบว่า ค่า $Z = 2.00$ จะได้พื้นที่ใต้โค้ง (ครึ่งเดียวหรือซีกเดียว หรือ $\alpha/2$ นั้น) เท่ากับ 0.4772 ซึ่ง 2.00 มาจาก ตารางช่องแนวตั้งซ้ายมือสุด 2.0 + ตารางบรรทัดบนสุด 0 (มาจาก 0.00) ได้เป็น 2.00 นั้นเอง) โดยเมื่อลากเส้นในบรรทัด 2.0 ไปทางขวามือก็จะมาพบกับช่องแนวตั้ง 0 ลงมา ซึ่งก็จะมาพบกันที่ช่อง 0.4772 นั้นเอง

วิธีการหาพื้นที่ใต้โค้ง

$Z = 2.00$ จะได้พื้นที่ใต้โค้งเท่าใด (ในตารางจะแสดงพื้นที่ใต้โค้งไว้ให้เพียงครั้งเดียว)

ตารางที่ 3 วิธีการหาพื้นที่ใต้โค้ง

z	0	0.01	0.02	...	...
...	↓	...	...	...	...
2.0	0.4772	...	...	...	...

และเมื่อรวมสองซีกเพื่อให้เต็มโค้งดังกล่าว ก็จะได้เท่ากับ $0.4772 \times 2 = 0.9544$ นั่นเองหมายความว่าค่า $Z = 2.00$ นั่นคือระดับความเชื่อมั่นที่ .9544 หรือเท่ากับมีความเชื่อมั่น 95.44% นั่นเอง

ตอบ: จะได้ระดับความเชื่อมั่นที่ .9544 หรือมีความเชื่อมั่น 95.44%

นั่นคือ เมื่อทราบจำนวนประชากร (จำนวน 300,000 คน) และได้กำหนดค่า Z ไว้เท่ากับ 1.96 (ซึ่งก็คือระดับความเชื่อมั่นที่ .95 หรือเท่ากับมีความเชื่อมั่น 95%) และใช้ค่า $p = .5$ (ซึ่งเป็นค่าที่ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างที่มากที่สุดยิ่งกว่าค่าอื่น ๆ ทุกค่า) และให้ความคลาดเคลื่อนในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง หรือ e เป็น .05 หรือ 5% อันจะทำให้ได้จำนวนตัวอย่าง 385 คน ดังกล่าวแล้วนั้น แต่เมื่อเก็บตัวอย่างจริงก็เก็บตัวอย่างมาได้แตกต่างออกไป คือเก็บมาได้ “มากกว่าที่ได้กำหนดไว้แต่เดิม” เพราะสามารถเก็บมาได้มากถึง 400 คน ในเมื่อให้ความคลาดเคลื่อนคงที่ (เท่าเดิม) ก็จะได้ค่าคะแนนมาตรฐาน หรือ Z เท่ากับ 2.00 ซึ่งก็คือได้ระดับความเชื่อมั่นที่ .9544 หรือเท่ากับมีความเชื่อมั่น 95.44% นั่นเอง (ได้ความเชื่อมั่นที่มากกว่าเดิมหรือสูงกว่าเดิม เพราะเก็บตัวอย่างได้มากกว่าเดิม) ทั้งนี้ ให้นำค่าของความเชื่อมั่นนี้ไปแสดงในรายงานผลการวิจัยด้วย เพื่อเป็นการแจ้งให้อ่านงานวิจัยทราบว่าระดับความเชื่อมั่นได้เปลี่ยนจาก 95% เป็น 95.44% ไปแล้ว เพราะเก็บตัวอย่างได้มากกว่าเดิม คือได้มากถึง 400 ตัวอย่าง ไม่ใช่ 385 ตัวอย่างตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่แรก

(2) ในกรณีที่กำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นคงที่ไว้ตามเดิม เช่น 95% (ก็จะได้ค่า Z คงเดิมเหมือนการกำหนดไว้ครั้งแรกนั้น) และดังนั้นก็ต้องทำการหาค่าความคลาดเคลื่อน (e) ใหม่ เพราะเก็บตัวอย่างแตกต่างไปจากเดิมแล้วนั่นเอง โดยใช้สูตร ดังนี้

$$e = \left(\frac{Z\sqrt{p(1-p)(N-n)}}{\sqrt{nN}} \right)$$

โดย

e = ความคลาดเคลื่อนจากค่าสัดส่วนประชากร (π หรือ p) ที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ในการศึกษา/วิจัยครั้งนี้ (ในที่นี้ต้องการทราบค่าความคลาดเคลื่อนค่าใหม่)

$Z_{\alpha/2}$ = คะแนนมาตรฐาน (ตามระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด ซึ่งในที่นี้กำหนดให้ความเชื่อมั่น 95% อันทำให้ได้ $Z = 1.96$)

n = จำนวนตัวอย่างที่เก็บมาได้จริง (ในที่นี้คือ 400 คน)

N = จำนวนประชากร (ในที่นี้คือ 300,000 คน)

p = สัดส่วนประชากรที่ปรากฏหรือที่ต้องการ (ในที่นี้ใช้ค่า p แทนค่า π) ซึ่งจะใช้ค่า p ตามที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ตอนคำนวณจำนวนตัวอย่างไว้ในตอนแรกนั้น คือ .5 (ปกติมักจะไม่นำค่า p ซึ่งก็จะให้ $p = .5$ ซึ่งเป็นค่าที่ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างที่มากที่สุดยิ่งกว่าค่าอื่น ๆ ทุกค่า)

แทนค่าลงในสูตรดังนี้ (ประชากรจำนวน 300,000 คน จำนวนตัวอย่าง 400 คน ความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนประชากรที่ต้องการหรือ $p = .5$ อยากทราบว่าความคลาดเคลื่อนจะเป็นเท่าใด (จากเดิมความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 หรือ 5%) ทั้งนี้คาดเดาได้ว่าความคลาดเคลื่อนจะต้องลดน้อยลงเพราะเก็บตัวอย่างได้มากขึ้น

$$e = \left(\frac{Z\sqrt{p(1-p)(N-n)}}{\sqrt{nN}} \right)$$

$$e = \left(\frac{1.96\sqrt{(.5)(1-.5)(300000-400)}}{\sqrt{(400)(300000)}} \right)$$

$$e = \left(\frac{1.96\sqrt{(.5)(.5)(300000-400)}}{\sqrt{(400)(300000)}} \right)$$

$$e = \left(\frac{1.96\sqrt{(.25)(299600)}}{\sqrt{(120000000)}} \right)$$

$$e = \left(\frac{1.96\sqrt{(74900)}}{\sqrt{(120000000)}} \right)$$

$$e = \left(\frac{(1.96)(273.678643668)}{\sqrt{(120000000)}} \right)$$

$$e = \left(\frac{536.410141589}{10954.4511501} \right)$$

$$e = 0.04896732243$$

$$e = 0.049$$

เมื่อเทียบหน่วยเป็นร้อยละจะได้ $0.049 \times 100 = 4.90\%$ หมายความว่า เมื่อเก็บตัวอย่างเพิ่มมากขึ้น เป็น 400 คน (จากที่ตั้งไว้เดิม 385 คน กรณีทราบจำนวนประชากร 300,000 คน) เมื่อให้สัดส่วนที่ต้องการ (p) เป็น .5 ตามเดิม และให้ความเชื่อมั่น 95% ตามเดิม ($Z = 1.96$) ความคลาดเคลื่อน (e) จะลดน้อยกว่าเดิม คือจาก .05 หรือ 5% แต่เดิม เป็น 0.049 หรือ 4.90% เท่านั้นนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่นิยมที่จะกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนคือ e คงเดิม หากแต่จะทำการคำนวณย้อนกลับเพื่อหาระดับความเชื่อมั่นที่เปลี่ยนแปลงไป มากกว่า (ตามข้อ ข (1) นั้น) ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยสามารถประเมินความน่าเชื่อถือในงานวิจัยชิ้นนั้นได้จากระดับความเชื่อมั่นที่ถูกต้องต่อไป

สรุป

ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นการศึกษาสัดส่วนประชากร (Population Proportion, π) นั้น เมื่อกำหนดระดับความเชื่อมั่นและค่าความคลาดเคลื่อนที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยสามารถเปิดดูในตารางสำเร็จรูป หรือโดยการใช้สูตรคำนวณจำนวนตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Yamane), คอแครน (Cochran), คัสซานี (Khazanie) หรือไวเออร์ (Weiers) ฯลฯ และเมื่อได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องการขึ้นมาแล้วนั้น ในทางปฏิบัติจริง ผู้วิจัยอาจจะเก็บตัวอย่างได้น้อยกว่าหรือมากกว่าจำนวนตัวอย่างที่ได้คำนวณไว้ อันจะมีผลทำให้ระดับความเชื่อมั่นและ/หรือค่าความคลาดเคลื่อนต้องเปลี่ยนแปลงไปจากที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น ซึ่งพบว่ายังไม่มีสูตรที่จะนำมาใช้งานในการคำนวณย้อนกลับจากจำนวนตัวอย่างที่ได้มาน้อยลงหรือมากขึ้นกว่าเดิม เพื่อย้อนกลับไปแสดงค่าความเชื่อมั่นและ/หรือค่าความคลาดเคลื่อนที่มีอันจะต้องเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นในที่นี้ ผู้เขียนจึงได้พัฒนาสูตรฯ ขึ้นมา เพื่อที่จะใช้คำนวณย้อนกลับจากจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้จริง ไปกำหนดหาระดับความเชื่อมั่นและ/หรือค่าความคลาดเคลื่อนที่เปลี่ยนไปจากเดิม ให้สามารถคำนวณได้โดยง่าย ซึ่งผู้วิจัยจะสามารถระบุระดับความเชื่อมั่นและ/หรือค่าความคลาดเคลื่อนใหม่ไว้ในงานวิจัยของตนได้ อันจักทำให้ผู้อ่านงานวิจัยสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของงานวิจัยชิ้นนั้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ว่าสมควรเชื่อถือผลงานวิจัยชิ้นนั้นในระดับใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการโดยตรงต่อไปนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- ละเอียด ศิลาน้อย. (2558). วิธีวิทยาการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ (เชิงสำรวจ และเชิงทดลอง) (Sample Size Determination for Survey and Experimental Quantitative Research Design). กรุงเทพฯ: บางกอกบลูพริ้นต์.
- Khazanie, Ramakant. (1996). Statistics in a World of Applications. Fourth Edition. New York, USA: HarperCollins College Publishing.
- Sternstein, Martin. (1994). Statistics. Barron's EZ 101 Study keys, New York, USA: Barron's Educational Series, Inc.
- Weiers, Ronald M. (2005). Introduction to Business Statistics. International Student Edition, Fifth Edition. Pennsylvania, USA: Duxbury Press, Thomson – Brooks/cole.
- SCRIBD. (2563). ตารางแจกแจงความน่าจะเป็นแบบปกติมาตรฐาน (z-table). สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.scribd.com/doc/313805316/ตารางz>

ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภค
บนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร

Online Marketing Mix (6Ps) Affecting the Purchasing Decision of Silver Jewelry on
Facebook Application in Bangkok

อัศรียา รณศิริ, พุฒิธร จิรายุส, อรชร อิงคานูวัฒน์

Akkariya Ronsiri, Puttithorn Jirayus, Aurachorn Inkanuwat

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Graduate School South-East Asia University

E-mail: akkariya01@hotmail.co.th

Received October 29, 2021, & Revise November 12, 2021 & Accepted November 23, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร และ เปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้ใช้เฟซบุ๊กที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-Test one-way ANOVA และ Correlation Coefficient

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ต่อเดือนมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานครที่ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านให้บริการแบบเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (6Ps) , การตัดสินใจซื้อ, ช่องทางเฟซบุ๊ก

Abstract

The objectives of this research were to study the online marketing mix (6Ps) that influenced consumers' decision to purchase silver jewelry via Facebook channel in Bangkok and to compare the online marketing mix (6Ps) that had an effect on consumers' decision to purchase silver jewelry via Facebook application in Bangkok. The study samples were 400 Facebook users and the research tool were a statistical questionnaire used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation T-Test One-way ANOVA and correlation coefficient.

The results showed that there is no difference between demographic factors including gender, age, occupation and monthly income and decision to purchase silver jewelry via Facebook channel in Bangkok. While different levels of education had difference in decision to purchase silver jewelry via Facebook application in Bangkok. The results of the study of online marketing mix factors (6Ps) affecting decision to purchase silver jewelry of consumers via Facebook application in Bangkok found that the marketing mix factors including product, price, distribution channel, marketing promotion and customized services effected consumers' decision to purchase silver jewelry via Facebook application in Bangkok with a statistical significance of 0.05.

Keyword: Online Marketing Mix (6Ps), Purchasing Decision, Facebook Application

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัลทำให้พฤติกรรมของมนุษย์มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่าย รวมถึงเรื่องของเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างทางเลือกที่ตอบโจทย์การใช้ชีวิตได้ดีที่สุด โดยเฉพาะเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ที่รวดเร็วและทันเหตุการณ์ การดูรายการที่ตัวเองสนใจผ่านเว็บไซต์เลือกฟังเพลงผ่านแอปพลิเคชัน การทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2559 -2560 เป็นช่วงที่ “เศรษฐกิจโลกกำลังฟื้นตัว” ทำให้ธุรกิจออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็วมากที่สุด เพราะเกิดจากการมีต้นทุนที่ถูกลง เกิดความเท่าเทียมในการแข่งขัน จึงเกิดธุรกิจใหม่ ๆ ขึ้นมาและมีโอกาสแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่มากยิ่งขึ้น โดยคนไทยนิยมใช้ช่องทางในการทำธุรกรรมออนไลน์ผ่านช่องทาง “เฟซบุ๊ก” ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยม มีผู้ใช้บริการในการติดต่อสื่อสารมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก เนื่องจากมีรูปแบบการใช้งานที่ง่าย และมีระเบียบ นอกจากนี้ยังมีแอปพลิเคชัน (Application) และระบบที่รองรับทั้งความบันเทิงและธุรกิจ เช่น เกมต่าง ๆ การทำแฟนเพจ เป็นต้น ปัจจุบันมีผู้ใช้งานเฟซบุ๊กใน

ประเทศไทยเป็นจำนวน 8,421,780 คน เฟซบุ๊กจึงถูกนำมาใช้เป็นช่องทางการตลาดใหม่ที่มาแรงในโลกออนไลน์ และพร้อมที่จะแข่งขันกับทุกสื่อที่มีอยู่ในยุคปัจจุบัน (อรุณทัย ปัญญา, 2562)

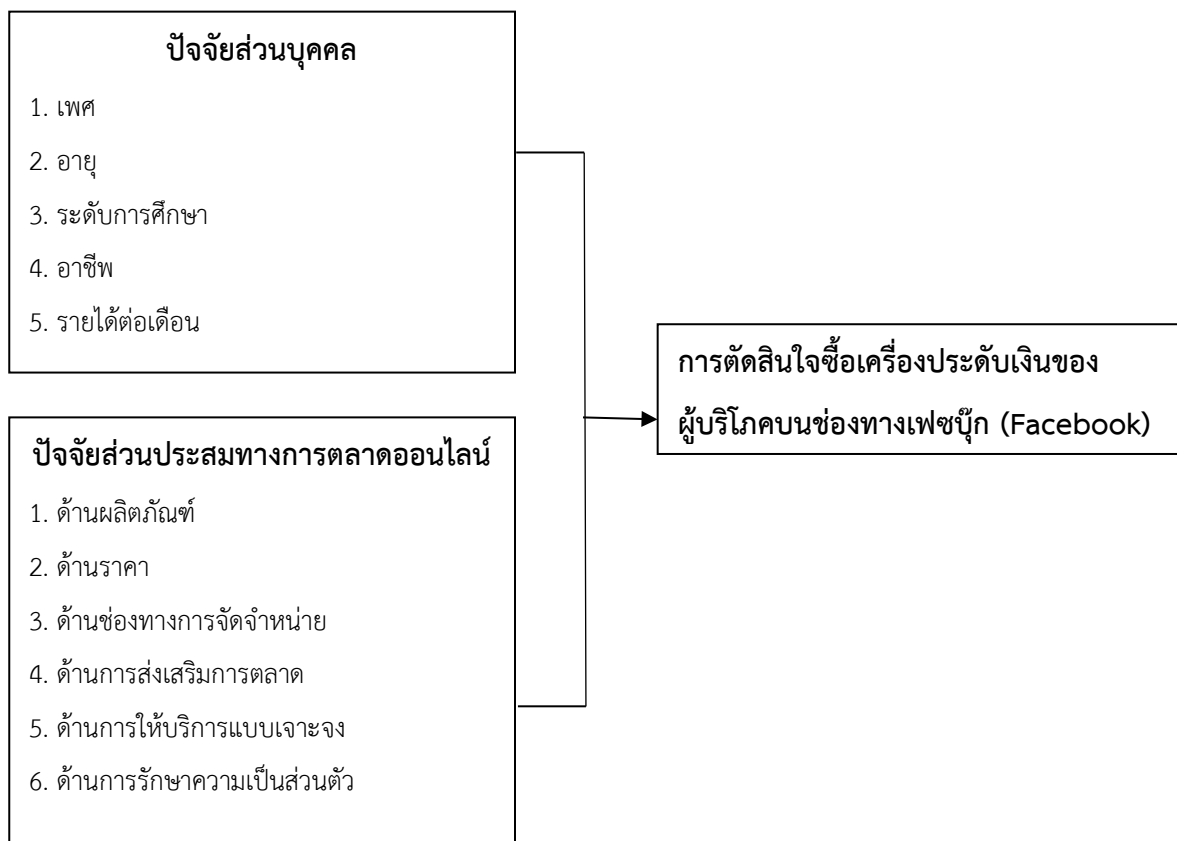
เครื่องประดับเงินเป็นสินค้าที่มีการจำหน่ายบนเฟซบุ๊กมากเช่นกัน เนื่องจากเป็นสินค้าที่มีมูลค่าและทำรายได้ให้กับผู้ประกอบการ โดยวีรศักดิ์ หวังศุภกิจโกศล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับอันดับที่ 14 ของโลก สินค้าที่ไทยส่งออกมาก ได้แก่ ทองคำ เครื่องประดับทองแท้ เครื่องประดับเงินแท้ และเพชร ทำให้สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับไทยเป็นสินค้านำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นอันดับ 3 ก่อเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจของประเทศถึงปีละเกือบ 1 ล้านล้านบาท (มติชนออนไลน์, 2564)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นความสำคัญของการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับบนเฟซบุ๊กที่มีแนวโน้มการเติบโตอย่างมาก ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยมาสร้างกลยุทธ์ในช่องทางออนไลน์เพื่อการแข่งขันในตลาดมากยิ่งขึ้น และยังส่งผลในเรื่องของการได้เปรียบระหว่างคู่ค้า สร้างสิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการช่วยในเรื่องของการตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย ให้สะดวก ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย ได้รับความประโยชน์มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อต้องการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (6Ps) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเครื่องประดับเงิน ในช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

รวีภา สู้สกุลสิงห์ (2563). ให้ความหมายว่า การตลาดออนไลน์ (Online Marketing Mix) คือการตลาดแบบใหม่ ที่ประกอบไปด้วย 6Ps คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา การจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย การให้บริการเจาะจง การรักษาความเป็นส่วนตัว

อรุณทัย ปัญญา (2562). ได้ให้ความหมายคือ เป็นการทำการตลาดสมัยใหม่บนโลกออนไลน์ที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ของการตลาดแบบพาณิชย์จะต้องทำความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมทางการตลาดให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุดประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การให้บริการแบบเจาะจง และการรักษาความเป็นส่วนตัว

ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ เป็นแนวคิดของนักการตลาดที่จะบริหารองค์กรและพัฒนาองค์กรให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายมีแบ่งได้ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ คือ สินค้าที่นำมาเสนอขายเพื่อตอบสนองความต้องการต่อผู้บริโภค ซึ่ง ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อจะได้รับประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น

2. ด้านราคา คือ การกำหนดมูลค่าสินค้าในรูปแบบของเงินตรา ที่สามารถยอมรับได้ในการ แลกเปลี่ยนสินค้าที่นำเสนอ ซึ่งต้องคำนึงปัจจัยของการตั้งราคา ให้เป็นกลางตามราคาตลาด คิตรายราคา ต้นทุน ค่าผลิต ค่าส่งรวมเข้ากับราคาสินค้าด้วย หากจำเป็นต้องขายราคาที่ถูกลงจะต้องขายแบบ รวมหรือขายสินค้าในปริมาณมาก ๆ เพื่อลดต้นทุนการจัดส่ง

3. ด้านช่องทางการจำหน่าย คือ การเคลื่อนย้ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไป ยังผู้บริโภค ซึ่งปัจจัยที่ต้องพิจารณานั้นคือ ช่องทางออนไลน์ จึงต้องมีเว็บไซต์ที่ต้องเข้าถึงใช้งานได้ง่ายเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก รวดเร็วที่ถูกต้องแม่นยำ กิจกรรมที่ช่วยกระจายตัวสินค้าได้ คือ การขนส่ง การจัดการเกี่ยวกับการสั่งซื้อ คลังสินค้า

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด คือ เครื่องที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ซื้อและ ผู้ขายโดยมีวัตถุประสงค์ในการแจ้งข้อมูล ให้กับผู้ที่ซื้อทราบ เพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงการบริการ ตราย สินค้า และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ซื้อโดยผู้ขายต้องการสร้างกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นดึงดูดสายตาและ จดจำได้ง่ายของเว็บไซต์ให้กับผู้ซื้อ

5. ด้านการให้บริการแบบเจาะจง คือ นโยบายที่ผู้ประกอบการหรือองค์กรต่าง ๆ ได้ประกาศให้ประชาชนได้รู้ว่า จะมีการคุ้มครองในส่วนของคุณลูกค้าไว้ในเรื่องใดบ้าง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของผู้ขายที่จะรักษาความลับของลูกค้าและจะไม่นำข้อมูลไปเปิดเผยก่อนได้รับอนุญาตจากลูกค้า

6. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว คือ การแสดงการบริการที่มีการโต้ตอบร่วมกันระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย เพื่อเสนอสิ่งที่ดีให้กับลูกค้าและเพื่อให้เกิดความประทับใจต่อผู้ขาย โดยอาจจะมีการให้บริการข้อมูลที่เจาะจงแบบรายคน เพราะลูกค้าบางรายมีความสนใจที่ต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีการแนะนำให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า

แนวคิดและทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ

Walters (1978) อ้างถึงในเปรมกมล หงษ์ยนต์ (2562). อธิบายว่า การตัดสินใจ (Decision) หมายถึงการเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเลือกจากทางเลือกที่มีอยู่หลายทางเลือก

Kotler (2012) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการตัดสินใจซื้อไว้ว่าเป็นขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ในการตัดสินใจซื้อ คือ การรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก

การตัดสินใจซื้อ และความรู้สึกภายหลังการซื้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการซื้อจริง ๆ และมีผลกระทบหลังจากการซื้อ

ทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ เป็นกระบวนการตัดสินใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค มี ดังนี้ (ชูชัย สมทิธิไกร, 2562)

ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อต้องมีการตระหนักถึงปัญหา (Problem Recognition) กระบวนการตัดสินใจเกิดขึ้นจากผู้ซื้อเข้าใจถึงปัญหา และความต้องการได้ โดยผู้ซื้อจะสัมผัสได้ถึงความแตกต่างระหว่างความจำเป็นหรือความชอบที่ถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้าภายในและภายนอก เช่น ความรู้สึกหิว ความต้องการทางเพศ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเร้าเหล่านี้จะเป็นแรงขับให้ซื้อเกี่ยวกับสินค้านั้น ต้องมีการค้นหาข้อมูลข่าวสาร (Information Search) เมื่อผู้ซื้อถูกกระตุ้นอย่างมากจะต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสินค้า ต้องมีการประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ผู้ซื้อประมวลข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าได้อย่างเรียบร้อย และทำการตัดสินใจตามมูลค่าของตราสินค้านั้น หากประเมินทางเลือกแล้วสามารถยอมรับได้ ผู้ซื้อจะพร้อมเข้าสู่ขั้นตอนการซื้อหรือเข้าต่อไป ต้องมีการตัดสินใจ (Purchase Decision) เมื่อได้ประเมินทางเลือกแล้วเข้าสู่ขั้นซื้อสินค้าที่พอใจ และสุดท้ายคือพฤติกรรมหลังการซื้อ (Post- Purchase Behavior) เมื่อทำการซื้อสินค้าแล้ว ผู้ซื้อจะมีระดับความพึงพอใจหรือไม่ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการซื้อซ้ำในอนาคต

วิธีดำเนินงาน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้บริโภคที่เคยซื้อเครื่องประดับที่ช่องทางใช้เฟซบุ๊กในกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดจำนวนตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณแบบไม่ทราบประชากรที่แน่นอนของธานินทร์ ศิลป์จารุ (2551) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คำนวณได้ 385 ตัวอย่าง และเพิ่มตัวอย่างสำรองจำนวน 15 ตัวอย่าง ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อเครื่องประดับที่ช่องทางใช้เฟซบุ๊กในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย คือแบบสอบถาม ซึ่งมี 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นลักษณะคำถามเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งในแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทาง เฟซบุ๊ก (Facebook) ใน กรุงเทพมหานคร ซึ่งในแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยลักษณะคำถามแบบ ปลายเปิด (Open-Question)

หลังจากสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยใช้ดัชนีสอดคล้อง (Index of consistency: IOC) โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

2 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามความตรงของเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด จากนั้นนำมาหาค่าความน่าเชื่อถือด้วย Cronbach's Alpha ซึ่งได้ผลดังต่อไปนี้ ผลสัมฤทธิ์มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.824 ราคา=0.905, ช่องทางจำหน่าย = 0.896, การส่งเสริมการตลาด= 0.918, การบริการแบบเจาะจง= 0.899, การรักษาความเป็นส่วนตัว = 0.951, ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ = 0.860, ด้านการค้นหาข้อมูล = 0.889, ด้านการประเมินทางเลือก = 0.887, ด้านการตัดสินใจต่อการซื้อ = 0.822, และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ = 0.851

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา สำหรับด้านปัจจัยทางประชากรศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ สำหรับปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ และกระบวนการตัดสินใจซื้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติ T-test One-way ANOVA และ Correlation เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

การทดสอบสมมติฐานที่ 1: ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่ต่างกัน

ตารางที่ 1 สรุปการทดสอบสมมติฐานที่ 1

สมมติฐาน	Sig	ผลการทดสอบ
เพศ ที่ต่างกันมีการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่ต่างกัน	0.207	ปฏิเสธสมมติฐาน
อายุ ที่ต่างกันมีการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่ต่างกัน	0.508	ปฏิเสธสมมติฐาน
ระดับการศึกษา ที่ต่างกันมีการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่ต่างกัน	0.035	ยอมรับสมมติฐาน
อาชีพ ที่ต่างกันมีการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่ต่างกัน	0.056	ปฏิเสธสมมติฐาน
รายได้ ที่ต่างกันมีการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่ต่างกัน	0.207	ปฏิเสธสมมติฐาน

จากตารางที่ 1 การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานครที่ต่างกัน เมื่อพิจารณาารายด้าน เพศ อายุ อาชีพ และ รายได้ มีผลการทดสอบที่ไม่แตกต่างกัน (ปฏิเสธสมมติฐาน) และ ด้านระดับการศึกษา มีผลการทดสอบที่แตกต่างกัน (ยอมรับสมมติฐาน) โดยมีค่า Sig=0.035

การทดสอบสมมติฐานที่ 2: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 สรุปการทดสอบสมมติฐานที่ 2

สมมติฐาน	Sig	ผลการทดสอบ
ด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook)	.000	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านราคา ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook)	.000	ยอมรับสมมติฐาน
ด้านช่องทางการจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook)	.000	ยอมรับสมมติฐาน

ด้านการส่งเสริมการตลาด	ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินผู้บริโภค	.000	ยอมรับสมมติฐาน
บนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook)			

ตารางที่ 2 สรุปการทดสอบสมมติฐานที่ 2 (ต่อ)

สมมติฐาน	Sig	ผลการทดสอบ
ด้านการให้บริการแบบเจาะจง	.000	ยอมรับสมมติฐาน
ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook)		
ด้านรักษาความเป็นส่วนตัว	.000	ยอมรับสมมติฐาน
ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook)		

จากตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณารายด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มีความสัมพันธ์ที่ยอมรับสมมติฐานได้ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร มีค่า Sig = .000

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร มีการอภิปรายไว้ดังนี้

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกรายข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ทุกข้อเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ยกเว้นด้านการศึกษาที่ยอมรับสมมติฐาน เนื่องจากผู้ใช้เฟซบุ๊กเห็นว่าประชากรมีความต้องการความสะดวกสบาย และต้องการความมั่นใจในการซื้อสินค้าในช่องทางเฟซบุ๊กเช่นกัน แต่ด้วยการศึกษาของแต่ละคนทำให้ขาดความรู้ส่งผลต่อความมั่นใจในการใช้ช่องทางเฟซบุ๊ก สอดคล้องกับงานวิจัยของวະສາ ปฐิสัมภิตทาวงค์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน Application Shopee ในสถานการณ์การแพร่ระบาด Covid-19 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ในรายด้าน ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การบริการแบบเจาะจง การรักษาความเป็นส่วนตัว ต่างมีความสำคัญต่อผู้ที่จะมาซื้อสินค้าบน

ช่องทางเฟซบุ๊ก โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ วิลาวรรณ ฤทธิศิริ (2559) ได้อธิบายในการทำการตลาดว่า บริษัทนำเครื่องมือทางตลาดออนไลน์มาใช้สร้างกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในด้านการตลาด ซึ่งเพื่อให้วัตถุประสงค์ของบริษัทไปได้ ต้องมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขให้เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม และวัตถุประสงค์ขององค์กรให้ตรงกับความพอใจและต้องการของผู้บริโภค

ปัจจัยด้านการตัดสินใจซื้อเครื่องประดับเงินของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการตัดสินใจเป็นการประมวลวิธีการที่จะส่งผลไปถึงการเลือกซื้อให้ตรงกับผู้บริโภคมากที่สุดให้เกิดการตอบสนองความต้องการ ซึ่งตรงกับแนวคิดทฤษฎีของ ชูชัย สมธิกร (2562) ได้กล่าวถึงเป็นขั้นตอนการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งจากสิ่งที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลเพื่อเลือกแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ทรัพยากรและบุคคลสามารถนำไปปฏิบัติและทำให้งานบรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ดังต่อไปนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาในด้านผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้เฟซบุ๊กได้มีข้อเสนอแนะว่าสินค้าควรมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล เช่น มีลวดลายเป็นของตัวเอง มีโลโก้ที่บ่งบอกความเป็นตัวเอง และสินค้าควรมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นเพื่อตัวเลือกและสร้างจุดแข็งในการแข่งขัน และสร้างความได้เปรียบทางด้านผลิตภัณฑ์

2. ด้านราคา จากการศึกษาในด้านราคาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้เฟซบุ๊กได้มีข้อเสนอแนะว่าสินค้าที่ดีควรมีมาตรฐานของราคาในตลาดบนช่องทางออนไลน์ ซึ่งต้องไม่สูงและน้อยจนเกินไปกับคุณภาพของสินค้า ราคาต้องมีการระบุชัดเจนบนช่องทางเฟซบุ๊กเพื่อตอบคำถามและความต้องการรู้ของผู้ใช้เฟซบุ๊ก เนื่องจากผู้ใช้เฟซบุ๊กส่วนมากมักจะมีการเปรียบเทียบราคาก่อนเสมอ จึงต้องมีการแยกสินค้าตามประเภทของราคา ทำให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กเลือกได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น

3. ด้านช่องทางจำหน่าย จากการศึกษาในด้านช่องทางจำหน่ายที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้เฟซบุ๊กได้มีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มช่องทางการชำระสินค้าจากที่เป็นอยู่ เช่น การชำระผ่านบัตรเครดิต เดบิต การเก็บเงินปลายทาง นอกจากชำระการโอนเป็นเงินสดเพื่อให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กสะดวกต่อการเข้าถึงสินค้าได้ง่าย และมีการปรับปรุงหน้าเพจในเฟซบุ๊กให้มีความน่าสนใจ และมีข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเสมอ

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด จากการศึกษาในด้านการส่งเสริมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้เฟซบุ๊กได้มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการทำการตลาดแบบหลากหลายเพิ่มความสนใจให้กับผู้ใช้เฟซบุ๊ก เช่น จัดให้มีการโฆษณา การโพสต์ การไลฟ์ การคอมเมนต์ การแชร์รูป การจัดกิจกรรมพบปะดารา กิจกรรมสาธิตการปรุงอาหาร การดีดแฮนด์เพื่อร่วมกิจกรรมและลุ้นรับรางวัลต่างๆ เพื่อที่จะให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงสินค้าและมีส่วนร่วมมากที่สุด

5. ด้านการให้บริการแบบเจาะจง จากการศึกษาในด้านการบริการแบบเจาะจงส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้เฟซบุ๊กได้มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดเก็บข้อมูลที่ใช้เฟซบุ๊กเคยสั่งซื้อหรือเคยดูข้อมูลที่สามารถค้นหาได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และสามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

6. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว จากการศึกษาในด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคบนช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ในกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้เฟซบุ๊กได้มีข้อเสนอแนะว่าควรมีมาตรการในเรื่องของการรักษาความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัวของข้อมูลผู้ใช้เฟซบุ๊ก ไม่ให้รั่วไหลเพื่อความมั่นใจในการใช้ช่องทางเฟซบุ๊กในการซื้อสินค้าของผู้ใช้เฟซบุ๊ก

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก ชัยศิรินวกาญจน์. (2562). กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดเครื่องเงินในชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าอิสระ, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ชูชัย สมบัติไกร, (2562). การตัดสินใจของผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ :ปิสซิเนสอาร์ แอนด์ดี

ธิดา ศรีบุญนาค และอุมาพร พงษ์สัตยา. (2562). ส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเกาหลีผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เปรมกมล หงส์ยนต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาชาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร, การค้นคว้าอิสระ, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม

- รวิภา ผู้สกุลสิงห์. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ระสา ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม. (2563). กระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน Application Shopee ในสถานการณ์การแพร่ระบาด Covid-19 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร. วารสารสาขาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วิลาวัลย์ ฤทธิศิริ. (2559). ในกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งของคนวัยทำงาน กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรุณทัย ปัญญา. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Walters, C.G. (1978). Consumer behavior (3 rd ed.). Homewood Illinois: Richard D.Irwin, Inc

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าจากร้านโชว์ห่วยผ่าน
ทางแอปพลิเคชัน Shopee

Online Marketing Mix Factors Influencing Decision to Shop at Local Grocery Store
Via Shopee Application

ปฐณวิกรณ์ ฐิตาภทรภิญโญ, พุฒิธร จิรายุส และ ภัสสิรี วรเวชชนกุล

Pathanavikorn Thitapatpinyoh, Puttithorn Jirayus and Patsiree Worawachtanakul

¹บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

¹Master of Business Administration Master, Program in Business Administration, Southeast Asia University

Received October 5, 2021, & Revise November 20, 2021 & Accepted November 23, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้มาใช้บริการร้านค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คนซึ่งเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 53.50 โดยมีอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 41.20 และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการให้บริการแบบเจาะจงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ =3.55, SD=0.92) รองลงมา คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ =3.51, SD=1.12) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ =3.45, SD=1.12) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ =3.45, SD=1.12) ด้านราคา ($\bar{X}$ =3.44, SD=1.12) ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ($\bar{X}$ =3.38, SD=1.15) ตามลำดับ และพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ล้วนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทาง

แอปพลิเคชัน Shopee จากผลการศึกษาทำให้เห็นว่า ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ในครบทุกด้านและสำหรับการศึกษาค้างต่อควรให้ความสำคัญประเด็นความพึงพอใจและแรงจูงใจต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของรายโซ่ห่วงโซ่ผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee หรือช่องทางออนไลน์อื่น ๆ

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, ตลาดออนไลน์, การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า, โซ่ห่วงโซ่, แอปพลิเคชัน Shopee

Abstract

This quantitative research aimed to comparatively analyze the impacts of online marketing-mixed factors on decision-making on purchase goods from local grocery store product via Shopee application. Questionnaire was conducted to collect data from 400 samples selected by using purposive sampling method.

The study findings shows that 53.50 % were females, accounted of 53.50% and 41.20% were aged 20-30 years. Of all samples, overall importance of online marketing-mixed factors was at high level: personalization had the highest mean ($\bar{X}$ =3.55, SD=0.92), followed by place ($\bar{X}$ =3.51, SD=1.12), product ($\bar{X}$ =3.45, SD=1.12), promotion ($\bar{X}$ =3.45, SD=1.12), price ($\bar{X}$ =3.44, SD=1.12), and privacy ($\bar{X}$ =3.38, SD=1.15). The study also found that all factors, i.e., product, price, place, promotion, personalization, and privacy were significantly associated with decision-making on purchasing goods from local grocery store product via Shopee application. This study findings indicated that entrepreneurs of the local grocery store should focus on the enhancement regarding all online marketing-mixed factors. For further study, both customer satisfaction and motivations to purchase goods from bad shows product via Shopee application or other settings.

Keyword: Online Marketing-Mixed Factors, Online Market, Decision-making to Purchase, Local Grocery Store Product Product, Shopee Application

บทนำ

ธุรกิจที่คนไทยส่วนใหญ่เข้าใช้บริการมีหลากหลายรูปแบบและหนึ่งในนั้น คือ “โชห่วย หรือ ร้านขายของชำ” ซึ่งเป็นร้านที่ขายของกินของใช้ที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต หรือขายสินค้าเบ็ดเตล็ดนานาชนิดอะไรที่เป็นที่ต้องการของชุมชนในละแวกนั้น ก็มักจะถูกนำมาขายกัน ของใช้หลายอย่างที่เป็นที่จำเป็นก็ ตัวอย่างเช่น สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน กระป๋อง น้ำปลา น้ำตาลทราย น้ำมัน ข้าวสาร ผงซักฟอก ขนมขบเคี้ยว น้ำอัดลม เป็นต้น จากสถิติของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่า ธุรกิจแบบร้านโชห่วยมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 438,820 ร้าน ในปี พ.ศ. 2561 เป็น 443,123 ร้าน ในปี พ.ศ. 2562 และมีการกระจายตัวอยู่ทุกภาคทั่วประเทศ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีร้านโชห่วยมากที่สุดในประเทศถึง คิดเป็นร้อยละ 34 ของร้านโชห่วยทั้งหมด รองลงมา คือ ภาคกลาง ร้อยละ 22 ภาคเหนือ ร้อยละ 16 ภาคใต้ ร้อยละ 15 และกรุงเทพฯ และปริมณฑล ร้อยละ 13 ตามลำดับ นอกจากนี้ ร้านโชห่วยมีส่วนแบ่งการตลาดที่สูง เมื่อเทียบกับร้านสะดวกซื้อและไฮเปอร์มาร์เก็ต โดยร้านโชห่วยมีส่วนแบ่งการตลาดมากถึงร้อยละ 44.1 ตามด้วยร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 31.8 และไฮเปอร์มาร์เก็ตมีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 24.1 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563)

เนื่องจากความรวดเร็วของการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดโลกยุคดิจิทัลในปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น สื่อออนไลน์และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อวงการการตลาดและการโฆษณาและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเป็นสื่อที่มีความสอดคล้องและสามารถเข้าถึงประชากรในยุคสมัยนี้ได้ดี ทำให้องค์กรที่หลากหลายหันมาให้บริการการขายสินค้า หรือการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น (เปรมกมล หงส์นัต, 2562) การดำเนินธุรกิจร้านค้าโชห่วยมีการขยายกิจการและช่องทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขาย รวมทั้งบทบาทของเทคโนโลยีที่มีส่วนช่วยให้การตลาดของร้านค้าที่มีขนาดเล็กนั้นได้เพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดี จนทำให้เกิดร้านค้าโชห่วย ร้านค้าขนาดใหญ่หรือร้านสะดวกซื้อมีมากขึ้น อีกทั้งยังมีคู่แข่งในการให้บริการที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลที่ทำให้ร้านค้าปลีกจำนวนมากที่ต้องเพิ่มกลยุทธ์ทางการตลาดและช่องทางการให้บริการ เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินกิจการและมีรายได้อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้แอปพลิเคชันเข้ามามีบทบาทต่อธุรกิจร้านค้าโชห่วยโดยการจำหน่ายสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย ประกอบกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนไปตลอดเวลาและใช้บริการผ่านเทคโนโลยีออนไลน์เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (อวิศดา กิจสวน, 2560) และแอปพลิเคชัน Shopee ยังเป็นแอปพลิเคชันที่ผู้ใช้บริการเข้าใช้งานเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย และให้ความสนใจในการใช้งานผ่านออนไลน์ในการซื้อสินค้าและบริการต่างๆ ที่มีความ

สะดวกและรวดเร็ว ซึ่งแอปพลิเคชัน Shopee เป็นแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือที่บุคคลทั่วไปสามารถดาวน์โหลดมาใช้งานได้อย่างง่ายและสะดวกและประกอบไปด้วยร้านค้าที่มีหลากหลาย ทำให้ธุรกิจจึงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด รวมไปถึงการสื่อสารทางการตลาดที่สามารถสื่อสารกับผู้บริโภคได้ตลอดเวลาเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด

นอกจากนั้นบริษัท ซอปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด ยังได้ทำการกำหนดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าผ่านทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มการซื้อขายและการเข้าถึงของลูกค้าเป้าหมายและลูกค้ากลุ่มใหม่ๆ ดังนั้น แอปพลิเคชันจึงถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญสำหรับการจำหน่ายสินค้าให้กับผู้บริโภคและเพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการของร้านโชห่วยผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากสาเหตุข้างต้น การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ โดยแอปพลิเคชัน Shopee จึงมีความสำคัญ เพื่อให้สามารถกำหนดช่องทางหรือพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่ช่วยให้ผู้ประกอบการร้านค้าโชห่วยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าและบริการของร้านโชห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลาย และยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ด้านการทำการตลาดบนแอปพลิเคชัน Shopee ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงจัดทำขึ้นโดยมีจุดประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee
2. เพื่อนำเสนอปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการผ่านแอปพลิเคชันขึ้นอยู่กับปัจจัยที่หลากหลาย ตัวอย่างเช่น การศึกษาของจุฑารัตน์ เกียรติศิริ, (2558) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการ

ตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และการยอมรับเทคโนโลยี 2) ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ 3) ปัจจัยด้านราคา คุณภาพและความหลากหลายของสินค้าในแอปพลิเคชัน และความตรงต่อเวลาในการจัดส่งสินค้า 4) ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารกับผู้บริโภค และความมีชื่อเสียงของแอปพลิเคชันในส่วนนี้นอกจากนี้ ยังพบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียน นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อสูงกว่าผู้ที่มิอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งจากผลการวิจัยผู้ประกอบการและนักพัฒนาแอปพลิเคชันสามารถนำไปพัฒนาระบบปฏิบัติการของแอปพลิเคชันซื้อขายสินค้าออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ และตอบโต้ความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นได้ การศึกษาของปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู (2559) พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านบุคลากรและคุณภาพของสินค้า ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านภาพลักษณ์ของสินค้าและร้านค้า และด้านข้อมูลร้านค้า ข้อมูลสินค้าและกระบวนการให้บริการ ทุกปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ การศึกษาของ เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์, (2560) พบว่า ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ชั่วโมง สินค้าที่ซื้อผ่านทางอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ คือ เสื้อผ้า เหตุผลในการเลือกซื้อสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตเนื่องจากมีสินค้าให้เลือกหลากหลาย และมีงบประมาณในการซื้อสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต 300-500 บาท/ครั้ง นอกจากนี้ ผู้บริโภคยังให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผู้บริโภคที่มีอายุ รายได้ และการศึกษาที่แตกต่างกัน ให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน พฤติกรรมของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ตด้านประเภทของสินค้าความถี่ในการใช้บริการและงบประมาณในการซื้อสินค้าที่แตกต่างกัน ให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน และการศึกษาของธิดา ศรีบุญนาค และอุมาพร พงษ์สัตยา, (2562) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเกาหลีผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่แตกต่างกัน และพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเกาหลีผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการให้บริการแบบเจาะจง ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ด้านการจัดจำหน่าย และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

การศึกษาของอรุณทัย ปัญญา (2562) ในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ได้แก่ เพศ อายุ และรายได้ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของเปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) ในกลุ่มผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 6P และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าในระดับมาก และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร ด้วยกัน 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ โดยปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร การศึกษาของวารุณี เตชะคุณารักษ์ และคณะ (2562) ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อเครื่องสำอางออนไลน์มากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) และปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) พฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอางออนไลน์มีความถี่ประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน ซื้อครั้งละไม่เกิน 500 บาท โดยซื้อเครื่องสำอางประเภทผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหน้าหรือผิวพรรณมากที่สุด ซึ่งจะเลือกซื้อเมื่อพบเครื่องสำอางที่ถูกใจ ซื้อผ่านช่องทาง Facebook ด้วยการชำระเงินผ่านช่องทางโอนเงินผ่านธนาคาร และมีช่วงเวลาในการซื้อ คือ 18.01-24.00 น. และปัญหาและอุปสรรคในการซื้อเครื่องสำอางออนไลน์ ที่พบมากที่สุด คือ การจัดส่งสินค้าล่าช้า และสินค้าที่ได้รับไม่เหมือนในรูปตัวอย่างหรือที่โฆษณา ค่าเฉลี่ย 2.48 การศึกษาของวริศรา สู้สกุลสิงห์ และ วราวุธ ฤกษ์วรารักษ์ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดแทบทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีเพียงปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวเท่านั้นที่อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเรียงลำดับตามอิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการให้บริการเฉพาะบุคคล ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุและอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน และการศึกษาของกรรณิการ์ ชัยอำนาจ (2563) พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้

ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจในระดับมาก นอกจากนี้ ยังพบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE 2) ปัจจัยพฤติกรรมการซื้อ พบว่า ค่าใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้งที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียงด้านเดียว 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีทั้งหมด 2 ด้าน คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ ด้านการส่งเสริมการตลาด

กระบวนการวิจัย

ลักษณะและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มาใช้บริการร้านค้าโชวห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 503,822 คน (Shopee Thailand, 2021) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้มาใช้บริการร้านค้าโชวห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามานะ (Yamané, 1997) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากร, N คือ ขนาดของประชากร, และ e คือ ขนาดของความคลื่อนที่ให้เกิดผิดพลาดได้ไม่เกิน 0.05 การคำนวณข้างต้นจากสูตรขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมได้เท่ากับ 384.16 ซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนของขนาดกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนหรือข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการตอบแบบสอบถามที่ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน นำไปสู่ผลการวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพและแม่นยำ

การสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เป็นผู้มาใช้บริการร้านค้าโชวห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เป็นประจำ และมีความพร้อมในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่สามารถตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถามจากการสอบถามและคัดกรองเฉพาะผู้ที่ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยทบทวนเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยประยุกต์ใช้เครื่องมือที่ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโซว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้ 1) ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน จำนวน 5 ข้อ ซึ่งเป็นลักษณะคำถามเลือกตอบ (Check List) 2) ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ในการเลือกซื้อสินค้าโซว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว จำนวน 30 ข้อ วัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประยุกต์มาจากมาตราการวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) ซึ่งในแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ 1=น้อยที่สุด และ 5=มากที่สุด ตามลำดับ 3) ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโซว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ (ปัญหา) ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ จำนวน 25 ข้อ วัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าประยุกต์มาจากมาตราการวัดของลิเคิร์ท ซึ่งในแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ (1-5) คือ 1=น้อยที่สุด และ 5=มากที่สุด ตามลำดับ และ 4) ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด (Open-Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็น

การทดสอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และแก้ไขเพิ่มเติมแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหา เพื่อหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาหาค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 – 1.00 หลังจากนั้น นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลอง (Try Out) กับผู้มาใช้บริการร้านค้าโซว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ และจำแนกความเชื่อมั่นในแต่ละตอนโดยการคำนวณจากใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟาควรมากกว่า 0.60 (นพพร จันทรนาชู, 2563) จากนั้นพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ถ้าแบบสอบถามข้อใดมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 1.00 จะเลือกข้อคำถามนั้น แต่แบบสอบถามข้อใดมีค่า IOC อยู่ต่ำกว่า 0.5

จะนำมาปรับปรุงแก้ไขหรือตัดออกไป (นพพร จันทรนาชู, 2563) นำแบบสอบถามที่แก้ไขข้อบกพร่องเรียบร้อยแล้วดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่ได้รับเลือกในขั้นตอนการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ถึงผู้มาใช้บริการร้านค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้น ทำการเก็บข้อมูลจากผู้มาใช้บริการร้านค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เป็นประจำ โดยกำหนดการเก็บผ่านแบบสอบถามออนไลน์ Google Form ผู้ที่เข้ามาใช้บริการแล้วทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามตามโควต้าที่ได้รับไว้ สุดท้าย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์แล้วนำมาลงรหัสและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ในการเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee และปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee และ 2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบที (Independent Sample t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของผู้ใช้บริการร้านค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการร้านค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee จำนวน 400 คน (ตารางที่ 1) พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.50 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 41.20 รองลงมา คือ ระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 28.20 และระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 15.80 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 47.50 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี

ร้อยละ 34.00 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 18.50 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นพนักงานเอกชน/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 23.20 รองลงมา คือ เป็นเกษตรกร ร้อยละ 22.80 และข้าราชการ 83 คน ร้อยละ 20.80 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 25.60 รองลงมา คือ มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท และ 20,001-30,000 บาท ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 16.20 มีรายได้ 40,001-50,000 บาท ร้อยละ 14.80 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าช่วยเหลือผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าช่วยเหลือผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee (ตารางที่ 2) ในภาพรวม พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ในการเลือกซื้อสินค้าช่วยเหลือผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการให้บริการแบบเจาะจงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) ด้านราคาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) และน้อยที่สุด คือ ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามปัจจัยภายในของแต่ละด้านทั้งหมด 6 ด้าน พบว่า 1) ด้านผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า สินค้ามีชื่อเสียง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.66$) รองลงมา สินค้ามีให้เลือกหลากหลายขนาดตามความต้องการ ($\bar{X} = 3.61$) มีการบอกรายละเอียดของสินค้าครบถ้วน ($\bar{X} = 3.50$) สินค้ามีคุณภาพตรงตามความต้องการ ($\bar{X} = 3.27$) และ น้อยที่สุดคือ สินค้าที่จำหน่ายมีการออกแบบทันสมัย ($\bar{X} = 3.24$) ตามลำดับ 2) ด้านราคา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า มีราคาถูกกว่าการซื้อผ่านช่องทางอื่น ๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมา มีการแสดงราคาสินค้าออนไลน์อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.53$) การชำระเงินมีให้เลือกหลากหลายช่องทาง เช่น บัตรเครดิต ($\bar{X} = 3.46$) สินค้าถูกลงเมื่อซื้อจำนวนมาก ($\bar{X} = 3.45$) และ น้อยที่สุดคือ สินค้ามีความเหมาะสมของราคา เมื่อเทียบกับคุณภาพ ($\bar{X} = 3.12$) ตามลำดับ 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า สามารถเลือกดูสินค้าได้ตลอด 24 ชม. ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมา สามารถเลือกวิธีการจัดส่งสินค้าได้หลากหลายตามความ

ต้องการ ($\bar{X} = 3.61$) ความสะดวกในการซื้อสินค้า ($\bar{X} = 3.48$) ความตรงต่อเวลาในการบริการจัดส่งสินค้า ($\bar{X} = 3.45$) และ น้อยที่สุดคือ เป็นช่องทางที่นิยมมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก ($\bar{X} = 3.35$) ตามลำดับ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการร่วมกิจกรรมเพื่อรับสิทธิประโยชน์ในการใช้บริการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมา มีการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารให้กับลูกค้าสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.51$) มีการให้ส่วนลด ($\bar{X} = 3.44$) มีการแจกของแถม ($\bar{X} = 3.41$) และ น้อยที่สุดคือ มีการแนะนำสินค้ายอดนิยมให้กับลูกค้าใหม่ เพื่อสิทธิประโยชน์มากมาย ($\bar{X} = 3.36$) ตามลำดับ 5) ด้านการให้บริการแบบเจาะจง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า การให้คำแนะนำคำปรึกษาเกี่ยวกับข้อสงสัยต่าง ๆ ให้กับลูกค้ารายบุคคลผ่านระบบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.62$) รองลงมา ระบบบันทึกข้อมูลสินค้าที่ลูกค้าเคยสั่งซื้อหรือเคยดูข้อมูลสินค้า ($\bar{X} = 3.56$) มีการช่วยแก้ปัญหาให้ลูกค้าได้ทันที กรณีเกิดความผิดพลาด เช่น การส่งสินค้าผิด เป็นต้น ($\bar{X} = 3.56$) มีการแนะนำสินค้าที่นิยมแก่ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.55$) และ น้อยที่สุดคือ มีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ลูกค้า โปรโมชัน แก่ลูกค้ารายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.46$) ตามลำดับ และ 6) ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการแจ้งนโยบายความเป็นส่วนตัวไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมา มีการเก็บข้อมูลสนทนาของลูกค้าในการสอบถามรายละเอียดสินค้าได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.42$) มีการให้แสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริงของลูกค้าในการสั่งซื้อสินค้า ($\bar{X} = 3.40$) มีการเปิดเผยข้อมูลความลับของลูกค้าเพื่อในการทำธุรกรรมทางการค้าให้สำเร็จเท่านั้น เช่น การจัดส่งสินค้า เป็นต้น ($\bar{X} = 3.32$) และ น้อยที่สุดคือ มีการรักษาความปลอดภัยในข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้งาน ซึ่งสามารถสร้างความมั่นใจในการสั่งซื้อสินค้า ($\bar{X} = 3.27$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าช่วยเหลือผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าช่วยเหลือผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee (ตารางที่ 3) ในภาพรวม พบว่า ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าช่วยเหลือผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมา ด้านการค้นหาข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) ด้านการตัดสินใจซื้อ

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ (ปัญหา) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และ น้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินทางเลือก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามปัจจัยภายในของแต่ละด้านทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า 1) ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ (ปัญหา) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านได้รับการแนะนำจากผู้ที่เคยมาใช้บริการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา ท่านชอบทดลองซื้อสินค้าใหม่ หรือต้องการซื้อตามเพื่อน ($\bar{X} = 3.73$) มีความสะดวกรวดเร็ว และเหมาะสมกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ของตนเองในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.66$) ท่านพบเห็นประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.46$) และ น้อยที่สุดคือ การส่งเสริมการตลาด การโฆษณา การส่งเสริมการขาย โปรโมชั่น ทำให้ท่านเกิดความต้องการซื้อ ($\bar{X} = 3.38$) ตามลำดับ 2) ด้านการค้นหาข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านมีการหาข้อมูลสินค้าจากหลาย ๆ แหล่งที่มีการบริการคล้ายคลึงกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.77$) ท่านมีการสอบถามกับผู้ที่เคยมาซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee รองลงมา ($\bar{X} = 3.65$) ท่านมีการหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ของสินค้าและสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น ($\bar{X} = 3.60$) ท่านมีการสอบถามบุคคลในครอบครัวและจากบุคคลอื่นที่รู้จักเพื่อตัดสินใจซื้อสินค้า ($\bar{X} = 3.60$) และ น้อยที่สุดคือ ท่านศึกษาข้อมูลของสินค้าจากโปรไฟล์ทางร้านอย่างละเอียด ($\bar{X} = 3.43$) ตามลำดับ 3) ด้านการประเมินทางเลือก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า แอปพลิเคชันมีการใช้บริการที่น่าเชื่อถือ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา แอปพลิเคชันมีรูปแบบการใช้งานที่ทันสมัย ($\bar{X} = 3.61$) แอปพลิเคชันมีความสะดวกในการใช้บริการ ($\bar{X} = 3.61$) แอปพลิเคชันมีระบบการสั่งซื้อสินค้าที่สะดวกรวดเร็ว ($\bar{X} = 3.50$, S.D=1.249) และ น้อยที่สุดคือ แอปพลิเคชันมีการใช้งานที่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 3.26$) ตามลำดับ 4) ด้านการตัดสินใจซื้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า ตนเองและครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านนี้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.75$) รองลงมา พิจารณาจากประสิทธิภาพในการบริการของตนเอง ($\bar{X} = 3.69$) ตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านนี้ เพราะมีสินค้ามีให้เลือกหลากหลาย ($\bar{X} = 3.58$) ตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านนี้ เพราะความสะดวกสบาย และราคาประหยัด ($\bar{X} = 3.55$) และ น้อยที่สุดคือ เพื่อน/กลุ่มที่ทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านนี้ ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ และ 5) ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า เมื่อเกิดปัญหาใน

การมาใช้บริการสามารถแจ้งรายละเอียดกับทางร้านได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมา ท่านจะแนะนำการให้บริการให้แก่คนที่รู้จัก หากมีความพอใจในการมาใช้บริการร้านนี้ ($\bar{X} = 3.68$) ท่านได้รับการให้บริการและคำแนะนำหลังการขายเสมอ ($\bar{X} = 3.66$) ท่านจะใช้บริการร้านนี้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.62$) และ น้อยที่สุดคือ ท่านจะประชาสัมพันธ์เป็นที่รู้จักผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ให้กับผู้ที่สนใจ มาใช้บริการร้าน ($\bar{X} = 3.56$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโซ่ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของร้านโซ่ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของร้านโซ่ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เนื่องจากค่านัยสำคัญทางสถิติ > 0.05 (ตารางที่ 4-8) และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโซ่ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ทุกด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโซ่ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 9)

อภิปรายผล

ประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ต่อการเลือกซื้อสินค้าโซ่ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ในการเลือกซื้อสินค้าโซ่ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์เป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาที่ผู้ใช้งานผ่านทางแอปพลิเคชันที่ต้องพบเจอ เพื่อให้ผู้ใช้งานเกิดความพึงพอใจ และสามารถตัดสินใจซื้อสินค้าหรือเลือกใช้บริการตามให้ดีที่สุดได้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ อรุณทัย ปัญญา, (2562) ได้อธิบายว่า ในการทำการตลาดบนโลกออนไลน์นั้นองค์ประกอบต่างๆ ของการตลาดแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการจะต้องทำความเข้าใจเป็นอย่างดี

เพื่อสามารถจัดกิจกรรมทางการตลาดอย่างเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีทั้งสิ้น 6 ปัจจัย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการ แบบเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวที่เกิดจากการใช้ที่สามารถเข้าใจความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการให้บริการแบบเจาะจงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวที่อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องด้วยผู้ให้บริการเห็นว่า 1) การเข้าใช้งานผ่านแอปพลิเคชันดังกล่าวมีการนำสินค้าที่มีความนิยมในปัจจุบัน ทำให้ผู้ให้บริการมีความสนใจในผลิตภัณฑ์มากที่สุด และสามารถเลือกซื้อสินค้าได้หลากหลายร้านค้า พร้อมทั้งมีการเปรียบเทียบสินค้าที่เหมาะสมกับผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จุฑารัตน์ เกียรติศรีศรี, 2558) ทำให้ผลิตภัณฑ์ในการซื้อของผู้ให้บริการอยู่ในระดับมาก 2) แอปพลิเคชันได้นำสินค้าที่มีราคาถูกและมีมาตรฐานนำมาจำหน่ายให้กับผู้ให้บริการที่มีราคาประหยัดสามารถตัดสินใจซื้อได้ง่ายและยังมีราคาถูกกว่าการซื้อผ่านช่องทางอื่น ๆ (เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์, 2560) ทำให้ราคาของผลิตภัณฑ์ที่ผู้ให้บริการมีความต้องการอยู่ในระดับมาก 3) แอปพลิเคชันเป็นระบบที่สามารถเลือกดูสินค้าได้ตลอด 24 ชม. ซึ่งสามารถตอบสนองต่อผู้ใช้งานที่ต้องการซื้อสินค้าจะสามารถเข้าใช้บริการได้ตลอดเวลา ซึ่งงานและสะดวก (อิศนา ศรีบุญนาค และอุมาพร พงษ์สัตยา, 2562) ทำให้ช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านแอปพลิเคชันของผู้ให้บริการอยู่ในระดับมาก 4) การจัดการกิจกรรมของแอปพลิเคชันมีการร่วมกิจกรรมเพื่อรับสิทธิประโยชน์ในการใช้บริการและมีกิจกรรมที่สามารถนำคะแนนมารับส่วนลดในการซื้อสินค้า ซึ่งผู้ใช้งานมีความสนใจกันเป็นจำนวนมาก (เปรมกมล หงส์ยนต์, 2562) ทำให้การส่งเสริมการตลาดผ่านแอปพลิเคชันต่อผู้ให้บริการอยู่ในระดับมาก 5) ในการให้บริการกับผู้ใช้งาน เมื่อเกิดปัญหาหรือต้องการปรึกษาข้อสงสัยสามารถสอบถามระบบเพื่อให้คำแนะนำคำปรึกษาให้กับลูกค้ารายบุคคลอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังมีการใส่ใจในการบริการได้เป็นอย่างดี (วรศรา สุสกุลสิงห์ และ วราวุธ ฤกษ์วรารักษ์, 2563) ทำให้การให้บริการแบบเจาะจงของผู้ให้บริการอยู่ในระดับมาก และ 6) ทางระบบการใช้งานมีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลไว้อย่างเป็นความลับและมีการแจ้งนโยบายความเป็นส่วนตัวไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ใช้งานมีความเชื่อมั่นอยู่เสมอ (อรุณทัย ปัญญา, 2562) ทำให้การรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าช่วยเหลือผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

ผลการศึกษาปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยการตัดสินใจซื้อเป็นกระบวนการในการเลือกสิ่งที่คุณใช้บริการได้เลือกซื้อสินค้าที่ตรงตามความต้องการมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการและมีความสุข ซึ่งจากการนำแนวคิดของ อรอนงค์ ทองกระจ่าง, (2560) ได้กล่าวถึง การตัดสินใจของผู้บริโภคในการจะเลือกกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น โดยจะเลือกตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์เป็นการตัดสินใจที่สำคัญอยู่ในจิตใจของผู้บริโภคแม้ผู้บริโภคจะมีความแตกต่างในความต้องการจะมีรูปแบบการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งการตัดสินใจสามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนที่น่ามาประยุกต์ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ (ปัญหา) ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อที่เกิดจากการใช้งานของผู้บริโภคสามารถเข้าใจความต้องการได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ (ปัญหา) อาจมาจากสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ 1) การใช้บริการมีการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้งานทำให้ผู้ใช้งานใหม่สามารถศึกษาข้อมูลปัญหาได้จากการแนะนำจากผู้ที่เคยมาใช้บริการอยู่ตลอดเวลาและสามารถเปิดเผยคุณภาพของระบบบริการได้ด้วย (กรรณิการ์ ชัยอำนาจ, 2563) ซึ่งทำให้การรับรู้ถึงความต้องการของผู้ใช้บริการอยู่ในระดับมาก 2) การศึกษาข้อมูลของการจำหน่ายสินค้าแอปพลิเคชันนี้ที่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลาและผู้ใช้งานสามารถหาข้อมูลสินค้าจากหลาย ๆ แหล่งที่มีการบริการคล้ายคลึงกัน (เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์, 2560) ซึ่งทำให้การค้นหาข้อมูลของผู้ใช้บริการอยู่ในระดับมาก 3) การจัดการระบบของแอปพลิเคชันมีการให้บริการที่น่าเชื่อถือ ทำให้ผู้ใช้งานมีความปลอดภัยและเชื่อมั่นของการใช้งานเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินผ่านออนไลน์ได้เป็นอย่างดีสามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ (อิศนา ศรีบุญนาค และอุมาพร พงษ์สัตยา, 2562) ซึ่งทำให้การประเมินทางเลือกของผู้ใช้บริการอยู่ในระดับมาก 4) การให้บริการของแอปพลิเคชันนี้สามารถตอบสนองต่อผู้ใช้งานและครอบครัวในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้าโดยนำสินค้ามาจำหน่ายตามความต้องการในแต่ละช่วงวัยอย่างเหมาะสมได้ (อรุณทัย ปัญญา, 2562) ซึ่งทำให้การตัดสินใจซื้อของผู้ใช้บริการอยู่ในระดับมาก และ 5) อาจเกิดจากเมื่อเกิดปัญหาในการมาใช้บริการจะมีการจัดการระบบเพื่อแก้ไขปัญหาเบื้องต้นให้กับผู้ใช้งานและแจ้งรายละเอียดให้กับลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การติดต่อสื่อสารในการใช้บริการหลังการขายสามารถพัฒนาให้เกิดความพึงพอใจได้อย่างเหมาะสม (เปรมกมล หงส์ยนต์, 2562) ซึ่งทำให้พฤติกรรมภายหลังการซื้อของผู้ใช้บริการอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ที่ไม่แตกต่างกัน

ผู้ให้บริการที่เพศที่ต่างกันแต่มีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ที่เหมือนกันอาจเนื่องด้วยเพศของผู้ให้บริการเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee อาจเป็นเพราะความต้องการใช้บริการที่เป็นผู้ให้บริการเพศหญิงหรือเพศชายมีความต้องการซื้อสินค้าที่ดี มีความสะดวกสบายและง่ายเหมือน ๆ กัน ดังนั้นผู้ให้บริการที่มีเพศต่างกัน จึงทำให้การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชันไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู (2559) พบว่า ปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ที่ไม่แตกต่างกัน ผู้ให้บริการที่อายุที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องด้วยอายุของผู้ให้บริการเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee อาจเป็นเพราะ

ผู้ให้บริการมีอายุแตกต่างกันแต่มีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ที่เหมือนกันอาจมีความรู้และเข้าใจและสรรหาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการในการซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชันตามที่ตนเองต้องการที่ไม่ต่างกัน ดังนั้น ผู้ให้บริการที่มีอายุต่างกัน จึงทำให้การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชันไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาต้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร

ผู้ให้บริการที่มีการศึกษาที่ต่างกันแต่มีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ที่เหมือนกันอาจเป็นเพราะผู้ให้บริการทุกคนให้ความสำคัญเกี่ยวกับเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชันและเข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้บริการที่สบายเหมือน ๆ กัน ดังนั้นผู้ให้บริการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จึงทำให้การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชันไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ อรุณทัย ปัญญา (2562) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านระดับการศึกษาที่ต่างกัน ส่งผลต่อการเลือกซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ไม่แตกต่างกัน

ผู้ใช้บริการที่อาชีพที่ต่างกันแต่มีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ที่เหมือนกันอาจเป็นเพราะผู้ใช้บริการที่มีอาชีพที่หลากหลายจะยังต้องการเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชันที่เป็นของตนเองเช่นกัน และมีการศึกษาหาความรู้เรื่องการใช้งานเหมือนกัน ดังนั้นผู้ใช้บริการที่มีอาชีพต่างกัน จึงทำให้การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชันไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เกียรติศิริ (2558) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเพศที่ต่างกัน ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ไม่แตกต่างกัน

ผู้ใช้บริการที่รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันแต่มีการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ที่ไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะประชาชนที่มีความต้องการเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน ผู้ที่มีรายได้ที่มั่นคงและไม่มั่นคงอาจจะสามารถใช้บริการได้ง่าย เนื่องด้วยมีการเก็บเงินปลายทางและการใช้บริการง่ายในการซื้อสินค้าของผู้ใช้งานด้วย ดังนั้นประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน จึงทำให้การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชันไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะมากรณ์ ช่วยชูหนู, (2559) ที่พบว่า ปัจจัยด้านรายได้ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ที่ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

ผลจากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลเชิงบวกของการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เนื่องด้วยทางแอปพลิเคชันมีการนำสินค้าที่มีมาตรฐานและคุณภาพให้กับผู้ใช้บริการเลือกซื้อ มีการแสดงความเห็นต่อสินค้าที่ซื้อได้ ทำให้ผู้ใช้บริการมีความมั่นใจในการซื้อสินค้าในแต่ละชิ้นได้อย่างเหมาะสม และทำให้สมมติฐานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี เตชะคุณารักษ์ มณฑา ทิพย์สุนหา

ยุพดี ทองโคตร กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์ และไพรสวรรณ คณะพันธ์ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการซื้อเครื่องสำอางออนไลน์อย่างนัยสำคัญทางสถิติการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ปัจจัยด้านราคาส่งผลเชิงบวกของการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เนื่องด้วยทางแอปพลิเคชันได้มีการนำร้านค้าอื่นมาเปรียบเทียบราคาให้ผู้ใช้บริการสามารถตัดสินใจซื้อสินค้าได้อย่างรวดเร็วผ่านระบบที่แอปพลิเคชันตั้งไว้ ทำให้ง่ายต่อการซื้อสินค้าของผู้ใช้งานเพิ่มมากขึ้น และทำให้สมมติฐานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู (2559) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านราคา ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์อย่างนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลเชิงบวกของการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เนื่องด้วยทางแอปพลิเคชันเป็นระบบออนไลน์สามารถใช้บริการได้ตลอดเวลา ทำให้งาน และสะดวกต่อการใช้งานกับผู้ให้บริการที่มีหน้าที่การทำงานหลากหลาย สามารถตอบสนองการใช้งานได้ทุกวัย ทำให้การใช้งานไม่มีปัญหาเรื่องเวลาและยังสามารถเพิ่มฐานลูกค้าได้ด้วย และทำให้สมมติฐานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ชัยอำนาจ (2563) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลเชิงบวกของการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เนื่องด้วยทางแอปพลิเคชันมีการเปิดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ หรือส่วนลดในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันมากที่สุด และทำให้สมมติฐานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ชัยอำนาจ, (2563) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจงส่งผลเชิงบวกของการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชว์ห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เนื่องด้วยทางแอปพลิเคชันมีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาหรือการค้นหาข้อมูล การใช้งานที่ผู้ใช้งานไม่เข้าใจสามารถสอบถามพูดคุยตลอดเวลา ผ่านช่องทางที่กำหนด ทำให้เกิดความสะดวกสบายในการใช้งานเพิ่มมากขึ้นได้ และทำให้สมมติฐานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณทัย ปัญญา, (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ในด้านการให้บริการแบบเจาะจง

มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวส่งผลเชิงบวกของการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าโชห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เนื่องด้วยทางการบริหารของระบบการใช้งานในแอปพลิเคชันมีการรักษาความเป็นส่วนตัวของการใช้งานผู้ใช้งานที่ไม่สามารถนำมาเปิดเผยให้กับผู้อื่นได้ ทำให้ผู้ใช้บริการมีความมั่นใจในการใช้งานกับแอปพลิเคชัน Shopee อย่างมั่นใจมากที่สุด และทำให้สมมติฐานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรา สู้สกุลสิงห์ และ วรารุช ฤกษ์วรารักษ์, (2563) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการรักษาความเป็นส่วนตัวที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาทำให้สามารถระบุข้อเสนอแนะออกมาเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการตลาดออนไลน์ของร้านโชห่วย

1.1 สำหรับการพัฒนาตามปัจจัยประสมทางการตลาดออนไลน์ของร้านโชห่วย

- ควรนำเสนอหรือประชาสัมพันธ์สินค้าที่จำหน่ายให้ทันสมัยและมีการนำสินค้าที่คุณภาพมาตรฐานในการออกแบบตามสมัยนิยมเพื่อให้ลูกค้าได้รับผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
- ควรมีการเปรียบเทียบราคาของแต่ละร้านในแอปพลิเคชันอย่างชัดเจน เพื่อให้ลูกค้ามีการเลือกสินค้าได้ตรงตามความต้องการและได้ราคา ที่เหมาะสมด้วย
- ควรมีช่องทางในการใช้งานบริการที่หลากหลายและเพิ่มฐานลูกค้าเพื่อให้นิยมมาใช้บริการเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง
- ควรมีการแนะนำสินค้ายอดนิยมให้กับลูกค้าใหม่ ผ่านบัญชีลูกค้ารายบุคคลที่สนใจสินค้าหลากหลายเพื่อให้สิทธิประโยชน์กับการใช้บริการมากมายอย่างต่อเนื่อง
- ด้านการให้บริการแบบเจาะจงทางแอปพลิเคชันควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารโปรโมชั่น และสิทธิพิเศษกับลูกค้ารายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะในการใช้บริการและซื้อสินค้า เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการที่มีคุณภาพต่อไป

- ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวทางแอปพลิเคชันควรมีการรักษาความปลอดภัยในข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้งาน และรักษาความลับของลูกค้าให้เป็นดี เพื่อสร้างความมั่นใจในการสั่งซื้อสินค้าและเข้าใช้งานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 สำหรับการพัฒนาตามปัจจัยการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ

- ควรมีการส่งเสริมการตลาด การโฆษณา การส่งเสริมการขาย โปรโมชั่น ทำให้ผู้ใช้งานเกิดความต้องการซื้อต่อสินค้าที่นำมาจำหน่ายอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานกับผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันในอนาคต
- ควรให้ข้อมูลของสินค้าจากโปรไฟล์ทางร้านอย่างละเอียด เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ใช้งานได้ตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- ควรมีการใช้งานที่มีคุณภาพจากการพัฒนาระบบการใช้งานที่เกิดจากความคิดเห็นของผู้ใช้งานที่ประสบปัญหาและแก้ไข ปรับปรุงให้มีคุณภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น
- ควรมีการแนะนำสิทธิประโยชน์ในการใช้งานของลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือสิ่งเร้าในการตอบสนองความน่าสนใจในการใช้บริการและสามารถสร้างกลุ่มเพื่อน/กลุ่มที่ทำงานให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้าในแอปพลิเคชันในอนาคต
- ควรมีการประชาสัมพันธ์เป็นที่รู้จักผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ให้กับผู้ที่สนใจมาใช้บริการเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยมีการนำสินค้าที่มีความน่าสนใจในทุกวัยและเพิ่มการบริการหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลายเพื่อให้นำแอปพลิเคชันไปพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเก็บข้อมูลที่เป็นแบบสัมภาษณ์กับผู้มาใช้บริการร้านค้าโชห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee แบบเจาะลึก เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่หลากหลายตรงประเด็นและสามารถนำข้อมูลต่อยอดงานวิจัยนี้ในอนาคต
2. ควรศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการร้านค้าโชห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการร้านค้าโชห่วยผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เพื่อนำผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาระบบแอปพลิเคชัน Shopeeให้ดียิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแรงจูงใจของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน Shopee ในแต่ละกลุ่มช่วงวัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าชั่วคราวผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความหลากหลายในการใช้งานของแอปพลิเคชัน Shopee ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2562). อัตราการเจริญเติบโตของร้านโชห่วย ในปี 2561 – 2562. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2562, จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469419756.
- กรรณิการ์ ชัยอำนาจ. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จุฑารัตน์ เกียรติศิริสมิ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธารรัตน์ พงสุวรรณ. (2558). Electronic commerce การตลาดออนไลน์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธิศนา ศรีบุญนาค และอุมาพร พงษ์สัตยา. (2562). *ส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเกาหลีผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพพร จันทรนาชู. (2563). รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 15(1), 60-75.
- ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เปรมกมล หงส์ยนต์. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาชาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- วรศรา สู้สกุลสิงห์ และ วรารุช ฤกษ์วรารักษ์. (2563). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- วารุณี เตชะคุณารักษ์ มณฑา ทิพย์สุมนทา ยุพดี ทองโคตร กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์ และไพโรสุวรรณ คณะพันธ์. (2562). การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อเครื่องสำอางออนไลน์ กรณีศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจการป็น คณะบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี.
- เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์. (2560). ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคในเขตจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อวิสตา กิจสวน. (2560). กลยุทธ์การตลาดของร้านโชห่วยในยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อความอยู่รอดกรณีศึกษา ร้านโชห่วย ในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติวิทยาการทางปัญญา คณะวิจัยและสถิติวิทยาการทางปัญญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรุณทัย ปัญญา. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเขตอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อรอนงค์ ทองกระจ่าง. (2560). การศึกษาส่วนประสมทางการตลาด การยอมรับเทคโนโลยี และการสื่อสารแบบบอกต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Shopee Thailand, (2021). *Shopee is E-Commerce platform in thailand*. Retrieved August 8, 2021. From <https://shopeethailand/blog>.
- Yamané T. (1997). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rdEd). New York. Harper and Row.

พัฒนาการของคนรักเพศเดียวกันท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของบริบทประวัติศาสตร์ตะวันตก Development of Homosexual People through the change of Western Context History

ณปรัชญ์ บุญवास

Naprach Boonwas

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ Faculty of Humanities and Social
Sciences; Prince of Songkla University

E-mail: naprach.b@psu.ac.th

Received June 26, 2021, & Revise November 7, 2021 & Accepted December 3, 2021

บทคัดย่อ

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง พัฒนาการของคนรักเพศเดียวกันท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของบริบทประวัติศาสตร์ตะวันตกผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมได้ก่อรูปให้ชาวยุโรปมองคนรักเพศเดียวกันว่าเป็นอย่างไรบ้างโดยสรุปผลการศึกษาว่า สังคมตะวันตกได้ “ก่อรูป” การมองอัตลักษณ์ของคนรักเพศเดียวกันออกเป็น 4 ระยะ กล่าวคือ ในระยะที่ 1 คือระยะตั้งแต่กรีก-โรมัน สังคมในสมัยดังกล่าว มองคนรักเพศเดียวกันว่าเป็นลักษณะของชนชั้น เครือข่ายทางอำนาจ ที่สำคัญ คือความสัมพันธ์ระหว่างชายโตเต็มวัยและเด็กหนุ่มแรกรุ่น ในระยะที่ 2 คือ ภายหลังจากการสถาปนาศาสนาคริสต์เป็นศาสนาประจำชาติของอาณาจักรโรมันแล้ว ความสัมพันธ์ของคนรักเพศเดียวกันกลับถูกเปลี่ยนไป กล่าวคือ กลายเป็นบาป ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ศาสนาคริสต์เดิมยังเป็นศาสนาของชนชั้นล่าง ซึ่งต่อต้านคนรักเพศเดียวกัน ที่คนกลุ่มนี้เห็นว่าวัฒนธรรมเดิมเป็นพวกหมกมุ่นอยู่กับเรื่องของกามารมณ์ ดังนั้นทางรัฐบาลโรมันจึงเริ่มออกกฎหมายต่อต้านคนรักเพศเดียวกันอย่างเป็นระบบ ในระยะที่สามคนรักเพศเดียวกันได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิวัติทางการแพทย์โดยในระยะนี้มองว่าคนรักเพศเดียวกันเป็น “คนป่วย” ที่ต้องได้รับการบำบัด ต่อมาวัฒนธรรมของคนรักเพศเดียวกันในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ถึงจุดสูงสุดในเยอรมันโดยมีการก่อตั้งสถาบันเพศศึกษาหากแต่การสถาปนาอำนาจของพวกนาซีก็ได้ทำลายคนกลุ่มนี้ โดยคนรักเพศเดียวกันถูกจับและถูกเข้าค่ายกักกัน ส่วนในระยะสุดท้าย คือภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ได้เกิดขบวนการประชาสังคมของคนรักเพศเดียวกันขึ้นมากมาย หากแต่สิ่งที่ทำให้ขบวนการสิทธิของคนรักเพศเดียวกันพัฒนาแบบก้าวกระโดดมากที่สุดก็คือ “เหตุการณ์สโตนวอลล์” ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ตำรวจเข้าไปบุกค้นคลับของชาวเกย์อันอยู่ในเมืองนิวยอร์ก จนคนกลุ่มนี้ได้ตอบโต้โดยการก่อจลาจลต่อต้านตำรวจอย่างรุนแรง และการจลาจลนี้ได้เกิดผลที่สำคัญคือทำให้เกิดเกย์ไพรด์โดยเริ่มจากลอส

แอนเจอลิสและซิกาโก จนสิ่งเหล่านี้ผลักดันให้ประเทศเดนมาร์กผ่านกฎหมายการครอบคู่ของเพศเดียวกัน
ประสบความสำเร็จเป็นที่แรก

คำสำคัญ : คนรักเพศเดียวกัน, ประวัติศาสตร์ตะวันตก, ขบวนการสิทธิ

Abstract

The research entitled “Development of Homosexuality through the change of Western Context History” aimed at the investigation into how the evolution of “discourse,” social and cultural context, shapes perspectives of the Western on homosexuals throughout the history. The study concluded that the “shape” of homosexual identity in western societies was divided into 4 periods. During Greco-Roman period, a homosexual was viewed as stratification connecting to power network. Especially “Pederasty,” the relationship between an adult male and a teenage lad, was popular in the Greek period. In the second period after Christianization in Roman Empire, homosexual relationship was viewed as a sin in accordance with respected by the lower classes, whose culture was against homosexuality. In the earlier period of Greco-Roman, pederasty culture prevailed among the elite who for the Christians were extravagant and immersed themselves in lustful mood. The Roman government, therefore, systematically regulated laws against homosexuality. Homosexuality in the third period was influenced by scientific revolution, especially the medical revolution when homosexuals were perceived as ‘the sick’ who needed remedy. Homosexual culture reached its climax in Germany , By “sexology” institute. However, their dreams collapsed with the rise of Nazi, homosexuality. They were arrested and put into concentration camp. In the fourth period after the World War II, there were various civil societies on homosexuality. However, what dramatically increased the progression of homosexual movement was “Stonewall Riot,” in which the policemen raided Gay Club in New York. This provoked outrage among the gay community and caused the riot against the police officers. An important influence of this riot was the occurrence of gay pride which started in Los Angeles and Chicago. This pushed Denmark ahead to successfully impose same-sex civil union law the first time in the world.

Keyword: homosexuality, Western History, civil right

บทนำ

ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์ มักมีการถกเถียงเกี่ยวกับความเป็นคนรักเพศเดียวกันว่าเป็นความผิดปรกติหรือไม่ ในทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้แบ่งความคิดเห็นออกเป็น 2 ด้านโดยความคิดทั้ง 2 ด้านนี้ได้สะท้อนถึงรากฐานของวิธีคิดที่แตกต่างกันใน 2 แนวทาง โดยรากฐานในแนวทางแรกถือว่าการเป็นรักร่วมเพศถือเป็นความผิดบาปที่ควรจะถูกแก้ไข รักษาหรือแม้กระทั่งกำจัดพฤติกรรมนี้ แท้จริงแล้วความคิดในรูปแบบนี้ได้มีรากฐานมาจากศาสนาในตระกูลอับราฮัม (Abrahamic Religion) อันได้แก่ศาสนาคริสต์และอิสลาม ทั้ง 3 ศาสนานี้ได้มีทัศนคติต่อชาวรักร่วมเพศในทางลบทั้งสิ้น ดังเช่น ในคัมภีร์โตราห์(Torah) และไบเบิล (Bible) Leviticus 20: 12-14)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ได้เกิดกระแสสตรีนิยมระบาดในยุโรป ทำให้ในปี 1898 นายแพทย์ชาวเยอรมันและนักเขียน Magnus Hirschfeld ได้เริ่มรณรงค์ต่อต้านกฎหมายรักร่วมเพศ “ย่อหน้าที่ 175” ซึ่งพูดถึงการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันว่าผิดกฎหมาย และในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ในเยอรมันได้เริ่มเป็นศูนย์กลางของการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องรักร่วมเพศและคนข้ามเพศ โดยได้มีการก่อตั้ง สถาบันเพศศึกษา (Institution of Sexology) โดยที่จริงแล้วเยอรมันน่าจะเป็นประเทศที่เป็นศูนย์กลางของการเรียกร้องสิทธิของคนรักเพศเดียวกัน หากแต่การก้าวขึ้นมาสถาปนาอำนาจของพวกนาซี (Nazi) โดยฮิตเลอร์ได้ระงับสิทธิของคนกลุ่มเหล่านี้ โดยพวกนาซีได้ต่อต้านกลุ่มรักร่วมเพศอย่างรุนแรง ชาวเกย์และเลสเบียนตกเป็นเป้าโจมตีมากที่สุด (Tatchell, Peter. the Guardian. 2018) โดยพวกนาซีเห็นว่ากลุ่มรักร่วมเพศไม่ได้เป็นพวกรักชาติเพราะไม่สามารถผลิตเผ่าพันธุ์ที่สูงส่งของพวกอารยันได้ ดังนั้นสถาบันเพศศึกษาจึงถูกปิดและหนังสือจำนวนมากก็ถูกเผาโดยพวกเกสตาโป (Gestapo) และชาวรักร่วมเพศจำนวนมากก็ถูกส่งเข้าค่ายกักกันและถูกสังหารเป็นจำนวนมาก (“Persecution of Homosexuals in the Third Reich”. www.ushmm.org.2018)

ต่อมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กลุ่มสิทธิของคนรักเพศเดียวกันในโลกตะวันตกก็ได้ถูกฟื้นฟูขึ้นอีกครั้ง คนกลุ่มนี้ได้รวมตัวกันในรูปของสมาคม ดังเช่น ขบวนการซีไอซี เนเดอร์แลนด์ (COC Nederland)โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 1969 ที่ได้เกิดเหตุการณ์ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดพลิกผันในประวัติศาสตร์สิทธิของชาวเพศที่แตกต่างก็คือเหตุการณ์จลาจลที่Stonewall (Stonewall Riots) เหตุการณ์นี้เดิมเป็นเพียงการปราบปรามกลุ่มคนข้ามเพศและพวกรักร่วมเพศในคลับสำหรับชาวเกย์อย่างโหดร้าย โดยตำรวจได้เข้าตรวจค้นคลับแห่งนี้ (Carter, David,2004, pp.137) ทำให้เรื่องกระจายออกไปจนทำให้เกิดการจลาจลและขยายวงออกไป เป็นฝูงชนจำนวนกว่า 2000 คน

ภายหลังจากเหตุการณ์นี้ กลุ่มขบวนการชาวรักร่วมเพศจึงได้เกิดขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมในภูมิภาคต่างๆ ดังเช่น กลุ่มGay Liberation Front (GLF) Gay Activity Alliance (GAA) และจากเหตุการณ์การจลาจลที่stonewall นี้ได้ทำให้เกิดการเดินขบวนเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์นี้ในทุกๆ ปี ซึ่งเรียกกันว่า “Gay Pride

Parade” โดยต่อมาในปี ค.ศ. 1974 สมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (American Psychiatric Association) ได้มีการถกเถียงกันอย่างรุนแรงถึงเรื่องที่ว่า จะจัดประเภทของคนรักร่วมเพศเดียวกันว่าเป็นความผิดปกติหรือไม่ ซึ่งเดิมสมาคมจิตแพทย์เห็นว่าเป็นความผิดปกติทางจิตที่เป็นผลมาจากพัฒนาการที่ผิดพลาดในวัยเด็ก แต่จากการถกเถียงกันอย่างรุนแรงได้ทำให้ สมาคมจิตแพทย์อเมริกันได้เปลี่ยนคำวินิจฉัย โดยมีมติประกาศให้เรียกใหม่ว่า Sexual orientation disturbances¹ ไม่ถือเป็นความผิดปกติหรือวิตถารอีกต่อไป (เทอดศักดิ์ รัมจำปา, 2545, น.129)

ดังนั้นเรื่องดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจว่า เหตุใดในสังคมยุโรป ซึ่งมีรากฐานทางศาสนา ซึ่งต่อต้านกลุ่มรักร่วมเพศเดียวกันอย่างรุนแรง แต่กลับมีพลวัตรทางสังคมอันก่อให้เกิดการต่อต้านแนวคิดกระแสหลัก และสามารถสร้างการยอมรับของคนในกลุ่มนี้ จนเกิดการออกกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิการแต่งงานของเพศเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นจุดสูงสุดของกฎหมายการรับรองสิทธิของคนในกลุ่มนี้ให้ทัดเทียมกับคนส่วนใหญ่ในสังคมวัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของการมองคนรักร่วมเพศเดียวกันในบริบทประวัติศาสตร์ศาสตร์ตะวันตกซึ่งมีรากฐานมาจากคริสต์ศาสนา ว่าการเปลี่ยนแปลงทางบริบทสังคมในยุคต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อคนรักร่วมเพศเดียวกันอย่างไรบ้าง

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือกลุ่ม กล่าวถึงเพศภาวะ และเพศวิถี อย่างกว้างๆ ดังเช่น งานเขียนเรื่อง Gender Studies: Term and Debates ของ Anne Cranny-Francis อันเป็นงานเขียนที่ให้ความหมายของมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับเพศภาวะได้อย่างชัดเจน ทั้งคำว่า เพศภาวะ (Gender) หรือคนรักร่วมเพศ (Homosexuality) ซึ่งงานเขียนนี้จะเน้นประโยชน์ในการให้คำจำกัดความและการให้ความหมายในงานวิจัยขึ้น

งานเขียนที่กล่าวถึงกลุ่มรักร่วมเพศเดียวกันโดยตรงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคืองานเขียนที่ใช้วิธีการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และแนวสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา งานวิจัยในสาขาที่ใช้วิธีการศึกษาในแนวประวัติศาสตร์ เป็นการพยายามศึกษาถึงรากฐานความเชื่อของชาวยุโรปที่มีต่อแนวความคิดของคนรักร่วมเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวความคิดในแบบคริสต์ศาสนาได้ “ก่อรูป” (Formation) ความคิดที่มีต่อคนกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตาม รวมถึงพัฒนาการของการต่อสู้เรียกร้องสิทธิมนุษยชนของกลุ่มนี้ ดังเช่นงานของ John Boswell เรื่อง Christianity, Social Tolerance Homosexuality. งานเขียนชิ้นนี้ได้กล่าวถึงรากฐานความคิดของชาวยุโรปที่มีต่อคนรักร่วมเพศเดียวกันว่า แท้จริงแล้วชาวยุโรปไม่ได้ต่อต้านคนกลุ่มนี้อย่างรุนแรงเหมือนกับการตีความแบบเดิม หากแต่สังคมคริสต์ศาสนาในยุคกลางกลับมีขั้นตอนธรรมต่อเพศที่แตกต่างอยู่พอสมควร หากแต่ความคิดเรื่องนี้กลับถูกปรับเปลี่ยนไปในช่วงปลายยุคกลาง ที่เริ่มมีการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มรักร่วมเพศถึงขั้น

ประหารชีวิต โดยงานเขียนชิ้นนี้จะให้ประโยชน์ในการวางรากฐานความเข้าใจในมโนทัศน์ของคริสต์ศาสนาที่มีต่อบุคคลที่เป็นคนรักเพศเดียวกันได้เป็นอย่างดี

บทความเรื่อง “Leftist Sexual Politic and Homosexuality: A Historical Overview” ของ Gert Hekma ในบทความนี้ได้กล่าวถึงกลุ่มรักร่วมเพศกับการต่อสู้ทางอุดมการณ์ในช่วงสงครามเย็น และกลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มประชาสังคมต่างๆ โดยทำให้เราได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการต่อสู้เพื่อให้ได้รับการยอมรับของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่สำคัญของขบวนการประชาสังคมแบบใหม่ (New Social Movements)

หนังสือเรื่อง Homosexuality: A History ของ Spenser, Collins งานชิ้นนี้กล่าวถึงพัฒนาการของกลุ่มรักร่วมเพศในสังคมยุโรปตั้งแต่ยุคกรีก-โรมัน สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการจนถึงปัจจุบัน โดย Spenser ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าสังคมตะวันตกได้มีมุมมองเกี่ยวกับกลุ่มรักร่วมเพศเดียวกันในสถานะที่เปลี่ยนไปตามพลวัตรของสังคม

ส่วนงานเขียนที่ใช้วิธีการศึกษาในแบบสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เป็นงานเขียนที่มีการออกภาคสนามและใช้การสำรวจเชิงสถิติ สัมภาษณ์ ดังเช่นงานเขียนเรื่อง Growing up Before Stonewall: Life Stories of Some Gay Men Peter M. Nardi ที่ได้กล่าวถึงชีวิตของชายชาวรักร่วมเพศในช่วงก่อนการจลาจลที่สโตนวอลล์ อันใช้ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก ซึ่งทำโดยจิตแพทย์ โดยในบทสัมภาษณ์จะกล่าวถึงช่วงชีวิตในวัยเด็กของบุคคลต่างๆ ครอบครัว ความขัดแย้งกับครอบครัว และการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองไปสู่ความเป็นคนรักเพศเดียวกัน

งานเขียนเรื่อง If You Seduce a Straight Person, Can You Make Them Gay? ของ John P. De Cecco and John P. Elis งานเขียนชิ้นนี้เป็นการวิพากษ์ว่ามนุษย์เกิดมาเป็นคนรักเพศเดียวกันเลยหรือค่อยๆ กลายเป็นทีหลังโดยใช้ทฤษฎีที่อธิบายความมีพฤติกรรมรักร่วมเพศเดียวกันทั้ง 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีเชิงชีววิทยา (Biological Essentialism) และทฤษฎีเชิงปัจจัยทางวัฒนธรรม (Social Constructionalist) โดยงานชิ้นนี้ได้ข้อสรุปว่าแท้จริงแล้วการที่มนุษย์เกิดมาเป็นคนรักเพศเดียวกัน นั้นไม่ได้เกิดจากทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งอย่างตายตัว หากแต่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง ลักษณะทางชีววิทยาและสภาพแวดล้อมทางสังคม

โดยสรุปจากที่กล่าวมาเราจะเห็นได้ว่า งานเขียนดังกล่าวทั้งในส่วนที่ใช้วิธีการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์และวิธีการศึกษาในเชิงสังคมวิทยาทั้ง 2 ส่วนยังขาดการให้ภาพที่เกี่ยวข้องพัฒนาการของแนวความคิดและการเมืองขบวนการทางสังคมที่ผลักดันให้เกิดขบวนการสิทธิของคนรักเพศเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าหลักฐานและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ทั้งที่อยู่ในรูปของหนังสือวารสารทางวิชาการ

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) โดยการสร้างระบบของมโนทัศน์ (Concept) เพื่อใช้อธิบายความเปลี่ยนแปลงความหลากหลายทางเพศ โดยนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์และวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ (Historical Analysis and Synthesis) โดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (Historical Evidence) มาประกอบ
3. ขั้นสรุปผลการศึกษา นำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

ในสมัยกรีกมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายกับชายที่ที่เรียกกันว่า “Pederasty” โดยจะเป็นความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผู้ชายที่โตเต็มวัยและเด็กหนุ่มแรกรุ่น โดยมักจะเริ่มความสัมพันธ์ตอนที่เริ่มวัยรุ่น ซึ่งปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมในช่วงก่อนสมัยใหม่อยู่เป็นจำนวนมาก โดยนักวิชาการเรียกกันว่า “ความรักในเพศเดียวกันในเชิงโครงสร้างทางอายุ” ในแง่นี้ pederasty จึงเปรียบเสมือนสถาบันทางการศึกษา (Nigel Biggar and other, 2000, pp.183) ในสมัยโบราณเพราะเนื่องจากในสมัยนั้นไม่มีระบบการศึกษาแบบในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการสั่งสอนศีลธรรมและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามได้มีผู้กล่าวว่า pederastic มักจะมาจากผู้ชายจากชนชั้นสูงและเด็กหนุ่มจากชนชั้นล่าง ในกรณีนี้จึงเปรียบเสมือนเป็นการแสดงสัญลักษณ์ในเชิงอำนาจของความรักที่ส่งต่อไปยังชนชั้น

ต่อมาความคิดเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันก็เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยยะสำคัญ เมื่ออาณาจักรโรมันเข้าสู่ปลายศตวรรษที่ 3 ถึงต้นศตวรรษที่ 4 มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยยะสำคัญทางด้านสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ “ความเชื่อ” ของชาวโรมันเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงกล่าวคือได้รับอิทธิพลจากศาสนาของชาวต่างชาติซึ่งเน้นในเรื่องของคาถาอาคมและเรื่องลึกลับ อันได้รับอิทธิพลจากกรีกและอียิปต์ โดยความเชื่อจะเน้นในเรื่องโลกของวิญญาณมากกว่าสิ่งที่มองเห็นได้ (John Boswell, 1986, 120) นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คืออำนาจของรัฐบาลกลางที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงปลายศตวรรษที่ 4 ประชาชนชาวโรมันไม่มีสิทธิในการเลือกศาสนา อาชีพ สถานที่พักอาศัย หรือแม้กระทั่งนักกรีฑาที่ชื่นชอบโดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐบาล

คำสอนของศาสนาคริสต์มีท่าทีต่อต้านความสัมพันธ์ของคนรักเพศเดียวกันอย่างโจ่งแจ้ง วัฒนธรรมคริสเตียนเป็นวัฒนธรรมที่มีรากฐานจากวัฒนธรรมของชาวยิว โดยชาวคริสเตียนในระยะแรกต้องต่อสู้เพื่อให้ความคิดตัวเองอยู่รอดท่ามกลางความคิดที่หลากหลาย ศาสนาใหม่นี้ต้องสร้างอัตลักษณ์ของตนเองท่ามกลางคู่แข่งอื่น

สถานภาพทางกฎหมายของบุคคลที่มีความรักในเพศเดียวกันไม่ได้ถูกต่อต้านอย่างเป็นทางการจนถึงศตวรรษที่ 6 เนื่องจากมีต้นกำเนิดมาจากความคิดในแบบ “สโตอิก” (Stoicism) แนวความคิดของสโตอิกจะเชื่อในเรื่องของ “ธรรมชาติ” โดยเฉพาะธรรมชาติของเพศก็คือการสืบพันธุ์ (John Boswell, 1986, 131)

ต่อมาในช่วงตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18 จนถึงต้นศตวรรษที่ 19 ได้เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงในสังคมยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งรวมถึงปฏิวัติทางการแพทย์ก็เป็นส่วนหนึ่ง在那นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ราชสำนักของอังกฤษได้ให้ความสำคัญมากกับวิทยาศาสตร์จนมีการจัดตั้ง royal society ขึ้นเพื่อเป็นการสนับสนุน และแรงจูงใจให้คนสนใจในวิทยาศาสตร์ และยังมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดวาทกรรมสิทธิมนุษยชนในรูปแบบใหม่ โดยจากคำกล่าวที่แพร่หลายในหมู่นักสิทธิมนุษยชนว่า “ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน. (all men are created equal) คำกล่าวดังกล่าว ได้ถูกอ้างมาจากคำประกาศอิสรภาพของประธานาธิบดีโทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson) (Thomas Jefferson, 1776, p.18)

นอกจากนี้จากบทความของ เจเรมี เบนทัม (Jeremy Bentham) ซึ่งเขียนบทความโต้แย้งกฎหมายคนรักเพศเดียวกัน ในปี 1785 โดยกฎหมายนี้ได้กล่าวโทษผู้มีพฤติกรรมนี้ถึงนั้นประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ และต่อมาได้มีลูกศิษย์ของเบนทัมที่เป็นนักสิทธิมนุษยชนที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเขาในการปฏิวัติฝรั่งเศส ดังนั้นภายหลังจากการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 ประเทศฝรั่งเศสจึงเป็นประเทศแรกในยุโรปที่ไม่ถือว่าความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเพศเดียวกันเป็นอาชญากรรม (Gert and other, 1995, pp.8) ซึ่งถูกประกาศโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ เนื่องจากนโยบายฝรั่งเศสในช่วงนี้ต้องการเป็นรัฐปลอดศาสนา โดยคนกลุ่มนี้ได้โต้แย้งว่ามันเป็นสิทธิส่วนตัวหรือของสังคม ซึ่งไม่ควรจะลงโทษ แต่ควรจะป้องกันโรค และในจุดของการปฏิวัติฝรั่งเศสก็เป็นจุดที่เริ่มเปลี่ยนการมองปัญหาสังคมต่างๆ ดังเช่น ปัญหาโสเภณี การมีเพศสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกัน เด็กกำพร้า ว่าเป็นปัญหาจากทางศาสนาให้กลายเป็นปัญหาด้านสุขอนามัย ดังเช่น มีความเห็นว่าอาชีพโสเภณีเป็นอาชีพที่จำเป็น เนื่องจากจะทำให้ผู้หญิงกระฎุมพีถูกปกป้อง ทำให้ผู้ชายนำแรงขับทางเพศไปใช้กับผู้หญิงชั้นล่างแทน (Gert and other, 1995, pp. 9) และยังเป็นการระงับการแพร่หลายของโรคติดต่ออีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามการลงทะเบียนโสเภณีก็ถูกต่อต้านจากทั้ง 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งก็คือฝ่ายศาสนา เพราะจะก่อให้เกิดบาป และฝ่ายนักสตรีนิยมนอกจากนี้นักสังคมนิยมยังต่อต้าน เนื่องจากเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบจากชนชั้นแรงงานโดยพวกกระฎุมพี

ในราวต้นศตวรรษที่ 18 เครือข่ายของการพบปะกันของคนเพศเดียวกัน มาจากทุกๆ ที่ดังเช่น ใบปะหน้าในร้านอาหาร ช่างทำเบาะ ช่างพิมพ์ นักกฎหมาย เสมียน คนใช้ และแม้แต่ทหาร ก็มีอยู่ในบ้านมอลลีทั้งสิ้น โดยเอ็ดเวิร์ด วาร์ดได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์ลับของคลับลอนดอน” ในปี 1709 ได้กล่าวถึงการมีอยู่ของ “คลับมอลลี” ในฝรั่งเศสก็เช่นกัน ตำรวจในฝรั่งเศสก็จับตาเป็นพิเศษเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมโซโดมี ซึ่งพบได้ในสวนสาธารณะ โดยตำรวจในปารีสได้รับการบันทึกเกี่ยวกับการสารภาพของผู้ชายคนหนึ่งว่าชายอีกคน “ต้องการมากที่จะรู้จักผม”

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ได้เกิดกระแสสตรีนิยมระบาดในยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยอรมนี ซึ่งถึงแม้ว่าในช่วงทศวรรษ 1890 ภายหลังจากการรวมประเทศแล้ว ประเทศก็ยังถูกปกครองอยู่ภายใต้พวกอภิสิทธิ์ชนเจ้าของที่ดินที่ถึงแม้ว่าชนชั้นนายทุนจะเริ่มทรงอิทธิพลขึ้นโดยในปี 1897 ได้เกิดคณะกรรมการ

วิทยาศาสตร์-มนุษยธรรม ขึ้นที่เบอร์ลิน อันเป็นองค์กรของคนรักเพศเดียวกันที่เกิดขึ้นเป็นแห่งแรกในโลก (Gert and other, 1995, pp.17) นำโดยแม็คนัส แฮ็คฟีว (Magnus Hirschfeld, 1868-1935) คณะกรรมการเหล่านี้ได้กลายเป็นเสียงนำในการเรียกร้องสิทธิที่เท่าเทียมกันสำหรับคนรักเพศเดียวกัน จนกระทั่งโดนปราบโดยพวกนาซีในปี 1933 โดยองค์กรดังกล่าวได้มีอิทธิพลไปนอกเยอรมนี หากแต่ในประเทศอื่นๆ องค์กรเหล่านี้ยังขยายตัวไปอย่างจำกัด

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ได้เกิดกระแสสตรีนิยมระบาดทั่วยุโรปเริ่มจากในเยอรมันเอง ในเยอรมนีเองเป็นสังคมลูกผสมระหว่างสังคมศักดินาและสังคมสมัยใหม่ ขบวนการของคนรักเพศเดียวกัน เป็นขบวนการของพวกเสรีนิยม ขนชั้นกลางและคนงาน หลังจากที่รัฐเยอรมันสามารถรวมกันได้ในปี 1871 แล้วเยอรมันก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจของราชวงศ์จาก ปรัสเซีย โดยชนชั้นปกครองก็คือชนชั้นสูงที่เป็นเจ้าที่ดิน และมีการเติบโตขึ้นของชนชั้นนายทุน ซึ่งทั้งสองชนชั้นนี้ ได้ร่วมมือกันสร้างกองทัพ ระบบราชการและโบสถ์ โดยที่ราชสำนักปรัสเซียมีอำนาจอย่างแท้จริง โดยปกครองประเทศแบบอำนาจนิยมและตั้งคำถามต่อการปฏิรูปและการปฏิวัติ ในปีค.ศ. 1896 ได้เกิดวารสารที่เกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันเป็นครั้งแรกคือ “Der Eigene” โดยบรรณาธิการคืออดอล์ฟ แบรินด์ (Adolf Brand) นายแพทย์ชาวเยอรมันและนักเขียน “แม็คนัส แฮ็คฟีว (Magnus Hirschfeld) เรื่อง “Suppo and Sokrates” โดยเขาเป็นชาวยิวที่เกิดในโปแลนด์ ในหนังสือของเขาได้รับอิทธิพลจากแฮ็คฟีว แม็คนัสได้กล่าวว่าการเป็นคนรักเพศเดียวกันเป็น “สัญชาตญาณธรรมชาติภายในส่วนลึก” (Gert and other, 1995, pp. 18) และเป็นเพศที่อยู่ระหว่างความเป็นชายและหญิงอย่างสุดขั้ว นอกจากนี้แม็คนัสยังได้กล่าวโจมตีทฤษฎีว่าการเป็นคนรักเพศเดียวกันคือความป่วยไข้ว่ามันคือ “อคติ”ทางการแพทย์ นอกจากนี้ในบางประเทศการเป็นคนรักเพศเดียวกันก็ไม่ใช่เรื่องผิดกฎหมาย ดังเช่นประเทศฝรั่งเศส อิตาลี เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก บาวาเรียและวือเตนเบิร์ก โดยแม็คนัสเห็นว่า เมื่อย้อนกลับไปดูในประวัติศาสตร์ก็มีชนชาติหลายชนชาติที่มีการยกย่องคนรักเพศเดียวกัน ดังเช่น อัลบาเนียน (Albanians) ซินเทียน (Scythians) ดัลมาเทียน (Dalmatians) และ เซลท์ (Celts)

นอกจากนี้แม็คนัสแฮ็คฟีวได้เริ่มรณรงค์ต่อต้านกฎหมายรักร่วมเพศ “ย่อหน้าที่ 175” ซึ่งพูดถึงการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันว่าผิดกฎหมาย โดยในการนี้มีผู้สนับสนุนที่สำคัญนำโดยออกัส เบอร์เบล (August Bebel) หัวหน้าพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (Gert and other, 1995, pp.19) โดยเบอร์เบลเป็นผู้สนับสนุนสิทธิสตรี และยังเขียนวารสารที่เกี่ยวกับสตรีและสังคมนิยมดังเช่น “หนังสือประจำปีของเพศที่ใกล้ชิด” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กลุ่มชนชั้นนำให้ได้รับการศึกษา โดยเฉพาะพวกนักหนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่ปกครอง นายกเทศมนตรี ตุลาการ เรียกกันว่า “อะไรคือสิ่งที่คนรู้เกี่ยวกับเพศที่สาม” ในปีค.ศ. 1903

โดยจากการวิเคราะห์ในหมู่นักวิชาการแล้วเห็นว่าแท้จริงแล้วเยอรมันน่าจะเป็นประเทศที่เป็นศูนย์กลางของการเรียกร้องสิทธิของคนรักเพศเดียวกัน หากแต่การก้าวขึ้นมาสถาปนาอำนาจของพวกนาซี (Nazi) โดยฮิตเลอร์ได้ดับฝันของคนกลุ่มเหล่านี้ที่ต้องการจะมีสิทธิเสรีภาพเพิ่มขึ้น โดยพวกนาซีได้ต่อต้านกลุ่มรักร่วมเพศอย่างรุนแรง (Heger Heinz, 1994, p.89) โดยพวกนาซีเห็นว่ากลุ่มรักร่วมเพศไม่ได้เป็นพวกรักชาติ

เพราะไม่สามารถผลิตแผ่นพับที่ส่งของพวกอารยันได้ ดังนั้นสถาบันเพศศึกษาจึงถูกปิดและหนังสือจำนวนมากก็ถูกเผาโดยพวกเกสตาโป (Gestapo) โดยในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1933 พวกที่มีอิทธิพลสายกลางอย่างเออร์เนส รอม เกิดอ่อนแอลง ทำให้พรรคนาซีเริ่มกวาดล้างกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน (Cushman, Sarah, 2017, p. 302) โดยคลับในเบอร์ลิน สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับเพศนอกกฎหมาย และกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ถูกประกาศห้ามทำให้คนกลุ่มนี้จำนวนมากหนีออกจากเยอรมนี โดยในเคอร์ทฮิลเลอร์ผู้จัดการหลักของสถาบันการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเพศได้ถูกส่งไปยังค่ายกักกัน โดยกลุ่มยุวชนนาซีจากสหภาพยุวชนเยอรมันสร้างองค์กรเพื่อโจมตีสถาบันเพื่อการวิจัยทางเพศ ในระยะเวลาต่อมา ห้องสมุดและห้องเก็บเอกสารของสถาบันถูกเผา หนังสือและวารสารกว่า 20,000 เล่ม รวมทั้งภาพถ่ายกว่า 5000 ภาพ และมีการยึดรายชื่อและที่อยู่ของคนรักเพศเดียวกัน มีการประมาณการถึงชาวเกย์ที่ถูกคุมขังในค่ายกักกันประมาณ 5000-15,000 คน เสียชีวิตโดยถูกสังหารเป็นจำนวนมากคิดเป็นร้อยละมากกว่าชาวยิวเสียอีก (Cushman, Sarah, 2017, p. 2) ดังจะเห็นได้จากประวัติของ ปีแอร์ซีลล์ (Pierre Seel) ชาวฝรั่งเศส ชาวฝรั่งเศสที่รอดชีวิตจากการเข้าค่ายกักกันของนาซีเยอรมันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เขาได้เขียนหนังสือเรื่อง “ข้าพเจ้า ปีแอร์ ซีล, คนรักเพศเดียวกันที่ถูกขับไล่” (I, Pierre Seel, Deported Homosexual)

แต่เหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อการปลดปล่อยคนรักเพศเดียวกันมากที่สุดในประวัติศาสตร์ก็คือเหตุการณ์Stonewall เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ.1969 ที่ร้านอาหารในStonewall โดยอยู่ที่หมู่บ้านGreenwich ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับแมนฮัตตันในนิวยอร์ก โดยเหตุการณ์นี้ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ขบวนการปลดปล่อยคนรักเพศเดียวกันและการต่อสู้รูปแบบใหม่ของขบวนการเรียกร้องสิทธิชาวเอลจีบีที (LGBT) ในสหรัฐฯ โดยเกย์อเมริกันต้องเผชิญกับระบบกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม โดยกลุ่มโฮโมฟิวในระยะเริ่มแรกได้พิสูจน์ว่าชาวเกย์สามารถผสมกลมกลืน โดยคนกลุ่มนี้สนับสนุนการไม่เผชิญหน้ากันทางด้านการศึกษาระหว่างคนรักเพศเดียวกันและรักต่างเพศ ในปีท้ายๆ ของทศวรรษที่ 1960 มีการถกเถียงกันอย่างรุนแรง โดยขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่างๆ ดังเช่น ขบวนการสิทธิพลเมือง อันเป็นขบวนการต่อต้านวัฒนธรรมในช่วงทศวรรษที่ 60 และขบวนการต่อต้านสงครามเวียดนาม(Carter, David ,2004, p. 15)

ในต้นทศวรรษที่ 1960 มีการรณรงค์ให้กำจัดบาร์เกย์ในมหานครนิวยอร์ก ซึ่งได้รับคำสั่งจากนายกเทศมนตรี โรเบิร์ตเอฟ วากเนอร์ จูเนียร์ (Robert F Wagner Jr.) เนื่องจากท่านกลัวภาพลักษณ์ของเมืองจากการเตรียมงาน เวิร์ลแฟร์ในปี 1964โดยทางเมืองได้เพิกถอนใบอนุญาตขายแอลกอฮอล์ในบาร์และมีตำรวจนอกเครื่องแบบเพื่อดักจับคนรักเพศเดียวกัน การดักจับนี้จะรวมไปถึงว่าตำรวจจะสวมรอยแล้วไปพูดคุยกับชายหนุ่ม หรือซื้อเครื่องดื่มให้ ดังเช่นเรื่องในนิวยอร์กโพสต์พูดถึงการดักจับในห้องล๊อคเกอร์ยิม ในคดีนี้มีทนายจำนวนน้อยมากที่จะยอมว่าความให้ (Duberman, 1993, pp. 116-117)

โดยนักประวัติศาสตร์ เดวิด คาร์เตอร์ได้ให้ข้อมูลว่า (Carter, David, 2004, pp. 96-103) เจ้าของที่เป็นมาเฟียของstonewallชู้กรรโชกลูกค้าที่ร่ำรวย พวกเขาตัดสินใจปิดคลับstonewallถาวรโดยตำรวจนอก

เครื่องบิน 4 คน ได้เข้าไปในบาร์ ในคืนนั้นลูกค้าเกิดความงุนงง คนจำนวนน้อยผู้ซึ่งตระหนักดีถึงเหตุการณ์ก็รีบวิ่งไปยังประตูหรือหน้าต่างในห้องน้ำ

ทำให้ตำรวจต้องเริ่มที่จะยับยั้งฝูงชน และต่อฝูงชนล้มลง คนถูกใส่กุญแจมือในรถตำรวจหลบหนี ตำรวจโดยไม่มีใครช่วยเหลือ ต่อมาฝูงชนพยายามจะคว่ำรถตำรวจ โดยใครบางคนในฝูงชนได้ป่าวประกาศว่า “พวกเขาไม่จ่ายเงินให้แก่ตำรวจ” (Carter, David, 2004, p. 154) มีการขว้างกระป๋องเบียร์ โดยตำรวจวิ่งไล่จับและคนกลุ่มนี้ก็วิ่งหนีไป ตำรวจ ซึ่งมีจำนวนมากถึง 500-600 คนวิ่งไล่จับคนจำนวนมาก (Carter, David, 2004, p. 154)

โดยผลกระทบจากเหตุการณ์นี้คือ หลังจากนั้นในอีก 1 ปี ในวันที่ 28 มิถุนายน 1970 ได้เกิดการเดินขบวน “เกย์ไพรด์” ในลอส แองเจลิสและชิคาโก อันถือว่าการเดินขบวนเกย์ไพรด์เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์อเมริกา ต่อมาการเดินขบวนในแบบนี้ก็ได้เกิดขึ้นในอีกหลายเมือง ดังเช่น บอสตัน ดัลลัส ลอนดอน ปารีส เบอร์ลินตะวันตก และสต็อกโฮล์ม Frank Kameny ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ Stonewall ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญจุดหนึ่งในประวัติศาสตร์จากเดิมที่พวกเขาเคยร่วมเดินขบวนไปที่ทำเนียบขาวเพื่อให้ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างคนรักเพศเดียวกันและรักต่างเพศ ก็มีคนรักเพศเดียวกันที่ไปร่วมเดินขบวนน้อยมาก แต่หลังจากที่เกิดการประท้วงที่ Stonewall ก็มีคนไปร่วมในขบวนครั้งนี้เป็นทวีคูณจาก 50 คนกลายเป็น 2500 ในช่วงระยะเวลาเพียง 3 ปี (Carter, David, 2004, p. 251)

เพียงแค่ 2 ปีหลังจากเหตุการณ์ที่ Stonewall ก็ได้เกิดขบวนการเรียกร้องสิทธิของคนรักเพศเดียวกันในเกือบทุกๆ เมืองในสหรัฐอเมริกา รวมถึงแคนาดา ออสเตรเลียและยุโรปตะวันตก อย่างไรก็ตาม เชื้อชาติ ชนชั้น อุดมการณ์ ก็เป็นอุปสรรคหลังจากการจลาจล มันแสดงให้เห็นในปี 1973 เมื่อมีการชุมนุมที่ Stonewall Barbara Gittings ได้กล่าวยกย่องความหลากหลายของฝูงชน แต่หลังจากนั้นก็เกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างกลุ่มสาวประเภทสองและเฟมินิสต์ (Duberman, Martin, 1993, Stonewall, pp.236) ทำให้ในระยะต่อมา กลุ่มเฟมินิสต์พยายามผลักดันเอากลุ่มสาวประเภทสองออกจากกลุ่มขบวนสิทธิของคนรักเพศเดียวกัน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 มีการทำภาพยนตร์ที่แหวกแนว โดยแสดงถึงประวัติชีวิตของคนรักเพศเดียวกันที่เป็นไอดอลคือ Quentin Crisp ชื่อเรื่องคือ “ข้าราชการพลเรือนที่เปลือยเปล่า” (the Naked Civil Servant) นำออกฉายในช่อง Thames โดยนิตยสารอังกฤษ Gay Left เริ่มจัดจำหน่าย ต่อมาในปี 1977 ฮาร์วี มิลค์ (Harvey Milk) สมาชิกสภาของซาน ฟรานซิสโกอันเป็นเกย์ที่เปิดเผยคนแรกที่ได้รับเลือกตั้งเข้าสู่สภานี้ แต่ในระยะต่อมาเขาก็ถูกแดน ไวท์สมาชิกสภาของซานฟรานซิสโกคนก่อนสังหาร ทำให้ในปี 1977 อนิตา แบริน (Anita Bryant) มีสื่ออเมริกาและนักร้องได้เริ่มแคมเปญ “ช่วยเด็กของเรา” ใน Florida ในการต่อต้านการมีอำนาจขึ้นมาจากกลุ่มปลดปล่อยคนรักเพศเดียวกัน โดยในแคมเปญนี้ได้สนับสนุนให้ไล่ครูที่สงสัยว่าเป็นคนรักเพศเดียวกันออกจากตำแหน่ง

ต่อมาในทศวรรษที่ 80 ขบวนสิทธิของคนรักเพศเดียวกัน มาจากการเกิดขึ้นของโรคเอดส์ ซึ่งทำให้เปลี่ยนทั้งตัวผู้นำและประเด็นที่จะเน้น โดยทำให้เกิดกลุ่ม “ACT UP” ซึ่งเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยที่ติดเชื้อ มี

การใช้คำศัพท์คำว่า “Queer” และ “LGBT” ซึ่งหมายถึงเพศที่สามให้นิยามตนเองว่าเป็นชนกลุ่มน้อย และเพศที่หลากหลาย ("Archived copy". Archived from [the original](#) on 2016-07-14. Retrieved 2016-05-25)

ในด้านสังคม เริ่มมีการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมในหมู่เพศที่หลากหลาย ดังเช่น ด้านกีฬา เริ่มมีกีฬาโอลิมปิก หรือ “Gay Game” โดยเริ่มในปีแรกคือ ปี 1982 ที่ซานฟรานซิสโก โดยมีการแข่งขันบาสเก็ตบอล บิลเลียด โบว์ลิง ชีจกระดาน ดำน้ำ กอล์ฟ วิ่งมาราธอน เพาะกาย ยกน้ำหนัก ฟุตบอล ซอฟท์บอล ว่ายน้ำ เทนนิส กรีฑา วอลเลย์บอล และ มวยปล้ำ โดยมีประเทศที่เข้าร่วมถึง 15 ประเทศ ดังเช่น สหรัฐฯ เวเนซุเอลา (<https://gaygames.org/Mission-&-Vision>, 2560) และหลังจากนั้นก็มีการจัดกีฬาดังกล่าวขึ้นทุก 4 ปี โดยเลียนแบบกีฬาโอลิมปิก และมีเจ้าภาพหมุนเวียนกันไป

ส่วนทางด้านภาพยนตร์ ก็เริ่มมีภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันมากขึ้น ดังเช่น ภาพยนตร์เรื่อง “Kiss of the Spider women” ในปี 1985 อันเป็นหนังที่พูดถึงความสัมพันธ์ชายข้ามเพศกับนักปฏิวัติฝ่ายซ้ายในช่วงรัฐบาลทหารของชาวบราซิลในคุก (<https://www.imdb.com/title/tt0089424>, 2560) โดยภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมสาขาดารานำชาย โดยวิลเลียมเฮิร์ต (William Hurt) และเข้าชิงรางวัลอีกหลายสาขาซึ่งรวมไปถึงภาพยนตร์ยอดเยี่ยมและเรื่อง “Maurice” ซึ่งดัดแปลงมาจากบทประพันธ์ที่มีชื่อเสียงมากของ E.M. Foster ในปี 1987 อันการที่ทั้งฮอลลีวูดและทางฝั่งสหราชอาณาจักรได้ทำภาพยนตร์อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงตัวตนของคนรักเพศเดียวกัน และยังเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงอีกด้วย

ทางด้านเพลงในทศวรรษดังกล่าว ก็ได้เกิดวงดนตรีที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนรักเพศเดียวกัน ดังเช่น “The Village People” ซึ่งได้ออกซิงเกิลเพลง “Y.M.C.A” อันมีเนื้อหาเกี่ยวพันกับคนรักเพศเดียวกัน วงดนตรีดังกล่าวเป็นวงดนตรีที่มีการแต่งคอสเพลย์เป็น อินเดียนแดง กรรมกรก่อสร้าง ตำรวจ เคาบอย ผู้ชายในชุดหนัง ทหาร อันแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาย โดยเพลง Y.M.C.A. เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมสูงมาก เพราะสามารถขึ้นอันดับ 2 ในชาร์ตบิลบอร์ดของสหรัฐฯ ได้ (“US Charts”. [Billboard](#). [Prometheus Global Media](#). Retrieved February 15, 2018.)

จากสถานะสังคมดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงการเปิดกว้างทางสังคมมากยิ่งขึ้น จนทำให้ขบวนการประชาสังคมในเดนมาร์ก เรียกร้องกฎหมาย “การอยู่ร่วมกันโดยชอบธรรมตามกฎหมาย” ของคนเพศเดียวกัน จนมีการกดดันให้รัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรี Poul Schlüter จากพรรคการเมือง Conservative ได้ยอมรับกฎหมายนี้ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อจำกัดว่าคนเพศเดียวกันยังไม่ได้รับการอนุญาตให้จัดงานแต่งงานในโบสถ์ แต่ให้เป็นการทำพิธีในศาลาว่าการจังหวัดแทน (Sheila Rules , New York times), และรับอุปการะบุตรบุญธรรม โดยกฎหมายนี้ผ่านด้วยการโหวต 71 ต่อ 47 หลังจาก 40 ปีของการต่อสู้ โดยมีการต่อต้านจากชาวคริสต์ในพรรคอนุรักษ์นิยมแห่งประเทศไทย โดยในการนี้ได้มีคู่แต่งงานคู่แรกที่มาจากนักต่อสู้เพื่อสิทธิของ LGBT มาเป็นเวลาถึง 40 ปีก็คือ Axel and Eigil Axgil ซึ่งพวกเขายู่ร่วมกันมาเป็นเวลาถึง 40 ปีและต่อสู้เรื่องนี้มาโดย

ตลอดในขบวนการ Forbundet 1948 ทั้งสองคนจึงจัดการแต่งงานโดยให้ Tom Ahlberg รองนายกเทศมนตรีแห่งเมืองโคเปนเฮเกน ในศาลว่าการจังหวัด (Rex Wocker <https://www.thestranger.com>)

กฎหมายการแต่งงานของเพศเดียวกัน (Act หมายเลข 372 มิถุนายน 1989) ดังกล่าว ประกอบไปด้วย 7 มาตรา (<https://web.archive.org>) โดยมาตราแรกกล่าวว่า “คนเพศเดียวกัน 2 คนสามารถครองคู่โดยชอบธรรมตามกฎหมายได้” มาตราสองคือกล่าวว่า คนที่จะได้รับผลจากกฎหมายนี้คือคนที่อยู่อาศัยอย่างถาวรหรือมีเชื้อชาติเดนมาร์ก มาตรา 3 คือ กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้เช่นเดียวกับกฎหมายการแต่งงาน มาตรา 4 คือ กฎหมายฉบับนี้ไม่รวมถึงการอุปการะบุตรบุญธรรม

โดยรวมแล้วผู้วิจัยจึงเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงของบริบทที่เชื่อมโยงกันระหว่างการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ต่างเป็นปัจจัยให้ขบวนการสิทธิและมโนทัศน์ที่มีต่อคนรักเพศเดียวกันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยยะสำคัญ อย่างไรก็ตามขบวนการเหล่านี้ก็มีทั้งส่วนที่มีการพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด ดังเช่น หลังเหตุการณ์สโตนวอลล์ที่ถือเป็นหมุดหมายสำคัญของขบวนการสิทธิของคนกลุ่มนี้ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวก็มีความสัมพันธ์กับในบริบทโลกเพราะในช่วงทศวรรษดังกล่าว มีการขยายตัวของการต่อสู้ระหว่างขบวนการสิทธิต่างๆ อย่างมีนัยยะสำคัญ ดังเช่น ขบวนการเรียกร้องสิทธิของคนผิวสีโดย มาร์ติน ลูเธอร์คิง จูเนียร์ หรือเหตุการณ์ปราศ สปริงในเซกโกโลวะเกีย เป็นต้น แต่ก็มีช่วงที่เกิดการถอยหลังอย่างมีนัยยะสำคัญ ดังเช่น การเกิดกาฬโรคระบาดในช่วงปลายยุคกลาง และการสถาปนาอำนาจของพรคนาซี เป็นต้น เหมือนกับการเรียกร้องสิทธิเหล่านี้เป็นการ “เดินหน้าสองก้าว ถอยหลังหนึ่งก้าว”

โดยสรุป จากการศึกษาเรื่องพัฒนาการของคนรักเพศเดียวกันท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์ตะวันตก ทำให้เราได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงมุมมอง และแนวคิดที่สังคมมีต่อคนรักเพศเดียวกันท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์

ในระยะที่ 1 คือระยะของกรีก-โรมัน โบราณ แกนของความสัมพันธ์ที่ใช้ตัดสินไม่ได้อยู่ที่เพศและการประเมินการกระทำทางเพศว่าผิดหรือถูก หากอยู่ที่อายุและชนชั้น และการที่คนๆ หนึ่งจะเป็นผู้ชายอย่างเต็มตัวก็จะต้องสามารถมีเพศสัมพันธ์กับทั้งผู้ชาย ผู้หญิงที่มีอายุน้อยหรือมากได้หมด จึงจะถือว่าเป็นผู้ชายอย่างเต็มตัว โดยในวัฒนธรรมโบราณของกรีกก็ยังได้มีวัฒนธรรมที่เรียกว่า pederasty คือความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผู้ชายที่โตเต็มวัยและเด็กหนุ่มแรกรุ่น โดยนักวิชาการเรียกกันว่า “ความรักในเพศเดียวกันเชิงโครงสร้างทางอายุ” โดยผู้ที่อ่อนกว่ามักจะต้องรับบทเปรียบเสมือนกับ “ภรรยา” นอกจากนี้ชาวกรีกยังเห็นว่าการรู้ควรเป็นสิ่งที่สืบทอดไปในหมู่ผู้ชายเท่านั้น ต่อมาแนวความคิดดังกล่าวยังได้ถูกส่งต่อไปยังอาณาจักรโรมัน

แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากการแพร่หลายของศาสนาคริสต์ในอาณาจักรโรมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ศาสนาคริสต์ได้กลายเป็นศาสนาของอาณาจักรโรมันอย่างสมบูรณ์ ทางรัฐบาลกลางก็ได้เริ่มออกกฎหมายจำกัดคนรักเพศเดียวกัน ดังเช่น การห้ามขายผู้ชายไปเป็นโสเภณี นอกจากนี้ในช่วงนี้ความสัมพันธ์ของคนรักเพศเดียวกันยังถูกปรับเปลี่ยนจากความชื่นชอบส่วนตัวให้กลายเป็นเรื่องศีลธรรมและมันยังถูกจัด

ประเภทเป็น “ความปรารถนา” ไม่ใช่ “ความรัก” แต่อย่างไรก็ตามในระยะแรกที่ศาสนาคริสต์กลายเป็นศาสนาประจำชาติของชาวโรมัน สถานภาพทางกฎหมายของบุคคลที่มีความรักในเพศเดียวกันก็ยังไม่ได้ถูกต่อต้านอย่างเป็นทางการจนถึงศตวรรษที่ 6

หากแต่การต่อต้านของคนรักเพศเดียวกันจะเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในช่วงปลายยุคกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากพระราชบัญญัติแห่งโบโลญญา (The Bolonza Statute) ได้มีกฎหมายที่ต่อต้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันโดยการลงโทษถึงตาย เนื่องจากมีสาเหตุหลักคือการเกิดโรคระบาดคือกาฬโรค และเนื่องจากคนในสมัยกลางมีความรู้เกี่ยวกับการแพทย์น้อย คนจำนวนหนึ่งจึงคิดว่าเกิดจากการมีความสัมพันธ์ทางเพศที่ผิดธรรมชาติ จึงเกิดการลงโทษคนรักเพศเดียวกันด้วยการประหารชีวิตเป็นครั้งแรก

ในระยะต่อมาในทัศนเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันมีความเปลี่ยนแปลงไปเพราะเกิดการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งรวมไปถึงการปฏิวัติทางการแพทย์ ทำให้ภายหลังจากการปฏิวัติฝรั่งเศสประเทศฝรั่งเศสจึงเป็นประเทศแรกในยุโรปที่ไม่ถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันเป็นอาชญากรรม เนื่องจากนโยบายของฝรั่งเศสในช่วงนี้ต้องการเป็นรัฐปลอดศาสนา โดยคนกลุ่มนี้ได้โต้แย้งว่ามันเป็นสิทธิส่วนตัวหรือของสังคม ซึ่งไม่ควรจะถูกลงโทษแต่ควรจะต้องป้องกันโรค โดยในการปฏิวัตินี้เป็นจุดของการเริ่มเปลี่ยนการมองปัญหาสังคมต่างๆ จากปัญหาทางศาสนาให้เป็นปัญหาทางสุขอนามัย

ในช่วงศตวรรษที่ 18 ได้เกิดวัฒนธรรมย่อยของคนรักเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นพัฒนาการของเครือข่ายทางสังคมในช่วงของการก่อเกิดทุนนิยมซึ่งในช่วงนี้คนรักเพศเดียวกันต้องมีการปิดบังตัวเองจากสังคม โดยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันต้องการหลีกเลี่ยงจากระบบเครือญาติแบบคนรักต่างเพศ โดยคนกลุ่มนี้ได้สร้างรูปแบบใหม่โดยปราศจากโครงสร้างของอายุหรือเพศ และผู้คนพบปะกันโดยค้นหากันในโครงสร้างใหญ่ ไม่ใช่เพียงแต่ว่ามันมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอยู่ แต่เพราะความสนใจในคนรักเพศเดียวกัน โดยเครือข่ายของคนเหล่านี้มาจากทุกๆ ที่

กล่าวโดยย่อแล้ว พัฒนาการของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ก่อให้เกิดทางเลือกใหม่ของผู้คนที่จำกัดอยู่ในสังคมกสิกรรม ค่าแรงได้เปิดทางเลือกใหม่แก่ผู้คนที่จะเป็นอิสระจากที่ดินและการใช้ชีวิตแบบเก่า ทำให้การตัดสินใจในการแต่งงานไม่ได้ขึ้นสถานะทางเศรษฐกิจของสมาชิกในครอบครัวชายหรือสายตระกูล แต่ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของพวกเขาเอง การเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงทั้งชายและหญิง โดยผู้ชายสามารถที่จะเลือกใช้ชีวิตตามความพอใจได้เอง แต่สำหรับผู้หญิง การแต่งงานก็ยังคงมีความสำคัญในการแสวงหาความมั่นคงให้กับชีวิต แต่สำหรับผู้ชายเนื่องจากมีพันธะทางครอบครัวน้อยลงทำให้ผู้ชายที่ชื่นชอบผู้ชายสามารถที่จะค้นหาซึ่งกันและกันในสังคมเมือง ในที่สาธารณะ ซึ่งถูกสงวนไว้สำหรับผู้ชาย

ในกลางศตวรรษที่ 19 นักกฎหมาย “คาร์ล อูริช” (Karl Ulrichs) นักกฎหมายจากแฮนโนเวอร์ ได้เปิดประเด็นเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันในทางการเมืองและกฎหมาย โดยช่วงนั้นยุโรปได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติฝรั่งเศส โดยอูริชทำงานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับความนิยมมาก โดยอูริชเห็นว่าคนรักเพศเดียวกันเป็นสิ่งที่ติด

ตัวมาตั้งแต่เกิด เหมือนกับความถนัดซ้ายหรือเพดานปากแหว่ง โดยชายที่รักเพศเดียวกัน ถูกนำเสนอว่าเป็น “วิญญาณของผู้หญิงที่อยู่ในร่างกายของผู้ชาย”

โดยความคิดดังกล่าวนี้ทำให้ทฤษฎีของอูลริช ซึ่งแต่เดิมเป็นความพยายามที่จะเรียกร่องสัณฐานกลายเป็นโรคที่จะต้องรักษา อันเป็นการปิดศตวรรษของการทดลองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ยา การช็อตด้วยไฟฟ้า การทำให้พิการ หรือแม้แต่การรักษาทางจิตวิทยา

ทำให้ในปี 1896 ได้เกิดวารสารที่เกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันเป็นครั้งแรกคือ “Der Eigne” แพคนส์ได้กล่าวว่าการเป็นคนรักเพศเดียวกันเป็น “สภาวะผิดปกติธรรมดาภายในส่วนลึก” และเป็นเพศที่อยู่ระหว่างความเป็นชายและหญิงอย่างสุดขั้ว นอกจากนี้เขายังได้กล่าวโจมตีทฤษฎีว่าการเป็นคนรักเพศเดียวกันคือความป่วยไข้ว่ามึนคือ “อคติ” ทางแพทย์ และยังได้สนับสนุนให้มีการแก้ไข “ย่อหน้าที่ 175” ที่พูดถึงการมีเพศสัมพันธ์ของเพศเดียวกันว่าผิดกฎหมาย

ต่อมาในเยอรมันช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งเข้าสู่การเป็นสาธารณรัฐไวมาร์แม็คเนส แฮ็ดพิว ได้ก่อตั้ง “สถาบันเพศศึกษา” ซึ่งเป็นสถาบันที่เป็นศูนย์กลางของการศึกษาเพศศึกษาในโลก อันมีหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแต่งงานและหน้าที่การงาน การรักษาอาการโรค การวางแผนครอบครัว เพศศึกษา และการรักษาทางกายภาพ โดยมีห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ ของชีววิทยา สังคมวิทยาและวัตถุทางชาติพันธุ์ หากแต่ว่าโครงการดังกล่าวก็มักจะถูกปราบปรามโดยคณะกรรมการเซ็นเซอร์

นอกจากนี้ในเบอร์ลินยังมีคลับและบาร์สำหรับชาวเลสเบียน ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดอย่างยิ่งกับองค์กรชายรักชายตลอดช่วงสาธารณรัฐไวมาร์ แต่ในความเป็นจริงขบวนการเคลื่อนไหวของคนรักเพศเดียวกันถูกปิดบังและเผชิญกับการข่มขู่และการล่วงละเมิดอย่างเป็นระบบ

ต่อมาความรุ่งเรืองของวัฒนธรรมคนรักเพศเดียวกันในเยอรมนีก็ต้องสิ้นสุดลงเมื่อเผชิญกับการเรืองอำนาจของพวกนาซี เนื่องจากพวกนาซีได้ต่อต้านคนรักเพศเดียวกันอย่างรุนแรง เพราะเห็นว่าคนกลุ่มนี้ไม่ได้เป็นพวกรักชาติ เนื่องจากไม่สามารถผลิตเผ่าพันธุ์ที่สูงส่งของชนเผ่าอารยันได้ ดังนั้นสถาบันเพศศึกษาจึงถูกปิดหนังสือจำนวนมากถูกเผาโดยพวกเกสตาโป ต่อมาพวกนาซีเริ่มล้างบางกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ทำให้คนกลุ่มนี้จำนวนมากหลบหนีออกจากเยอรมนี โดยฮิตเลอร์ต่อต้านคนรักเพศเดียวกันอย่างรุนแรงมากจนกระทั่งเขากำจัดสมาชิกพรรคนาซีที่เป็นคนรักเพศเดียวกันออกไป โดยพรรคนาซีมีความคิดว่าเยอรมันมีแผนที่จะสร้าง “เชื้อชาติที่ยิ่งใหญ่” โดยชายรักเพศเดียวกันที่ไม่สามารถจะเปลี่ยนรสนิยมทางเพศของตนเองจะต้องถูกเข้าค่ายแรงงาน

ในการนี้คนรักเพศเดียวกันในเยอรมันกว่า 1 ล้านคนได้กลายเป็นเป้าหมาย กว่า 100,000 คนถูกจับและ 50,000 คนกลายเป็นนักโทษ แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มเลสเบียนกลับไม่ได้ถูกกดขี่ เนื่องจากสังคมเห็นว่าเป็นการง่ายกว่าที่จะเปลี่ยนพวกเธอให้เป็นรักต่างเพศ โดยมีการประมาณการถึงชาวเกย์ที่ถูกคุมขังในค่ายกักกันประมาณ 5000-15,000 คน เสียชีวิตโดยถูกสังหารเป็นจำนวนมากคิดเป็นร้อยละมากกว่าชาวยิวเสียอีก

หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มเกิดกลุ่มเพื่อสิทธิของคนรักเพศเดียวกัน ซึ่งถูกก่อรูปขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ดังเช่น กลุ่มCOC ในเนเธอร์แลนด์ และกลุ่ม Forbundet 1948 ในเดนมาร์ก โดยมีจุดประสงค์หลัก 2 ประการ คือ เพื่อต้องการที่จะปลดปล่อยสังคมและต้องการที่จะสร้างวัฒนธรรมและการพักผ่อนสำหรับชาวเกย์และเลสเบียน ในการปลดปล่อยสังคมได้มุ่งเน้นไปที่การแก้ไขบทบัญญัติที่ 248 ในกฎหมายอาญาของดัชท์ ที่กล่าวว่า การมีเพศสัมพันธ์กับคนรักเพศเดียวกันที่มีอายุระหว่าง 16-21 ปี จะได้รับการลงโทษทางกฎหมายโดยการจำขังเป็นเวลา 1 ปี โดยในสหรัฐก็ยังได้เกิดสมาคมแมตตาชิน (Mattachine Society) โดย เฮนรี เฮลย์ โดยมีอุดมการณ์หลักคือสิทธิมนุษยชนเสรีนิยม

แต่อย่างไรก็ตาม ขบวนการสิทธิของชาวเพศที่แตกต่างก็ได้ถึงจุดปะทุเมื่อ เกิดเหตุการณ์จลาจลที่สโตนวอลล์ อันเป็นหมุดหมายที่สำคัญที่สุดของประวัติศาสตร์คนรักเพศเดียวกัน โดยในทศวรรษที่ 50-60 สังคมยังเปิดกว้างต่อคนรักเพศเดียวกันน้อยมาก โดยในต้นทศวรรษที่ 1960 มีการรณรงค์ให้กำจัดบาร์เกย์ในมหานครนิวยอร์ก เนื่องจากท่านกล่าวถึงลักษณะของการเตรียมงานเวิร์ลแฟร์ โดยบาร์สโตนวอลล์มีเจ้าของคือองค์กรอาชญากรแห่งเจนัว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นบาร์สำหรับชาวเกย์จะเดินร่ากันเท่านั้น อันต่อมาได้กลายเป็นคลับยอตนิยมของคนรักเพศเดียวกัน โดยมีตำรวจเข้ามาค้นในบาร์นี้อย่างประปราย

อย่างไรก็ตาม การจับกุมของตำรวจก็ได้เกิดขึ้นในเดือนมิถุนายน 1969 ซึ่งผู้จัดการของบาร์คิดว่ามันเกิดจากการให้เงินตำรวจอย่างไม่เพียงพอ จากเหตุการณ์นี้นักประวัติศาสตร์บางท่านได้ให้ข้อมูลว่า การกวาดจับเกิดจากเจ้าของสโตนวอลล์ต้องการเบิ้ลเกิ้ลลูกค้าที่ร่ำรวย โดยเฉพาะลูกค้าที่ทำงานในสถาบันการเงิน ในที่สุดตำรวจก็จับกุมตัวผู้เข้ามาเที่ยวในคลับและส่งสถานีตำรวจ แต่จากเหตุการณ์นี้ ทำให้ความอดทนของคนรักเพศเดียวกันถึงขีดสุด

โดยผลกระทบของเหตุการณ์ดังกล่าวคือ ในปี 1970 ได้เกิดการเดินขบวน Gay Pride ซึ่งการเดินขบวนดังกล่าวก็ได้แพร่กระจายไปอีกในหลายๆ เมือง ดังนั้นเหตุการณ์สโตนวอลล์จึงกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่สุดของขบวนการสิทธิของคนรักเพศเดียวกัน จากเหตุการณ์นี้ทำให้ขบวนการสิทธิของชาวเพศเดียวกันมีความหลากหลายมากขึ้น ต่อมาในทศวรรษที่ 1980 ก็ได้เกิด “วัฒนธรรมของคนรักเพศเดียวกัน” อันปรากฏอย่างเด่นชัด ดังเช่น การริเริ่มใช้คำว่า “Queer” และ “LGBT” ซึ่งเป็นการนิยามว่าตนเองคือชนกลุ่มน้อย ในด้านสังคม เริ่มมีการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมในหมู่เพศที่หลากหลาย ดังเช่น ด้านกีฬา เริ่มมีกีฬา Gay Game ในปี 1982 ที่ซานฟรานซิสโก ส่วนทางด้านภาพยนตร์ ก็เริ่มมีภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันมากยิ่งขึ้น ดังเช่นภาพยนตร์เรื่อง “Kiss of the Spider woman” ในปี 1985 ทางด้านเพลงในทศวรรษดังกล่าว ก็ได้เกิดวงดนตรีที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนรักเพศเดียวกัน ดังเช่น “The Village People”

จากสภาวะสังคมดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงการเปิดกว้างทางสังคมมากยิ่งขึ้น จนทำให้ขบวนการประชาสังคมในเดนมาร์ก เรียกร้องกฎหมาย “การครองคู่” (Civil Union) ของคนเพศเดียวกัน จนมีการกดดันให้รัฐบาลจากพรรคการเมือง Conservative ไยอมรับกฎหมายนี้

เอกสารอ้างอิง

- เทอดศักดิ์ ร่มจำปา .(2545). วาทกรรมเกี่ยวกับ “เกย์”ในสังคมไทย พ.ศ. 2508-2542. วิทยานิพนธ์ สาขาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอกสารอัดสำเนา.
- เพลโต้. (2558). บทสนทนาของเพลโต้. แปลโดยสมบัติ จันทรวงศ์ กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- Betteridge, Thomas. (2002). Sodomy in Early Modern Europe. Manchester: Manchester University Press.
- Biggar Nigel and Rufas Black. Ed (2000). The Revival of Nature Law Philosophy, Theological and Ethnical Response to the Finnis Grisez School. Aldershot: Ashgate Press.
- Boswell, John. (1980). Christianity, Social Tolerance and Homosexuality. Chicago: University of Chicago Press.
- Carter, David. (2004). Stonewall: The Riot that sparked the Gay Revolution. New York: Macmillan.
- Cushman, Sarah. (2017). Homosexual the Holocaust Encyclopedia. ABC-CLIO.
- Dover, Kenneth J. 1978. Greek Homosexuality. Cambridge Mass: Havard University Press.
- Duberman Martin B. (1993) Stonewall. New York: Dutton.
- Gay Left Collective. (1980). Homosexual: Power&Politics. London: Allison and Busby.
- Harris, Deniel. (1997). The Rise and Fall of Gay Cultural. New York: Ballantine Books.
- Hart, John., Richardson, Diane. (1981). The Theory and Practice of Homosexuality. London: Routledge&Kegan Paul.
- Heinz Heger. (1994). The Man with the Pink Triangle: the True life and Death Story of Homosexual in the Nazi Death Camps Boston:Alyson Books.
- Herd, Gilbert. (1990). Third Sex, Third Gender: Beyond Sexual Dimorphism in Culture and History. New York :Zone Books.
- Hexma Gert . (1995). Gay Men and Sexual History of the Political Left. New York : Harrington Park Press.
- Ovid. (2008).. Methamophose. Translated by A. D. Melville; Oxford: Oxford University Press.
- Plummer, Kenneth.(1981).The Making of Modern Homosexual. London: Hutchinson.
- Rictor, Norton. (1997). The Myth of Modern Homosexual: Queer History and Search for Cultural Unity.London: Cassell.
- Seabrook, Jeremy. (1976). A Lasting Relationship: Homosexual and Society. London: Allen Lane.
- Spenser, Collin. (1996). Homosexuality : a History. London: Fourth Estate.

เว็บไซต์

"Archived copy". Archived from [the original](#) on 2016-07-14. Retrieved 2016-05-25) Jefferson, Thomas. 1776. https://www.loc.gov/resource/mtj1.001_0545_0548/?st=gallery.

<https://web.archive.org/web/20140930123537/>

<https://www.imdb.com/title/tt0089424>, 2560

Leviticus < <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Leviticus+1&version=NIV> >

Retrieved 2018-05-25

[Persecution of Homosexuals in the Third Reich](#)". www.usmmm.org. 2018

Rex Wocker <https://www.thestranger.com/seattle/Content?oid=249273> , 2007

Sheila Rules , New York times, <http://www.nytimes.com/1989/10/02/world/rights-for-gay-couples-in-denmark.html>, 1989

Tatchell, Peter. the Guardian. <

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jul/06/pride-changed-world-lgbt-people-protest>> Retrieved 15 2018

"US Charts". [Billboard](#). Prometheus Global Media. Retrieved February Retrieved 15, 2018.)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของ
นักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT)
Marketing mix factors affecting domestic travel decisions among LGBT Thai tourists

ณัฐรินทร์ ปรีวงศ์กุลธร, วิลาสินี เขมะปัญญา, และพัชรรัฐ วันเรืองโชค

Nuttharin Pariwongkhunthorn, Vilasinee Khemapanya and Pacharat Wanrungchok

การจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Tourism and Hotel Management Lecturer, College of Management, University of Phayao.

Faculty of Management Sciences Lecturer, Dhonburi Rajabhat University.

Email: un_murda@hotmail.com, siriporn.pr@up.ac.th, vilak70@gmail.com

Received July 2, 2021, & Revise September 5, 2021 & Accepted December 3, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) 2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ได้แก่ ข้อคำถามจำนวน 2 ส่วน กลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 325 คน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนมาก ช่วงอายุ 20 – 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาทต่อเดือน มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ เดินทางด้วยการขนส่งทางอากาศ เลือกสถานที่พักแรมที่เป็นเครือโรงแรมของต่างชาติ เดินทางพร้อมกับคนรัก ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 2-3 วัน ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อวัน 1,001 – 2,000 บาท และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.12 ในขณะที่ปัจจัยด้านกระบวนการส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางน้อยที่สุด ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ ด้านอายุ และด้านการศึกษา ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย

Abstract

The objectives of this research were 1) To study personal affecting the decision to travel within the country of LGBT Thai tourists. 2) To study the marketing mix factors affecting the decision to travel within the country of LGBT Thai tourists. The research was quantitative research. The research was quantitative research. The research instrument was a questionnaire which consisted of 2 parts of a questionnaire, a sample population of 325 people. The results of the study found that most of the respondents were between 20-30 years of age with bachelor's degree. Occupational employees of private companies Average monthly income 15,001 - 20,000 baht per month It has the purpose of traveling in the form of historical tourism and special interests. travel by air transport Choose a hotel that is a foreign hotel chain. travel with Lovers, travel time 2-3 days, average daily expenses 1,001 – 2,000 baht, and marketing mix factors affecting the decision to travel within the country of LGBT Thai tourists. (LGBT) the most was the tourism goods and services factor with an average of 4.12, while the process factor affecting travel decision-making the least. As for the hypothesis testing results, it was found that the personal were different, including age factor and education The effect on the marketing mix factors used in domestic travel decisions among LGBT Thai tourists with the statistical significance level of 0.05. Keywords: Marketing mix factors, Thai gender diverse group

บทนำ

นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) เป็นกลุ่มตลาดที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีอำนาจในการซื้อสูง และเป็นกลุ่มตลาดใหม่ที่สามารถครองส่วนแบ่งทางการตลาดท่องเที่ยวถึง ร้อยละ 10 (Ersoy et al., 2012) โดยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) มีการใช้จ่ายสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้จ่ายด้านความบันเทิง เช่น การชมภาพยนตร์ หรือการแสดงดนตรี การใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวในระยะยาว (Community Marketing & Insights (CMI), 2014) จากข้อมูลของ LGBT-Capital.com พบว่า ประชากร LGBT ทั่วโลกมีทั้งหมด 483 ล้านคน เอเชียมีทั้งหมด 288 ล้านคน หรือ 60% จากทั้งหมดทั่วโลก ซึ่งไทยเป็นอันดับ 4 มีจำนวน LGBT มากถึง 4 ล้านคน ไม่รวมบุคคลที่ไม่ยอมเปิดเผยเพศสภาพ โดยมีอัตราการรายได้รวมสูงถึง 5 หมื่นล้านบาท

ดอลลาร์ หรือ 1.7 ล้านล้านบาท ในปี 2559 และนอกจากนี้ ยังเป็นกลุ่มตลาดที่มีความภักดีต่อแบรนด์สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มลูกค้ากลุ่มอื่น ๆ (กนกกาญจน์ กานเกตุ, 2562)

ในขณะเดียวกันประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศในโลกที่เปิดกว้างในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) (Waite, 2006) จะเห็นได้จากหนังสือการท่องเที่ยวเพื่อกลุ่ม (LGBT) (Spartacus International Gay Guide) ได้กล่าวว่า ประเทศไทยเปรียบเสมือน “สวรรค์ของกลุ่มนักท่องเที่ยว (LGBT)” ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในการไปเยือน ได้แก่ เขตพื้นที่สุขุมวิท สีลม รัชดาภิเษก เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่สีลมที่นอกจากจะมีสถานบันเทิงให้บริการมากมาย ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่ วัดพระศรีมหาอุมาเทวี เทวสถานที่พึ่งทางจิตใจที่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ให้ความสำคัญ (Community Marketing & Insights (CMI), 2014)

แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจที่จะให้บริการทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าว อีกเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ยังพบว่ายังมีอยู่น้อยมากส่งผลทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถมีข้อมูลที่นำมาประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าว (ปิยะฉัตร ปวงนิม จิราทัศน์ รัตนมณีฉัตร และ นิติบดี สุขเจริญ, 2560)

ดังนั้นจากเหตุผลในข้างต้น จึงเป็นสาเหตุทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ซึ่งเป็นกลุ่มตลาดทางการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเติบโตสูง และมีอำนาจในการใช้จ่ายทางการท่องเที่ยวสูง และมีความภักดีต่อแบรนด์ อันจะนำไปสู่การเดินทางท่องเที่ยวซ้ำ โดยทำการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 Ps เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ทางการตลาดท่องเที่ยวหรือการบริการให้เหมาะสม ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) อันจะนำไปสู่การสร้างภาพพจน์ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ และก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวซ้ำหรือกลับมาใช้บริการซ้ำ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในความสัมพันธ์ทางธุรกิจท่องเที่ยวและบริการในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

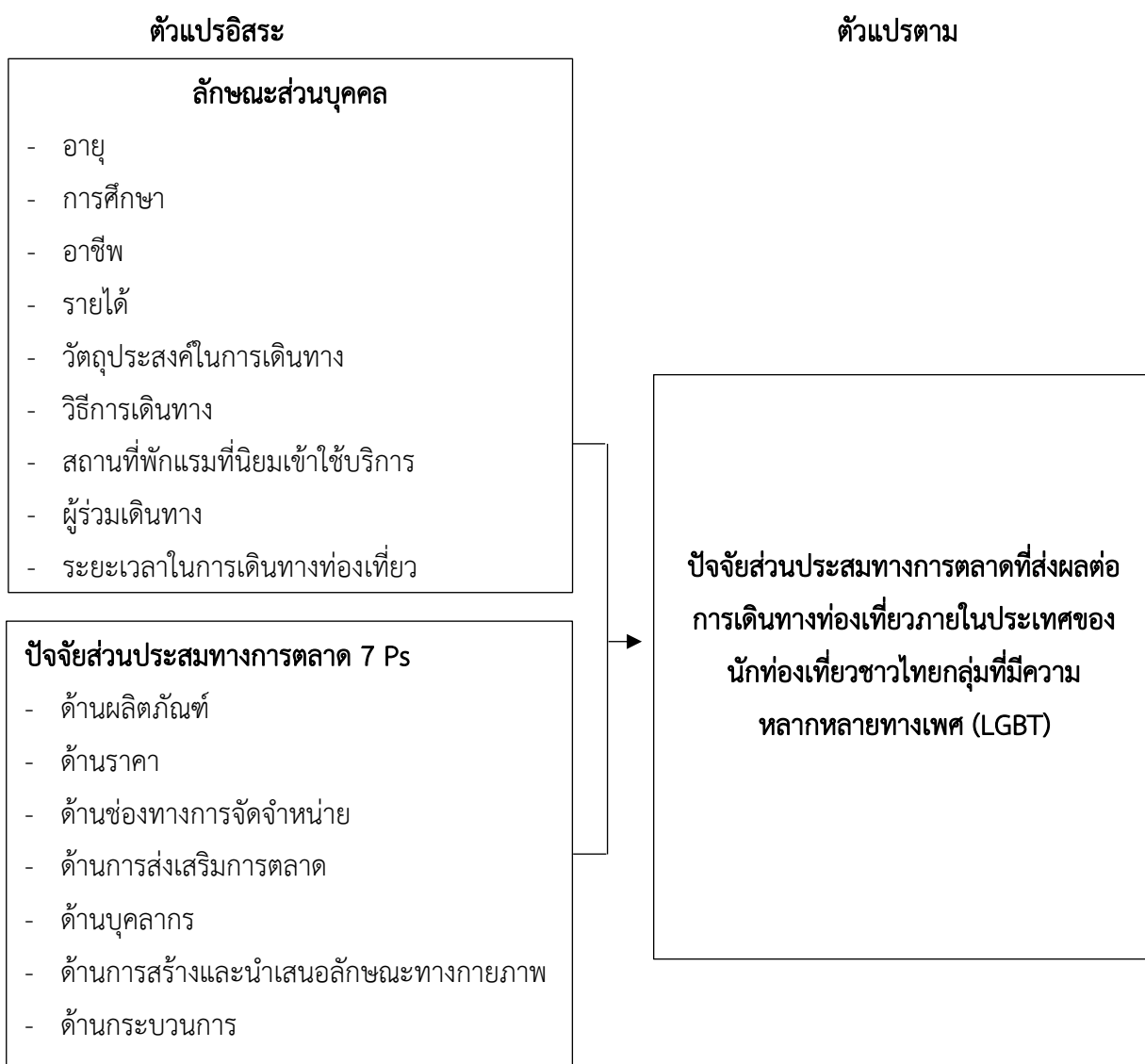
1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT)

2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) แตกต่างกัน

กรอบการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีแนวทางในการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยของ (Cochran, W.G.,1953) จำนวน 325 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยพื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ สโมสรสุขุมวิท รัชดาภิเษก เนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ (TAT Review, 2563 สือออนไลน์) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi stage sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 คัดเลือกประชากรแบบเจาะจง โดยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่ม (LGBT) เท่านั้น

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก โดยเลือกเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่ม (LGBT) ที่สะดวกและยินดีให้ข้อมูลระหว่างที่เก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษา

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ วัตถุประสงค์ในการเดินทาง วิธีการเดินทาง สถานที่พักแรมที่นิยมเข้าใช้บริการ ผู้ร่วมเดินทาง และระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว โดยมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

2. คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่ 5 ระดับ คือ ตั้งแต่น้อยสุด คือ 1 จนถึง ระดับมากที่สุด คือ 5

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงและชัดเจนของเนื้อหาในแบบสอบถามด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อ โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อโดยส่วนมากมากกว่า 0.5 ขึ้นไป IOC (Item-Objective Congruence) ซึ่งผู้วิจัยได้นำเนื้อหาแบบสอบถามข้อที่ได้ค่าน้อยกว่า 0.5 กลับไปปรับปรุงแก้ไขและนำตรวจสอบอีกครั้งจนข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องมากกว่าข้อละ 0.5 แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างการ

วิจัย 30 คน จากนั้นนำข้อมูลไปตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach ได้เท่ากับ 0.794 ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามากกว่า 0.70 จึงถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ One-Way ANOVA เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบค่าความแตกต่างที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้วัตถุประสงค์ในการเดินทาง วิธีการเดินทาง สถานที่พักแรมที่นิยมเข้าใช้บริการ ผู้ร่วมเดินทาง และระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว โดยกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งในกรณีที่ผลการวิจัยที่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe method

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1

ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวกลุ่ม (LGBT) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนมาก ช่วงอายุ 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.10 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 70.20 โดยประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 35.40 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 52.0 โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 34.80 นิยมเดินทางด้วยการขนส่งทางอากาศ คิดเป็นร้อยละ 30.20 เลือกสถานที่พักแรมที่เป็นเครือโรงแรมของต่างชาติ คิดเป็นร้อยละ 47.70 เดินทางกับคนรัก คิดเป็นร้อยละ 61.80 ใช้ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 45.80 ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อวัน 1,001 – 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 58.80

ตารางที่ 1 สรุปผลการศึกษาร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวกลุ่ม (LGBT)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ร้อยละ
อายุ 20 – 30 ปี	63.10
ระดับการศึกษาปริญญาตรี	70.20
อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน	35.40
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 20,000 บาทต่อเดือน	52.00

วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ	34.80
เดินทางด้วยการขนส่งทางอากาศ	30.20
สถานที่พักแรมที่เป็นเครือโรงแรมของต่างชาติ	47.70
เดินทางกับคนรัก	61.80
ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 2-3 วัน	45.80
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อวัน 1,001 – 2,000 บาท	58.80

ส่วนที่ 2

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) อยู่ในระดับปานกลาง มีระดับค่าเฉลี่ย 3.65 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.12 รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ค่าเฉลี่ย 3.80 ด้านส่งเสริมการตลาด ค่าเฉลี่ย 3.78 ด้านบุคคล ค่าเฉลี่ย 3.62 ด้านราคา ค่าเฉลี่ย 3.57 ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.38 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการ ค่าเฉลี่ย 3.32 ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังนี้

1) ด้านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) คือ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ แปลกใหม่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.67 รองลงมาสถานที่ท่องเที่ยวเหมาะกับการกระชับความสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย 4.13 แหล่งท่องเที่ยวมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ ค่าเฉลี่ย 3.99 ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน ค่าเฉลี่ย 3.94 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวมีสภาพที่ใช้งานได้ดี เช่น ห้องน้ำ รถโดยสารจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.89 ตามลำดับ

2) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) คือ ซื้อบริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.98 รองลงมาคือ ซื้อบริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านตัวแทนจำหน่าย ค่าเฉลี่ย 3.77 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ซื้อบริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านแค็ตตาล็อก ค่าเฉลี่ย 3.64 ตามลำดับ

3) ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) คือ จัดแคมเปญการท่องเที่ยวที่ให้สิทธิพิเศษในการลดราคา บริการสิทธิพิเศษในโอกาสและช่วงวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.54 รองลงมาคือ มีการจัดแพ็คเกจการเดินทางที่น่าสนใจ คู่แข่งกับราคา ค่าเฉลี่ย 3.79 มีการโฆษณาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่น่าสนใจผ่านสื่อต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย ค่าเฉลี่ย 3.53 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการออกบูธเพื่อนำเสนอสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ค่าเฉลี่ย 3.25 ตามลำดับ

4) ด้านบุคลากร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) คือ พนักงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่ตนจะนำเสนอขาย และสามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.86 รองลงมาคือ พนักงานที่ให้บริการเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ค่าเฉลี่ย 3.81 ความเป็นมิตรของคนในแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน ค่าเฉลี่ย 3.59 พนักงานที่ให้บริการในธุรกิจการท่องเที่ยวมีอัธยาศัยดี สุภาพ ในการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 3.51 พนักงานที่ให้บริการในธุรกิจการท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ค่าเฉลี่ย 3.47 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พนักงานที่ให้บริการในธุรกิจการท่องเที่ยวแต่งกายเหมาะสมกับประเภทของธุรกิจ ค่าเฉลี่ย 3.46 ตามลำดับ

5) ด้านราคา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) คือ ราคาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับคุณภาพการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.02 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ราคาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมีความหลากหลายให้เลือกใช้บริการ ค่าเฉลี่ย 3.11 ตามลำดับ

6) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) คือ แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่สะอาด สวยงาม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.71 รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวมีระบบดูแลด้านความปลอดภัยที่มีคุณภาพ ค่าเฉลี่ย 3.52 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวมีความทันสมัย ค่าเฉลี่ย 3.41 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพดีพร้อมใช้งาน ค่าเฉลี่ย 2.88 ตามลำดับ

7) ด้านกระบวนการ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดความรวดเร็ว และถูกต้องในการให้บริการ

มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3.62 รองลงมาคือ จุดบริการนักท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.37 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน ค่าเฉลี่ย 2.97 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 Ps	ร้อยละ
ด้านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว	4.12
ด้านราคา	3.57
ด้านช่องทางการจำหน่าย	3.80
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.78
ด้านบุคลากร	3.62
ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ	3.38
ด้านกระบวนการ	3.32
รวมทั้งหมด	3.65

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ด้านอายุ พบว่า อายุของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ แตกต่างกัน เนื่องจากค่า Sig เท่ากับ .04 ซึ่งน้อยกว่า .05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe method พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) ที่มีอายุ 20 – 30 ปี มีความคิดเห็นต่อด้านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวแตกต่างกันในด้านการซื้อบริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์แตกต่างกับกลุ่มที่มีอายุในช่วงอื่น ๆ ส่วนตัวแปร อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ด้านการศึกษา พบว่า การศึกษาของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ แตกต่างกัน เนื่องจากค่า Sig เท่ากับ .02 ซึ่งน้อยกว่า .05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe method พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) ที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวมีสภาพที่ใช้งานได้ดี เช่น ห้องน้ำ รถโดยสารจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ในขณะที่

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อซื้อบริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ และซื้อบริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านตัวแทนจำหน่ายแตกต่างกันกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท และระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบดูแลด้านความปลอดภัยที่มีคุณภาพแตกต่างกันกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ด้านอาชีพ พบว่า อาชีพของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากค่า Sig เท่ากับ .56 ซึ่งมากกว่า .05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ด้านรายได้ พบว่า รายได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากค่า Sig เท่ากับ .80 ซึ่งมากกว่า .05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีช่วงอายุ 20 – 30 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 20,000 บาทต่อเดือน มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ นิยมเดินทางด้วยการขนส่งทางอากาศ เลือกสถานที่พักแรมที่เป็นเครือโรงแรมของต่างชาติ สอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2546) ที่กล่าวว่า สินค้าที่นำเสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กนกกาญจน์ กานเกตุ (2562) ที่กล่าวว่ากลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) จะมีความภักดีต่อแบรนด์สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มลูกค้ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว คือ 2-3 วัน ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อวัน 1,001 – 2,000 บาท เดินทางกับคนรักสอดคล้องกับ วิจิต อุ๋อัน (2557) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคโดยตรงคือ กลุ่มของคนในครอบครัว คู่รัก และสอดคล้องกับ ประมะสตะเวทิน (2539: 106) ที่กล่าวว่า ประชากรจะมีกิจกรรมและการดำเนินชีวิตทั้งใช้เวลาว่างแตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ วีรพล สุขศรีพานิช (2557) ที่มีความเห็นว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศ (Lesbian Gay Bisexual and Transgender: LGBT) ประเทศไทยมี

ศักยภาพในการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก แต่ยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้มากเท่าที่ควร เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจที่จะจัดบริการการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้ตรงกับความต้องการ อีกทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) พบว่ายังมีอยู่น้อยมาก เป็นผลให้ฝ่ายกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านโรงแรมยังขาดความเข้าใจในความคาดหวังและพฤติกรรมของ ผู้บริโภคกลุ่มนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) มากที่สุด ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541, หน้า 337-339) ที่กล่าวว่า ผลลัพธ์เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการ สอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2546) ที่กล่าวถึงกระบวนการการทำงานจะส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดของลูกค้าได้ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ ด้านอายุ และด้านการศึกษา ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) ที่มีอายุ 20 – 30 ปี มีความคิดเห็นต่อด้านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวแตกต่างกันในด้านการซื้อบริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์แตกต่างกับกลุ่มที่มีอายุในช่วงอื่น ๆ สอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2552) ที่กล่าวถึงกลุ่มของผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกันจะมี ความต้องการด้านสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) ที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวมีสภาพที่ใช้งานได้ดี เช่น ห้องน้ำ รถโดยสารจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความหลากหลายทางเพศชาวไทย (LGBT) ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อซื้อบริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ และซื้อบริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวผ่านตัวแทนจำหน่ายแตกต่างกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท และระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวมีระบบดูแลด้านความปลอดภัยที่มีคุณภาพแตกต่างกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท สอดคล้องกับ Mill และ Morrison (1992) ที่ได้กล่าวว่า ระดับการศึกษาส่งผลกระทบต่อประเภทของกิจกรรมที่เลือกทำในเวลาว่าง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันและดึงดูดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) โดยเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเลสเบี้ยน กลุ่มผู้ชายที่ชอบผู้ชายด้วยกัน กลุ่มที่ชอบที่ชอบทั้งผู้ชายและผู้หญิง กลุ่มบุคคลข้ามเพศ

2. งานวิจัยในอนาคตอาจมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ กานเกตุ. (2562). **เจาะตลาด LGBT กับ สืบตัวอย่างจากแบรนด์ดัง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2563 จาก <https://stepstraining.co/trendy/10-case-study-lgbt-marketing-campaign>
- ณัฐรินทร์ ปรีวงศ์กุลธร, เสรี วงษ์มณฑา, ชุชนะ เตชะคณา และชวลีย์ ณ ถกลาง. (2564). **แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาคร**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. 9(1). 185-201.
- TAT Review, 2563. (2563). **LGBT Tourism: Thailand as a vagaytion**. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2563 จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article/vagaytion/>
- TAT Tourism Journal. **ฉ.3 ก.ค ก.ย. 2557**. เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.etatjournal.com/web/menu-download-zone/menu-dl-etatjournal/64-cate-download-zone/cate-dl-etatjournal/595-dl-tatjournal-32557>
- ปิยะฉัตร ปวงนิม, จิราทัศน์ รัตนมณีฉัตร และ นิติบดี สุขเจริญ. (2560). **แนวทางในการสร้างโอกาสทางการตลาดจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศ สำหรับธุรกิจโรงแรม**. วารสารศิลปกร. 10(3). 2455-2471.
- ประมะ สตะเวทิน. (2539). **การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์.
- วิชิต อ้วน. (2550). **การวิจัยและการสืบค้นข้อมูลทางธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: พรินท์แอนด์มี ประเทศไทย.
- วีรพล สุขศรีพานิช. (2557). **“กลุ่ม LGBT กับการท่องเที่ยวไทยในเวทีการท่องเที่ยวโลก งาน IBT 2014.”**
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, สุดา สุวรรณภิรมย์, ขวลิท ประภาวนนท์ และสมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. (2541). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, งามอาจ ปะพานิช และปริญ ลักษิตานนท์. (2546). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: บริษัทซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2552). **การบริหารการตลาด**. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- Mill, R. C. & Morrison, A. M. (1992). **The tourism system (2nd ed.)**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Waitt, G. (2006). **“Gay Tourism: Culture and Context.”** The Haworth press inc. 10 Binghamton NY 1390-1580. pp. 182-183.

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อความต้องการดูแลผู้สูงอายุ กรณีศึกษา จังหวัดชุมพร
Personal Factors of Elderly Caregivers Affecting Elderly Care Needs: A Case Study of
Chumphon Province

ภัทภูมิ ชี้เจริญ, และ พรพรหม สุธาทร

Pornprom Suthatorn and Pornprom Suthatorn

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุสิตธานี

Master of Business Administration, Dusit Thani College

Email : p.suthatorn@gmail.com

บทคัดย่อ

การดูแลผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญสำหรับทุกครอบครัวในปัจจุบัน เพราะประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปีพ.ศ.2564 ด้วยจำนวนผู้สูงอายุที่มีมากขึ้น ทำให้สถานดูแลผู้สูงอายุเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการดูแลผู้สูงวัยที่กำลังได้รับความสนใจมากขึ้นตามไปด้วย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ปัญหาสุขภาพ และความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างคือผู้ที่มีผู้สูงอายุอาศัยภายในบ้านจำนวน 400 คนในจังหวัดชุมพร งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบประเมินตนเองด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีร้อยละ (Percentage) การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independent sample t-test) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกัน ปัญหาสุขภาพที่ต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกัน และความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันที่แตกต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกัน ผลจากการวิจัยนี้นอกจากเพิ่มองค์ความรู้ให้กับวรรณกรรมด้านสถานดูแลผู้สูงอายุ ยังทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารของสถานดูแลผู้สูงอายุนั้นเข้าใจถึงความต้องการของผู้บริโภค และสามารถนำผลลัพธ์ไปปรับใช้ในการดำเนินธุรกิจได้อย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองต่อรูปแบบสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ, ผู้ดูแลผู้สูงอายุ, จังหวัดชุมพร

Abstract

Elderly care is a critical issue for all families because Thailand will become an ageing society in 2021. Due to increasing numbers of aging people, elderly nursing homes are becoming increasingly popular as the population of the elderly population grows. The objectives of the research were to study the difference of personal factors, health problems, and the activities of daily living with elderly care needs. The participants were 400 people who have elderly relatives in their family. This is a quantitative study in which convenience sampling was used to select samples from the population. Data was collected using self-administered questionnaires. The results of the analysis using percentages, independent sample t-tests, and one-way ANOVA revealed that the difference of personal factors affected differently elderly care needs among the sample, the different of health problems information affected differently elderly care needs among the sample, and the different of health activities of daily living affected differently elderly care needs among the samples. The findings of this study not only contributed to the literature on elderly nursing homes, but also assisted entrepreneurs and managers in that industry in understanding consumer demands, which could then be applied to practical implications for effectively responding to the changing social pattern.

Keywords: elderly, Elderly caregivers, Chumphon province

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วในปัจจุบัน (ปัทยา ยมศิริ และ ศรดา สมพอง, 2563) เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากคำจำกัดความที่ว่าสังคมผู้สูงอายุคือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวนมากกว่า 10% หรือมีประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 7% (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556) เมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประเทศไทยจึงควรเตรียมการเพื่อรองรับ โดยเมื่อมีคนแก่หรือคนชรามากขึ้น สัดส่วนคนทำงานลดลง ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการทำงานและไม่มีรายได้ ที่สำคัญอย่างยิ่งเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายยิ่งเสื่อมถอยลง ปัญหาด้านสุขภาพก็จะตามมา การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องสำคัญของการจัดการสุขภาพของผู้ดูแลที่ต้องให้ความสำคัญว่าการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่ดีต้องคำนึงถึงการให้ความดูแลที่ถูกสุขลักษณะภายใต้การปฏิบัติที่เหมาะสมและมีสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการดูแลสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อฟื้นฟูสุขภาพทั้งภายในและภายนอกร่างกายของผู้สูงอายุ

(ขวัญสุมาณา พินราช, 2561) ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกดีต่อตนเอง ครอบครัว และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุจึงครอบคลุมถึงอารมณ์ จิตวิญญาณ พันพู่ทางกายภาพและหรือสังคมที่ทำให้ผู้สูงอายุสามารถสร้างความสมดุลในชีวิต และมีความสุขกายและสุขใจมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างแท้จริง (Pusdorn et al., 2012; Jukravalchaisri et al., 2013) จากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ สถานดูแลผู้สูงอายุจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบันโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ สถานดูแลผู้สูงอายุหมายถึงสถานบริการที่ไม่ใช่โรงพยาบาล มีการให้บริการที่พำนักรักษาและบริกรยาให้แก่ผู้สูงอายุที่ไม่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์อย่างเป็นประจำ โดยทั่วไปจะครอบคลุมการให้บริการที่พักค้างคืน อาหาร การดูแลความสะอาดเสื้อผ้าและที่พำนัก ตลอดจนความสะอาดของร่างกาย พร้อมทั้งติดตามดูแลสุขภาพเบื้องต้นอย่างใกล้ชิด หากมีความเจ็บป่วยจะบริการนำส่งต่อแผนกคนไข้ของโรงพยาบาลใกล้เคียงเพื่อรับการรักษาพยาบาลต่อไป

สำหรับประเทศไทยการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การดูแลในสถานบริการสุขภาพ (Institutional care) และการดูแลในชุมชน (Community care) โดยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีจำนวนการเพิ่มขึ้นของสถานบริการดูแลระยะยาวมากกว่าภาคอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 49.28 ของสถานดูแลผู้สูงอายุทั้งหมด (ศิริพันธุ์ สาสัจย์ และคณะ, 2552) สำหรับพื้นที่จังหวัดชุมพร มีจำนวนผู้สูงอายุจำนวน 84,320 ราย จากจำนวนประชากร 510,963 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.50 (ระบบสถิติการลงทะเบียน กรมการปกครอง, ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561) จึงนับว่าจังหวัดชุมพรอยู่ในเกณฑ์สังคมผู้สูงอายุและมีแนวโน้มความต้องการสถานดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อความต้องการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งผลวิจัยของงานวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงรูปแบบการดูแลที่ผู้สูงอายุต้องการ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารรูปแบบกิจกรรมและออกแบบที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับการดูแลผู้สูงอายุและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัญหาสุขภาพกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดชุมพร
3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดชุมพร

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของผู้สูงอายุ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชรา” หมายถึง แก่ด้วยอายุ ขำรดทรุดโทรม แต่เนื่องจากคำว่าชรา มีความหมายในทางลบที่ก่อให้เกิดความหดหู่และถดถอยสิ้นหวัง ในภายหลัง จึงได้กำหนดคำว่า “ผู้สูงอายุ” ขึ้นแทน ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายในเชิงยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ชราภาพ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) ให้คำจำกัดความของผู้สูงอายุว่าหมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและแบ่งช่วงอายุออกเป็น 3 ช่วง คือ ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60 - 69 ปี) ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70 - 79 ปี) ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป)

ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุต้องการการดูแลและพึ่งพาผู้ดูแลมากกว่าผู้ที่อ่อนวัยกว่าและมีความต้องการการดูแลที่รวมทุกอย่างไว้ด้วยกัน (Complex care) (Coccia and Cameron, 1999) โดยเบื้องต้นการดูแลผู้สูงอายุนั้นต้องสามารถดูแลให้ได้ตามความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยงานวิจัยนี้นำเสนอการดูแลผู้สูงอายุตามลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนอง จึงเกิดความต้องการในระดับสูงขึ้น ซึ่งความต้องการนี้มี 5 ลำดับคือ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานที่สุดที่จึงได้รับ หรือเรียกอีกอย่างว่า “ความต้องการเพื่อการมีชีวิต” (Survival needs) ได้แก่ ความต้องการอากาศ อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย การพักผ่อน การขับถ่าย และความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการด้านความมั่นคงและปลอดภัย (Security and safety needs) โดยผู้สูงอายุควรได้รับความรู้สึกปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพราะฉะนั้นผู้ดูแลจึงต้องให้มอบทั้งที่อยู่อาศัยที่ดีและความรัก ความเชื่อใจ จนทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมั่นคงและสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and belonging needs) ผู้สูงอายุก็มีความต้องการความรัก การยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนอาศัยอยู่ สามารถเพิ่มได้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเลี้ยงสัตว์ การทำงานในโครงการพิเศษหรือในองค์กรการกุศล เป็นต้น
4. การเห็นคุณค่าในตนเองและการได้รับการยกย่อง (Self-esteem needs) ผู้สูงอายุควรได้รับการยอมรับนับถือ โดยสามารถรู้สึกภาคภูมิใจจากการแสดงความพอใจ ความรัก ความเชื่อใจ ฟังอย่างสนใจว่าผู้สูงอายุพูดอะไร และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุพูดถึงอดีตที่ภาคภูมิใจ เป็นต้น

5. ความต้องการที่จะสมหวังในชีวิต (Self-actualization needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่ต้องใช้ความพยายาม ในวัยสูงอายุอาจหมายถึงการมีชีวิตเพื่อไปสู่ความรู้สึกที่ตนที่มีคุณค่า สามารถถ่ายทอด ความเชื่อหรือปรัชญาที่ตนได้ใช้ชีวิตให้กับลูกหลานหรือผู้อื่นที่มีอายุต่ำกว่า เป็นต้น

เมื่อพิจารณาลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) สามารถสรุปได้ว่าความต้องการพื้นฐานของผู้สูงอายุ คือ ต้องการด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านสถานที่พักอาศัย เพื่อให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติและมีความสุขตามวัย

1. ด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดด้านหนึ่งเนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีชีวิต Philips, Morrison & Chae (1990) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการด้านร่างกาย ของผู้สูงอายุโดยมีพื้นฐานมาจากความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่รอดเพื่อรักษาคุณภาพของสรีรวิทยา และเพื่อความสุขสบาย ประกอบด้วยการดูแลปัจจัยต่างๆต่อไปนี้ 1) สุขวิทยาส่วนบุคคล ได้แก่ ความสะอาดของร่างกาย ปากฟัน ผอม 2) การออกกำลังกาย และการเคลื่อนไหวที่ถูกหลักการ 3) เสื้อผ้า รองเท้า สวมใส่สบาย สวมใส่ได้สะดวก 4) อาหารและน้ำที่มีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมกับวัยสูงอายุ 5) การดูแลผิวหนังไม่ให้皴ขึ้นหรือแตกแห้ง รวมถึงการการดูแลเล็บมือเล็บเท้า 6) การขับถ่ายที่ปกติ เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ การดูแลด้านจิตใจมีความสำคัญเนื่องจากผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพกายอยู่แล้วไม่มากนักน้อยเมื่อปัญหาทางกายก็ย่อมกระทบกับสุขภาพจิต ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงต้องการการดูแลทางด้านจิตใจมากกว่าวัยอื่นๆ เช่น การอยู่เป็นเพื่อนผู้สูงอายุและช่วยสังเกตอาการผิดปกติ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีคนอยู่ข้างๆ รวมถึงการพูดคุยด้วยกับผู้สูงอายุเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ การมีอารมณ์ขันขณะดูแลผู้สูงอายุก็สามารถลดความเครียด และลดความขัดแย้งระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุได้ (จิรพร เกศพิชญวัฒนา, 2543)

3. ด้านสังคม ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ เป็นความต้องการที่จะได้มีการติดต่อสื่อสารการได้มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ความรัก ความใกล้ชิดสนิทสนม การเป็นที่ยอมรับ เป็นที่เคารพนับถือการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวหรือสังคมที่ตนอยู่ (Philips, Morrison & Chae, 1990) สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. ด้านสถานที่พักอาศัย ที่อยู่อาศัย (Residential) ควรออกแบบให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างสะดวกและปลอดภัยเพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น โดยผลสำรวจของ สำนักโรคไม่ติดต่อ (2558) พบว่าการพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุในประเทศไทย เพศหญิงเกิดอุบัติเหตุมากกว่าเพศชาย มักเกิดในบ้านและบริเวณบ้าน ขณะที่พื้นที่ในบ้านที่ผู้สูงวัยประสบอุบัติเหตุสูงสุดคือ ห้องน้ำ เนื่องจากพื้นลื่น ขณะที่วัยอื่นๆ พื้นที่ในบ้านที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยสุดจะอยู่ในห้องครัวหรือบันได จากข้อมูลเหล่านี้สถานดูแลผู้สูงอายุมีความจำเป็นที่จะต้องออกแบบสถานที่ให้มีความสะดวกสบายพร้อมทั้งคำนึงถึงการลดความเสี่ยงจากอันตรายที่เกิดจะเกิดขึ้น

ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ

วัยสูงอายุเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน และการเปลี่ยนแปลงก็นำไปสู่ปัญหาสุขภาพต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในวัยสูงอายุ ได้แก่ ปัญหาการได้ยิน ปัญหาการมองเห็น โรคประจำตัวและยาที่ผู้สูงอายุรับประทาน ดังนี้

1. ปัญหาด้านการได้ยิน ปัญหาการได้ยินในผู้สูงอายุ ส่วนมากเกิดจากประสาทรับเสียงเสื่อมตามวัย (age-related hearing loss หรือ presbycusis) เป็นสาเหตุที่พบได้บ่อยของการสูญเสียการได้ยินที่เกิดกับผู้สูงอายุและอัตราการสูญเสียการได้ยินจะเพิ่มขึ้นตามวัย ในอเมริกาพบการเสื่อมของการได้ยิน ร้อยละ 11 ในช่วงอายุ 45 - 54 ปีร้อยละ 25 ในช่วงอายุ 55 - 64 ปีและร้อยละ 43 ในช่วงอายุ 65 - 84 ปี ประสาทหูเสื่อมตามอายุมีลักษณะการได้ยินลดลงที่ค่อยเป็นค่อยไปและเท่า ๆ กันของหูทั้งสองข้าง (ไชยพร โอภาสวัฒนา, 2561)

2. ปัญหาด้านการมองเห็น ปัญหาการมองเห็นเป็นปัญหาเรื้อรังของสุขภาพอย่างหนึ่งที่มีอัตราที่สูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น (Heyl, Wahl, & Mollenkopf, 2007) ในประเทศไทยพบข้อมูลจากรายงานการสำรวจและตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557 พบว่าปัญหาการมองเห็นในผู้สูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบผู้มีปัญหาการมองเห็นมากที่สุด ร้อยละ 31.9 ภาคกลาง ร้อยละ 25.6 ส่วนผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พบร้อยละ 9.4 โรคตาที่พบบ่อยในผู้สูงอายุได้แก่ ต้อกระจก ต้อหิน จอประสาทตาเสื่อม และเบาหวานขึ้นจอประสาทตา (พิทยา ภูมิเวชรธรณ, 2547) ปัญหาการมองเห็นของผู้สูงอายุส่งผลต่อด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ทำให้ผู้สูงอายุที่เป็นต้อกระจกที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นเกิดความเครียดได้ (Baltes & Carstensen, 1996)

3. ปัญหาด้านโรคประจำตัว ปัญหาโรคประจำตัวมีแนวโน้มสูงขึ้นในกลุ่มประชากรผู้สูงอายุโดยเกิดจากสาเหตุสำคัญได้แก่ พันธุกรรม พฤติกรรมการบริโภค วิธีการดำเนินชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดโรค ซึ่งการเจ็บป่วยด้วยโรคประจำตัวนั้นส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ นอกจากนั้นโรคประจำตัวนั้นยังเป็นสาเหตุสำคัญของการพิการและเสียชีวิตก่อนวัยอันควร อัตราการตายด้วยโรคประจำตัวของประชากรที่สำคัญได้แก่ โรคหัวใจและหลอดเลือดร้อยละ 58.6 โรคหัวใจขาดเลือดร้อยละ 18.0 โรคหลอดเลือดสมองร้อยละ 25.1 โรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 7.1 และโรคเบาหวานร้อยละ 11.3 (สำนักโรคไม่ติดต่อ, 2558)

4. ปัญหาด้านยาที่รับประทานต่อเนื่อง ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาจากการใช้ยาได้มากกว่าคนในกลุ่มวัยอื่น เนื่องจากมีความไวต่อการออกฤทธิ์ของยาเพิ่มขึ้น แต่มีกระบวนการเผาผลาญยาและการขับยาออกจากร่างกายช้าลง รวมถึงความเสื่อมของอวัยวะต่าง ๆ ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดผลไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาได้ง่าย (วีรศักดิ์ เมืองไพศาล, 2556) ทั้งนี้ผู้สูงอายุมักมีความเจ็บป่วยหลายอย่างในเวลาเดียวกัน จึงมีการใช้ยาหลายชนิด ทำให้มีโอกาสเกิดปัญหาปฏิกิริยาระหว่างยาได้มาก (Chan, Nicklason, & Vial, 2001) แม้ว่าผู้สูงอายุจะมี

อิสรภาพในการใช้ยาด้วยตนเอง แต่บางครั้งอาจทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาได้ เช่น การใช้ยาสมุนไพรควบคู่กับยาที่แพทย์สั่งอาจเกิดปัญหาปฏิกิริยาระหว่างยาเกิดขึ้นได้ และการซื้อยาใช้เองอาจทำให้เกิดการใช้ยาซ้ำซ้อนกับที่แพทย์สั่งใช้ยาซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ได้เช่นกัน

5. ปัญหาด้านการทำกิจวัตรประจำวัน จรรยา สันตยากร (2555) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลกระทำเป็นประจำในแต่ละวัน เริ่มตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน เช่น การอาบน้ำ การเดิน การรับประทานอาหาร การแต่งตัว การใช้ห้องสุขา หรือการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ หากเป็นคนที่มีความสุขร่างกายสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ก็จะสามารถปฏิบัติได้โดยปกติ แต่ถ้าสุขภาพร่างกายมีปัญหา มีโรคหรือภาวะต่าง ๆ ทำให้ร่างกายมีความผิดปกติ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ก็อาจจะไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง

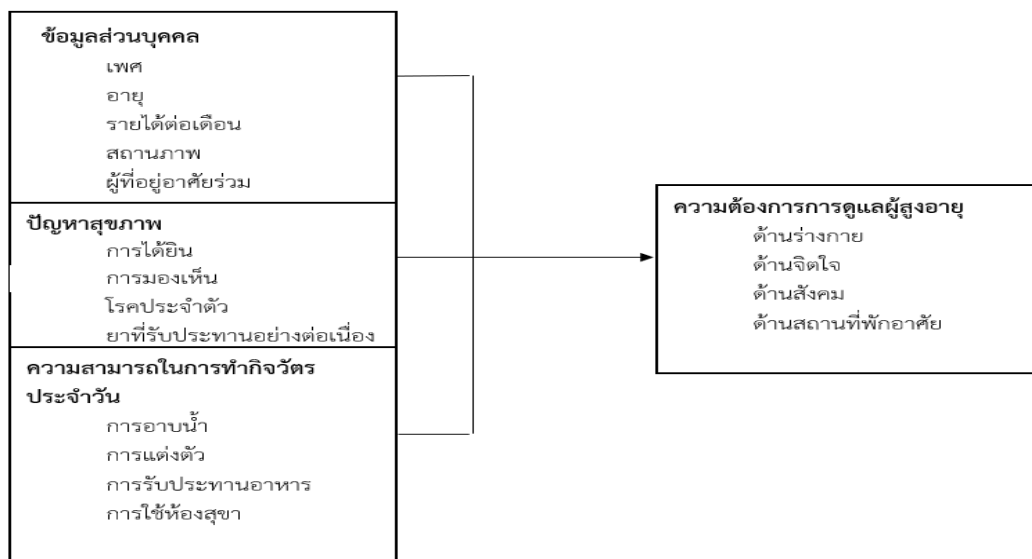
จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่าความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุนั้นเกิดได้จากหลายปัจจัยทั้งปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ปัญหาสุขภาพที่ผู้สูงอายุมี รวมถึงความสามารถของผู้สูงอายุในการทำกิจวัตรประจำวัน ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัญหาสุขภาพที่แตกต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันที่แตกต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกัน

กรอบแนวความคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในจังหวัดชุมพร ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 510,963 ราย (ระบบสถิติการลงทะเบียน กรมการปกครอง, ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (convenience sampling) ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามออนไลน์ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้สูงอายุอาศัยในบ้าน จำนวน 400 ชุด ใช้วิธีแจกลิงก์แบบสอบถามและ QR code ผ่านทางช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ สองช่องทางคือ เฟสบุ๊ก และ ไลน์ การเก็บข้อมูลทำในช่วงเดือนกรกฎาคม 2563 จนครบตามจำนวนที่ต้องการคำถามในแบบสอบถามจะสร้างขึ้นมาจากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert scale) 5 ระดับ โดยมีช่วงตั้งแต่ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ไปจนถึง 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) แบบสอบถามนี้ถูกตรวจสอบความถูกต้องโดยวิธีดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี ร้อยละ (Percentage) การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independent sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS

ผลการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชุมพร จำนวนทั้งสิ้น 400 ราย ซึ่งมีคุณลักษณะส่วนบุคคลดังต่อไปนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.3) อายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี (ร้อยละ 47.5) รายได้ต่อเดือนสูงกว่า 50,001 บาท (ร้อยละ 35.3) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 64.5) และอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน (ร้อยละ 52.3)

สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธี การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independent sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ ได้ผลลัพธ์ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตาราง 1 ผลการวิจัยของปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ

ตัวแปร	ค่าสถิติ	p-value
เพศ	$t=1.889$	$p=0.436$
อายุ	$F=8.268$	$p=0.000^{***}$

รายได้ต่อเดือน	$F=27.803$	$p=0.000***$
สถานภาพ	$F=9.130$,	$p=0.000***$
ผู้อาศัยร่วม	$F=12.027$	$p=0.000***$

หมายเหตุ: * คือ $p\text{-value} = 0.05$, ** คือ $p\text{-value} < 0.01$, *** คือ $p\text{-value} < 0.001$

จากผลการวิจัยข้างต้นพบว่าความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. เพศ มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน ($t=1.889$, $p=0.436$) แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าเพศมีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุในด้านการมีบุคลากรทางการแพทย์อยู่ประจำที่สถานบริการ ($t=1.978$, $p=0.049$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อายุ มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=8.268$, $p=0.000$) และเมื่อพิจารณารายคู่พบว่าช่วงอายุ 51 – 60 ปี มีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกับ ช่วงอายุ 21 – 30 ปี และช่วงอายุ 31 – 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. รายได้ต่อเดือน มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=27.803$, $p=0.000$) และเมื่อพิจารณารายคู่พบว่า ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 40,001 – 50,001 บาทและสูงกว่า 50,001 บาท มีความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกับผู้ที่มียาได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 และ ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. สถานภาพ มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=9.130$, $p=0.000$) และเมื่อพิจารณารายคู่พบว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดมีความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกับผู้ที่มีสถานภาพสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผู้ที่อยู่อาศัยร่วม มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=12.027$, $p=0.000$) และเมื่อพิจารณารายคู่พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่คนเดียวและอาศัยอยู่กับคู่สมรสมีความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกับผู้ที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้ที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลานมีความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกับผู้ที่อยู่อาศัยกับญาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 ปัญหาสุขภาพที่แตกต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านสุขภาพกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ ได้ผลลัพธ์ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตาราง 2 ผลการวิจัยปัญหาสุขภาพกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ

ตัวแปร	ค่าสถิติ	P-value
ปัญหาด้านการได้ยิน	$t=4.98$	$p=0.000^{***}$
ปัญหาด้านการมองเห็น	$t=4.089$	$p=0.001^{***}$
ปัญหาด้านโรคประจำตัว	$t=3.390$	$p=0.001^{***}$
ปัญหาด้านยาที่รับประทานอย่างต่อเนื่อง	$t=4.089$	$p=0.001^{***}$

หมายเหตุ: * คือ $p\text{-value} = 0.05$, ** คือ $p\text{-value} < 0.01$, *** คือ $p\text{-value} < 0.001$

จากผลการวิจัยข้างต้นพบว่าปัญหาสุขภาพกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. ปัญหาด้านการได้ยิน มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=4.98$, $p=0.000$)
2. ปัญหาด้านการมองเห็น มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=4.089$, $p=0.001$)
3. ปัญหาด้านโรคประจำตัว มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=3.390$, $p=0.001$)
4. ปัญหาด้านยาที่รับประทานอย่างต่อเนื่อง มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=4.089$, $p=0.001$)

สมมติฐานที่ 3 ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันที่แตกต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ ได้ผลลัพธ์ดังนี้

ตาราง 3 ผลการวิจัยความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ

ตัวแปร	ค่าสถิติ	P-value
ความสามารถในการอาบน้ำ	$F=3.414$	$p=0.009^{**}$
ความสามารถในการแต่งตัว	$F=3.744$	$p=0.005^{**}$
ความสามารถในการรับประทานอาหาร	$F=2.571$	$p=0.038^*$
ความสามารถในการใช้ห้องสุขา	$F=3.847$	$p=0.004^{**}$

หมายเหตุ: * คือ $p\text{-value} = 0.05$, ** คือ $p\text{-value} < 0.01$, *** คือ $p\text{-value} < 0.001$

จากผลการวิจัยข้างต้นพบว่าความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. ความสามารถในการอาบน้ำ มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=3.414, p=0.009$) และเมื่อพิจารณารายคู่พบว่าผู้สูงอายุที่สามารถอาบน้ำได้เองโดยส่วนใหญ่และอาบน้ำได้เองเล็กน้อย มีความต้องการการดูแลแตกต่างกับ ผู้สูงอายุที่อาบน้ำเองไม่ได้เลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความสามารถในการแต่งตัว มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=3.744, p=0.005$) และเมื่อพิจารณารายคู่พบว่าผู้สูงอายุที่สามารถแต่งตัวได้เองโดยส่วนใหญ่ มีความต้องการการดูแลแตกต่างกับ ผู้สูงอายุที่แต่งตัวเองไม่ได้เลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ความสามารถในการรับประทานอาหาร มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=2.571, p=0.038$) และเมื่อพิจารณารายคู่พบว่าผู้สูงอายุที่สามารถทานอาหารได้เองครึ่งหนึ่ง มีความต้องการการดูแลแตกต่างกับ ผู้สูงอายุที่ทานอาหารเองไม่ได้เลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความสามารถในการใช้ห้องสุขา มีผลต่อความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=3.847, p=0.004$) และเมื่อพิจารณารายคู่พบว่าผู้สูงอายุที่สามารถใช้ห้องสุขาได้เองส่วนใหญ่และใช้ได้เองครึ่งหนึ่ง มีความต้องการการดูแลแตกต่างกับ ผู้สูงอายุที่ใช้ห้องสุขาเองไม่ได้เลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์พบว่าทุกสมมติฐานได้รับการยอมรับ ผู้วิจัยจึงขออธิบายผลการทดสอบเรียงตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดชุมพร ผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือปัจจัยด้าน อายุ รายได้ต่อเดือน สถานภาพ ผู้ที่อยู่อาศัยร่วม ของผู้ดูแลผู้สูงอายุนั้นที่มีความแตกต่างกัน ทำให้ความต้องการการดูแลผู้สูงอายุนั้นแตกต่างตามไปด้วย

เมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่า ด้านอายุนั้น ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถามระหว่าง 21 – 30 ปี กับช่วงอายุ 51 – 60 ปี และช่วงอายุ 31 – 40 ปี กับช่วงอายุ 51 – 60 ปี มีความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้ที่ส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ในช่วงอายุที่ต่ำกว่าอาจมีความต้องการแตกต่างกับผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในช่วงอายุที่สูงกว่า เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวไม่เข้าสู่ช่วงสูงอายุหรือยังดูแลตัวเองได้ แตกต่างกับผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในช่วงอายุที่สูงกว่าที่อาจมีสมาชิกในครอบครัวเข้าสู่ช่วงสูงอายุแล้ว ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรารุณี จตุวิวัฒน์วรกุล (2561) ที่พบว่าการวางแผนเกษียณในช่วง

อายุที่เร็วขึ้นส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในวัยเกษียณ ซึ่งทำให้เห็นว่าช่วงอายุที่แตกต่างกันนั้นมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ

ในด้านรายได้จะสังเกตได้ว่าช่วงรายได้ที่สูงจะมีความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกับช่วงรายได้ที่ต่ำ เพราะการดูแลผู้สูงอายุนั้นมีค่าใช้จ่ายต่อเนื่องส่งผลทำให้ความต้องการการดูแลผู้สูงอายุของสองอยู่นี้แตกต่างกัน ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราวุฒิ จตุวิวัฒน์วรกุล (2561) ที่พบว่าการวางแผนการเงินก่อนวัยเกษียณอายุส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในวัยเกษียณอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งทำให้เห็นว่าระดับของรายได้นั้นมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตหลังการเกษียณอายุ

ในด้านสถานภาพพบว่าการเป็นโสดและการแต่งงานแล้วมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกัน เพราะการอยู่เป็นโสดนั้นสามารถตัดสินใจเรื่องความต้องการการดูแลผู้สูงอายุได้ด้วยตนเอง แตกต่างกับการอยู่กับคู่สมรสที่อาจต้องอาศัยความเห็นของคู่สมรสด้วยทำให้ความต้องการการดูแลผู้สูงอายุนั้นแตกต่างกัน รวมถึงจำนวนผู้สูงอายุที่อยู่ในครอบครัวของคนโสดนั้นอาจแตกต่างกับจำนวนผู้สูงอายุในครอบครัวที่แต่งงานแล้ว ทำให้ความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันได้ ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาสน์ เพชรสม (2558) ที่พบว่าสถานภาพการสมรสมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ ทำให้เห็นว่าสถานภาพนั้นมีผลต่อความแตกต่างของพฤติกรรมด้านสุขภาพ ซึ่งส่งผลต่อความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุ

ผู้ที่อยู่อาศัยร่วมส่งผลต่อความแตกต่างในความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่คนเดียวและอาศัยอยู่กับคู่สมรสมีความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกับที่อยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน เนื่องจากการอยู่ในครอบครัวใหญ่ที่มีบุตรหลานด้วยอาจส่งผลในการตัดสินใจดูแลผู้สูงอายุเองได้ง่ายขึ้นเพราะมีสมาชิกในครอบครัวสามารถช่วยดูแลได้ ไม่ต้องพึ่งสถานดูแลผู้สูงอายุ แต่การอยู่คนเดียวหรืออยู่กับคู่สมรสนั้นอาจไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง ทำให้ความต้องการการดูแลผู้สูงอายุจากสถานดูแลผู้สูงอายุนั้นแตกต่างกัน ผลวิเคราะห์ยังพบอีกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่กับคู่สมรสและบุตรหลานมีความต้องการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกับผู้ที่อยู่กับญาติ เนื่องจากการอยู่กับบุตรหลานตนเองนั้นอาจสามารถตัดสินใจเองได้ง่ายกว่าการอยู่กับญาติที่อาจต้องอาศัยความคิดเห็นของญาติที่อยู่ด้วยในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bussarawan Teerawichitchainan and John Knodel (2018) ที่พบว่าในครอบครัวที่มีความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุนั้น ผู้รับผิดชอบด้านการเงินและตัดสินใจในใช้บริการสถานดูแลผู้สูงอายุคือคู่สมรสและบุตรของผู้สูงอายุ ไม่ใช่ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ร่วมด้วยท่านอื่นๆ

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัญหาสุขภาพกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดชุมพรผลการวิเคราะห์พบว่าปัญหาสุขภาพที่ต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือผู้สูงอายุที่มีระดับปัญหาด้านการได้ยิน การมองเห็น โรคประจำตัว และยาที่รับประทาน

อย่างต่อเนื่องที่แตกต่างกัน ทำให้ความต้องการการดูแลผู้สูงอายุนั้นแตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพต่างๆ ทำให้เข้าใจว่าผู้สูงอายุต้องการการดูแลในเรื่องใดเป็นพิเศษและทำให้ความต้องการในการดูแลในแต่ละด้านแตกต่างกันไป ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินณณิชา พงษ์ดี และ ปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์ (2558) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านร่างกายและจิตใจมีความต้องการในการดูแลสุขภาพจากสถานให้บริการทางด้านสุขภาพของภาครัฐหรือเอกชน

จากวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความแตกต่างของความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดชุมพรผลการวิเคราะห์พบว่า ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันที่แตกต่างกันมีความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการอาบน้ำ การแต่งตัว การรับประทานอาหารและการใช้สุขาที่แตกต่างกัน ทำให้ความต้องการการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันแตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันได้เองนั้นอาจมีความต้องการในการดูแลน้อยกว่าผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้เลยที่ต้องพึ่งพาคนดูแลเป็นหลัก ทำให้ผู้สูงอายุสองกลุ่มนี้ความต้องการในการดูแลที่แตกต่างกัน ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ สิทธิวิจิตรธรรม และ เมฆรุ่งเรืองวงศ์ (2558) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง จะมีภาวะพึ่งพิงหรือต้องการความช่วยเหลือในระดับที่ต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง

ผลการวิจัยในครั้งนี้เพิ่มหลักฐานทางวิชาการแก่วรรณกรรมด้านการดูแลผู้สูงอายุโดยแสดงให้เห็นถึงปัจจัยเกี่ยวข้องกับความต้องการการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุที่สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและความต้องการของลูกค้า

ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้ทางธุรกิจ

จากผลการวิจัยพบว่าประชากรช่วงรายได้ตั้งแต่ 40,001 บาทขึ้นไป มีความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกับกลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 40,000 ลงมาอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานดูแลผู้สูงอายุควรจัดประเภทและลักษณะการดูแลผู้สูงอายุให้หลากหลายโดยมีค่าบริการหลายระดับ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและตลาดเป้าหมายให้สามารถเข้าถึงได้ รวมถึงออกแบบธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุให้เหมาะสมกับความต้องการ เช่น มีนโยบายในการ

ดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพประจำตัวในแต่ปัญหาอย่างเหมาะสม มีผู้ดูแลและอุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในการทำกิจวัตรประจำวันได้อย่างปลอดภัย เพื่อตอบสนองต่อการดูแลผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านการเก็บข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณและเก็บข้อมูลออนไลน์ ซึ่งผลการวิเคราะห์จะอธิบายในลักษณะของตัวเลขเท่านั้น ในการศึกษารั้งต่อไปอาจทำการเก็บข้อมูลในลักษณะอื่น ๆ ร่วมควบคู่กันไป ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยอาจทำการสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกต ทั้งกับผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น

2. ด้านตัวแปรอื่น ๆ

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งปัจจัยด้านการดูแลและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นปัจจัยคร่าว ๆ ในการศึกษารั้งต่อไปอาจมีการลงรายละเอียด ขยายมิติปลีกย่อยไปอีกเกี่ยวกับรูปแบบการดูแล เพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับปัจจุบันมากที่สุด และอาจมีการเพิ่มการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการดูแล เช่น ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ระบบอินเทอร์เน็ตกับผู้สูงอายุ การดูแลผู้สูงอายุติดเตียง เป็นต้น เพื่อครอบคลุมและเป็นข้อมูลในการเพิ่มการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สิทธิวีรธรรม และ ศันสนีย์ เมฆรุ่งเรืองวงศ์. (2558). *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 16, 11-21
- ขวัญสุมาณา พินราช. (2561), ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่มีต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในจังหวัด ตาก, เข้าถึงข้อมูลวันที่ 27 มีนาคม 2563. จาก <https://www.western.ac.th/media/attachments/2019/02/09/11-.pdf>
- จรรยา สันตยากร. (2554). การจัดการดูแลโรคหลอดเลือดสมองในชุมชน: แนวคิดและประสบการณ์การพยาบาล ในชุมชน. พิษณุโลก: โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- จิณณ์นิชา พงษ์ดี และ ปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์. (2558). ปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหมืองแบ่ง ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย. *วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 3(4), 561-576.
- จิรพร เกศพิชญวัฒนา. จันทรเพ็ญ แสงเทียนฉาย, ยุพิน อังสุโรจน์ และ Ingersoll, D. B. (2543). ความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุไทย: การศึกษาเชิงคุณภาพ. *วารสารพัฒนวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ*, 1(3), 21 - 27.

- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 18 มีนาคม 2563. จาก http://library.senate.go.th/document/Ext6078/6078440_0002.PDF
- ไชยพร โอภาสวัฒนา และ นัตววรรณ อุทุมพุกษ์พร. (2561). *บทฟื้นฟูวิชาการ : ประสาทหูเสื่อมตามอายุ*. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 9 เมษายน 2563. จาก http://clmjourn.org/_fileupload/journal/406-4-6.pdf
- ปัทยา ยมศิริ และ ศรดา สมพอง. (2563). การบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(9), 216-229
- ปัทมาสน์ เพชรสม. (2558). พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทยา ภูมิเวชรธรรม, อุบลรัตน์ ปทานนท์. (2547). อุปสรรคและปัจจัยเสี่ยงในการเกิดเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในโรงพยาบาลประจำบุรีรัมย์. *ทักษิณเวชสาร*, 18(1), 77-85.
- ระบบสถิติการลงทะเบียน กรมการปกครอง, ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561
- วีรศักดิ์ เมืองไพศาล. (2556). การป้องกัน การประเมินและการดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). *สวัสดิการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และคณะ. (2552). โครงการการศึกษาสถานดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานสถิติพยากรณ์. (2557). รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2558). *จำนวนและอัตราการตายด้วยโรคไม่ติดต่อ ปี พ.ศ. 2550 - 2558 จำแนกรายจังหวัด*. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 เมษายน 2563. จาก www.thaincd.com/information-statistic/non-communicable-disease-data.php
- Baltes, M. M., & Carstensen, L. L. (1996). The process of successful ageing. *Ageing & Society*, 16(4), 397-422.
- Chan M, Nicklason F, Vial JH. (2001). Adverse drug events as a cause of hospital admission in the elderly. *Intern Med J*, 31(4), 199-205.
- Coccia, R. J., & Cameron, E. A. (1999). Caring for Elderly Individuals in Nursing Homes. *Journal of Gerontological Nursing*, 25(12), 38-40. doi: doi:10.3928/0098-9134-19991201-16

- Heyl, V., Wahl, H., & Mollenkopf, H. (2007). Affective well-being in old age: The role of tenacious goal pursuit and flexible goal adjustment. *European Psychologist*, 12(2), 119–129
- Phillips, L. R., Morrison, E. F., & Chae, Y. M. (1990). The QUALCARE Scale: Developing an instrument to measure quality of home care. *International Journal of Nursing Studies*, 27(1), 61–75.
- Pusdorn, A., Thiengkamol, N., Thiengkamol Khoowaranyoo, T. (2013). Elderly Self Health Care in Roi-Et Province. *European Journal of Scientific Research*, 104 (4), 569-579.
- Teerawichitchainan, B., & Knodel, J. (2018). Long-Term Care Needs in the Context of Poverty and Population Aging: the Case of Older Persons in Myanmar. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 33(2), 143-162. doi: 10.1007/s10823-017-9336-2

หลักการพัฒนาคูณค่าตราสินค้าธุรกิจขนมไทยแบรนด์บ้านส้มขนมสวย ในมิติการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า การมีส่วนร่วมสร้าง และการจัดการประสบการณ์ลูกค้า เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

Principles of brand value development for Thai dessert business, Baan som Khanom Suay brand in the dimension of customer satisfaction response participation to create and customer experience management to create a competitive advantage.

ภากร ชอบหาญ, รวิฐา ทวีพร้อม, แก้วตา บุญร่วม, นิรมาลย์ งามเหมาะ, และกาญจนา ชุมสงศ์⁵

Parkorn chobhan, Rawitha thaweprom, Kaewta boonraum, Niramarn ngammoh

and Kanjana choomsong

คณะเทคโนโลยีการจัดการ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan surin campus

Email : swpinparkorn@gmail.com

Received July 22, 2021, & Revise September 17, 2021 & Accepted December 4, 2021

บทคัดย่อ

การตลาดที่มีผลจาก การมีส่วนร่วมสร้าง และการจัดการประสบการณ์ลูกค้า เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่เกิดจากการตลาดการร่วมสมัย ที่เป็นที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน อันมีความสืบเนื่องมาจากความแตกต่างในเชิงพฤติกรรมและอารมณ์ของผู้บริโภคหรือลูกค้า สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นเริ่มมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เริ่มตั้งแต่ชีวิตการเป็นอยู่ สไตล์ที่พิกที่อาศัย เครื่องอุปโภคและบริโภคของผู้บริโภค รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารประเภทต่างๆ รวมถึงเครื่องดื่ม ในส่วนของการบริโภคอาหารประเภทของหวานขนมหวานไทยแบรนด์บ้านส้มขนมสวยมีการใช้กลยุทธ์นี้ใน 3 ปัจจัยอันประกอบด้วย การมีส่วนร่วมสร้าง การจัดการประสบการณ์ลูกค้า การจัดการความร่วมมือกับลูกค้า ความพึงพอใจขั้นพื้นฐาน และความพึงพอใจด้านอารมณ์ เพื่อไปส่งเสริมให้เกิดคุณค่าต่อตราสินค้าขนมไทย โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ การรับรู้แบรนด์ คุณภาพที่รับรู้ กลุ่มตราสินค้า ภาพลักษณ์ของแบรนด์ และความจงรักภักดีต่อแบรนด์ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบอิทธิพลต่อคุณค่าสินค้าขนมหวานไทย โดยใช้ตัวแบบเชิงสาเหตุจากการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 300 ตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือลูกค้าที่รับประทานขนมไทย ในช่วงอายุ 18 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมเริ่มสร้าง มีอิทธิพลรวม

เชิงบวกต่อคุณค่าตราสินค้าขนมหวานไทย สูงสุด คือ 0.518 ซึ่งสูงกว่าการจัดการประสบการณ์ลูกค้าซึ่งมีน้ำหนัก 0.214

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมสร้างของลูกค้า, การจัดการประสบการณ์ลูกค้า, การจัดการความร่วมมือของลูกค้า, ความพึงพอใจของลูกค้า

Abstract

Marketing that results from participation to create and customer experience management It is a marketing strategy born out of contemporary marketing. that are popular in use today. This is due to differences in behavior and emotions of consumers or customers. The product or product is becoming more and more diverse. Starting from the life residential style consumer goods and consumables including various types of food products including drinks in terms of consumption of sweet foods, Thai desserts have been employed in this strategy based on 3 factors: Customer Coproducer, Customer Experience, Collaborative Management, Physical Satisfaction. To promote the value of the Thai dessert brand There are 5 main components which are as follows: Brand awareness, Perceived quality, Brand association, Brand image and Brand loyalty. This study aimed to test the influence on the value of Thai dessert products. A causal model was used to analyze 300 samples. The sample group used in the study was customers who ate Thai desserts over the age of 18 years. contributing factors The highest total positive influence on Thai dessert brand value was 0.518, which was higher than the 0.214 weighted customer experience management.

Keywords: Customer Coproducer, Customer Experience, Collaborative Management, Physical Satisfaction

บทนำ

การประกอบธุรกิจในการผลิตสินค้าอุปโภคหรือบริการ ต้องอาศัยกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับแต่ละยุคแต่ละสมัยที่มีความแตกต่างกัน อันเป็นผลสืบเนื่องจากปัจจัยของตัวผู้บริโภคเอง และที่เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญ เช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านสภาพแวดล้อม และด้านคู่แข่งทางการค้า ดังนั้นทางการตลาดในแต่ละยุคจึงมีความ

แตกต่างกัน และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เช่น ในยุคก่อนหรือสมัยก่อนจะเป็นการทำตลาดที่เน้นการผลิตสินค้าเป็นหลัก เพราะการแข่งขันไม่สูงเหมือนปัจจุบัน และผู้บริโภคยังไม่มี การเชื่อมกันเป็นเครือข่าย ดังนั้นผู้ผลิตสินค้าหรือเจ้าของกิจการจึงมุ่งเน้นที่แต่จะผลิตสินค้าตามที่ตนเองต้องการ แล้วใช้วิธีการกำหนดนโยบายให้พนักงานขายพยายามขายสินค้าที่ผลิตขึ้นมาจำนวนมาก แต่เมื่อมีคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับผู้บริโภคสามารถเชื่อมต่อกันด้วยด้านของเทคโนโลยีโดยเฉพาะสื่อสังคม และสร้างเป็นกลุ่มเครือข่ายเกิดขึ้น ดังนั้นผู้ผลิตสินค้าจึงมุ่งเน้นแต่จะผลิตสินค้าจำนวนมากตามที่ตนเองต้องการ แล้วใช้กำหนดนโยบายให้พนักงานขาย พยายามขายสินค้าที่ตนผลิต แต่เมื่อมีคู่แข่งมากขึ้น ประกอบกับผู้บริโภคสามารถเชื่อมต่อกันด้วยเทคโนโลยีโดยเฉพาะสื่อด้านสังคม และสร้างเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีการแบ่งปันประสบการณ์ของผู้บริโภคที่ได้รับจากการบริโภคสินค้านั้น ที่มีการแบ่งปันหรือแชร์ประสบการณ์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้า ธุรกิจทั้งหลายต้องหันมาเปลี่ยนการใช้กลยุทธ์การมุ่งเน้นลูกค้า (Customer Centric) แทน กลยุทธ์ดังกล่าวก็จะมี ความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และแตกออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์หลักคือ การปรับปรุงสินค้าและการส่งเสริมการขายให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากที่สุด (Dennis M. J. & Kambil A. 2003) ซึ่งส่งผลให้นักการตลาดต้องเสาะหาข้อมูลของความต้องการของลูกค้า แล้วนำมาออกแบบและส่งต่อไปยังกระบวนการผลิตให้ได้สินค้าตามที่ลูกค้าต้องการมากที่สุดเพื่อเกิดความพึงพอใจในตัวสินค้า

การสร้างคุณค่าตราสินค้ายังเป็นวัตถุประสงค์หลักในการทำธุรกิจ ซึ่งส่งผลถึงความเจริญเติบโต และมีผลกำไร ในที่เป็นส่วนของลูกค้า คุณค่าตราสินค้าถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า ซึ่งเป็นความจงรักภักดีต่อตราสินค้า ที่เรียกว่าความภักดีทั้งในเชิงเจตคติและพฤติกรรม (Kumar et al., 2008; Ryals L. 2008) ดังนั้นธุรกิจที่ผลิตสินค้าทุกประเภทจึงเลือกใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกันในการนำไปสู่การรับรู้คุณค่าตราสินค้า ของการใช้กลยุทธ์แบบเหมาะสมกับตน (Personalization) และกลยุทธ์แบบเหมาะสมกับลูกค้า (Customization) นับเป็นกลยุทธ์ที่เป็นเชิงรุก (Prahalad & Ramaswamy, 2000) โดยที่นักการตลาดต้องให้ความสำคัญ และมีความเข้าใจในตัวลูกค้าอย่างลึกซึ้งพอ ถึงความต้องการที่แท้จริง ในส่วนของธุรกิจประเภทขนมไทย ก็มีการนำกลยุทธ์ทางการตลาดแบบเหมาะสมกับลูกค้า (Customization) มาใช้แต่มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจคือ กลยุทธ์ทางการตลาดแบบตอบสนองความพึงพอใจลูกค้า แต่ละแบรนด์มีการประยุกต์กลยุทธ์นี้แตกต่างกันไป ในส่วนของการประกอบธุรกิจแบรนด์ขนมหวาน รวมทั้งการมีช่องทางขายในการส่งตรงถึงลูกค้า ก็มีการใช้การตลาดแบบเหมาะสมกับลูกค้าจำนวนมาก ในรูปแบบที่พัฒนาแตกต่างจากแนวคิดทั่วไปของตะวันตก โดยมีการนำมาผสมผสานร่วมกับวัฒนธรรมการบริโภคของไทย ถึงประมาณสองหมื่นล้านบาท ทั้งนี้จากข้อมูลของธุรกิจที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในกลุ่มนี้ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ เป็นตราสินค้าจากในประเทศ มีผลิตภัณฑ์คล้ายคลึงกัน และมีกลุ่มลูกค้าเดียวกัน โดยตราขนมไทยต่าง ๆ เหล่านี้จะได้เปรียบในชื่อของตราสินค้าเนื่องจากเป็นตราสินค้าที่มีคนรู้จัก รวมทั้งสามารถหาซื้อบริโภคได้ง่ายจากห้างสรรพสินค้าทั่วไป ถือเป็นคู่แข่งทางตรงที่ส่งผลให้เกิดการต่อสู้ในด้านของราคา การนำผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด รวมทั้งในด้านของการบริการ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้ธุรกิจของ

ตนเอง การทำธุรกิจในกลุ่มนี้ให้ประสบผลสำเร็จจึงต้องมีการใช้กลยุทธ์หลายแบบร่วมกันเช่น การตอบสนองลูกค้าแบบเน้นกลุ่มหรือเจาะกลุ่มลูกค้าที่ขึ้นขอบนิยมของหวานประเภทขนมไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัย คือ การมีส่วนร่วมสร้างของลูกค้า การจัดการประสบการณ์ลูกค้า และการจัดการความร่วมมือของลูกค้า รวมทั้งระดับของปัจจัยตามคือ ความพอใจด้านกายภาพ ความพอใจด้านอารมณ์ และคุณค่าตรา ของแบรนด์ขนมไทยบ้านส้มขนมสวย
2. ศึกษาตัวแบบการจัดการตราสินค้าขนมไทยบ้านส้มขนมสวย ในบริบทของการตลาดที่สร้างความพึงพอใจด้านกายภาพ ความพอใจด้านอารมณ์

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยเชิงวิเคราะห์เพื่อทดสอบตัวแบบ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามจากลูกค้าของ Swensen's จำนวน 300 คน เนื่องจากไม่ทราบขนาดประชากร การกำหนดขนาดตัวอย่างจะยึดเอาตัวแบบเป็นหลักจึงอาศัยค่าขั้นต่ำที่รับประกันได้ในการทดสอบสมการโครงสร้าง โดยใช้หลักการคำนวณขนาดตัวอย่างขั้นต่ำในการทดสอบสมการโครงสร้าง ของ Westland (2010) โดยใช้สูตรการคำนวณหา n

ผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างคือ n ขั้นต่ำ 200 ตัวอย่าง งานวิจัยนี้จะใช้ขนาดตัวอย่าง 300 หน่วย โดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบแผนการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ แบบสอบถามที่สร้างมาจากการทบทวนวรรณกรรมและใช้มาตรวัดแบบ 5 ระดับที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ตามเกณฑ์ และทดสอบความเที่ยงตรงเชิงมาตรวัด ด้วยการใช้ Cronbach's Alpha ที่ค่าตั้งแต่ 0.747 - 0.833 ซึ่ง สูงกว่าค่ามาตรฐาน 0.70 แสดงว่ามีความเหมาะสมของเครื่องมือ

การทบทวนวรรณกรรม

คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) มีงานวิชาการอธิบายไว้หลากหลายมิติเช่น Schiffman & Kanuk (2007) ได้กล่าวว่า คุณค่าตราสินค้า หมายถึง คุณค่าที่มีอยู่ในตราสินค้าที่ผู้บริโภคยอมรับในตอบสนองความต้องการอย่างมีคุณภาพ “คุณค่าตราสินค้าในมุมมองของลูกค้า (Customer Based Brand Equity)” นั้น คุณค่าของตราสินค้าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในใจของกลุ่มลูกค้าหรือลูกค้า อันสืบเนื่องมาจากการที่ลูกค้าที่เป็นเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับตราสินค้า (Brand Knowledge) เป็นอย่างดี ดังนั้นคุณค่าตราสินค้าจึงเป็นเสมือนสิ่งที่สะท้อนให้รับทราบถึงประสิทธิภาพของการดำเนินการทางการตลาดด้านตราสินค้าของธุรกิจนั้นๆ ซึ่งสนับสนุน

ด้วยงานวิจัยในอดีตของ Bovee, Houston & Thill (1995) ที่กล่าวว่า ถ้าลูกค้ามีการรับรู้คุณค่าของตราสินค้าในเชิงบวกจัดเป็นสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ของธุรกิจนั้น ๆ (Aaker, 1996)

คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) เป็นแนวคิดที่ได้มีการนำเสนอและได้มีการพัฒนามาในยุคทศวรรษที่ 1980 Hardin & Keller (1988) ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความสำเร็จให้กับสินค้าและบริการได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งยังประเด็นที่สำคัญในการส่งเสริม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรทางการตลาด โดย Keller (1998) ได้กล่าวว่า คุณค่าตราสินค้า งานศึกษาของ Aaker (1996) แบ่งองค์ประกอบในตัวสินค้า/บริการที่นำไปสู่การรับรู้คุณค่าตราสินค้าออกเป็น 5 ส่วน คือ 1) Brand Awareness 2) Perceived Quality 3) Brand Associations 4) Brand Image และ 5) Brand Loyalty

นักวิชาการหลายท่านมีความคิดเห็นว่า การที่สร้างความต้องการของลูกค้าเพื่อการพัฒนาคุณค่าตราสินค้าในมิติการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้นั้น มีปัจจัยที่ต้องพิจารณาดังนี้

การมีส่วนร่วมสร้างของลูกค้า (Customer Coproducer) เริ่มมีการศึกษาตั้งแต่ปีค.ศ. 1980 โดย Toffler (1980); Toffler (1983); Gronroos(1990); Gummesson(19991); Davidow & Malone(1992); Pine (1993) จากแนวคิดที่เน้นความเข้าใจในความต้องการของลูกค้าระดับภายใน จากมิติต่างๆที่ลูกค้าต้องการต่อตัวสินค้า ในการตอบสนองความพึงพอใจ และการสร้างความผูกพัน องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมสร้างของลูกค้า การใช้กลยุทธ์ความสัมพันธ์กับลูกค้าทั้งเพื่อเจตนาผลลัพธ์จากการบริโภคอุปสรรคปัญหาการใช้งาน รวมทั้งความสำคัญที่ต้องการการปรับปรุงให้สินค้ามีลักษณะที่ตอบสนองต่อผู้บริโภค จัดเป็นความรู้ที่มีค่าเพื่อนำไปสู่การทำธุรกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งนับเป็นหน้าที่สำคัญที่นักการตลาดต้องร่วมสร้างให้เกิดขึ้น ทั้งนี้สารสนเทศที่ต้องการจากลูกค้าทั้งในแง่ของทัศนคติ และพฤติกรรมล้วนแล้วแต่มีผลต่อการปรับตัวให้กระบวนการทางธุรกิจทั้งระบบสามารถตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ธุรกิจบางประเภทยังมีการนำกลยุทธ์นี้ไปใช้ และประสบผลสำเร็จสร้างความจงรักภักดีกับลูกค้า (Wikstrom and Lundkvist, 1995)

การจัดการประสบการณ์ลูกค้า (Customer Experience) เป็นแนวคิดทางธุรกิจที่สามารถช่วยให้ธุรกิจเป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญกับลูกค้าเป็นอันดับแรก และนำเสนอประสบการณ์ลูกค้าได้อย่างโดดเด่น และเป็นส่วนตัว ในโลกดิจิทัลหรือเทคโนโลยีนี้ เมื่อลูกค้ามีช่องทาง และจุดสัมผัสที่หลากหลายในการเข้าถึงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ การมอบประสบการณ์แรกของลูกค้าในทุกปฏิสัมพันธ์ จึงมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยครอบคลุมถึงประสบการณ์ทั้งกายภาพ และไม่ใช้กายภาพ เช่น การตระหนักต่อตราสินค้า การมีข้อค้นพบใหม่ในตัวสินค้า ผลิตภัณฑ์ การต่อยอดตราสินค้าในความรู้สึก การมีความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของลูกค้า (Randall, 2000) จนเกิดผลต่อการรับรู้ทั้งทางกายภาพ และทางอารมณ์ของผู้บริโภค (Gentile et al., 2007)

การจัดการความร่วมมือกับลูกค้า (Collaborative Management) แนวคิดในการการจัดการความร่วมมือกับลูกค้า เป็นการจัดการความสัมพันธ์ ระหว่างบริษัทที่ผลิตสินค้ากับลูกค้า ซึ่งมีความลึกซึ้งกว่า การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ โดยต้องล่วงรู้ถึงความต้องการของลูกค้าและแสดงออกด้วยช่วยออกแบบสินค้าผลิตภัณฑ์/บริการที่ตนเองคาดหวังว่ามีความเหมาะสมซึ่งกระบวนการนี้จะเข้าลักษณะของกระบวนการสื่อสารกับลูกค้าเพื่อประเมินความสัมพันธ์ และใช้ความสัมพันธ์นี้เพื่อสร้างประโยชน์ต่อธุรกิจ การจัดการความร่วมมือกับลูกค้าที่มีประสิทธิภาพถือเป็นความเป็นเลิศของการจัดการทางการตลาด ทั้งนี้เพราะการจัดการเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ซับซ้อนแต่มีคุณค่าต่อการนำความรู้ไปบริหารห่วงโซ่การผลิต นักการตลาดที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือนี้กับลูกค้าต้องมีการวางแผนในการสร้างความร่วมมือจากสังคมภายนอกที่ลูกค้าอยู่มาเป็นข้อมูลขององค์กร การจัดการความร่วมมือของลูกค้าที่ประสบผลสำเร็จจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จขององค์กร (Beth, Chris & Simon, 2017)

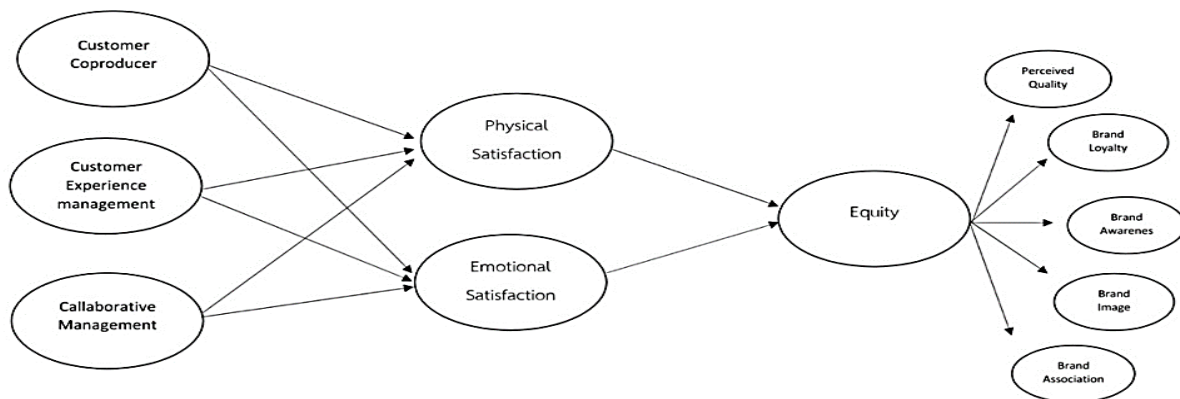
ความพึงพอใจ ความสำคัญของการศึกษาความพึงพอใจทางกายภาพ (Physical Satisfaction) เป็นปัจจัยเริ่มต้น นำไปสู่ปัจจัยความพอใจด้านอารมณ์ และลำดับถัดไปคือความสามารถในการตอบสนอง (Demands) ที่ส่งผลให้ลูกค้าเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ ดังนั้นความรู้ทั้งด้านความพึงพอใจทางกายภาพ (Physical Satisfaction) และปัจจัยความพอใจด้านอารมณ์ ซึ่งการตอบสนองทางอารมณ์นี้ก็เทียบได้กับ ความต้องการเพิ่ม (Wants) ทางการตลาด จากนั้นจึงนำไปสู่การรับรู้คุณค่าของตราสินค้า และ ความภักดีของลูกค้า การจะออกแบบสินค้าให้ตอบสนองความพึงพอใจ ต้องเกิดจากการศึกษาความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในตัวลูกค้า ในส่วนของจุดเริ่มต้นคือความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Needs) ของลูกค้าในการตอบสนองด้านร่างกาย (Physical Need) ว่าตอบสนองได้ระดับใดก็คือการวัดด้วยความพึงพอใจ ซึ่งระดับความพึงพอใจนี้จะส่งผลเป็นสายลำดับที่เกิดขึ้นของผล ที่เรียกว่า “value chain” เช่นที่ การความพึงพอใจทางอารมณ์ การรับรู้คุณค่าตราสินค้า (Perceived Brand Value) การระลึกถึง (Recall) การจำได้ (Recognition) การตระหนัก (Awareness) คุณค่าของตราสินค้า (Brand Equity) และความภักดีต่อตราสินค้า (Brand Royalty)

คุณค่าตราสินค้าในมุมมองของผู้บริโภค (Consumer-Based Brand Equity) Keller (1998) ได้ให้คำนิยามของคำว่า คุณค่าตราสินค้าในใจของผู้บริโภค ว่าเป็นผลมาจากความรู้ที่มีเกี่ยวกับตราสินค้า) ของผู้บริโภคที่มีการตอบสนองต่อกิจกรรมทางการตลาด ความสำคัญของคุณค่าตราสินค้า Farquhar (1989) ได้กล่าวถึงคุณค่าตราสินค้าไว้ว่า เป็นมูลค่าเพิ่มที่มีต่อบริษัท ร้านค้า หรือผู้บริโภค ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้าและพฤติกรรมของลูกค้าที่มีผลต่อการจำหน่ายสินค้าของบริษัทหรือองค์กรต่าง ๆ ในมุมมองของกิจการ คุณค่าตราสินค้าสามารถที่จะทำการวัดได้จากกระแสเงินสดที่มีการเพิ่มขึ้นจากการที่สินค้าทุกตัวมีตราสินค้าประกอบอยู่ด้วย ซึ่งเป็นผลมาจากการตั้งราคาที่สูงกว่าคู่แข่งได้ การลดค่าใช้จ่ายทางด้านการส่งเสริมทางการตลาด และการเพิ่มขึ้นของส่วนแบ่งทางการตลาด เป้าหมายในการเพิ่มคุณค่าให้กับตราสินค้านั้น จะมีเหตุผลหลักที่สำคัญ 2

ประการ คือ เพื่อให้กิจการสามารถตั้งราคาให้กับตราสินค้าได้หากเกิดการซื้อขายกันเกิดขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้เข้าไปอยู่ในบัญชีงบดุล อีกทั้งคุณค่าตราสินค้ายังมีประโยชน์ต่อกิจการในการผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าแบบใหม่ และช่วยในการบริหารตราสินค้าให้เกิดความยืดหยุ่น หากเกิดกรณีที่กิจการอยู่ในช่วงวิกฤตรวมทั้งยังทำหน้าที่เปรียบเสมือนเครื่องป้องกันการแข่งขันในการเข้าสู่ตลาดของกลุ่มแข่งขันรายใหม่ (Kotler, 2012)

5.กรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษา

จากลำดับขั้นตอนความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณค่าแบรนด์สินค้า ดังแสดงมาตามลำดับข้างต้น สามารถสังเคราะห์ได้ผลลัพธ์เป็นกรอบแนวความคิด การพัฒนาคุณค่าแบรนด์สินค้าในมิติการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า การมีส่วนร่วมสร้าง และการจัดการประสบการณ์ลูกค้า ดังภาพที่1

ภาพที่1 กรอบแนวคิดของการพัฒนาคุณค่าแบรนด์สินค้าในมิติการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า การมีส่วนร่วมสร้าง และการจัดการประสบการณ์ลูกค้า

ที่มา: จากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด

จากกรอบแนวคิดกรอบแนวคิดของการพัฒนาคุณค่าแบรนด์สินค้าในมิติการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า การมีส่วนร่วมสร้าง และการจัดการประสบการณ์ลูกค้าข้างต้น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อการพัฒนาคุณค่าตราสินค้าเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในสายผลิตภัณฑ์เดียวกัน ประกอบไปด้วย ความพึงพอใจของลูกค้า ดังนั้นธุรกิจจึงควรคำนึงปัจจัยดังกล่าว เพื่อให้สามารถมุ่งสู่การพัฒนาคุณค่าตราสินค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงวิเคราะห์เพื่อทดสอบตัวแบบ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามจากลูกค้าที่รับประทานขนมไทย จำนวน 300 คน เนื่องจากไม่ทราบขนาดประชากร การกำหนดขนาดตัวอย่างจะยึดเอาตัวแบบเป็นหลักจึงอาศัยค่าขั้นต่ำที่รับประกันได้ในการทดสอบสมการโครงสร้าง โดยใช้หลักการคำนวณขนาดตัวอย่างขั้นต่ำในการทดสอบสมการโครงสร้าง ของ Westland, (2010) โดยใช้สูตรการคำนวณหา n ดังนี้

$$n \geq \left[50 \left(\frac{j}{k} \right)^2 - 450 \left(\frac{j}{k} \right) + 1100 \right]$$

โดย j คือ จำนวนตัวแปรเชิงประจักษ์ และ k คือ จำนวน latent Variable

ผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างคือ n ขั้นต่ำ 200 ตัวอย่าง งานวิจัยนี้จะใช้ขนาดตัวอย่าง 300 หน่วย โดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบแผนการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ แบบสอบถามที่สร้างมาจากการทบทวนวรรณกรรมและใช้มาตรวัดแบบ 5 ระดับที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ตามเกนต์ และทดสอบความเที่ยงตรงเชิงมาตรวัด ด้วยการใช้ Cronbach's Alpha ที่ค่าตั้งแต่ 0.759 - 0.853 ซึ่ง สูงกว่าค่ามาตรฐาน 0.70 แสดงว่ามีความเหมาะสมของเครื่องมือ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิเคราะห์จากตาราง 1 พบว่า การจัดการประสบการณ์ลูกค้า มีคะแนนสูงสุดรองลงมาคือ การจัดการความร่วมมือกับลูกค้าโดยปัจจัยคั่นกลางระหว่าง ความพึงพอใจทางด้านอารมณ์มีคะแนนสูงกว่ารวมทั้งคะแนนเกาะกลุ่มมากกว่าปัจจัยความพึงพอใจทางกายภาพ จากตารางเปรียบเทียบในแต่ละปัจจัยในภาพรวมทุกปัจจัย มีค่า CV ประมาณ 20 หรือต่ำกว่า เว้นแต่ปัจจัย การมีส่วนร่วมสร้างของลูกค้า ที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไม่ไปในทิศทางเดียวกันสูงมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 ประกอบด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (CFA) ในการแบ่งตัวแปรในแต่ละ construct และการตัวปรับตัวแบบเพื่อความเหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยเชิงยืนยันพบว่า Chi-Square/df = 3.606 Normed Fit Index (NFI) = 0.808 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.846 Comparative Fit Index (CFI) = 0.867 Root Mean Square Residual (RMR) = 0.047, Root Mean Square Error Average (RMSEA) = 0.073 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.875 จัดว่าความเหมาะสมของตัวแบบในการแบ่งปัจจัยอยู่ในระดับพอใช้ โดยทุกตัวแปรในแต่ละปัจจัยมีค่าน้ำหนักในระดับนัยสำคัญ

ในส่วนของการตัวปรับตัวแบบเพื่อความเหมาะสมและการทดสอบสมมติฐานได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 การทดสอบสมมติฐานตามกรอบแนวคิดงานวิจัย

สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	t-test	p-value	สรุปผล
CCD -> PYS	0.003	0.031	0.984	ไม่ส่งผล
CEM -> PYS	0.165	1.419	0.157	ไม่ส่งผล
CM -> PYS	0.540***	5.787	0.000	ส่งผลเชิงบวก
CCD -> EMS	-0.162	-1.241	0.129	ไม่ส่งผล
CEM -> EMS	0.253***	3.422	0.000	ส่งผลเชิงบวก
CM -> EMS	0.171*	1.987	0.045	ส่งผลเชิงบวก
PYS -> EMS	0.554***	5.896	0.000	ส่งผลเชิงบวก
PYS -> SEQ	0.391***	5.223	0.000	ส่งผลเชิงบวก
EMS -> SEQ	0.382***	6.193	0.000	ส่งผลเชิงบวก

*p=.05, ** p=0.01, ***p=0.001

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยที่ศึกษาตามกรอบแนวคิด

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	สัมประสิทธิ์	ระดับ
		เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แห่งความ ผันแปร	
การมีส่วนร่วมสร้างของลูกค้า	3.367	1.336	0.381	ปานกลาง
การจัดการประสบการณ์ลูกค้า	4.211	0.709	0.162	มาก
การจัดการความร่วมมือกับลูกค้า	3.961	0.789	0.212	มาก
ความพึงพอใจทางกายภาพ	3.988	0.925	0.233	มาก
ความพึงพอใจทางด้านอารมณ์	4.139	0.735	0.178	มาก
คุณค่าตราชนมไทย	3.958	0.798	0.202	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

ในส่วนของการพัฒนาคุณค่าตราสินค้าให้เกิดขึ้นนั้น ผลการวิเคราะห์จากกรอบแนวคิด ต้องประกอบด้วย ปัจจัยที่สำคัญคือ การตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า ในส่วนของการสนับสนุนโดยให้เกิดความพึงพอใจ ทางด้านกายภาพ และความพึงพอใจทางด้านอารมณ์ พบว่าระดับคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างจากการศึกษา ในประเด็น การจัดการความร่วมมือกับลูกค้ามีค่าต่ำที่สุด ซึ่งสนับสนุนกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ที่ไม่มีอิทธิพลต่อ ปัจจัยคั่นกลาง ทั้งด้านความพึงพอใจเชิงพฤติกรรมและเชิงอารมณ์ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการเข้าศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากิจกรรมในการจัดการเรื่อง การจัดการความร่วมมือกับลูกค้าซึ่งจะต้องเน้นการสื่อสารกับลูกค้าเพื่อเสาะหา ความต้องการออกมา เพื่อนำมาสร้างสินค้าตามที่ลูกค้าต้องการ ยังอยู่ในระดับน้อยมาก โดยกิจกรรมส่วนใหญ่มักเน้น ไปในการส่งเสริมการขายมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการความร่วมมือกับลูกค้าตามแนวทางของ Beth Copping, Chris Poole & Simon Bailey (2017) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) การธุรกรรมที่มีประสิทธิภาพ (Efficient Transactions) การจัดการการทำงานร่วมกับปัจจัยภายนอกคือลูกค้าโดยการเริ่มต้นด้วยการพัฒนา ความสามารถในการทำงานร่วมกันภายในองค์กร 2) ความร่วมมือในการทำธุรกรรม (Transactional Collaboration) เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อที่หาความคาดหวังและความต้องการในการนำสินค้าไปบริโภค ในขั้นตอนนี้ จะต้องดำเนินการส่วนของ การจัดการความร่วมมือ รวมทั้งการประสานหน้าที่ต่าง ๆ ให้ดำเนินการได้อย่างลื่นไหล อย่างมีประสิทธิภาพและประการที่สำคัญคือต้องสร้างความไว้วางใจในการจัดการความร่วมมือ 3) ความร่วมมือใน ระยะเปลี่ยนผ่าน เป็นการประสานงานภายในระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันในช่วงขั้นตอนการทำธุรกิจ เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและเป็นการลดค่าใช้จ่าย เพื่อนำความต้องการของลูกค้าไปสู่การผลิตที่ตอบสนองการรับรู้คุณค่าและความพึงพอใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์และ การวิจัยในอนาคต

การวิจัยสำหรับในอนาคตสำหรับสิ่งที่เรียกว่าความปกติใหม่ (New Normal) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิต ผู้คนในกลุ่มสังคมที่เคยชินกับการใช้ชีวิตประจำวันในรูปแบบใหม่ การใช้เทคโนโลยี และการดำเนินธุรกิจ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปไม่เรื่อย ๆ ทั้งในวันนี้ และหลัง COVID-19 ลึกลง ธุรกิจต้องมีการปรับใหม่ตามวิถีการใช้ชีวิตแบบ ปกติแบบใหม่ ซึ่งส่งผลให้คนในสังคมมีความผูกพันด้านอารมณ์กับสถานการณ์การแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ ช่วงแรก ๆ ของการแพร่ระบาด จนถึงทุกวันนี้ ดังนั้นธุรกิจที่จำเป็นต่อการบริโภคบนพื้นฐานอาจจะยังได้รับการ ตอบสนองแต่รูปแบบบริการที่มีการเปลี่ยนไป นอกจากนี้ผู้บริโภคก็เริ่มมีการจัดการกับความเครียดด้วยการลดค่าใช้จ่ายใน

ส่วนที่ไม่จำเป็น สิ่งที่ถูกกล่าวมาแล้วส่งผลอย่างยิ่งต่อสินค้าที่ไม่จำเป็น เช่น ขนมหวานเป็นที่ทราบกันอยู่ว่าไม่ได้เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตเหมือนอาหารหลัก นั้นหมายความว่า การใช้กลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับ สภาพที่เรียกว่าทำงานที่บ้าน (Work from Home) หรือการเรียนที่บ้าน (Study from Home) ควรจะเป็นการออกแบบให้เหมาะสมกับการบริโภคที่บ้านแทน นอกจากนี้ ยังพบว่า การจัดการประสบการณ์ลูกค้า มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพอใจในด้านอารมณ์ (Emotional satisfaction) ไปใช้ในการวางแผนธุรกิจ เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Aaker, David A. (1996). *Building strong brands*. New York: Free Press: 31.
- Beth Coppinger, Chris Poole & Simon Bailey. (2017). *Focus on Six Capabilities to Master Supply Chain Customer Collaboration for Value Creation*. pp. 1-12. Retrieve 25, Dec 2019 from cmworld.com/wpcontent/uploads/2018/10/focus-on-six-capabilities-to.pdf
- Bovee, C. L., Houston, M. J., & Thill, J. V. (1995). *Marketing*. (2 nd ed.). London: McGraw-Hill.
- Cohen, M., Agrawal, N., and Agrawal, V. (2006). Achieving Breakthrough Service Delivery through Dynamic Asset Deployment Strategies. *Interfaces*, 36(3), pp. 259-271.
- Dennis M. J. & Kambil A. (2003). Service Management: Building Profits after the Sale. *Supply Chain Management Review*, (1), 42-49.
- Gentile, C., Spiller, N. & Noci, G. (2007). How to Sustain the Customer Experience: An Overview Of Experience components that Co-create Value with the Customer. *European Management Journal*, [e- Journal] 25(5), 395-410
- Hardin, J. & Keller, R. (1988). The behavior and function of bottle cells during gastrulation of *Xenopus laevis*. *Development*, 103(1), 211-230.
- Kumar V, Venkatesan R, Bohling T, Beckmann D. (2008). The power of CLV: managing customer lifetime value at IBM. *Marketing Science*, 27(4): 585–599. DOI: 10.1287/mksc.1070.0319
- Kotler Philip, Keller Kevin Lane. (2012). *Marketing management*. 14th. Pearson Education, Inc. United States of America. pp. 242-260.
- Randall, Geoffrey.(2000). English, Book, Illustrated edition: *Branding: a practical guide to Planning your strategy*. 2nd Edition. Published London: kogan Page.

Schiffman, L. & Kanuk, L. (2007). *Consumer behavior*. (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hill. Development, Book manuscript in Swedish.

Wikstrom, S. & Lundkvist, A. (1995). The Role of Information Technology in Interactive Business.

การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

The Elderly Allowance Policy Implementation for the Elders at Pho Tru Subdistrict
Administrative Organization, Muang District, Lopburi Province

ณฤพล บุปผาชาติ วรารณ ทรัพย์รวงทอง, และมยุรี รัตนเสริมพงศ์

Naruphol bubpachart, Waraporn Subruangthong, and Mayuri Rattanasermpong

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Master of Public Administration Program, Thepsatri Rajabhat University.

Email: waraporn.ns@gmail.com

Received November 7, 2021, & Revise November 27, 2021 & Accepted December 4, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 2) เปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีกับปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุ ที่รับเบี้ยยังชีพจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น 0.892 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1)การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน ปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผล ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ และปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์ 2)เปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อเสนอแนะปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ควรมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นนโยบายที่มาจากการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ, เบี้ยยังชีพ, ผู้สูงอายุ

Abstract

This study aimed to 1) to study the implementation of the Elderly Allowance Policy in Pho Tru Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Lopburi Province, 2) to compare the implementation of the Elderly Allowance Policy in Pho Tru Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Province Lopburi, and personal factors. The sample group used in this research was elderly people receiving a living allowance from Pho Tru Sub-District Administrative Organization, Muang District, Lopburi Province. The research instruments were questionnaire confidence in 0.892. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation. Mean comparison and Analysis of one-way variance. The results of the research were as follows: 1)Implementation of the Living Allowance Policy for the Elderly by Pho Tru Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Lopburi Province, found that The overall picture is very level. When considering one aspect of descending order, it was found that Assignment and assignment factors. Factors of monitoring and evaluation measure Policy goals and objectives Performance factor of the operating unit Public relations factors 2)Compare the implementation of the Elderly Living Allowance Policy of Pho Tru Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Lopburi Province, classified by sex, occupation, education level, and income had not to difference. Recommendation factors on goals and objectives of the policy that the executives of Pho Tru Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Lopburi Province There should be guidelines for working on the elderly pension as a policy that comes from gathering information. caused by social, political, and economic changes

Keywords: Public Policy, implementation, Elderly Living

1. บทนำ

นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 โดยความรับผิดชอบของกรมประชาสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุในทุกจังหวัด เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นสวัสดิการสังคมประเภทหนึ่ง ที่รัฐบาลจัดสรรให้กับ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ โดยผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ได้แก่ องค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีบทบาทในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ได้เริ่มต้นอย่างเป็น ทางการ เมื่อรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน (เบี้ยยังชีพ) พ.ศ. 2536 เพื่อให้ เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เดือนละ 200 บาท นับเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดสวัสดิการ สังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และต่อมาในปี 2544 – 2545 จากนโยบาย การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ภารกิจเรื่องนี้จึงถูกถ่ายโอนไปยังกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร ดังนั้น เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ และได้มีการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 โครงการหลักประกันรายได้ผู้สูงอายุเป็นอีกหนึ่งโครงการ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศเห็นด้วยและสนับสนุนให้มีโครงการนี้ต่อไป เพราะช่วยแบ่งเบาภาระในการดูแลผู้สูงอายุได้ทางหนึ่ง ต่อมากรมประชาสงเคราะห์ได้ถูกส่งต่อความรับผิดชอบนี้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มารับหน้าที่รับผิดชอบแทน ภายหลังรัฐบาลกระจายอำนาจให้แก่ อปท.ทั่วประเทศ โดยเบี้ยยังชีพส่วนหนึ่งมาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาลและอีกส่วนหนึ่งมาจากเงินรายได้ของ อปท. เอง (เพชรดา เกตุสุริวงษ์ , 2556) รูปแบบในการจ่ายเบี้ยยังชีพแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ แบบแรกจ่ายตามระเบียบปี 2548 ให้ผู้สูงอายุที่ยากจน และแบบที่สองจ่ายตามระเบียบปี 2552 ให้ผู้สูงอายุทุกคน โดยจ่ายในอัตราเดียวกันคนละ 300 บาท แต่ต่อมาเมื่อค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้มีการปรับเพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็น 500 บาทต่อเดือน แต่ต่อมาตามนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อเริ่มดำเนินการ ในปีแรก (2554) ที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเพิ่มกำลังซื้อภายในประเทศ สร้างความสมดุลและความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพให้แก่ระบบเศรษฐกิจมหภาค ด้านนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้มีการปรับเปลี่ยนอัตราเบี้ยยังชีพ โดยจัดให้มีเบี้ยยังชีพรายเดือนแบบขั้นบันไดสำหรับผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60-69 ปี จะได้รับเบี้ยยังชีพ 600 บาท อายุ 70-79 ปี ได้รับเงิน 700 บาท อายุ 80-89 ปี ได้รับเงิน 800 บาท อายุ 90 ปีเป็นต้นไป จะได้รับเงิน 1,000 บาท

องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ ได้นำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ โดย ในปีงบประมาณ 2564 มีจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 563 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ, 2563) มีการออกหน่วยกสมสบริการตามจุดให้บริการในเขตพื้นที่ จำนวน 8 หมู่บ้าน 8 จุดบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แม้องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุจะให้ความสำคัญในการดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในทุกกระบวนการทำงานแล้วก็ตาม ยังพบปัญหาในการนำนโยบายเบี้ยยังชีพไปปฏิบัติ ดังนี้ 1.การ

ออกหน่วยบริการเพื่อจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่สามารถจ่ายได้ครบถ้วนเนื่องจากผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางมารับเบี้ยยังชีพได้ด้วยตนเอง 2. ผู้สูงอายุมอบอำนาจให้กับผู้นำชุมชนมารับแทน ซึ่งพบปัญหาว่าผู้นำชุมชนรับเบี้ยยังชีพไปจ่ายโดยไม่นำใบมอบอำนาจมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ซึ่ง อบต.โพธิ์ตรุระบุให้ต้องเขียนใบมอบอำนาจทุกเดือนซึ่งระเบียบทางราชการที่ให้มอบอำนาจได้ครั้งละ 1 ปีงบประมาณ 3. ผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพผ่านบัญชีธนาคารไม่สามารถไปถอนเงินออกจากบัญชีได้เอง ต้องให้ลูกหลานหรือคนรู้จักไปถอนเงินให้ ทำให้ผู้สูงอายุต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้กับลูกหลานหรือคนรู้จักนอกจากนี้ลูกหลานยังนำเงินมามอบให้ผู้สูงอายุไม่ครบตามจำนวน ประกอบกับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นต้องการให้ผู้สูงอายุมารับเบี้ยยังชีพด้วยตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงนำมาซึ่งปัญหาการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุโดยมีการร้องเรียนผ่านทางผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการไม่ได้รับความสะดวกในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของประชาชนผู้รับบริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีกับปัจจัยส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยโดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุ ที่รับเบี้ยยังชีพจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 563 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีข้อมูล ณ พ.ศ. 2563)

คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ ยามาเน่ (Yamane Taro) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน (สาธิต ทรัพย์รวงทอง, 2557)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (IOC) ระหว่าง

0.67-1.00 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1971, p. 160) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.892 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจ (check list) เกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (field data collection and compilation) โดยผู้ศึกษาได้ให้อาสาสมัครนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้เกณฑ์การแปลผลดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, 102-103)

ขั้นที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีจำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และเมื่อจำแนกตามอาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีแอลเอสดี (L.S.D.) ของฟิชเชอร์ (Fisher)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ภาพรวม

การนำนโยบายเบี้ยยังชีพ		ระดับการปฏิบัติ		การแปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย	3.78	0.46	มาก
2	ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน	3.87	0.54	มาก

3	ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์	3.75	0.51	มาก
4	ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ	3.75	0.50	มาก
5	ปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผล	3.82	0.54	มาก
รวมเฉลี่ย		3.79	0.43	มาก

จากตารางที่ 1 การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D.= 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน ($\bar{X} = 3.87$, S.D.= 0.54) ปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.54) ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= 0.46) ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.50) และปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.51)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกเพศ

	ชาย		หญิง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย	3.81	0.46	3.76	0.46	.716	.475
ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน	3.85	0.51	3.88	0.56	-.479	.633
ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์	3.67	0.45	3.79	0.53	-1.797	.074
ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ	3.77	0.49	3.74	0.51	.517	.606
ปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผล	3.81	0.54	3.82	0.54	-.169	.866
ภาพรวม	3.78	0.42	3.80	0.44	-.286	.775

$p > .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตาม อาชีพ

การนำนโยบายเบี้ยยังชีพ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	0.097	3	0.032	0.153	.928
	ภายในกลุ่ม	48.530	230	0.211		
	รวม	48.626	233			
ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.514	3	0.171	0.576	.631
	ภายในกลุ่ม	68.416	230	0.297		
	รวม	68.931	233			
ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	0.583	3	0.194	0.757	.519
	ภายในกลุ่ม	58.987	230	0.256		
	รวม	59.569	233			
ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	0.119	3	0.040	0.156	.926
	ภายในกลุ่ม	58.339	230	0.254		
	รวม	58.457	233			
ปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.136	3	0.045	0.153	.928
	ภายในกลุ่ม	68.337	230	0.297		
	รวม	68.473	233			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.127	3	0.042	0.224	.879
	ภายในกลุ่ม	43.354	230	0.188		
	รวม	43.480	233			

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตาม อาชีพ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

การนำนโยบายเบี้ยยังชีพ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	0.782	3	0.261	1.253	.291
	ภายในกลุ่ม	47.844	230	0.208		

	รวม	48.626	233			
ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.490	3	0.163	0.549	.650
	ภายในกลุ่ม	68.441	230	0.298		
	รวม	68.931	233			
ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	2.055	3	0.685	2.739	.044*
	ภายในกลุ่ม	57.514	230	0.250		
	รวม	59.569	233			
ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	1.364	3	0.455	1.831	.142
	ภายในกลุ่ม	57.094	230	0.248		
	รวม	58.457	233			
ปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.988	3	0.996	3.499	.016*
	ภายในกลุ่ม	65.485	230	0.285		
	รวม	68.473	233			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.299	3	0.433	2.361	.072
	ภายในกลุ่ม	42.182	230	0.183		
	รวม	43.480	233			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์ และปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การนำนโยบายเบี้ยยังชีพ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย	ระหว่างกลุ่ม	0.409	3	0.136	0.650	.584
	ภายในกลุ่ม	48.217	230	0.210		
	รวม	48.626	233			
ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการ	ระหว่างกลุ่ม	0.176	3	0.059	0.196	.899

มอบหมายงาน	ภายในกลุ่ม	68.755	230	0.299		
	รวม	68.931	233			
ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	0.605	3	0.202	0.786	.503
	ภายในกลุ่ม	58.965	230	0.256		
	รวม	59.569	233			
ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	0.584	3	0.195	0.773	.510
	ภายในกลุ่ม	57.874	230	0.252		
	รวม	58.457	233			
ปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	1.611	3	0.537	1.848	.139
	ภายในกลุ่ม	66.862	230	0.291		
	รวม	68.473	233			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.544	3	0.181	0.972	.407
	ภายในกลุ่ม	42.936	230	0.187		
	รวม	43.480	233			

จากตารางที่ 14 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

1.1 การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องจาก ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพเห็นว่า อบต. มีการกำหนดแนวทางและเป้าหมายในการปฏิบัติตามนโยบายอย่างเป็นระบบ และเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ สามารถปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชรินทิพย์ วันดี (2554) ได้ศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปงน้อย อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย ในมุมมองผู้สูงอายุ ผลการศึกษา

พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปงน้อย โดยภาพรวม เห็นว่ามีประสิทธิภาพมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านการประชาสัมพันธ์ รองลงมาด้านการดำเนินงานและการให้บริการและติดตามและประเมินผล

1.2 การนํานโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจาก ผู้สูงอายุที่มีที่ได้รับเบี้ยยังชีพมีความเห็นว่า อบต. มีการมอบหมายงานที่มีความชัดเจนมีกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติที่มีความเหมาะสม การจัดสรรหน้าที่เป็นไปอย่างมีระบบซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของราเชนทร์พนัญช์ วงศกร (2561) ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบล บางพูด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการรับเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพูด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีความพึงพอใจต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 การนํานโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจาก ผู้สูงอายุที่มีที่ได้รับเบี้ยยังชีพ มีความเห็นว่า อบต. มีการประชาสัมพันธ์เนื้อหาสาระของนโยบายให้ประชาชนและผู้สูงอายุทราบ รวมถึงมีการปรับปรุงเพิ่มเติมการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลชนก เบญจภูมิริน (2556) ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการบริการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 การนํานโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจาก ผู้สูงอายุที่มีที่ได้รับเบี้ยยังชีพ มีความเห็นว่า อบต. มีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพียงพอต่องานที่ต้องปฏิบัติ มีความพร้อมทางด้านบุคลากรในแง่ของความรู้ความสามารถ มีเงินงบประมาณตลอดจนระเบียบข้อบังคับที่มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสิทธิพร เกษจ้อย (2561) ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหว่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการด้านเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหว่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการให้บริการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง และ สาธร ทรัพย์รวงทอง (2564) ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในยุคดิจิทัลของ

สถานศึกษามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เสริมสร้างสมรรถนะผู้บริหารสู่ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในยุคดิจิทัล 2) มุ่งเน้นผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การปรับปรุงคุณภาพทั้งองค์กรมุ่งเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลสร้างคุณค่าเพิ่มแก่ผู้เกี่ยวข้อง 5) การจัดการกระบวนการและทรัพยากร 6) การพัฒนาผลการปฏิบัติงานสร้างนวัตกรรม

1.5 การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพ มีความเห็นว่า อบต. มีการกำหนดวิธีการมาตรการควบคุม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีการนำเอาผลการประเมินไปดำเนินการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จึงมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทศนีย์ สุวดีษฐ์ (2554) การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจ่ายเบี้ยยังชีพ ศึกษากรณีเทศบาลตำบล เจ้าพระยาสุรศักดิ์ ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีระดับความคิดเห็นที่เป็นความพึงพอใจต่อการจ่ายเบี้ยยังชีพโดย รวมอยู่ในระดับมาก

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

2.1 ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สามารถปฏิบัติงานตามที่มีการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดความรับผิดชอบ และ อำนาจหน้าที่โดยตัวผู้บังคับบัญชาให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา อันเป็นการกระจายงานในหน้าที่ ความรับผิดชอบ และอำนาจในการตัดสินใจ ภายในขอบเขตที่กำหนดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปปฏิบัติ โดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมศักดิ์ ชินศักดิ์ชัย (2555) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดำเนินการจัดสวัสดิการค่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลเฉลียง อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศและจำนวนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดสวัสดิการค่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในตำบลเฉลียง ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตาม อาชีพ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีการปฏิบัติงานในโครงการด้วยความเรียบร้อย ครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และก่อให้เกิดผลผลิตที่พึงปรารถนา มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะงาน และวิธีการดำเนินงาน สามารถประยุกต์ใช้ให้เข้ากับแนวทางหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเนณัฐชา จีรพัฒน์พงศ์ (2553)

ศึกษาการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วน ตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน เห็นว่ามีการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลยางตลาด และโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเนื่องจาก ผู้สูงอายุเห็นว่าบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีการดำเนินงานให้ลุล่วง ประสบความสำเร็จครบถ้วน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจฉรา วงนารี (2559) ความต้องการสนับสนุนด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองหลวง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบล หนองหลวงอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการสนับสนุนด้านสวัสดิการโดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเนื่องจาก บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีความสามารถปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานที่วางไว้ มีการปฏิบัติงานที่สร้างความเข้าใจให้ตรงกันจนบรรลุผลตามนโยบายที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบัญชา ผลานิสงค์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อวิน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยรวม อยู่ในระดับมาก และผู้สูงอายุเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยรวม อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อวิน มีสวัสดิการสังคมรับผิดชอบต่อการดูแลการจ่ายสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยตรง มีเจ้าหน้าที่บริการตลอดเวลา และองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อวิน ได้ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลที่ถือว่าการจ่ายเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นนโยบายเร่งด่วน ที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องออกปฏิบัติ และรายงานผลการปฏิบัติทุกเดือน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน อันได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้ศึกษาค้นคว้ามีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ควรมีการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นนโยบายที่มาจากการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ

1.2 ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานนั้นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ควรมีการมอบหมายงานเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบนโยบายโดยตรง

1.3 ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์นั้นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ควรมีการประสานการประชุมเพื่อขอความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องให้แล้วนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานของ อบต.

1.4 ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัตินั้นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ควรมีการกำหนดความรู้ความสามารถหรือดำเนินการฝึกอบรมบุคลากรที่ให้บริการงานในด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1.5 ปัจจัยด้านมาตรการติดตามและประเมินผลนั้นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งในระดับตำบล และในระดับอำเภอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพของขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีในระดับอื่นๆ และสายงานอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรค ปัจจัย ทศนะคติและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพของขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพของขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีในสายงานอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก เบญจภูมิริน. (2556). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการการจ่ายเงิน เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ชรินทิพย์ วันดี. (2554). การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปงน้อย อำเภอตอแย หลวง จังหวัดเชียงราย ในมุมมองผู้สูงอายุ. ปรินิพนธ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทัศนีย์ สุวดิษฐ์. (2554). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจ่ายเบี้ยยังชีพ ศึกษากรณีเทศบาลตำบล เจ้าพระยา สุรศักดิ์. ปรินิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เนณัฐชา จีรพัฒน์พงศ์. (2553). การดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้าน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วน ตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- บัญชา ผลานิสงค์. (2553). การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อวิน จังหวัดชลบุรี. ปรินิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เพชรดา เกตุสุริวงษ์. (2556). การประเมินความพึงพอใจของผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ราเชนทร์พันธุ์ วงศกร. (2561). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบล บางพูด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. ปรินิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง และ สาธ ทรัพย์รวงทอง. (2564). การพัฒนารูปแบบความเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. วารสาร ปรัชญาปริทรรศน์. 26(1) หน้า 44-52.
- สมศักดิ์ ชินศักดิ์ชัย. (2555). ความคิดเห็นของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดำเนินการจัดสวัสดิการค่าเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลเฉลียง อำเภอศรีบุรี จังหวัดนครราชสีมา. ปรินิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันรัชต์ภาคย์.
- สาธ ทรัพย์รวงทอง. (2557). วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. นครสวรรค์ :มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, สิทธิพร เกษจ้อย. (2561). ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านหว่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. ปรินิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ. (2563). ข้อมูลพื้นฐานตำบลโพธิ์ตรุ. ลพบุรี: องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตรุ.
- อัจฉรา วงนารี. (2559). ความต้องการสนับสนุนด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองหลวง อำเภอเสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตตำบลหนองแซง

อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

Improving the quality of life Development Fund Members of Thai women
empowerment Funds in Nong Saeng Sub-district,
Hankha District , Chainat Province

จารุณี มหาสงคราม วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, และมยุรี รัตนเสริมพงศ์

Jarunee Mahasongkharm, Naruphol bubpachart, Waraporn Subruangthong,
and Mayuri Rattanasermpong

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Master of Public Administration Program, Thepsatri Rajabhat University.

E-mail: jalljarunee@gmail.com

Received August 11, 2021, & Revise September 17, 2021 & Accepted December 4, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท จำนวน 323 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.938 และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1)ระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับรายการจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสุขภาพกาย 2)ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านจิตใจ ด้านสุขภาพกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม 3)แนวทางในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท มี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, กองทุนพัฒนาบาทสตรี, สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

Abstract

The objectives of this research were 1) to investigate the quality of life of Women's Role Development Fund members in Nong Saeng Sub-district, Hankha District, Chainat Province, 2) to study the problems and obstacles for improving the quality of life of Women's Role Development Fund members in Nong Saeng Sub-district, Hankha District, Chainat Province, and 3) to propose guidelines for improving the quality of life of Women's Role Development Fund members in Nong Saeng Sub-district, Hankha District, Chainat Province. The sample consisted of 323 members of Women's Role Development Fund in Nong Saeng Sub-district, Hankha District, Chainat Province and 10 experts. The sample was selected using a purposive sampling method. Research instruments were a questionnaire with a reliability of 0.938 and a focus group discussion form. Data were analyzed using statistics to determine percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results of this study indicated as follows: 1) The quality of life of Women's Role Development Fund members in Nong Saeng Sub-district, Hankha District, Chainat Province was at a moderate level. When individual aspects were considered, an aspect with the highest mean was psychological health, followed by environment, social relations and physical health. 2) The problems and obstacles for improving the quality of life of Women's Role Development Fund members in Nong Saeng Sub-district, Hankha District, Chainat Province were at a moderate level. When individual aspects were considered, an aspect with the highest mean was psychological health, followed by physical health, social relations and environment. 3) Four proposed guidelines for improving the quality of life of Women's Role Development Fund members in Nong Saeng Sub-district, Hankha District, Chainat Province included physical health, psychological health, social relations and environment.

Keywords: Quality of life, improving the quality of life, Thai Women Empowerment Funds, Member of Thai Women Empowerment Funds

1. บทนำ

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรมการพัฒนาชุมชน บริหารงานภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ. ศ. 2558 และข้อบังคับคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีว่าด้วย การบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2559 มีการใช้จ่ายเงินของกองทุนเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้เงินประเภทเงินทุนหมุนเวียนและประเภทเงินอุดหนุนของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2559 ผ่านกลไกการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ได้แก่ คณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด คณะอนุกรรมการกลั่นกรองและติดตามการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอ (อกส.อ.) คณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล/เทศบาล และอาสาสมัครผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีหมู่บ้าน/ชุมชน ผลการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในทุกระดับผ่านกลไกต่างๆ การใช้จ่ายทั้งเงินทุนหมุนเวียนหรือแหล่งเงินทุนเป็นตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ฯ โดยตำบลหนองแซง มีหมู่บ้านจำนวน 20 หมู่บ้าน ปัจจุบัน มีสตรีที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไปสมัครเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จำนวน 1,682 คน ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน (Sara Smart Account Receivable Application, 2563: ออนไลน์) มีกลไกการขับเคลื่อนกองทุนฯ 2 ระดับ คือ ระดับหมู่บ้าน ได้แก่ อาสาสมัครผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีหมู่บ้าน จำนวน 20 คน มีบทบาทอำนาจหน้าที่ ประชาสัมพันธ์การรับสมัครสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ให้คำปรึกษาในการเขียนโครงการของสมาชิกกองทุนฯ และระดับตำบล ได้แก่ คณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล/เทศบาล จำนวน 9 คน ทำหน้าที่ ตรวจสอบความถูกต้องของโครงการของสมาชิกที่ยื่นขอกู้เงินเบื้องต้น ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับสมาชิกและประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับกองทุน ฯ ให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาของสมาชิกประสานส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนและสมาชิกในเขตพื้นที่ตำบล ฯ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท, 2559, หน้า 24) การขอกู้ยืมเงินโครงการเงินทุนหมุนเวียนของตำบลหนองแซง ได้มีสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเสนอโครงการขอรับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำไปประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ ตั้งแต่ปี 2556 จนถึง ปี 2563 แล้วจำนวน 101 โครงการ เป็นเงินทั้งสิ้น 7,940,000 บาท (เจ็ดล้านเก้าแสนสี่หมื่นบาทถ้วน) (Sara Smart Account Receivable Application, 2563 : ออนไลน์) ตำบลหนองแซงมีสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จำนวน 1,682 คน ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน (Sara Smart Account Receivable Application, ออนไลน์, 4 ตุลาคม 2563) มีกลไกการขับเคลื่อนกองทุนฯ 2 ระดับ คือ ระดับหมู่บ้าน ได้แก่ อาสาสมัครผู้ประสานงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีหมู่บ้าน จำนวน 20 คน มีบทบาท

อำนาจหน้าที่ ประชาสัมพันธ์การรับสมัครสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ให้คำปรึกษาในการเขียนโครงการของสมาชิกกองทุนฯ และระดับตำบล ได้แก่ คณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล/เทศบาลจำนวน 9 คน ทำหน้าที่ ตรวจสอบความถูกต้องของโครงการของสมาชิกที่ยื่นขอเงินเบื้องต้น ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับสมาชิกและประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับกองทุนฯ ให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาของสมาชิกประสานส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนและสมาชิกในเขตพื้นที่ตำบลฯ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท, 2559, หน้า 24)

จากการติดตามของคณะขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลหนองแขงพบว่าสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีปัญหาเรื่องสุขภาพ มีโรคประจำตัวและขาดความมั่นใจในตนเอง เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมของกองทุนจึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดความมั่นใจในการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมเนื่องจากคิดว่าตนเองขาดความรู้ความสามารถไม่สามารถ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นได้นอกจากนี้ในฐานะสมาชิกในครอบครัวสตรียังมีฐานะที่เป็นรองจากบุรุษ ต้องพึ่งพิงบุรุษทั้งในการหารายได้และการใช้ชีวิต จึงทำให้ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการได้อย่างเต็มที่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของสตรีทั้งด้านจิตใจ ด้านสุขภาพกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยคุณภาพชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์อันหมายถึงการมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีความสุข ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองและความต้องการในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม คุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เป็นต้นมาที่มีจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การยกระดับคุณภาพชีวิต คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีวัตถุประสงค์ให้บุคคลมีเจตคติที่ดี มีคุณธรรม มีความเมตตาต่อบุคคลอื่น มีอาชีพและรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิต เป็นการยกระดับตนเองและสังคมให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงามลดปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีคุณค่าดังนี้ 1) ทำให้มีแนวทางในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น 2) กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการปรับปรุงตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น 3) ใช้ปัญญา มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และนำหลักการบริหารมาใช้ในการแก้ไข ปัญหา 4) ลดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาสังคม 5) อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน (สาธิต ทรัพย์รวงทอง และ วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, 2564, หน้า 1)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท เพื่อให้ทราบถึงระดับคุณภาพชีวิต

ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาคุณภาพชีวิต และแนวทางที่จะอำนวยความสะดวก ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ฯ ให้มีความเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีใน เขตตำบลหนองแซง อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบล หนองแซง อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท

3. ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุกัญญา มาลาอี (2547, น.19) ความหมายของคุณภาพชีวิต คือ ความเอื้อยขององค์ประกอบ ภายในและภายนอกของมนุษย์ ด้านจิตใจ ความรู้ ความสามารถ อารมณ์ความรู้สึก และด้านร่างกาย คือ ความมีสุขภาพกายดี สภาพความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตในสังคมดี ดังนั้นคุณภาพชีวิตที่ดี จึงเป็นชีวิตที่มี สุขภาพดี สุขใจ และปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมและบริบทของสังคมได้ตามสภาวะ

เพ็ญศรี เปลี่ยนคำ (2542, น. 293) คุณภาพชีวิต หมายถึง การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่ เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้ในสังคมหนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาหนึ่งๆ

องค์ประกอบคุณภาพชีวิต องค์การอนามัยโลก (อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ, 2540, น.18-19) โดยใช้เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อชุดภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1. ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางร่างกายของประชาชน ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย ความรู้สึกสบายไม่เจ็บปวด ความสามารถในการจัดการความเจ็บปวดทางร่างกาย พละกำลังในการดำเนินชีวิต ความอิสระไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ความสามารถในการเคลื่อนไหวสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ สามารถทำงานได้ ไม่ต้องพึ่งยาหรือการรักษาทางการแพทย์อื่น เป็นต้น 2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของ ประชาชน เช่น มีความรู้สึกทบทวนตนเอง ภาคภูมิใจในตนเอง รับรู้ภาพลักษณ์และความมั่นใจในตนเอง รับรู้ถึงความคิด ความจำ การตัดสินใจความสามารถในการเรียนรู้ต่าง ๆ รับรู้ถึงความหมายของชีวิต ทำให้ สามารถชนะอุปสรรคและดำเนินชีวิตได้ 3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้

เรื่องความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือและการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์ 4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การมีชีวิตอิสระไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต สิ่งแวดล้อมปราศจากมลพิษ การคมนาคมสะดวก การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การบริการสาธารณสุข สังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่ามีโอกาสได้รับข้างสาร มีการฝึกทักษะต่าง ๆ มีกิจกรรมสันทนาการ และกิจกรรมในเวลาว่างได้

สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (2559) เป้าหมายหลักของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คือ ให้สตรีมีความมั่นคงด้านรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คือ 1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ ในการสร้างโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งเงินทุน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้เสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจให้แก่สตรีและองค์กรของสตรี 2. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริมบทบาทและพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรีในการเฝ้าระวังดูแลและแก้ไขปัญหาของสตรี การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีนำไปสู่การสร้างสวัสดิภาพหรือสวัสดิการเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ ของสตรีและผู้ด้อยโอกาส อื่นๆในสังคม 3. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรีการสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านสังคมให้แก่สตรี และองค์กรของสตรี 4. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนโครงการอื่นๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรีตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร

อนรรฆ อีสเฮาะ (2562) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอมพบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ประชาชนที่มี เพศ อายุ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะ ด้านร่างกาย ควรส่งเสริมนโยบายเพิ่มลานกีฬา จัดหาเครื่องออกกำลังกายให้บริการประชาชน รวมถึงการร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ ด้านจิตใจ ควรจัดให้มีจุดบริการให้คำปรึกษาเพิ่มช่องทางการจัดตั้งกลุ่มและการแสดงออกของกลุ่มต่างๆ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวหรืออาจสร้างกิจกรรมอื่น เพื่อให้ประชาชนลดความคิดในเรื่องเพศแล้วหันมาสนใจในเรื่องของส่วนรวม และด้านสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นเศรษฐกิจหรือเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในภาพรวม

อรนิษฐ์ แสงทองสุข (2562) ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี ผลการวิจัย ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรีภาพรวมทุกด้าน ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านสภาพร่างกายที่ดี และด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม, ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี, ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษา ระดับคุณภาพชีวิตของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในภาพรวม มีคุณภาพชีวิต อยู่ ในระดับมาก แยกคุณภาพชีวิตออกเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด, ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก, ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับมาก, ด้านการทำงาน อยู่ในระดับมาก, ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก, และด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ระดับปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แยกปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ออกเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด , ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด, ด้านการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด, ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด, ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด, และด้านสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ณัฐวัฒน์ ชันโท (2562) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนาภาพรวม ระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับระดับดี แยกคุณภาพชีวิตออกเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสุขภาพกายในภาพรวมอยู่ในระดับดี, ด้านจิตใจ ภาพรวมอยู่ในระดับดี, ด้านสัมพันธภาพทางสังคมภาพรวมอยู่ในระดับดี และด้านสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับดี ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตของในพื้นที่หน่วยบริการชุมชนคลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา พบว่า ประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนาที่มีอายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนาที่มีเพศสถานภาพสมรส และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณภาพชีวิต ปัญหาและอุปสรรค และเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอน้ำหนาว จังหวัดชัยนาท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.938 และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรจากสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบลหนองแซง อำเภอน้ำหนาว จังหวัดชัยนาท รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,682 คน (Sara Smart Account Receivable Application, ออนไลน์, 2563) หากกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 หรือ .05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (กาสั๊ก เต๊ะชั้นหมาก, 2553, หน้า 93) โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 คน

2. ประชากรจากผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประกอบด้วย คณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด จำนวน 9 คน ออ.ส.อ. จำนวน 11 คน และหัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน หากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จากผู้ที่มีผลงานการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด 1 คน อนุกรรมการและเลขานุการออ.ส.อ. 1 คน หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล 8 คน รวมจำนวน 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่งในสถานศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลหนองแซง อำเภอน้ำหนาว จังหวัดชัยนาท จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสอบถาม มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิตของสมาชิกของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มี 1 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นแบบบันทึกชนิดคำถามปลายเปิด โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 323 คน ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล วันที่ 1 – 25 มีนาคม 2564 แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จากผู้ที่มีผลงานการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จำนวน 10 คน บันทึกข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนครั้งที่กู้เงินกองทุนฯ จำนวนเงินกู้ที่ขออนุมัติกู้ยืม และความสามารถในการชำระหนี้เงินคืน วิเคราะห์โดยสถิติ การแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตสมาชิกของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โดยสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทำการแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ของเบสท์

3. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โดยสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทำการแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ของเบสท์

4. การเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขต ตำบลหนองแขง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สรุปประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

1. ระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับรายการจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ 1) ด้านจิตใจ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีความภูมิใจในความสามารถตัวเอง รองลงมาคือ มีสุขภาพจิตใจที่ดี และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ 2) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่น่าอยู่ รองลงมาคือ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และได้รับการสนับสนุนความรู้ในการประกอบ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับรายการข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ ดังนี้ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ รองลงมาคือ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและทำประโยชน์แก่สาธารณะ และเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐ และ4) ด้านสุขภาพกาย พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ สามารถทำงานประกอบอาชีพได้ รองลงมา คือ ได้รับการรักษาโรคตามความเหมาะสม และ ได้รับการตรวจสุขภาพทุกปี

2. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านจิตใจ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีปัญหาเรื่องจัดการกับความเศร้า และความกังวลรองลงมา คือ มีปัญหาเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของตัวเอง และปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข 2) ด้านสุขภาพกาย พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับระดับปานกลาง ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีปัญหาสุขภาพและอนามัย รองลงมา คือ มีปัญหาการนอนหลับไม่เพียงพอ และมีปัญหาสถานที่ในการออกกำลังกาย 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับระดับปานกลาง ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีปัญหาในการช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน รองลงมา คือ มีปัญหาเรื่องความพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น และมีปัญหาไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นเมื่อได้รับความเดือดร้อน และ4) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับระดับปานกลาง ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ รองลงมา คือ มีปัญหาเรื่องการขาดช่องทางรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ และมีปัญหาถูกรบกวนจากมลพิษต่าง ๆ

3. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นไปตามขอบข่ายของปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งประกอบด้วยประเด็นปัญหาทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านสุขภาพกาย แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนฯ ด้านสุขภาพกาย มีแนวทาง ดังนี้

- 1.1) ให้ความรู้เรื่องพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ
- 1.2) ส่งเสริมการมีสุขปฏิบัติที่ดี และการมีสุขนิสัยที่ดีต่อสุขภาพ
- 1.3) เพิ่มช่องทางและโอกาสในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล
- 1.4) ส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพ
- 1.5) การดูแลที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม
- 1.6) การส่งเสริมเรื่องการลงทุนด้านสุขภาพและประกันสังคมเพื่อสามารถช่วยเหลือดูแล

ตัวเองได้และเป็นประโยชน์ให้กับสังคม

2) ด้านจิตใจ แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนฯ ด้านจิตใจ มีแนวทาง ดังนี้

- 2.1) สร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับสตรี ให้มองเห็นคุณค่าในตัวเอง
- 2.2) ส่งเสริมการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่สตรี
- 2.3) เพิ่มทักษะและจัดหางานให้เหมาะสม
- 2.4) เพื่อให้สตรีรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง ในครอบครัว และในสังคม

3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนฯ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีแนวทาง ดังนี้

3.1) ประสานหน่วยงานต่างๆ คอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับสตรีที่ต้องการความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ทุกๆ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับสตรี เพื่อให้สตรีความรู้สึกระหนักถึงคุณค่าของการได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น และเกิดการตอบแทนสังคมด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเช่นกัน

3.2) ส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมทำงานอาสาสมัครสร้างพื้นที่แสดงออกที่สร้างคุณค่าและเกิดความยั่งยืนแก่สตรี ทำให้สตรีรู้สึกว่าพวกเขายังมีประโยชน์กับสังคม

4) ด้านสิ่งแวดล้อม แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนฯ ด้านสิ่งแวดล้อม มีแนวทาง ดังนี้

4.1) ประสานหน่วยงานในพื้นที่ เช่น ท้องถิ่น คณะกรรมการหมู่บ้าน จัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน

4.2) ส่งเสริมการจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย ลดการสร้างมลภาวะ เช่น การคัดแยกขยะ การรีไซเคิลขยะที่เหลือใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น

- 4.3) ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน

4.4) สร้างแหล่งอาหารที่ปลอดภัย

6. อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอสว่าง จังหวัดชัยนาท ผู้ศึกษาได้พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมา อภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอสว่าง จังหวัดชัยนาท พบว่าระดับคุณภาพชีวิตของ ในภาพรวมอยู่ในอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับคุณภาพชีวิต ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก กองทุนมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ให้สมาชิกได้เข้าร่วม ทำให้มีความภูมิใจในความสามารถตัวเอง เกิดความรู้สึกว่าครอบครัวมีความสุข มีความอบอุ่น และมีสุขภาพจิตใจที่ดี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวัฒน์ ชันโท (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดี ระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก สมาชิกยังถูกรบกวนจากมลพิษต่าง ๆ มีน้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ การเข้าถึงข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ มีจำกัด ได้รับการสนับสนุนความรู้ในการประกอบอาชีพยังไม่เพียงพอ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอนรรฆ อีสเฮาะ (2562 : 48) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอสว่าง จังหวัดสงขลา พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี ระดับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก สมาชิกกองทุนมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มประกอบอาชีพกับคนอื่นและยังต้องการความรู้เรื่องการจัดการแบบกลุ่ม พร้อมทั้งจะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีความเดือดร้อนตามกำลังซึ่งยังต้องอาศัยหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือ สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาคุณภาพชีวิตของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ด้านสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีการส่งเสริมเรื่องการดูแลสุขภาพสมาชิกกองทุนให้มีสุขภาพดี มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพสมาชิกกองทุน แต่สมาชิกยังต้องการการเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขที่มากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอรณิชฐ์ แสงทองสุข (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านสภาพร่างกายอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตมาก

2. ระดับปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท ในภาพรวมอยู่ในอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับปัญหาและอุปสรรคด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สมาชิกยังมีความรู้สึกห่อเหี่ยว ซึมเศร้า รู้สึกชีวิตไม่มีคุณค่าขาดความรักความอบอุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวัฒน์ ชันโท (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา พบว่า ด้านจิตใจมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ระดับปัญหาและอุปสรรคด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก สมาชิกยังได้รับการดูแลเรื่องน้ำให้สามารถใช้ในการอุปโภคบริโภคในระดับหนึ่ง และยังมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารภายนอกที่ทันต่อเหตุการณ์ ถึงแม้จะรู้สึกถึงการรบกวนจากมลพิษ และชีวิตไม่ปลอดภัยอยู่บ้าง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุธรรม อิสเฮาะ (2562 : 48) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอนครหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี ระดับปัญหาและอุปสรรคด้านสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจาก สมาชิกสามารถไปหาหมอได้เมื่อมีการเจ็บป่วย แต่สถานที่ออกกำลังกายไม่เพียงพอ ประสบปัญหาโรคประจำตัวและขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวัฒน์ ชันโท (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพร่างกายมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดี และระดับปัญหาและอุปสรรคด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก สมาชิกรู้สึกว่าการช่วยเหลือกันทางสังคม แต่ปัญหาด้านโรคระบาดทำให้สมาชิกไม่รู้สึกอยากติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และไม่อยากร่วมกิจกรรมส่วนรวม ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ (2561:82) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาคุณภาพชีวิตของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ระดับปัญหาและความต้องการด้านสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแซง อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท ด้านจิตใจ ระดับปัญหาและอุปสรรคฯ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีปัญหาเรื่องจัดการกับความเศร้า และความกังวลรอนลงมา คือ มีปัญหาเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของตัวเอง และปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข แนวทางการพัฒนา ฯ คือ สร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับสตรี ให้มองเห็นคุณค่าในตัวเอง ส่งเสริมการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่สตรี เพิ่มทักษะและจัดหางานให้เหมาะสมทำให้สตรีมีศักยภาพด้านอาชีพ และส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้สตรีรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง ในครอบครัวและในสังคม ด้านสุขภาพกาย ระดับปัญหาและอุปสรรค ฯ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีปัญหาสุขภาพและอนามัย รอนลงมา คือ มีปัญหาการนอนหลับไม่เพียงพอ และมีปัญหาสถานที่ในการออกกำลังกาย แนวทางการพัฒนา ฯ คือ ให้ความรู้เรื่องพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ ส่งเสริมการ

มีสุขปฏิบัติที่ดี และการมีสุขนิสัยที่ดีต่อสุขภาพ เพิ่มช่องทางและโอกาสในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล ส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพ การดูแลที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม และการส่งเสริมเรื่องการลงทุนด้านสุขภาพและประกันสังคมเพื่อสามารถช่วยเหลือดูแลตัวเองได้และเป็นประโยชน์ให้กับสังคม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ระดับปัญหาและอุปสรรค ฯ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีปัญหาในการช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน รองลงมา คือ มีปัญหาเรื่องความพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น และมีปัญหาไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นเมื่อได้รับความเดือดร้อน แนวทางการพัฒนา ฯ คือ ประสานหน่วยงานต่างๆ คอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับสตรีที่ต้องการความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ทุกๆ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับสตรี เพื่อให้สตรีความรู้สึกตระหนักถึงคุณค่าของการได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น และเกิดการตอบแทนสังคมด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเช่นกัน ส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมทำงานอาสาสมัครสร้างพื้นที่แสดงออกที่สร้างคุณค่าและเกิดความยั่งยืนแก่สตรี ทำให้สตรีรู้สึกว่าพวกเขายังมีประโยชน์กับสังคม จัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิกกองทุน ฯ เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มในสังคม จัดกิจกรรมจิตอาสาสตรีเพื่อช่วยเหลือสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ระดับปัญหาและอุปสรรค ฯ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ มีปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ รองลงมา คือ มีปัญหาเรื่องการขาดช่องทางรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ และมีปัญหาถูกรบกวนจากมลพิษต่าง ๆ แนวทางการพัฒนา ฯ คือ ประสานหน่วยงานในพื้นที่ เช่น ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันหาวิธีบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน และจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม ส่งเสริมการจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย ลดการสร้างมลภาวะ เช่น การคัดแยกขยะ การใช้เชื้อเพลิงที่ใช้เหลือใช้ให้เกิดประโยชน์ จัดการพื้นที่ที่รกรุงรังเสี่ยงต่อการมั่วสุมให้โล่งสะอาด จัดให้มีแสงสว่างตามมุมหรือพื้นที่ลับสายตาส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน สร้างแหล่งอาหารที่ปลอดภัย และส่งเสริมช่องทางเน็ตประชารัฐให้มีคุณภาพ มีจุดที่สามารถใช้บริการได้สะดวก

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในช่วงสูงอายุทำให้การพัฒนาต้องได้รับการตอบสนองที่เหมาะสมกับช่วงวัยและติดตามอย่างต่อเนื่อง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตำบลหนองแขง ควรพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายให้ผู้สตรีไทยทุกคน ทุกช่วงอายุมีสิทธิเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทุกคน

2. ควรมีการสนับสนุนให้สตรีสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือการบริการของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่สะดวกและหลากหลายช่องทาง

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

1. ด้านสุขภาพกาย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีการออกกำลังกาย ดังนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรส่งเสริมเรื่องการออกกำลังกาย และให้ความสำคัญในการสร้างสถานที่ที่เหมาะสม สะดวก เข้าถึงง่ายสามารถให้สมาชิกสามารถใช้สถานที่ออกกำลังกายได้สะดวกและปลอดภัย ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีโรคประจำตัว ดังนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรส่งเสริมเรื่องการจัดอบรมให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ รวมถึงการรักษาสุขภาพให้มีสุขภาพแข็งแรงห่างไกลจากโรค

2. ด้านจิตใจ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ รู้สึกพอใจในรูปร่างหน้าตาของตัวเอง ดังนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรส่งเสริมเรื่อง การพัฒนาบุคลิกภาพของของสมาชิก ปรับทัศนคติหรือสร้างความมั่นใจการมีคุณค่าในตัวเอง ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ รู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ดังนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมเกิดความรักความสามัคคีในกลุ่มสมาชิกกองทุน ให้รู้สึกถึงการมีคุณค่าในตัวเอง และเป็นที่รักต่อคนรอบข้าง

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ ดังนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรส่งเสริมเรื่อง และสร้างความเข้าใจและเปิดโอกาสให้กับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ การอยู่อยู่ร่วมกันในสังคมจะต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันสังคมจึงจะเป็นสังคมแห่งความสุข ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ รู้สึกว่าสังคมไม่น่าอยู่ ดังนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างสรรค์สังคมให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น

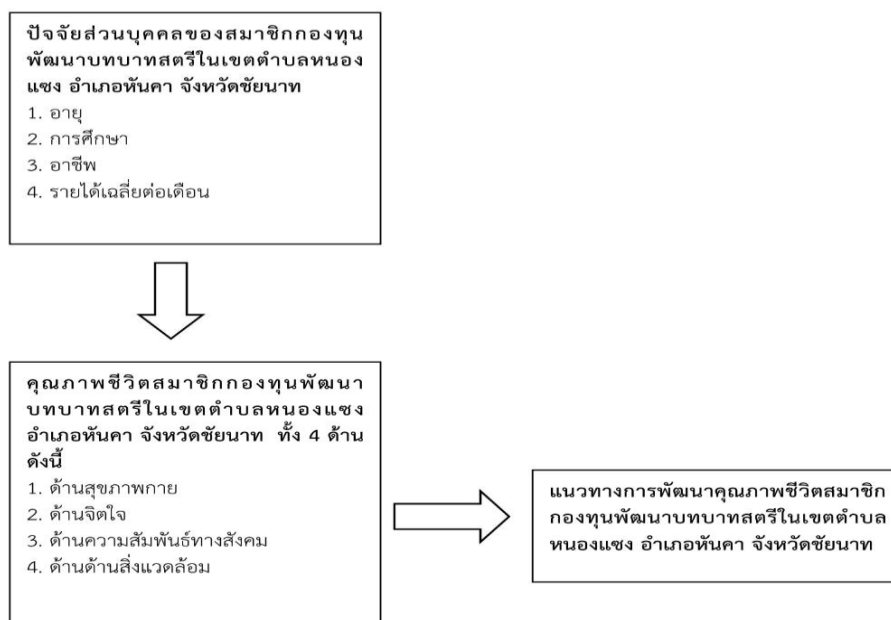
4. ด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ถูกรบกวนจากมลพิษต่าง ๆ ดังนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พื้นที่ หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านมลพิษไม่ให้ส่งผลเสียต่อสุขภาพของสมาชิก ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ รู้สึกไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิต ดังนั้นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีควรมีการเข้าไปสำรวจหรือสอบถามถึงปัญหาที่สร้างความรู้สึกไม่ปลอดภัยกับสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแล้วประสานหน่วยงานในท้องถิ่นร่วมกันแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่เอื้อหรือปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลหนองแขงต่อไป
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลอื่น เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลหนองแขงต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ในครั้งนี้พบว่า คุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะสมาชิกกองทุนฯ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท ซึ่งมีผลให้คุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนฯ อยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะ และบริบทของสมาชิกกองทุนฯ ทั้ง 4 ด้าน ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม **ตั้งแผนภาพที่ 1** องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านสุขภาพกาย 2) ด้านสุขภาพจิต 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในเขตตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

8. เอกสารอ้างอิง

- กาสัก เตชะชนหมาก. (2553). หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ณัฐวัฒน์ ชันโท. (2562). คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชน คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา (วิจัยปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564
http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/54930398.pdf
- เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ. (2542). การสาธารณสุขมูลฐาน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง และวราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง. (2563, กันยายน-ตุลาคม). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 8(5), 1764-1776.
- สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). การศึกษาคุณภาพชีวิตของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564
<http://www.bps.moe.go.th/research/fulltext/QualityTeacher.pdf>
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. (2559). แนวทางการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สำนั ห รั บ จังหวัด. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรมการพัฒนาชุมชน: ม.ป.ท.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2562). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้น 25 มกราคม 2564, จาก http://library.senate.go.th/document/Ext22984/22984829_0002.PDF
- สุกัญญา มาลาอี. (2547). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาการบริหารการศึกษา.
- สุวัฒน์ มหัตถินรัตน์กุล และคณะ. (2540). เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตองค์การอนามัยโลกชุด 100 ตัวชี้วัด และ 26 ตัวชี้วัด. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข.
- อนรรฆ อีสเฮาะ. (2562). คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอกะเปอร์ จังหวัดสงขลา (ปริญญามหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์.
- อรณิชฐ์ แสงทองสุข. (2562). การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

Sara Smart Account Receivable Application. (2563). รายชื่อสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
อำเภอหันคา. สืบค้น 22 กันยายน 2563,จาก http://164.115.23.70/Register/user_edit.php

ปัญหาทางกฎหมายในคดีพิพาทระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำ

ศึกษากรณีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ

Legal Problem in Dispute between Private Educational Institute and

Permanent Professor: A Case Study of Private Educational

Institute Terminate Permanent Professor

เนติ ปันมณี

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Nati Pinmanee

Student, L.L.D. Program

Faculty of Law, National Institute of Development Administration

email: nati@nmu.ac.th

Received September 26, 2021, & Revise November 23, 2021 & Accepted November 29, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้จะศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายในคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ ซึ่งมีรูปแบบของมูลคดีพิพาทสามรูปแบบ คือ มูลคดีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ อันเนื่องมาจากคำสั่งทางปกครอง (คำสั่งลงโทษโดยการเลิกจ้างอาจารย์ประจำ) มูลคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง และมูลคดีพิพาทในรูปแบบสุดท้าย คือ มูลคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำอันเนื่องมาจากสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงาน ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่าสถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นหน่วยงานทางปกครอง ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 นิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำมีลักษณะผสม (Hybrid Status) ในระบบกฎหมายมหาชนและระบบกฎหมายเอกชน ในการจำแนกว่าคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำจะอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองหรือศาลแรงงาน จะขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเลิกจ้างอาจารย์ประจำนั้น ว่าเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ประจำที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมทางกฎหมาย (Merit) ในด้านประสิทธิภาพของบริการสาธารณะโดยตรงหรือไม่

คำสำคัญ : บริการสาธารณะด้านการศึกษา การเลิกจ้างอาจารย์ประจำ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

Abstract

This article aims to study legal problems in disputes between private educational institutes and permanent professors: A case study of termination of employment of permanent professors by private educational institutes. At present, causes of dispute over the said termination of employment can be divided into three categories: (1) termination of employment as a result of an administrative order; (2) termination of employment as a result of an administrative contract; and (3) termination of employment as a result of a labor contract. The study found that private educational institutes have an administrative agency status in accordance with Section 3 of the Act on Establishment of Administrative Courts and the Administrative Court Procedures, B.E. 2542 (1999). The legal relationship between private educational institutes and permanent professors are found to be of hybrid status in public and private laws. The incident that is the starting point of a termination of employment can be used as a tool to determine which category is the cause of dispute and which court has the jurisdiction over the issue. It is the duty of both administrative court and labor court to verify the legality of the provision public education services to ensure its legal merit and efficiency.

Keywords: Public education service, Termination of employment of permanent professors, Private educational institutes

บทนำ

การจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษาแก่พลเมืองโดยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนช่วยสร้างความสงบสุขและความก้าวหน้าให้แก่ประเทศ เพราะพลเมืองสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการประกอบอาชีพดำรงตนในสังคมอย่างมีคุณภาพ สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่มีคุณค่าแก่สังคม แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเผชิญกับอุปสรรคท้าทายสำคัญหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรที่ส่งผลให้ผู้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาน้อยลง การเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการอุดมศึกษาที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีจำนวนมากขึ้น รวมถึงความต้องการของสังคมที่ต้องการความรู้ที่แท้จริง (Truth) ก็มีความต้องการหลากหลายมากขึ้นและเปลี่ยนแปลงรวดเร็วแบบพลวัต (Dynamic) ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องมีการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดโดยคาดหวังต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการปรับตัวเข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงของอาจารย์ประจำมากขึ้น และอาจพัฒนาขึ้นเป็นข้อพิพาทที่นำไปสู่การเลิกจ้างอาจารย์

ประจำสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามคดียพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำปรากฏในสามรูปแบบ คือ (1) มูลคดีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำอันเนื่องมาจากคำสั่งทางปกครอง (คำสั่งลงโทษโดยการเลิกจ้างอาจารย์ประจำ) (2) มูลคดีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง (3) มูลคดีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำอันเนื่องมาจากสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงาน แม้ว่าคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้มีคำวินิจฉัยให้คดียพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงาน โดยให้เหตุผลของคำวินิจฉัยในแนวเดียวกับความเห็นของศาลแรงงาน แต่ก็ไม่ได้ให้เหตุผลว่าเพราะเหตุใดคดียพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำจึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนบางส่วนในการเตรียมคดีของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการพัฒนากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับกรณีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ

ทั้งนี้การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษา ได้แก่ หลักการอุดมศึกษา (Federick Eby and Charles Flinn Arrowood, 1958) หลักเสรีภาพทางวิชาการ (สุรพล นิติไกรพจน์, 2559) และการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเอกชน (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2560) เครื่องมือในการจัดทำบริการสาธารณะโดยเอกชน ได้แก่ นิติกรรมทางปกครอง และการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง รวมถึงหลักการตีความกฎหมายในระบบประมวลกฎหมาย (อัคราทร จุฬารัตน์, 2549) ได้แก่ หลักการตีความตามตัวอักษร (Grammatical Interpretation) และหลักการตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย (Logical Interpretation หรือ Purposive Approach) รวมถึงการศึกษาคำพิพากษาและคำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดียพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ โดยเปรียบเทียบประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอินเดีย ประเทศฝรั่งเศส จะช่วยให้ทราบคำตอบของปัญหาสำคัญสามประเด็น คือ (1) ปัญหาการกำหนดสถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (2) ปัญหาการกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำที่นำไปสู่การเลิกจ้าง (3) ปัญหาการกำหนดมูลคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ เพื่อให้ได้คำตอบว่ากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนิยมนับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำมีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ หรือมีปัญหาในการตีความบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็จะเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

เนื้อหา

บทความนี้ศึกษาสามเรื่อง คือ สถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน นิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำ และมูลคดีพิพาทอันเนื่องมาจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ รายละเอียด ดังนี้

1. สถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ในคดียพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำในประเทศไทยนั้น การกำหนดสถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในปัจจุบันมีสองรูปแบบ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีสถานะเป็น

หน่วยงานทางปกครองตามความเห็นของศาลปกครอง และอีกรูปแบบหนึ่งสถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นองค์กรเอกชน ตามความเห็นของศาลแรงงาน การที่สถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนถูกตีความได้สองรูปแบบเช่นนี้ ส่งผลสำคัญให้เกิดมูลคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำได้ถึงสามรูปแบบ คือ มูลคดีพิพาทเนื่องจากคำสั่งทางปกครอง (คำสั่งเลิกจ้างและส่งผลเป็นการถอดถอนอาจารย์ประจำออกจากตำแหน่ง) มูลคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง และมูลคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงาน ทำให้การพัฒนากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับมูลคดีพิพาทในแต่ละรูปแบบยังไม่เกิดความก้าวหน้าไปจนถึงจุดที่ทำให้ระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำมีความสมบูรณ์แบบ เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำยังไม่สามารถตกลงใจได้อย่างชัดเจนว่ามูลคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำมีลักษณะใด แม้กระทั่งคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลมีคำวินิจฉัยให้โรงเรียนเอกชนที่มีรูปแบบทางกฎหมายเหมือนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทุกประการ เพราะเป็นการใช้ทุนของเอกชนมาดำเนินการของทั้งโรงเรียนเอกชนและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยการดำเนินการจะไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายแรงงาน แต่บุคลากรทุกประเภทต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนการทำงานไม่น้อยกว่าที่กฎหมายคุ้มครองแรงงานบัญญัติไว้ หากเกิดคดีที่โรงเรียนเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำให้ถือว่าเกิดจากมูลคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงานและอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงาน แต่ยังไม่เห็นเหตุผลใดจากคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่จะทำให้เกิดความกระจ่างชัดว่าเพราะเหตุใดคดีสถาบันการศึกษาเอกชนพิพาทกับอาจารย์ประจำเกี่ยวกับการเลิกจ้างจึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามที่ศาลปกครองได้ให้เหตุผลไว้ในเวลาที่ข้อพิพาทดังกล่าวขึ้นสู่การพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

แต่อย่างไรก็ตามหากใช้เทคนิคการตีความกฎหมายตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย (Logical Interpretation หรือ Purposive Approach) ประยุกต์เข้าตรวจสอบเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 จะพบว่าเจตนารมณ์ในการตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 นั้นเกิดจากความประสงค์ของรัฐบาลที่ต้องการให้มีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อรองรับความต้องการอย่างมากมายของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นจำนวนมากที่ประสงค์เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงมีข้อองค์กรเอกชนโดยแท้ (Purely Private) แต่เป็นองค์กรเอกชนที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินการทางปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะด้านการศึกษา (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2561) โดยมีผลผลิตของการใช้อำนาจปกครองของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลายประการ อาทิ “กฎ” เช่น การจัดทำหลักสูตรการศึกษาต่างๆ ที่ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของสังคม หรือ “คำสั่งทางปกครอง” เช่น คำสั่งแต่งตั้งหรือถอดถอนอาจารย์ประจำ เป็นต้น ดังนั้นสถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยจึงมีสถานะเป็น “หน่วยงานทางปกครอง” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งมีความสอดคล้องกับสถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในต่างประเทศ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เกณฑ์กิจกรรมทางปกครองของ

รัฐ (State Action) เพื่อใช้กำหนดสถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยประกอบด้วยสองเกณฑ์ย่อย คือ เกณฑ์การตรวจสอบความมีส่วนร่วม และเกี่ยวข้องโดยรัฐ (State Participation and Involvement) ซึ่งแสดงออกโดยการสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ ให้แก่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภายใต้การควบคุมกำกับดูแลประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษาศาสนาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และเกณฑ์การตรวจสอบผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน (Incident Variety of Mutual Benefit) พบว่ารัฐได้ประโยชน์จากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในแง่ของการช่วยแบ่งเบาภาระด้านการบริการการศึกษา ส่วนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้รับประโยชน์ในเชิงการเข้าถึงทรัพยากรทั้งหลายจากรัฐในการสนับสนุนการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษา ซึ่งศาลชั้นต้นรัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้วินิจฉัยสถานะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนว่าเป็น “องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับรัฐ” (State-Related Institution) ในรูปแบบของ “องค์กรเอกชนที่จัดทำบริการสาธารณะ” (Quasi-Public Institution) ส่วนในประเทศอินเดียมีการตรวจสอบสถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยตรวจสอบสองเกณฑ์ย่อย ได้แก่ การตรวจสอบกฎหมายจัดตั้งที่ให้อำนาจและหน้าที่ในการดำเนินงาน (The Source of that Body’s Power and Duty) ว่าการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นดำเนินการตามกฎหมายหรือไม่ และบัญญัติไว้ในกฎหมายในระดับใด ร่วมกับการตรวจสอบลักษณะของการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ (Performing Public Duty) และศาลฎีกาประเทศอินเดียเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีสถานะเป็นหน่วยงานอื่นของรัฐ (Authority) (Seema Jhingan, Rupal Bhatia and Saurabh Chaturvedi, 2016)

กล่าวโดยสรุป สถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่ได้มีสถานะเป็นองค์กรเอกชนโดยแท้ (Purely Private) แต่มีสถานะเป็นหน่วยงานทางปกครองตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีสิทธิใช้อำนาจทางปกครองจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษาตามที่กฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้บัญญัติไว้

2. นิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำ

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำจะพบรูปแบบของความสัมพันธ์ในลักษณะผสม (Hybrid Status) โดยอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายสองระบบ ดังนี้

2.1 นิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำในระบบกฎหมายมหาชน

พันธกิจของกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 เช่น การให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ให้บริการวิชาการแก่สังคม เป็นพันธกิจที่ต้องเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ที่แท้จริง (Truth) ที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพความเป็นจริงของสังคม โดยมีอาจารย์ประจำเป็นผู้รับผิดชอบการบริการสาธารณะด้านการศึกษาโดยตรง โดยมีเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญในการปฏิบัติงาน คือ เสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญในทุกประเทศ ซึ่งในประเทศไทยหลักเสรีภาพทางวิชาการได้บัญญัติรับรองไว้ตามมาตรา 4 วรรคสอง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำในระบบกฎหมายมหาชนเพราะ

การดำเนินงานใดๆ ของอาจารย์ประจำด้านวิชาการ เช่น การเสาะแสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่สมบูรณ์ การนำเสนอการค้นพบและข้อวินิจฉัยในวงวิชาการตามความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของอาจารย์ประจำแต่ละคนเพื่อประโยชน์ของนักศึกษา คณาจารย์อื่น รวมถึงผู้เกี่ยวข้องนั้น ถือเป็นเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) ซึ่งหากอาจารย์ประจำได้ใช้เสรีภาพทางวิชาการอย่างเหมาะสมและมีความรับผิดชอบ โดยไม่ใช้เสรีภาพดังกล่าวเพื่อประกอบกิจกรรมในทางที่เสียหายต่อส่วนรวมและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตนสังกัดแล้ว บรรดาระเบียบข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เช่น ข้อบังคับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนว่าด้วยการบริหารงานบุคคล ข้อบังคับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย จะไม่สามารถก้าวล่วงเข้ามาในแดนเสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์ประจำได้ เนื่องจากข้อบังคับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในระดับองค์การบัญญัติซึ่งมีศักดิ์ทางกฎหมายต่ำกว่าหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเสรีภาพทางวิชาการซึ่งถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งมีศักดิ์ทางกฎหมายสูงสุด และส่งผลสำคัญให้นิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำมิใช่นิติสัมพันธ์ของการจ้างแรงงาน เนื่องจากขาดองค์ประกอบที่สำคัญของการจ้างแรงงาน คือ อาจารย์ประจำต้องทำงานภายใต้การควบคุมบังคับบัญชาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งเป็นนายจ้าง แต่เป็นนิติสัมพันธ์ในระบบกฎหมายมหาชนเนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครองตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงมีสถานะเป็นหน่วยงานทางปกครอง ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และเมื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทำสัญญาจ้างอาจารย์ประจำเพื่อให้ปฏิบัติงานด้านวิชาการ เช่น การผลิตบัณฑิตซึ่งรวมถึงการจัดทำและการพัฒนาหลักสูตร การดำเนินการด้านการเรียนการสอน และการทำวิจัย รวมถึงการบริการวิชาการแก่สังคม ถือเป็นกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตกลงให้อาจารย์ประจำเข้าดำเนินการหรือเข้าร่วมดำเนินการบริการสาธารณะด้านการศึกษาโดยตรง เนื้อหาของสัญญาจ้างอาจารย์ประจำให้ดำเนินงานด้านวิชาการจึงเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2554) ซึ่งอยู่ในระบบกฎหมายมหาชน ทั้งนี้ในทางปฏิบัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะระบุข้อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านวิชาการไว้ในสัญญาจ้างอาจารย์ประจำอย่างชัดเจน ส่วนการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำด้านอื่นที่นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาจ้างอาจารย์ประจำก็สามารถทำได้ โดยการมอบหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรืออธิการบดีเป็นครั้งคราวไป

2.2 นิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำในระบบกฎหมายเอกชน

การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนอกจากงานด้านวิชาการแล้วยังมีงานด้านสนับสนุน อาทิ ด้านการจัดทำนโยบายและแผน ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการคลังและงบประมาณ รวมถึงด้านการออกข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ซึ่งหากพิจารณาลักษณะของงานด้านสนับสนุนจะเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมิได้มอบหมายให้บุคลากรเข้าดำเนินการหรือเข้าร่วมดำเนินการบริการสาธารณะด้านการบริการการศึกษาโดยตรง เพราะงานด้านการสนับสนุนเป็นงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้งานด้านวิชาการซึ่งเป็นบริการสาธารณะด้านการบริการการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติ

สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 กำหนดไว้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามงานด้านสนับสนุนก็มีความสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพราะหากประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสนับสนุนเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่ เช่น การดำเนินงานด้านงบประมาณไม่ครอบคลุมพันธกิจด้านวิชาการทั้งการจัดทำหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร คณะวิชา และสถาบัน การทำการวิจัย รวมถึงการบริการวิชาการแก่สังคม รวมถึงการจัดนโยบายและแผนที่ไม่สามารถผลักดันวิสัยทัศน์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง เป็นต้น ก็จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านวิชาการมีความไม่ต่อเนื่อง และดำเนินการได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพของการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษา รวมถึงไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดบัญญัติห้ามมิให้อาจารย์ประจำปฏิบัติหน้าที่งานด้านสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน้าที่ด้านวิชาการที่เป็นหน้าที่หลักของอาจารย์ประจำแต่อย่างใด ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจอาศัยข้อตกลงเกี่ยวกับภาระงานที่กำหนดว่า อาจารย์ประจำต้องรับผิดชอบงานตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดและตามที่อธิการบดีมอบหมาย ประกอบกับข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนว่าด้วยหลักเกณฑ์การสรรหาบุคลากรดำรงตำแหน่งสายสนับสนุน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะได้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาทำงานและช่วยผลักดันงานสายสนับสนุนให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ในทางปฏิบัติพบว่าผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญของสายสนับสนุน เช่น ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน ผู้อำนวยการสำนักการคลัง ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย ผู้อำนวยการสำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มิได้มีเพียงบุคลากรสายสนับสนุนที่เข้าดำรงตำแหน่งดังกล่าว แต่มีอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิและความรู้ความสามารถเข้าดำรงตำแหน่งทางด้านสายสนับสนุนด้วยเช่นกัน รวมไปถึงกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่งตั้งอาจารย์ประจำเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับงานที่มีลักษณะเป็นประเพณีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เช่น พิธีปฐมนิเทศนักศึกษา พิธีปัจฉิมนิเทศนักศึกษา และพิธีประสาทปริญญาบัตรแก่บัณฑิต ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำในงานสายสนับสนุน หรือในงานที่เป็นประเพณีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รวมถึงความสัมพันธ์ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำตามระเบียบข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกัระเบียบข้อบังคับด้านการผลิตบัณฑิต การทำวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคมโดยตรง เช่น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำที่ขาดงานติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำที่บันทึกเวลาการทำงานแทนกัน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำที่ประมาทในการปฏิบัติหน้าที่จนก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำดังกล่าว ไม่ใช่กรณีที่อาจารย์เข้าดำเนินการหรือเข้าร่วมดำเนินการบริการสาธารณะโดยตรงด้วยการดำเนินการผลิตบัณฑิต ทำวิจัย และจัดทำบริการวิชาการแก่สังคม ตามที่ได้ตกลงกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไว้ อาจารย์ประจำจึงอยู่ในฐานะลูกจ้างที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยไม่อาจยกเสรีภาพทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญกล่าวอ้างต่อสู้อำนาจบังคับบัญชาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่แสดงออกโดยการออกระเบียบข้อบังคับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อบังคับใช้ทั่วทั้งองค์กรได้ ดังนั้น นิติสัมพันธ์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงเป็นความสัมพันธ์ในระบบกฎหมาย

เอกชนโดยมีลักษณะเป็นการจ้างแรงงาน (พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น, 2561) โดยมีประโยชน์ต่างตอบแทนที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในฐานะนายจ้างจะจ่ายค่าตอบแทนรายเดือนแก่อาจารย์ประจำ และอาจารย์ประจำในฐานะลูกจ้างจะปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนงานวิชาการเท่านั้น

2.3 มูลคดีพิพาทอันเนื่องมาจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ

เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีสถานะเป็นหน่วยงานทางปกครอง ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยมีนิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและอาจารย์ประจำในลักษณะผสม (Hybrid Status) ตามที่ได้กล่าวมา ส่งผลให้มูลคดีพิพาทเนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำมีลักษณะเป็นสองรูปแบบ ดังนี้

(1) มูลคดีพิพาทภายใต้ระบบกฎหมายมหาชนอันเนื่องมาจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ

ศาลปกครองส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า การที่อธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใช้อำนาจตามมาตรา 43 (4) แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 มีคำสั่งบอกเลิกสัญญาจ้างอาจารย์ประจำ โดยสภาพแล้วถือเป็นกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใช้อำนาจทางปกครองดำเนินการถอดถอนอาจารย์ประจำออกจากตำแหน่ง อันเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิและหน้าที่ในการปฏิบัติของอาจารย์ประจำเป็นการถาวร ดังนั้น คำสั่งเลิกจ้างอาจารย์ประจำดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หากอาจารย์ประจำดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับคำสั่งเลิกสัญญาจ้าง ก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ตามมาตรา 98 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 โดยต้องอุทธรณ์ภายในสามสิบวันไปยังคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งเป็นฝ่ายปกครองที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับกับการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และถือได้ว่าอาจารย์ประจำได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายตามที่พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว ดังนั้นหากอาจารย์ประจำไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการการอุดมศึกษาเกี่ยวกับคำสั่งเลิกสัญญาจ้างดังกล่าว หรือคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้วินิจฉัยภายในเวลาอันสมควร อาจารย์ประจำมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้โดยถือเป็นมูลคดีพิพาทเนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนออกคำสั่งเลิกจ้างอาจารย์ประจำซึ่งมีสถานะเป็นคำสั่งทางปกครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

ในขณะเดียวกันศาลปกครองบางส่วนเห็นว่าคดีพิพาทเกี่ยวกับการออกคำสั่งเลิกจ้างอาจารย์ประจำถือเป็นกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนพิพาทกับอาจารย์ประจำเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาจ้างอาจารย์ประจำ ซึ่งสัญญาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้อาจารย์ประจำเข้าดำเนินการหรือเข้าร่วมดำเนินการบริการสาธารณะด้านการบริการการศึกษาโดยตรงตามที่พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 กำหนดไว้ โดยเนื้อหาของสัญญามีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครอง ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาปกครอง พ.ศ. 2542 ประกอบมติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่

6/2544 วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2544 ดังนั้นคดีพิพาทดังกล่าวจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

ทั้งนี้ไม่ว่าศาลปกครองจะกำหนดมูลคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเล็กจ้างอาจารย์ ประจำใน รูปแบบของคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ล้วนมุ่ง คำนึงคุณธรรมทางกฎหมาย (Merit) ในลักษณะเดียวกันคือประสิทธิภาพของบริการสาธารณะที่รัฐ มอบหมายให้เอกชนจัดทำ แต่การกำหนดให้มูลคดีพิพาทดังกล่าวอยู่ในรูปแบบของคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบ ด้วยกฎหมายนั้นมีข้อดีประการหนึ่ง เนื่องจากในกรณีที่อาจารย์ประจำไม่เห็นด้วยกับคำสั่งเล็กจ้างต้อง ดำเนินการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ก่อน เมื่อพ้นกระบวนการ พิจารณาอุทธรณ์แล้ว อาจารย์ประจำจึงมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองต่อไป ซึ่งคณะกรรมการการอุดมศึกษาใน ฐานะฝ่ายปกครองที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถใช้ข้อมูลจากการอุทธรณ์ เพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อปรับปรุงบริการสาธารณะด้านการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษา เอกชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาล ปกครองได้ ส่วนการกำหนดให้มูลคดีพิพาทดังกล่าวเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองจะส่งผลสำคัญ ประการหนึ่งคือ ในกรณีที่อาจารย์ประจำไม่เห็นด้วยกับการบอกเลิกสัญญาจ้าง จะสามารถฟ้องคดีต่อศาล ปกครองได้โดยตรงและไม่ต้องผ่านกระบวนการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษาก่อนแต่อย่างใด เพราะ ไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกำหนดให้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายในเรื่องที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครองไว้โดยเฉพาะเสียก่อน จึงจะฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้

(2) มูลคดีพิพาทภายใต้ระบบกฎหมายเอกชนอันเนื่องมาจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเล็ก จ้างอาจารย์ประจำเมื่ออาจารย์ประจำปฏิบัติหน้าที่ตามที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรืออธิการบดีมอบหมายแต่ เป็นงานนอกขอบเขตงานด้านวิชาการ เช่น งานนโยบายและแผน งานทรัพยากรมนุษย์ งานงบประมาณการ คลัง และงานพิธีต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รวมถึงกรณีพฤติการณ์ของอาจารย์ประจำฝ่าฝืนข้อบังคับ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต การวิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและอาจารย์ประจำจะเป็นเรื่องการจ้างแรงงาน ในกรณีที่ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเล็กจ้างอาจารย์ประจำนั้น อาจารย์ประจำไม่สามารถอ้างเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) ที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะที่จะทำให้สัญญาจ้างขาด ลักษณะสำคัญในด้านอำนาจควบคุมบังคับบัญชาของนายจ้างและไม่มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงาน เพราะ การปฏิบัติงานด้านสนับสนุนดังกล่าวมิใช่การเข้าดำเนินการหรือเข้าร่วมดำเนินการบริการสาธารณะด้าน การศึกษาโดยตรง มูลคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเล็กจ้างอาจารย์ประจำจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและ หน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงาน และอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแรงงานตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522

สรุป

การแก้ไขปัญหาในคดีพิพาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำซึ่งองค์กรตุลาการกำหนดมูลคดีพิพาทเป็นสามรูปแบบ คือ มูลคดีพิพาทเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครอง มูลคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง และมูลคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาจ้างแรงงาน ที่ส่งผลต่อการเตรียมคดีของผู้เกี่ยวข้อง และส่งผลต่อการพัฒนาระบบกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกรณีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำเพื่อให้มีความสมบูรณ์นั้น เกิดจากปัญหาสามประการ ได้แก่ (1) ปัญหาการกำหนดสถานะของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งควรกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีสถานะเป็นหน่วยงานทางปกครองตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และจะตรงกับการตีความตามเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (2) ปัญหาการกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับอาจารย์ประจำนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรยอมรับว่านิติสัมพันธ์ดังกล่าวมีลักษณะผสม (Hybrid Status) คือ การปฏิบัติงานด้านวิชาการของอาจารย์ประจำจะมีนิติสัมพันธ์กับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในทางกฎหมายมหาชนเนื่องจากมีผลประโยชน์ของประชาชนด้านประสิทธิภาพของการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขาดอำนาจบังคับบัญชาต่ออาจารย์ประจำในงานด้านวิชาการ เนื่องจากอาจารย์ประจำมีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) ที่รับรองโดยรัฐธรรมนูญสำหรับใช้ปฏิบัติงานด้านวิชาการในการค้นหาความรู้แท้จริง (Truth) เพื่อถ่ายทอดแก่สังคมในหลากหลายรูปแบบต่อไป ส่วนการปฏิบัติงานอื่นที่มีเชิงงานด้านวิชาการของอาจารย์ประจำรวมถึงความสัมพันธ์ของอาจารย์ประจำตามข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ไม่เกี่ยวกับการผลิตบัณฑิต การวิจัย และการบริการวิชาการนั้น นิติสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและอาจารย์ประจำจะอยู่ในระบบกฎหมายเอกชน เพราะผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ดังกล่าวมีเพียงแค่สองฝ่ายคือ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนและอาจารย์ประจำเท่านั้น (3) ปัญหามูลคดีพิพาทอันเนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เลิกจ้างอาจารย์ประจำ ควรกำหนดให้มูลคดีพิพาทที่นิติสัมพันธ์ของคู่กรณีอยู่ในระบบกฎหมายมหาชนเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองที่สร้างผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่การปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำอย่างถาวร ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งจะเปิดโอกาสให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้เข้ามาตรวจสอบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกระบวนการขึ้นอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองได้ ส่วนนิติสัมพันธ์ของคู่กรณีที่อยู่ในระบบกฎหมายเอกชน จะถือเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงานตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522

ทั้งนี้ขอเสนอแนะเพิ่มเติมสองประเด็น ดังนี้

1. ควรกำหนดวิธีการเลิกสัญญาและค่าทดแทนความเสียหายในกรณีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเลิกจ้างอาจารย์ประจำ โดยแบ่งเป็น (1) การเลิกจ้างสัญญาจ้างอาจารย์ประจำโดยเหตุเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ

เช่น ความจำเป็นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ทันต่อความต้องการของสังคม ซึ่งโดยสภาพมิได้เกิดจากความผิดของอาจารย์ประจำ (2) การเลิกจ้างเนื่องจากอาจารย์ประจำมีข้อบกพร่องต่างๆ เช่น การไม่อาจพัฒนาตนเองด้านวิชาการภายในระยะเวลาที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกำหนด หรือการประพฤติตนฝ่าฝืนข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรกำหนดฐานความผิดและวิธีการสอบสวนสำหรับการเลิกจ้างในฐานะที่อาจารย์ประจำในลักษณะเป็นประธานแห่งสิทธิมิใช่วัตถุที่ถูกมุ่งหมายกระทำต่อ โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ลงวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2551 ทั้งนี้อาจารย์ประจำมีสิทธิตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของฐานความผิดและวิธีการสอบสวนสำหรับการเลิกจ้างได้ เนื่องจากมีลักษณะเป็น “กฎ” ที่สามารถถูกตรวจสอบได้โดยศาลปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

2. การเยียวยาความเสียหายต่อประสิทธิภาพบริการสาธารณะด้านการศึกษอันเกิดจากการเลิกจ้างอาจารย์ประจำสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยแบ่งเป็น (1) การเยียวยาความเสียหายที่อยู่ภายใต้ระบบกฎหมายมหาชนนั้น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถเรียกค่าเยียวยาความเสียหายต่อประสิทธิภาพของบริการสาธารณะด้านการศึกษาจากอาจารย์ประจำที่ถูกบอกเลิกจ้าง เช่น จ้างบุคลากรอื่นมาทำการพัฒนาหลักสูตร ทำการสอน ทำการวิจัย หรือดำเนินการให้บริการวิชาการแก่สังคม แทนอาจารย์ประจำที่ถูกบอกเลิกสัญญาจ้าง ได้เฉพาะกรณีที่เป็นการบอกพร่องที่เกิดจากอาจารย์ประจำจนกระทั่งนำไปสู่การเลิกจ้างเท่านั้น ส่วนกรณีที่เป็นการเลิกจ้างภายใต้หลักการปรับปรุงบริการสาธารณะให้ทันสมัยอยู่เสมอ นั้น มิใช่ข้อบกพร่องของอาจารย์ประจำ จึงเป็นหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องเยียวยาความเสียหายต่อประสิทธิภาพของบริการสาธารณะด้านการศึกษด้วยตนเอง (2) การเยียวยาความเสียหายภายใต้ระบบกฎหมายเอกชนนั้น เนื่องจากมิได้เป็นกรณีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำที่กระทบกระเทือนต่อประสิทธิภาพของบริการสาธารณะโดยตรง สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถเรียกร้องความเสียหายจากการเยียวยาต่อประสิทธิภาพบริการสาธารณะด้านการศึกษาจากอาจารย์ประจำได้ โดยถือเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงาน

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2560). *กฎหมายปกครองเกี่ยวกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2554). *สัญญาทางปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2561). *หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น. (2561). *คำอธิบายกฎหมายแรงงานเพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- สุรพล นิธิไกรพจน์. (2559). *มหาวิทยาลัยไทย: พัฒนาการมหาวิทยาลัยในกำกับและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ*

- บริหารงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัคราทร จุฬารัตน์. (2549). *การตีความกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กฎหมายไทย.
- Federick Eby and Charles Flinn Arrowood. (1958). *The History and Philosophy of Education*. Prentice-Hall, Inc.
- Seema Jhingan, Rupal Bhatia and Saurabh Chaturvedi. (2016). *India: Is Imparting of 'Education' by Private Education Institution a 'public Function' and its implication*. [Online]. Retrieved from: mondaq.com/india/x/469984/Education/Is+Imparting+Of+Education+By+Private+Educational+Institutions+A+Public+Function+And+Its+Implications [2019, January 12].

การศึกษาความต้องการของผู้ศึกษาต่อและผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการเปิดหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

The inclination of stakeholders in Bachelor's Degree in Elementary Education,

Faculty of Education, Naresuan University

ป ประภัสสนันท์ เรืองจันทร์

Por Prapassanan Ruangjan

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Education, Naresuan University

E-mail: porprapassananr@nu.ac.th

Received October 18, 2021, & Revise December 5, 2021 & Accepted December 8, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาความต้องการของผู้ศึกษาต่อและผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการเปิดหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและทิศทางความสนใจในหลักสูตรดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่คาดว่าจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา จำนวน 470 คน และกลุ่มบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 113 คน โดยใช้แบบสำรวจในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า มีผู้ตอบแบบสำรวจที่ค่าร้อยละที่สูงแสดงความต้องการและเห็นด้วยว่าหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ควรมีการจัดตั้งขึ้น เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการศึกษาระดับประถมศึกษาอันเป็น การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้พื้นฐานของมนุษย์ นั่นคือ การอ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณ เป็น อีกทั้งยังเป็นการศึกษาที่สร้างบรรยากาศทางสังคมที่เด็กต้องเรียนรู้ ทั้งการเรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่น ผ่านกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ ไปพร้อมกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความสนใจ และความถนัดของ

ผู้เรียนอีกด้วย โดยผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่จากทั้งสองกลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจกับพัฒนาการและพฤติกรรม การเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษา นอกจากนี้ผลวิจัยยังพบความต้องการที่มีต่อหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความทันสมัย และครอบคลุมเนื้อหาหลายด้าน การจัดการเรียนการสอนมีความทันสมัย ยืดหยุ่น และเน้นการฝึกทักษะและ ประสบการณ์ทางวิชาชีพ และความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อครูประถมศึกษาว่า ครูประถมศึกษาควร เป็นผู้สำเร็จการศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม สร้างสรรค์ และทันสมัย สามารถ บริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น ปรับตัว และพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ซึ่ง จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของสาขาวิชาประถมศึกษาให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความต้องการของผู้ที่ต้องการศึกษาต่อและผู้ใช้บัณฑิตมากที่สุด

คำสำคัญ: ความต้องการ, หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต, สาขาวิชาประถมศึกษา

Abstract

The study of the inclination of stakeholders in bachelor's degree in elementary education, Faculty of Education, Naresuan University aims to study the desire for further study in higher education in elementary education programme, Faculty of Education, Naresuan University and to study opinions on the importance and direction of interest in such course. The sample group was divided into 2 groups: 470 high school students who were expected to continue their studies in higher education, and 113 educational personnels in both the public and private sectors. The survey was used to collect data. The data were analyzed using percentage, means and standard deviation.

The result indicated that a high percentage of respondents agreed on developing an undergraduate course of elementary education in Faculty of Education, Naresuan University should be established in response to the development of teachers and educational personnels who have expertise in elementary education, which is basic education that focuses on basic human learning skills that are literacy, writing and arithmetic. It is also an education that creates a social atmosphere in which children can learn to live with others through various social activities while developing their potentials, interests and aptitudes at the same time. Most of the respondents from both groups focused on the development and learning behaviors of elementary

school children. In addition, the research found that there was a need for the curriculum saying it should be modern and cover a wide range of subject areas. The teaching and learning methods should be state-of-the-art, flexible and emphasizes skill training and professional experience. Besides, the educators suggested that elementary school teachers should have a degree majoring in elementary education. Moreover, they should be able to choose appropriate, creative and up-to-date methods of knowledge transfer and to manage classrooms effectively. Lastly, such teachers should be flexible, adaptable, and always ready to learn and develop. This result can be used as a guideline for developing the curriculum of primary education programs in accordance with the interests and needs of those who wish to study further and stakeholders.

Keywords: Inclination, Bachelor of Education, Elementary Education

บทนำ

ปัญหาการขาดแคลนครูในประเทศไทยนับเป็นปัญหาที่มีมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยปัญหาดังกล่าวมักเกิดในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ในปี 2562 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีโรงเรียนขนาดเล็กอยู่กว่าครึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด และกว่าร้อยละ 90 ของโรงเรียนเหล่านั้นเป็นโรงเรียนที่สอนเฉพาะระดับอนุบาลหรือระดับประถมศึกษาหรือสอนทั้งสองระดับ โดยโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มนี้รับผิดชอบดูแลและจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนกว่า 9 แสนคน หรือร้อยละ 22 ของนักเรียนอนุบาลและประถมศึกษาทั้งหมด โดยมีครูทั้งหมด 103,079 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งในจำนวนครูเหล่านั้น มีทั้งครูที่สำเร็จการศึกษาวิชาเอกประถมศึกษาและครูที่สำเร็จการศึกษาวิชาเอกอื่นที่ถูกให้มาบรรจุแทน นอกจากนี้สภาพการขาดแคลนครูส่งผลให้เกิดภาวะครูไม่ครบชั้นเรียน กล่าวคือ ครู 1 คน ต้องรับผิดชอบดูแลนักเรียนมากกว่า 1 ห้องเรียน และหากลองปรับตามเกณฑ์ที่ว่าโรงเรียนหนึ่ง ๆ ควรมีครูประจำชั้นเรียนอย่างน้อย 1 คน ต่อ 1 ห้องเรียน พบว่าโรงเรียนอนุบาลและประถมจำนวนมากขาดแคลนครูรวมกันถึง 4.3 หมื่นคน เช่นเดียวกันกับรายงานจากการศึกษาของธนาคารโลก พบว่าภาวะขาดแคลนครูเป็นปัญหาที่รุนแรงมากในโรงเรียนประถมศึกษาของไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก รายงานชี้ให้เห็นว่าประมาณ 64% ของโรงเรียนประถมศึกษามีครูไม่เพียงพออย่างน่าเป็นห่วง โดยมีครูโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 1 คนต่อห้องเรียน ด้วยเหตุนี้ ครูในโรงเรียนเหล่านั้นจึงจำเป็นต้องสอนครอบคลุมหลายวิชาและ/หรือระดับชั้นมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ปัญหานี้เกิดจากความจริง

ที่ว่าโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ได้รับการจัดสรรครูที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ต่ำกว่าที่ควร (Lathapipat and Sondergaard, 2016)

แม้ว่าครูประถมศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเส้นทางการศึกษาของนักเรียนด้วยการพัฒนาสติปัญญาและนิสัยการทำงานของเด็ก ครูจึงจำเป็นต้องสร้างรากฐานที่มั่นคงของการเรียนรู้อยู่เสมอ แต่กลับพบว่า มีครูประมาณ 1 หมื่นคนที่จบครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์วิชาเอกอื่น สอนทุกวิชาในระดับชั้นประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก (ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์, 2558) ซึ่งครูในระดับชั้นนี้มักจะมีหน้าที่รับผิดชอบนักเรียนหนึ่งชั้นเรียนตลอดทั้งปีการศึกษา โดยจะต้องจัดการเรียนการสอนหลากหลายวิชา แม้ว่าครูบางคนจะมีความเชี่ยวชาญในวิชาใดวิชาหนึ่งเพียงวิชาเดียว ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่า การศึกษาประถมศึกษาเป็นเพียงการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้และคำนวณเป็น ที่น่าจะเป็นความรู้พื้นฐานที่ใครก็สามารถสอนได้ ทั้งที่จริงแล้วแม้ว่าการศึกษาระดับนี้อาจจะไม่ได้เน้นเนื้อหาด้านวิชาการที่ลุ่มลึก แต่เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาด้านสังคมมากกว่าการสอนในระดับชั้นอื่น โดยช่วงการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นครั้งแรกที่เด็กจะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เคร่งครัด ทำให้เด็กได้ซึมซับกระบวนการทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และรับรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่น ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่ได้อาศัยเพียงการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์อย่างเดียว แต่ต้องมีความรู้ความเข้าใจเฉพาะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประสบการณ์ด้วย เมื่อโรงเรียนประถมต้องการครูที่มีเข้าใจการเรียนรู้โดยรวมของนักเรียนมากกว่าครูที่จบวิชาเอกด้านใดด้านหนึ่ง จึงควรต้องมีการเตรียมให้ครูรุ่นใหม่มีทักษะและความพร้อมเหล่านี้ หากแต่หลายปีที่ผ่านมา แม้ว่าโรงเรียนเหล่านี้จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นหลายพันแห่ง แต่จำนวนสถาบันที่เปิดสอนคณะครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์เอกวิชาประถมศึกษากลับลดลงกว่าเดิมถึงครึ่ง ในปี 2557 สพฐ. ขาดแคลนครูที่จบวิชาเอกประถมศึกษามากถึงประมาณ 4 พันคน แต่กลับมีผู้สมัครเข้ารับข้าราชการครูในสาขาวิชาประถมเพียง 3 พันคนจากผู้สมัครทั้งหมด 1 แสนคน และแม้ว่าในปี 2556-2560 มีผู้จบวิชาเอกประถมศึกษาจำนวน 8 พันคน แต่มีครูประถมศึกษาเกษียณมากถึง 2 หมื่นคน ในปี 2557-2561 (ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์, 2558)

ผลลัพธ์สำคัญจากการศึกษาเชิงประจักษ์พบว่า การขจัดปัญหาการขาดแคลนครูทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ จะส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและมีอิทธิพลทางบวกอย่างมากสำหรับโรงเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ (Lathapipat and Sondergaard, 2016) การลดความขาดแคลนครูน่าจะช่วยยกระดับผลการเรียนให้กับนักเรียนจำนวนมาก ดังนั้นหากประเทศไทยมีความแน่วแน่ในการแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต่ำในวงกว้างและความเหลื่อมล้ำของประสิทธิภาพการศึกษาในระดับสูงระหว่างกลุ่มเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกัน การ

ปรับปรุงคุณภาพครูและการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูโดยเฉพาะในโรงเรียนชนบทขนาดเล็กจำนวนมาก ควรเป็นจุดเน้นประการหนึ่งของการปฏิรูปประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและทิศทางความสนใจในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษามีความต้องการและเห็นด้วยกับการจัดตั้งหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

การพัฒนาหลักสูตร

Kress (2000) นำเสนอว่าความผันผวนทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาในการพัฒนาหลักสูตร กล่าวคือ ในยุคที่สังคมและเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ หลักสูตรถูกมองว่าเป็นการผลิตซ้ำของทักษะและความรู้อันเป็นไปตามกรอบค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมที่ผู้เรียนอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะสร้างตัวตนให้ เป็นไปตามกรอบดังกล่าว แต่ในปัจจุบัน ปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมและเศรษฐกิจมีความผันผวน แปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การผลิตซ้ำของทักษะและความรู้ในลักษณะที่กล่าวไปจึงไม่น่าจะเป็นกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดีนัก โดย Kress ได้ให้นิยามว่า หลักสูตร คือการออกแบบอนาคต กล่าวคือ การสร้างกรอบการเรียนรู้ที่คิดว่าอนาคตจะเป็นหรือควรจะเป็น อย่างไรก็ตาม หลักสูตรยังคงต้องคงความรู้พื้นฐานที่สำคัญของการศึกษา ที่จะเตรียมผู้เรียนให้พร้อมทั้งในด้านทักษะ ความรู้ และความสามารถ เพื่อไปใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมที่รออยู่เบื้องหน้า

โดย Beauchamp (1972) ได้ตั้งข้อคำถาม 4 ข้อที่หลักสูตรหนึ่ง ๆ ควรตอบได้ในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร นั่นคือ อะไร (What) ควรถูกสอน ทำไม (Why) สิ่งนั้นควรถูกสอน สอนอย่างไร (How) สิ่งที่เกิดขึ้นจากการสอนคืออะไร (What happens) ซึ่งคำถามสุดท้ายนี้เป็นคำถามหลักที่เชื่อมโยงไปถึงการประเมินทั้งตัวหลักสูตร และการสอนด้วย ขณะที่ Lunenburg (2011) ได้กล่าวถึงความเชื่อมโยงกันของจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา

และประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ว่า ให้มองจุดประสงค์การเรียนรู้เปรียบเสมือนแผนที่ดูว่าควรไป “ที่ไหน” (Where) เนื้อหาวิชาคือ “อะไร” (What) และประสบการณ์การเรียนรู้คือ “อย่างไร” (How)

การประถมศึกษา

Bredenkamp (2012) กล่าวว่า การเรียนรู้ในระดับประถมศึกษามุ่งเน้นการเรียนรู้พื้นฐานของสิ่งต่าง ๆ หัวใจการเรียนรู้ที่สำคัญในการศึกษาระดับนี้จึงมักจะคาดหวังให้เด็กเรียนรู้ที่จะอ่าน (Learning to read) เป็นอันดับแรก เพื่อให้เด็กอ่านเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ (Reading to learn) ในระดับขั้นที่สูงขึ้นต่อไป ด้วยเหตุนี้เอง หากเด็กได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ อาจส่งผลให้เด็กขาดรากฐานทางวิชาการที่แข็งแกร่ง ซึ่งอาจนำไปสู่ความล้มเหลวทางการศึกษาในระดับขั้นที่สูงขึ้น ในขณะที่ Jarolimek and Foster (1997) กล่าวถึงหน้าที่สำคัญของการประถมศึกษาในบริบทประเทศสหรัฐอเมริกา ว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นสร้างรากฐานสำคัญด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในชีวิตให้กับเด็กทุกคน กล่าวคือ การพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมพื้นฐานด้านการรู้หนังสือ การพัฒนาความเป็นพลเมือง และการพัฒนาตัวตนของผู้เรียน

ในบริบทประเทศไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ระบุว่าการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นระดับการศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุม 6 ปีแรกของการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะกระบวนการคิด การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การประถมศึกษา คือการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กเพื่อวางรากฐานการเรียนรู้ และทักษะของศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันรวมถึงมุ่งเน้นการพัฒนาตัวตนที่เหมาะสม ทั้งทางด้านวิชาการ (อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น) และด้านการใช้ชีวิต เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่คาดว่าจะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ กลุ่มบุคลากรทางการศึกษา ทั้งครู อาจารย์

ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการการศึกษา และศึกษานิเทศก์ โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ที่ใช้ในการวิจัยได้จากการใช้สูตรของคอแครน (Cochran) กำหนดขนาดโดยไม่ทราบจำนวนประชากรภายใต้ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้มีความคลาดเคลื่อน ร้อยละ ± 5 (Cochran, 1977) จากการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) แบบบังเอิญ (Accidental sampling) เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถเข้าถึงประชากรทั้งหมดได้ วิธีการดังกล่าวจึงเหมาะสมสำหรับการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการอย่างสะดวกและประหยัดที่สุด แต่อย่างไรก็ตามวิธีการนี้ตัดประชากรส่วนใหญ่ออก ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดของการวิจัยคือผลการวิจัยอาจจะไม่สามารถสรุปผลการสำรวจต่อประชากรโดยรวมได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจัดทำแบบสำรวจออนไลน์จำนวน 2 ชุด ผ่านระบบ Google Form ดังนี้

1. แบบสำรวจความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร รูปแบบออนไลน์ ประกอบไปด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบและแบบเลือกตอบคำตอบเดียว โดยข้อคำถามประกอบด้วย

- 1) อายุและระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ความเข้าใจและทิศทางความสนใจในการศึกษาระดับประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบคำตอบเดียวและแบบเลือกตอบหลายคำตอบ โดยข้อคำถามประกอบด้วย

- 1) ท่านคิดว่าการศึกษาในระดับประถมศึกษาในปัจจุบันควรมีลักษณะใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 2) ทิศทางความสนใจต่อหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
- 3) การจัดการศึกษาการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาในด้านใดน่าสนใจสำหรับท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ตอนที่ 3 ความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และแบบเลือกตอบคำตอบเดียว โดยข้อคำถามประกอบด้วย

- 1) ท่านคิดว่าข้อใดที่จำเป็นต่อหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษามากที่สุด

- 2) ท่านมีความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในแบบใด
- 3) หากท่านทราบว่าคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จะเปิดหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาและรายละเอียดตรงกับความต้องการ ท่านมีความต้องการจะเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรดังกล่าวหรือไม่

ตอนที่ 4 ข้อมูลเพิ่มเติม

2. แบบสำรวจความต้องการในการเปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรี หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร รูปแบบออนไลน์ ประกอบไปด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบและแบบเลือกตอบคำตอบเดียว โดยข้อคำถามประกอบด้วย

- 1) อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 ความเข้าใจและทิศทางความสนใจในการศึกษาระดับประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบคำตอบเดียวและแบบเลือกตอบหลายคำตอบ โดยข้อคำถามประกอบด้วย

- 1) ท่านคิดว่าการศึกษาในระดับประถมศึกษาในปัจจุบันควรมีลักษณะใดบ้างต่อไป (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 2) ทิศทางความสนใจต่อหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา
- 3) การจัดการศึกษาการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษาในด้านใดน่าสนใจสำหรับท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ตอนที่ 3 ความต้องการที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และแบบเลือกตอบคำตอบเดียว โดยข้อคำถามประกอบด้วย

- 1) ท่านคิดว่าข้อใดที่จำเป็นต่อครูประถมศึกษามากที่สุด
- 2) ท่านมีความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในแบบใด
- 3) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ หากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จะเปิดหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา

ตอนที่ 4 ข้อมูลเพิ่มเติม

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประชาสัมพันธ์แบบสำรวจออนไลน์ในกลุ่มบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการตอบแบบสำรวจดังกล่าว ผู้ตอบแบบสำรวจไม่มีความจำเป็นต้องระบุตัวตนแต่อย่างใด แบบสำรวจสำหรับนักเรียนถูกส่งกลับมาจำนวน 489 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบได้ 470 และแบบสำรวจสำหรับบุคลากรทางการศึกษาถูกส่งกลับมาจำนวน 115 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบได้ 113 ฉบับ จากนั้นนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการในการเปิดหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

มีผู้ตอบแบบสำรวจจำนวนทั้งสิ้น 470 คน ช่วงอายุ 13-45 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 5.32 ช่วงอายุ 16-18 ปี จำนวน 427 คน คิดเป็นร้อยละ 90.85 และช่วงอายุ 19-21 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3.83 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.85 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 466 คน คิดเป็นร้อยละ 99.15

2) ความเข้าใจและทิศทางความสนใจในการศึกษาระดับประถมศึกษา

ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ให้ความสนใจหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ในฐานะหลักสูตรที่จะผลิตบุคลากรทางการศึกษาไปขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกว่าครึ่งของผู้ตอบแบบสำรวจมี

ความเข้าใจในการศึกษาประถมศึกษาว่าเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน และการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณเป็น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 61.70 และ 55.95 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนร้อยละรองลงมาที่ร้อยละ 46.59 และ 46.38 ซึ่งยังถือเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง ผู้ตอบแบบสำรวจเห็นว่าการศึกษาประถมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนาบุคคลทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเป็นการศึกษาที่สร้างบรรยากาศทางสังคมที่เด็กต้องเรียนรู้ ทั้งการเรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่นผ่านกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ ประเด็นความสนใจเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับการประถมศึกษา 3 อันดับแรก คือ พัฒนาการและพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษา การใช้ภาษาและการสื่อสารสำหรับเด็กประถมศึกษา และการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 68.72, 60.85 และ 57.02 ตามลำดับ

3) ความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา

มีผู้สนใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ในสัดส่วนร้อยละ 74.04 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด โดยร้อยละ 57.66 ประสงค์ให้มีการจัดการเรียนการสอนระบบชั้นเรียน รองลงมาที่ร้อยละ 36.60 ประสงค์ให้จัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสานทั้งชั้นเรียนและออนไลน์ และมีเพียงร้อยละ 5.74 ที่ประสงค์ให้จัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ นอกจากนี้ ประเด็นที่ผู้สนใจพิจารณาว่ามีความจำเป็นต่อหลักสูตร 5 อันดับแรก ได้แก่ หลักสูตรมีความทันสมัย ($\bar{X} = 4.10$) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกทักษะและประสบการณ์ทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.07$) การจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย ($\bar{X} = 3.97$) การสอนที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับบทเรียนตามความสนใจได้ ($\bar{X} = 3.89$) และหลักสูตรครอบคลุมเนื้อหาหลายด้าน ($\bar{X} = 3.78$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการในการเปิดหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

มีผู้ตอบแบบสำรวจจำนวนทั้งสิ้น 113 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 65.49 รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40, 41-50, 51-60 และ 61-70 ปี ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามจบการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 64.60 และระดับปริญญาโทร้อยละ 35.40 โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพครู/อาจารย์ ซึ่งมีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 85.8 รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 8.85, 3.54 และ 1.77 ตามลำดับ

2) ความเข้าใจและทิศทางความสนใจในการศึกษาระดับประถมศึกษา

ทิศทางความสนใจในหลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา ของบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นไปในทางเดียวกันกับผู้สนใจศึกษาต่อ นั่นคือ การเป็นหลักสูตรที่จะผลิตบุคลากรทางการศึกษาไปขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งร้อยละ 75.2 ที่ถือเป็นส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสำรวจว่าการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณเป็น โดยความสนใจเฉพาะด้านการจัดการระดับประถมศึกษา 3 อันดับแรก คือ พัฒนาการและพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษา วิธีการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา และการใช้ภาษาและการสื่อสารสำหรับเด็กประถมศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 76.11, 65.49 และ 60.18 ตามลำดับ

3) ความต้องการที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษา สาขาวิชาการประถมศึกษา

มีผู้ใช้บัณฑิตในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 98.23 ของผู้ตอบแบบสำรวจทั้งหมด เห็นด้วยกับการเปิดหลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยร้อยละ 65.49 ประสงค์ให้จัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสานทั้งชั้นเรียนและออนไลน์ รองลงมาที่ร้อยละ 30.97 ประสงค์ให้มีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบชั้นเรียน และมีเพียงร้อยละ 3.54 ที่ประสงค์ให้จัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ นอกจากนี้ ผู้สำรวจได้แสดงทัศนะต่อลักษณะสำคัญที่ครูประถมศึกษาควรมี 5 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ($\bar{X} = 4.38$) มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม สร้างสรรค์ และทันสมัย ($\bar{X} = 4.38$) สามารถบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.35$) ยืดหยุ่น ปรับตัว และพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.31$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ความสนใจและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันได้แก่ นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีความต้องการและเห็นด้วยต่อการเปิดหลักสูตรดังกล่าว โดยให้ความสนใจในฐานะที่เป็นหลักสูตรที่จะสามารถผลิตบุคลากรทางการศึกษาไปขับเคลื่อนการศึกษาประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุว่าการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาใน 6 ปีแรกของการศึกษาในระบบโรงเรียน (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) และเป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มให้ความสนใจ พัฒนาการและพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาอย่างมาก อาจเนื่องด้วยเป็นพื้นฐานความรู้ที่ครูระดับ

ประณศศึกษาควรรู้เพื่อที่จะได้เข้าใจเด็กและเข้าถึงใจเด็ก เลือกวิธีการสื่อสารและการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดการอารมณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กวัยประถมศึกษาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเมื่อเด็กอายุน้อยหรือยังมีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่รุนแรงและซับซ้อนนัก การเข้าให้ความช่วยเหลือและปรับพฤติกรรมมีแนวโน้มจะได้ผลที่ดีกว่าการปล่อยให้ปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นล่องลอยจนเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ถึงเวลานั้นเด็กอาจประสบความล้มเหลวด้านการเรียนหรือเกิดปัญหาด้านพฤติกรรมที่รุนแรงจนถึงขั้นเป็นภัยต่อผู้อื่นได้ (Starfield, 1996) ผลการศึกษาประสิทธิผลการคัดกรองช่วยเหลือเด็กที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางพัฒนาการและการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 12 โรงเรียนในจังหวัดภูเก็ต ของ ประเวศ ปริดาชัยกุล (2559) ได้นำเสนอว่านักเรียนในกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการบำบัดรักษาอย่างถูกต้องมีผลการเรียนที่ดีขึ้นกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ได้รับการรักษา แต่ยังพบว่ามีเพียงร้อยละ 18.62 ของจำนวนเด็กในกลุ่มเสี่ยงเท่านั้นที่เข้ามารับการบำบัดรักษา ดังนั้นความเข้าใจในพฤติกรรมเด็กและความสามารถในการคัดกรองและช่วยเหลือเด็กให้ได้เข้ารับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสมจึงสำคัญ

ในส่วนของความต้องการที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาระดับชั้น สาขาวิชาประถมศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร คือ ต้องการหลักสูตรที่มีความทันสมัย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกทักษะและประสบการณ์ทางวิชาชีพ การจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย การสอนที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับบทเรียนตามความสนใจได้ และหลักสูตรครอบคลุมเนื้อหาหลายด้าน อีกทั้งความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาในฐานะผู้ใช้บัณฑิตชี้ว่าครูประถมศึกษาควรเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกประถมศึกษา มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม สร้างสรรค์ และทันสมัย สามารถบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น ปรับตัว และพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ ซึ่งอาจจะกล่าวสรุปโดยการหาจุดเชื่อมโยงของทั้งสองฝ่ายได้ว่า หลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นควรจะมี ความทันสมัยทั้งในแง่ของกระบวนการจัดการเรียนรู้และเนื้อหา ดังที่ Kress (2000) ให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นการ ออกแบบอนาคต การผลิตซ้ำ (Reproduction) อาจจะไม่ใช่วิธีทางเลือกที่ดีในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานะ สังคมและเศรษฐกิจที่ผันผวนเช่นทุกวันนี้ นอกจากนี้ความต้องการให้หลักสูตรเน้นการฝึกทักษะและประสบการณ์ ทางวิชาชีพของกลุ่มนักเรียนยังสอดคล้องกับความต้องการให้ครูประถมศึกษาที่มีความสามารถในการจัดการเรียน การสอนอย่างสร้างสรรค์ของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตอีกด้วย ซึ่งความต้องการดังกล่าวสอดคล้องกับการสะท้อนคิดจากผู้ ร่วมโครงการการศึกษาความเห็นของผู้สมัครครูที่มีต่อหลักสูตรการผลิตครูของ Gölgel Seferoğlu (2006) ที่พบว่า ผู้สมัครครูให้ความเห็นว่าเนื้อหาในหลักสูตรกับการปฏิบัติงานจริงยังคงมีความห่างไกลกันมาก และพวกเขาขาดโอกาส ในการฝึกทักษะและประสบการณ์วิชาชีพที่มากพอ

อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการสอนมีความแตกต่างกันเล็กน้อย คือกลุ่มผู้เรียนหรือผู้ที่คาดว่าจะศึกษาต่อมีความต้องการให้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจตุรงค์ ขมิ้นทอง และคณะ (2564) ที่เผยว่านักเรียนมีความต้องการให้มีการสอนในชั้นเรียนในระดับมากที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 61 เนื่องมาจากการเรียนในชั้นเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนและครูได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียน และการเรียนการสอนยังสามารถปรับตามสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพกว่า ในขณะที่กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานทั้งรูปแบบชั้นเรียนและออนไลน์ ซึ่งอาจเนื่องมาจากในฐานะผู้จัดการศึกษามองเห็นในเรื่องความสะดวกสบาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกในรูปแบบที่ตนถนัดหรือเอื้อต่อข้อจำกัดการใช้ชีวิตของแต่ละคน ดังที่ อมรา ทิรศรีวิวัฒน์ (2563) พบว่าในการเรียนรูปแบบออนไลน์ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้หลายรอบและเรียนได้ตลอดเวลาจากเทปบันทึก มีแรงจูงใจในการเรียนและรู้จักบริหารเวลาอย่างสร้างสรรค์มากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญอีกประการหนึ่งที่ควรนำมาเป็นประเด็นพิจารณาในการตัดสินใจเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอน นั่นคือเรื่องของความพร้อมของทั้งผู้สอนและผู้เรียนที่อาจส่งผลต่อคุณภาพและผลลัพธ์ของการเรียนการสอน ทั้งในด้านทรัพยากร ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการสอนรูปแบบออนไลน์ รวมถึงผลกระทบด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ ที่มีงานวิจัยหลายชิ้นนำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว อาทิ การศึกษาความวิตกกังวลในการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด 19 ของนิสิตสาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ของ ลักขมี ฉิมวงษ์ (2563) ที่พบว่า นิสิตสาขาพลศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาด้านจิตอาสาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับความสนใจและเห็นด้วยให้มีจัดตั้งและพัฒนาขึ้น เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่จะสามารถผลิตบุคลากรทางการศึกษาออกไปขับเคลื่อนการศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยได้ โดยทิศทางการสนใจร่วมของทั้งผู้ที่ต้องการศึกษาต่อและผู้ใช้บัณฑิต คือความต้องการให้หลักสูตรมีความทันสมัยและยืดหยุ่น สามารถสร้างบุคลากรทางการศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถจำเพาะที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่ามีความต้องการและเห็นด้วยกับการเปิดหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชา ประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ในสัดส่วนร้อยละที่สูง ดังนั้น จึงควรจัดตั้งและพัฒนา หลักสูตรดังกล่าวให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้ที่ต้องการศึกษาต่อและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต กล่าวคือ หลักสูตรควรมีความทันสมัยและยืดหยุ่น ให้มีความสำคัญกับการเรียนรู้พัฒนาการและพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก ประถมศึกษา การเลือกวิธีการสื่อสารและการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดการอารมณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กวัยประถมศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้ต้องการศึกษาต่อเห็นต่างกันกับผู้ใช้บัณฑิต นั่นคือประเด็นของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยอาจจะศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มผู้ต้องการศึกษาต่อต้องการ ให้จัดการเรียนการสอนรูปแบบชั้นเรียน หรือปัจจัยที่ทำให้กลุ่มผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้จัดการเรียนการสอนรูปแบบ ผสมผสานทั้งแบบชั้นเรียนและแบบออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จตุรงค์ ขมิ้นทอง และคณะ (2564). ความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครในการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ ปี 2564 (A study of Bangkok's high school students' requirements for online learning in 2020). ครูสภาวิทยาสาร (Journal of Teacher Professional Development). ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2564.
- ประเวศ ปรีดาชัยกุล (2559). ประสิทธิผลการคัดกรองช่วยเหลือเด็กที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางพัฒนาการและการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 12 โรงเรียนในจังหวัดภูเก็ต. วารสารวิชาการแพทย์เขต 11. ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2559.

ลักษมี นิมวงษ์ (2563). ความวิตกกังวลในการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อโควิด 19 ของนิสิตสาขาพลศึกษา (The Anxiety of Online Learning during The Covid-19 Pandemic of Physical Education Students). วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564.

ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2558). ปัญหาขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก แก้ไขอย่างไรดี. สืบค้น 30 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.moe.go.th/%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%82%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B9%81%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%A3>.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). สถิติการศึกษาประจำปี 2562 (EDUCATIONAL STATISTICS 2019). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้ามืองไทย).

อมรา ตีรศรีวัฒน์ (2563). การประเมินข้อดีและข้อด้อยของการจัดการเรียนการสอนบัญชีออนไลน์ในวิชาด้านการบัญชี โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ : ในสถานการณ์ของการรักษา ระยะห่างทางสังคมช่วงโรคระบาด COVID-19. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ. ปีที่ 9 เล่มที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2563.

Beauchamp, G. A. (1972). Basic Components of a Curriculum Theory. Curriculum Theory Network, 3(10), 16–22. DOI: 10.1080/00784931.1972.11075725

Bredenkamp, S. (2012). Effective practice in early childhood education: building a foundation. Boston, MA: Pearson Education, Inc.

Cochran, W. G. (1977). Sampling techniques (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.

Gölge Seferoğlu (2006) Teacher candidates' reflections on some components of a pre-service English teacher education programme in Turkey, Journal of Education for Teaching, 32(4), 369-378, DOI: 10.1080/02607470600981953

Jarolimek, J., & Foster, C. (1997). Teaching in the elementary school. Upper Saddle River, NJ: Macmillan, Inc.

Kress, G. (2000). A Curriculum for the Future. Cambridge Journal of Education, 30(1), 133-145.
doi: 10.1080/03057640050005825

Lathapipat, C and Sondergaard, L. (2016). Thailand's small school challenge and options for quality education. 30 August 2021, Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/eas-tasiapacific/thailand-s-small-school-challenge-and-options-quality-education>

Lunenburg (2011). Key Components of a Curriculum Plan: Objectives, Content, and Learning Experiences. Schooling, 2(1), 1-4. <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Lunenburg,%20Fred%20C.%20Components%20of%20a%20Curriculum%20Plan%20Schooling%20V2%20N1%202011.pdf>

Starfield, B. (1996). Health status of well VS. ill adolescents. N.P.: Arch Pediatric Med.

ทฤษฎีโครงสร้างทางความคิดและทฤษฎีการป้อนข้อมูลที่สามารถเข้าใจภาษาได้ของสตีเฟน คราเชน
เพื่อการอ่านและการสอนภาษา

Schema Activation and Krashen's Comprehensible Input in Reading and Language Instruction

Bing C. Pabres, Naowarat Assavatesamongkol, Cinchai Prasertwaree, and Yvette Fe A. Morrondoz

Business English Department, Faculty of Arts and Sciences, Southeast Asia University

Email: bcpabres@up.edu.ph, naowarata@sau.ac.th, cinchaip@sau.ac.th, yamorrondoz@up.edu.ph

Received October 15, 2021, & Revise December 1, 2021 & Accepted December 4, 2021

Abstract

The study looks at the processes of schema activation and the application of Krashen's Comprehensible Input Hypothesis (ci+1) in online class. The study relies primarily on schema theory to find out how essential reading aspects integration would help Thai university students immerse themselves in learning new vocabulary. More than eighty Business English major students with different levels of English proficiency were assessed using the benchmarks for evaluating the effects of utilization of reading and language instruction during the second semester of 2020 academic year. The learners' reactions and results of their performance based on the application of essential reading abilities in reading instruction, including the transition from one activity to another opened an opportunity to consider the application of this strategy in the university for EFL teachers. The article is summarized by providing recommendations to reinforce the utilization of schema activations and utilization of CI+1 as necessary tool for improving reading comprehension of learners to match with Common European Framework of Reference (CEFR) commercial learning materials.

Keywords: Schema Activation, Comprehensible Input, Language Instruction

1. Introduction

The paper presents the results of the study which was conducted to 86 second year students who were taking Business English in Multimedia subject at Southeast Asia University (SAU) during the second semester of 2020 academic year. The main objective of the research is to describe how the essential reading abilities such as mechanical aspect, meaning aspect, and metacognitive aspects are being observed in class and explore the benefits they provide to the reading acquisition of students. This study will also focus on the potential value of integrating Krashen's (1982) Comprehensible Input Hypothesis to match with Common European Framework of Reference (CEFR) commercial learning materials purchase decision. The CEFR levels for Business English majors from 1st, 2nd, 3rd and 4th year are: A1 (basic), A2 (elementary), B1 (pre-intermediate), and B2 (intermediate), respectively.

By using the CEFR benchmarks as the standard for being internationally recognized medium for choosing the appropriate level of textbooks for learners' proficiency, it is somewhat undeniably difficult for lecturers and students. Pabres, Assavatesamongkol, & Hemara (2021) cite in their study that the students' levels of language proficiency at SAU have not been assessed based on international norm of college admissions (e.g. entrance examination, basic English language proficiency test, and strict scholastic background screening). At SAU, anyone can enroll and choose the course that the student wishes to take without being rigorously screened or tested if they would qualify or not.

The study was conducted via MS Teams platform. The integration process for each aspect of essential reading abilities was set for an hour. The explanation of the vocabulary was done by activating the students' schema using the following words:

ubiquitous computing

biometrics

synchronized

invisibly

embedded

pervasive

These words were all explained in English including intermittent insertion of Thai words while showing corresponding pictures. Because of these pre-reading tasks, the vocabulary was easily and accurately pointed out by the students based on the pictures except for the word “*ubiquitous*”. The pre-reading activity lasted more than the expected time because of the language used in class. In contrast, when this type of teaching does not involve pictures, explaining new vocabulary to learners would last for more than an hour before moving to the next activity.

Pabres et.al (2021) claims that input is paramount to students' learning. When the input provided is way beyond the students' reach, there is a chance that learners' may be overwhelmed. On the other hand, the findings also pointed out to avoid the information that are too close to student's level that they may not be challenged at all (*ibid*).

When introducing a concept or story, it is important for the teacher to call attention to aspects of the concept or story that may connect to the reader's prior knowledge Rosenblatt's (1978). If little or no prior knowledge exists, it must be built. Pedagogy's theory of reader response encourages readers to interact with text to construct meaning (*ibid*). Thus, the modality of reading is affected by the particular text type, the aims of the reading and the reading context, (Guerra, 2003).

Vacca , *et al.*, (1996) observe that teachers easily recognize the important parts of a text, but most students don't. Instead, they tend to read every passage in every chapter in the monotonous way. Each word, each sentence, each paragraph is treated with equal reverence. No wonder a gap often exists between the text material and the student (p.105).

In addition, Spor and Schneider (2003) cite that in reading, problem solving often takes the form of the students asking themselves when confronted with a word that they do not know, "How do I decipher this word?" This conscious recognition of what one does or does not know is a form of metacognition and empowers students to work independently and systematically in reading improvement. In Pabres' (2015) study of Thai learner's foreign language learning and acquisition, he found out that the behaviors of students play a significant factor in any kind of learning especially when unsupervised.

2. Literature Review

2.1 Schema activation

Bringing learners and text together is not without its risks or its rewards. Without risks, teaching often lacks adventure and innovation (Vacca and Vacca, 1996). When students use reading and writing to learn, there's little room for assign-and-tell practices, passive learning, or students sitting in straight rows with little opportunity for interaction. Teachers who create active learning environments in their classrooms know that something not worth doing isn't worth doing well (*ibid*).

Peterson and Van DerWege's (2002, p. 437) believes that metacognition in reading involves a turning inward—at first purposefully and later automatically—to examine how students comprehend a text so that we can alter our interpretations of it and so elaborate and deepen our understandings. Strategic reading fosters metacognition in readers because it implies a systematic and structured approach to comprehending text. Harvey and Goudvis (2000, p. 5) emphasized that, “strategic readers address their thinking in an inner conversation that helps them make sense of what they read; they search for the answers to their questions”.

Spor, *et al.*, (2003) emphasized that in order to effectively help a student, teachers must first determine the nature of the student's reading problem and apply the three reading cues: graphophonemic, syntactic (*structure cues*); and semantic (*meaning*) must be applied.

Spor, *et al.*, (n.d.) explained the following aspects in their research as follows:

“Graphophonemic or *grapho* stands for the written letters (*graphemes*) that the reader sees, and phonemic stands for the language sounds (phonemes) of those letters. These sounds need not to be audible. They may exist in reader's mind. The reader is learning the alphabetic code that represents the oral language in writing. When a reader combines the multiple sounds, the reader is said to be decoding. Graphophonemic cues do not refer to the illustrations in a text, but rather to the letters, words, punctuation marks, and even the size of the print (*ibid.*)”

Syntactic or *structure* cues relate to the structure and grammar of language. Typically, the pattern of the English language is subject, verb, and object. Structure cues or syntactic cues are based upon the word order, or syntax of the text. Students use the structure of language in the text, interpreted through their own knowledge of language—to make sense of the text.

Semantic or *meaning* cues often depend upon vocabulary development as well on the primary cues of who, what, where, when, and how. These cues involve students' prior knowledge. Semantic (*meaning*) cues come from the text itself, from the illustrations and/or from the reader's prior knowledge. Students need to combine their background knowledge with the information from the text to construct meaning. Students learn informally from their life experiences; and while they have some commonalities, there may also be wide variations in an individual classroom. Comprehension occurs when the reader's informal and formal experiences interact with text, and all of the semantic cues that exist in the text.

2.2 Krashen's Input Hypothesis

Schütz (2019) describes Krashen's (1982) Input Hypothesis as the latter attempt to explain how the learner acquires an L2. This theory relates to acquisition, not the learning of a language and is the progression along the natural order as the learner improves and receives input that is a step beyond his/her current stage of linguistic competence.

Krashen (1982) maintained that the learner improves and progresses along the natural order when he/she receives L2 input that belongs to level $i+1$. He also mentioned that not all learners can be at the same level of linguistic competence at the same time, therefore, the natural communicative input is the key to designing a syllabus to ensure that each learner will receive some $i+1$ input that is appropriate for his/her current stage of linguistic competence.

Comprehensible input helps students avoid undesirable hindrances in learning and it encourages success through the correct alignment of instructional structures that are neither problematic nor too complicated to understand for their level.

Based on the literature review, the gap between text and the reader can be narrowed and addressed by using the $CI+1$ and through the activation of their schema by utilizing essential reading abilities such as mechanical aspect, meaning aspect, and metacognitive aspect.

3. Discussion and Data Analysis

The study was carried out in the second semester of 2020. The study included students from Business English department at Southeast Asia University. Currently, there are 86 students attending the class and all of them are studying Business English in Multimedia. Despite the fact that learners are all English majors, it is still difficult for them to understand some words since the medium of instruction is in English. (Some parts of the teaching activities, dialogues, questions, and example of teaching materials will be shown in the succeeding pages.)

The evaluation tools used in the research is Reoperez's (2016) Rubrics for Assessing Reading and Language Instructions which specify the following: mechanical aspect, meaning aspect, and metacognitive aspect. Research variables in this research are the teaching approach (*student centered*) by using the essential aspects of reading abilities (independent variable); and the students' performance (dependent variable) during the paired role-play based on the reading

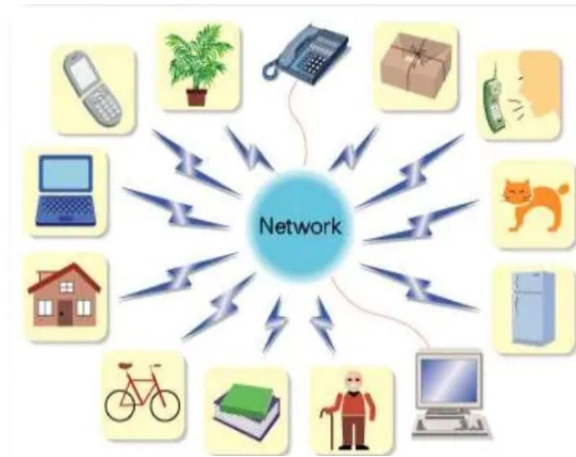
activity. Additionally, Krashen's Comprehensible Input was also integrated to overcome difficulties in foreign language learning. Krashen (1982) highlights the importance of CI+1 as not all learners can be at the same level of linguistic competence at the same time.

4. Results

The principle for classroom practices framed by Krashen are very simple. Teachers are instructed to provide understandable input for students to read and listen to. It is also paramount that the teacher's language (TL) is easy to understand, therefore the input will also render understandable. In Table 1 (a - d), prior to the reading activity, the subject showed different types of photos for **ubiquitous** and asked students to identify the appropriate word for the pictures through mechanical aspect. (See illustration 1)

Table 1 Results of teaching new vocabulary on mechanical aspect and what it does.

MECHANICAL ASPECT	YES	NO	N/A
a. Activates the schema of the students either through a question, a statement, or an opinion before any teaching is done.	√		
b. Provides learning activities that integrate the learning modalities, i.e., the auditory, visual, and kinesthetic modalities. E.g., watching a film or listening to a song and combining it with writing or other activities that make use of other modalities.	√		
c. Teaches sight vocabularies (for emergent literacy classes only).			√
d. Provides learning activities that helps develop mastery of oral language.	√		

Picture 1: Ubiquitous (Image: Elshafee, 2016)

Teacher: What is this? (*scrolling to a picture*)

Students: *A network?*

Teacher: What does it mean when you said network?

Students: (*Prolonged silence*)

Teacher: It means *our daily-life is interconnected online*.

Students: Hmmm.... (*Collective silence again*)

Teacher: Please. Give examples of ubiquitous computing, then.

The remaining part of schema activation was very productive because most of the discussion was conducted using pictures. It was just a matter of minutes and seemed all of the students understand the meaning of the vocabulary. Pronunciation drills were also included to help the students get familiarized with the unknown letters and words (*graphemes*) and their corresponding sounds (*phonemes*).

Table 2 Results of teaching new vocabulary on meaning aspect and what it does.

MEANING ASPECT	YES	NO	N/A
a. Helps the students make connections between their life experiences with the text that they are reading through activities and discussion.	√		
b. Unlock difficult terms/concepts prior to learning.	√		
c. Integrates vocabulary learning all throughout the lesson.	√		

d. Integrates listening comprehension either by asking questions or pointing out to the meaning of a word while reading a text aloud.	√		
e. Helps the reader construct meaning out of the text through direct guidance, e.g., telling them to stop when they don't understand what they are reading, asking them to focus on thought chunks instead of individual words.		√	

Above **(Table 2)** shows how the students were assisted of unlocking difficult vocabulary in the text that they are about to read. The approach used in unlocking difficult vocabulary is purely student-centered, and later the students were asked to give some examples on their own through the following questions.

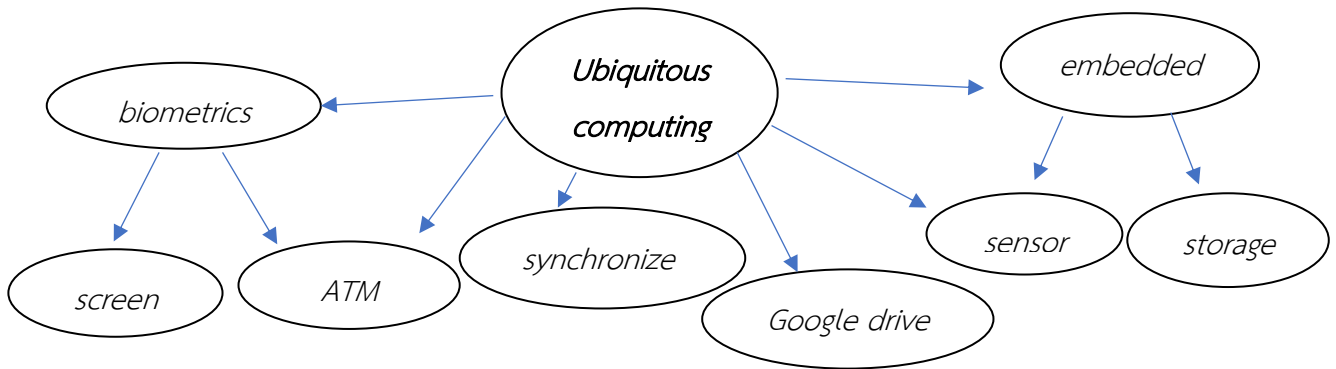
1. Have you ever experienced being disconnected from the Internet?
2. What did you feel being unable to browse the websites?
3. What do you call it when you can access your files using your cloud storage on multiple devices?
4. Give examples of ways to access your files without using a physical storage.
5. What's the difference between a camera that uses a film and a digital camera?
6. What kind of technology do they have. Give examples.

Answering these questions orally for some low level students rendered them frustrated especially during online class. Most of them just ignored the questions. On the other hand, to other students under the medium to high level of language competence, they are proud to volunteer and answer most of the questions. These affirms Krashen's (1982) Affective Filter Hypothesis that most students in the low level category might be encountering self-doubt, low self-esteem, and high level of anxiety and tend to block the CI_{i+1} being provided. Krashen's (1982) Affective Filter hypothesis is also recognizable because most low level students might have raised their "affective filters" from the questions, thus diminishes the effectiveness of using the $CI=i+1$ principle.

Considering the duration and activities in the class as a whole, some metacognitive sub-aspect where not followed during the class (Table 3). Instead, a graphic organizer (*Illustration 2 Semantic web*) was used and asks the students what examples they can give regarding the new words.

Table 3 Results of teaching new vocabulary on metacognitive aspect and what it does.

METACOGNITIVE ASPECT	Yes	No	N/A
a. Asks questions that make the students think about how they arrive at a particular answer.		√	
b. Uses graphic organizers such as semantic webs, Venn Diagrams, story pyramid, story map, semantic maps, and the likes in teaching.	√		
c. Organizes small-group activities where the students can interact with each other.	√		
d. Provides direct instruction*	√		
e. Encourages students to respond to the text using their experiences and prior knowledge.	√		
f. Points out to the students the aesthetic aspects of the text, e.g., interesting storytelling technique, lyrical quality of the poem, vivid descriptions, memorable lines/dialogues, open-ended endings, etc.		√	

Picture 2: Semantic web (modified and enhanced for visual purpose)

This graphic organizer above visually depicts concepts and relationships among words discussed. Students were able to contribute many words during the discussions, but what are presented in Illustration 2 are the target words which the subject highlighted as the learners continued their reading activity. There are similar difficulties during independent reading in terms of comprehension with the new vocabulary; students do not totally connect the ideas and because of the time constraint, the lesson proceeded to the next part where students answer simple questions to measure what they understood. The materials for this reading activity are integrated with MS Forms online practice.

1

Which one is not an example of biometrics?
(1 Point)

- ☐ A person who can access a system by using his fingerprint.
- ☐ A man who can enter a room by using his eyes.
- ☐ A person uses an ATM card to withdraw money.

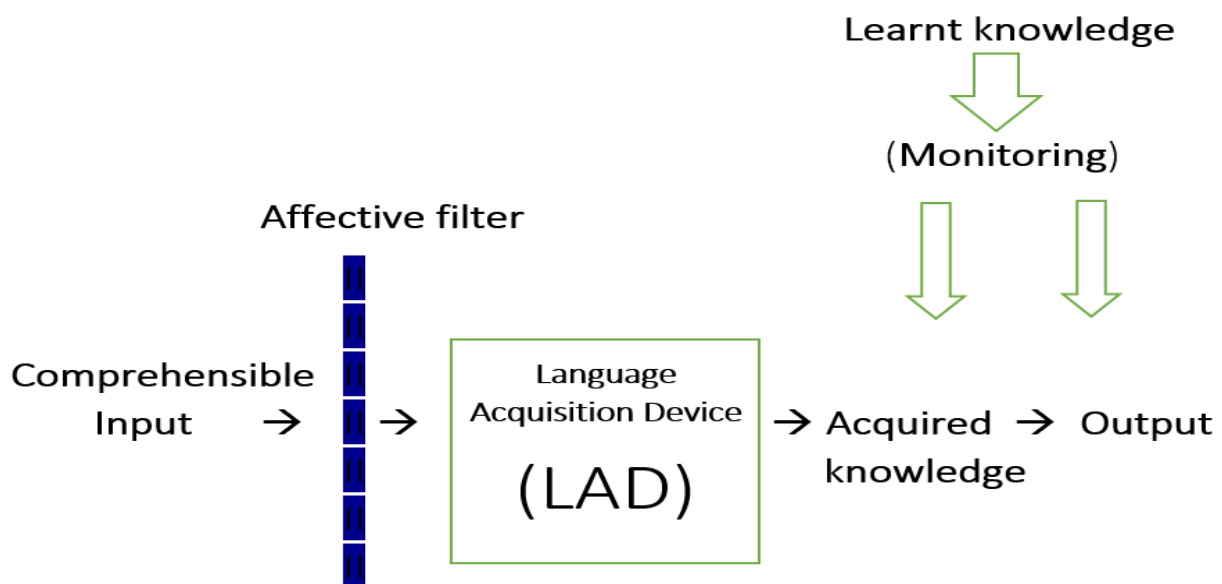
5

Your own idea: Give 3 examples of ubiquitous computing or systems. Explain how people use them in everyday life. (Don't use the examples in the article.)
(11 Points)

Enter your answer

Picture 2 Sample questions via MS Forms (number 1 and 5)

On the other hand, using the Input Hypothesis $CI=i+1$ combined with online quizzes also improve the effectiveness of comprehensible input and progress of students for self-study. As for the applications of the $CI+1$, it works through scaffolding task so students don't feel that they are being left alone while doing their activities. If $CI=i+1$ is routinely used through spoken and written instructions and delivered in a sympathetic way, students' anxiety tend to decrease. Krashen's (1982) Affective Filter hypothesis is also recognizable because most low level students might have raised their "affective filters" from the questions, thus diminishes the effectiveness of using the $CI=i+1$ principle. (See Illustration 3.)

Picture 3 Combined Model of Second Language Acquisition and Productions (Krashen, 1985)

The results of the quiz using the same approach showed different results when the students were given the online quiz. For example, when Student 1 was asked to give an example about the question (see Figure 1, p. 9), Student 1 did not say anything, but when it is time for the online activity, Student 1 performed very well. The remaining part of the session is the conversation part where students work in pairs and create dialogues based on the vocabulary that they learned. This time, the students were required to use the vocabulary in the pre-reading activity on their own by formulating questions and sentences.

Table 4. Summary of students' correct responses in the online quiz after the discussion

New words and phrases	Results	
	n=67	%
1. biometrics	46	68.6
2. pervasive	36	53.7%
3. invisibly embedded	24	35.8%
4. synchronized	45	67.1
5. ubiquitous computing	66	98.5%

5. Conclusion and Recommendations

The results of the study revealed that students' prior knowledge and acquisition of new knowledge were stimulated when all steps of schema activation prior to-- and during the teaching session were introduced. This helped the students understand some context of the reading part at a faster rate. Some of the students, despite lacking of prior knowledge about the new words applied their metacognitive skills because of the CI+1 and the schema activation. These helped them understand the vocabulary; thus, the learners were able to connect the story to their own experiences based on semantic cues of the illustrations (See Illustrations 1 & 2, pp. 6 and 9).

Secondly, the students' backgrounds and the language used in the instruction played a vital role in reading acquisition. Most of the participants never practice what they learned after class or engage in any type of conversation to foreigners in English, not to mention the authors and other teachers in the university—also talk to them in Thai language. The insertion of Thai language during the discussion, and being familiar to the English accent were easily discriminated by the participants. It made the students transitioned from comprehending spoken words, one word to phrases, and to sentences.

Thirdly, the existence of huge difference in students' reactions even with all those reading strategies applied. It appears that the most difficult part for the students is to understand syntactic

cues when a non-Thai teacher explained new words. The opposite reactions appeared when some Thai words were used during the teaching process.

Lastly, the use of graphic organizer and the extensive use of images that clearly illustrate the information in the text provided the students opportunity to brainstorm ideas. In this part, the students did not even have to read the entire passage; only positive manifestation was observed during the class and their scores.

Recommendations

The results of this study manifested the positive influence provided to the students when the essential reading aspects and CI+1 are observed in class. It is recommended that all teachers, not just for the reading class, understand these aspects and integrate an active learning environment. The results also open the opportunity to apply these findings when purchasing books based on the CEFR levels. It is recommended that lecturers should consider the language proficiency of students to avoid mismatched materials against student's level.

References

- Elshafee, A. (2016). A Survey on Ubiquitous Computing: Towards Empowering Wireless Network Technologies. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/A-Survey-on-Ubiquitous-Computing%3A-Towards-Wireless-Elshafee/3dcb43fcb5c9be766a289a357c5d74dcd4f97d4d/figure/0>
- Guerra, J.A. (2003). Seventh-Grade Students' Competence in Reading Expository Texts. Reading, Writing, Thinking. *13th European Conference in Reading*, 117. Estonia
- Harvey, S., & Goudvis, A. (2000). *Strategies that Work: Teaching Comprehension to Enhance Understanding*. York. ME:Stenhouse
- Krashen, S. (1982). *Principles and Practices of Second Language Acquisition*. Los Angeles Pergamon Press.
- Krashen, S. (1985). *The Input Hypothesis: Issues and Implications*. Essex: Longman.

- Pabres, B. C., Assavatesamongkol, N., & Hemara, R. (2021). Revisiting Krashen's Comprehensible Input and its Influence on Teaching Thai University Students. *8th Southeast Asia University National Interdisciplinary Conference Proceedings (SAUNIC2021)*. Bangkok, Thailand
- Pabres, B. C. (2015). Foreign Language Learner's Acquisition of L2s Online, and Acquisition of French and English Languages through Formal Instruction. *3^d Southeast Asia University National Interdisciplinary Conference Proceedings (SAUNIC2016)*. Bangkok, Thailand
- Peterson, D. & VanDerWege, C. (2002). Guiding Children to be Strategic Readers. *Phi Delta Kappan* 83(6), 437 – 439
- Reoperez, M.G. (2016). *Rubrics for Assessing Reading and Language Instruction*. Personal Collection of M.G. Reoperez, University of the Philippines Open University. Philippines
- Rosenblatt, L. (1978). *The Reader, the Text, the Poem*. Carbondale, IL: Southern Illinois University Press
- Sandiford, H., McCarthy, M., & McCarten, J. (2014). *Celebrations: Celebrations around the World. Touchstone2 Student's Book*. Cambridge University Press. Singapore
- Schütz, R. (2019, October 12). Stephen Krashen's Theory of Second Language Acquisition. Retrieved English made in Brazil: <http://www.sk.com.br/sk-krash.html>
- Spor, M.W., & Schneider, B.K. (2003). Strategic Reading: Helping Children Understand Text. Reading, Writing, Thinking. *13th European Conference in Reading*, 102 – 105. Estonia
- Vacca, R.T. & Vacca, J.L. (1996). Bringing Learners the Text Together. *Content Area Reading* 96, 105

พฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

Drinking Behavior of International Whiskey Brands Among Consumers in Mueang District,
Khon Kaen Province

สมชัย पुलนิติพร ,อนิรุทธิ์ ผ่องแผ้ว, ตะวัน วิกรัยพัฒน์ และพัชชาพลอย สุขหอมปรางค์

Somchai Pulnitiporn, Anirut Phongpaew, Tawan Vikraipat and Patchaploy Sukkhomprang

สถาบันรัชต์ภาคย์ (Rajapark Institute)

E-Mail: aniruthpp@hotmail.com

Received October 29, 2021, & Revise December 22, 2021 & Accepted December 27, 2021

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาลักษณะของผู้บริโภค ปัจจัยจูงใจ และพฤติกรรมดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศ จำแนกตามลักษณะของผู้บริโภค 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของ ปัจจัยจูงใจ กับพฤติกรรมดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยจูงใจ ส่วนประสมทางการตลาด ด้านทัศนคติ ด้านค่านิยม และด้านผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2) กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศ ไม่แตกต่างกัน 3) พฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับปัจจัยจูงใจในภาพรวม และพฤติกรรมดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ กับส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับทัศนคติ ค่านิยม ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดื่ม, วิสกี้แบรนด์ต่างประเทศ,จังหวัดขอนแก่น

Abstract

The objectives of this research were to study 1) consumers' personal factors, motivating factors and drinking behavior 2) compare consumers' drinking behavior of international whisky brands 3) motivating factors of marketing factors, values, attitude and influencers to the decision and their relationship to customers' drinking behavior. Samples included 385 consumers. A questionnaire was used as a tool to collect the data. Statistical analysis was conducted using mean, standard deviation, t-test, F-test, Pearson Product Moment Correlation

SAU JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES

Coefficient. Outcome of the research revealed that 1) the average scores on motivating factors, namely, marketing factors, attitude, values, influencers to the decision, marketing factors were highest on a given rating scale. 2) Besides, respondents with different sex, age, education, marital status and monthly income did not differ in their drinking behavior correlation analysis showed that, overall, customers' drinking behavior was positively correlated to motivating factors and the relationship was moderate 3) Customers' drinking behavior was positively correlated to marketing factors, although the relationship was weak, that drinking behaviour was positively correlated to attitude and the relationship was moderate, correlated to values and the relationship was moderate. correlated to influencers to the decision and the relationship was moderate .

Keywords : Drinking Behavior ,International Whiskey Brands, Khon Kaen Province

บทนำ

เครื่องดื่มมีเมานชนิดต่าง ๆ มีฤทธิ์ในทางเสพติดของแอลกอฮอล์คือ ออกฤทธิ์ กดประสาท มีการเสพติดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งเบียร์และสุราเป็นเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มีคุณค่าทางอาหารต่ำแต่มีแคลอรีสูง เบียร์แตกต่างจากสุราที่ปริมาณแอลกอฮอล์และกรรมวิธีในการผลิต เบียร์ทำโดย การหมักข้าวบาร์เลย์งอกโดยไม่ได้กลั่น มีปริมาณแอลกอฮอล์น้อย ประมาณ 4 - 6% โดยปริมาตร ส่วนสุราชนิดต่าง เช่น วิสกี้ บรั่นดี วอดก้า แม็ซง เป็นเหล้าชนิดกลั่นมีปริมาณแอลกอฮอล์สูงกว่า ประมาณ 40 - 50% โดยปริมาตร ปัญหาที่ร้ายแรงจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แผ่ขยายไปทั่ว ผลของการดื่มเหล้า หรือการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่ไม่ว่าจะเป็นวิสกี้ บรั่นดี เบียร์หรือไวน์ก็ตาม ผู้ที่ดื่มในปริมาณไม่มากแต่ดื่มอย่างสม่ำเสมอจะมีแนวโน้มที่คอจะแข็งมากขึ้นเรื่อย ๆ ดื่มในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกวัน แม้ว่าบุคคลผู้นั้นจะไม่เคยเมาเลยก็ตามแต่ยิ่งจำนวนแอลกอฮอล์มากขึ้นผลที่ตามมาคือการทำให้ร่างกายไม่แข็งแรงเป็นหัวใจ สมอง ระบบประสาท กระเพาะอาหารและตับก็ตาม ล้วนได้รับผลภัยจากแอลกอฮอล์ได้ทั้งสิ้นรวมทั้งโอกาสที่จะเกิดมะเร็งในช่องปาก ลำคอ กล้องเสียงและ หลอดอาหารมีได้สูงกว่าเช่นเดียวกัน (ศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ, 2558)

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลครอบครัว ชุมชนสังคมโดยรวม และส่งผลเสียในด้านสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ก่อให้เกิดความรุนแรงและภัย ในสังคมมากขึ้น ด้านการศึกษา การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ศักยภาพของ คนในชาติน้อยลง ทำให้การยับยั้งชั่งใจตกต่ำลง จนเกิดวิกฤติร้ายในสังคมมากมาย การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุการตาย และพิการมากกว่ายาเสพติดถึง 5 เท่าตัวโดยร้อยละ 30 ตายจากโรคมะเร็ง หลอดอาหาร โรคตับ โรคชก การเกิดอุบัติเหตุทางจราจร จากอาการเมาแล้วขับ การฆาตกรรม การทำร้ายร่างกาย อีก 1 ใน 3 มีปัญหาสุขภาพจิต สิ่งเหล่านี้ก่อปัญหาสุขภาพระดับโลก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ

เสริมสร้างสุขภาพ:2559) นอกจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีโทษแล้ว ยังพบว่า เครื่องดื่มประเภทวิสกี เป็นเครื่องดื่มที่เป็นแอลกอฮอล์ที่ Low Calories, Low sugar ที่ทำให้ผู้ที่ดื่มมีความสบายใจว่า ตัวและหน้าจะไม่บวมเหมือนดื่มเบียร์เมื่อตื่นในตอนเช้า แต่ไม่ควรผสมกับน้ำอัดลม และควบคุมน้ำหนักได้ แต่ไม่ใช่การลดน้ำหนัก นอกจากนี้วิสกียังมีกรด Ellagic acid ที่พบในพืช ผัก และผลไม้ ซึ่งช่วยต่อต้านอนุมูลอิสระ ลดการทำลายดีเอ็นเอในร่างกาย และยับยั้งเอ็นไซม์บางชนิดที่จะทำให้เกิดเนื้องอกในร่างกายมนุษย์ นั่นคือ สามารถลดสารก่อมะเร็ง และมีผลวิจัยพบว่า การจิบวิสกีวันละนิด จะเป็นการลดความเสี่ยงโรคอัลไซเมอร์ โรคหลอดเลือดสมอง หรือ โรคอัมพฤกษ์ อัมพาต วิสกีช่วยทำให้ระบบโลหิตไหลเวียนได้ดีขึ้น ช่วยให้เลือดไปเลี้ยงสมองได้ดี และมีสารอาหารที่ช่วยทำให้เซลล์ของร่างกายไม่ถูกทำลายโดยไวรัส

จากปัญหาสาเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการดื่มวิสกีแบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการดื่มวิสกี แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาด และเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริโภคในการตัดสินใจในการเลือกดื่มวิสกีแบรนด์ต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะของผู้บริโภค ปัจจัยจูงใจ และพฤติกรรมการดื่มวิสกีแบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
- 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดื่มวิสกีแบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามลักษณะของผู้บริโภค
- 3) เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และการส่งเสริมการตลาด ค่านิยม ทศนคติและผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มวิสกีแบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตการวิจัย

- 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภค แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4P's ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการตลาด แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม

- 2) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริโภค ในเขตเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถทราบกลุ่มประชากรที่แน่นอนได้ จึงได้คำนวณกลุ่มตัวอย่างของ W.G. Cochran (1977) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) ที่ระดับ 95%, ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน

3) ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ลักษณะของผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ สมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ส่วนประสมทางการตลาด 4P's ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการตลาด ทัศนคติ ค่านิยม และข้อมูลเกี่ยวกับและผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ทบทวนวรรณกรรม

ชนิดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

นอร์รัฐ เทศพิทักษ์ (2562) ได้แบ่งชนิดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกเป็น 8 ชนิด ได้แก่

ไวน์ (Wine) เป็นสุราหมักชนิดหนึ่งที่ใช้อุ่นเป็นวัตถุดิบในการหมัก โดยทำการหมักองุ่นด้วยเชื้อยีสต์ ซึ่งจะเปลี่ยนน้ำตาลในองุ่นไปเป็นแอลกอฮอล์ นอกจากนั้นไวน์ยังสามารถได้ จากการหมักน้ำผลไม้ชนิดอื่น ๆ อีกเช่น หม่อน มะยม กระท้อน สับปะรด กระเจี๊ยบ ลิ้นจี่ เชอร์รี่ แอปเปิ้ล กล้วยหอม พลัม เป็นต้น แต่จะให้กลิ่นและรสชาติที่แตกต่างกันโดยจะเรียกไวน์เช่นเดียวกันแต่ จะเรียกชื่อผลไม้ชนิดนั้น ๆ ตามไปด้วย เช่น ไวน์หม่อน ไวน์มะยม เป็นต้น มีปริมาณแอลกอฮอล์ร้อยละ 10-15 สามารถแบ่งได้หลายกลุ่มหรือหลายชนิดตามเทคนิคการผลิต ความหวานหรือสีของไวน์

เหล้า (Spirits) เหล้า หมายถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผ่านกระบวนการ กลั่นจนได้แอลกอฮอล์ไม่น้อยกว่า 20% โดยปริมาตร วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิตมีความหลากหลาย มากตามแต่ละท้องถิ่น อาจจะเป็นธัญพืช พืชผัก รวมถึงผลไม้ต่าง ๆ เช่น บรันทตีผลิตจากองุ่น วิสกี้ ผลิตจากธัญพืช วอดก้าผลิตจากมันฝรั่งหรือธัญพืช เป็นต้น

เบียร์ (Beer) เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่เรียกว่า สุราแช่ ซึ่งมี แอลกอฮอล์เป็นส่วนผสมโดยที่แอลกอฮอล์ได้มาจากการหมักบ่ม เกิดจากการหมักน้ำตาลที่ได้จาก การเปลี่ยนแปลงของเมล็ดธัญพืช ข้าว มอลต์โดยทั่วไปมีแอลกอฮอล์ประมาณร้อยละ 4-6 ซึ่งจำแนกได้ ตามชนิดของเชื้อยีสต์ที่ใช้ในการหมัก

บรันทตี (Brandy) เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้จากการกลั่นของการหมักน้ำผลไม้ต่าง ๆ หรือไวน์ต่าง ๆ เช่น องุ่น แอปเปิ้ล พลัม เชอร์รี่ ฯลฯ เมื่อผลิตจากองุ่นจะเรียกว่า บรันทตี แต่ ถ้าผลิตจากผลไม้อื่นจะเรียกชื่อตามผลไม้ชนิดนั้น ๆ ซึ่งมีกรรมวิธีการผลิตโดยการหมักน้ำองุ่นแล้วนำมากลั่นจากนั้นนำไปบ่มต่อในถังโอ๊ค ซึ่งจะทำให้ระดับแอลกอฮอล์ที่มีอยู่เดิมลดลง ยิ่งบ่มไว้นานระดับ แอลกอฮอล์ก็จะลดต่ำลงไปเรื่อย ๆ บรันทตีบางตัวเมื่อบ่มเกิน 50 ปี ขึ้นไปจะมีระดับแอลกอฮอล์ลดลง ต่ำกว่า 40 ดีกรีและเมื่อบรรจุขวดจะมีแอลกอฮอล์เพียง 36 ดีกรีเท่านั้น อันจะทำให้บรันทตีมีความ 6 พิเศษเฉพาะตัวและมีความสุข นุ่มนวลจากการเก็บบ่มอันยาวนาน ส่วนบรันทตีที่มีปริมาณ แอลกอฮอล์ประมาณร้อยละ 35-50

วิสกี (Whisky) เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้โดยการกลั่น จากธัญพืชซึ่งหมัก เอาไว้ในถังไม้โอ๊กเป็นเวลานานหลายปี ธัญพืชที่ใช้ทำวิสกี ได้แก่ข้าวบาร์เลย์ข้าวมอลต์ ข้าวไรย์ข้าว สาลีและข้าวโพด โดยทั่วไปมีปริมาณแอลกอฮอล์ประมาณ ร้อยละ 40-50 ซึ่งแบ่งได้หลายประเภท เช่น Grain Whisky, Pure Malt Whisky, Single Malt Whisky เป็นต้น

วอดก้า (Vodka) เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้จากการหมักแล้วนำไปกลั่น โดย วัตถุดิบในการผลิต ได้แก่ มันฝรั่ง เมล็ดข้าวโพดและเมล็ดข้าวสาลี(Wheat) แต่ส่วนมากจะใช้ธัญพืช ในการผลิต จึงทำให้มีสีขาวใส และมีกลิ่นเพียงเล็กน้อย โดยทั่วไปมีปริมาณแอลกอฮอล์ ร้อยละ 40- 60แต่ถ้าดูตามกฎหมายที่ระบุความเป็นเหล้าวอดก้าแล้วอาจจะไม่รู้สึกลอยๆดื่มเพราะวอดก้าตาม กฎหมายจะต้องไม่มีสีไม่มีกลิ่น ไม่มีรส แต่เอกลักษณ์เหล่านี้ทำให้วอดก้าเป็นเหล้าที่ใช้ผสมที่ดื่มที่สุด บริสุทธ์ จะช่วยเน้นรสชาติของสิ่งที่ผสมลงไปทำให้เกิดความหอมหวานยิ่งขึ้น และใช้ผสมสุราอื่น ๆ ได้ ทุกชนิด นอกจากนี้วอดก้ายังได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเมื่อบริโภคแล้วจะทำให้เกิดการเมาค้างใน วันรุ่งขึ้นได้น้อยที่สุด

ยีน (Gin) เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้จากการกลั่นของการหมักกากน้ำตาลและเมล็ดธัญพืช เช่น เมล็ดข้าวโพดเมล็ดข้าวบาร์เลย์ เมล็ดข้าวไรย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นสุราขาวใสไม่มีสีที่มี ความลงตัว ไม่หวาน มีกลิ่นรสหอมสดชื่นของสมุนไพรและเครื่องเทศนานาชนิด ซึ่งทำให้ยีนมีความ แตกต่างจากสุราทั่วไป ปัจจุบันนิยมผลิตมากขึ้นในหลายๆ ประเทศการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต และส่วนผสมจะทำให้กลิ่นและรสชาติมีความแตกต่างกันออกไป

รัม (Rum) เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้โดยการกลั่น ซึ่งมีวัตถุดิบหลักที่ใช้ใน การผลิตคือ น้ำตาลจากอ้อย (Sugar Cane)และกากน้ำตาลจากอ้อยเส้นห่อของรัมอยู่ที่กลิ่นหอมของ น้ำตาลอ้อยที่เจือจางอยู่ในน้ำรัม ต้องใช้ความละเอียดอ่อนในการผลิตเพื่อเก็บรักษาคุณสมบัตินี้ไว้ให้ ดีที่สุด

องค์ประกอบของทัศนคติ

Zimbardo and Ebbesen (1970) แยกองค์ประกอบของ ทัศนคติเป็น 3 ประการ คือ องค์ประกอบทางการรู้คิด (Cognitive Component) ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่งนั้น จะต้องประกอบด้วย ความรู้หรือความเชื่อที่บุคคลมีเกี่ยวกับเป้าหมายของทัศนคติ (Attitude objective) ที่อาจเป็นวัตถุ บุคคล หรือเหตุการณ์เป็นอันดับแรก และเป็นความรู้ที่มีทิศทาง ประกอบด้วย คือ ทางที่ว่า สิ่งนั้นดีเลว มีคุณหรือมีโทษ มากน้อยเพียงใด เป็นความรู้หรือความเชื่อที่ใช้ประเมินค่าสิ่งนั้นได้

องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component) ทัศนคติดีมีลักษณะที่สำคัญ คืออารมณ์ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุทางทัศนคตินั้น โดยเป็นความรู้สึกที่มีทิศทาง ซึ่งหมายถึง ความชอบความไม่ชอบสิ่งหนึ่งหรือความพอใจไม่พอใจสิ่งหนึ่ง

องค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ (Action Tendency Component) เมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่า และมีความรู้สึกชอบสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่สุดคดล้องกันติดตามมาก็คือ ความพร้อมที่จะกระทำ การให้สอดคล้องกับความรู้สึกของคนต่อสิ่งนั้นด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม

ความหมายของค่านิยม

Cynthia D. Scott, Dennis Jaffe & Glenn Tobe (2000) ได้ให้คำจำกัดความ ค่านิยมไว้ว่า กฎเกณฑ์มาตรฐานหรือคุณค่าที่ นั้นคาดหวังหรือต้องการให้เป็นค่านิยมเปรียบเสมือนแหล่งกำเนิดของแรงที่นำเราไปสู่การปฏิบัติ เป็นสิ่งที่หยั่งรากฝังลึก และเกี่ยวข้องกับอารมณ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ยาก

Good (1973) ได้ให้ความหมายของค่านิยมตามแนวของสังคมว่า ค่านิยมเป็นเรื่องของความสนใจ เช่น ค่านิยมในศิลปะก็เป็นความสนใจของผู้ซึ่งได้กลั่นกรองรสนิยมและพัฒนาอำนาจในตัวของเขา

บ้านจอมยุทธ์ (2562) ได้อธิบายว่า ค่านิยม (Value) หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า น่ายกย่อง เป็นรูปแบบของความคิดที่ติดอยู่ในจิตใจของคน ในสังคม และเป็นแนวทางที่คนยึดถือไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ ค่านิยมแบ่งเป็น 2 ประเภท

ค่านิยมของบุคคล ซึ่งบุคคลจะแสดงออกให้เห็นได้จากการตัดสินใจของตนเองทั้งนี้ย่อมจะแตกต่างกันไปตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล

ค่านิยมของกลุ่มหรือค่านิยมของสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการเลือกสรร การยกย่อง และสิ่งที่บุคคลทั่วไปในสังคมปรารถนาว่ามีอะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นแนวทางให้บุคคลอื่น ๆ ในสังคมทราบว่าควรปฏิบัติอย่างไร ในสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด

ลักษณะของค่านิยม ค่านิยมมีลักษณะดังนี้

1. ค่านิยมมีทั้งค่านิยมที่ดี และค่านิยมที่ไม่ดี
2. เป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังถ่ายทอดได้
3. สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ แต่ก็ไม้อาจจะทำได้โดยง่ายนัก อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงค่านิยมอาจจะทำได้ง่ายขึ้น เมื่อบุคคลได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้น
4. เป็นมาตรฐานอย่างหนึ่งในการประเมินความประพฤติของบุคคล

ความสำคัญของค่านิยม

1. ค่านิยมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล
2. ค่านิยมเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม
3. ค่านิยมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ และอุปนิสัยใจคอของคนส่วนมาก เพราะบุคคลในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากค่านิยมของสังคม
4. ค่านิยมจะช่วยให้คนในสังคมมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ทำให้มีความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ อย่างเดียวกัน ดังนั้นค่านิยมของสังคมจึงจัดว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยให้แก่สังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริโภค ในเขตเมือง จังหวัดขอนแก่น ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดจากผู้บริโภคที่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถทราบกลุ่มประชากรที่แน่นอนได้ จึงได้คำนวณกลุ่มตัวอย่างของ W.G. Cochran (1953) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) ที่ระดับ 95%, ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม ไปยังผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยการสุ่มแบบบังเอิญ และนำแบบสอบถามมาแยกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ทำการวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test , One Way ANOVA ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงค่าระดับของตัวแปร ในภาพรวม

ตัวแปร	ระดับความคิดเห็น		ค่าระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
พฤติกรรมการณ์วิถีชีวิตประจำวันของผู้บริโภคใน			
เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	4.63	.322	เห็นด้วยมากที่สุด
ปัจจัยจูงใจ	4.56	.395	เห็นด้วยมากที่สุด
ส่วนประสมทางการตลาด 4P's	4.60	.299	เห็นด้วยมากที่สุด
ด้านผลิตภัณฑ์	4.62	.318	เห็นด้วยมากที่สุด
ด้านราคา	4.59	.472	เห็นด้วยมากที่สุด
ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย	4.58	.391	เห็นด้วยมากที่สุด
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.59	.393	เห็นด้วยมากที่สุด
ทัศนคติ	4.61	.392	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่านิยม	4.60	.365	เห็นด้วยมากที่สุด
ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	4.56	.395	เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าพฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) ปัจจัยจูงใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ซึ่งส่วนประสมทางการตลาด มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) โดยด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) ด้านทัศนคติมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) ด้านค่านิยม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) และด้านผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ

ปัจจัย	เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t-value	p
พฤติกรรมดื่มวิสกี้	ชาย	344	4.6296	.31820	-.257	.797
แบรนด์ต่างประเทศของ	หญิง	41	4.6433	.35819		
ผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	รวม	385	4.63	.322		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานพฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

พฤติกรรมดื่มวิสกี้	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น						
อายุ	ภายในกลุ่ม	.279	3	.093	.895	.444
	ระหว่างกลุ่ม	39.589	381	.104		

	รวม	39.868	384			
ระดับการศึกษา	ภายในกลุ่ม	.032	2	.016	.151	.860
	ระหว่างกลุ่ม	39.836	382	.104		
	รวม	39.868	384			
สถานภาพสมรส	ภายในกลุ่ม	.318	2	.159	1.534	.217
	ระหว่างกลุ่ม	39.550	382	.104		
	รวม	39.868	384			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ภายในกลุ่ม	.903	4	.226	2.201	.068
	ระหว่างกลุ่ม	38.965	380	.103		
	รวม	39.868	384			

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการตีมูลค่าแบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจกับพฤติกรรมการตีมูลค่าแบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัย	พฤติกรรมการตีมูลค่าแบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น					
	N	$\bar{X}$	S.D.	r	Sig.	ระดับ ความสัมพันธ์
ปัจจัยจูงใจ	385	4.59	.298	.702	.000**	ปานกลาง
ส่วนประสมทางการตลาด 4P's	385	4.60	.299	.316	.000**	ต่ำ
-ด้านผลิตภัณฑ์	385	4.62	.318	.365	.000**	ต่ำ
-ด้านราคา	385	4.59	.472	.513	.000**	ต่ำ
-ด้านสถานที่/ช่องทางการ จัดจำหน่าย	385	4.58	.391	.517	.000**	ปานกลาง
-ด้านการส่งเสริม การตลาด	385	4.59	.393	.573	.000**	ปานกลาง

ทัศนคติ	385	4.61	.392	.697	.000**	ปานกลาง
ค่านิยม	385	4.60	.365	.599	.000**	ปานกลาง
ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	385	4.56	.395	.642	.000**	ปานกลาง

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า พฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับปัจจัยจูงใจในภาพรวม ($r=.702$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ กับส่วนประสมทางการตลาด ($r=.316$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับทัศนคติ($r=.697$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับค่านิยม ($r=.599$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ($r=.642$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ค่าระดับของตัวแปร พบว่า ระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านส่วนประสมทางการตลาด ด้านทัศนคติ ด้านค่านิยม ด้านผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของณริศา ชัยสุขมงคลลาภ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบของสื่อสารและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเหล้าปั่นของวัยรุ่น พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเหล้าปั่นคือ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยแวดล้อม โดยความอยากลอง ความอยากรู้ และรสชาติเป็นปัจจัยภายในที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเหล้าปั่นของวัยรุ่นหน้าใหม่มากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยแวดล้อม ประกอบด้วย การขายในราคาต่ำ และการหาซื้อได้ง่าย และปัจจัยภายนอกได้แก่ เพื่อน และบรรยากาศของร้าน และในส่วนของวัยรุ่นผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบันพบว่า การขายราคาต่ำ และหาซื้อได้ง่าย เป็นปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเหล้าปั่นของวัยรุ่นในกลุ่มนี้มากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้หรือทัศนคติเชิงบวกต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสอดคล้องกับผลการศึกษาของกณตนิษฐ์ ผลแจ้ง (2556) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ปัจจัยทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย เป็นอันดับสุดท้าย สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทธิรักษ์ ไชยรักษ์ และคณะ (2551) เรื่อง พฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ว่า มูลเหตุและแรงจูงใจในการดื่มสุราของนักศึกษา มีสาเหตุของการดื่มสุราเพราะต้องการเข้าสังคมมากเป็นอันดับ 1 อันดับ 2 คือ เพื่อนชวนดื่มและอันดับ 3 คือ คลายเครียด พฤติกรรมการดื่มสุรา การดื่มสุราในครั้งแรกส่วนใหญ่อายุที่ดื่มคือช่วงอายุ 16-18 ปี โดยมีสุราที่ดื่ม ใน

ครั้งแรกคือเปียร์รองลงมาคือเหล่า ครั้งแรกจะดื่มกับเพื่อน การดื่มสุราที่ผับ บาร์ เชน ส่วนใหญ่จะดื่มกับเพื่อน กิจกรรมที่ทำการพูดคุยกัน เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือการฟังเพลง และการร้องเพลง ตามลำดับ ปริมาณการดื่มแต่ละครั้งจะดื่ม หนึ่งกลม/ขวด ขณะดื่มสุราพบเห็นการทะเลาะวิวาทเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้ส่วนมากจะไม่มีการใช้สารเสพติดแต่ก็มีบางส่วนที่สูบบุหรี่

2.ผลการเปรียบเทียบ พฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามลักษณะของผู้บริโภคพบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ แตกต่างกันมีพฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และมีอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภค และพบว่า ส่วนใหญ่จะดื่มวิสกี้เมื่อมีงานสังสรรค์หรืองานเลี้ยงเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของเสรี วงษ์มณฑา (2556) เรื่องความตั้งใจซื้อที่ว่า ความตั้งใจซื้อเกิดขึ้นมาจากทัศนคติที่มีต่อตราสินค้าของ ผู้บริโภค และความมั่นใจของพฤติกรรมผู้บริโภคจะขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพ และลักษณะทางกายภาพจะถูกกำหนด ด้วยสภาพจิตวิทยาโดยครอบคลุมและสังคม รวมถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคบทบาทมากที่สุดในการตัดสินใจของมนุษย์

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยจูงใจกับ พฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า พฤติกรรมการดื่มวิสกี้แบรนด์ต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ กับส่วนประสมทางการตลาด ($r=.316$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับทัศนคติ($r=.697$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับค่านิยม($r=.599$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ($r=.642$ สอดคล้องกับผลการศึกษาของณรงค์ ใจเที่ยง (2562) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนใน จังหวัดพะเยา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ และ แรงสนับสนุนทาง สังคม ได้แก่ สื่อโฆษณาญาติพี่น้อง เพื่อน ควรมีการสร้างเสริม องค์ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้ง ทักษะในการรู้จักปฏิเสธการดื่มแอลกอฮอล์ และการมีทัศนคติต่อผลเสียในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษานี้มีดังนี้

- 1) ผู้บริโภคมีค่านิยมเกี่ยวกับการดื่มวิสกี้ยี่ห้อต่างประเทศ เพราะคิดว่าร่าเริงเหมาะสมกับคุณภาพ และซื้อจากห้างสรรพสินค้ามาดื่มที่บ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างทัศนคติการดื่มวิสกี้ และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดื่มพอประมาณซึ่งจะมีประโยชน์มากกว่าโทษ

2) ผู้บริโภคที่ดื่มเครื่องดื่มมากเกินไป อาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เพราะไม่สามารถควบคุมสติได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการที่เกี่ยวกับการป้องกันการเกิดเหตุจากการเมาสุรา เช่น การทะเลาะวิวาท การเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้กฎหมายให้เคร่งครัดเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเยาวชน ควรจะเข้มงวดและมีนโยบายที่ชัดเจน เกี่ยวกับโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่กระตุ้นให้ผู้บริโภคนิยมการดื่มแอลกอฮอล์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มวิสกี้ของผู้บริโภค เช่น การรับรู้มาตรฐานของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประเภทสุรา เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมผลการศึกษาและเป็นแนวทางของผู้บริโภคในการตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2) ควรศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมผลการศึกษาและเป็นแนวทางของผู้บริโภคในการตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการในการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัณตนิษฐ์ ผลแจ้ง. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขต กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณริศา ชัยศุภมงคลลาภ. (2555). รูปแบบของการสื่อสารและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเหล้าป่นของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- ธีรภัทร ณวรงค์ศรี และคณะ. (2561). พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นวรรัฐ เทศพิทักษ์. (2562). เครื่องดื่มแอลกอฮอล์. สืบค้นจาก: <http://www.dss.go.th/images/st-article> (15 ธันวาคม 2562).
- บ้านจอมยุทธ์. (2562). คานิยม. สืบค้นจาก: <https://www.baanjommyut.com> (15 ธันวาคม 2562).
- ศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ. (2558). พิษของการดื่มแอลกอฮอล์. สืบค้นจาก: <http://www.bangkokhealth.com/health/article>. (11 กันยายน 2560).
- สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์ และคณะ. (2551). พฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2551. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2556). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: อีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.

สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กระทรวงสาธารณสุข. (2551) พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. สืบค้นจาก: <http://www.thaiantialcohol.or.th/node/6167> (11 กันยายน 2560).

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. (2559).ข้อเท็จจริงและตัวเลขเครื่องดื่มในประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล

ณรงค์ ใจเที่ยง. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนใน จังหวัดพะเยา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

Cochran, W. G. (1977). Sampling techniques (3rd ed.). New York: John Wilay & Sons.

Cynthia D. Scott, Dennis Jaffe & Glenn Tobe. (2000). Organization vision Values, and Mission: Build the Business of Tomorrow. Axzo Press.

Good, C.V. (1973). Dictionary of education. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.

Zimbardo, P. G. and E. Ebbesen. (1970). Influence Attitude and Changing Behavior Massachusetts. Addison- Wesley Publishing.

หลักอายุสธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพชีวิต

The Ayussa-Dhamma for Promoting Healthy Life

พระมหาวิชิต อคฺคชิตฺโต, บุญร่วม คำเมืองแสน และ พระมหาพจน์ สุวโจ

Phramaha wichit aggajito, Boonruam Khammuangsaen, Phramaha Phocana suvaco

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Department of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University

Email: aggajita@gmail.com

Received September 30, 2021, & Revise December 22, 2021 & Accepted December 31, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาหลักอายุสธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพชีวิต พบว่า อายุสธรรม หมายถึงหลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพชีวิต ทำให้ผู้ปฏิบัติมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอายุยืน มีสุขภาพแข็งแรง ประกอบด้วยหลัก 1) สปปายการี ทำสิ่งที่สบายเอื้อต่อสุขภาพชีวิต 2) สปปายมัตตัญญู รู้จักประมาณในสิ่งที่สบายหรือเอื้อต่อสุขภาพชีวิต 3) ปริณตโกซี การบริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย 4) กาลจารี การจัดสรรหรือแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมต่างๆ และ 5) พรหมจารี การถือพรหมจรรย์ การส่งเสริมสุขภาพชีวิต หมายถึงพฤติกรรมที่ส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิต เช่น วิถีปฏิบัติให้เกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณหรือปัญญา การปฏิบัติตามหลักอายุสธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพชีวิต เป็นการสร้างรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันให้เอื้อต่อสุขภาพชีวิต คือรู้จักประมาณหรือความพอดีในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ การบริโภคอาหารให้เป็นไปตามหลักโภชนาการและเป็นสิ่งที่ย่อยง่าย การรู้จักจัดสรรหรือแบ่งเวลาและการรู้จักควบคุมเรื่องกามารมณ์ให้เป็นตามความเหมาะสม ด้วยการปฏิบัติตามหลักอายุสธรรมผนวกกับแนวคิดทฤษฎีเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ จะทำให้ผู้ปฏิบัติได้เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพชีวิต และมีวิธีการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องอันจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจต่อไป

คำสำคัญ : 1.อายุสธรรม, 2.การส่งเสริม, 3.สุขภาพชีวิต

Abstract

This academic article is intended to study of Ayussa-Dhamma for promoting healthy life. The study found that Ayussa Dharma refers to principles that promote healthy life enabling practitioners to have a good quality of life, long life, and good health consists of principles 1) Sappayakari do things that are comfortable and conducive to a healthy life 2)

Sappaye mattannu know about what is comfortable or conducive to a healthy life 3) Parinatabhoji consume things that are easily digestible 4) Kalacari allocate time to suit various activities 5) Brahmacari celibacy to practice sexual abstinence. Promoting healthy life refers to behaviours that have a positive effect on life, such as practices that lead to complete physical, mental, social and spiritual well-being or intelligence. Compliance with the principles of the Ayussa-Dhamma for promoting healthy life is to create a model for performing various activities in daily life to be conducive to a healthy life is to know the approximation or the appropriateness in performing various activities consume things that are easily digestible knowing how to allocate time and to practice sexual abstinence by following the principles the Ayussa-Dhamma with the concept of health promotion theory will allow practitioners to see the importance of life health and having the right health care methods that will lead to a happy life both physically and mentally.

Keywords : 1.Ayussa-Dhamma, 2.Promoting, 3.Healthy life.

1. บทนำ

การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่เป็นปกติและสมบูรณ์ดีจะทำให้มีความสุข ตรงกันข้ามถ้าสุขภาพกายและจิตไม่ดี ผิดปกติหรือไม่สมบูรณ์ก็จะมีทุกข์ การรู้จักบำรุงรักษาและส่งเสริมสุขภาพกายและจิต จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตของทุกคน ในปัจจุบันโรคภัยไข้เจ็บเกิดกับร่างกายของมนุษย์ทุกคนมากมาย คนที่รู้จักดูแลสุขภาพก็จะช่วยทำให้ชีวิตมีคุณภาพที่ดี และการที่จะมีสุขภาพดีได้นั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนดูแลใส่ใจต่อสุขภาพอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งล้วนมีหน้าที่สำคัญและทำงานประสานสอดคล้องกันอยู่ตลอดเวลา หากอวัยวะใดอวัยวะหนึ่งชำรุดหรือไม่อาจทำหน้าที่ได้ก็จะส่งผลกระทบกับส่วนอื่นๆ ของร่างกายด้วย สุขภาพชีวิตจะดีได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยร่วมกันทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ด้านร่างกายก็ได้แก่การอยู่ในสถานที่ที่เป็นสัปปายะ การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การออกกำลังกายที่เพียงพอ และการจัดการเสนาสนะให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัย เป็นต้น ส่วนปัจจัยด้านจิตใจ ต้องอาศัยการฝึกจิต การมีสมาธิหรือเข้าใจต่อกระบวนการที่เป็นจริงกับการดำเนินชีวิต จากปัจจัยทั้งสองด้านดังที่กล่าวมา มีความเชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ช่วยส่งเสริมให้มีสุขภาพชีวิตที่ดี ส่งเสริมให้มีอายุยืน ด้วยการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ชื่อว่าอายุสธรรม

ด้วยเหตุดังที่กล่าวมา ผู้เขียนเห็นว่า หากได้นำเอาวิธีปฏิบัติในหลักอายุสธรรมอันเป็นวิธีปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้มีสุขภาพชีวิตที่ดีมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต น่าจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดูแลและส่งเสริมสุขภาพชีวิตต่อสังคมปัจจุบันได้

2. หลักอายุสสธรรม

คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ได้กล่าวถึงหลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติตามนั้นมีสุขภาพชีวิตที่ดี และเป็นชีวิตที่มีคุณภาพ หลักธรรมที่กล่าวถึงนี้มีชื่อเรียกว่า หลักอายุสสธรรมหรือ อนุายสสสูตรว่า ด้วยหลักที่เป็นเหตุให้มนุษย์มีอายุสั้นและอายุยืน ดังเนื้อความที่ปรากฏในอนุายสสสูตรที่ 1 ใจความว่า ธรรมที่เป็นเหตุให้อายุสั้น มี 5 ประการ คือ 1) ไม่ทำสิ่งที่ เป็นสัปปายะ 2) ไม่รู้จักประมาณในสิ่งที่ เป็นสัปปายะ 3) บริโภคสิ่งที่ ย่อยยาก 4) เทียวในเวลาไม่สมควร 5) ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ส่วนธรรมที่เป็นเหตุให้อายุยืนก็มี 5 ประการ คือ 1) ทำสิ่งที่ เป็นสัปปายะ 2) รู้จักประมาณในสิ่งที่ เป็นสัปปายะ 3) บริโภคสิ่งที่ ย่อยง่าย 4) เทียวในเวลาที่เหมาะสม 5) ประพฤติพรหมจรรย์ (อง.ปญจก. 22/125/205) และอีกแห่งหนึ่งพบในอนุายสสสูตรที่ 2 ใจความว่า ธรรมที่เป็นเหตุให้อายุสั้นมี 5 ประการ คือ 1) ไม่ทำสิ่งที่ เป็นสัปปายะ 2) ไม่รู้จักประมาณในสิ่งที่ เป็นสัปปายะ 3) บริโภคสิ่งที่ ย่อยยาก 4) ทุสิล 5) มีปาปมิตร ส่วนธรรมที่เป็นเหตุให้อายุยืนก็มี 5 ประการ คือ 1) ทำสิ่งที่ เป็นสัปปายะ 2) รู้จักประมาณในสิ่งที่ เป็นสัปปายะ 3) บริโภคสิ่งที่ ย่อยง่าย 4) มีศีล 5) มีกัลยามิตร (อง.ปญจก. 22/125/206) จะเห็นได้ว่าหลักปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพชีวิตดังที่ปรากฏในอนุายสสสูตร ตามเนื้อหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นหลักธรรมเพียงส่วนหนึ่งที่อาจจะเหมาะกับเฉพาะบุคคลหรือเหมาะกับจริต อธิษฐานในการปฏิบัติของแต่ละบุคคลเท่านั้น ซึ่งถ้าหากจะกล่าวโดยพิสดารแล้ว หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นยังมีอีกหลายหลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการมีสุขภาพชีวิตที่ดีได้

หลักอายุสสธรรม เป็นหลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพชีวิต เพราะชีวิตหมายถึงการเป็นอยู่หรือดำรงอยู่ สภาพที่จะทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้นั้น สัมพันธ์กับคำว่า อายุ เพราะคำว่า อายุ แปลว่า เวลาที่ดำรงชีวิตอยู่ เวลาชั่วชีวิต กล่าวคือช่วงเวลาแห่งชีวิต แต่อายุที่เป็นคำเดิมในภาษาบาลีมีความหมายลึกลงไปอีก คือหมายถึงเนื้อตัวของชีวิตหรือพลังที่เป็นแกนของชีวิตก็ได้ พลังที่ทำให้ชีวิตสืบต่อดำเนินไป พลังที่ช่วยให้องค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตเจริญงอกงามขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ในบาลีหลายแห่งอายุจึงหมายถึงความมีชีวิตยืนยาวหรือการเป็นอยู่สืบต่อไปได้ยาวนาน อย่างที่เรียกกันทั่วไปว่า อายุยืน อายุเป็นตัวนำ เป็นแกนเป็นพื้นฐานรองรับคุณสมบัติอย่างอื่น เพราะเหตุว่า ต่อเมื่อยังมีอายุคือชีวิตเป็นไปอยู่ คุณสมบัติอย่างอื่น เช่น วรรณะ สุข ยศ และความไร้โรค เป็นต้น จึงจะมีได้และจึงจะบังเกิดประโยชน์แก่ผู้นั้นได้ ฉะนั้น อายุคือพลังขับเคลื่อนชีวิตและความมีชีวิตให้ยืนยาว จึงเป็นธรรมสำคัญที่คนทั่วไปปรารถนา ธรรมที่ช่วยให้อายุยืน เรียกว่า อายุสส หรืออายุวัฒนธรรม คือธรรมที่ช่วยให้อายุยืน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2559)

นอกจากนั้น หลักอายุสสธรรม (สุรพล ไกรสรารุณ, 2557) คือหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับอายุ ธรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ ธรรมที่ทำให้อายุยืน หรือหลักธรรมอันเป็นวิถีที่ทำให้เป็นผู้มีอายุยืน ประกอบด้วยหลักธรรม 5 ประการ 1) สัปปายการี การทำสิ่งที่สัปปายที่เอื้อต่อชีวิต ซึ่งในที่นี้ คือการรู้จักจัดการหรือปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ให้มีปริมาณและคุณภาพที่พอเหมาะ แล้วทำให้เกิดความสุขแก่ชีวิตทั้งทางกายและใจ เช่น การจัดวางสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นให้มีพอเพียง-ครบถ้วน เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้น่าอยู่และถูกสุขลักษณะ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สงบไม่มีเสียงอึกที่รบกวน ร่มเย็น อากาศบริสุทธิ์ (ไม่มีกลิ่น ไม่มีควัน) และถ่ายเทดี การจัด

อุณภูมิให้พอเหมาะกับร่างกาย หรือแม้แต่การรู้จักปรับเปลี่ยนอิริยาบถให้เหมาะสม ไม่ทำอะไรที่หักโหมหรือเกินกำลัง เป็นต้น 2) สบายมัตตัญญูตา การรู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย หมายความว่า แม้จะรู้จักทำความสบายให้เกิดขึ้นแก่ชีวิตแล้ว ยังจะต้องรู้จักกระทำให้มีความพอดีด้วย กล่าวคือ ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป เพราะหากมากเกินไปก็จะกลายเป็นภาระให้วุ่นวาย แต่หากน้อยเกินไปก็ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความสุขได้อย่างยั่งยืน 3) ปริณตโกสี การบริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย ซึ่งนอกจากให้รู้จักเลือกรับประทานอาหารให้เหมาะสม ไม่เป็นโทษต่อร่างกายแล้ว ยังหมายรวมถึงการเคี้ยวให้ละเอียดด้วย 4) กาลจารี การประพฤติเหมาะสมในเรื่องเวลา ซึ่งมีความหมายให้รู้จักจัดสรรหรือแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชีวิตการทำงาน พักผ่อน และออกกำลังกายให้เหมาะสม 5) พรหมจารี ถือพรหมจรรย์ หรือรู้จักควบคุมกามารมณ์และเว้นจากเมถุนบ้าง ในประเด็นสุดท้ายนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนว่า ความรู้สึกที่หมกมุ่นในกามารมณ์หรือการประกอบเมถุนที่มากเกินไปเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้อายุไม่ยืน ที่เป็นเช่นนี้มีคำอธิบายว่า ทุกครั้งที่มีความรู้สึกกำหนดเกิดขึ้นจะทำให้ธาตุไฟของร่างกายเกิดเพิ่มมากขึ้น และยิ่งไปเผาเยื่อในกระดูกให้เกิดเป็นน้ำกาม ร่างกายจึงมีความทรุดโทรมไปทุกครั้งเมื่อมีความกำหนดหรือประกอบเมถุน การควบคุมในเรื่องเหล่านี้ไม่ให้มีมากเกินไป จะมีส่วนช่วยให้ร่างกายไม่ทรุดโทรมจนเกินไป ซึ่งมีผลในแง่ทำให้อายุยืนด้วย อายุสสธรรมถือว่าเป็นมิติที่มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งถึงกระบวนการอธิบายคำสอนทางด้านพระพุทธศาสนากับแนวคิดในมิติที่เป็นวิทยาศาสตร์ ที่ชี้ให้เห็นว่าทั้งสองกระบวนการนั้นมีความเข้าใจหรือมีแนวคิดร่วมเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกัน ในการนำเสนอมุมมองที่ร่วมสมัย เพราะการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการมีอายุยืน หรือมีสุขภาพที่ดีได้แล้ว ยังได้แนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามารับรอง นั่นทำให้ความพิเศษหรือจุดเด่นของหลักธรรมพระพุทธศาสนาเป็นของไม่ล้าสมัย เป็นธรรมที่ร่วมสมัย เหมาะแก่ทุกเวลา ทุกวัย และทุกคนที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อความดีงามความสมบูรณ์ของสุขภาพชีวิตได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักอายุสสธรรมเป็นหลักธรรมที่เน้นการสร้างความสุขคล่องตัวของชีวิตแบบองค์รวมคือครอบคลุมสุขภาพทั้งทางกาย ทางใจ และการอยู่ร่วมกันของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ด้วยหลักปฏิบัติที่เน้นการมีสติปัญญาในการพัฒนาชีวิตไปพร้อมๆ กับการดำเนินชีวิตไว้อย่างครอบคลุมและครบถ้วน เพื่อเกื้อกูลและส่งเสริมต่อวิถีการดำเนินชีวิต ทั้งส่วนตนและส่วนรวม และเพื่อให้เห็นความสอดคล้องกันระหว่างหลักธรรมกับการส่งเสริมสุขภาพชีวิต ผู้เขียนจะได้นำเสนอแนวคิดเรื่องการส่งเสริมสุขภาพชีวิตต่อไป

3. การส่งเสริมสุขภาพชีวิต

คำว่า สุขภาพชีวิต ในคัมภีร์พระไตรปิฎก ได้อธิบายถึงการมีสุขภาวะที่ดีอยู่ 2 ประการ คือ คำว่า อปฺปาปาโร แปลว่า มีความเจ็บป่วยน้อย และคำว่า อปฺปาตังโก แปลว่า มีโรคน้อย เช่น “ภิกษุในธรรมวินัยนี้... เป็นผู้มิโรคน้อย มิโรคเบาบาง” (ม.มู.13/379/464) และได้มีพุทธภาษิตรับรองถึงภาวะของการมีสุขภาพที่ดีอีกหนึ่งที่ว่า “อาโรคยา ปรมา ลาภา แปลว่า ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” (ม.มู.13/215-216/254-255) ดังนั้น การมีสุขภาพชีวิตที่ดีตามความหมายของพระพุทธศาสนาจะต้องดีทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ การมี

สุขภาพชีวิตทางด้านร่างกายที่ดีนั้นจะต้องมีโรคภัยเบียดเบียนน้อย มีโรคน้อย และการมีสุขภาพด้านจิตใจที่ดีนั้นจะต้องมีสภาวะทางจิตที่ปราศจากกิเลสอย่างสิ้นเชิง คำว่าสุขภาพชีวิตที่ดี จึงหมายถึง การมีโรคทางกายน้อยและต้องมีจิตใจที่เบิกบาน

นอกจากในคัมภีร์พระไตรปิฎกแล้ว ยังมีนักวิชาการหลายๆ ท่านที่ได้ให้ความหมายหรือนิยามของคำว่า สุขภาพชีวิตไว้ดังนี้ สุขภาวะหรือสุขภาพ เป็นคำเดียวกันในภาษาบาลีแต่ภาษาไทยแผลง ว เป็น พ เป็นคำว่า สุขภาพ เมื่อความหมายของสุขภาพคือสุขภาพทางกาย จิต สังคม และปัญญา จึงสื่อความหมายใกล้เคียงความสุข ภาวะที่ปลอดภัย เป็นสุขเป็นภาวะที่สมบูรณ์ คำสมัยใหม่เรียกว่า องค์กรรวม สุขสุขแนวพุทธหรือสุขภาพแนวพุทธประกอบด้วยลักษณะที่เป็นวิชา (ความสว่างผ่องใส) วิมุตติ (ความหลุดพ้นเป็นอิสระ) วิสุทธิ (ความหมดจด ไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง) สันติ (ความสงบไม่ร้อนกระวนกระวาย) ซึ่งเป็นภาวะที่พึงปรารถนาของชีวิต (พระพรหมคุณาภรณ์, 2548) อีกด้านหนึ่ง สุขภาวะหรือสุขภาพชีวิตในคัมภีร์พระพุทธศาสนานี้ยังที่สะท้อนแง่มุมภาวะที่เป็นสุข 2 มิติด้วยกัน กล่าวคือ 1) มิติความสุขทางกาย (กายิกสุข) เป็นความสุขที่เกิดจากการที่กลไกทางร่างกาย สามารถทำหน้าที่ได้สอดคล้องกับวิถีของธรรมชาติที่ออกแบบมาให้อวัยวะส่วนต่างๆ ได้ทำหน้าที่ตามปกติ และประสานสอดคล้องระหว่างอายตนะภายนอกกับภายในกระทบกัน นั่นคือ ตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายสัมผัสความเย็นร้อนอ่อนแข็ง 2) มิติความสุขด้านจิตใจ (เจตสิกสุข) เป็นความสุขที่เกิดจากสภาพมีความรู้ ตื่น และเบิกบาน ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของไฟ คือความกำหนัด (ราคะ) ไฟคือความโกรธเกลียด (โทสะ) ไฟคือความหลง (โมหะ) จำทำให้สภาพจิตประสบกับความติดตันจนสูญเสียความสมดุล (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557) ประเด็นนี้สอดคล้องกับความเห็นว่า สุขภาพ คือความสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกันจะแบ่งแยกออกจากกันไม่ได้

การขาดความสมดุลในองค์ประกอบใดประกอบหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นๆ เสมอ สุขภาพเป็นสุขภาวะทางร่างกาย จิต และวิญญาณไม่เพียงแต่ปราศจากโรคและความพิการเท่านั้น สุขภาพชีวิตมีความเป็นพลวัตจึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในแต่ละบุคคลตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง สุขภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นเป้าหมายอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญสูงสุดสำหรับทุกประเทศในโลก ซึ่งเชื่อว่าคนเราทุกคนควรมีสิทธิที่จะมีสุขภาพชีวิตหรือทำเพื่อสุขภาพของตน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศว่า ความพึงพอใจกับมาตรฐานทางสุขภาพที่ได้รับสูงสุดนั้นเป็นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย โดยปราศจากการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ การเมือง เจื้อนไขหรือสถานการณ์ทางเศรษฐกิจหรือสังคม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548) แต่ด้วยธรรมชาติของคำว่า ชีวิต จะต้องประกอบไปด้วยความเจ็บป่วยและภาวะวิกฤตอื่นๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ความพยายามในการแสวงหาหนทางเพื่อรักษาหรือส่งเสริมให้สุขภาพกายใจดีขึ้น จึงเป็นธรรมชาติและหน้าที่ของมนุษย์จำต้องทำ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทบทวนและทำความเข้าใจกับกระบวนการส่งเสริมสุขภาพชีวิต

ผู้เขียนได้สรุปทฤษฎีและแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตไว้ดังนี้ สภาวะที่สุขสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ ความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคม สภาพร่างกายที่อยู่ในระดับที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

หรือเป็นสภาวะของการมีชีวิตที่ดี (พระมหาพรหม ธรรมหาโส, 2557) นอกจากด้านร่างกายและจิตใจแล้ว คุณภาพชีวิตยังได้กล่าวเชื่อมไปถึงความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คำว่าสุขภาพชีวิตอาจสื่อความหมายไปถึงเวลาพักผ่อนหย่อนใจ หรือแม้กระทั่งการให้โอกาสแก่บุคคลที่จะพัฒนาตนเอง รวมทั้งการมีสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2525) ในแง่ของสิ่งแวดล้อมนั้น หมายถึงการศึกษาความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางการศึกษา อนามัย และเศรษฐกิจ ตามลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางชีวกายภาพ เชื้อชาติ วัฒนธรรม และวิธีการเลี้ยงดู โดยที่คุณภาพชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับสภาพทั่วไปของสิ่งแวดล้อมทางชีวกายภาพ บุคคลอยู่ในที่ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่อุดม สมบูรณ์ย่อมจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าบุคคลที่อยู่ในที่ขาดแคลนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตนั้นต้องขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ซึ่งมีความแตกต่างกันแต่ละบุคคลอีกด้วย (เกษม จันทรแก้ว, 2540)

ผู้เขียนเห็นว่า การที่จะมีสุขภาพชีวิตที่ดีหรือชีวิตที่มีคุณภาพนั้น จะต้องเป็นชีวิตที่ประสบความสำเร็จ รู้จักยับยั้งความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่พอดี สามารถใช้ความรู้สติปัญญา ความรู้สึกนึกคิดของตนไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเบียดเบียนหรือให้โทษแก่บุคคลอื่น และชีวิตที่จะมีคุณภาพนั้นต้องมีแนวทางในการพัฒนาทั้งในส่วน of ร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด จิตใจ ปัญญา และวินัย เป็นสำคัญด้วย

ในส่วนองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้สุขภาพชีวิตเป็นชีวิตที่มีคุณภาพนั้น องค์การอนามัยโลก ได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตเป็น 4 ข้อ ดังนี้ คือ 1) ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือการรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตร ประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่ต้องการพึ่งพาอาศัยใครๆ หรือ การรักษาทางการแพทย์อื่นๆ เป็นต้น 2) ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือการรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตน

การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเครียดหรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ของตนที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่นๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตมีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์ และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือการรับรู้

เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่างๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น (มานพ นักการเรียน, 2555)

ส่วนเกณฑ์ตัดสินว่าคุณจะมีคุณภาพหรือไม่ นั้น อาร์ชี ชาร์มา (Sharma) ผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก (UNESCO) (อ้างใน มานพ นักการเรียน, 2555) ได้กล่าวไว้ว่า ชีวิตจะมีคุณภาพได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญอีก 5 ประการ ดังนี้ 1) มาตรฐานการครองชีพหรือระดับความเป็นอยู่ (Level of Living) ประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยอีก 5 ประการ คือรายได้ประชากรต่อหัว สุขภาพ ที่อยู่อาศัย สวัสดิการทางสังคม และการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ของบุคคล และครอบครัวจะดีขึ้น ถ้าประเทศมีรายได้สูงสมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพดี มีที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคงปลอดภัย รัฐจัดการศึกษาพื้นฐานเพื่อการมีอาชีพ และจัดโอกาสทางการศึกษาที่ดีให้พอเพียงอย่างทั่วถึง ตลอดจนการจัดหลักประกันเรื่องสวัสดิการสังคม เมื่อเจ็บป่วย พักการ และเมื่อชราหรืออาจรวมถึงการตกงานและเมื่อถึงคราวที่มีรายได้ต่ำ 2) สภาวะการเปลี่ยนแปลงประชากร (Population Dynamics) ประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยอีก 5 ประการ คือ อัตราเพิ่มประชากร อัตราการเกิด อัตราการตาย องค์ประกอบด้านอายุและการย้ายถิ่นรัฐจำเป็นต้องจัดบริการต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สวัสดิการ การศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข ศาสนา สาธารณูปโภคให้พอเหมาะกับขนาดของประชากรแต่ละชุมชน จะเป็นเพศใด ประชากรวัยเด็ก วัยทำงานหรือวัยชรา นั่นคือไม่ว่าจะมีคนเกิดที่ไหน ตายที่ไหน หรือจะตั้งหลักแหล่งที่ไหนประกอบอาชีพใด ปริมาณเท่าใด จะต้องเกี่ยวข้องกับการจัดการของรัฐทั้งสิ้น 3) ทรัพยากร (Resources) ประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยอีก 5 ประการ คือ มนุษย์ อาหาร เงินทุน ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ทรัพยากรที่สำคัญที่สุด คือทรัพยากรมนุษย์ เพราะถ้ามนุษย์มี คุณภาพมีความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ตัดสินทางเลือกที่ฉลาดในการดำเนินชีวิตประจำวัน และประกอบอาชีพที่ดีจะทำประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติได้อย่างมหาศาล และในทางตรงกันข้าม ทรัพยากรมนุษย์ก็อาจทำลายทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้สร้างสมไว้เป็นเวลาอันยาวนานให้สูญสิ้นในชั่วพริบตา

ในยุคของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเจริญมากยิ่งขึ้นต้องเน้นในเรื่องจิตใจ และคุณธรรมควบคู่กันไปให้มากด้วย อย่างไรก็ตามทรัพยากรธรรมชาติที่มีอย่างจำกัด อันเนื่องมาจากความต้องการของประชากรที่เพิ่มอย่างรวดเร็ว ซึ่งเกินกว่าที่มนุษย์จะสามารถจัดหาทรัพยากรธรรมชาติมาตอบสนองให้ทันกับปริมาณเพิ่มของประชากรได้ ในระดับครอบครัวก็เช่นเดียวกัน ต้องพยายามอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษา ชี้นำให้สมาชิกเป็นคนมีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณภาพ รู้จักวิธีจัดหา และใช้ทรัพยากรของครอบครัว และชุมชนอย่างคุ้มค่าประหยัด มีประสิทธิภาพ ยิ่งกว่านั้นครอบครัวต้องมีความสามารถจัดหาทรัพยากรให้พอเพียงกับสมาชิกในแต่ละช่วงเวลาได้เป็นอย่างดี 4) ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social - Cultural System) ประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยอีก 5 ประการ คือ ระบบสังคม ค่านิยมทางศาสนา วิถีชีวิต ค่านิยมทางวัฒนธรรม และระบบ

การปกครอง เป็นที่ทราบกันว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่สามารถจะแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ จึงต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเมื่อสังคมขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจึงต้องมีระบบ มีกฎเกณฑ์ที่เรียกว่ารูปแบบการปกครอง ที่นำไปสู่การปฏิบัติอันเกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา และค่านิยมทางศาสนา จนเป็นวิถีชีวิตของสมาชิกในนั้นๆ ที่เรียกว่าวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขร่วมกัน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตทุกระดับ อย่างไรก็ตามระบบสังคม และวัฒนธรรม ของแต่ละสังคมย่อมมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน ดังปรากฏในแต่ละสังคม และ 5) กระบวนการพัฒนา (Process of Development) โดยประกอบไปด้วยปัจจัยย่อย อีก 5 ประการ คือ ลำดับความสำคัญของการพัฒนา ประสิทธิภาพ และความสามารถของบุคคล การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาระบบการค้า การพัฒนาเป็นกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องสัมพันธ์กันกับปัจจัยทางสังคม สภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติในด้านคุณภาพชีวิตทั้งระดับบุคคล ครอบครัวและประเทศนั้น ดังนั้นประชากรแต่ละสังคมจะต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายการมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามที่สังคมจะกำหนดเกณฑ์มาตรฐานได้ โดยพิจารณาจากปัจจัยสำคัญดังกล่าวแล้ว อย่างไรก็ตามองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตทั้ง 5 ประการ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันประดุจลูกโซ่ (มานพ นักการเรือน, 2555)

ผู้เขียนมีความเห็นต่อภาพรวมหรือองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตนั้นประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยมากมาย นอกเหนือไปจากปัจจัยพื้นฐาน คือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ที่เป็นพื้นฐานทางด้านร่างกายเพื่อที่จะไม่ให้โรคร้ายไข้เจ็บคอยเบียดเบียน ตลอดจนการศึกษา และวิธีเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีเพื่อให้สามารถต่อสู้ฝ่าฟันกับอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น และมีความเข้มแข็งที่จะพัฒนาตนเอง ส่วนในด้านจิตใจนั้น ทุกคนปรารถนาที่จะมีความสุข แต่การที่จะมีความสุขได้นั้นก็ต้องมีองค์ประกอบไปด้วยปัจจัยหลายอย่างชีวิตที่เป็นสุขควรประกอบด้วยปัจจัยใดบ้าง คำตอบน่าจะมีหลากหลายและผสมผสานกลมกลืนกันไป และเห็นว่า เกณฑ์การประเมินคุณภาพชีวิตที่ใช่ว่าบุคคลหรือใจอยู่ในระดับใดยังไม่อาจสรุปให้ชัดเจนแน่นอนได้ เพราะเกณฑ์ต่างๆ ที่นำมาใช้วัดมักเกิดความคิดประสพการณ์และผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการ ตลอดจนองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรแตกต่างกัน แต่โดยรวมแล้วเกณฑ์ที่นำมาใช้ยังจะมีทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน คือทางด้านร่างกาย จิตใจ และการได้รับรัฐสวัสดิการเป็นหลัก เช่น สภาพร่างกาย การศึกษา ที่อยู่อาศัย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีงานทำ การได้รับบริการทางด้านสาธารณสุข โภค สาธารณูปการ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการยอมรับนับถือจากสังคมเป็นสำคัญ

4. หลักอายุสธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพชีวิต

อายุสธรรม เป็นหลักปฏิบัติเชิงพุทธเพื่อการสร้างวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความสอดคล้องกับความจริงเป็นพื้นฐานของชีวิต ประกอบด้วยหลักสัปปายการี การทำสิ่งที่สบายที่เอื้อต่อชีวิต ให้มีปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม หลักสัปปายมัตตัญญูตา การรู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย หมายความว่า แม้จะรู้จักทำความสบายให้

เกิดขึ้นแก่ชีวิตแล้ว ยังจะต้องรู้จักกระทำให้มีความพอดีด้วย กล่าวคือ ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป เพราะหากมากเกินไปก็จะกลายเป็นภาระให้เหนื่อย แต่หากน้อยเกินไปก็ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความสุขได้อย่างยั่งยืน หลักปริณตโกซี การบริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย ซึ่งนอกจากให้รู้จักเลือกรับประทานอาหารให้เหมาะสม ไม่เป็นโทษต่อร่างกายแล้ว ยังหมายรวมไปถึงการเคี้ยวให้ละเอียดด้วย หลักกาลจารี การประพฤติเหมาะสมในระยะเวลา ซึ่งมีความหมายให้รู้จักจัดสรรหรือแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชีวิตการทำงาน พักผ่อน และออกกำลังกายให้เหมาะสม และหลักพรหมจารี ถือพรหมจรรย์ หรือรู้จักควบคุมกามารมณ์และเว้นจากเมณบบ้าง การควบคุมในเรื่องเหล่านี้ไม่ให้มีมากเกินไป จะมีส่วนช่วยให้ร่างกายไม่ทรุดโทรมจนเกินไป ซึ่งมีผลในแง่ทำให้อายุยืนด้วย หลักอายุสธรรมยังเป็นแนวคิดและหลักประพฤติทางกาย ทางวาจา และทางใจ ที่ประกอบด้วยการมีสติปัญญาอยู่ตลอดเวลาในทุกกิจกรรมของชีวิตประจำวัน การประพฤติตามหลักดังกล่าว ส่งผลให้เกิดความสมบูรณ์และได้สมดุลงานชีวิตและธรรมชาติที่เกื้อกูลไปพร้อมๆ กัน กล่าวได้ว่า หลักอายุสธรรมเป็นหลักความประพฤติ หรือการสร้างสุขนิสัยในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่จำเป็นของชีวิต กล่าวคือ เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งใดก็ให้พิจารณาอย่างมีเหตุมีผล มีจุดมุ่งหมาย เข้าใจคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริงของสิ่งนั้นๆ เป็นการบริหารจัดการความคิดอย่างสอดคล้องประสานกันเพื่อความถูกต้องและเหมาะสมในทุกๆ ด้าน ไม่ตัดสินใจไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา ซึ่งหลงไหลไปตามกระแสโลก โดยขาดสติปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ การซื้อหาหรือเสพบริโภคอะไรก็ตาม ควรเป็นหลักในการคิดพิจารณา ก่อนตัดสินใจ ว่าจุดมุ่งหมายหรือประโยชน์ที่แท้จริงคืออะไร เพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามจริงเพราะชีวิตดำรงอยู่ได้ในเวลาจำกัด จึงต้องดูแลรักษาสุขภาพ สร้างคุณค่าและประโยชน์สุขให้มากที่สุด กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักอายุสธรรมเป็นการสร้างองค์ความรู้ในระดับปัญญาให้เกิดขึ้นในจิตใจ สังเกตเป็นอุปนิสัยที่เป็นไปในทางกุศล หรือเรียกว่า สุขนิสัย เป็นหลักปฏิบัติที่นำมาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันในทุกๆ เรื่อง เพื่อการมีชีวิตยืนยาวมีคุณค่า (พระมหานิพนธ์ มหามรรคชาติ, 2561) นอกจากนั้นแล้ว หลักอายุสธรรมยังชี้ให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาเน้นการสร้างสุขภาพหรือภาวะที่เป็นสุขแบบองค์รวมให้กับระบบของชีวิต 4 ด้านคือ ทางกาย ทางสังคม ทางจิต และทางปัญญา (พระมหาทวี มหาปัญญา, 2556)

เมื่อพิจารณาถึงหลักอายุสธรรมดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า อายุสธรรมอันเป็นหลักธรรมส่งเสริมสุขภาพชีวิตในทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวมา 5 ด้าน กล่าวคือ การส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยหลักสปปายการี การทำสิ่งที่สบายที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต การส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยหลักสปปายมัตตัญญูตา การรู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย การส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยหลักปริณตโกซี การบริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย การส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยหลักกาลจารี การจัดสรรหรือแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสม และการส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยหลักพรหมจารี การถือพรหมจรรย์ หรือการรู้จักควบคุมเรื่องกามารมณ์ ทั้ง 5 กระบวนการนี้เป็นไปตามพฤติกรรมการณ์ดำเนินชีวิตด้วยการบริโภคปัจจัย 4 ถ้าหากมีการวางแผนหรือจัดการให้เหมาะสม ก็ส่งผลดีต่อสุขภาพนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิต เป็นชีวิตที่มีคุณภาพ

หลักอายุสธรรมนั้นมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพชีวิตตามแนวคิดของนักวิชาการในด้านต่างๆ เช่น 1) ด้านร่างกาย ได้แก่ การบริโภคปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค สิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัวและการประกอบอาชีพที่เอื้อต่อการส่งเสริม สุขภาพอนามัย มีสภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีพัฒนาการสมวัย นอนหลับ และพักผ่อนได้ตามปกติ มีสมรรถนะในการทำงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่บริสุทธิ์สะอาดและเป็นระเบียบ ปราศจากมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ และเสียง มีทรัพยากรที่จำเป็นแก่การดำรงชีพ การคมนาคมที่สะดวกและปลอดภัย 2) ด้านจิตใจ ได้แก่ การมีสติสัมปชัญญะ คุณธรรมประจำใจ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความช่วยเหลือเกื้อกูล ความกตัญญูกตเวที ความจงรักภักดี ความศรัทธาในศาสนา ความเสียสละ ความมุ่งมั่นต่อการละเว้นจากอกุศลกรรมและอบายมุข ยังรวมถึงความหนักแน่นมั่นคงทางอารมณ์ การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณประโยชน์ ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวและสังคม ความรักและความเป็นเจ้าของกลุ่มความนิยมชมชอบในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 3) ด้านสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม หมายถึง โอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความปลอดภัยในทรัพย์สิน การปกครองที่ให้สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค ความร่วมมือร่วมใจในชุมชน ความเป็นระเบียบวินัย ค่านิยมที่สอดคล้องกับหลักธรรมของศาสนา และ 4) ด้านปัญญา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกชีวิตและชุมชน การดำเนินชีวิตและการปรับตัว ความตระหนักรู้และความรับผิดชอบตัวเอง ครอบครัวและชุมชน การสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง การยอมรับตนเอง การยอมรับสังคม และการมีเป้าหมายชีวิตที่เหมาะสม จากปัจจัยหรือกฎแห่งสำคัญทั้ง 4 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านปัญญา ล้วนเป็นพลังในการขับเคลื่อนและส่งเสริมให้มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ได้ สุขภาพชีวิตที่ดีหรือชีวิตที่มีคุณภาพนั้น จะต้องเป็นชีวิตที่ประสบความสำเร็จ รู้จักยับยั้งความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่พอดี สามารถใช้ความรู้สติปัญญา ความรู้สึกนึกคิดของตนไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเบียดเบียนหรือให้โทษแก่บุคคลอื่น และชีวิตที่จะมีคุณภาพนั้นต้องมีแนวทางในการพัฒนาทั้งในส่วนของร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด จิตใจ ปัญญา และวินัย เป็นสำคัญ ทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพชีวิตดังที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น มีความสอดคล้องกับหลักอายุสธรรม โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยหลัก 5 ประการอันได้แก่ หลักการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันให้เอื้อต่อสุขภาพชีวิต หลักการรู้จักประมาณหรือความพอดีในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ การบริโภคอาหารให้เป็นไปตามหลักโภชนาการและเป็นสิ่งที่ย่อยง่าย การรู้จักจัดสรรหรือแบ่งเวลาให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ และการรู้จักควบคุมเรื่องอารมณ์ให้เป็นตามความเหมาะสม ด้วยการปฏิบัติตามหลักอายุสธรรมผนวกกับแนวคิดทฤษฎีเรื่องการส่งเสริมสุขภาพนี้ จะทำให้ผู้ปฏิบัติได้เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพ และจะมีวิธีการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องอันจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สมกับคำที่ว่า สุขภาพดีย่อมอำนวยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้

นอกจากหลักอายุสธรรมแล้ว ยังมีหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาอีกมากมายที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติตามมีสุขภาพที่ดี ในที่นี้ขอยกเฉพาะหลักไตรสิกขา พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักไตรสิกขาว่า เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาปฏิบัติเพื่อผลคือความดับทุกข์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นอุดมคติของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ประกอบด้วยหลักที่ต้องศึกษา 3 ประการ คือ อธิศีลสิกขา ศึกษาเรื่องศีล อธิจิตตสิกขา ศึกษาเรื่องจิตและสมาธิ และอธิปัญญาสิกขา ศึกษาเรื่องปัญญา (อง.เอก.20/91/319) ศีลเป็นข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ถูกต้องดีงามไม่ให้ผิดระเบียบ คำว่าศีลนั้นมีที่มาจากสัมมาวาจา (วาจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (การกระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีพชอบ) ในอริยมรรคมีองค์ 8 (ม.ม. 12/508/388) ซึ่งเกี่ยวข้องกับคำเรื่องคำพูด การกระทำทางกาย และการเลี้ยงชีพ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ศีลเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางกายและทางวาจาที่ไปกระทำต่อสิ่งต่างๆ ภายนอก ทั้งที่เป็นบุคคล สิ่งของและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอันที่จริงก็คือเรื่องราวในชีวิตประจำวันทั่วไปของบุคคลนั่นเอง ตั้งแต่ในเรื่องพื้นฐาน เช่น การรู้จักกิน การรู้จักอยู่ ให้ถูกต้อง การเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย ตลอดจนการทำหน้าที่ต่อกันระหว่างบุคคลในสังคม รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ เช่น การเรียน การทำงาน การมีครอบครัว เป็นต้น (สุรพล ไกรสรารุณ, 2560) ดังนั้น ศีลจึงเป็นหลักธรรมประการแรกที่มีผลโดยตรงต่อการส่งเสริมให้มีสุขภาพชีวิตที่ดีได้ เพราะควบคุมการประพฤติทางด้านร่างกายโดยตรงไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปฏิบัติและคำพูด ผู้ที่หมั่นปฏิบัติรักษาศีลอยู่เนืองนิตย์ จึงมีอานิสงส์กล่าวคือไม่ทำให้เกิดผลของการกระทำที่เป็นความเดือดร้อนหรือความกระทบกระทั่งจากภายนอกที่มารบกวนจิตใจ (อง.ทสก.24/1/1) ศีลจึงเป็นพื้นฐานหรือความพร้อมที่จะปฏิบัติให้มีความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิตส่งเสริมให้มีความสมบูรณ์ทางสุขภาพชีวิตและเป็นอุปการะต่อการปฏิบัติธรรมขั้นสูงหรือประณีตยิ่งขึ้นไปได้ ประการต่อมาคือสมาธิเป็นข้อปฏิบัติเพื่อฝึกฝนพัฒนาจิตให้มีคุณภาพที่เหมาะสม กล่าวคือมีพลัง มีความรอบ ไม่ประมาท มีความมั่นคง ทำให้จิตมีสภาวะดีงาม มีประสิทธิภาพ และมีสุขภาวะ สมาธิมีที่มาจากสัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ) สัมมาสติ (ความระลึกชอบ) สัมมาสมาธิ (ความตั้งใจมั่นชอบ) ในอริยมรรคมีองค์ 8 (ม.ม. 12/508/388) จุดมุ่งหมายของการปฏิบัติสมาธิก็คือเพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของจิต ซึ่งมุ่งเน้นเข้ามาที่ตัวจิตโดยตรง มุ่งฝึกฝนปรับปรุงจิตให้มีคุณภาพที่เหมาะสมคือมีลักษณะผ่องใส ตั้งมั่น และคล่องแคล่วควรแก่การทำงาน มีสุขภาวะ และอยู่ในอำนาจการควบคุม จึงจะนำจิตที่ได้รับการฝึกฝนอบรมแล้วนี้ไปใช้งานสร้างสรรค์หรือแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป (สุรพล ไกรสรารุณ, 2560) และปัญญาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนพัฒนาในด้านการรอบรู้และรู้เท่าทันความเป็นจริงของสิ่งต่างๆ จนสามารถนำความรู้มาใช้เป็นเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิต ทำให้มีความคิดหรือความต้องการต่อสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้อง และที่เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด คือการฝึกฝนให้มีเท่าที่ถูกต้องในการรับรู้สิ่งต่างๆ จนไม่มีสิ่งใดที่จิตรับรู้แล้วจะสามารถร้อยรัดเสียดแทงจิตทำให้จิตเกิดความทุกข์ได้อีกต่อไป คำว่าปัญญามีที่มาจากสัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) ในอริยมรรคมีองค์ 8 (ม.ม. 12/508/388) ปัญญาจึงเป็นขั้นตอนการฝึกฝนการใช้จิตที่ได้รับการฝึกอบรมในขั้นตอนสมาธิ ไปเรียนรู้เพื่อให้รู้เท่าทันความเป็นจริงต่างๆ เพื่อจะได้นำความรู้นั้นไปแก้ปัญหาและอุปสรรค

ต่างๆ ของชีวิต และที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมคติในพระพุทธศาสนาคือการดับทุกข์ให้หมดสิ้นไปอย่างเด็ดขาด จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หลักไตรสิกขา เป็นหลักธรรมที่ช่วยพัฒนาส่งเสริมผู้ปฏิบัติให้ได้การส่งเสริมสุขภาพชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้านร่างกาย (กายภาวนา) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (ศีลภาวนา) ด้านการพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) และการพัฒนาด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ด้วยว่า หลักไตรสิกขาเป็นกระบวนการทำหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างองค์ธรรมด้วยกันเองออกมาสู่การฝึกฝนมนุษย์เป็นขั้นตอน ออกมาสู่กระบวนการฝึกอบรมช่วงกว้าง ซึ่งจัดเป็นขั้นตอนเรียงตามลำดับตามบทบาทขององค์ประกอบประเภทที่ทำหน้าที่ออกหน้าเด่นชัดในขั้นตอนนั้นๆ โดยเริ่มจากศีล ซึ่งมุ่งฝึกอบรมการแสดงออกทางกายและทางวาจาที่เป็นชั้นภายนอก เป็นชั้นหยาบแล้วก้าวไปสู่สมาธิ ฝึกอบรมจิตใจที่อยู่ภายในและละเอียดกว่าเพื่อสนับสนุนการใช้และการฝึกปรือปัญญาให้ใช้งานอย่างได้ผลดีที่สุดต่อไป

กล่าวโดยสรุปผู้เขียนเห็นว่า อายุสัตรธรรม เป็นหลักธรรมส่งเสริมสุขภาพชีวิตในทางพระพุทธศาสนา ด้วยวิธีปฏิบัติ 5 ด้าน คือการทำให้สบายที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต การส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยการรู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย การส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยการบริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย การส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยการจัดสรรหรือแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสม และการส่งเสริมสุขภาพชีวิตด้วยการถือพรหมจรรย์หรือการรู้จักควบคุมเรื่องกามารมณ์ ทั้ง 5 กระบวนการนี้ หากมีการวางแผนหรือจัดการให้เหมาะสม ก็จะส่งผลดีต่อสุขภาพนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิต เป็นชีวิตที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

5. สรุป

หลักอายุสัตรธรรม หมายถึง หลักธรรมที่เกื้อกูลส่งเสริมสุขภาพชีวิตหรือหลักธรรมอันเป็นวิถีที่ทำให้เป็นผู้มีอายุยืน ประกอบด้วยหลักธรรม 5 ประการ คือ 1) สบายการี การทำให้สบายที่เอื้อต่อสุขภาพชีวิต 2) สบายมัตตัญญตา รู้จักประมาณในสิ่งที่สบาย 3) ปริณตโภซี การบริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย 4) กาลจารี การจัดสรรหรือแบ่งเวลาให้เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่างๆ 5) พรหมจารี การถือพรหมจรรย์ ส่วนการส่งเสริมสุขภาพชีวิตนั้น คือพฤติกรรมปฏิบัติของมนุษย์ที่ส่งผลให้เกิดสุขภาวะที่แสดงถึงความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักอายุสัตรธรรมจึงเป็นการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพชีวิตแบบองค์รวมที่ครอบคลุมสุขภาพทั้งทางกาย เช่น การพิจารณาก่อนบริโภคปัจจัย 4 โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความพอดี และพอเพียง จะทำให้เกิดสุขภาวะทางกาย สุขภาพทางจิตใจ เปลี่ยนจิตที่วุ่นหมกมุ่นด้วยกิเลส ตัณหา ของความโลภ โกรธ หลง มาเป็นจิตที่ได้รับการฝึกอบรม เป็นจิตที่พอเพียงและสะอาดบริสุทธิ์ พร้อมกันนี้ยังเป็นการพัฒนาทัศนคติทางด้านอารมณ์คือสามารถบริหารจัดการเรื่องอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม มองโลกและผู้อื่นในด้านบวก สามารถยอมรับและพัฒนาแนวคิดให้เป็นประโยชน์และคุณค่าแก่ตนเองและผู้อื่นได้ ส่วนการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านปัญญานั้น ก็เป็นผลที่ได้จากการพัฒนากายและใจ ส่งผลให้มนุษย์มีจิตใจที่สูงขึ้น มีคุณภาพ เกิดปัญญาที่ดั่งงาม มีภูมิคุ้มกัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แสดงให้เห็นว่าหลัก

อายุสธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมส่งเสริมสุขภาพชีวิตตามวิถีปฏิบัติของพระพุทธศาสนามีคุณค่าและคุณประโยชน์ต่อสุขภาพชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- เกษม จันทรแก้ว. (2540). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548). *สุขภาพองค์รวมแนวพุทธ*. พุทธจักร 59(11). พฤศจิกายน 2548.
- พระมหาทวี มหาปณฺโณ. (2556). *วิเคราะห์อายุสธรรม 5 : หลักธรรมที่ช่วยให้อายุยืนในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานิพนธ์ มหาธมมรฤชิต และประยูร แสงใส. (2561). *อายุสธรรม: หลักธรรมเพื่อการดำเนินของผู้สูงอายุ*. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณแก่น ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2561.
- พระมหาทรรษา ธมฺมหาโส (นิตินุญการ). (2557). *พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่*. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ 12,13,20,22,24.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2548). *การสาธารณสุขทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- มานพ นักการเรียน, (2555). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยการใช้หลักพุทธธรรม*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *อายุยืนอย่างมีคุณค่า*. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2525). *การจัดการสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.
- สุรพล ไกรสรารุณ. (2557). *ชีวิตดีปัญญา (Wisdom of Living)*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล ไกรสรารุณ. (2560). *ไตรสิกขา: ระบบการศึกษาของพระพุทธเจ้า*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โค้ชด้านการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21

An Educational Coaching Approach Based On Buddhism In The 21st century

จันทิมา แสงแพร พระบุญช่วย ฐิตจิตโต (ยังสามารถ)

พระครูปลัดสุวัฒน สุวตฺตโน (แช่ตัง) พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก (เทพา)*

Jantima shangphare, Phra Boonchuay Thitacitto (Yangsamart),

Phrakrupalad Suwat Suwattana (Saetang), Phramaha Chakrapol Acharashubho (Thepa)*

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Department of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University

Email: chakrapol.acharashubho@gmail.com

Received September 19, 2021, & Revise November 27, 2021 & Accepted December 31, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการเป็นโค้ชด้านการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นบทบาทใหม่ของครูที่ได้เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ที่นักศึกษาเป็นศูนย์กลางครูลดบทบาทการเป็นผู้สอนแต่เป็นผู้ให้คำแนะนำและส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสนใจและถนัดของนักศึกษาในฐานะโค้ชมากขึ้น การศึกษาและถกเถียงในวงวิชาการจนนำมาซึ่งการนำเสนอแนวทางนี้บนพื้นฐานตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เป็นองค์ความรู้เน้นการพัฒนาระบบการศึกษาให้ทันสมัยเข้ากับยุคการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ได้เป็น model ทักษะหรือความเชี่ยวชาญของการเป็นโค้ชมืออาชีพตามแนวพุทธศาสนา คือ “MERA MODEL” ประกอบด้วย M - Manangement คือ การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมใน 4 ด้าน คือ ผู้รับการฝึก (coachee), ผู้ฝึก (coacher), เนื้อหา (content) และอุปกรณ์ (material), E - Equilibration คือ การสร้างความสมดุลของเป้าหมายการฝึกให้สมบูรณ์พร้อมทั้งความรู้ (knowledge) และคุณธรรม (moral), R - Realization คือ การทำให้เข้าใจและเห็นจริงจากทักษะด้านการถ่ายทอดที่ทำให้ง่าย (simplify) และทำให้เห็นจริง (manifest), A - Adversity คือ ความสามารถฝ่าฟันอุปสรรค โดยใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าทั้งปัญหาที่คาดการณ์ไว้แล้ว (expected problem) และปัญหาที่คาดการณ์ไม่ถึง (unexpected problem)

คำสำคัญ : โค้ช, พระพุทธศาสนา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This academic paper aims to present an educational coaching approach based on Buddhism in the 21st century. This is a new role of teacher that has changed to match the modern era where students are centered. Teachers have reduced their role as an instructor but are more of a mentor and promote learning based on the students' interests and abilities as a coach. Education and discussion in academic circles led to the presentation of this approach on the basis of Buddhism as a body of knowledge, emphasizing the development of a modern educational system. The analysis and synthesis of knowledge can be a model. The skills or expertise of being a professional coach according to Buddhism is “MERA MODEL” consisting of M-Management which is learning resource management to prepare in 4 areas, namely coachee, coacher, content and material, E - Equilibration is to create a balance of complete training goals with knowledge and moral, R - Realization is to understand and see from the skills of transfer that simplify and manifest, A - Adversity is the ability to overcome obstacles by using decision-making skills to address both the anticipated problem and the unexpected problem.

Keyword : Coaching, Buddhism, The 21st century

บทนำ

ทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นภาระโดยตรงของครูคือบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวก เพื่อเป็นแนวทางในการเป็นที่ปรึกษา อันนำไปสู่การจัดทำนวัตกรรมทางการศึกษา (อรุทัย อับดุลหะ และคณะ, 2564) ผลักดันและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพจนกว่าจะได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ และครูที่ดีต้องมีคุณสมบัติและความสามารถต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำความรู้ ทักษะ และทัศนคติของตนเองมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีอันจะส่งผลแก่ผู้เรียน แต่ด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีในปัจจุบัน หมายถึงการใช้ทุกสิ่งที่สำคัญ

ในโลกปัจจุบันเพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่อาศัยและเจริญรุ่งเรืองในแง่มุมมองทางเศรษฐกิจปัจจุบัน ตลอดจนมีความสามารถในการแนะนำนักเรียนและเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตที่พร้อมจะออกไปประกอบอาชีพและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในที่สุด สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการเรียนรู้จะดำเนินการในลักษณะสหวิทยาการมากขึ้น และรวมเอาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Phramaha Aekachai Visudtho, 2021) เข้าไว้ในทุกวิชาหลัก เช่น ความรู้โลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการประกอบการ ความรู้เรื่องพลเมืองดี ความรู้ด้านสุขภาพ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วิธีการสอนของพระพุทธเจ้าที่เคยมีมา ได้วางหลักธรรมในการสอนไว้เพื่อบรรลุดุธรรมตามหลักธรรมสากล ไม่ละทิ้งธรรมะตามแนวพระพุทธ

พุทธวิธีการสอนแม้จะจำแนกไว้หลากหลายตามประเภทของผู้เรียนก็ตามการใช้พุทธวิธีในการสอนถูกมองว่าเป็นการสอนแบบดั้งเดิมหรือเรียกว่า classical method แต่การปรับเปลี่ยนกระบวนการทรรศน์ในหลักทางพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับผู้เรียนก็เป็นสิ่งที่โดดเด่นและเข้าได้กับทุกคน และทุกยุคสมัย ด้วยอุปายโกศลที่พระพุทธเจ้าและสาวกได้ทำมาตลอด (มนัสวี ศรีนนท์, 2560) ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาข้ามกาลเวลาเป็นสิ่งพิสูจน์ยืนยันได้ว่าการสอนตามแนวพระพุทธศาสนายังมีความทันสมัยและประยุกต์ได้กับผู้คนทุกประเภทและทุกช่วงวัย วิธีการสอนแบบดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบสากัจฉา สนทนา แบบบรรยาย แบบตอบปัญหา แบบวางกฎข้อบังคับ (อุทัย วรเมธี และคณะ, 2561; พระมหานรินทร์ เอ็มพันธ์, 2564; พระมหาพรชัย สิริวโร, 2559) การรวบรวมเนื้อหาไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอรูปแบบการสอนครั้งนี้ เพื่อให้เกิดแนวการนำไปสู่วิธีใหม่บนพื้นฐานการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ตอบโจทย์ความหลากหลายของพื้นฐานที่แตกต่างของผู้เรียนอย่างทันสมัยและเป็นประโยชน์แก่วงการการศึกษาที่ถวิลหาแนวทางการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งและเป็นคนดีต่อไป

โค้ชชิ่งแนวพุทธ

การจะฝึกคนให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องที่ง่ายนัก แต่ถ้ารู้จักหลักแล้วย่อมสามารถทำได้ การเป็นโค้ชมีอาชีพก็เป็นเหมือนนักร้องแบบที่ประสงคจะให้ผู้ที่ได้รับการออกแบบเป็นไปตามที่มุ่งหมาย ทำให้ผู้ได้รับการฝึก (Coachee) เปลี่ยนแปลงตัวเองไปสู่ความสำเร็จ หรือเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ได้ด้วย ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นโค้ชมีอาชีพจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการ รวมไปถึงการมีทักษะและเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทและสิ่งแวดล้อมในการฝึก เมื่อนำหลักปฏิสัมพันธ์ 4 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์,

2561) ซึ่งเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับ ความแตกฉานของปัญญาในการสั่งสอนผู้อื่นมาเป็นกรอบในการประมวลและกลั่นกรองความรู้ทั้งหมด สรุปได้ว่าการจะเป็น Buddhist Professional Coacher บุคคลจะต้องมีทักษะดังนี้

1 ทักษะการเตรียมความพร้อม (Readiness skill)

ผู้ที่จะเป็น โค้ชมืออาชีพต้องมีทักษะในการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่เนื้อหาที่จะใช้สอน ตัวผู้เรียน สื่ออุปกรณ์ และที่สำคัญคือตัวโค้ชเอง ตามอุทายิสูตรได้กำหนดประเด็นไว้ดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหาสาระ

โค้ชต้องจัดเตรียมความพร้อมด้านเนื้อหา (content) ที่จะทำให้ผู้ฝึกมีความเข้าใจในประเด็นที่ประสงค์ ดังนี้

1) เตรียมข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์

ข้อมูลที่โค้ชต้องเตรียมนั้นต้องเป็นข้อมูลที่เกี่ยวเนื่องกับเป้าหมายที่ต้องการ สื่อสาร เช่น โค้ชต้องการให้คนว่ายน้ำเป็น ข้อมูลที่ต้องเตรียม คือ กฎเกณฑ์กติกาสำหรับการว่ายน้ำ การรู้จักน้ำ รู้จักท่ายว่ายน้ำ รู้จักสระน้ำ รู้จักชุดว่ายน้ำ รู้จักเวลาที่จะว่ายน้ำ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้ต้องเตรียมความพร้อม เปรียบเหมือนกรณีพระพุทธเจ้าจะแสดงธรรมให้ปัญจวัคคีย์รู้แจ้ง พระองค์ก็ทรงเลือกข้อมูลว่าจะต้องให้ปัญจวัคคีย์รู้แจ้งเรื่องอะไร ในที่นี้ทรงเลือกที่จะต้องให้รู้แจ้งเรื่องทางสายกลาง กรณีนี้เป็นการเตรียมข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ เพราะถ้าในเบื้องต้น Coacher รู้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์และจำเป็นสำหรับ Coachee แต่ละคนแล้ว ก็สามารถนำผู้เรียนให้บรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ดังนั้น ประสิทธิภาพของข้อมูลจึงนับเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างยิ่งในการ Coaching (Gomez-Ejerique, 2019)

2) เตรียมเนื้อหาตามลำดับ (sequence)

การเตรียมเนื้อหาตามลำดับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากลำดับของเนื้อหาจะถูกสร้างเป็นภาพขึ้นในใจของ Coachee ทำให้เขาค่อยตามในเรื่องหรือในประเด็นที่โค้ชต้องการ ลำดับเนื้อหาที่ได้ผลดีที่สุด คือ ลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก จากต้นไปสู่ลึก จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม จากใกล้ตัวไปสู่ไกลตัว จากที่ประสบกับตนเองไปสู่ประสบกับผู้อื่น หลักธรรมในพระพุทธศาสนาในส่วนของข้อมูลนั้น ล้วนแต่ให้ความสำคัญกับลำดับทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นอริยสัจ 4 สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 อนุปัพพิกถา 5 ล้วนแต่มีลำดับของเนื้อหาทั้งสิ้น ยิ่งถ้าลำดับของเนื้อหานั้นสามารถทำให้ Coachee เห็นจริงได้ด้วยตนเองจะยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนมากยิ่งขึ้น

3) การเตรียมเนื้อหาเชื่อมโยงสัมพันธ์

โค้ชต้องเตรียมเนื้อหาในส่วนที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันให้เชื่อมโยงกันเป็นเอกภาพ การเชื่อมโยงจากข้อหนึ่งไปอีกข้อหนึ่งต้องสอดคล้องกลมกลืนกัน ต้องเรียบเรียงเนื้อหาให้สามารถติดตามได้สะดวก และง่ายแก่ความเข้าใจตามขั้นตอนของเรื่อง หรือตามหมวดหมู่ของเรื่อง หรือตามระยะเวลา หรือตามเหตุการณ์ หรือตามเหตุและผล หรือตามความสำคัญของเรื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามสอดแทรกไว้ในเนื้อหา หลักธรรมใน

พระพุทธศาสนาแล้วมีการอธิบายกระบวนการต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงเป็นเอกภาพทั้งสิ้น เช่น หลักปัจจุสมุปบาท (วินย. 4/1/1) เป็นหลักธรรมที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเกิด การดำเนินไป และการดับไปของชีวิต รวมถึงการเกิดและการดับแห่งทุกข์ด้วย ในกระบวนการนี้ สรรพสิ่งล้วนเกิดขึ้น เป็นอยู่ และดับลงไปในขณะที่แห่งความสัมพันธ์เป็นห่วงโซ่

1.2 ด้านผู้เรียน

การเตรียมกลุ่มผู้เรียนนับเป็นกระบวนการเริ่มต้นของการสอน เพราะหากโค้ชไม่สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนไว้ให้ชัดเจน ก็ไม่สามารถ Coaching ได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย ในพระสูตรนี้ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ คือ กลุ่มคฤหัสถ์ หมายถึง ผู้ครองเรือน หรือชาวบ้านทั่วไป ซึ่งไม่มีพื้นฐานองค์ความรู้ในเนื้อหาที่จะเรียนรู้ และกลุ่มบริษัท หมายถึง อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งมีความรู้ในเนื้อหาที่จะฝึกฝนมาบ้างแล้ว การโค้ชกลุ่มบุคคลทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว และผู้เรียนที่มีความสามารถเฉพาะด้านนั้น มีความแตกต่างกันในด้านการเตรียมความพร้อมดังนี้

1) ระดับผู้ไม่มีฐานความรู้ การเตรียมบุคคลที่ไม่มีพื้นฐานความรู้จะต้องให้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ ทำให้เขาเข้าใจในภาพรวมเพื่อสร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจให้ใฝ่เรียนรู้ และปฏิบัติตามด้วยความมุ่งมั่นที่จะสำเร็จในอาชีพ

2) ระดับผู้มีความรู้ การเตรียมบุคคลที่มีพื้นฐานความรู้บ้างแล้ว ต้องให้รายละเอียดที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น คอยวัดผลและประเมินผลเป็นลำดับในแต่ละขั้นตอนที่กำหนดให้ปฏิบัติ แล้วเพิ่มเติมเป็นขั้นตอนต่อไปจนจบ

3) ระดับผู้เรียนที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่สามารถจัดความรู้ของตนเองได้อย่างเป็นระบบ การเตรียมบุคคลในระดับนี้เป็นการมองเข้าไปในจิตหรือความโน้มเอียงของผู้เรียน เพื่อที่จะใส่องค์ความรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยหลักทั่วไปความชอบของมนุษย์มี 4 ลักษณะ คือ ชอบรูปลักษณ์สวยงาม ชอบเสียงไพเราะนุ่มนวล ชอบความเรียบง่าย และชอบความมีเหตุผล โค้ชก็ต้องเตรียมพร้อมข้อมูลเพื่อให้ตรงกับจิต และความสามารถเฉพาะด้านของผู้เรียนไว้ล่วงหน้า

1.3 ด้านตัวโค้ช

การเตรียมความพร้อมของผู้ที่จะมาเป็นโค้ชนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะโค้ชเป็นปัจจัยหลัก (Burns, & Gillon, 2011) เป็นตัวดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในพระสูตรนี้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธว่าต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การตัดสินใจคุณค่าความรู้อย่างมีเหตุผล และมีความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ นอกจากนั้นการมีบุคลิกภาพที่ดีมีความสำคัญในลำดับต้น ๆ ของการเป็นโค้ช ดังเห็นตัวอย่างได้จากพระพุทธเจ้า ซึ่งทรงประกอบไปด้วยมหาบุรุษลักษณะ 32 ประการ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2562) ทั้งทรงมีพระอากัปกิริยามารยาทงดงาม น่าเลื่อมใส ดังนั้นผู้เป็นโค้ชจะต้องมีคุณสมบัติที่ทำให้ผู้ได้พบเห็นเกิดความเลื่อมใส มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ

2) องค์ความรู้ นอกจากจะมีบุคลิกที่ดีมีความน่าเชื่อถือ โค้ชจะต้องมีทักษะด้านพุทธรพัสัย (Cognitive Domain) ความรู้ ความเข้าใจ สามารถแปลความ ขยายความ มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสามารถประเมินค่าได้ด้วย

3) คุณธรรม คุณสมบัติสำคัญในอันดับต้นๆ ของผู้ที่จะเป็นโค้ช คือ คุณธรรม โดยโค้ชจะต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร มีความเมตตา สอนโดยไม่คิดถึงผลประโยชน์เป็นที่ตั้ง ไม่สอนโดยการยกตัวอย่างผู้อื่นขึ้นมาเปรียบเทียบกับตนเอง

1.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์

ความพร้อมในอุปกรณ์เครื่องมือโค้ชมืออาชีพแนวพุทธ ต้องรู้จักเตรียมอุปกรณ์สำหรับเป็นสื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในพระสูตรนี้กำหนดความพร้อมด้านอุปกรณ์สำหรับการเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธไว้ดังนี้

1) สื่อจากธรรมชาติ โดยโค้ชอาจมีการยกตัวอย่าง หรือเล่านิทานประกอบ โดยยกตัวอย่างจากเรื่องนก เรื่องหนู หรือไปไม้ เป็นการยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น

2) อุปกรณ์ที่ต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า เช่น วิดีโอ ที่ให้ผู้เรียนได้กลับไปเรียนรู้ที่บ้าน แล้วนำความรู้ที่นกลับมาสนทนากันในห้องเรียน หรือการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing) และการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำโครงการ PBL (วิจารณ์ พานิชย์, 2555) โดยผู้เรียนได้นำเสนอผลงาน และโค้ชเป็นผู้ให้ข้อมูลสะท้อนกลับ

กล่าวโดยสรุป ผู้จะเป็น Buddhist Professional Coacher นั้น ต้องมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ คือ มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เริ่มตั้งแต่มีความรู้จริงในเนื้อหาวิชา สามารถย่อได้ ขยายได้ อธิบายได้ไม่วกวน มีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวผู้เรียนเกี่ยวกับระดับของความรู้พื้นฐาน จริต อุปนิสัย เพื่อที่จะออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งตัวผู้สอนหรือโค้ชเองก็ต้องมีความเป็นพุทธ และมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสื่อและอุปกรณ์ที่มีอยู่ทั้งในธรรมชาติ และสิ่งที่ต้องเตรียมการไว้ล่วงหน้า เช่น สื่อเทคโนโลยี เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อที่จะช่วยให้การ Coaching นั้น ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ทักษะด้านการกำหนดเป้าหมาย (Goal setting skill)

ทักษะของการเป็นโค้ชมืออาชีพ ต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ตามนัยของอุทายสูตร มีเป้าหมาย 2 ประการ คือ ต้องมีความรู้ และต้องมีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไป ทั้งตัว Coacher และ Coachee ดังนี้

2.1 เป้าหมายของ coacher

1) ต้องสร้างคุณสมบัติที่ทำให้เกิดความเชื่อและความเลื่อมใส ผู้จะมาเป็นโค้ช มืออาชีพแนวพุทธนั้น ต้องตั้งเป้าหมายว่าต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น ซึ่งความน่าเชื่อถือนั้นเกิดขึ้นได้ 2 ประการ

คือบุคลิกภาพภายนอก และการต้องมีคุณธรรมประกอบอยู่ภายใน เช่น พระพุทธเจ้าทรงมีมหาบุริสลักษณะ 32 ประการ ทรงมีพระสุรเสียงที่ไพเราะ และทรงมีอาภักิริยามารยาทน่าเลื่อมใส และการมีคุณธรรมเป็นเครื่องประกอบภายใน คือ ทรงมีพระปัญญาธิคุณพระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ สิ่งเหล่านี้เป็นเป้าหมายประการสำคัญของผู้ที่จะมาเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธต้องตั้งไว้ในใจ

2) ต้องขยายเครือข่ายแห่งปัญญา โค้ชจะต้องตั้งเป้าหมายความสำเร็จไว้ว่าจะต้องขยายเครือข่ายของการเรียนรู้ตามหลักวิชาตามแนวพุทธศาสนาให้มากขึ้น เช่น พระพุทธเจ้าเมื่อตรัสรู้แล้ว ทรงเผยแผ่พระศาสนาไปอย่างกว้างขวาง ด้วยการเริ่มจากการโปรดปัญจวัคคีย์ 5 รูป แล้วไปโปรดยสะกุลบุตรกับสหายนมีพระอรหันต์เกิดขึ้นในโลกอีก 60 รูป เสด็จไปโปรดภัททวัคคีย์ และชฎิล 3 พี่น้อง ส่งผลให้ในปัจจุบันมีการสืบสานพระปณิธานดังกล่าวทำให้มีการเผยแผ่พุทธศาสนาไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก แสดงให้เห็นว่าผู้ที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธนั้นจะต้องมีเป้าหมายในการขยายเครือข่ายการเรียนรู้พุทธศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ธรรมะเป็นที่พึ่งของสัตว์โลกตามรอยบาทของพระศาสดา

2.2 เป้าหมายของ coachee

เป้าหมายของ coachee ก็เช่นเดียวกับเป้าหมายของ Coacher กล่าวคือ จะต้องประสบผลสำเร็จทั้ง 2 ด้าน คือ ต้องเป็นผู้มีความรู้ และต้องมีคุณธรรมควบคู่กันไป เช่น เมื่อครั้ง พระพุทธองค์เสด็จไปโปรดองคุลิมาลซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นโจรปล้นฆ่าคน แต่ภายหลังมีศรัทธาในพุทธศาสนา ได้กลับใจบวชเป็นพระภิกษุ และบรรลุเป็นพระอรหันต์ (ม. ม. 138-/521-534/358-367) จะเห็นได้ว่าจากคนที่ไม่เคยมีความรู้ในเรื่องของชีวิตเลยและกำลังหลงทำความผิดอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน แต่หลังจากที่ได้รับการ Coaching จากพระพุทธเจ้าแล้ว งามคุลิมาลก็มีความรู้แจ้งควบคู่กับการมีคุณธรรม ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ตามนัยเป้าหมายของ coachee ดังกล่าว ซึ่งแบ่งความสำเร็จได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) สำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งทางโลก และทางธรรม ในทางโลก คือ การตั้งเป้าหมายในการเรียนหรือการทำงาน เราตั้งเป้าหมายไว้เท่าใด และระดับความสำเร็จนั้นเป็นไปตามเป้าหมายเพียงใด ซึ่งผู้เรียนสามารถตรวจสอบความสำเร็จในส่วนนี้ได้ด้วยตนเอง ส่วนความสำเร็จในทางธรรมนั้น Coachee จะต้องมิกัลยาณมิตร โดยมีเพื่อนและ Coacher เป็นผู้ให้ข้อมูลสะท้อนกลับว่า Coachee มีความสำเร็จทางธรรมควบคู่กันไปด้วยหรือไม่ ในระดับใด

2) สำเร็จพร้อมคุณค่าภายใน เป็นความสำเร็จที่ coachee ต้องตั้งเป้าหมาย ไว้ในใจ คือ ความสุขที่จากการเรียนรู้ เป็นผู้ที่มีการพัฒนาทางอารมณ์ (Emotion Development) หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์, มีการพัฒนาทางสังคม (Social Development) หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้บนความแตกต่างที่หลากหลาย, มีการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Development) หมายถึง มีความสามารถในการรับรู้และการเข้าใจคุณค่าของชีวิต และมีการพัฒนาทางด้านร่างกาย (Physical Development) หมายถึง การมีสุขภาพที่พร้อมที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

กล่าวโดยสรุป การกำหนดเป้าหมาย (Goal setting skill) นี้ ผู้ที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพต้องตั้งเป้าหมายของตนเอง และการตั้งเป้าหมายให้กับ Coachee จะต้องฝึกให้เขาประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านความรู้และในด้านคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย ส่วนเป้าหมายของ Coach ที่จะต้องทำให้สำเร็จ คือ ต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งด้านบุคลิกภายนอก และด้านคุณธรรมภายในจิตใจ เพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการเป็น Coach คือ สามารถขยายเครือข่ายแห่งปัญญาให้แผ่ไพศาลยิ่งขึ้นไป

3. ทักษะด้านการถ่ายทอด (Transformative skill)

3.1 การทำให้ง่าย

เป็นเทคนิคเฉพาะตัวของโค้ชมืออาชีพ ที่จะมีวิธีการในการถ่ายทอดที่ทำให้เรื่องยากเป็นเรื่องที่ง่ายด้วยวิธีการยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ ยกตัวอย่างเช่น การอธิบายเรื่องความเพียร ใช้การเล่านิทานเรื่องพระมหาชนก (ขุ. ขา. 22/ 442/112-124) หรือใช้วิธีการเปรียบเทียบกับข้ออุปมา ช่วยทำให้เรื่องที่เข้าใจได้ยากสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น การกล่าวถึงความเป็นบัณฑิตที่มาในอรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบทว่า “ภูเขาศิลาล้วน เป็นแห่งทึบ ย่อมไม่หวั่นไหวด้วยแรงลม ฉันทิ บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมไม่หวั่นไหวเพราะค่านินทาและสรรเสริญ ฉันทัน” (ขุ. ธ. 25/16) หรือการใช้อุปกรณมาช่วยสอน เช่นการนำใบประดู่ลายในกำมือ (สัง.ม. 19/1712) มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่พระองค์ตรัสรู้แล้วนำมาสอนมีแค่เพียงใบไม้ในกำมือ เช่นเดียวกับในปัจจุบันที่โค้ชนิยมที่จะใช้สื่อเข้ามามีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น เช่นการสร้างห้องเรียนกลับด้าน โดยโค้ชทำวิดีโอให้ผู้เรียนได้ศึกษาที่บ้านและโค้ชกำหนดตั้งคำถามที่น่าสนใจมาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 56) หรือการนำสื่อเทคโนโลยีที่สามารถสืบค้นได้จากระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการช่วยสอน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเทคนิคที่ผู้จะทำหน้าที่โค้ชต้องนำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ด้วยการทำให้ความรู้นั้นง่ายขึ้น

3.2 การทำให้เห็นประจักษ์

การทำให้เห็นประจักษ์เป็นอีกหนึ่งเทคนิคการถ่ายทอด ตามนัยแห่งพระสูตรกล่าวถึงการชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เห็นเข้าใจ ด้วยการทำให้เห็นประจักษ์ สอนด้วยการทำให้เห็นจริงให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเอง เรียกว่าได้ประสบการณ์ตรง เช่น พระพุทธโอรสาสอนพระนางนันทาเถรีให้พิจารณาตุกกองกระดูกว่าเป็นสิ่งเน่าเหม็นไม่ควรค่ากับการยึดถือ หรือที่ทรงสอนพระนันทะที่คิดถึงแต่สาวงาม ด้วยการพาไปชมนางฟ้าให้เห็นกับตา สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ที่ผู้เป็นโค้ชต้องมีเทคนิคในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ Coachee ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) จะส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนรู้จริงจากประสบการณ์ตรง (ผ่องใส ถาวรจักร, 2554 : 61)

กล่าวโดยสรุป ผู้เป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธจะต้องมีเทคนิคในการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งนี้ โค้ชต้องเป็นผู้มีความเป็นพุทธในสิ่งที่กำลังจะสอน มีความสามารถทำให้เรื่องยากเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และต้องมีความสามารถทำให้ Coachee ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการรู้จริง

4. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Decision skill)

ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในหน่วยงานแต่ละครั้งย่อมมีความแตกต่างกัน โค้ชจะต้องมีปฏิภาณ ไหวพริบ คือ มีความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม ตามนัยของพระสูตรนี้ได้กล่าวถึงการแสดงธรรมที่จะต้องอาศัยความมีเมตตา ไม่ว่า Coachee จะมีอุปนิสัย ใจคอ พื้นฐานด้านสติปัญญา หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ผู้ที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพจะต้องแก้ปัญหานั้นด้วยความเมตตา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้านั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 การแก้ปัญหาแบบคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า

ปัญหาทั่วไปของการ Coaching ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ส่วนมากเป็นปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน บางคนมีความก้าวร้าวไม่ให้ความเคารพ บางรายไม่สนใจอยากจะทำอะไร หรือในบางรายมีปัญหาด้านสติปัญญา ผู้เป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธอาจใช้วิธีการตามหลักวิชา คือการแก้ปัญหาไปตามสถานการณ์ เช่น Coachee บางรายอาจต้องใช้วิธีการอ่อนน้อมผ่อนตามบางรายสมควรใช้วิธีขัดกั๊กขัดมีพุทธพจน์ว่า “เราอย่าฝืนคนด้วยวิธีละมุนละไมบ้าง ด้วยวิธีรุนแรงบ้าง ด้วยวิธีที่ทั้งอ่อนละมุนละไมและทั้งรุนแรงปนกันไปบ้าง” (อง.จตุกก. 21/111) หรือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าตามหลักจิตวิทยา เช่น บางรายมีอุปนิสัยก้าวร้าว ก็ใช้วิธีการให้เขาได้แสดงอำนาจของเขาให้เต็มที่ก่อนสอน เช่น เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าทรงเผชิญหน้ากับอาฬวกยักษ์ผู้ดุร้าย (Dantawongso, Manmee, & Krasang, 2018) พระองค์เสด็จเข้าไปในที่อยู่ของอาฬวกะ อาฬวกะสั่งพระองค์ให้เสด็จออกไป พระองค์ก็เสด็จออกตามสั่ง อาฬวกะสั่งพระองค์ให้เสด็จเข้าไปอีก พระองค์ก็เสด็จเข้าไปอีก อาฬวกะสั่งให้พระองค์เสด็จเข้า เสด็จออกอยู่อย่างนี้ ซึ่งพระองค์ก็ทรงปฏิบัติตามอย่างว่าง่ายถึง 3 วาระ ทำให้อาฬวกะรู้สึกสนใจในอำนาจของตนก่อน ต่อจากนั้นจึงทรงเปลี่ยนกลวิธีการสอนและทรงโปรดอาฬวกะจนอาฬวกะยอมตนเป็นสาวกในที่สุด (ขุ.สุ. 25/310)

4.2 การแก้ปัญหาแบบคาดการณ์ไม่ถึง

ปัญหาเฉพาะหน้าแบบคาดการณ์ไม่ถึง อาจเกิดขึ้นได้ในทุกสถานการณ์ ซึ่งโค้ชอาจไม่ได้ตั้งตัว ดังนั้น สิ่งที่โค้ชจะต้องฝึกให้มากคือ ทักษะในการแก้ปัญหาด้วยปฏิภาณ เช่น อาจมีเหตุทะเลาะวิวาทระหว่างผู้เรียน หรือบางครั้งอาจมีกลุ่มคนที่เข้ามามีปัญหาเกี่ยวกับตัวโค้ช เช่น ในสมัยพุทธกาล มีพราหมณ์คนหนึ่งรู้ว่าญาติของตนไปบวชอยู่กับพระพุทธเจ้าก็โกรธมาก ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พอไปถึงก็ด่าพระพุทธเจ้าด้วยถ้อยคำหยาบคาย พระพุทธเจ้าก็ทรงปล่อยให้พราหมณ์นั้นด่าไปจนเขาพอใจแล้ว ก็หยุดไปเอง เมื่อหยุดแล้วพระพุทธเจ้าจึงถามว่า “พราหมณ์เคยนำอาหารมาให้ญาติบ้างหรือไม่” พราหมณ์ตอบว่า “ก็มีบ้าง” พระพุทธเจ้าจึงตรัสถามต่อว่า “อาหารนั้น หากไม่มีผู้รับ อาหารจะเป็นของใคร” พราหมณ์ตอบว่า “ถ้าเขาไม่รับ มันก็เป็นของฉันเองนะซี” พระพุทธเจ้าตรัสตอบความว่า “เอาละ เรื่องนี้ก็เหมือนกัน ที่ท่านมาด่าเรานะ เราไม่ขอรับคำด่าของท่าน ขอให้มันเป็นของท่านเองก็แล้วกัน” (สัง.ส. 15/631-634)

กล่าวโดยสรุป การจะเป็นโค้ชมืออาชีพได้นั้น ต้องเป็นผู้มีปฏิภาณ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งมีทั้งปัญหาที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าได้ และปัญหาที่คาดการณ์ไม่ถึง ทั้งนี้ โค้ชจะต้องนำหลักวิชาและหลักจิตวิทยา มาปรับประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปได้

การสังเคราะห์โมเดล MERA MODEL

จากการศึกษาการจัดการองค์ความรู้ในพระไตรปิฎก เรื่อง : แนวทางการเป็นโค้ชมืออาชีพตามอุทยาสูตร แห่งพระสูตรตันตปิฎก เล่มที่ 22 ข้อ 159 หน้า 205 โดยเป้าหมาย KM : โค้ชมืออาชีพแนวพุทธ (Buddhist Professional Coacher) พบว่าการที่จะเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย และไม่ใช่ผู้ใดก็ได้ที่จะมีคุณสมบัติของการเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธโดยปราศจากการฝึกฝน ดังนั้น การเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธจึงต้องมีความเชี่ยวชาญหรือทักษะในด้านต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกัน ดังนี้

1 ทักษะด้านการเตรียมความพร้อม (Readiness skill)

ความพร้อมในที่นี้หมายถึงความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเนื้อหาสาระซึ่งผู้เป็นโค้ชต้องมีการเตรียมเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน ด้านผู้เรียนซึ่งโค้ชต้องมีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เพื่อทำความรู้จักกับผู้เรียนและจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความรู้พื้นฐาน และความสามารถเฉพาะด้านของผู้เรียน ความพร้อมด้านตัวผู้สอนหรือโค้ชเองก็ต้องมีความรู้ดี มีความเป็นพหุสูตร และสุดท้ายคือการเตรียมความพร้อมด้านสื่อและอุปกรณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น สำหรับหัวใจของการเตรียมความพร้อม คือ การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ (M - Manangement) ใน 4 ด้าน คือ ผู้รับการฝึก (coachee), ผู้ฝึก (coacher), เนื้อหา (content), สื่อและอุปกรณ์ (material) ให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ทักษะด้านการกำหนดเป้าหมาย (Goal setting skill)

การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน จะมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้การ Coaching ประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น เป้าหมายในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) เป้าหมายของการเป็นโค้ช คือ ความสำเร็จในการสร้างคุณสมบัติในตัวโค้ชเองให้มีความน่าเชื่อถือ และการขยายเครือข่ายแห่งปัญญาให้แผ่ไพศาลออกไป และ 2) เป้าหมายของ Coachee คือ ความสำเร็จในด้านความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรมของ Coachee สำหรับหัวใจของการกำหนดเป้าหมาย คือ การสร้างให้เกิดความสมดุลของเป้าหมาย (E - Equilibration) ทั้งของ Coacher และ Coachee ในทั้งสองมิติดังกล่าว

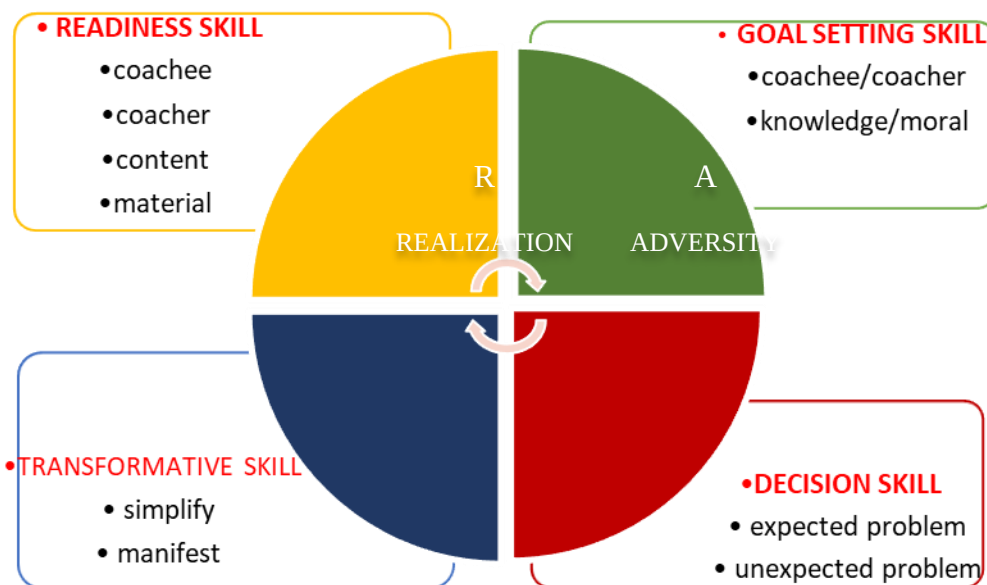
3. ทักษะด้านการถ่ายทอด (Transformative skill)

เทคนิคในการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยโค้ชเองต้องเป็นผู้มีความเป็นพหุสูตร ในเรื่องของตัวเองกำลังจะสอน มีความสามารถในการทำเรื่องที่ยากให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถ ทำให้ Coachee ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ Coachee เกิดความรู้จริง สำหรับหัวใจในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ คือ การทำให้เข้าใจและเห็นจริง (R - Realization)

4 ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Decision skill)

โค้ชมืออาชีพแนวพุทธจะต้องเป็นผู้มีปฏิภาณ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทั้งปัญหาที่คาดการณ์ได้ล่วงหน้า และปัญหาที่คาดการณ์ไม่ถึงได้ดี ในการนี้โค้ชต้องใช้ทั้งหลักวิชาและหลักจิตวิทยา มาปรับประยุกต์เพื่อแก้ไขปัญหไปตามสถานการณ์ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี สำหรับหัวใจของการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คือ ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคที่เกิดขึ้นหน้างาน (A - Adversity)

จากการนำความรู้ซึ่งรวบรวมจาก Explicit knowledge และ Tacit knowledge ที่ปรากฏและไม่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็น model ทักษะหรือความเชี่ยวชาญของการเป็นโค้ชมืออาชีพแนวพุทธ : MERA MODEL ดังนี้

MERA Model

คุณสมบัติของ **Buddhist Professional Coacher** ประกอบด้วย

M - Manangement - การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อม

ใน 4 ด้าน คือ ผู้รับการฝึก (coachee), ผู้ฝึก (coacher), เนื้อหา (content) และ อุปกรณ์ (material)

E - Equilibration - การสร้างความสมดุลของเป้าหมายการฝึกให้สมบูรณ์พร้อมทั้งความรู้ (knowledge) และคุณธรรม (moral)

R - Realization - การทำให้เข้าใจและเห็นจริงจากทักษะด้านการถ่ายทอด คือ ทำให้ง่าย (simplify) และทำให้เห็นจริง (manifest)

- A - Adversity - ความสามารถฝ่าฟันอุปสรรค โดยใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่
ปัญหาที่คาดการณ์ไว้แล้ว (expected problem) และปัญหาที่คาดการณ์ไม่ถึง
(unexpected problem)

บทสรุป

การสอนในรูปแบบที่ทันสมัยในรูปแบบของโค้ชทางการศึกษา เป็นการเข้าหานักศึกษาที่ครูทำหน้าที่
แนะนำเพิ่มเติมและแสดงตัวอย่างให้ประจักษ์เหมือนการโค้ชการเรียนรู้ด้านที่ต้องใช้ทักษะนำหน้าวิชาการแต่
อาจจะไม่ตอบประเด็นปัญหาการบริหารจัดการด้านการศึกษาไปเสียทุกมิติ การนำเสนอแนวคิด MEARA
Model หรือ Buddhist Professional Coacher นี้จึงเป็นส่วนเติมเต็มสำหรับนักการศึกษาที่ต้องการประยุกต์
หรือปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ คณะผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตว่ารูปแบบนี้มีประโยชน์และจะช่วย
ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่มีการพัฒนาทักษะมากกว่าและจะให้ผลส่งเสริมการคิดและทำผ่านพื้นฐาน
ด้านพุทธิปัญญา ด้วยการสร้างการรับรู้วิเคราะห์และพัฒนาในการตื่นรู้ต่อสภาวะแวดล้อมในการศึกษามากกว่า
การมุ่งประเด็นสาระการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านความรู้ที่ลึกซึ้งและตกผลึกจาก
ประสบการณ์ผ่านกระบวนการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ศึกษาสามารถนำไปต่อยอดได้เพื่อให้ทราบ
ข้อมูลเชิงลึกที่ชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบโค้ช

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2564, จาก

<https://84000.org>.

ผ่องใส ถาวรจักร. (2554). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของวิทยาลัยราชพฤกษ์ภาค
การศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553. รายงานการวิจัย. นนทบุรี: สำนักวิชาการ วิทยาลัยราชพฤกษ์.

พระมหานรินทร์ เอ็มพันธ์. (2021). บทความวิชาการการพัฒนาจริยธรรมของผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม.

วารสารวิชาการแสงอีสาน, 18(1), 63-76.

พระมหา พรชัย สิริวิโร. (2016). วิธีการของพระพุทธเจ้า. วารสารนันทมถกพุทธศาสนปริทรรศน์, 3(1), 14-18.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ตอตา พับลิเคชั่น.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.

(พิมพ์ครั้งที่ 41). กรุงเทพฯ : เพ็ทแอนด์โฮม.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2562). พุทธวิธีในการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง
เฮ้าส์.

- อุทัยวรรณ เมธีศรีสกุล, ขอบดี สวนโคก, อนุสรณ์ นางทะราช, สิทธิพล เวียงคำ, สุภาพร บัวช่วย, & สาครศรี วรรณ. (2018). **พุทธวิธีการเรียนการสอน**. Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus, 5(1), 71-81.
- อรุณทัย อับดุลหะ, สุปรียา แก้วสวัสดิ์, พัฒนศักดิ์ คำมณีจันทร์ และ คู้งอกลียจ้อกลีย. (2564). การสำรวจ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่เป็นเลิศเพื่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ของบุคลากรที่สอน ด้านสาธารณสุขของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. **วารสารวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มศว.**, 16(1).
- Dantawongso, P., Manmee, T., & Krasang, A. (2018). Six Caritas The Coordination Theory of The Lord Buddha. **Journal of MCU Alumni Association**, 7(2), 29-44.
- Phramaha Aekachai Visudtho. (2021). Buddhist Methods of Teaching Social Studies in The 21st Century. **Journal of Buddhist Education and Research**. 7(2)

ความสอดคล้องของหลักการทางวิทยาศาสตร์กับธรรมนิยาม Consistency of Scientific principles with Dharmaniyāma

พระปลัดธนา อคฺคธมฺโม (พิมพารัตน์) บุญร่วม คำเมืองแสน พระมหาพจน์ สุวโจ

Phrapalad Thana Aggadhammo (Pimparat), Boonruam Khammuangsaen,

Phramaha Phocana suvaco

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Department of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University

E-mail: thana.pim@mbu.ac.th

Received September 19, 2021, & Revise November 27, 2021 & Accepted December 31, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสอดคล้องของวิทยาศาสตร์กับพระพุทธศาสนา เน้นเฉพาะการเข้าถึงความจริงตามหลักธรรมนิยาม โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า หลักการค้นหาความจริงระหว่างวิทยาศาสตร์กับธรรมนิยามนั้นมีความสอดคล้องกันอยู่บางประเด็น คืออุตุนิยาม พีชนิยาม และจิตตนิยาม แต่ให้ความสำคัญต่างกัน อุตุนิยาม คือกฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับวัตถุที่ไม่มีชีวิต เช่น อุณหภูมิ ดินฟ้าอากาศ สิ่งแวดล้อม ความสม่ำเสมอของฤดูกาล ความสม่ำเสมอที่พบในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อเอาไม้มาเสียดสีกันจะเกิดความร้อนและเกิดไฟขึ้น เป็นต้น พีชนิยาม คือกฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับพันธุ์กรรม กระบวนการถ่ายทอดข้อมูลของสิ่งมีชีวิตทั้งพืช สัตว์ ผ่านการสืบพันธุ์ เช่น เมื่อเราเอาเมล็ดข้าวเปลือกไปเพาะ สิ่งที่จะงอกออกมาจะเป็นต้นข้าวเสมอ จิตตนิยาม คือกฎธรรมชาติเกี่ยวกับกลไกการทำงานของจิต พุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์รวมทั้งสิ่งมีชีวิตอื่นที่เทียบได้กับมนุษย์ มีองค์ประกอบที่สำคัญคือจิต จิตเป็นสิ่งที่ควบคุมสั่งการร่างกาย ถึงแม้ว่า มนุษย์จะมีร่างกายที่คล้ายกัน แต่มีจิตใจที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น นายชวากับนายดำเป็นพี่น้องกัน นายชวเป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นายดำเป็นคนตระหนี่ถี่เหนียว พฤติกรรมที่แตกต่างกันนี้อธิบายไม่ได้ด้วยกฎทางอุตุนิยามหรือพีชนิยาม แต่อธิบายได้ด้วยจิตตนิยาม กล่าวคือ พระพุทธศาสนานับในส่วนที่เป็นนามธรรมที่เกี่ยวกับจิตตนิยาม ให้ความสำคัญเรื่องอุตุนิยามและพีชนิยามเพียงเล็กน้อย ส่วนนักวิทยาศาสตร์เน้นในส่วนเหตุผลทางรูปธรรมที่เกี่ยวกับอุตุนิยามและพีชนิยาม แต่สนใจในจิตตนิยามเพียงเล็กน้อย

คำสำคัญ : 1. ความสอดคล้อง, 2. วิทยาศาสตร์, 3. ธรรมนิยาม

Abstract

This academic article aims to study the congruence of science with Buddhism, focusing only on accessing the truth according to the Dhammaniyama. The study of the data from the Tripitaka texts and related research from the study revealed that the principles of truth searching between science and Dhammaniyama are consistent in some respects. There are Utuniyama, Peachanimaya and Chitaniyama. But they give different importance points. Utuniyama is the law of nature concerning inanimate objects such as temperature, weather, environment. regularity of the season, regularity found in daily life, when the wood is satirized will be heat and fire, etc. Peachanimaya is a natural law related to heredity, the process of transmitting information of living things, both plants and animals, through reproduction, for example, when we plant the paddy seeds what sprouts will always be a rice plant. Chitaniyama is a natural law about the mechanisms of the mind. Buddhism believes that humans and other beings are comparable to humans. There is an important component of the mind, the mind is what controls the body. Although humans have similar bodies but different mind. For example, Mr. White and Mr. Black are brothers. Mr. White is a generous person. Mr. Black was a stingy man. These different behaviors cannot be explained by Utuniyama or Peachanimaya, but by Chitaniyama. According to that is Buddhism emphasizes on the abstract part coherent with mental definitions and Chitaniyama. Scientists focus on concrete reasons related to Utuniyama and Peachniyama. but a little interested in the definition of the Chitaniyama.

Keywords : 1. Consistency, 2. Science, 3. Dhammaniyama

1. ความนำ

พระพุทธศาสนานั้นแม้จะตัดความเชื่อเรื่องบุญบาปหรือนรกสวรรค์ออก ก็จะไม่กระทบกระเทือนต่อคำสอนในพระพุทธศาสนาเลย เพราะคำสอนในพระพุทธศาสนาไม่ได้ฝากไว้กับเรื่องนรกสวรรค์เท่านั้น แต่ทรงมุ่งสอนให้พุทธศาสนิกชนหลุดพ้นจากกิเลสและกองทุกข์เป็นสำคัญ เมื่อคนเราทำตนให้หลุดพ้นจากกิเลสและกองทุกข์ได้แล้วเรื่องอื่น ๆ ก็ดูจะไร้ความหมาย การที่พระพุทธเจ้าประกาศทรงตรัสกับชาวกาลามะในเรื่องหลักแห่งความเชื่อ เป็นการประกาศความจริงและยืนยันในความบริสุทธิ์แห่งสัจธรรมที่พระองค์ทรงค้นคว้ามาจริง ๆ ทั้งยังเป็นการท้าทายนักคิด นักค้นคว้าให้หันมาสนใจ หรือแม้เพื่อการพิสูจน์ทดลอง ดังตัวอย่างบทหนึ่งแห่ง

ธรรมคุณ 6 ว่า “เอहि ปัสสิโก” จงมาพิสูจน์ดู (บุญมี แท่นแก้ว และคณะ, 2538) ส่วนความจริงทางวิทยาศาสตร์เป็นความจริงรูปธรรม คือรับรู้ได้ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย มีใช้ความจริงนามธรรม เช่น นิพพาน กรรม พระเจ้า ความดีความชั่วอย่างที่มีอยู่ในศาสนา ความจริงรูปธรรมที่ว่าป็นนี้หมายรวมทั้งสสารและพลังงาน วิทยาศาสตร์ถือว่านอกจากสสารและพลังงานแล้วไม่มีอะไรอื่นอีก ปรากฏการณ์นามธรรม เช่น ความคิด จินตนาการ วิทยาศาสตร์ถือว่าเป็นผลจากการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น สมอง จึงถือว่าเป็นปรากฏการณ์ทางกายภาพ (ปรีชา ช่างขวัญยืน และสมภาร พรหมทา, 2547) วิทยาศาสตร์ถือหลักว่าจะเชื่ออะไรรึนั้นจะต้องมีการพิสูจน์ให้เห็นจริงได้เสียก่อน เชื่อในเหตุผล ไม่เชื่ออะไรลอย ๆ และต้องมีหลักฐานมายืนยัน แล้ววิทยาศาสตร์ยังเป็นวิถีชีวิตและระบบความรู้ของมนุษย์

ศาสนากับวิทยาศาสตร์เป็นกิจกรรมของมนุษย์ซึ่งจะต้องส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง ความรู้ของมนุษย์ย่อมศึกษาเรื่องเดียวกันคือเรื่องโลกและชีวิต ความรู้ทางวิทยาศาสตร์นอกจากจะใช้ในการควบคุมและสร้างสรรค์ธรรมชาติและยังนำมาจัดการกับความสัมพันธ์ของคนที่มีต่อกันในสังคมอีกด้วย (เดือน คำดี, 2541) นักวิทยาศาสตร์ใช้กรรมวิธีในห้องทดลองด้วยหลักการว่า ผลเกิดจากเหตุ เพื่อจุดประสงค์จะค้นหาเหตุ หากคำตอบโดยการตั้งเป้าหมายที่หวังผลเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้แล้ว พระพุทธเจ้าท่านตรัสสอนว่า ความทุกข์มาจากเหตุของต้นหาความอยาก การปฏิบัติอริยมรรค คือ กรรมวิธีกำจัดความอยาก ส่วนห้องทดลองคือกายและจิต (อโณทัย อาตมา, 2544) แม้แต่ไอน์สไตน์ยังแสดงให้เห็นความรู้สึทางศาสนาพุทธว่าเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เมื่อเอดาคากล่าวของไอน์สไตน์ที่กล่าวไว้ว่า ให้เป็นหน้าที่ของวิทยาศาสตร์ปลูกความรู้สึทางศาสนา สากลจักรวาลให้เกิดขึ้นมาภายในความรู้สึนักคิดของผู้คน จึงเห็นได้ชัดเจนว่าวิทยาศาสตร์สนับสนุนศาสนาพุทธ และศาสนาพุทธสนับสนุนวิทยาศาสตร์ ดังนั้น วิทยาศาสตร์กับศาสนาพุทธมิได้มีความขัดแย้งกัน การค้นพบทางวิทยาศาสตร์มีทฤษฎีสัมพันธ์ภาพของไอน์สไตน์เป็นแม่บท ทำให้การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ตลอดเวลาของศตวรรษที่ 20 วิทยาศาสตร์ค้นพบ “ความจริง” มากมายของธรรมชาติ กล่าวได้ว่าศาสนาพุทธกับวิทยาศาสตร์ปลดปล่อยให้มนุษย์มีอิสรภาพ (ธนู แก้วโอภาส, 2547)

วิธีการทางวิทยาศาสตร์ต้องอาศัยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการค้นคว้าทดลองหาความจริงในธรรมชาติ เพื่อชนะธรรมชาติ ตอบสนองต่อประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์อย่างไม่มีขีดจำกัด และที่สำคัญไม่อิงอาศัยหรืออยู่ภายใต้อิทธิพลใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่า ศาสนา การเมือง ความเชื่อท้องถิ่น เป็นต้น และด้วยความเจริญและชัยชนะเหนือธรรมชาติหลายด้าน หลักการทางพระพุทธศาสนามีวิธีการเช่นเดียวกัน ไม่ได้สอนให้มนุษย์เชื่อและศรัทธาอย่างงมงาย แต่สอนให้ศรัทธาในเหตุผลที่จะก่อให้เกิดปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิต สอนให้มนุษย์นำเอาหลักศรัทธาโยงไปหาการพิสูจน์ด้วยประสบการณ์ ด้วยปัญญา และด้วยการปฏิบัติจนเห็นแจ้งด้วยตนเอง ถึงแม้ความจริงทางพระพุทธศาสนาจะมีความสอดคล้องกับวิทยาศาสตร์อยู่หลายประการ แต่ก็ยังมีหลายประเด็นที่อาจแตกต่างกันบ้าง ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนจะเลือกอภิปรายถึงวิธีการเข้าถึงความจริงของทั้งสอง

ฝ่าย เพื่อให้ผู้ที่ยังไม่เข้าใจในเรื่องนี้ได้มองเห็นภาพว่า พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์นั้นมีวิธีการที่เข้ากันได้ อย่างมีเหตุผลมีผลที่น่าเชื่อถือ หรือมีข้อแตกต่างเหลื่อมล้ำกันด้วยวิธีการใด ก็จะได้วิเคราะห์และสรุปให้ทราบต่อไป

2. วิธีการค้นหาความจริงตามหลักวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์ โดยความหมาย ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Science” ซึ่งมีที่มาจากภาษาละตินว่า “Scire” หมายถึง การรู้ (To know) หรือ “Scientia” ซึ่งแปลว่าความรู้หรือ ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและปรากฏการณ์ธรรมชาติ ต่อมามนุษย์ ได้ค้นพบสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น และยังสามารถใช้เหตุผลทั้งด้านความรู้ วิชาการ กระบวนการวิธีการหาความรู้ และการปรับปรุงความรู้ไป อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้ถูกต้องและแม่นยำมากยิ่งขึ้น ทำให้ความหมายของวิทยาศาสตร์เปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าวิทยาศาสตร์หมายถึง ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Science Knowledge) และกระบวนการในการแสวงหาความรู้ (Scientific Method) (Pamela J, James William Tankard and Dominic L, Lasorsa, 2004) ต่อมาวิทยาศาสตร์เจริญเติบโตและเป็นหลักให้กับมนุษยชาติได้จนถึงวันนี้ ก็ด้วยอานิสงส์ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมและการถ่ายทอดองค์ความรู้มาอย่างยาวนาน ซึ่งความรู้นี้ล้วนเกิดจากการสังเกต ความอยากรู้อยากเห็น ความเป็นนักประดิษฐ์คิดค้น ความวิริยะอุตสาหะอย่างมั่นคง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการอยู่รอดของชีวิต และมวลมนุษยชาติ การได้คำตอบจากข้อสงสัยหรือปัญหา และความเป็นอยู่พื้นฐานของชีวิต

วิทยาศาสตร์ (Sciences) คือ ความรู้อย่างเป็นระบบที่มนุษย์ได้มาจากการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โดยผ่านวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรมเป็นความรู้ที่คาดการณ์อนาคตได้อย่างแม่นยำ และเมื่อนำไปจัดการกับวัตถุสิ่งของเรื่องทางกายภาพแล้วมีประสิทธิภาพเป็นความรู้สากล เพราะสามารถพิสูจน์ได้และเป็นเครื่องมือของมนุษย์ในการศึกษาเพื่อหาคำตอบ ปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ซึ่งแสดงให้เห็นศักยภาพของมนุษย์และกลายเป็นเทคโนโลยีต่อมาหลายแขนง เช่น วิทยาศาสตร์สังคมที่เรียกว่า วิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ เป็นต้น วิทยาศาสตร์อิงกับศีลธรรม จริยธรรม มากขึ้นจึงได้มีศาสตร์ที่ว่าด้วยชีวจริยธรรม จริยธรรมสิ่งแวดล้อม จรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นต้น ดังนั้นวิทยาศาสตร์จึงเป็น ตัวความรู้ เป็นการสืบค้นหรือวิธีการหาความรู้ และเป็นแนวทางในการคิดแสวงหาความเข้าใจในธรรมชาติ (Collect and Eugene Chiappetta, 1986) แล้วยังมีนักปราชญ์หลายท่านที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการแสวงหาความจริงในทางพระพุทธศาสนาที่สัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์ ดังนี้

นักวิทยาศาสตร์ในทุกยุคทุกสมัยพยายามศึกษาค้นคว้าหาความจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในทางวิทยาศาสตร์และพร้อมก็นำไปสู่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ ทั้งนี้ด้วยธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ต้องการตอบข้อสงสัยและท้าทายสมมติฐานตลอดเวลาอยู่นั่นเอง มนุษย์ได้นำผลการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ไปสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์แก่กิจกรรมทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นด้านคมนาคม การแพทย์ การเกษตร อุตสาหกรรม การสื่อสาร การศึกษา การทหาร

การเมืองเศรษฐกิจ หรือแม้กระทั่งการบันเทิง ด้วยเหตุนี้สภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกวันนี้จึงแตกต่างจากการดำรงชีวิตในอดีตอย่างมากมาย วิทยาศาสตร์จึงทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ แล้วความรู้ทางวิทยาศาสตร์ยังเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับความเจริญทางพระพุทธศาสนาในอนาคต เพราะความรู้ทางวิทยาศาสตร์จะช่วยทำให้คนเข้าถึงศาสนาได้ง่าย (พร รัตนสุวรรณ, 2536) อีกด้วย

ความจริงของวิทยาศาสตร์อาจแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) ความจริงเดี่ยว (Fact) ความจริงเดียวนั้นประการแรกจะต้องเป็นอนุภาคที่เล็กที่สุดของความรู้ วิทยาศาสตร์ ประการที่สอง ความจริงเดียวนั้นจะต้องได้มาจากการสังเกต (Empirical data) และประการที่สาม ความจริงเดียวนั้นลำพังตัวของมันเองจะไม่มี ความหมายในทางวิทยาศาสตร์อะไรนัก จะต้องนำหลาย ๆ อันมาประกอบกัน จึงจะมีความหมายขึ้นมา (อำนาจ เจริญศิลป์, 2545) ความจริงเดี่ยวหรือข้อเท็จจริง หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตโดยตรงหรือจากการวัด วัดหรือเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างตรงไปตรงมา ข้อเท็จจริงเป็นข้อมูลที่เป็นจริงเสมอ ไม่ว่าจะทดสอบหรือตรวจก็ครั้งก็ตาม ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกตนั้น ยังไม่ใช่ความจริงที่สมบูรณ์ อาจจะมีการคลาดเคลื่อนปนอยู่บ้าง แต่ความคลาดเคลื่อนนั้นยังอยู่ในขอบเขตที่ยังเชื่อถือและยอมรับได้ แต่สิ่งที่สำคัญคือ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตถือว่าเป็นข้อเท็จจริงนั้นจะต้องเหมือนเดิม ไม่ว่าจะสังเกตกี่ครั้งก็ตาม ตัวอย่างข้อเท็จจริงวิทยาศาสตร์ เช่น แมงมุมมี 8 ขา, น้ำแข็งลอยน้ำได้, จุดเดือดของน้ำที่ระดับน้ำทะเลมีค่า 100 องศาเซลเซียส, กลี้อมีรสเค็ม, อากาศร้อนจะเบากว่าอากาศเย็น, ต้นไม้ขาดน้ำแล้วจะแห้ง, และน้ำไหลจากที่สูงลงที่ต่ำ เป็นต้น

2) ความคิดรวบยอด (Concept) ความคิดรวบยอดจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้ที่ได้มีประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concept) ของสิ่งนั้น เช่น ความคิดรวบยอดของต้นไม้ ถ้าเราจะสอนแต่เพียงเขียนรูปให้เด็กดูว่าต้นไม้มีส่วนประกอบอะไรบ้าง เด็กอาจจะได้ความคิดรวบยอดเพียงผิวเผิน แต่ไม่ลึก ไม่ซาบซึ้ง ไม่ฝังแน่นในใจเท่ากับเมื่อเด็กได้ไปเห็นต้นไม้เอง (อำนาจ เจริญศิลป์, 2545) กล่าวโดยสรุป ความคิดรวบยอดใช้วิชาวิทยาศาสตร์เป็นความรู้ที่ได้จากความคิดโดยสรุปของบุคคลที่มีต่อวัตถุหรือเหตุการณ์ ซึ่งมีคุณลักษณะบางอย่างร่วมกัน และเราสามารถใช้คุณลักษณะร่วมกันนี้เป็นเกณฑ์ในการแยกมันออกจากวัตถุ หรือเหตุการณ์อื่นได้ ความคิดรวบยอดเป็นผลจากการนำข้อเท็จจริงและการสังเกตที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความคิด โดยสรุปที่ชัดเจน ความคิดรวบยอดในบางสถานการณ์อาจจะสังเกตและเข้าใจไม่ตรงกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคล ตัวอย่างความคิดรวบยอด เช่น แมวเป็นสัตว์มี 4 ขา มีหนวด เลี้ยงลูกด้วยนม สุนัขเป็นสัตว์มี 4 ขาชนิดหนึ่ง มีขนทั่วร่างกาย สามารถเห่าหอนได้ เวลาจะกินข้าวจะกระดิกหางและชอบเลียมือเลียเท้า แมลงคือสัตว์ที่มี 6 ขา และลำตัวแบ่งเป็น 2 ส่วน เป็นต้น

3) ความจริงหลัก (Principle) ความจริงหลัก เป็นความรู้ที่เป็นหลักการทั่วไป เป็นความจริงที่เราใช้เป็นหลักในการอ้างอิงได้ เราทราบแล้วว่าความจริงเดียวหลาย ๆ อัน ที่สัมพันธ์กันนำมาผสมผสานกันเป็นความคิดรวบยอดได้ ความคิดรวบยอดหลาย ๆ อันที่สัมพันธ์กันนำมาผสมผสานกันกลายเป็นความจริงหลักขึ้น ความจริงหลัก เป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นหลักความจริงที่ใช้อ้างอิงได้ซึ่งความจริงนี้ มีการทดสอบและได้ผลเหมือนเดิม มีความเป็นปรนัย เป็นการนำมโนคติที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ซึ่งได้รับการทดสอบแล้วว่าเป็นจริงไปใช้อ้างอิงได้ เป็นความจริงใด ๆ ที่ได้รับความยอมรับแล้วนำไปทำนายการณ์อื่น ๆ ได้ ดังนั้นหลักการจึงมีความสัมพันธ์กับความคิดรวบยอด และข้อเท็จจริง ตัวอย่างความจริงหลัก เช่น ก๊าซเมื่อได้รับความร้อนจะขยายตัว, สารเมื่อได้รับความร้อนจะขยายตัว, สารอย่างเดียวกันย่อมจะมีความหนาแน่นเท่ากันภายใต้สภาวะเดียวกัน, ขั้วแม่เหล็กเหมือนกันจะผลักกัน ขั้วแม่เหล็กต่างกันจะดูดกัน เป็นต้น

4) กฎ (Law) กฎ ในทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ลักษณะทั่วไป หรือหลักความจริง เกี่ยวกับการณ์ในธรรมชาติ ที่ได้รับการพิสูจน์ทดลองให้เห็นจริงได้ (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2542) กฎกับความจริงหลักนั้นใช้แทนกันได้ เพราะกฎก็คือความจริงหลักอย่างหนึ่ง แต่เป็นความจริงหลักที่มักจะเน้นในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเหตุ (Cause) กับผล (Effect) ซึ่งอาจเขียน สมการแทนได้ กฎ เป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ประเภทหนึ่ง มีลักษณะกับหลักการ กฎและหลักการสามารถใช้แทนกันได้ เพราะกฎคือหลักการแต่เป็นหลักการที่มักจะเน้นในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับหลักการ กฎมีความเป็นจริงในตัวของมันเอง ตัวอย่างกฎ เช่น ถ้าอุณหภูมิคงที่ ปริมาณของแก๊สจะแปรผกผันกับความดัน, โมเลกุลของน้ำประกอบด้วยไฮโดรเจน 2 อะตอม และออกซิเจน 1 อะตอม, พลังงานมีค่าเท่ากับมาคูณด้วยความเร็วแสงกำลังสอง เป็นต้น

5) ทฤษฎี (Theory) “ทฤษฎี หมายถึง ข้อความที่บรรยายถึงการณ์ใดการณ์หนึ่ง และเสนอคำอธิบายเกี่ยวกับการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในการณ์นั้น” (วนิดา ยุตินาถ, 2539) ทฤษฎีเป็นข้อความที่ยอมรับกันโดยทั่วไปใช้ในการอธิบายกฎหรือหลักการหรือข้อเท็จจริง โดยทั่วไปแล้วมักอาศัยจินตนาการของนักวิทยาศาสตร์ที่ต้องอธิบายโดยใช้แบบจำลองหรือโมเดล ทฤษฎีไม่ว่าจะสร้างขึ้นมาโดยวิธีการอย่างใดก็ตาม การที่เราจะยอมรับว่าทฤษฎีนั้นเป็นความจริงหรือไม่อยู่ในเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1) ทฤษฎีนั้นจะต้องอธิบายกฎความจริงหลัก ความจริงเดียวที่อยู่ในอาณาเขตของมันได้ 2) ทฤษฎีนั้นจะต้องอนุมานออกไปเป็นกฎ หรือความจริงหลักบางอย่างได้ และ 3) ทฤษฎีนั้นจะต้องทำนายการณ์ที่อาจจะเกิดตามมาได้ ตัวอย่างทฤษฎีวิทยาศาสตร์ เช่น ทฤษฎีโมเลกุลแม่เหล็ก, ทฤษฎีจลน์ของก๊าซ, ทฤษฎีผ่า เหล่า เป็นต้น

วิธีการทางวิทยาศาสตร์ต้องอาศัยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการค้นคว้าทดลองหาความจริงในธรรมชาติ เพื่อชนะธรรมชาติ ตอบสนองต่อประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์อย่างไม่มีขีดจำกัด และที่สำคัญไม่อิงอาศัยหรืออยู่ภายใต้อิทธิพลใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่า ศาสนา การเมือง ความเชื่อท้องถิ่น เป็นต้น และด้วยความเจริญและชัยชนะเหนือธรรมชาติหลายด้าน ทำให้นักวิทยาศาสตร์ภูมิใจกับวิธีการของตน จึงเป็นหัวข้อที่ผู้สนใจควรทำการศึกษาและแสวงหาความเข้าใจ เพราะวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีอิทธิพลต่อศาสตร์ปัจจุบันหลาย

ศาสตร์ อีกทั้งเป็นสาขายอมรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนี่จึงเป็นน้ำหนัที่ประชากรโลกต้องหันมาทำความเข้าใจกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ จากการศึกษาการทำงานของนักวิทยาศาสตร์จากอดีตจนถึงปัจจุบันพบว่าการทำงานของนักวิทยาศาสตร์มีวิธีการทำงานอย่างมีระบบมีขั้นตอนได้วิวัฒนาการสืบทอดต่อกันมาตามลำดับจนได้ชื่อว่าเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งวิธีการทำงานดังกล่าวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ประสบผลสำเร็จ และเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จนถึงปัจจุบันนี้บุคคลต่าง ๆ ในสาขาอื่น ๆ ก็ได้มองเห็นความสำคัญและประโยชน์จากวิธีการทางวิทยาศาสตร์ว่า สามารถนำไปใช้กับกระบวนการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมความรู้ทุกสาขาวิชา ดังนั้นวิธีการดังกล่าวจึงไม่ควรเป็นวิธีการเฉพาะของนักวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ควรเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ทั่ว ๆ ไป ที่เรียกว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์

วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นกำหนดปัญหา เป็นขั้นที่เกิดจากการสังเกต การสังเกตเป็นคุณสมบัติของนักวิทยาศาสตร์ การสังเกตอาจจะเริ่มจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา อาจจะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือการเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิต แม้แต่ อเล็กซานเดอร์เฟลมมิง (Alexander Fleming) ได้สังเกตเกี่ยวกับการเจริญของเชื้อแบคทีเรียในจานเพาะเชื้อพบว่าถ้ามีราเพนิซิลเลียม (*Penicillium notatum*) อยู่ในจานเพาะเลี้ยง เชื้อแบคทีเรียจะไม่เจริญดี ผลของการสังเกตของ อเล็กซานเดอร์ เฟลมมิง นำไปสู่ประโยชน์มหาศาลในวงการแพทย์ การสังเกตจึงเป็นวันแรกที่สำคัญที่นำไปสู่ข้อเท็จจริงบางประการและมีส่วนให้เกิดปัญหา การสังเกตจึงควรสังเกตอย่างรอบคอบละเอียดถี่ถ้วน สังเกตได้อย่างไรก็ต้องรายงานไปอย่างนั้น อย่าเอาความรู้เดิมมาสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย เมื่อสังเกตแล้วพบสิ่งที่เราสนใจจะทำให้ได้สิ่งที่ตามมาคือปัญหา (Problem) และที่สำคัญที่สุด การกำหนดปัญหานั้น ถ้ากำหนดปัญหาได้อย่างชัดเจนและมีความสัมพันธ์กับความรู้เดิมหรือข้อเท็จจริงที่รวบรวมมาได้นั้น ผู้ตั้งปัญหาย่อมมองเห็นลู่ทางที่จะค้นหาคำตอบได้ จึงถือได้ว่าการตั้งปัญหาเป็นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง การตั้งปัญหาที่ดีนั้น ควรเป็นปัญหาที่สามารถนำไปสู่คำตอบที่หาได้ง่าย ไม่ควรคลุมเครือ และควรเป็นปัญหาที่สามารถ พิสูจน์ตรวจสอบได้ ยิ่งปัญหาใหม่ ๆ ก็จะทำให้ความก้าวหน้าทางวิชาการมากขึ้นเท่านั้น อาจทำให้เกิดสมมติฐานใหม่ ๆ หรือทฤษฎี ใหม่ ๆ ก็เป็นไปได้

2) ขั้นรวบรวมข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาก และการค้นคว้าหาข้อมูลควรเป็นที่ยอมรับสากล โดยแบ่งระดับข้อมูลจากปฐมภูมิ ทุติยภูมิ ตามลำดับความน่าเชื่อถือและตรงตามหลักวิชาการ การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจากผลงานของผู้อื่นที่ทำเอาไว้ หรือมีลักษณะปัญหาคล้ายคลึงกัน ผลงานเหล่านี้อาจหาได้จากเอกสารต่าง ๆ บางท่านอาจเรียกขั้นตอนนี้ว่า การตรวจสอบเอกสาร (Literature Reviews) นอกจากนั้นข้อมูลบางอย่างอาจได้แก่คำบอกเล่าของผู้อื่นซึ่งทำงานเกี่ยวข้อง หรือใกล้เคียงกับปัญหาที่กำลังรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลนั้นยังได้ข้อมูลมากยิ่งเป็น ประโยชน์และสะดวกต่อกระบวนการในระยะถัดไปยิ่งขึ้น

3) ขั้นตอนตั้งสมมติฐาน ถือว่าเป็นคำตอบลำดับแรกของการตอบปัญหา หรือการคิดหาคำตอบของปัญหาไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะทำการทดลองโดยอาศัยการสังเกต ความรู้ ประสบการณ์เดิม เป็นพื้นฐาน คำตอบที่คิดล่วงหน้าจะต้องเป็นสิ่งที่ยังไม่ทราบหรือยังไม่เป็นหลักการ กฎ หรือทฤษฎีมาก่อน สมมติฐานมีคำตอบที่อาจเป็นไปได้ และคำตอบที่ยอมรับว่าถูกต้องเชื่อถือได้ เมื่อมีการพิสูจน์หรือตรวจสอบหลาย ๆ ครั้ง ลักษณะสมมติฐานที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้ เป็นสมมติฐานที่เข้าใจได้ง่าย มีเครื่องมือทดสอบสมมติฐานรองรับ เป็นสมมติฐานที่แนะแนวทางที่จะตรวจสอบได้ เป็นสมมติฐานที่ตรวจสอบได้โดยการทดลอง เป็นสมมติฐานที่สอดคล้องและอยู่ในขอบเขตของข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกตและสัมพันธ์กับปัญหาที่ตั้งไว้ และควรตั้งสมมติฐานไว้หลาย ๆ ข้อ และทดลองตรวจสอบสมมติฐานไปพร้อม ๆ กัน การตั้งสมมติฐานต้องยึดปัญหาเป็นหลักเสมอ ควรตั้งหลาย ๆ สมมติฐานเพื่อมีแนวทางของคำตอบหลาย ๆ อย่าง แต่ไม่ยึดสมมติฐานใดสมมติฐานหนึ่งเป็นคำตอบ ก่อนที่จะพิสูจน์ตรวจสอบ สมมติฐานหลาย ๆ วิธี และหลายครั้ง ๆ

4) ขั้นตรวจสอบสมมติฐาน เมื่อตั้งสมมติฐานแล้ว หรือคาดเดาคำตอบหลาย ๆ คำตอบไว้แล้ว กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นต่อไป คือ ตรวจสอบสมมติฐาน ในการตรวจสอบ สมมติฐานจะต้องยึดข้อกำหนดสมมติฐานไว้เป็นหลักเสมอ การตรวจสอบสมมติฐานอาจได้จากการสังเกตรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ และอาจทำได้โดยการทดลอง เนื่องจากสมมติฐานที่ดีได้แนะแนวทางการตรวจสอบและการออกแบบการตรวจสอบไว้แล้ว วิธีการตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การสังเกต และรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอีกวิธีหนึ่ง โดยการทดลอง ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้มากที่สุดเพื่อทำการค้นคว้าหาข้อมูล รวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบดูว่า สมมติฐานข้อใดเป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดในการตรวจสอบโดยการทดลองนั้น ควรจะระบุกระบวนการทดลองที่จะปฏิบัติจริง ควรจะมีการวางแผนลำดับขั้นตอนการทดลองก่อนหลัง ออกแบบการทดลองให้ได้ผลอย่างดี การใช้วัสดุ อุปกรณ์ สารเคมี และเครื่องมือ มีการควบคุม ดูแล ระวังระมัดระวัง ในการวิเคราะห์ข้อมูลควรที่จะวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปได้ อย่างไร

5) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นที่นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การค้นคว้า การทดลอง หรือการรวบรวมข้อมูลหรือ ข้อเท็จจริง มาทำการวิเคราะห์ผล อธิบายความหมายของข้อเท็จจริงแล้วนำไปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่าสอดคล้องกับสมมติฐานข้อใด

6) ขั้นสรุปผล เป็นขั้นสรุปผลที่ได้จากการทดลอง การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล สรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกตหรือการทดลองว่า สมมติฐานข้อใดถูก พร้อมทั้งสร้างทฤษฎีที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับอธิบายปรากฏการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายกัน และนำไปใช้ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้ดีขึ้น (ศุภกาญจน์ วิชานาติ, 2554)

สรุปได้ว่า ความจริงทางวิทยาศาสตร์ คือ ความรู้อย่างเป็นระบบที่มนุษย์ได้มาจากการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โดยผ่านวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม เป็นความรู้ที่คาดการณ์อนาคตได้อย่างแม่นยำ และเมื่อนำไปจัดการกับวัตถุสิ่งของเรื่องทางกายภาพแล้วมีประสิทธิภาพเป็นความรู้สากล สามารถ

พิสูจน์ได้ วิทยาศาสตร์มุ่งหาคำตอบของปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ เป็นแนวทางในการแสวงหาความเข้าใจในธรรมชาติ สามารถตอบข้อสงสัยและท้าทายสมมติฐานตลอดเวลา มนุษย์ได้นำผลการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ไปสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์แก่กิจกรรมทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นด้านคมนาคม การแพทย์ การเกษตร อุตสาหกรรม การสื่อสาร การศึกษา การทหาร การเมืองเศรษฐกิจ หรือแม้กระทั่งการบันเทิง ด้วยเหตุนี้สภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกวันนี้จึงแตกต่างจากการดำรงชีวิตในอดีตอย่างมากมาย วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดแบบเหตุผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้

3. หลักธรรมนิยาม

สมัยพุทธกาลเมื่อเกิดปรากฏการณ์บางอย่างขึ้นแล้ว มนุษย์สงสัยว่าทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้น ศาสนาพราหมณ์จะมีคำตอบเอาไว้ คำตอบเหล่านี้มีลักษณะตรงกันอยู่อย่างหนึ่งคือ ล้วนโยงกลับไปหาเทพเจ้าทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น นายเชียวเกิดมาเป็นคนขาคีการ เขามีพี่น้องสามคน ทุกคน ยกเว้นนายเชียวล้วนมีอวัยวะครบถ้วนสมบูรณ์หมด นายเชียวสงสัยว่าทำไมเขาจึงไม่เหมือนพี่น้อง เมื่อเขานำเรื่องนี้ไปปรึกษาพราหมณ์ เขาจะได้รับคำตอบว่า เพราะนั่นเป็นบัญชาของเทพเจ้า แต่ถ้านายเชียวไปถามพระพุทธรเจ้า เขาจะได้รับคำตอบที่ต่างออกไป พระพุทธรองค์จะตอบว่า ทั้งหมดเป็นไปตามกรรมลิขิต ในอดีตชาตินายเชียวได้ทำกรรมเอาไว้ประเภทหนึ่ง กรรมประเภทนี้กฎอิทัปปัจจยตากำหนดเอาไว้ว่า หากใครทำเขาจะได้รับผลตอบแทนคือการเป็นคนพิการ กระบวนการทั้งหมดนี้ไม่เกี่ยวกับเทพหากแต่เกี่ยวกับตัวนายเชียวเอง เนื่องจากว่าสิ่งที่เรียกว่ากฎอิทัปปัจจยตานี้พระพุทธรเจ้าตรัสเอาไว้ไม่ละเอียดย นักคิดในพุทธศาสนายุคหลัง ๆ ที่เรียกว่าพระอรรถกถาจารย์จึงได้แต่งตำราอธิบาย หลักอิทัปปัจจยตาให้ละเอียดออกไปอีก

หลักอิทัปปัจจยตานี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่ง ว่าธรรมนิยามหรือนิยาม ในอรรถกถาแห่งทีฆนิกาย พระอรรถกถาจารย์ได้จำแนก นิยามออกไว้ 5 ประการ คือ (สมภาร พรหมทา, 2540)

1) อุตุนิยาม อุตุนิยามนี้คือกฎธรรมชาติส่วนที่เกี่ยวกับวัตถุที่ไม่มีชีวิต ในตำราพุทธศาสนาที่เขียนโดยชาวฝรั่ง คำนี้มักแปลกันว่า physical laws คนอินเดียสมัยพุทธกาลสงสัยกันว่าอะไรคือสิ่งกำหนดให้มีความสม่ำเสมอที่ในธรรมชาติส่วนที่เกี่ยวกับวัตถุ เช่น ความสม่ำเสมอของฤดูกาล ความสม่ำเสมอที่พบในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อเอาไม้ตีกันจะเกิดความร้อนและไฟ เป็นต้น พุทธศาสนาดูตอบ ปัญหาที่ว่า สิ่งที่กำหนดคืออุตุนิยาม

2) พินนิยาม พินนิยามคือกฎธรรมชาติส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต ในตำราพุทธศาสนาภาษาอังกฤษมักแปลคำนี้ว่า biological laws เมื่อเราเอาเมล็ดข้าวเปลือกไปเพาะ ต้นไม้ที่งอกออกมาจะได้แก่ต้นข้าวเสมอ นี่

คือตัวอย่างของ ความเป็นระเบียบสม่ำเสมอในธรรมชาติส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต ความเป็นระเบียบนี้พุทธศาสนาเชื่อว่าเป็นผลมาจากการควบคุมของพินิยาม

3) จิตนิยาม จิตนิยามคือกฎธรรมชาติเกี่ยวกับกลไกการทำงานของจิต พุทธศาสนาเชื่อว่าคนเรา (รวมทั้งสิ่งมีชีวิตอื่นที่เทียบได้กับคน เช่น เทวดา พรหม เป็นต้น) ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของชีวิตคือจิต จิตในทัศนะของพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ต่างหากจากกาย ในฐานะที่เป็นสิ่งหนึ่งต่างหาก จิตก็มีกฎเกณฑ์ในการทำงาน เปลี่ยนแปลงและแสดงพฤติกรรม เป็นต้น เป็นแบบฉบับเฉพาะของตนเอง ยกตัวอย่างเช่นนายมีกับนายมาเป็นพี่น้องกัน นายมี เป็นคนเอื้ออารี นายมาเป็นคนตระหนี่ถี่เหนียว พฤติกรรมที่แตกต่างกันนี้อธิบายไม่ได้ด้วยกฎทางชีววิทยาหรือพินิยาม แต่อธิบายได้ด้วยจิตนิยาม พุทธศาสนาเชื่อว่าภาวะทางใจของคนสองคนนี้ไม่เหมือนกัน นายมีประกอบด้วยองค์ประกอบของจิต (เจตสิก) ประเภทหนึ่งที่หากใครมีสิ่งนี้จะผลักดันให้เขาโอบเอื้ออารีต่อคนอื่น ส่วนนายมาไม่มีสิ่งนี้ คนสองคนนี้จึงมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน กฎที่กำหนดว่าองค์ประกอบของจิตแบบนี้จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมทางจิตแบบนี้เรียกว่าจิตนิยาม คำนี้ฝรั่งมักแปลว่า psychic laws

4) กรรมนิยาม กรรมนิยามคือกฎการให้ผลของกรรม กรรมคือการกระทำที่ประกอบด้วยความจงใจ แบ่งออกเป็นสองอย่างคือ กรรมดีกับกรรมชั่ว กรรมดีย่อมสนองตอบในทางดี กรรมชั่วย่อมสนองตอบในทางชั่ว สิ่งที่กำหนดว่ากรรมแบบนี้เมื่อให้ผลจะให้ผลในลักษณะนี้คือกรรมนิยาม เรื่องนายเขียวขาพิการข้างต้น อธิบายได้ด้วยกรรมนิยามนี้ คำว่ากรรมนิยามนี้มักแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า laws of Karma

5) ธรรมนิยาม ธรรมนิยามเป็นคำสรุปรวมเอาานิยามทุกข้อทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน นิยามสี่ข้อข้างต้นรวมอยู่ในธรรมนิยามนี้เหมือนกฎการเคลื่อนที่สามข้อของนิวตัน ที่รวมอยู่ในกฎใหญ่ที่เรียกว่ากฎทางฟิสิกส์ ผู้เขียนไม่แน่ใจว่าทำไมท่านจึงใส่นิยามข้อที่ห้านี้เข้ามา ที่พอสันนิษฐานได้ในขณะนี้คือ ธรรมนิยามเป็นกฎใหญ่ที่ครอบคลุมกฎทุกกฎ ส่วนนิยามสี่ข้อข้างต้นเป็นกฎย่อยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ธรรมนิยามมีเนื้อหาว่า “ทุกสิ่งล้วนอิงอาศัยกันในฐานะที่สิ่งหนึ่งเป็นสาเหตุและอีกสิ่งเป็นผล” นิยามสี่ข้อข้างต้นมีเนื้อหาเจาะจงว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้อิงอาศัยกันแล้วเกิดปรากฏการณ์เช่นนั้นเช่นนั้น สิ่งเฉพาะที่นิยามสี่ข้อข้างต้นพูดถึงคือ วัตถุที่ไม่มีชีวิต สิ่งมีชีวิต จิต และกรรมสี่สิ่งนี้อาจไม่ใช่สิ่งทั้งหมดที่มีอยู่ในจักรวาลสมมติ ว่ายังมีสิ่งอื่นอยู่อีก สิ่งเหล่านี้พุทธศาสนาเชื่อว่าย่อมดำเนินไปตามกฎความเป็นสาเหตุและผล ไม่มีอะไรเกิดลอย ๆ โดยไม่มีที่มาและไม่ส่งผลกระทบถึงสิ่งอื่น เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านจึงต้องใส่ธรรมนิยามเข้ามาเป็นข้อที่ห้า อะไรก็ตามที่ไม่ใช่วัตถุ ไม่ใช่สิ่งมีชีวิต ไม่ใช่จิตและไม่ใช่กรรม สิ่งเหล่านั้นย่อมดำเนินไปตามธรรมนิยามนี้ ในหนังสือภาษาอังกฤษ คำนี้มักแปลว่า causality

นิยาม 5 เป็นกฎแห่งธรรมชาติที่แน่นอนโดย (1) อุตุนิยาม คือกฎของธรรมชาติที่เกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในธรรมชาติ เช่น ลม ไฟ อากาศ ฤดูกาล ดิน น้ำ และความผันแปรของวัตถุ มีส่วนที่คล้ายคลึงกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการค้นหาความจริงในส่วน of สิ่งที่ไม่มีชีวิต (2) พินิยาม คือกฎของธรรมชาติที่เกี่ยวกับเรื่อง

พันธกรรม มีส่วนที่คล้ายคลึงกับวิธีการค้นหาความจริงในส่วนของสิ่งมีชีวิตที่เกี่ยวกับพันธกรรม เพราะทั้งสองอย่างนี้เป็นสิ่งที่รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสเหมือนกัน (3) จิตตนิยาม คือกฎของธรรมชาติที่เกี่ยวกับการทำงานของจิตที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่ดีและไม่ดี จิตตนิยามเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสำนึกของมนุษย์คือการตระหนักถึงคุณธรรมของมนุษย์ที่มีต่อกติกาต่าง ๆ ของโลกและจักรวาล รวมไปถึงของสังคมมนุษย์ด้วยไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย จารีตประเพณี รวมถึงศาสนา (4) กรรมนิยาม คือกฎธรรมชาติที่ว่าด้วยการกระทำของมนุษย์ อันประกอบด้วยเจตนา รวมทั้งผลที่ได้รับจากการกระทำนั้น มีความเกี่ยวข้องกับกาลเวลาตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน รวมถึงอนาคตอีกด้วย กล่าวคือสิ่งที่เป็นผลอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ในอดีตก็คือสิ่งที่ได้ประจักษ์ในปัจจุบันและกรรมในส่วนที่ทำในปัจจุบันจะเป็นผลในอนาคตต่อไปเรื่อย ๆ และ (5) ธรรมนิยาม คือกฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์อันเป็นเหตุผลตามกฎนิยามทุกข้อที่เป็นเหตุปัจจัยของภาวะสมมูลของธรรมชาติ แม้พระพุทธศาสนาจะศึกษาเน้นเรื่องธรรมนิยามและจิตตนิยาม แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องอตุณิยามและพีชนิยามที่เป็นจุดเน้นของวิทยาศาสตร์ หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาได้สอดแทรกเรื่องธรรมชาติไว้ เช่น เรื่องธรรมนิยามที่กล่าวถึงทุกสิ่งมีการเป็นไปตามเหตุและผล ที่สรุปรวมเอานิยามทุกข้อทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน นิยามทั้ง 4 ข้อข้างต้นรวมอยู่ในธรรมนิยามนี้ กฎธรรมนิยามเป็นกฎใหญ่ที่ครอบคลุมทุกกฎ นิยามทั้ง 4 ข้างต้นเป็นกฎย่อยที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ (กรรมนิยาม) มีอิทธิพลไม่แต่เพียงการทำงานของจิตมนุษย์ (จิตตนิยาม) เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงธรรมชาติของพืชและสัตว์ (พีชนิยาม) ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (อตุณิยาม) โดยเป็นไปตามกฎเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลาย (ธรรมนิยาม)

4. สรุป

หลักการค้นหาความจริงระหว่างวิทยาศาสตร์กับธรรมนิยามนั้นมีความสอดคล้องกันอยู่บางประเด็น คืออตุณิยาม พีชนิยาม และจิตตนิยาม แต่ให้ความสำคัญต่างกัน กล่าวคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงรู้แจ้งเรื่องทั้งปวง ทรงค้นพบนิยามหรือกฎธรรมชาติทั้ง 5 เหล่านี้ แต่พระองค์ทรงสอนกรรมนิยามเน้นในส่วนที่เป็นนามธาตุที่เกี่ยวกับจิตตนิยามและธรรมนิยาม พระองค์ทรงสอนเรื่องอตุณิยามและพีชนิยามเพียงเล็กน้อย แต่ในทางกลับกันนักวิทยาศาสตร์ศึกษากฎกรรมนิยามเน้นในส่วนเหตุผลทางรูปธาตุที่เกี่ยวกับอตุณิยามและพีชนิยาม สนใจในจิตตนิยามเล็กน้อย นี่เป็นจุดเน้นที่ต่างกันระหว่างพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ แต่ไม่ได้ขัดแย้งกัน พระพุทธศาสนาองภาพรวมของโลกและชีวิตได้กว้างขวางมากกว่า วิทยาศาสตร์เป็นเพียงแค่ส่วนย่อยเท่านั้น ทางพุทธศาสนาสามารถประยุกต์หลักคำสอนให้สัมพันธ์กันระหว่างหลักธรรมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งได้มีการจัดความคิดนี้ให้เป็นระบบไว้ในทฤษฎีกฎธรรมชาติ 5 ประการหรือนิยาม 5 พระพุทธองค์เลือกที่จะตัดความรู้ทางด้านอตุณิยามและพีชนิยามออกจากคำสั่งสอนเพราะไม่ใช่ทางแห่งการดับทุกข์ และไปเน้นที่กรรมนิยาม จิตตนิยาม และธรรมนิยาม อย่างไรก็ตาม กฎทั้ง 5 ล้วนสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ เช่น โรคเอดส์เป็นเชื้อไวรัสที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติตามกฎพีชนิยาม โรคระบาดจึงเป็นผลตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

หรือการตัดไม้ทำลายป่าทำให้เกิดน้ำท่วมฝนไม่ตก ซึ่งเป็นผลจากกรรมนิยามที่สะท้อนมายังพีชนิยาม ปรากฏการณ์คลื่นสึนามิก็เป็นอุตุนิยาม แต่เมื่อมีคนเสียชีวิตเกิดความเศร้าโศก เกิดเป็นจิตตนิยามที่สะท้อนมาจากอุตุนิยาม ซึ่งวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญต่ออุตุนิยามและพีชนิยาม จนปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์เริ่มหวนกลับมาคิดได้ นอกจากนั้น ยังส่งผลกระทบต่ออุตุนิยาม เช่น เกิดสภาวะเรือนกระจก เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ลมฟ้าอากาศแปรปรวน หรือในทางพีชนิยามก็เกิดเชื้อโรคตัวใหม่ ๆ ขึ้น เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคบางชนิด เช่น ไข้หวัดนก โรคเอดส์ ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ไวรัสโคโรนา 2019 เป็นต้น อย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน เกิดการติดต่อพันธุกรรม สร้างสิ่งมีชีวิตแปลกใหม่ขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นการค้นพบทางอุตุนิยามนำไปสู่การพัฒนาระเบิดนิวเคลียร์ อาวุธทำลายล้าง อีกด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ประเด็นที่สอดคล้องกันของวิธีการทางพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ก็คือ อุตุนิยาม กับพีชนิยาม ส่วนจิตตนิยาม กรรมนิยาม และธรรมนิยาม วิทยาศาสตร์ทำได้เพียงอธิบายในเรื่องของนามธรรมหรือจิตเป็นเพียงผลสะท้อนจากการทำงานของกายเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- เดือน คำดี. (2541). ศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2542). พุทธธรรมกับวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: หจก. สหยาบล้อและการพิมพ์.
- ธนู แก้วโอภาส. (2547). ไอน์สไตน์ในพุทธปรัชญา. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- บุญมี แผ่นแก้ว และคณะ. (2538). พุทธศาสน์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน และสมภาร พรหมทา. (2547). มนุษย์กับศาสนา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พร รัตนสุวรรณ. (2536). พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ.
- วนิดา ยุตินาถ. และบุญสนอง พึ่งสุข. (2539). หลักวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.
- ศุภกาญจน์ วิชาชาติ. (2554). เอกสารประกอบการสอนวิทยาศาสตร์เชิงพุทธ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สมภาร พรหมทา. (2540). พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อโณทัย อาตมา. (2544). รู้นิตยพยานประสาชาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- อำนาจ เจริญศิลป์. (2545). วิทยาศาสตร์กับศาสนา. กรุงเทพฯ: รุ่งแสง.
- A.T.Collect and Eugene Chiappetta. (1986). Science introduction in the Middle and Secondary Schools. Columbia. Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company.
- Pamela J. James William Tankard and Dominic L. Lasorsa. (2004). How to build Social Science Theories. London: Sag Publication.

การดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

Living of Buddhist Philosophy Approach on the Era of the COVID-19 Epidemic

ทวี ปานโต, พระมหาพจน์ สุวโจ, บุญร่วม คำเมืองแสน, พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก (เทพา)

Col. Thavee Pantoe, Phamaha Phocana suvaco,

Boonruam Khammuangsen, and Phramaha Chakrapol Acharashubho (Thepa)*

สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Buddhism and Philosophy Department, Graduated School, Mahamakut Buddhist University

Email: thavee.journal@gmail.com

Received October 2, 2021, & Revise November 31, 2021 & Accepted December 31, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตท่ามกลางสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และ 2) เพื่อเสนอการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การศึกษาสรุปได้ว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีอิทธิพลผลักดันให้ผู้คนทั่วโลกเข้าสู่การดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่ทุกด้าน เรียกว่า “New Normal” รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต ต้องปรับเปลี่ยนไปสู่มาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย เช่น วิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติ เป็นต้น ส่วนการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การศึกษานำเสนอการใช้พุทธปรัชญาเพื่อประยุกต์ในการดำเนินชีวิตกล่าวคือ ความไม่ประมาท ความสามัคคีและอีกหลักสำคัญคือ ปรโตโฆสะ เพราะหลักพุทธปรัชญาทั้ง 3 เป็นแนวทางที่พบว่าเหมาะสมในการที่จะนำมาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เพื่อให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนยากต่อการเข้าใจทำให้เกิดภาวะไร้ทิศทางของหลายคนในสังคม ทั้งนี้หลักธรรมทั้งสามยังส่งเสริมความเข้มแข็งในการเผชิญอุปสรรคและมีความมั่นคงในการไตร่ตรองสถานการณ์ได้อย่างแม่นยำเยียบคมซึ่งจะช่วยให้หลายคนได้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตให้รอดพ้นจากสถานการณ์วิกฤติในครั้งนี้

คำสำคัญ: 1.การดำเนินชีวิต, 2.พุทธปรัชญา, 3.โรคโควิด-19

Abstract

The objectives of this academic article names Living of Buddhist Philosophy Approach on the Period of COVID-19 Epidemic are 1) to study life among the COVID-19

epidemic situation and 2) to present a lifestyle based on Buddhist philosophy in the era of the COVID-19 epidemic. The study concluded that the COVID-19 epidemic are influencing people around the world to enter a new way of life in all aspects calls “New Normal”. A new lifestyle that is different from the previous must be adjusted to new standards i.e., unfamiliar, such as ways of thinking, learning methods, communication methods, and practices, etc. as for living according to Buddhist philosophy in the era of the epidemic of COVID-19. The study is presenting to use Buddhist philosophy to apply it in our lives i.e., carelessness, unity and another significant principle is Paratoghosha because the three principles of Buddhist philosophy are the approaching that have been found suitable to be integrated into the present life. In order to cope with the rapid changing that are difficult to understand causing with the directionlessness of many people in society. The three principles are promote strength in the face of adversity and the stability of reflecting on situations with great precision, which will help many to approach their lives survived in the time of this critical situation.

Keyword: 1.Living, 2.Buddhist Philosophy, 3.COVID-19

1.บทนำ

การศึกษาพระพุทธศาสนาในมิติแห่งปรัชญาเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เราเข้าใจหรือมองเห็นลีลาของพุทธธรรมในแง่ของเหตุผล และในลีลาของปรัชญา (Namsakha, 2020) ซึ่งอาจจะช่วยให้ได้รับรสของพุทธธรรมในอีกรูปแบบหนึ่ง แต่เนื่องจากการศึกษาพุทธธรรมในเชิงปรัชญาคือกระบวนการการคิดการตีความตามเหตุผล เท่าที่สติปัญญาของผู้ศึกษาจะอำนวยให้ได้เรื่องราวและแง่มุมต่างๆ ของแนวทางในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป พุทธปรัชญาแห่งชีวิตเพื่อการประกาศสัจธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้แพร่หลายออกไป แก่เวไนยสัตว์ทั้งหลายเป็นสำคัญ จะได้ทราบถึงความจริงของขบวนการชีวิต จะได้มีจิตละอายต่อความชั่ว เกรงกลัวต่อบาปกรรม อันจะชักนำให้ทำแต่บุญกุศลยิ่งขึ้นไป ชีวิตจิตวิญญาณไม่ตายตามร่างกาย เป็นทั้งบ่อเกิดและหลักคำประกันศีลธรรมโดยตรงและอย่างแท้จริง

ศีลธรรมที่เกิดจากภายในจิตใจ ย่อมจะเจริญและยั่งยืนยิ่งกว่าที่เกิดจากภายนอก ซึ่งยากที่จะเกิดขึ้นและทั้งที่จะเสื่อมง่าย อีกประการหนึ่ง สัจธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าต่อคนทั้งหลาย ผลที่เกิดขึ้นจากปัจจุบันก็คือมีพลเมืองดีของประเทศและของโลกเกิดขึ้นตามลำดับโดยอัตโนมัติ พุทธปรัชญามีความสำคัญมากสาขาหนึ่งของโลก ชาวอินเดียโดยเฉพาะมนุษยชาติที่นับถือพุทธศาสนาได้รับอิทธิพลจากพุทธปรัชญาเป็นอย่างมาก เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาศึกษาของผู้สนใจทั้งหลาย (Phrakru Sopanarattanabanthit, & Phrakru

Wutisakhontam, 2020) นอกจากนี้ พุทธปรัชญามีความสำคัญ โดยเฉพาะผู้ที่นับถือพุทธศาสนาได้รับอิทธิพลจากพุทธปรัชญาในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก

พุทธปรัชญาหมายถึงหลักคำสอนเกี่ยวกับความจริง (สัจธรรม) และหลักปฏิบัติ (จริยธรรม) บางประการของพระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลตามวิธีการของปรัชญา (พระมหาพิศมัย, 2559) และพุทธปรัชญาจะต้องอาศัยวิธีการของปรัชญา การวิเคราะห์ การใช้เหตุผล อยู่ในส่วนที่เป็นศาสนธรรมของพุทธศาสนาและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับศาสนธรรม จึงจะวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลเชิงปรัชญาให้เกิดประโยชน์ด้วยการสาธยายพุทธปรัชญาตามแนวศาสนวิทยา ซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์สังคมสาขาศาสนา (พระมหาพิศมัย, 2555) ว่าด้วยกำเนิดและวัตถุประสงค์ของศาสนา และยังมีการกล่าวถึงจริยสังคมวิทยาอันเป็นแขนงใหญ่ของวิทยาการนี้และต้นเหตุของความประหลาดใจของมนุษย์ รวมทั้งคำสอนให้ประพฤติดีและผลจริงของคำสอนนี้ ตามแผนวิทยาศาสตร์สังคมด้วย

ยุคปัจจุบันโรคโควิด-19 กำลังแพร่ระบาดไปทั่วโลก พุทธปรัชญาจำเป็นต้องนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยเฉพาะการแก้ไขความตึงเครียดของชาวโลก ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนเห็นว่าหากนำเสนอหลักพุทธปรัชญา น่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งตอบโจทย์ความตึงเครียดของชาวโลกได้ เพราะแท้จริงแล้วหลักพุทธปรัชญามีใช่เป็นหลักธรรมคำสอนเฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่เป็นหลักความจริงที่ชาวโลกนำมาใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันอยู่แล้ว

2.การดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิต (live style) หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยที่ลักษณะของพฤติกรรมต่างๆ จะเป็นตัวบ่งบอกถึง รูปแบบการดำเนินชีวิต แต่ละแบบพฤติกรรมในการเข้าสังคม การบริโภค การหาความบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจใช้เวลาว่าง และการแต่งตัว ล้วนเป็นส่วนประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบการดำเนินชีวิตจะถูกดำเนินเป็นอุปนิสัย เป็นวิธีประจำที่กระทำสิ่งต่างๆ อีกแนวคิดหนึ่ง วิธีการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคม ปัจจุบันนั้น ความหมายหนึ่งก็คือ การบริโภค การเสพ หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ การใช้เวลาเป็น นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการรู้จักบริโภค คือรู้จักดำเนินชีวิตนั่นเอง จะทำให้เกิดเป็นชีวิตที่ดีงาม เป็นชีวิตที่พัฒนาเจริญก้าวหน้า ประสบประโยชน์สุข แต่ถ้าดำเนินชีวิตไม่เป็นก็มีแต่ขาดทุนและประสบต่อความทุกข์และความเสื่อม (สมักร บุราวาศ, 2552)

การดำเนินชีวิตด้วยการใช้เวลาเป็น คือหลักที่สำคัญจะชี้ให้เห็นเรื่องการดำเนินชีวิตเป็นเพื่อให้เห็นองค์รวม การใช้เวลาเป็นนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่ง หรือส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตเป็น ถ้าเราจะทำให้ได้ประโยชน์ครบถ้วนจะต้องมองเห็นองค์รวมของการดำเนินชีวิตเป็นนั้น เราต้องต่อสู้กับปัญหามากมายทั้งการแก้ปัญหาการครองชีวิต ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาสุขภาพอนามัย ซึ่งแต่ละคนก็มีปัญหาที่แตกต่างกันไปคนละหลายปัญหา ชีวิตควรเป็นอยู่อย่างมีความสุข โดยเฉพาะเมื่อคนที่เคยรู้จักคุ้นเคยเคยพบกัน

จะแสดงความหวังดีซึ่งกันและกันในเรื่องของความสุข เพราะมนุษย์โดยทั่วไปพากันแสวงหาความสุข ความสุขจึงเป็นเป้าหมายใหญ่ของชีวิต ความสุขมีทั้งสุขแบบโลก และสุขแบบธรรม สุขแบบโลกเป็นความสุขของชาวโลก หรือชาวบ้านซึ่งได้แก่พวกคฤหัสถ์ หรือฆราวาสจะพึงมีส่วนสุขแบบธรรมเป็นความสุขเกิดจากมานสมบัติ และภาวะที่ไม่มีกิเลส หรือปราศจากความทุกข์ทางใจ (พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม, 2563).

นอกจากนั้น การดำเนินชีวิต ในปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัล ชีวิตของคนง่ายขึ้น ทุกอย่างเชื่อมถึงกัน เพราะเทคโนโลยีสามารถใช้ได้ทุกอุปกรณ์ ทุกที่ทุกเวลา ผู้คนจะถูกกระทบจากเทคโนโลยี ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย เช่น เทคโนโลยีอัจฉริยะ (Intelligence) ที่ตอบสนองการใช้ชีวิตแบบสะดวกสบายของคนมากขึ้น อย่างเช่น การทำเสื้ออัจฉริยะที่มีระบบเชื่อมโยงกับหัวใจ สัญญาณชีพสามารถส่งข้อมูลด้านสุขภาพไปยังหน่วยกู้ชีพ หรือโรงพยาบาล และยังเกิดการบูรณาการ ระหว่างโลกเสมือนและโลกจริง (Integration) นั่นคือ ผู้คนเริ่มเข้าใจโลกจริงกับโลกเสมือนมากขึ้น เช่น สถานบริการสปาในปัจจุบันบางแห่งให้ผู้ใช้บริการสวมแว่น VR (Virtual Reality) ขณะนวด ซึ่งแว่น VR นี้จะแสดงภาพและบรรยากาศของทะเลได้อย่างชัดเจน ทั้งเสียงคลื่นลมและกลิ่นของทะเล คนในยุคดิจิทัล นี้จะเริ่มอยู่กับตัวเองมากขึ้น เรียนรู้คนอื่นน้อยลง (Isolation) เห็นได้ชัดจากการที่หลายครั้ง เรามักจะก้มหน้าเพื่อคุยกันผ่านโปรแกรมแชต (chat programme) มากกว่าการเงยหน้าเพื่อพูดคุยกัน มักจะใช้อารมณ์ในการตัดสินใจมากกว่าเหตุผล (Irrationality) แต่สิ่งที่ดีสำหรับยุคดิจิทัลคือมีความโปร่งใสมากขึ้น เราสามารถตรวจสอบเรื่องต่างๆ ได้ง่ายขึ้นผ่านเทคโนโลยี เกิดการแชร์และกระจายข่าวเกี่ยวกับการทำผิดของคนมากขึ้น การดำเนินชีวิตในยุคนี้ จึงควรใช้ชีวิตด้วยความมีสติและรอบคอบ ไม่ไหลไปตามกระแส (เอกก์ ภทรธนกุล, 2021)

การดำเนินชีวิต โดยทั่วไปแล้วจะบ่งบอกถึง ทศนคติ ค่านิยม และมุมมองของแต่ละบุคคล ดังนั้นรูปแบบการดำเนินชีวิต จึงมีความหมายในเชิงของอัตตาหรือตัวตน และใช้ในการสร้างสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ประกอบกับอัตลักษณ์ของบุคคล (Spaargaren, and VanVliet, 2000) เส้นแบ่งระหว่างอัตลักษณ์ของบุคคลกับการทำกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละวันนั้นเลื่อนลงลงในสังคมยุคใหม่ (Giddens, 1991) ยกตัวอย่าง "กรีนไลฟ์สไตล์" (green lifestyle) ที่หมายถึง การยึดถึงความเชื่อและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่จะลดการบริโภคหรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยลง รวมถึงลดการสร้างของเสียมีพิษลงด้วย (เช่น การลดก๊าซคาร์บอน) และการพัฒนาสำนักแห่งตนจากความเชื่อและการทำกิจกรรมเหล่านั้น แต่มีบางคนวิจารณ์ว่าในสังคมยุคใหม่ ประเด็นที่สำคัญของรูปแบบการดำเนินชีวิต ก็คือพฤติกรรมบริโภค ที่ให้ออกาสในการสร้างและพัฒนาความเป็นตัวเองจากการบริโภคหรือใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่หลากหลาย ซึ่งผลิตภัณฑ์หรือบริการเหล่านั้นเองที่เป็นตัวบ่งบอกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน รูปแบบการดำเนินชีวิตจะช่วยให้การโฆษณาและการทำตลาด (Ropke, 1999) สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เหมาะสม โดยการนำเสนอสินค้าและบริการที่มีลักษณะเฉพาะเข้ากับแต่ละรูปแบบ รวมถึงใช้ในสังเคราะห์วิธีที่ใช้การกระตุ้นความต้องการใน

แต่ละกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการดำเนินชีวิตจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ เช่น อุปนิสัย ทัศนคติ รสนิยม ค่านิยมทางศีลธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจ และอื่นๆ

จากข้อความข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการดำเนินชีวิต หมายถึงการปฏิบัติตัวของบุคคล โดยที่ลักษณะของการปฏิบัติต่างๆ จะแสดงออกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต เช่น ในการเข้าสังคม ในการบริโภค ในการหาความบันเทิง ในการพักผ่อนหย่อนใจ ในการใช้เวลาว่าง และการแต่งตัวในโอกาสต่างๆ มีความสำคัญในส่วนบุคคลและในสังคมส่วนรวมเพราะการปฏิบัติตนจนเป็นอุปนิสัย เป็นวิธีประจำที่กระทำสิ่งต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตในแต่ละวันนั้นๆ เราต้องต่อสู้กับปัญหาน้อยใหญ่นานัปการ ปัญหาการครองชีวิต ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาสุขภาพอนามัย ในภาวะที่กดดันตามที่ได้เผชิญปัญหาเข้มข้นดังกล่าวข้างต้นนั้น เราต้องมีจิตใจต้องเข้มแข็ง มีหลักในการปฏิบัติตน มีกฎเกณฑ์ ระเบียบ ทางด้านสังคม ต้องดำเนินการตามกฎหมาย บ้านเมืองที่บัญญัติไว้ ทางด้านการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ทั้งในครอบครัวและในที่ทำงาน ที่เราไปติดต่อปฏิสัมพันธ์ในกิจการงานอื่นๆ ต้องใช้วิธีการศึกษา ทำความเข้าใจและสามารถเข้าถึง อุปนิสัย ทัศนคติ รสนิยม ค่านิยมทางศีลธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจ ของบุคคลที่เราปฏิสัมพันธ์ด้วย จะทำให้เราสามารถดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัย สงบสุข เกิดความสุข ปราศจากความทุกข์ทรมานใจ

3.สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด -19

ไวรัสโคโรนา (Coronavirus) เป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี 1960 แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด แต่เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้ เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือสายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และภายหลังถูกตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า “โควิด-19” (COVID-19) มหาเถรสมาคมเห็นชอบใช้คำศัพท์ว่า “โควิด” เป็นภาษาบาลี (มติมหาเถรสมาคม, 2564) อาการเมื่อติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือไวรัสโควิด-19 สังเกตได้ง่าย ๆ ด้วยตัวเอง ดังนี้ มีไข้ เจ็บคอ ไอแห้ง ๆ น้ำมูกไหล หายใจเหนื่อยหอบ กลุ่มเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด-19 เด็กเล็ก (แต่อาจไม่พบอาการรุนแรงเท่าผู้สูงอายุ) ผู้สูงอายุ คนที่มีโรคประจำตัวอยู่แล้ว เช่น โรคหัวใจ เบาหวาน โรคปอดเรื้อรัง คนที่ภูมิคุ้มกันผิดปกติ หรือกินยากดภูมิต้านทานโรคอยู่ คนที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานมาก (คนอ้วนมาก) ผู้ที่เดินทางไปในประเทศเสี่ยงติดเชื้อ เช่น จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน ฮ่องกง มาเก๊า สิงคโปร์ มาเลเซีย เวียดนาม อิตาลี อิหร่าน ฯลฯ ผู้ที่ต้องทำงาน หรือรักษาผู้ป่วย ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด-19 อย่างใกล้ชิด ผู้ที่ทำอาชีพที่ต้องพบปะชาวต่างชาติจำนวนมาก เช่น คนขับแท็กซี่ เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล ลูกเรือสายการบินต่าง ๆ เป็นต้น

เราควรมีวิธีป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ดังนี้ หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ป่วยที่มีอาการ ไอ จาม น้ำมูกไหล เหนื่อยหอบ เจ็บคอ หลีกเลี่ยงการเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยง สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งเมื่อ

อยู่ในที่สาธารณะ ระมัดระวังการสัมผัสพื้นผิวที่ไม่สะอาด และอาจมีเชื้อโรคเกาะอยู่ รวมถึงสิ่งที่มีคนจับบ่อยครั้ง เช่น ที่จับบนรถโดยสารต่างๆ เช่น BTS, MRT, Airport Link รวมทั้ง ที่เปิดปิดประตูในรถ กลอนประตูต่าง ๆ ก๊อกน้ำ รวบน้ำโด ฯลฯ เมื่อจับแล้วอย่าเอามือสัมผัสหน้า และข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ กระเป๋า ฯลฯ ล้างมือให้สม่ำเสมอด้วยสบู่ หรือแอลกอฮอล์เจลอย่างน้อย 20 วินาที ความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ไม่ต่ำกว่า 70% (ไม่ผสมน้ำ) จดจำตา จมูก ปากขณะที่ไม่ได้ล้างมือ หลีกเลี่ยงการใกล้ชิด สัมผัสสัตว์ต่าง ๆ โดยที่ไม่มีการป้องกัน รับประทานอาหารสุก สะอาด ไม่ทานอาหารที่ทำจากสัตว์หายาก โรคโควิด-19 คือ โรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ไวรัสและโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักมาก่อนเลย เริ่มมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ในเดือนธันวาคม ปี2019 โดยขณะนี้โรคโควิด-19 มีการระบาดใหญ่ไปทั่ว ส่งผลกระทบแก่หลายประเทศทั่วโลก การเกิดขึ้นของโรคโควิด-19

โรคโควิดมีผลกระทบและความทำลายใหญ่หลวงในระดับโลก คือทางเศรษฐกิจและสังคม การระบาดไปทั่วในวงกว้างของโรคโควิด-19 และวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์นี้ ส่งผลกระทบทางสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นกับกลุ่มคนทุกกลุ่มทำให้เกิดความทำลายใหญ่หลวงในระดับโลกและระดับท้องถิ่น และจะทำลายกลุ่มประชากรเปราะบางมากที่สุด ซึ่งรวมถึงคนยากจน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เยาวชน และกลุ่มคนชาติพันธุ์วิกฤตทางโรคระบาดและเศรษฐกิจกระทบต่อกลุ่มประชากรเปราะบางอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งอาจจุดชนวนให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันและความยากจนมากขึ้น เป็นวิกฤตของโลก ในครั้งนี้ต้องการการประสานงาน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และนโยบายทางเศรษฐกิจ สังคมและสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ ได้อย่างไร สำหรับวิธีการป้องกันและวิธีการแก้ไข ต้องใช้มาตรการระดับบุคคลและระดับสาธารณสุข ดังนี้ มาตรการระดับบุคคล การรักษาสูขอนามัยของมือและมารยาทในการไอ/จาม เป็นสิ่งสำคัญที่ควรทำตลอดเวลาและเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะป้องกันตัวเองและผู้อื่น รักษาระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตรจากผู้อื่น เนื่องจากผู้ติดเชื้อบางรายอาจยังไม่แสดงอาการหรือมีอาการไม่รุนแรง ดังนั้น การเว้นระยะห่างจากทุกคนสำคัญมากหากคุณอยู่ในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับมาตรการทางสาธารณสุข การกักกัน คือการจำกัดกิจกรรมต่างๆ หรือการแยกผู้ที่ไม่ป่วยแต่อาจมีประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยโควิด-19 จุดประสงค์คือเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคในห้วงเวลาที่คนเริ่มมีอาการ การแยกกักหมายถึง การแยกผู้ป่วยที่มีอาการของโรคโควิด - 19 และอาจแพร่เชื้อได้จึงทำเพื่อป้องกันการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค การเว้นระยะ คือการอยู่ห่างกันและกัน องค์การอนามัยโลกแนะนำให้เว้นระยะอย่างน้อย 1 เมตรจากผู้อื่น ส่วนนี้เป็นมาตรการทั่วไปที่ทุกคนควรทำถึงแม้ว่าจะแข็งแรงดี การติดตามผู้สัมผัสโรค ทำเพื่อระบุหาคนที่อาจมีประวัติสัมผัสโรคเพื่อที่จะแยกกักออกไปโดยเร็ว

สำหรับการใช้วัคซีนชนิดต่างๆ ในการป้องกัน COVID-19 ขณะนี้องค์การอนามัยโลกประกาศรับรอง (validate) วัคซีน Sinovac-CoronaVac ที่ตอนนี้ับเป็นวัคซีน COVID-19 ตัวหลักของประเทศไทยให้เข้ารายชื่อวัคซีนที่ได้รับอนุญาตให้ใช้งานแบบฉุกเฉิน (Emergency Use Listing - EUL) เป็นตัวที่ 6 ต่อจาก

Pfizer/BioNTech, AstraZeneca, Janssen (Johnson & Johnson), Moderna, และ Sinopharm กระบวนการรับรองเข้า EUL เป็นเงื่อนไขที่วัคซีนจะสามารถนำไปใช้งานในโครงการ COVAX Facility ได้ โดยกระบวนการพิจารณาอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานกำกับดูแลทั่วโลกมาร่วมพิจารณาข้อมูลทั้ง คุณภาพ ความปลอดภัย และประสิทธิภาพของตัววัคซีนแม้ว่าจะมีรายงานการศึกษาประสิทธิภาพของ Sinovac-CoronaVac หลายครั้ง และได้ตัวเลขประสิทธิภาพต่างกัน แต่ทางองค์การอนามัยโลกระบุว่าประสิทธิภาพของวัคซีนในการกั้นป่วยแบบมีอาการอยู่ที่ 51% และสามารถกั้นอาการรุนแรงได้ 100% แต่ผลการวิจัยในผู้สูงอายุ เกิน 60 ปียังมีน้อยและทางองค์การอนามัยโลกไม่สามารถยืนยันได้ว่า มีประสิทธิภาพเพียงใด แต่ก็แนะนำให้จำกัดอายุการใช้งาน โดยแนะนำให้ประเทศที่ใช้งานติดตามประสิทธิภาพของวัคซีนต่อไป เพื่อประโยชน์ต่อประเทศอื่นๆ ด้วย หากควบคุมไม่ได้โดยปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ โดยไม่ได้ทำการป้องกันอะไรเลย การระบาดของโรคจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาจึงอยู่ว่า เมื่อมีผู้ป่วยจำนวนมาก จะเกินความสามารถที่ บุคลากรทางการแพทย์และระบบสาธารณสุขจะรองรับได้ การดูแลจะไม่ทั่วถึง ไม่มีเตียงรับผู้ป่วย เกิดโกลาหลหน่วย และยังความสูญเสีย และ ถ้าเครื่องมืออุปกรณ์ดูแลผู้ป่วยไม่พอเพียง อาจมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากได้

4.การดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

โควิด-19 เรียกได้ว่าเป็นโรคติดต่อที่ระบาดมาเร็วและร้ายแรง การติดต่อจากคนสู่คนก็ง่ายตาย ย่อมเป็นธรรมดาเวลาที่เกิดโรคระบาดรุนแรง เกิดขึ้นทำให้จิตใจผู้คนในสังคมย่อมตระหนก ทั้งผู้บริหารประเทศ จนกระทั่งประชาชนต่างก็อดห่วงไม่ได้ เรื่องโรคระบาด สมัยโบราณเรียกกันสั้นๆว่า “โรคห่า” ซึ่งโรคนี้ก็คือ อหิวาตกโรคหรือใช้ทรพิษ ซึ่งเคยเกิดขึ้นมาหลายครั้งหลายหนแล้ว สมัยพุทธกาลหรือยุคที่พระพุทธเจ้าทรงมีพระชนมอยู่นั้นก็เคยเกิดโรคระบาดครั้งใหญ่ขึ้นในเมืองเวสาลี หรือไพสาลี โรคระบาดนี้แม้แต่หมอชีวก แพทย์ใหญ่ยังยากที่จะคิดค้นสืบทอดรักษาได้ ผู้ปกครองเมืองทนไม่ได้จึงต้องไปหาพระเจ้าพิมพิสาร เพื่อขอหาหรือว่าจะทำอย่างไรดีให้โรคนี้ได้ยุติลง พระเจ้าพิมพิสารทรงแนะนำให้ไปกราบทูลพระพุทธเจ้า ผู้ปกครองเมืองเวสาลีจึงปฏิบัติตาม โดยอาราธนานิมนต์พระพุทธเจ้าไปเมืองเวสาลี ครั้นพอฝ่าพระบาทของพระองค์เหยียบประทับที่เมืองเวสาลีแล้วนั้น เค้าฝนก็ส่อเลาะตั้งเค้าตามท้องอากาศไม่ช้าไม่นานก็สายฝนโปรยปรายลงมา เช่นนี้อยู่ 7 ราตรี การที่ฝนตกแบบนี้จึงได้ทำให้เกิดการชำระล้างกวาดเชื้อโรคสิ่งสกปรกออกจากเมืองไปจนหมดสิ้น ด้วยเหตุนี้ที่โบราณเขาจึงมี คำว่า โรคมากับลมย่อมไปกับน้ำ พระพุทธเจ้าทรงให้พระอานนท์กล่าวคาถา ตามที่พระองค์แนะนำ เรียกว่า รัตนสูตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) (พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๗ ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ-ธรรมบท-อุทาน-อิติวุตตกะ-สุตตนิบาต) และมีบทขัดด้วย ซึ่งขึ้นต้นว่า

“ราชะโต วา โจระโต วา มนะสสะโต วา อะมะนุสสะโต วา
อัคคิโต วา อุทะกะโต วา ปิ สาจะโต วา ขาณุกะโต วา กัณณะกะโต วา
นักขัตตะโต วา ชะนะปะทะโรคะโตฯ”

ท่อนสุดท้ายของบทนี้อ้างถึงพระบารมีของพระพุทธเจ้าที่ทรงบำเพ็ญมาจนครบ 30 ทัศ พระอานนท์ นำเอาน้ำมาประพรมให้กับผู้ปกครองนครและประชาชนให้อยู่ดีมีสุข จากนั้นโรคห่าทั้งปวงก็หมดไปจากเมือง เวสาลี

การดำเนินชีวิตในการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ก็ยังมีพุทธปรัชญาที่นำมาประยุกต์ใช้ ยึดถือกัน อย่างจริงจังนับตั้งแต่การป้องกันมิให้โรคร้ายนี้มาสู่ตัวเรา ครอบครัวของเราด้วยการตั้งอยู่ใน “ความไม่ ประมาท” ประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีของศาสนา ด้วยการมีศีลเป็นของตนเอง ไม่ละเมิดหลักธรรม คำสอนของศาสนา อย่างเช่น การไม่เข้าไปในสถานบันเทิง ที่มีการดื่มสุรา มีการร้องเล่นเต้นรำ แอ้อดอากาศไม่ ถ่ายเท ตามที่ทางราชการขอความร่วมมือ งดเว้นหรือการลักลอบเล่นการพนัน ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการ ประพฤติผิดศีลธรรมเพราะการดูการละเล่น เล่นการพนัน นั้นเป็น “อบายมุข” คือ “ทางแห่งความเสื่อม” รวมถึงการดื่มน้ำเมา เทียวกลางคืน คบคนชั่วเป็นมิตรและเกียจคร้านการทำงาน จึงเป็นวังวนแห่งความเสื่อมและ ความหายนะ เมื่อสิ่งชั่วร้ายเกิดขึ้นมาในสังคมของเราแล้ว เราก็คงไม่ต้องไปชี้โทษให้กับใครคนใดคนหนึ่งอีก ต่อไปแล้ว มาร่วมมือกัน “ป้องกัน” และ “แก้ไข” จึงจะเกิดประโยชน์ต่อทุกชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม บทเรียนในการระบาดที่ผ่านมา ครั้งที่ 1 ถึง ครั้งที่ 3 ที่ได้เกิดขึ้นมานั้นสอนพวกเราได้เป็นอย่างดี เมื่อเจ็บแล้ว ก็ต้องจำ เมื่อจำแล้วก็ต้องหาวิธีป้องกัน แก้ไข มิให้เราเจ็บซ้ำสองหรือซ้ำสาม

ขอให้ระลึกอยู่เสมอว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นมาในโลกนี้ มีการเกิดขึ้นในเบื้องต้นแล้วแปรปรวนไปใน ท่ามกลางและดับสลายไปในที่สุด ไม่มีอะไรจีรังยั่งยืนนอกจาก “ความดีหรือความชั่ว” และควรหมั่นดูแลจิตใจ ให้สะอาด สดใส ระวังควบคู่กับการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง รวมถึงการมีสติและไม่ประมาทในชีวิต ไม่ ว่าจะเกิดสถานการณ์อะไรก็ตามในชีวิต เราจะมีภูมิคุ้มกันร่างกายและจิตใจอย่างแน่นอน ดังพระผู้มีพระภาค เจ้า ตรัสไว้ว่า “อปปมาทตา โหถ สจิตต มนุรักขถ ทุกคาอุทธธัตตานัง ปังเก สันโนว กุญฺชโร” ท่านทั้งหลาย จงยินดีในความไม่ประมาท คอยรักษา จิตของตน จงถอนตนขึ้นจากหล่ม เหมือนช้างที่ตกถอนตนขึ้นสดิมา สุข เมธติ คนมีสติ ย่อมได้รับความสุข (ไชยยา เรื่องดี, 2564) และ อโรคยาปรมาลาภา การไม่มีโรคเป็นลาภอัน ประเสริฐ สำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะไม่ให้เกิด Cluster การแพร่ระบาดไวรัสโควิด – 19 ขึ้น ใน ชุมชน ในสังคมระดับ อำเภอ จังหวัด ประเทศชาติ จนถึงสังคมโลก ต้องอาศัยหลักพุทธปรัชญา “ความ สามัคคี” โดยที่ทุกคนทุกฝ่ายร่วมมือกันแล้วเดินไปในทิศทางเดียวกันหรือทิศทางที่คล้ายคลึงกัน ก็จะเป็น พลังแห่งความเข้มแข็ง ไปในที่สุด “ความสามัคคีเท่านั้นจึงจะทำให้เราอยู่ได้และอยู่รอด” ดังนั้น การแพร่ ระบาดไวรัส “โควิด-19” จึงต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจ กฎ...กติกาทาสังคมที่กำหนดออกมา เช่นใดก็ขอให้เรา ให้ความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติ อย่าได้อ้างเหตุผลส่วนตัวหรือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ทุกชีวิตล้วนมีเหตุและ

ผลเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองด้วยกันทั้งนั้น เรายอมเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวมขอให้ช่วยกันประพฤติปฏิบัติ แล้วประโยชน์ที่เกิดต่อส่วนรวมก็จะมีเกิดขึ้นมามีคุณค่าอย่างมหาศาลสุดท้ายส่วนรวมก็จะพบแต่ความสุขความร่มเย็นดังที่ทุกคนปรารถนา

มนุษย์เรามีความสุข อีกประการหนึ่ง ในยามที่การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 จะมีข่าวสาร แพร่สะพัดในเรื่องของการเสียชีวิตจากการฉีดวัคซีน การติดเชื้อจากการแพร่ระบาดมาทางอากาศ การฉีดวัคซีนแล้วมีอาการไม่พึงประสงค์ แม้ทางราชการหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ออกมาชี้แจง ก็ยังไม่มั่นใจ ทั้งเรื่องของวัคซีน จึงไม่สนใจที่จะฉีดในช่วงแรกๆ ทำให้ภูมิคุ้มกันหมู่ของประเทศล่าช้าไป จึงเกิดการติดเชื้อง่ายขึ้นและเสียชีวิต ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มาจากโซเชียลมีเดียทั้งที่ถูกต้อง และไม่ถูกต้อง ใส่ข้อมูลเท็จ ใส่ข้อมูลบิดเบือน ดังนั้นเราต้องคัดกรองข้อมูลข่าวสาร โดยใช้หลักพุทธปรัชญาในหลัก “ปรโตโฆสะ” หมายถึง เสียจากบุคคลอื่นหรือข้อมูลข่าวสารที่รับมาจากสื่อต่าง ๆ หรือถ้าแปลให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันก็คือ ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่เรารับมาจากบุคคลอื่นหรือสื่อต่าง ๆ โดยมีแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรม คือ

คัดกรอง ปรโตโฆสะ คือ กัลยาณมิตร ซึ่งในที่นี้ คือ ศบค. และหน่วยราชการ รวมทั้ง กระทรวงดิจิทัลที่ มีการประกาศข่าวจริงและข่าวปลอม อย่าเชื่อง่าย ทันทีทันใด ใช้หลักเกสปัญตสูตรหรือกาลามสูตร ให้ตรวจสอบอย่างละเอียดรอบคอบตามหลักโยนิโสมนสิการ (วิโรจน์ วิชัย, พระครูประวิตร วรานุยุต ธมมวโร, & พระวิสุทธิธูต วิสุทธิธ, 2562). กรณีข้อมูลที่เราได้รับจากบุคคล ก็ต้องพิจารณาดูก่อนว่า คน ๆ นั้นเป็นใคร มีอุปนิสัย ภูมิรู้ และภูมิธรรมน่าเชื่อถือได้แค่ไหน ถ้าเป็นสื่อประเภทออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ต้องตรวจสอบแหล่งข่าว เหล่านั้นว่า น่าเชื่อถือหรือไม่ บางครั้งต้องตรวจสอบโดยเทียบเคียงจากแหล่งข่าวอื่น ๆ แล้วจึงประมวลข้อมูลว่าตรงกัน มีเหตุผลที่น่าเชื่อถือได้หรือไม่ เพื่อให้เราได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง และปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและคนอื่น ๆ โดยไม่ถูกหลอกลวง เป็นกระบอกเสียงที่ถูกต้อง เมื่อเราได้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ ก็บอกผู้อื่นต่อตามช่องทางที่เราสามารถทำได้ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง อย่าสื่อข้อมูลข่าวสารที่ไม่จริง ข้อมูลข่าวสารที่สร้างความหวาดกลัว หวาดระแวง สร้างความตระหนกตกใจเกินเหตุ สร้างความแตกแยกให้แก่คนในสังคม ในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยกันขัดข้อมูลข่าวสารที่สร้างความเสียหายด้วยการไม่แชร์ต่อ ไม่พูดต่อ หรือแจ้งหน่วยงานที่ดูแลเรื่องข้อมูลข่าวสารให้รับทราบเพื่อหยุดยั้งไม่ให้เผยแพร่ต่อไป รวมถึงช่วยกันตักเตือน แนะนำห้ามปรามการกระทำที่ไม่ถูกต้องที่สร้างความเสียหายต่อส่วนรวม เช่น ตักเตือนบุตรหลานให้สวมหน้ากากในเวลาที่อยู่จากบ้าน ห้ามบุตรหลานไม่ให้ออกนอกบ้านในช่วงเวลาที่รัฐบาลกำหนด

หลักพุทธปรัชญาทั้ง 3 คือ ความไม่ประมาท ความสามัคคี และปรโตโฆสะ (พระสุริยะ ปภสฺสโร, 2021) เป็นแนวทางในการที่จะดำเนินชีวิต เพื่อให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง เสริมความเข้มแข็งในการเผชิญอุปสรรคและมีความมั่นคงในการไตร่ตรองสถานการณ์ได้อย่างแม่นยำเยียบคม ดังนี้

1. ความไม่ประมาท พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ว่า “อัปมาทรา โหติ สจิตต มนุรักขล ทุกคา อุทธรตฺตานัง ปิงเก สันโนว กุญฺชโร” (ขุ.ธ. 25/58) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; สังข์वाल เสริมแก้ว, 2021) ท่านทั้งหลายจงยินดีในความไม่ประมาท คอยรักษา จิตของตน ซึ่งเราทั้งหลายสามารถประพฤติปฏิบัติตน ด้วยการประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีของศาสนา ด้วยการมีศีลเป็นของตนเอง ไม่ละเมิดหลักธรรม คำสอนของศาสนา ด้วยการละเว้น “อบายมุข” หมายถึง “ทางแห่งความเสื่อม” ทั้งหลายทั้งปวง ถ้าเราสามารถยังความไม่ประมาทนั้นได้ (พระมหาสุริยะ มหฺทโว, 2021) จะส่งผลดีต่อตนเองและสังคมโดยรวม เช่น การไม่เข้าไปในสถานบันเทิง ที่มีการดื่มสุรา มีการร้องเล่นเต้นรำ ผู้คนแออัดอากาศไม่ถ่ายเท งดเว้นการลักลอบเล่นการพนัน การดูการละเล่น การเที่ยวกลางคืน คบคนชั่วเป็นมิตรและเกียจคร้านการทำงานเมื่อสิ่งที่กล่าวมา เกิดขึ้นอย่างมากมายในสังคมของเราแล้ว บทเรียน ที่เป็นประโยชน์ต่อพวกเราได้เป็นอย่างดี ในการระบาดที่ผ่านมา ครั้งที่ 1 ถึง ครั้งที่ 3 เราก็คงไม่ต้องไปชี้โทษให้กับใครคนใดคนหนึ่งอีกต่อไปแล้ว ฉะนั้นเราจำเป็นต้องยึดถือ ความไม่ประมาท หาวิธีป้องกันและแก้ไข มิให้เกิดสถานการณ์แพร่ระบาดและปฏิบัติตามคำแนะนำของราชการ ดังนี้ การปฏิบัติตนในการป้องกันเชื้อเข้าสู่ร่างกายด้วยการ D – Distancing เว้นระยะ สักกิด M – Mask wearing สวมหน้ากากสักกิดน้อย H – Hand washing ล้างมือบ่อย ๆ T – Testing วัดอุณหภูมิร่างกายเสมอ T – Thaichana ใช้งานแอปฯ (Nongyao Kasatpibal, 2021) ไทยชนะทุกครั้ง เราก็จะมีความพร้อมในการป้องกันเสมือนมีภูมิคุ้มกันทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างแน่นอน

2. ความสามัคคี โดยการอาศัยธรรมเป็นเหตุให้ระลึกรู้ถึงกันแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของหลักธรรมเพื่อความสามัคคี

องค์ประกอบของหลักธรรมเพื่อความสามัคคี		
1.	เมตตาทายกรรม	ทำอะไรทำด้วยเมตตาต่อกัน
2.	เมตตาวจีกรรม	การพูดอะไรก็พูดด้วยเมตตาต่อกัน
3.	เมตตามโนกรรม	การคิดอะไรก็คิดด้วยเมตตาต่อกัน
4.	สาธารณโภคี	การแบ่งปันสิ่งที่ตนได้มาโดยชอบให้แก่กัน
5.	ศีลสามัญญตา	การมีศีล มีความประพฤติเสมอกันโดยศีล
6.	ทิวฐีสามัญญตา	การมีความเห็นเสมอกัน

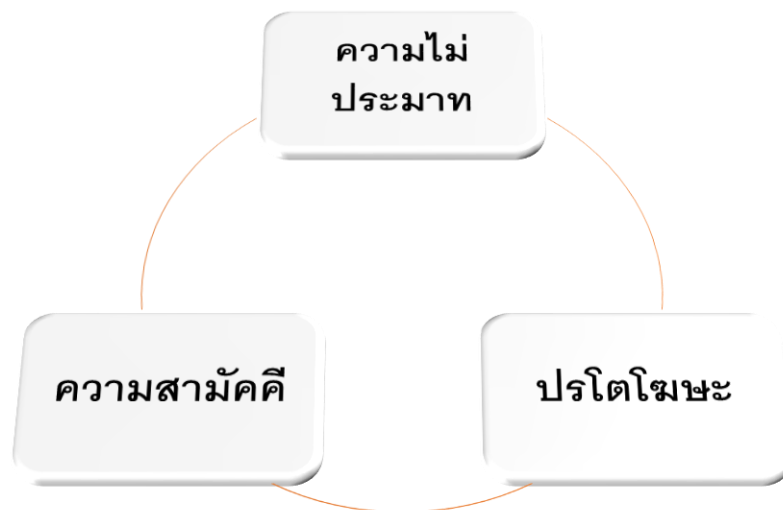
ในการดำเนินชีวิตของเราทั้งหลาย ประกอบของหลักธรรมเพื่อความสามัคคีตามแนวทางแห่งสารณียธรรม 6 คือ เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี ศีลสามัญญตา ทิวฐีสามัญญตา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) (ที.ปา. 11/317/257) ทำด้วยเมตตาต่อกัน การพูดอะไรก็พูดด้วยเมตตาต่อกัน การคิดอะไรก็คิดด้วยเมตตาต่อกัน การแบ่งปันสิ่งที่ตนได้มาโดยชอบให้แก่กัน การมีศีล มีความประพฤติเสมอกันโดยศีล การมีความเห็นเสมอกัน จะเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะไม่ให้เกิด Cluster การแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ขึ้น ในชุมชน ในสังคมระดับ อำเภอ จังหวัด ประเทศชาติ จนถึงสังคมโลก โดยที่ทุกคน

ทุกฝ่ายสามัคคีกัน ก็จะเกิดเป็นพลังแห่งความเข้มแข็ง ไปในที่สุด “ความสามัคคีเท่านั้นจึงจะทำให้เราอยู่ได้ และอยู่รอด” ดังนั้น จึงต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจ กฎ กติกาทางสังคมที่กำหนดออกมา เช่นใดก็ขอให้เราให้ความร่วมมือร่วมใจกัน อย่าได้อ้างเหตุผลส่วนตัวหรือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ทุกชีวิตล้วนมีเหตุและผล เราควรยอมเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม แล้วประโยชน์ที่เกิดต่อส่วนรวมที่เกิดขึ้นมาจะมีคุณค่าอย่างมหาศาล พบแต่ความสุข ความร่มเย็น ความปลอดภัยทั้งหลายทั้งปวง ดังที่ทุกคนปรารถนา

3. ปรีโตโฆสะ ตามหลักพระพุทธศาสนา (พระสุริยะ ปภสฺสโร, 2021) เป็นองค์ประกอบเริ่มแรกในทางการศึกษาหมายถึง เสียงจากอื่น เสียงจากภายนอก วัฒนธรรมของเราเองก็เป็นสิ่งที่หล่อหลอมตัวเรา อิทธิพลจากภายนอกที่เข้ามามีอิทธิพลก็เป็นสิ่งที่หล่อหลอมตัวเรา หลักปรีโตโฆสะสารสำคัญมีความเชื่อมโยงเข้าได้กับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 อันประกอบไปด้วย ปิโย (เป็นผู้น่ารัก) ครุ (เป็นผู้นำเคารพ) ภาวนียะ (เป็นผู้น่ายกย่อง) วตฺตา จ (เป็นผู้พูดอธิบายให้เข้าใจ) วจนกฺขโม (เป็นผู้อดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์) คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา (เป็นผู้อธิบายได้เข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น) โน จญฺฐาเน นโยชเย (เป็นผู้ไม่ชักชวนไปทางเสื่อมเสีย) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) (อง.สศตค. 23/34/33) ปรีโตโฆสะเป็นแหล่งสำคัญของการศึกษา ฉะนั้น การปฏิบัติ ก็คืออย่าให้ ปรีโตโฆสะ กระทบต่อเรา แต่เราต้องกระทบต่อ ปรีโตโฆสะ สถานการณ์ปัจจุบัน (วิโรจน์ วิชัย, พระครูประวิตรวรานุกูต ธมฺมวโร และ พระวิสิทธิ์ ฐิตวิสิทฺโธ, 2560) คือ ข่าวสาร แพร่สะพัด ในเรื่องของการเสียชีวิตจากการฉีดวัคซีน การติดเชื้อจากการแพร่ระบาดมาทางอากาศ การฉีดวัคซีนแล้วมีอาการไม่พึงประสงค์ แม้ทางราชการหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ออกมาชี้แจง ก็ยังคงเชื่อสือโดยไม่พิจารณาและสนใจที่จะฉีดวัคซีนในช่วงแรกๆ ทำให้ภูมิคุ้มกันหมู่ของประเทศล่าช้าไป จึงเกิดการติดเชื้อง่ายขึ้นและเสียชีวิต ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มาทางโซเชียล นั้นจะมีทั้งที่ถูกต้อง และไม่ถูกต้อง ใส่ข้อมูลเท็จ ใส่ข้อมูลบิดเบือนข้อมูล ข่าวสาร ที่เรารับมาจากบุคคลอื่นหรือสื่อต่าง ๆ ต้องคัดกรอง อย่าเชื่อง่าย ๆ ทันทีทันใด ให้ตรวจสอบอย่างละเอียดรอบคอบ

กรณีข้อมูลที่เราได้รับจากบุคคล ก็ต้องพิจารณาดูก่อนว่า คน ๆ นั้นเป็นใคร มีอุปนิสัย ภูมิรู้ และภูมิธรรมน่าเชื่อถือได้แค่ไหน ถ้าเป็นสื่อประเภทออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ต้องตรวจสอบแหล่งข่าว เหล่านั้นว่า น่าเชื่อถือหรือไม่ บางครั้งต้องตรวจสอบโดยเทียบเคียงจากแหล่งข่าวอื่น ๆ แล้วจึงประมวลข้อมูลว่าตรงกัน มีเหตุผลที่น่าเชื่อถือได้หรือไม่ เพื่อให้เราได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและคนอื่น ๆ โดยไม่ถูกหลอกลวงและเป็นกระบอกเสียงที่ถูกต้อง เมื่อเราได้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ ก็บอกผู้อื่นต่อตามช่องทางที่เราสามารถทำได้ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง อย่าสือข้อมูลข่าวสารที่ไม่จริง ข้อมูลข่าวสารที่สร้างความหวาดกลัว หวาดระแวง สร้างความตระหนกตกใจเกินเหตุ สร้างความแตกแยกให้แก่คนในสังคม ในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยกันจัดข้อมูลข่าวสารที่สร้างความเสียหายด้วยการไม่แชร์ต่อ ไม่พูดต่อ หรือแจ้งหน่วยงานที่ดูแลเรื่องของข้อมูลข่าวสารให้รับทราบเพื่อหยุดยั้งไม่ให้เผยแพร่ต่อไป การประยุกต์หลักธรรมเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในช่วง

สถานการณ์โควิด-19 (จุลศักดิ์ ชาญณรงค์, 2564) น่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งตอบโจทย์ความตื่นกลัวของชาวโลกได้เป็นอย่างดี เพราะแท้จริงแล้วหลักพุทธปรัชญามิใช่เป็นหลักธรรมคำสอนเฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่เป็นหลักความจริงที่ชาวโลกสามารถนำมาใช้ได้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันอยู่แล้วนั่นเอง ทั้งนี้ได้มีการศึกษาแนวทางการบูรณาการพุทธปรัชญาในการดำเนินชีวิตเช่น การศึกษาของ พระครูวิจิตรรัตนวัตร (ณรงค์ฤทธิ์ จิตรภักดี) พั่น ดอกบัว และ สวัสดิ์ อโณทัย (Phrakru Sopanarattanabanthit, and Phrakru Wutisakhontam, 2020). พระสุทธิสารเมธี, สุณี เวชประสิทธิ์, กฤตสุขชิน พลเสน (Phra Sutthisanmethi, Wetprasit, and Ponsen, 2020)

ภาพที่ 1 การสังเคราะห์หลักการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

5.บทสรุป

การดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญาในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยหลัก 3 ประการ คือ 1) ความไม่ประมาท ด้วยการประพฤตินอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีของศาสนา ด้วยการมีสติ ไม่ละเมิดหลักธรรมคำสอนของศาสนา ละเว้น อบายมุข ซึ่งจะส่งผลดีต่อตนเองและสังคมโดยรวม จะมีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขการติดเชื้อและการแพร่เชื้อโควิด-19 รวมทั้งให้ความร่วมมือปฏิบัติตามคำแนะนำของราชการ 2) ความสามัคคี ในการดำเนินชีวิตใช้ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกลึถึงกัน ดังนี้ เมตตาทายกรรม เมตตาวจิกรรม เมตตาโมโนกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทัญญูสามัญญตา โดยทุกคนทุกฝ่ายทุกระดับชั้นจนถึงระดับสากลร่วมมือกันจนเกิดความสัมพันธ์อันดี การป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 จะเป็นพลัง

แห่งความเข้มแข็ง ประโยชน์ที่เกิดต่อประเทศชาติ ศาสนา ประชาชนของชาวไทยและชาวโลกจะมีคุณค่าอย่างมหาศาล เกิดความศานติต่อมวลมนุษยชาติ 3) หลักพุทธปรัชญาอีกข้อหนึ่ง คือ โปรโตโฆสะ หมายถึงการรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ หลักพุทธปรัชญาดังกล่าวเบื้องต้นน่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งตอบโจทย์การดำเนินชีวิตในยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และช่วยลดความตึงเครียดของชาวโลกได้เป็นอย่างดี

6.เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2526). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง*. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- จุลศักดิ์ ชาญณรงค์. (2021). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อดูแลสุขภาพในช่วงวิกฤตโควิด-19. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 11(2), 317-327.
- พระครูวิจิตรรัตนวัตร (ณรงค์ฤทธิ์ จิตรภักดี) ฟั่น ดอกบัว และ สวัสดิ์ อโณทัย. 2563. แนวทางการประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาและปรัชญาหลังนวยุคในจังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(6), 58-67.
- พระมหาทวี มหาปัญญา. (2555). *พุทธปรัชญา: โลกทัศน์เกี่ยวกับโลกและชีวิตของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: GotoKnow.
- พระมหาสุริยะ มหัทธโน. (2021). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเป็นแนวทางการรับมือปัญหาโรคระบาด COVID-19. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 323-332.
- พระมหาอดิสร อธิสโร. (2559). *พุทธปรัชญา: ประวัติความเป็นมาและแนวคิดทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: โอเดียน
- พระสุริยะ ปภสสโร (สะพานทอง). (2021). *บ่อเกิดความรู้ในพุทธปรัชญา*. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 26(1), 63-72.
- ฟั่น ดอกบัว. (2556). *พุทธปรัชญาแห่งชีวิต*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ภาสกร ดอกจันทร์, รพีพร ธงทอง และ สุรพล พรหมกุล. (2563). การสร้างความปรองดองของประชาชนในจังหวัดเลย ตามหลักธรรม ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก, *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 3(1), 87-96.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิโรจน์ วิชัย, พระครูประวิตร วรานุยุต ธรรมวโร, และ พระวิสุทธิธิต วิสิทโธ. (2562). มโนทัศน์ปรัชญาการศึกษาเชิงพุทธ, *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 10(1), 272-287.
- ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์ และ โอปอลล์ สุวรรณเมฆ. (2562). รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น แซท. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(1), 23-43.

- สังข์वाल เสริมแก้ว. (2021). งานวิจัย การศึกษาเชิงวิเคราะห์ พระคาถาธรรมบท เล่ม 1. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์*, 4(2), 821-825.
- สมัคร บุรวาส. (2552). *พุทธปรัชญา มองพุทธศาสนาด้วยทรรศนะทางวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ศยาม
- สุเชาว์ พลอยชุม. (2549). *พุทธปรัชญาในสุตตันตปิฎก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อติเทพ, & ผาธา. (2552). *กุศโลบาย: ศึกษาการใช้ปัญญาเพื่อการแก้ไขปัญหที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เอกก์ ภทรธนกุล. (2558). รายงานการสัมมนา “Flagship for Innovative Wisdom” งานครบรอบ 100 ปี แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภาควิชาการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.
- Kasatpibal N. Cultivation of the publicmind in the prevention and control of infectious diseases. *J Chulabhorn Royal Acad*. 2021Jul.2021. 3(3):119-37.
- Namsakha, P. (2020). An Analytical Concept and the way of Thai Philosophy in Buddhism. *Journal of Graduate Saket Review*, 3(1), 46-56.
- Phrakru Sopanarattanabanthit, & Phrakru Wutisakhontam. (2020). Buddhist Philosophy in the Development of Quality of Life. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(5), 21-33.
- Phra Sutthisanmethi¹, Wetprasit, S., & Ponsen, K. (2020). THE SELF-DEPENDENT OF ELDERLY ACCORDING TO THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY IN COMMUNITY OF PHUTTHAMONTHON DISTRICT, NAKHONPATHOM PROVINCE. *Journal of Yanasangvorn Research Institute Mahamakut Buddhist University*, 11(2), 1 - 11.
- Ropke, I. (1999). The Dynamics of Willingness to Consume. *Ecological Economics*. 28(3), 399-420.
- Spaargaren, G., and B. VanVliet. (2000). Lifestyle, Consumption and the Environment: The Ecological Modernisation of Domestic Consumption. *Environmental Politics*. 9(1), 50-75.

การปฏิบัติกรรมฐานเพื่อบำบัดความเครียด

Meditation Practice for Stress Relief

พระมหานันท อนุตตโร, บุญร่วม คำเมืองแสน, และพระมหาพจน์ สุวโจ

Phramaha Anan Anuttaro, Boonruam Khammuangsaen and Phramaha Phocana suvaco,

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Doctor of Philosophy Program Buddhism and Philosophy graduate school

Mahamakut Wittayalai University

Email : aunwiseta@gmail.com

Received September 21, 2021, & Revise February 3, 2022 & Accepted February 3, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติกรรมฐาน 2) เพื่อศึกษาสาเหตุของความเครียด และ 3) ศึกษาการปฏิบัติกรรมฐานเพื่อบำบัดความเครียด ผลการศึกษาพบว่า กรรมฐาน หมายถึง วิธีการฝึกหัดจิตหรือการอบรมจิตให้สงบ และมีความสว่างปัญญาจากความทุกข์ที่เกิดขึ้น การเจริญกรรมฐานอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ร่างกายและจิตของผู้ปฏิบัติมีสุขภาวะที่ดี และควรเจริญในตนเป็นอย่างยิ่ง สำหรับความเครียดเกิดจากสาเหตุหลายอย่าง เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบด้านร่างกายและจิตใจ ควรรีบหาวิธีบำบัดรักษา เพื่อไม่ให้เกิดความร้ายแรงต่อร่างกายและจิตใจ และการบำบัดความเครียดด้วยวิธีการปฏิบัติกรรมฐาน เป็นวิธีการหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติกรรมฐานจะช่วยบริหารจัดการจิตให้อยู่กับปัจจุบัน มีความสงบนิ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่กระวนกระวาย ทำให้จิตมีความสุข การปฏิบัติกรรมฐาน จึงเป็นวิธีการที่มีผลโดยตรงต่อการบำบัดรักษาความเครียดของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี เมื่อสุขภาพจิตดีก็จะส่งผลให้สุขภาพกายดีไปด้วย ฉะนั้นการบำบัดรักษาด้วยการปฏิบัติกรรมฐาน จึงเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะสามารถช่วยให้สุขภาวะจิตเป็นปกติ โดยใช้ความเพียรพยายาม ความอดทน นำไปสู่ภาวะการปล่อยวางหรือความไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่เกิดขึ้น และการฝึกฝนเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงในปัจจุบัน

คำสำคัญ: 1. การปฏิบัติกรรมฐาน, 2. การบำบัด, 3. ความเครียด

Abstract

This article has 3 objectives: 1) to study the practice of meditation 2) to study the causes of stress and 3) to study meditation practice for stress relief. the results of the study

revealed that meditation refers to a method of training the mind or training the mind to be calm. and have light and wisdom from the suffering that arises. regular cultivation It will help the body and mind of the practitioner to be in good health. and should grow in them greatly. for stress caused by many reasons. when it happens, it has physical and mental effects. should hurry to find a cure in order not to cause serious damage to the body and mind. as for stress treatment by meditation practice It is one of the methods in Buddhism. practicing meditation helps to manage the mind to stay in the present. There is stillness, not distracted, not anxious. make the mind happy. meditation therefore, it is a method that has a direct effect on the treatment of human stress as well. when mental health is good, it will result in good physical health as well. therefore, treatment with meditation practice therefore, it is another method that can help normalize mental health. by using perseverance and patience, it leads to a state of letting go or a lack of confidence in what is happening. and practice learning to live with the current reality.

Keywords: 1. Meditation practice, 2. Relief, 3. Stress

บทนำ

ความเครียดถือว่าเป็นภาวะของอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และทำให้รู้สึกถูกกดดัน ไม่สบายใจ วุ่นวายใจ กลัว วิตกกังวล ตลอดจนถูกบีบคั้น ยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน มนุษย์เกิดความหวาดกลัวต่อโรคภัยไข้เจ็บที่มีความร้ายแรงถึงแก่ชีวิต กล่าวคือโรคโควิด หรือเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งได้สร้างความโกลาหลวุ่นวายให้กับมนุษยชาติทั่วโลกอย่างหนักในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมไปถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น บางคนถึงกับ ปรับสภาพไม่ทัน ทำให้เกิดอาการการตึงเครียด มีอารมณ์เครียด กังวลใจ จนเป็นเหตุนอนไม่หลับ พักผ่อนไม่เพียงพอ คิดมากในค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อมีความเครียดที่สะสมไว้มาก ๆ อาจเกิดความเครียด เรื้อรัง จนเป็นโรคซึมเศร้า มีความท้อแท้เบื่อหน่าย มีผลส่งต่อสุขภาพกาย ทำให้สุขภาพกายสุขภาพจิตได้รับผลกระทบเกิดเป็นปัญหามากมายที่ตามมา ดังที่เราได้เห็นในข่าวสารต่าง ๆ ทั่วโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่ในแง่ของเศรษฐกิจ สถานการณ์โรคระบาดกำลังสร้างความยากลำบากในระยะยาว ให้กับกลุ่มคนวัยทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่กำลังจบการศึกษาและเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งจะต้องเผชิญกับโอกาสในการทำงานที่ลดลง ท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและไม่มีความแน่นอน (ประชาชาติธุรกิจ, 2563, 1) ผลกระทบเช่นนี้ส่งผลไปในวงกว้างอย่างมากจนเกิดความเครียดขึ้นได้ในผู้คนทุกเพศทุกวัย

การบำบัดรักษาโรคแบบใช้กายและใจ (Mind Body Interventions) ถือว่าเป็นวิธีการปฏิบัติ ธรรมเนียมตามหลักพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดสมาธิ ซึ่งมีผลให้จิตใจสงบ มีอารมณ์และความคิดในทางบวก ผ่อนคลายความเครียด ทำให้เกิดสติปัญญา การนำธรรมะมาใช้ในการบำบัดรักษาโรคนับว่าเป็นวิธีการใหม่ การ

ปฏิบัติธรรมเป็นการช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้า และปัจจุบันเป็นที่นิยมกันมากขึ้น เนื่องจากสามารถปฏิบัติกันได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเวลา และทุกสถานที่ เสียค่าใช้จ่ายน้อย และไม่เพียงแต่เป็นการบำบัดรักษาโรคทั้งทางกายและทางใจไปพร้อม ๆ กันแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสุขภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคต่าง ๆ สร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (มุสตี โตสวัสดี, 2562, 1) ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าหากนำเอาวิธีการปฏิบัติกรรมฐาน ซึ่งเป็นวิธีการบำบัดความเครียดอย่างหนึ่งทางพระพุทธศาสนาวิเคราะหื พร้อมเชื่อมโยงและเปรียบเทียบกับหลักวิชาการสมัยใหม่ น่าจะทำให้เห็นภาพชัดพร้อมเกิดประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเครียดที่เกิดขึ้นได้

การปฏิบัติกรรมฐาน

การปฏิบัติธรรมเป็นการฝึกอบรมจิตใจและอบรมปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนาเรียกว่า “กรรมฐาน” แปลว่า ที่ตั้งแห่งการงาน เป็นคำที่ถูกนำมาใช้ มีนัยตรงกับคำว่า “ภาวนา” ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมี 2 ประการ คือ 1) สมถกรรมฐาน หรือ สมถภาวนา การฝึกอบรมจิตให้เกิดความสงบ หรือการฝึกสมาธิ และ 2) วิปัสสนากรรมฐาน หรือ วิปัสสนาภาวนา การฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งตามเป็นจริง หรือ การเจริญปัญญา (ที.ปา. 11/304/256) ตามนัยนี้พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายว่า กรรมฐาน หมายถึง ที่ตั้งแห่งการงาน อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานของใจ อุบายทางใจ วิธีฝึกอบรมจิต 2 ประเภท คือ สมถกรรมฐาน อุบายสงบใจ วิปัสสนากรรมฐานอุบายเรื่องปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2538, 11) เช่นเดียวกับสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ซึ่งนิยามความหมายของกรรมฐานไว้ว่า 1) สมถกรรมฐาน กรรมฐานเป็นอุบายสงบใจ และ 2) วิปัสสนากรรมฐาน กรรมฐานเป็นอุบายเรื่องปัญญา ขยายเนื้อความได้อีกว่า กรรมฐานเนื่องด้วยปริกรรม ไม่เกี่ยวกับปัญญา จัดเป็นสมถกรรมฐาน กรรมฐานเนื่องด้วยทัศนะทางใจ คติของธรรมดา ปรารภสภาวะธรรมและสามัญญลักษณะ จัดเป็นวิปัสสนากรรมฐาน กรรมฐาน 2 อย่างดังกล่าวนี้เรียกภาวนา 2 ก็เรียก อีกประการหนึ่ง กรรมฐาน คือที่ตั้งของการงานทางใจไว้ 2 อย่าง คือ สมถกรรมฐาน แปลว่า ที่ตั้งของการงานทางใจ ซึ่งจะทำใจให้เป็นสมถะ คือให้สงบ และวิปัสสนากรรมฐาน แปลว่า ที่ตั้งของการงานทางใจ อันจะทำใจให้เกิดเป็นวิปัสสนา คือความรู้แจ้งเห็นจริง (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2558, 40)

สำหรับหลักการของสมถกรรมฐาน “สมถะ” คือ กำหนดใจไว้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (เรียกว่าอารมณ์) ให้แน่วแน่มั่นคงตั้งอยู่ในสิ่งนั้นสิ่งเดียว (เรียกว่า จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง) เมื่อสมาธิแนบสนิทเต็มที่แล้ว ก็เกิดภาวะจิตที่เรียกว่าฌาน ซึ่งแบ่งเป็นระดับต่าง ๆ ระดับที่กำหนดเอารูปธรรมเป็นอารมณ์ เรียกว่า รูปฌาน มี 4 ชั้น ระดับที่กำหนดเอารูปธรรมเป็นอารมณ์เรียกว่าอรูปฌาน มีภาวะจิตในฌานนั้นปราศจากนิวรณ์ ท่านอนุลโมว่า เป็นความหลุดพ้นจากกิเลสตลอดเวลาขณะที่ยังอยู่ในฌานนั้น ๆ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542, 855) สำหรับวิธีการของสมถกรรมฐาน คือ การเอาจิตไปผูกเพ่งไว้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือคำใดคำหนึ่ง หากเพ่งดิน น้ำ ลม หรือไฟ ก็ให้จิตผูกเพ่งอยู่ที่ดิน น้ำ ลม หรือไฟ เพียงอย่างเดียวไม่ใส่ใจสิ่งอื่น ไม่ใส่ใจความคิด จิตอยากคิดเรื่อง

อื่นก็ไม่คิด ไม่เอา หากเป็นคำบริการกรรม สมถกรรมฐานเป็นวิธีการทำให้จิตสงบระงับโดยไม่ใส่ใจรายละเอียดของจิตว่าเป็นอย่างไร จิตจะเป็นอย่างไร มีพฤติกรรมอย่างไร ชอบอะไรเกลียดอะไร ไม่ต้องการรู้ ต้องการเพียงอย่างเดียวคือ จิตต้องหยุดคิด จิตต้องสงบ ต้องทำให้จิต สบายยอมอยู่กับที่ให้ได้ก็ผูกเพ่งอยู่ที่คำบริการกรรม โดยวิธีนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดปัญญารู้เท่าทันจิต เป็นเหตุให้เข้าใจตัวเอง แล้วเกิดความสงบนิ่งเป็นสมาธิ แม้การปฏิบัติสมาธิจะมีสองวิธี แต่ทั้งสองวิธีก็ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเบ็ดเสร็จ เรียกว่าสมถะเจือวิปัสสนา (พระวิจิตรธรรมาภรณ์, 2552, 17-19)

ด้านวิปัสสนากรรมฐาน “วิปัสสนา” หมายถึง ความเห็นแจ้ง การฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความเห็นแจ้งในสังขารทั้งหลายว่าเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา” (ราชบัณฑิตยสถานสถาน, 2525, 757) การรู้แจ้ง คือ การทำจิตให้สงบระงับหมดจากความฟุ้งซ่าน โดยการเพ่งสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นอารมณ์ เพื่อพิจารณาให้เห็นแจ้งรู้ตามความเป็นจริงในชีวิต ท่านแสดงให้เห็นอีกว่า การเห็นตรงต่อความเป็นจริงของสภาวะธรรมได้แก่ ปัญญาที่เห็นไตรลักษณ์ อันให้ถอนความหลงผิดในสังขารเสียได้ การฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความเห็นแจ้งรู้ชัดภาวะของสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นของมันเอง (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2535, 276) จะเห็นได้จากวิปัสสนากรรมฐานเป็นอุบายเรื่องปัญญา เป็นคำสอนเพื่อพัฒนาจิตยกระดับจิตของปุถุชนธรรมดาให้ขึ้นสู่ระดับจิตความเป็นอริยบุคคล ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา วิปัสสนากรรมฐานเป็นหลักปฏิบัติในด้านปัญญา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้พิจารณาด้วยปัญญาอันหยั่งถึงในรูปและนาม ตามสภาวะความเป็นจริง การเจริญวิปัสสนานั้น จุดมุ่งหมายเพื่อให้จิตได้เห็นแจ้งเป็นพิเศษ ในรูปนาม และในชั้น 5 ว่า เป็นอนิจจัง ไม่เที่ยง ทุกขัง เป็นทุกข์ อนัตตา ไม่ใช่เป็นตัวบุคคล ตัว ตน เรา เขา คือเราไม่สามารถที่จะบังคับบัญชามันได้ตามที่คนทั่วไปเข้าใจกัน ความเห็นแจ้งเป็นพิเศษนี้ เรียกว่า วิปัสสนา คือ ปัญญาเจตสิก ที่ปรากฏในมหากุศลญาณสัมปยุตตจิต (สมานบุญยารักษ์, 2526, 15) แสดงให้เห็นว่าการเจริญวิปัสสนานั้น จุดมุ่งหมายเพื่อให้จิตได้เห็นแจ้งในรูปนาม หรือในชั้น 5 นั้นเอง คัมภีร์สังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค อธิบายว่า ชั้น 5 (กองอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น เป็นภาระอันหนัก) ประกอบไปด้วย 1) รูปักขันโธ ความยึดมั่นในกองรูป 2) เวทนากขันโธ ความยึดมั่นในกองเวทนา 3) สัญญากขันโธ ความยึดมั่นในกองสัญญา 4) สังขารักขันโธ ความยึดมั่นในกองสังขาร 5) วิญญานักขันโธ ความยึดมั่นในกองวิญญาน “ชั้น 5” คือ ภาระ บุคคล คือ ผู้ที่แบกภาระ การถือภาระเป็นทุกข์ในโลก บุคคลวางภาระหนักได้แล้ว ไม่ถือภาระอื่นไว้ ถอนตัณหาพร้อมทั้งราก สิ้นความอยาก ดับสนิทแล้ว (ส.ข. 17/22/34) พระพรหมคุณาภรณ์ อธิบายให้เห็นอีกว่า วิปัสสนา คือ การพิจารณาสังขารให้เกิดความเห็นแจ้งเข้าใจชัด รู้จักมองสิ่งทั้งหลายตามสภาวะที่เป็นจริง ความเที่ยงและความสุขเป็นต้น ซึ่งมหาชนในโลกรู้เห็นกันทั้งหลาย วิปัสสนากัมมัฏฐาน จึงหมายถึง ที่ตั้งแห่งการงาน หรืออารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานเพื่อให้จิตเกิดปัญญาเข้าไปเห็นแจ้งในรูปนาม พระไตรลักษณ์ อริยสัจ และมรรค ผล นิพพาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552, 343)

ฉะนั้น การเจริญสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ถือว่าเป็นหลักปฏิบัติเพื่อการรู้แจ้ง เป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญ อันบุคคลควรเจริญหรือทำให้เกิดขึ้นในตนอย่างยิ่งยวด โดยธรรมทั้ง 2 ประการนี้เป็นธรรมคู่กันในการปฏิบัติ ในพระไตรปิฎกได้อธิบายถึงผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติสมถะและวิปัสสนาไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุ

ทั้งหลาย ธรรม 2 อย่างเป็นไปในส่วนแห่งวิชา ธรรม 2 อย่างเป็นไฉน คือ สมณะ 1 วิปัสสนา 1 ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สมณะที่ภิกษุเจริญแล้ว ย่อมเสวยประโยชน์อะไร ย่อมอบรมจิต จิตที่อบรมแล้ว ย่อมเสวยประโยชน์อะไร ย่อมละระคายได้ วิปัสสนาที่อบรมแล้ว ย่อมเสวยประโยชน์อะไร ย่อมอบรมปัญญา ปัญญาที่อบรมแล้ว ย่อมเสวยประโยชน์อะไร ย่อมละอวิชชาได้” (อง. ทก., 33/275/353) พุทธพจน์เบื้องต้น ชี้ให้เห็นถึงหลักการของสมณะ คือ การอบรมจิต หรือตัวของสมาธิ ส่วนวิปัสสนา คือ การอบรมปัญญา เป็นปัญญาในขั้นสูงที่เรียกว่า ภาวนามยปัญญา นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นจากการเจริญสมณะว่าให้ผล คือ การละระคาย เมื่อละระคายได้ จิตย่อมสงบตั้งมั่น เป็นหนึ่งเดียว ไม่หวั่นไหวในอารมณ์ต่าง ๆ ส่วนผลที่เกิดขึ้นจากการเจริญวิปัสสนาทำให้ละอวิชชาได้ ดังได้กล่าวไว้แล้วถึงผลที่เกิดขึ้นจากการเจริญวิปัสสนาข้างต้น หลักปฏิบัติทั้ง 2 ประการนี้เป็นธรรมคู่กัน ท่านเรียกว่า วิชาภาควิชาธรรม คือ เป็นธรรมที่เป็นส่วนแห่งวิชา ทำให้เกิดความรู้แจ้งในอริยสัจ เป็นต้น เมื่อผู้เจริญได้ปฏิบัติตามแล้ว

การปฏิบัติกรรมฐานนั้นเป็นวิธีการที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบ และถือว่าเป็นวิชาที่ไม่ลึกลับ ไม่ใช่ของยากและก็ไม่ง่ายนัก เป็นสิ่งที่เหมาะแก่การฝึกและปฏิบัติได้ทุกเพศ ทุกวัย ไม่จำกัดกาลเวลาหรือสถานที่ ให้ผู้เจริญกรรมฐานพึงรู้ได้ด้วยตนเอง ได้ผลจากการปฏิบัติเอง อีกทั้งการปฏิบัติกรรมฐานเป็นยอดแห่งการบูชา เป็นการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ ที่พระองค์ทรงแสดงให้เห็นว่าการบูชาด้วยอามิสใด ๆ ก็ไม่เท่ากับการบูชาพระองค์ด้วยการปฏิบัติบูชา ดังที่ได้ทรงตรัสแก่พระอานนท์เถระ เป็นบทพุทธพจน์ว่า “ดูก่อนอานนท์ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาใด ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่งปฏิบัติตามธรรมอยู่ ผู้นั้นชื่อว่าได้สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ตถาคต ด้วยการบูชาอย่างสูงสุด” (ที. ม. 10/199/149) แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการดำเนินชีวิต การได้ปฏิบัติด้วยการปฏิบัติสมควรแก่ธรรม เท่ากับการได้บูชาพระพุทธเจ้า อีกทั้งทำให้ได้คุณธรรมและคุณค่าเกิดขึ้นแก่ตัวเราเป็นอย่างมาก ฉะนั้น การปฏิบัติกรรมฐานตามหลักพระพุทธศาสนา มีหลักมีวิธีการฝึกการปฏิบัติเพื่อให้เห็นผลของการปฏิบัติได้อย่างแน่นอน เพราะการปฏิบัติกรรมฐานเป็นการเตรียมจิตให้อยู่ในสภาพพร้อมและง่ายแก่การปลุกฝังคุณธรรมต่าง ๆ เป็นการปลุกฝังนิสัยที่ดี รู้จักวิธีทำให้สงบ และผ่อนคลายความทุกข์ ผู้ปฏิบัติอยู่เป็นประจำย่อมจะมีความมั่นคงทางอารมณ์และมีภูมิคุ้มกันโรคทางจิต เกิดอานิสงส์ในชีวิตประจำวัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2557, 788-789) กล่าวสรุป คือ 1) ช่วยทำให้จิตใจผ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบ หายกระวนกระวาย หยุดยั้งจากความกลัดกลุ้มวิตกกังวล เป็นเครื่องพักผ่อนกาย ให้ใจสงบและมีความสุข 2) เป็นเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และการทำกิจทุกอย่าง เพราะจิตที่เป็นสมาธิแน่วแน่อยู่กับสิ่งที่กระทำ ย่อมทำให้คิดรอบคอบและทำงานได้ผลดี และ 3) ช่วยเสริมสุขภาพกายและใช้แก้ไขโรคได้ เพราะร่างกายและจิตใจอาศัยกันและมีอิทธิพลต่อกัน ผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็งสมบูรณ์ (จิตเป็นสมาธิ) แม้นยามกายเจ็บป่วยก็ไม่สบายอยู่แค่กายเท่านั้น จิตใจไม่พลอยป่วยไปด้วย ยิ่งไปกว่านั้น กลับใช้ใจที่เข้มแข็งสมบูรณ์นั้นไปผ่อนเบาโรคทางกายได้อีกด้วย

สำหรับอานิสงส์หรือผลจากการปฏิบัติกรรมฐานนั้น ผู้ปฏิบัติควรปฏิบัติอยู่เนื่อง ๆ และมีการบริหารกายบริหารจิตที่ดี ตามหลักปฏิบัติกรรมฐานและเลื่อมใสธรรมฐานที่เหมาะสมแก่จริตของตนด้วย เช่นเดียวกับครูบาอาจารย์สายกรรมฐานท่านจะแนะนำอยู่บ่อย ๆ ในการปฏิบัติกรรมฐาน ดังนั้นกรรมฐานอย่างหนึ่งที่ควรปฏิบัติ

อยู่เนื่อง ๆ เรียกว่า อารักขกรรมฐาน คือ กรรมฐานที่พึงสงวนรักษาไว้ มีข้อปฏิบัติอยู่ 4 ประการ คือ 1) พุทธานุสสติ ระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า 2) อสุภกรรมฐาน พิจารณากายให้เป็นของอสุภะ เป็นสิ่งที่น่าเกลียด โสโครก ปฏิกุศล 3) การเจริญเมตตา แผ่ความปรารถนาดี ไม่อาฆาตพยาบาทกัน และ 4) มรณัสสติ การระลึกถึงความตาย (พระราชสังวรญาณ (พุทธ ฐานิโย), 2540, 156) เพื่อเป็นการย้ำเตือนไม่ให้เกิดความประมาทในการดำรงชีวิต กรรมฐานจึงเป็นวิธีปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึงการฝึกหัดจิตหรือการอบรมจิตให้สงบสงัด และสว่างจากความทุกข์นั่นเอง กรรมฐานเป็นศาสตร์และศิลป์แห่งการดำเนินชีวิตและเป็นธุระอันสำคัญยิ่งทางพระพุทธศาสนา เรียกการปฏิบัติกรรมฐานว่า การบริหารจิตหรือการพัฒนาจิต ซึ่งมีความหมายให้เรารู้จักการรักษาคุ้มครองจิตด้วย วิธีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดละความวุ่นวาย และความเครียดที่เกิดกับร่างกาย และจิตของเรา ให้เกิดความเข้มแข็งนำมาใช้ในการปฏิบัติงานทุกอาชีพและก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี มีความมั่นใจ และมีความสุขใจ เพราะจิตที่พัฒนาดีแล้วย่อมมีความสุข และมีความสุขสำราญในการทำงาน ประกอบกรรมดีและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและตนเอง กรรมฐานเป็นกรรมวิธีในการฝึกอบรมจิต เป็นหน้าที่ที่ควรปฏิบัติเป็นงานของจิตที่ยกระดับให้จิตสูงขึ้น (วริยา ชินวรรณ และคณะ, 2548, 17) แสดงให้เห็นว่าเมื่อสุขภาพจิตดีก็ส่งผลให้สุขภาพกายดีไปด้วยเช่นกัน

สาเหตุของความเครียด

“ความเครียด” มีสาเหตุมากมายที่ทำให้เกิด เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบต่อด้านร่างกาย และจิตใจ เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้นควรรีบผ่อนคลายหรือหาวิธีบำบัดรักษา เพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงจนส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจในอนาคต ความเครียดถือว่าเป็นอาการอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ เมื่อมีอาการเครียดเกิดขึ้นควรที่จะได้รับการบำบัดเพื่อให้ร่างกายมีสภาวะที่ผ่อนคลายลงและมีสภาวะที่ดีขึ้น การบำบัดความเครียดนั้นสามารถแยกความหมายได้สองคำคือ บำบัด + ความเครียด คำว่า “บำบัด คือ รักษา เยียวยา ทำให้หาย ทำให้เสื่อมคลาย” (มานิต มานิตเจริญ, 2509, 752) คำว่า “ความเครียด หมายถึง “จัด” เช่น ตึงเครียด อาการที่สมองไม่ผ่อนคลายเพราะคร่ำเคร่งอยู่กับงานจนเกินไป เช่น หน้าเครียด อารมณ์เครียด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525, 193) โดยคนทั่ว ๆ ไป เข้าใจความหมายของความเครียดว่าเป็นภาวะที่ไม่พึงประสงค์ ภาวะที่ทำให้ขัดข้องใจ และรู้สึกยุ่งยากลำบากใจในการขจัดให้หมดไป ทำให้เกิดความวิตกกังวลและเกิดภาวะภายในร่างกาย ซึ่งเป็นภาวะที่ตรงข้ามกับความสงบและผ่อนคลาย เป็นภาวะเดียวกับที่วิศวกรใช้เรียกความเครียดของวัตถุ โดยมีรากเดิมมาจากภาษาละตินว่า “Stringere” ซึ่งหมายถึง ความกดดัน ความตึงเครียด หรือความพยายามอย่างแรงกล้า ต่อมาภายหลังใช้เป็นความหมายในด้านของพลังที่มีต่อบุคคล ซึ่งหมายถึง แรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ทำให้เกิดความเครียดที่เรียกว่า “Stringere” ภาวะความเครียด ถือว่าเป็นอาการที่มีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจเป็นอย่างมาก โดยมีสาเหตุอยู่ 3 ประการ คือ 1) สาเหตุทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความกลัวว่าจะไม่ได้ดังหวัง กลัวจะไม่สำเร็จ หนักใจในงานที่ได้รับมอบหมาย รู้สึกว่าตนเองต้องทำสิ่งที่ยากเกินความสามารถ มีความวิตกกังวลล่วงหน้ากับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น 2) สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงในชีวิต

ได้แก่ การเปลี่ยนวัย การแต่งงาน การตั้งครุฑ การเริ่มเข้าทำงาน การเปลี่ยนงาน การเกษียณอายุ การย้ายบ้าน การสูญเสียคนรัก และ (3) สาเหตุจากการเจ็บป่วยทางกาย ได้แก่ การเจ็บไข้ไม่สบายที่ไม่รุนแรงจนถึงการเจ็บป่วยด้วยโรคที่รุนแรง และเรื้อรัง เช่น เบาหวาน มะเร็ง ความดันโลหิตสูง (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2540, 3) จะเห็นได้ว่า ความเครียด เป็นภาวะทางจิตใจที่กำลังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในตัวคนหรือนอกตัวคน เป็นปัญหาเกิดขึ้นจริงหรือคาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นปัญหามาจากความผิดปกติทางร่างกายหรือความผิดปกติทางจิตใจ ความเครียดเป็นปฏิกิริยาทางจิตใจตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือสิ่งที่มากระตุ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่กำลังเผชิญ ความเครียด เป็นความรู้สึกไม่พอใจ ไม่สบายใจ เหมือนจิตใจถูกบีบคั้นให้ต้องเผชิญกับสิ่งเร้า ความรู้สึกดังกล่าวทำให้เกิดความแปรปรวนทั้งร่างกายและจิตใจ (ชูทิพย์ ปานปรีชา, 2539, 482) มีผลกระทบทั้งภายนอกและภายใน

ความเครียด จึงเป็นต้นเหตุขัดขวางหรือสิ่งเร้าที่ทำให้มนุษย์พยายามหลีกเลี่ยง หรือทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสรีระ หรืออารมณ์ร่วมกัน (พะยอม อิงคตานุวัฒน์, 2535, 340) แสดงให้เห็นว่าความเครียดเป็นปฏิกิริยาของร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้น เมื่อคนได้รับรู้ว่าจะเกิดความไม่สมดุลระหว่างระดับความต้องการที่เข้ามา กับความสามารถในการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น (มนูญ ตนะวัฒนา, 2537, 23) แม้ด้านนักวิชาการยังอธิบายว่าภาวะความเครียดของมนุษย์มีสาเหตุที่เกิดจากจิตใต้สำนึก กล่าวคือ จิตใต้สำนึกเป็นสิ่งที่ถูกเก็บกดไว้ เพราะเป็นสิ่งที่ไม่งาม ไม่เหมาะสม น่ารังเกียจ ถ้าเราไม่ต้องการซูเปอร์อีโก้จะทำหน้าที่กำจัดสิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้ออกไป จะทำให้เกิดอาการเครียดอย่างมหาศาลทำให้ป่วยทางจิต ความคิดใดก็ตามที่ถูกเก็บกดสิ่งสมไวนี้อยู่ภายใต้อิทธิพลจิตสำนึกอย่างเข้มงวด ความคิดเหล่านี้คือสาเหตุทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ได้ตั้งใจในการกระทำออกมาเรียกว่าการผิดปกติ (โยสไธน์ เบอร์เตอร์, สายพิณ ศุภทรมงคล (แปล), 2545, 454)

เมื่อกล่าวถึงภาวะความเครียดของมนุษย์ว่าสืบเนื่องมาจากการสั่งสมของจิตในรูปแบบของจิตใต้สำนึก ดังเช่น บุคคลโดยทั่วไปจะมีความสุขได้นั้นเกิดจากการที่บุคคลเราสามารถตอบสนองความต้องการของตน ตั้งแต่ความต้องการทางกาย ความต้องการทางจิต และความต้องการทางสังคมแต่ทำให้ชีวิตของบุคคลมีความวิตกกังวล ความเครียดอยู่เสมอเป็นเหตุให้เกิดความสุขภาพทางจิตใจเสีย และถูกเก็บกดสั่งสมไว้อยู่ในจิตใต้สำนึก จากนั้น จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามรูปแบบต่าง ๆ เช่น โรคจิต จิตแปรปรวน ติดเหล้า ติดสารเสพติด ความผิดปกติทางเพศ และบุคลิกภาพแปรปรวน (ดวงมณี จงรักษ์, 2549, 58) การแสดงออกในลักษณะของความวิตกกังวล ความกลัว ไม่สบายใจ ไม่พอใจ รู้สึกสูญเสีย เปื่อหน่าย โดยมีสาเหตุมาจากหลาย ๆ เรื่อง เช่น พ่อแม่หย่าร้างกันหรือแยกกันอยู่ การสูญเสียบุคคลใกล้ชิดปัญหาทางเศรษฐกิจ การเข้าโรงเรียนใหม่ การปรับตัวกับเพื่อน (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2539, 36) ก็เป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดขึ้นมาได้ กล่าวได้ว่า เป็นความเครียดทางร่างกาย และ ความเครียดทางจิตใจ

การดำเนินชีวิตของมนุษย์มีทั้งความสุขและความทุกข์ ความสุขและความทุกข์นั้นเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์เองที่มีบทบาทหน้าในการดำเนินชีวิต มนุษย์เป็นสัตว์สังคมการอยู่ร่วมกันย่อมมีความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดา ความขัดแย้งนั้นเรียกว่าปัญหา ปัญหาก็นำมาซึ่งความเครียดได้ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาความขัดแย้งกับคนอื่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้มี

ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ทั้งด้านสุขภาพและด้านจิตใจ ผลกระทบต่อด้านสุขภาพ ถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทางร่างกายมีผลอันเป็นปัญหาด้านสุขภาพ ที่ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม อ่อนเพลีย อ่อนแอลง เพราะธรรมชาติของคนมีการปรับตัว มีความสามารถควบคุมและคงทนต่อความเครียดได้ระดับหนึ่ง โดยทำให้จิตใจอยู่ในสมดุล (Psychological Equilibrium) หรือเป็นปกติเหมือนคนทั่วไป แต่ถ้าความเครียดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และปล่อยให้มีอยู่นานต่อไป เกิดความสามารถที่คนทั่วไปจะปรับตัว ควบคุม หรือคงทนต่อไปได้ จะเกิดผลเสียต่อร่างกาย จิตใจ และชีวิตความเป็นอยู่ได้ ดังนั้น ความเครียดทำให้ร่างกายเกิดความแปรปรวน และผิดปกติได้หลายชนิด ได้แก่ 1) ทำให้ร่างกายอยู่ในสภาพเหมือนทำงานหนัก อ่อนเพลีย อ่อนแอ แม้จะไม่ได้ออกแรงทำงานเลยก็ตาม ความอ่อนแอของร่างกายทำให้ภูมิคุ้มกันในตัวต่ำลง มีโอกาสติดเชื้อโรคได้ง่าย คนที่เครียดจึงมักจะเป็นหวัด ป่วยเป็นโน่นเป็นนี่เล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่เสมอ เป็นแล้วหายยาก และ 2) เกิดโรคต่าง ๆ ในกลุ่มที่เรียกว่า ความผิดปกติทางสรีรวิทยา เนื่องจากสาเหตุทางจิต (Psycho physiological Disorders) โรคที่พบบ่อยในกลุ่มนี้ ได้แก่ ปวดศีรษะโดยทั่ว ๆ ไป ปวดต้นคอ ปวดหลัง ปวดเมื่อยตามตัว เหมือนคนทำงานหนัก เนื่องจากกล้ามเนื้อลาย (Skeletal Muscle) ทั่วตัวเกร็งตัวขณะเครียด ปวดศีรษะข้างเดียว หรือไมเกรน (Migraine Headache) เนื่องจากหลอดเลือดในสมองขยายตัว เวลาที่มีความเครียด ความดันโลหิตสูง ความเครียดทำให้เส้นเลือดหดตัว เล็กลงตามคำสั่งของสมองและจากสารเคมีที่ถูกขับจากต่อมไร้ท่อ ความดันจะเพิ่มขึ้นทีละน้อย ๆ โดยที่เจ้าตัวไม่รู้ มักพบในกลุ่มคนที่รับผิชอบในระดับงานสูง บางคนเรียกโรคนี้ว่า “โรคผู้บริหาร” ผลในกระเพาะและลำไส้เล็กส่วนต้น เวลาเครียดจะมีความแปรปรวนของจิตใจ ส่งผ่านไปทางระบบประสาทอัตโนมัติ ไปควบคุมกระเพาะ ทำให้มีการหลั่งน้ำย่อยออกมาในกระเพาะ (ความเครียดลงกระเพาะ) (ยุทธชัย กิตติโยธิน, 2545, 1)

สาเหตุการเกิดภาวะความเครียดทางร่างกาย คือ เป็นภาวะบางอย่างของร่างกายที่ทำให้เกิดความเครียด เนื่องจากร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ เมื่อส่วนหนึ่งส่วนใดชำรุดหรือเจ็บป่วย จะทำให้อีกส่วนหนึ่งชำรุดหรือเจ็บป่วยไปด้วย ฉะนั้น เมื่อร่างกายเครียดจะทำให้จิตใจเครียดด้วย ภาวะต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของความเครียดนี้ ได้แก่ ความเมื่อยล้าทางร่างกาย เป็นสภาพของร่างกายที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง หรือได้ผ่านการทำงานมาอย่างหนักและนาน ร่างกายได้รับการพักผ่อนไม่เพียงพอ เป็นสภาพของร่างกายที่เกิดจากการตรากตรำงานติดต่อกันนาน รับประทานอาหารไม่เพียงพอ ไม่ถูกสุขลักษณะ ทำให้ร่างกายหิวโหย น้ำตาลในเลือดต่ำ ร่างกายขาดวิตามินและเกลือแร่ ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการให้พลังงานแก่ร่างกาย ทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย เกิดความเครียดได้ ความเจ็บป่วยทางร่างกาย เช่น มีโรคประจำตัวได้รับการผ่าตัดใหม่ทำให้ไม่ค่อยอยากอาหาร เนื้อเยื่อของอวัยวะที่ป่วยถูกทำลาย หรือทำงานไม่ดี เสียน้ำเสียเลือด เป็นผลให้ร่างกายอ่อนเพลีย ภาวะติดสุราและยาเสพติด สุราและยาเสพติดไปกดประสาททำให้ร่างกายต้องใช้พลังงานมาก เป็นผลให้ร่างกายอ่อนเพลีย อ่อนแอมากขึ้นทุกขณะ (ชูเกียรติ ปานปรีชา, 2539, 486-488) แสดงให้เห็นว่าผลกระทบต่อด้านสุขภาพ เกิดจากปัญหาในหลาย ๆ ด้านของสังคมที่มีการดำรงชีวิตในแต่ละวันที่ต้องประกอบอาชีพ เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูง รายรับไม่พอกับรายจ่าย จึงทำให้เกิดความเครียด เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายจิปาถะต่าง ๆ ค่าภาษีทางสังคม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ มีส่วนทำให้เกิดภาวะเครียด และในสถานการณ์ปัจจุบัน ยังแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้มนุษย์ต้อง

รับภาระมากมายตามมาเป็นผลกระทบไปวงกว้าง ทำให้เกิดภาวะความเครียดขึ้นในสังคม ส่วนผลกระทบต่อทางด้านจิตใจ คือ สภาพจิตใจที่อาจก่อให้เกิดความเครียดได้ กล่าวคือ อารมณ์ไม่ดีทุกชนิด ได้แก่ ความกลัว ความวิตกกังวล ความโกรธ ความเศร้า อารมณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกทุกข์ใจ ไม่สบายใจ โดยเฉพาะความเศร้า ทำให้เกิดความรู้สึกสิ้นหวัง ไม่คิดต่อสู้ ความรู้สึกทั้งหมดนี้ทำให้เกิดความเครียด ความคับข้องใจ เป็นภาวะของจิตใจเกิดขึ้นเมื่อความต้องการถูกขัดขวาง ทำให้มีปัญหาต้องเผชิญ เกิดความรู้สึกไม่พอใจ โกรธ วิตกกังวล จิตใจเหมือนถูกบีบคั้น เกิดความเครียดขึ้นมาได้ (ชูทิพย์ ปานปรีชา, 2539, 486-488) แสดงให้เห็นว่าความเครียดด้านจิตใจมีผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ ความเครียดทำให้จิตใจ และชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์แปรปรวนและเกิดความผิดปกติได้หลายชนิด เช่น ชีวิตไม่มีความสุข ความเครียดทำให้จิตใจไม่สดชื่นเบิกบาน

ฉะนั้นการบำบัดความเครียด คือ การลดความกดดัน ความตึงเครียดให้ลดลง ทุเลาเบาลง อันมีสาเหตุเกิดจากความวิตกกังวลและเกิดภาวะภายในร่างกายที่ไม่มีความสงบและไม่มีความผ่อนคลาย ดังที่กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กล่าวถึงความเครียดว่า “เป็นเรื่องของจิตใจที่เกิดความตื่นตัวเตรียมรับเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่น่าพึงพอใจ และเป็นเรื่องที่เราคิดว่าหนักหนาสาหัส เกินกำลังความสามารถที่จะแก้ไขได้ ทำให้เกิดความรู้สึกหนักใจ และพลอยทำให้เกิดอาการผิดปกติทางร่างกายขึ้นด้วย หากความเครียดนั้นมีมาก และคงอยู่เป็นเวลานาน” (กรมสุขภาพจิต, 2542, 1) เพื่อการคลายความเครียดที่เกิดขึ้นนี้ควรมีวิธีการในการบำบัดความเครียดที่ถูกต้อง แสดงให้เห็นว่า ความเครียด คือ กลุ่มอาการปรับตัวหรือภาวะที่ร่างกายมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่มาคุกคาม เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายเกิดขึ้น ความเครียดมีลักษณะและส่วนประกอบของตัวเองแต่ไม่มีสาเหตุเฉพาะ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือร่างกายจะต้องมีการปรับตัว (กนกรัตน์ สายเชื้อ, 2536, 1) เพื่อให้ร่างกายปรับตัว จิตใจที่อยู่ภายในควรได้รับการบำบัดไปด้วยผ่านวิธีการ มีการฝึกปฏิบัติกรมฐานเพื่อบำบัดความเครียด ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาอาการเครียดที่เกิดขึ้นจากปัญหาทางกายและทางใจอันเป็นผลให้เกิดความเครียดขึ้นให้มีการลดน้อยลงและหายเป็นปกติได้

การปฏิบัติกรมฐานเพื่อบำบัดความเครียด

เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้นควรรับมือผ่อนคลาย หากวิธีบำบัดความเครียดนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงจนส่งผลต่อร่างกายและจิตใจ จากที่ศึกษามาแล้วข้างต้นทราบว่า “ความเครียด” นั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบเป็น 2 ด้าน คือ ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ เพื่อให้ความเครียดนั้นเบาบาง ควรมีแนวทางในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาความเครียด จะเห็นได้ว่าการบำบัดความเครียดมีหลายวิธีในการรักษา แต่ในที่นี้การปฏิบัติกรมฐานเพื่อบำบัดความเครียด จะเป็นทางเลือกอีกวิธีหนึ่งในการรักษาให้หายขาดลงได้ กล่าวได้ว่า ควรบำบัดด้วยการปฏิบัติกรมฐานในทางพุทธศาสนา เช่น การบำบัดความเครียดด้วยการฝึกอานาปานสติ โดยมีแนวทางการปฏิบัติกรมฐานเพื่อแก้ปัญหาความเครียด และผลที่เกิดหลังจากการปฏิบัติแล้ว ดังต่อไปนี้

การฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ เป็นอีกแนวการปฏิบัติกรมฐานเพื่อบำบัดความทุกข์ “การฝึกสมาธิ คือ การใช้อารมณ์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาเป็นเครื่องฝึกหัดให้จิตกำหนดเพื่อให้จิตอยู่ในความควบคุม สามารถจับอยู่

กับอารมณ์อันนั้นอันเดียวได้ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่เลื่อนลอยไปหาอารมณ์อื่น วัตถุ สิ่ง หรือ อารมณ์ที่จะเอามาให้จิตกำหนดนี้ เป็นอะไรก็ได้ แต่ให้เป็นกลาง ๆ คือ ไม่ล่อให้จิตปรุงแต่ง ซึ่งโดยมากจะใช้สิ่งดีงาม เช่น พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ความเมตตากรุณา เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นอารมณ์ หรือสิ่งที่จิตเกาะเกี่ยวยึดเหนี่ยวได้ หรืออาจใช้สิ่งกลาง ๆ คือ สิ่งที่ไม่ได้มีความหมายทางบวก หรือทางลบ เช่น ลมหายใจซึ่งเป็นกลาง ๆ หรือ วัตถุสิ่งต่าง ๆ ไฟ แสงสว่าง เป็นต้น เมื่อเอามาให้จิตกำหนดก็ทำให้จิตกำหนดจับแน่นแนบพยายามให้จิตอยู่กับสิ่งนั้นสิ่งเดียว ไม่เลื่อนลอย ไม่ฟุ้งซ่านไปหาอารมณ์อื่น ถ้าหากทำให้จิตกำหนดแนบแน่นอยู่กับสิ่งนั้นสิ่งเดียวได้สำเร็จ เรียกว่า “การฝึกสมาธิ” (สุจิตรา อ่อนค้อม, 2547, 3-4) เพราะการกำหนดจิตให้ตั้งมั่น เช่น บริกรรมว่า พุทโธ เป็นต้น จะช่วยให้จิตสงบ สบาย เยือกเย็น ผ่อนคลายจากความเครียดลงได้ การฝึกสมาธิก็คล้าย ๆ กับการย้ำกับตัวเองว่า มีสติอยู่เสมอ ไม่ว่าตอนนั้นกำลังกระทำการสิ่งใดอยู่ แม้กระทั่งตอนเราหลับหรือตื่นก็ตาม ในช่วงเริ่มต้นการฝึกสมาธิจะเป็นกระบวนการของการปลดปล่อยจิตให้ปลอดจากปัญหาความยุ่งยากที่ขมวดเป็นปมเป็นขั้นตอนของการเรียนรู้วิธีคลี่คลายปมต่าง ๆ เหล่านั้น สมองกับหัวใจต้องรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน พุดง่าย ๆ ก็คือ เมื่อสมองเราเปิดหัวใจต้องรวมกันเป็นหนึ่งเดียวกัน พุดง่าย ๆ ก็คือ เมื่อสมองเราเปิด หัวใจของเราก็จะทำงานเบาขึ้น สบายใจมากขึ้น (ปิ่นฉวีวัฒน์, 2548, 17-18) อย่างไรก็ตาม การจะทำให้จิตสงบ หรือมีความสงบแนบนิ่ง ต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ และการรู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้น การฝึกจิตให้สงบนั้นยังไม่พอต่อการภาวนาต้องอาศัยการเจริญวิปัสสนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันและอยู่กับความเป็นจริงได้อย่างมีความสุขตลอดเวลา ในกลุ่มแพทย์แผนปัจจุบันยังให้ยอมรับว่า “จิตใจและร่างกายมีความสัมพันธ์กันจริง และสมาธิมีผลต่อการรักษาโรค คือ ช่วยรักษาโรคได้ เพราะสมาธิทำให้จิตใจและร่างกายผ่อนคลายจนระบบต่าง ๆ ในร่างกายจะทำงานช้าลง เมื่อร่างกายผ่อนคลายไม่เครียด อัตราการป่วยก็จะต่ำ หรือในกรณีที่ป่วยแล้ว และโรคนั้นเกิดจากความเครียดของร่างกายและจิตใจ สมาธิที่ทำให้เกิดความผ่อนคลาย จะมีผลเทียบเท่ากับยาที่ทำให้ผู้ป่วยอาการดีขึ้น หรือบางรายช่วยให้หายป่วยได้” (พรมงคล ฉันทรัตนโยธิน, 2561, 60)

มีผลการวิจัยพบว่า สมาธิช่วยบำบัดความเครียดได้ผลดี จากผลการวิจัยทางตะวันตกของนายแพทย์เบนสัน (Benson) ปี ค.ศ.1930 ทำให้การปฏิบัติสมาธิ เป็นวิทยาศาสตร์ทางจิตแขนงหนึ่ง และเป็นเทคนิคหนึ่งของศาสตร์การดูแลสุขภาพทางเลือกในด้าน จิตประสาทกาย (Mind-body Medicine) สมาธิได้รับการยอมรับว่าเป็นเทคนิคเพื่อการผ่อนคลาย (Relaxation technique) เป็นเทคนิคของการเยียวยา (Therapy) เป็นวิธีที่พิสูจน์ได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ (Scientific based) ว่ามีผลต่อร่างกาย อารมณ์ และจิตใจของมนุษย์ (Physical, Mental, Emotional) นอกจากนี้ ผลการวิจัยมากกว่า 1,000 เรื่อง พบว่า การปฏิบัติสมาธิสามารถนำมาประยุกต์ผสมผสาน (Complementary therapy and healing) ร่วมกับการรักษาในระบบการแพทย์แผนปัจจุบัน (Allopathy, Orthodox, Conventional, Modern medicine) ได้ (พรมงคล ฉันทรัตนโยธิน, 2561, 59) แสดงให้เห็นว่าสมาธิเป็นสิ่งสากล ช่วยผ่อนคลายอาการเครียดได้ แต่หากได้ฝึกสมาธิแบบสมถ-กรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐานในทางพระพุทธศาสนาจะยิ่งมีผลเป็นอย่างมากต่อผู้ปฏิบัติและมีความเข้าใจในสาเหตุต่าง ๆ จนเกิดภูมิคุ้มกันขึ้นมาได้ในระยะยาว

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจนทำให้เกิดความเครียดตามมา เมื่อผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติ
กรรมฐาน ถือว่าได้ผลดีเป็นอันดับหนึ่งสามารถช่วยคลายความเครียดลงได้ จะเห็นได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับการ
ทดลองในพนักงานบัญชี ซึ่งสามารถสรุปดังนี้ ดังนี้ 1) ความเครียดในการทำงานของพนักงานบัญชี โดยรวมมี
ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความเครียดในการทำงานของพนักงานบัญชีที่ได้รับการฝึกสมาธิแบบอานาปาน
สติในระยะก่อนการทดลองมีมากกว่าระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความเครียด
ในการทำงานของพนักงานบัญชีที่ไม่ได้รับการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติในระยะก่อนการทดลองและระยะหลัง
การทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ความเครียดในการทำงานของพนักงานบัญชีที่ไม่ได้รับการ
ฝึกสมาธิแบบอานาปานสติมีมากกว่าพนักงานบัญชีที่ได้รับการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติในระยะหลังการ
ทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) ความเครียดในการทำงานของพนักงานบัญชีที่ได้รับการ
ฝึกสมาธิแบบอานาปานสติจำแนกตามลักษณะประสบการณ์ทำงานและลักษณะงานไม่แตกต่าง (กันธจักร
โบว์แดง, เบญจวรรณ บุญยะประพันธ์ และ ราชนัย บุญธิมา, 2558, 91) งานวิจัยอีกเล่มหนึ่งสรุปว่า 1) นักศึกษา
ที่ได้รับการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ มีการเรียนรู้อย่างมีความสุขแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษาที่ได้รับการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ มีการเรียนรู้อย่างมี
ความสุขมากกว่านักศึกษาที่เรียนตามปกติ (วรวิทย์ อินทนนท์, 2554, 14) และจากผลการวิจัยทางตะวันตก ของ
นายแพทย์ เบนสัน (Benson) ปี ค.ศ.1930 ทำให้การปฏิบัติสมาธิ เป็นวิทยาศาสตร์ทางจิตแขนงหนึ่ง และเป็น
เทคนิคหนึ่งของศาสตร์การดูแลสุขภาพทางเลือกในด้าน จิตประสาทกาย (Mind-body Medicine) นอกจากนี้
เป็นเครื่องฟักผ่อนอย่างดีเยี่ยมแล้ว ยังใช้ป้องกันและแก้ไข้ปัญหาทั้งหลายในทางจิต (พรหมงคล ฉันทรัตนโยธิน,
2561, 58)

สำหรับการบำบัดความเครียดด้วยการฝึกวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งการฝึกวิปัสสนากรรมฐาน ถือว่าเป็น
วิธีการปฏิบัติอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นว่าธรรมชาติ ความเป็นจริงของโลก
ไม่หลงจนยึดติดหรือเพติดเพลิน ควบคู่กับสมถกรรมฐานไปด้วย แสดงให้เห็นว่า “การฝึกวิปัสสนากรรมฐานเป็น
เครื่องมือหรือทางเลือกที่สำคัญ เพราะการฝึกวิปัสสนากรรมฐานเป็นการฝึกการหยุดคิด โดยการให้จิตใจจับอยู่ที่
ลมหายใจเข้า-ออก หรือส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย คือการเจริญสติปัฏฐาน 4 ได้แก่ ใช้สติกำหนด กาย เวทนา จิต
และธรรม องค์ดาโลลามะซึ่งเป็นองค์ประมุขของชาวพุทธทั่วโลก ได้ออกมาแสดงความห่วงใยมวลมนุษยชาติ
ด้วยการแนะนำให้พวกเราสวดมนต์ ทำสมาธิและใช้การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมาเป็นทางออกในการในการ
ต่อสู้กับภัยโควิด-19 ในครั้งนี้ เพราะการปฏิบัติดังกล่าวจะส่งผลให้จิตเรามีพลังงานในด้านบวกที่สามารถรู้เท่า
ทันความกลัวต่อโรคภัย และเมื่อมีจิตที่เข้มแข็งก็สามารถเยียวยาสุขภาพกายภายนอกได้ และท่านยังได้นำหลัก
ปฏิบัติของชาวพุทธไปเชื่อมประสานกับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ตะวันตก ซึ่งก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า
แนวทางปฏิบัติแบบนี้ช่วยในการบำบัดโรคได้ทั้งทางกายและทางใจ ช่วยให้จิตอยู่กับเวลาปัจจุบัน สามารถทิ้ง
ความนึกคิดทำให้รู้สึกเบากายและใจ เพราะการหยุดความคิดช่วยบำบัดโรคต่าง ๆ ได้ (พระครูวิโรจน์กาญจนเขต
และ พระครูสิริภาณุญาณวิริย, 2563, 409)

ฉะนั้น แนวทางในการบำบัดรักษาความเครียดด้วยวิธีการปฏิบัติกรรมฐาน เป็นวิธีการปฏิบัติธรรมอีกวิธีหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำมาบริหารจัดการ อบรมจิต พัฒนาจิตให้แน่วแน่อยู่กับปัจจุบัน มีความสงบนิ่ง จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน กระวนกระวาย กล่าวคือการเจริญสมาธิภาวนา เรียกอีกอย่างว่า “การเจริญสมถกรรมฐาน” หรือการฝึกอบรมจิตให้เกิดความรู้แจ้งเห็นตามความเป็นจริง เพื่อพัฒนาจิตให้สูงขึ้น ยอมรับความเป็นจริงของชีวิต ของโลก ของสังขาร จนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข กล่าวคือการเจริญวิปัสสนา เรียกอีกอย่างว่า “การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน” จะเห็นได้ว่าการบำบัดรักษาโรคด้วยวิธีการปฏิบัติกรรมฐานนั้น เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้สุขภาพเป็นปกติโดยไม่ต้องใช้ทุนมากมายในการรักษา ไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย เหมือนกับการรักษาโรคอื่น ๆ ทั่วไป เพียงแค่ใช้เวลาในการบำบัด ความเพียรพยายาม อุตทน และการฝึกฝนเรียนรู้อยู่กับความเป็นจริงให้มาก ๆ การได้นำเอาหลักการปฏิบัติกรรมฐานมาปฏิบัติย่อมทำให้สภาพร่างกายมีพลังกำลังเข้มแข็ง สภาพจิตใจมีกำลังมากขึ้น สามารถที่จะต่อสู้แล้วก้าวผ่านอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันไปได้อย่างมีเหตุผล

สรุป

กรรมฐานเป็นวิธีปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึงการฝึกหัดจิตหรือการอบรมจิตให้สงบสงัด และมีความสว่างปัญญาจากความทุกข์ที่เกิดขึ้น วิธีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดละความวุ่นวาย และความเครียดที่เกิดกับร่างกายและจิตของเราได้ และยกระดับให้จิตสูงขึ้น การเจริญสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานเป็นหลักปฏิบัติเพื่อการรู้แจ้ง อันบุคคลควรเจริญหรือทำให้เกิดขึ้นในตนอย่างยิ่งยวด โดยธรรมทั้ง 2 ประการนี้เป็นธรรมคู่กันในการปฏิบัติ สำหรับวิธีบำบัดความเครียดด้วยวิธีการปฏิบัติกรรมฐาน เป็นวิธีการบำบัดอีกวิธีหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา ที่จะช่วยบริหารจัดการ ให้อยู่กับปัจจุบัน มีความสงบนิ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่กระวนกระวาย เมื่อสุขภาพจิตดีก็จะส่งผลให้สุขภาพกายดีไปด้วย ฉะนั้น การบำบัดรักษาด้วยวิธีนี้จึงเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะช่วยให้สุขภาพเป็นปกติโดยไม่ต้องใช้ทุนมากมายในการรักษา เพียงแค่ใช้เวลา ความเพียรพยายาม ความอดทน ในการบำบัด และการฝึกฝนเรียนรู้อยู่กับความเป็นจริงให้ได้ในปัจจุบัน ฉะนั้น การปฏิบัติกรรมฐาน เป็นวิธีการที่มีผลโดยตรงต่อการบำบัดรักษาความเครียดของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี การปฏิบัติตนให้มีสุขภาพจิตที่ดี สุขภาพกายที่แข็งแรง จะช่วยรักษาความสมดุลของร่างกาย จิตใจและอารมณ์ การปฏิบัติกรรมฐานด้วยการเจริญสมาธิยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด บรรเทาอาการเจ็บปวด รักษาโรคซึมเศร้า อาการนอนไม่หลับหรือภาวะอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมาได้ และการเจริญปัญญาในระดับหนึ่งด้วยวิปัสสนากรรมฐานย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ที่มีลักษณะเป็นไตรลักษณ์ คือ มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปในที่สุด นำไปสู่ภาวะการปล่อยวางหรือความไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่เกิดขึ้น ดังนั้นการนำหลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เป็นเส้นทางหนึ่งที่จะช่วยให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดีขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ สายเชื้อ. (2536). *“ความเครียดในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมุกดาหาร”*, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2540). *คู่มือคลายเครียด*, นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2542). *คู่มือคลายเครียดด้วยตนเอง*, กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กันธกร โบว์แดง. เบญจวรรณ บุญยะประพันธ์ และ ราชนัย บุญธิมา. (2558). *การฝึกสมาธิแบบอานาปานสติที่มีผลต่อความเครียดในการทำงานของพนักงานบัญชี*, วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์ กรกฎาคม-ธันวาคม 2558)
- ชูทิพย์ ปานปรีชา. (2539). *“ความเครียด” ใน จิตวิทยาทั่วไป*, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูทิพย์ ปานปรีชา. (2539). *จิตวิทยาทั่วไป*, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดวงมณี จงรักษ์. (2549). *ทฤษฎีการให้การปรึกษาและจิตบำบัดเบื้องต้น*, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). *Gen Z ชมพิช “โควิด-19” เศรษฐกิจพัง-งานหด*. (ลงวันที่ 16 พฤษภาคม 2563 - 17:10 น.) สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2564, จาก <<https://www.prachachat.net/world-news/news-465182>>.
- ปิ่นฉวีวัฒน์. (2548). *ฝึกสมาธิอย่างง่าย ๆ คลายทุกข์มีสติ*, กรุงเทพมหานคร: บริษัท ไพลินบุ๊กเน็ต จำกัด.
- ผุสดี โตสวัสดิ์. *การบำบัดรักษาโรคด้วยวิธีการปฏิบัติกรรมฐาน*. วารสารปรัชญาปริทรรศน์.24(2) 1-17
- พรหมงคล ฉันทรัตนโยธิน.(2561) *สมาธิ และพุทธจิต ช่วยบำบัดความเครียด*, วารสารพุทธจิตวิทยา 3(2) 57-64
- พระครูวิโรจน์กาญจนเขต และ พระครูสิริกาญจนารักษ์.(2563) *วิปัสสนากรรมฐานเพิ่มพลังจิตสู้ภัยโควิด 19 : บทเรียนจากองค์ดาไลลามะ*. วารสารศิลปการจัดการ, 4(2). 409-418
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2535). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). *พุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 8), กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต).. (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 9), กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.,
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). *พุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 15), กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2557). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 39), กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระราชสังวรญาณ (พุทธ ฐานิโย). (2540). *ธรรมปฏิบัติและตอบปัญหาการปฏิบัติธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระวิจิตรธรรมาภรณ์ (เทอด ญาณวชิโร). (2552). *สมาธิเบื้องต้นสำหรับชาวบ้าน*, กรุงเทพฯ: แม่บ้านบุค.
- พะยอม อิงคตานุวัฒน์. (2535). *ศัพท์ทางจิตเวช*, กรุงเทพมหานคร: ไพศาลศิลป์การพิมพ์.
- มนูญ ตนะวัฒนา. (2537). *การบริหารความเครียด*, กรุงเทพมหานคร: อีรพงษ์การพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานิต มานิตเจริญ. (2509). *พจนานุกรมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3), กรุงเทพฯ: บริษัทแพร่พิทยาวิบูลย์.
- ยุทธชัย กิตติโยธิน. (2545) “ความเครียดและวิธีลดความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- โยสไตน์ เบอร์เดอร์. (สายพิน ศุพุทมงคล แปล). (2545). *โลกของโซฟี*, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คบไฟ.
- วรวิฑู อินทนนท์. *การเปรียบเทียบการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาที่ได้รับการฝึกสมาธิ แบบอานาปานสติ และนักศึกษาที่เรียนตามปกติของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 1(1)
- วริยา ชินวรรณ และคณะ. (2548). *สมาธิในพระไตรปิฎกวิวัฒนาการการตีความการสอนเรื่องสมาธิในพระพุทธศาสนา ฝ่ายเถรวาทในประเทศไทย*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีไล ตั้งจิตสมคิด. (2539). *การศึกษาไทย*, กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2558). *การปฏิบัติอบรมจิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์สุรวัดน์.
- สมาน บุญยารักษ์. (2526). *พจนานุกรมอมิธรรม 7 คัมภีร์*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสาสน์.
- สุจิตรา อ่อนค้อม. (2547). *การฝึกสมาธิ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8), กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ อำเภอบ้านดุง
จังหวัดอุดรธานี

Product development from rock salt of Ban Dung Nuea Community enterprise
group Ban Dung District Udon Thani

อรรณพ ต.ศรีวงศ์, ดารณี ดวงพรหม และชลิดา ศรีสุนทร

Annop T.srivong, Daranee Daugprom and Chalida Srisunthron

อาจารย์สาขาวิชาการจัดการการค้า ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Lecturer in Trade Management Udon Thani Provincial Education Center Suan Sunandha
Rajabhat University.

Email address: Annop.ts@ssru.ac.th

Received August 14, 2021, & Revise December 4, 2021 & Accepted February 4, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจบ้านดุงเหนือ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจบ้านดุงเหนือตราพลังสามัคคี จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ และสนทนากลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ จำนวน 9 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 21 – 30 ปี มีการศึกษาดำรงระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพอิสระ รายได้เฉลี่ย 9,001 – 15,000 บาทต่อเดือน การทดสอบสมมติฐาน องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ พบว่า ด้านประโยชน์หลักผลิตภัณฑ์ ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน ด้านผลิตภัณฑ์ส่วนควบและด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ การสนทนากลุ่ม พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้า โดยมุ่งเน้นให้ผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐานอาหารและยา สำหรับแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจบ้านดุงเหนือ ได้คำนึงถึงความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเป็นหลักจึงได้เกิดการแบ่งแยกประเภทของผลิตภัณฑ์เกลือ ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เกลือสำหรับทำอาหาร, เกลือเครื่องสำอาง, เกลือใช้ในการเกษตร นอกจากนี้ ยังเกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากดอกเกลือออกสู่ตลาด ซึ่งนำมาสู่การสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท้องถิ่น

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์, เกลือสินเธาว์, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The research aimed 1) To construct the product characteristics influencing the rock salt purchasing decision of Ban Dung Nuea community enterprise. 2) To construct the guidelines for the development of the rock salt products of Ban Dung Nuea enterprise. The questionnaires and the focus group discussion were used as the research tools. The sample group used in the construct was the consumers who purchased the rock salt products from Ban Dung Nuea community enterprise of unity power brand for 400 people. The statistics used in the data analysis were averages, standard deviation, multiple regression analysis and focus group discussion of Ban Dung Nuea community enterprise for 9 people. The research at the point found that the majority were female, 21-30 years of age, most of them had a lower level of education bachelor's degree, working as a freelance and earned an average monthly income of 9,001 – 15,000 Baht. The hypothesis test of the composition of products that influenced the decision to purchase rock salt of Ban Dung Nuea community enterprise found that the main benefit product, The basic products, The component product and the potential product influenced the purchasing decision of rock salt product. The focus group discussion found that most of the opinions are focused on the value added development of the rock salt products, To confidence to the customers by focusing on the food and drug standard products. For the development guidelines of the rock salt products of Ban Dung Nuea enterprise. We awareness of the main producer community enterprises want. Then the salt products are divided into 3 types such as salt for cooking, salt for cosmetics, salt used in agriculture. In addition, there are the products from flower salt were launched into the market which leads to income for the local community enterprises.

Keywords : Product Development, Rock salt, Community Enterprise

บทนำ

อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะของผิวดินร่วนปนทราย เป็นดินเค็มเกิดจากตะกอนลำน้ำ หรือวัตถุต้นกำเนิดที่ผุพังสลายตัวอยู่กับที่ อาจเกิดจากการสลายตัวผุพังแล้ว เคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนือหยาบที่มีหินเกลือรองรับอยู่ หรือได้รับอิทธิพลจากการแพร่กระจายเกลือทาง

ผิวดิน สภาพพื้นดินดังกล่าวจึงเหมาะแก่การเป็นแหล่งเกลือสินเธาว์ส่งผลให้มีการทำนาเกลือรวมทั้งอำเภอมากกว่า 3,000 ไร่ (แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ, 2558) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตเกลือสินเธาว์ในอำเภอบ้านดุง การผลิตเกลือในประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การผลิตเกลือสมุทรหรือเกลือทะเล และการผลิตเกลือหินหรือเกลือสินเธาว์ โดยเกลือหินถูกแบ่งออกตามที่มาของแหล่งเกลือและการเกิดขึ้นของเกลือที่แตกต่างกัน วรพพร กริเทพ (2558) สรุปไว้ว่า การผลิตเกลือในพื้นที่ตำบลบ้านดุงมีการผลิตเกลือสินเธาว์ 2 รูปแบบ คือ ผลิตแบบต้ม และผลิตแบบตาก ซึ่งแบบต้มจะสามารถผลิตได้ตลอดทั้งปี แต่แบบตากจะผลิตได้ในช่วงที่ไม่มีฝน โดยมีการจัดจำหน่ายในแบบค้าปลีกและค้าส่ง โดยการค้าปลีกจะนำมาจำหน่ายอยู่ริมถนนในเขตพื้นที่

การทำนาเกลือในบางปีเกลือมีราคาสูงก็จะส่งผลให้อุตสาหกรรมเกลือคึกคักทำรายได้เป็นกอบเป็นกำให้แก่ชาวบ้านดุงแต่บางปีเกลือมีราคาตกต่ำ ส่งผลต่อรายได้ของชุมชนเกิดการย้ายถิ่นของแรงงานเนื่องจากรายได้ที่ลดลง ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้ชุมชนมีรายได้ที่ไม่มั่นคง จากปัญหาดังกล่าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จึงเกิดความสนใจสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน โดยมีแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์เพื่อต่อยอดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และพัฒนาทางด้านคุณภาพเพื่อสร้างการยอมรับจากตลาด

ในปัจจุบันได้พบการศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ยุพดี ทองโคตร และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP ประเภทเกลือสปา กุญ ญภัทร ของผู้บริโภคในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ด้านผลิตภัณฑ์พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญระดับมากที่สุด คือผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องมีคุณภาพ จากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวทางคณะผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนืออำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานีเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ ผลิตภัณฑ์และเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจบ้านดุงเหนือ

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

แนวคิดองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์

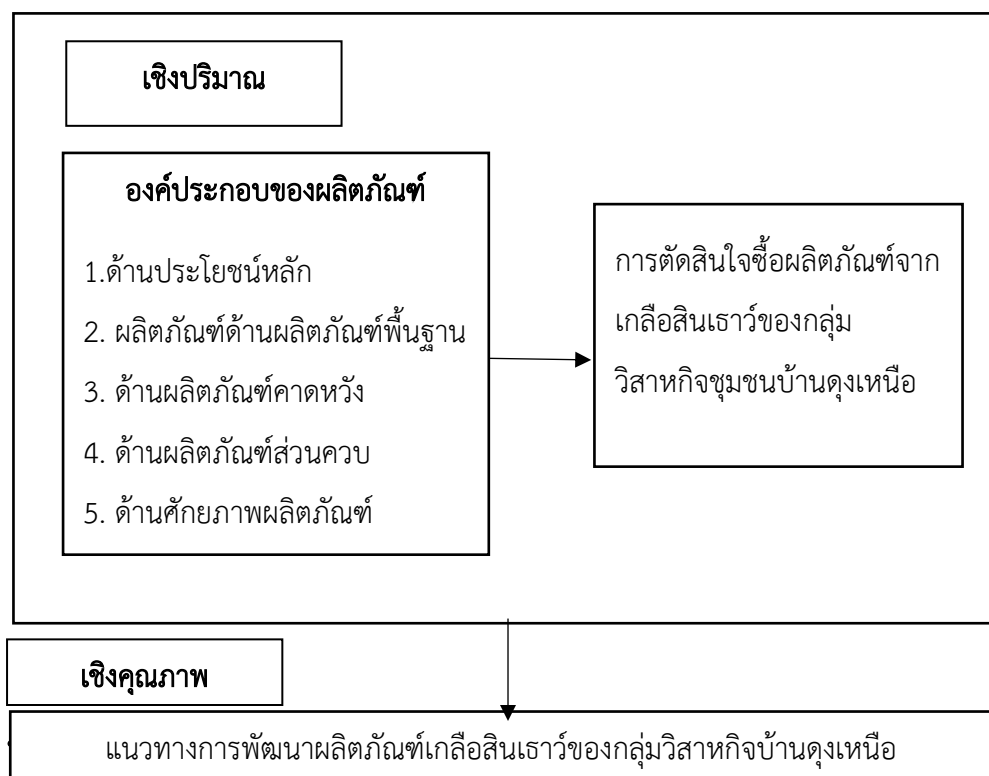
องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ คือ ระดับของผลิตภัณฑ์ที่นักการตลาดใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าสามารถเรียกได้อีกลักษณะหนึ่งว่าลำดับชั้นมูลค่าของผู้บริโภค (คิวกุทธิ์ พงศกรรังศิลป์, 2547)

ซึ่ง Kotler and Lane (2003) กล่าวว่า ในการวางแผนการนำเสนอผลิตภัณฑ์สู่ตลาดนักการตลาดจำเป็นต้องวางระดับของผลิตภัณฑ์ในแต่ละระดับ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของลูกค้าและ 5 ระดับของผลิตภัณฑ์เป็นการลำดับชั้นของมูลค่าของลูกค้า ที่คาดหวังจะได้รับประโยชน์ของผลิตภัณฑ์

โดย ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) ได้แบ่ง คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์มี 5 ระดับ ในแต่ละระดับ จะสร้างคุณค่าแก่ลูกค้า เรียกว่า เป็นลำดับขั้นตอนของคุณค่าสำหรับลูกค้า (Customer Value Hierarchy) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประโยชน์หลัก (Core Benefit) หมายถึง ประโยชน์พื้นฐานของผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคได้รับโดยตรง สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้
2. ผลิตภัณฑ์พื้นฐาน (Basic Product) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพที่ผู้บริโภคสามารถสัมผัส หรือ รับรู้ได้เพื่อส่งเสริมให้ประโยชน์หลักที่ลูกค้าได้รับสมบูรณ์ขึ้น
3. ผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง (Expected Product) หมายถึง คุณสมบัติที่ผู้ซื้อคาดหวังว่าจะได้ โดยการ นำเสนอผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง ต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ
4. ผลิตภัณฑ์ควบ (Augmenter Product) หมายถึง ผลประโยชน์ที่ผู้ซื้อได้รับเพิ่มเติมจากประโยชน์ หลัก ซึ่งประกอบด้วย (1) การขนส่ง (2) การให้สินเชื่อ (3) การรับประกัน (4) การบริการหลังการขาย (5) การติดตั้ง (6) การให้บริการอื่น ๆ
5. ศักยภาพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Potential Product) หมายถึง คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือประชาชนผู้ซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุงเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโรยามาเน (Yamane, 1973) กำหนดค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งคำนวณแล้วจะได้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 384 คน เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำให้จำนวนของงานวิจัยลดลงจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัยนี้เป็นจำนวน 400 ตัวอย่างสุ่มโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non probability) เลือกประชากรจากอำเภอบ้านดุง กลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์จากกลุ่มวิสาหกิจ

1.1.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ทำการศึกษาทฤษฎีแนวคิด และวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตการวิจัยและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์งานวิจัย นำแบบสอบถามที่ร่างได้ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 คน พิจารณาตรวจสอบ หาค่าความสอดคล้องของข้อความคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย IOC (Index of Item-Objective Congruence) นำแบบสอบถามที่แก้ไขไปดำเนินการทดสอบ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 ชุด ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability analysis) ปรับปรุงรูปแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อแก้ไขปรับปรุงจนได้เครื่องมือที่ประสิทธิภาพ

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม วิธีการแจกแบบสอบถามที่มีรายละเอียดเพื่อเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วน ลักษณะคำถามที่ใช้เป็นแบบปลายปิด (Close-end questions) เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามถูกแจกให้กับกลุ่มซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์จากกลุ่มวิสาหกิจบ้านดุงเหนือ โดยมี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression)

1.1.4 เครื่องมือวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) องค์ประกอบผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์จากกลุ่มวิสาหกิจบ้านดุงเหนือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลใช้มาตรานามบัญญัติ (Nominal Scale) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 ระดับความชัดเจนในด้านองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตาม วิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Method) ได้แก่ ด้านประโยชน์หลักด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน ด้านผลิตภัณฑ์คาดหวัง ด้านผลิตภัณฑ์ส่วนควบ และด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์

ตอนที่ 3 คำถามการเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ตาม วิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Method)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่างผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยทำ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดย เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสนทนาแบบ กลุ่ม (Focus group) โดยแบ่งเป็น ผู้ผลิตจำนวน 3 คน ผู้จำหน่ายจำนวน 3 คน ผู้บริโภคจำนวน 3 คน

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยสนทนากลุ่ม สอบถามข้อมูลโดยใช้วิธีการจดบันทึกรวบรวมข้อมูลทั้งหมด โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-end questions) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สนทนา ตอนที่ 2 สนทนาเกี่ยวกับองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ ตอนที่ 3 สนทนาเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ตอนที่ 4 สนทนาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ความหมายทางภาษา (Manifest) โดยตรงของตัวบทและเนื้อหาใน ของบท (Text) และวิเคราะห์ความหมายทางความรู้สึก ซึ่งจะรวมการตีความและนัยทางบริบท (Context) ของภาษาและผู้ใช้ภาษาไว้ด้วย (นิตา ชูโต, 2551)

โดยกำหนดรหัสข้อความใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพไว้ดังนี้

P1 ย่อมาจาก ผู้ผลิต 1	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 1
P2 ย่อมาจาก ผู้ผลิต 2	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 2
P3 ย่อมาจาก ผู้ผลิต 3	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 3
P1 ย่อมาจาก ผู้จัดจำหน่าย 1	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 4
P1 ย่อมาจาก ผู้จัดจำหน่าย 2	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 5
P1 ย่อมาจาก ผู้จัดจำหน่าย 3	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 6
C1 ย่อมาจาก ผู้บริโภค 1	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 7
C1 ย่อมาจาก ผู้บริโภค 2	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 8
C1 ย่อมาจาก ผู้บริโภค 3	หมายถึง ผู้สนทนาคนที่ 9

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 21 – 30 ปี มีระดับต่ำกว่าศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพอิสระ รายได้เฉลี่ย 9,001 – 15,000 บาทต่อเดือน การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ

ด้านประโยชน์หลักผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริโภครู้สึกว่ามีความสำคัญกับการมีมาตรฐานด้านความปลอดภัยเป็นที่ยอมรับ อย.

ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริโภครู้สึกว่ามีความสำคัญกับเม็ดเกลือ/ดอกเกลือที่แห้ง ชาวสะอาดตา

ด้านผลิตภัณฑ์คาดหวังมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริโภครู้สึกว่ามีความสำคัญกับถุง 1 กิโลกรัมราคา 10 บาท

ด้านผลิตภัณฑ์ส่วนควบมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริโภครู้สึกว่ามีความสำคัญกับตราสินค้าแสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นบ้านดุง

ด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผู้บริโภครู้สึกว่ามีความสำคัญกับผลิตภัณฑ์จากดอกเกลือบ้านดุงเพื่อสุขภาพ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ

องค์ประกอบผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
ด้านประโยชน์หลักผลิตภัณฑ์	4.08	0.68	ดี
ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน	4.15	0.65	ดี
ด้านผลิตภัณฑ์คาดหวัง	4.19	0.63	ดี
ด้านผลิตภัณฑ์ส่วนควบ	4.17	0.60	ดี
ด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์	4.18	0.62	ดี

การทดสอบสมมติฐาน องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการทดสอบพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อในระดับสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ร้อยละ 88.90 และสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ ได้ร้อยละ 78.90 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SEE) ร้อยละ 29.70 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์พบว่า มีเพียงปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์คาดหวัง เท่านั้นที่ไม่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ได้ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน ร้อยละ 33.33 ด้านผลิตภัณฑ์ส่วน

ควบ ร้อยละ 32.40 ด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 24.70 และด้านประโยชน์หลักผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 7.20 ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อตามลำดับ

ตาราง 2 การทดสอบความสัมพันธ์องค์ประกอบผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ

ตัวแปร	B	S.E.	Beta	t	Sig.
ด้านประโยชน์หลักผลิตภัณฑ์	0.068	0.045	0.072	1.157	0.000
ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน	0.331	0.052	0.333	6.338	0.000
ด้านผลิตภัณฑ์ส่วนควบ	0.346	0.056	0.324	6.220	0.000
ด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์	0.258	0.055	0.247	4.680	0.000
R = 0.889 R ² = 0.789 SEE = 0.297 F = 297.073*					

การสนทนาแบบกลุ่ม ผู้ประกอบการผู้ผลิตและกลุ่มผู้บริโภค

ผลสรุปความคิดเห็นองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ในด้านประโยชน์หลักผลิตภัณฑ์ผู้จัดจำหน่ายและผู้บริโภคให้ความเห็นถึงการมีมาตร อย.รองรับเพื่อจะได้สร้างความไว้วางใจให้แก่ผลิตภัณฑ์ ควรมีการบ่งชี้การเติมสารไอโอดีนลงไปเกลือ ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน ผู้บริโภคต้องการความเป็นมาตรฐานแบ่งแยกชัดเจนระหว่างเกลือสำหรับประทานเกลือสำหรับใช้ในเครื่องสำอางค์หรือใช้ในการเกษตร ตัวผลิตภัณฑ์เม็ดเกลือควรสังเกตได้จากการมองด้วยตาเปล่า ผู้จัดจำหน่ายให้ความสนใจในการนำดอกเกลือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปจำหน่ายยังต่างพื้นที่ ด้านผลิตภัณฑ์คาดหวัง ผู้ผลิตให้ความสำคัญกับการหาตลาดขายส่งปริมาณมากๆ เนื่องจากการขายเป็นกระสอบแม้ไม่สามารถตั้งราคาได้สูงนักแต่สะดวกกว่า ต่างจากผู้บริโภคที่ต้องการถุงขนาดเล็กปริมาณเกลือใช้ไม่มาก ชี้อครวละ 1 กิโลกรัม 10 บาท ด้านผลิตภัณฑ์ส่วนควบผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายให้ความสำคัญกับการสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จัก การรวมกลุ่มบ้านดุงเหนือภายใต้ตราสินค้าเดียวกันเพื่อให้เป็นที่จดจำ ต่างจากกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ให้ความสำคัญมากนักเนื่องจากผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มบ้านดุงเหนือยังขาดความโดดเด่น ด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตต้องการนำเสนอขายเกลือกระสอบสำหรับใช้ในการเกษตร และเห็นด้วยกับกลุ่มผู้จัดจำหน่ายที่ต้องการพัฒนาดอกเกลือของอำเภอบ้านดุงออกสู่ตลาด ควบคู่ไปกลับผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ในรูปแบบอื่นๆ เช่น เกลือสปา 5 สี ดอกเกลือเพื่อสุขภาพ เพื่อเน้นความหลากหลายน่าสนใจ

การอภิปรายผล

ผลการศึกษารองคประกอบของผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของวิสาหกิจชุมชนบ้านดุงเหนือ จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ด้านประโยชน์หลักผลิตภัณฑ์ ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน ด้านผลิตภัณฑ์ส่วนควบผลิตภัณฑ์ และด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อ

การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของวิสาหกิจชุมชนบ้านดงเหนือ และสอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่ม
 ดังนี้ ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเสนอให้ผลิตภัณฑ์ได้รับ
 มาตรฐานรับรองความปลอดภัย เช่น อย. ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler (2003, p. 19) เกี่ยวกับสิ่งที่มี
 อิทธิพลในการสร้างความต้องการซื้อในตัวผลิตภัณฑ์ นั่นคือ ตัวของผลิตภัณฑ์ ราคาช่องทางการจัดจำหน่าย
 และการส่งเสริมการตลาด โดยผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในคุณภาพของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความ
 เชื่อมมั่นแก่ผู้บริโภค ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน มีการเสนอให้แบ่งแยกผลิตภัณฑ์เกลือให้ชัดเจนตามวัตถุประสงค์
 การใช้เพื่อง่ายต่อการเลือกซื้อของผู้บริโภค สอดคล้องกับแนวคิดของ สุปัญญา ไชยชาญ (2551) กล่าวว่า
 ผลิตภัณฑ์สามัญหรือผลิตภัณฑ์พื้นฐาน คือการกระทำที่จะทำให้ประโยชน์แก่ลูกค้าตามที่ลูกค้าคาดหวังหรือ
 วัตถุประสงค์การใช้งาน ด้านผลิตภัณฑ์ส่วนควบผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายให้ความสำคัญมากกับการสร้างและ
 ส่งเสริมให้ รวมตัวกันสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักเพื่อให้เป็นที่ยอมรับสอดคล้องกับ Feiz & Moradi (2019) ที่
 พบว่า ผู้บริโภคมักจะใช้ตราสินค้าที่นำเสนอถึงความเป็นตัวตนของตนเอง และตราสินค้านั้นจะสร้างคุณค่า
 ให้แก่ตัวลูกค้าเพื่อสร้างประสบการณ์ของลูกค้า ด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่าย เสนอให้มีการ
 ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้นเพื่อขยายกลุ่มลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัย ปลื้มใจ สินอากร ,บัณฑิต
 พังนิรันดร์ และอรุณรุ่ง วงศ์กังวาน (2554) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องบุปปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนา
 ผลิตภัณฑ์ใหม่อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า ความชัดเจนของ
 องค์กร การบริหารโครงการ ความเร็วในการเข้าสู่ตลาด คุณภาพของผลิตภัณฑ์

8.ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์
 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านดงเหนือ พบว่า ด้านประโยชน์หลักผลิตภัณฑ์ ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน ด้านผลิตภัณฑ์
 ส่วนควบ และด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จึงขอเสนอแนวทางเพื่อเป็น
 แนวทางการปรับปรุงคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมีส่วนประกอบ
 ดังต่อไปนี้

- 1) ด้านประโยชน์หลักผลิตภัณฑ์ทางกลุ่มควรมีการปรับปรุงมาตรฐานในด้านการผลิตและการ
 จัดเก็บเพื่อยื่นขอจดทะเบียน เพื่อให้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอาหารและยา ให้แก่ ผลิตภัณฑ์เกลือที่ใช้
 สำหรับเป็นเครื่องสำอาง
- 2) ด้านผลิตภัณฑ์พื้นฐาน ควรปรับปรุง แบ่งคัดแยกประเภทของผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจน โดยสีของเกลือ
 ขนาดของบรรจุภัณฑ์ ขึ้นวางหรือจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้แทนจำหน่าย แบ่งเป็น 1) เกลือสำหรับ
 รับประทาน, ดอกเกลือ 2) เกลือสำหรับเครื่องสำอาง 3) เกลือสำหรับใช้ในการเกษตร
- 3) ด้านผลิตภัณฑ์ส่วนควบ นำเสนอการสร้างตราสินค้าโดยใช้รูปภาพที่แสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นของ
 อำเภอบ้านดง หรือที่ท่องเที่ยวควาชะโนด เพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภคทั่วไป

4) ด้านศักยภาพผลิตภัณฑ์ เพิ่มเติมสารสนเทศจากธรรมชาติ อื่นๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่บ้านดง เช่น มะพร้าว หรือสารสกัดจาก ดอกอัญชัน หรือเกลือที่ใช้ผสมเครื่องดื่มโดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเพื่อพัฒนาขั้นตอนในการผลิตผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์เพื่อ พัฒนาศักยภาพในด้านการผลิต และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ควบคู่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านดงเหนือ

2) ควรศึกษาองค์ประกอบด้านอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ปลื้มใจ สินอากร ,บัณฑิต ผังนิรันดร์ และอรุณรุ่ง วงศ์กังวาน. (2554). “บุพปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.” จุลนิพนธ์ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจทั่วไปคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ. (2555) สืบค้นจาก: <http://bandung.udonthani.doe.go.th/noalthank%20umper.pdf>

วีรพร กริเทพ. (2558). เส้นทางเกลือสินเธาว์สู่การแปรรูปเพื่อสร้างอาชีพเชิงสร้างสรรค์ในเขตตำบลบ้านดง จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2558.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด. กรุงเทพฯ:

Diamond in Business World.

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. (2547). หลักการตลาด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ท้อป.

สุปัญญา ไชยชาญ. (2551). การบริหารการตลาด. กรุงเทพฯ (พิมพ์ครั้งที่6): พี.เอ.ลีฟง

ยุพดี ทองโคตรและคณะ (2559). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP ประเภทเกลือสปาบุญ ณาทร ของผู้บริโภคในอำเภอบ้านดง จังหวัดอุดรธานี. สืบค้นจาก :

[http://www.hu.ac.th/conference/conference2016/proceedings/data/4-1\).pdf](http://www.hu.ac.th/conference/conference2016/proceedings/data/4-1).pdf)

Feiz, D., & Moradi, H. (2019). Creating consumer-based brand equity for customers by brand experience Evidence from Iran banking industry. Journal of Islamic Marketing.

Kotler, Philip. 2003. Marketing Management. 11th ed. Northwestern University: Prentice-Hall.

ความพึงพอใจและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
อำเภอบ้านดุง

Satisfaction and Factors Affecting Decision to Purchase Rock Salt of the
Community Enterprise Group, Ban Dung District

ดารณี ดวงพรหม, ชลิตา ศรีสุนทร, อรรณพ ต.ศรีวงษ์

Daranee Daugprom, Chalida Srisunthron, Annop T.srivong

อาจารย์สาขาวิชาการจัดการการค้า ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Email : Daranee.da@ssru.ac.th, Chalida.sr@ssru.ac.th, Annop.ts@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าจากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการเลือกวิจัยแบบเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 ปี -50 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีอาชีพเจ้าของธุรกิจ/อาชีพอิสระและแม่บ้าน/พ่อบ้าน มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท ผลการวิเคราะห์จากคุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า ด้านหลังการใช้และการกำจัดบรรจุภัณฑ์ ด้านการจัดเก็บ และด้านการเปิดและปิดใหม่ของบรรจุภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ ในขณะที่ ด้านการถ่ายเทสินค้า ด้านความคงทน และด้านความสะดวกในการถือ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และด้านตราสินค้าผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์

คำสำคัญ : เกลือสินเธาว์, บรรจุภัณฑ์, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The research on Packaging development to increase the value of products from rock salt of community enterprises, iodized salt production group, Ban Dung District. The objectives of the study are 1) To study the satisfaction that affects the decision to buy rock salt of the community enterprise of Ban Dung District. and 2) To study the factors affecting the decision to buy rock salt of the community enterprise of Ban Dung District. of 400 people using a quantitative research selection method. Research tools include questionnaires. The statistics used to analyze the data are averages.

The research showed that Demographic factors of all 400 respondents found that the majority of respondents were female. Age between 41 -50 years, education level below bachelor's degree Occupation: business owner / self-employed and housewife / butler have monthly income less than 15,000 baht. The analysis results from packaging characteristics affecting the decision to purchase rock salt of community enterprises by multiple regression method, found that after use and disposal of packaging Storage and the aspect of opening and re-closing of the packaging affects the purchasing decision of rock salt, Product composition affecting the decision to purchase rock salt of community enterprises by multiple regression method, it was found that the product design. Physical aspects of the product quality and product brand. Affects the decision to purchase rock salt products.

Keywords: Rock Salt, Packaging, Community Enterprise

บทนำ

สินค้าท้องถิ่น คือ สินค้าที่ลักษณะเฉพาะที่ผลิตและจำหน่ายในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ เริ่มต้นจากภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณี และได้รับการพัฒนาต่อยอด ด้วยความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น แต่อาจยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง พบว่าสินค้าท้องถิ่นไทยยังมีจุดอ่อนสำคัญ 3 ด้านหลัก คือ 1. “การตลาด” สินค้าไม่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น คือ สินค้ามีลักษณะใกล้เคียงกัน ไม่มีความแตกต่าง บรรณจุภัณฑ์ หีบห่อไม่สวยงามและทันสมัย 2. “ตั้งราคาไม่สอดคล้องกับต้นทุนของสินค้า” ทำให้ประสบปัญหาทางการเงินจนเกิดภาวะขาดทุน 3. “ขาดช่องทางการจำหน่าย” (บุญยิ่ง คงอาชาภัทร, 2562)

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละชุมชน เป็นที่สนใจแก่ผู้บริโภคทั่วไป เพราะเป็นการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น สามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ได้นำทรัพยากรวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน ในการบริหารจัดการ และมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อเพิ่มความสามัคคีกันของคนในชุมชน ผู้ประกอบการต้องปรับตัวรับ

การแข่งขันที่เข้มข้นและต้องแบกรับต้นทุนจากการปรับตัวให้ได้ อำเภอบ้านดุง เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุดรธานีโดยมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับสองของจังหวัด สภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ราบประกอบด้วยห้วยหนองน้ำ ป่าสาธณะมีพื้นที่ทำนาเกลือ ร้อยละ 30 ทำสวนยางพาราร้อยละ 10 พืชไร่และนาข้าวร้อยละ 50 อาชีพหลักของคนในพื้นที่ คือการทำนา, ทำสวนทำไร่, อุตสาหกรรมเกลือต้ม, เกลือตาก โดยมีอาชีพเสริมได้แก่การรับจ้างทั่วไป ผลิตภัณฑ์ เกลือต้มไอโอดีน, จักสานตะกร้า (แผนพัฒนาจังหวัดอุดรธานี, (พ.ศ.2561-2565)

พบว่า การซื้อเกลือสินเธาว์ทั้งการขายหน้าร้านและรถเร่ ในการวางจำหน่ายนั้นประสบปัญหาสินค้าเสื่อมคุณภาพเกลือมีความชื้น บรรจุภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน ไม่น่าเชื่อถือในสายตาผู้บริโภค จึงต้องมีบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความสนใจของสินค้าจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาคุณภาพสินค้า สร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อขยายตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย รวมทั้งทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสภาพทางการตลาดในปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ร่วมศึกษาความพึงพอใจและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุง เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์และเพิ่มรายได้ให้ผู้ผลิตสินค้านี้ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) คือ องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานการตลาดเป็นปัจจัยที่กิจการสามารถควบคุมได้ กิจการธุรกิจจะต้องสร้างส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541)

ส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย (Kotler, 2003)

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งกิจการผสมผสานเครื่องมือเหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ส่วนประสมการตลาด ประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่กิจการใช้เพื่อให้มีอิทธิพลโน้มน้าวความต้องการผลิตภัณฑ์ของกิจการ ส่วนประสมการตลาดแบ่งออกเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังที่รู้จักกันว่าเป็น “4 Ps” อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง ผู้วิจัยเลือกการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่ศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตเกลือโอโอตินบ้านดุงเหนือ เลขที่ 66 หมู่ 9 ตำบลบ้านดุง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือประชาชนผู้ซื้อเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของคอคแรน (Cochran, 1997) จำนวน 400 คน โดยเก็บข้อมูลจากลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์จากวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

1.2 เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามจำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) Multiple regression วิธีการคัดเลือกตัวอย่างในงานวิจัย การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) เพื่อพิจารณาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย IOC (Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ≥ 0.50 ขึ้นไปผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ที่เหมาะสม โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เก็บรวบรวมจากกลุ่มประชากรที่ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามถูกแจกให้กับกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานีจนครบจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านดุง มีทั้งหมด 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่งานวิจัยนี้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณลักษณะบรรจุภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานีทั้งหมด 6 รูปแบบ ได้แก่ การถ่ายเทสินค้า การจัดเก็บ ความคงทน ความสะดวกในการถือ การเปิดและปิดใหม่ของบรรจุภัณฑ์ และหลังการใช้และการกำจัดบรรจุภัณฑ์

ส่วนที่ 3 ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานีทั้งหมด 5 รูปแบบ ได้แก่ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ ราคาผลิตภัณฑ์ ราคาสินค้าผลิตภัณฑ์ และด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี สอบถามข้อมูลเชิงลึกโดยใช้วิธีการจัดบันทึกรวบรวมข้อมูลทั้งหมดโดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-end questions) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ เถลถายการแปล

ผลแบบประเมินศักยภาพมีวิธีการแปลความหมายข้อคำถามเป็นการประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ตัวเลือก ผู้วิจัยได้คำนวณเกณฑ์ประเมิน เป็นอันตรภาค 5 ชั้น มีค่าเท่ากับ 0.80

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.20 มีอายุระหว่าง 41 ปี -50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.00 โดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.00 ข้อมูลด้านอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพเจ้าของธุรกิจ/อาชีพอิสระ,แม่บ้าน/พ่อบ้าน คิดเป็นร้อยละ 30.80 ในด้านรายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 77.50

การวิเคราะห์ความพึงพอใจเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะบรรจุกัญท์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุง

ด้านการถ่ายเทสินค้ามีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญบรรจุกัญท์มีความสะดวกในการบรรจุมากที่สุด

ด้านการจัดเก็บมีระดับความพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญบรรจุกัญท์จัดเก็บในที่โปร่งและอากาศถ่ายเทสะดวกมาก

ด้านความคงทนมีระดับความพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญบรรจุกัญท์สามารถปกป้องสินค้าได้มากที่สุด

ด้านความสะดวกในการถือมีระดับความพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญลักษณะบรรจุกัญท์มีหลากหลายมาก

ด้านการเปิดและปิดใหม่ของบรรจุกัญท์มีระดับความพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญบรรจุกัญท์มีซิปล็อคในการเปิด-ปิด การใช้งานมาก

ด้านหลังการใช้ และการกำจัดบรรจุกัญท์มีระดับความพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญบรรจุกัญท์สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ภายในครัวเรือนมากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะบรรจุกัญท์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง

คุณลักษณะบรรจุกัญท์	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการถ่ายเทสินค้า	4.23	0.68	มากที่สุด
ด้านการจัดเก็บ	4.16	0.67	มาก
ด้านความคงทน	4.20	0.64	มาก
ด้านความสะดวกในการถือ	4.13	0.80	มาก
ด้านการเปิดและปิดใหม่ของบรรจุกัญท์	4.12	0.17	มาก
ด้านหลังการใช้ และการกำจัดบรรจุกัญท์	4.19	0.68	มาก

การวิเคราะห์ความพึงพอใจเกี่ยวกับองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง

ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญผลิตภัณฑ์ที่ได้รับเครื่องหมาย ออ. มากที่สุด

ด้านลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญผลิตภัณฑ์เป็นผลึกสีขาวละเอียดรสเค็มมากที่สุด

ด้านราคาผลิตภัณฑ์มีระดับความพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญราคา 10 บาท/1 กิโลกรัมมากที่สุด

ด้านตราสินค้าผลิตภัณฑ์มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญวิสาหกิจชุมชนผลิตเกลือไอโอดีนบ้านดุงเหนือมากที่สุด

ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญเกลือสปาขัดผิวผสมสมุนไพร 5 ชนิดมากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจเกี่ยวกับองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง

องค์ประกอบผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์	4.23	0.63	มากที่สุด
ด้านลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์	4.21	0.61	มากที่สุด
ด้านราคาผลิตภัณฑ์	4.16	0.66	มาก
ด้านตราสินค้าผลิตภัณฑ์	4.21	0.60	มากที่สุด
ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์	4.22	0.67	มากที่สุด

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่าคุณลักษณะบรรจุภัณฑ์ ด้านการจัดเก็บ ด้านการเปิดและปิดใหม่ของบรรจุภัณฑ์ ด้านหลังการใช้ และการกำจัดบรรจุภัณฑ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในขณะที่ด้านการถ่ายเทสินค้า ด้านความคงทน ด้านความสะดวกในการถือ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระ “คุณลักษณะบรรจุภัณฑ์” และตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันร้อยละ 90.80

ตาราง 3 การทดสอบความสัมพันธ์คุณลักษณะบรรจุกัญช์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ อำเภอบ้านดุง

ตัวแปร	B	S.E.	Beta	t	Sig.
ด้านการจัดเก็บ	0.183	0.041	0.193	7.271	0.000*
ด้านการเปิดและปิดใหม่ของบรรจุกัญช์	0.218	0.034	0.275	7.059	0.000*
ด้านหลังการใช้ และการกำจัดบรรจุกัญช์	0.423	0.050	0.444	8.290	0.000*
R = 0.908 R ² = 0.686 SEE = 0.354 F = 286.797*					

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่าองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านตราสินค้าผลิตภัณฑ์ และด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในขณะที่ด้านราคาผลิตภัณฑ์ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระ “องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์” และตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันร้อยละ 85.50

ตารางที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์องค์ประกอบผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ อำเภอบ้านดุง

ตัวแปร	B	S.E.	Beta	t	Sig.
ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์	0.318	0.047	0.315	8.115	0.000*
ด้านลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์	0.102	0.050	0.098	2.604	0.000*
ด้านตราสินค้าผลิตภัณฑ์	0.213	0.055	0.205	7.413	0.000*
ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์	0.299	0.046	0.317	8.325	0.000*
R = 0.855 R ² = 0.718 SEE = 0.335 F = 250.625*					

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะบรรจุกัญท์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะบรรจุกัญท์ ด้านการจัดเก็บ ด้านการเปิดและปิดใหม่ของบรรจุกัญท์ ด้านหลังการใช้ และการกำจัดบรรจุกัญท์ เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระ ได้แก่ ด้านการจัดเก็บ ด้านการเปิดและปิดใหม่ของบรรจุกัญท์ ด้านหลังการใช้ กล่าวได้ว่าเมื่อลูกค้าได้รับสินค้าตามความต้องการย่อมส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและกลับมาซื้อสินค้าอีกในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร คุ่มตระกูล (2559) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุกัญท์สบู่เหลวน้ำผึ้งชันโรง วิสาหกิจชุมชนกระแจะจันทร์ อ.นายายอาม จ. จันทบุรี พบว่า ด้านการขนถ่ายสินค้า ด้านการจัดเก็บ ด้านความคงทน ด้านความสะดวกในการถือและด้านการกำจัด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สบู่เหลวน้ำผึ้งชันโรง ในขณะที่ด้านการเปิดและปิดใหม่และด้านหลังการใช้หรือการใช้ซ้ำไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สบู่เหลวน้ำผึ้งชันโรง

2. ผลการศึกษารองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่าด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านตราสินค้าผลิตภัณฑ์ และด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แนวคิดของ Kotler and Armstrong (2006, p. 19) เกี่ยวกับสิ่งที่มีอิทธิพลในการสร้างความต้องการซื้อในตัวผลิตภัณฑ์ นั่นคือ ตัวของผลิตภัณฑ์ ราคาช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งผู้ประกอบการเกลือทะเลสามารถควบคุมได้โดยใช้กลยุทธ์นี้การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ การจัดการด้านราคา และการส่งเสริมการตลาดให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมายและตัวแทนจัดจำหน่าย โดยพัฒนาสิ่งเหลือใช้จากเกลือทะเลให้มีอัตลักษณ์เพิ่มมูลค่าและสร้างคุณค่า สร้างโอกาสในการยกระดับผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของเกลือทะเลได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยุทธ จันทองอุ่น (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และโอกาสทางการตลาดของผู้ประกอบการบรรจุกัญท์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมากที่สุด เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ในการพัฒนาด้านการออกแบบด้านคุณสมบัติการใช้งาน ด้านรูปลักษณ์ และด้านความแตกต่าง ผู้ประกอบการจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และรักษาความสามารถในการแข่งขันของตนเอาไว้ ดังนั้น การที่ผู้ประกอบการจะสามารถแข่งขันในตลาดบรรจุกัญท์ได้อย่างมั่นคงยาวนานนั้น การสร้างนวัตกรรมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเกลือทะเลสามารถสร้างรายได้บนพื้นฐานทรัพยากรที่เกิดขึ้น เศรษฐกิจสร้างสรรค์ชุมชนต่อยอดเพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันเชิงพาณิชย์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการคุณลักษณะบรรจุกัญท์ มีผลต่อตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ คือ ด้านการจัดเก็บ ด้านการเปิดและปิดใหม่ของบรรจุกัญท์ ด้านหลังการใช้ และการกำจัดบรรจุกัญท์ จึงให้ข้อเสนอแนะในด้านที่สำคัญดังกล่าวก่อน เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงคุณลักษณะของบรรจุกัญท์ ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

1. ด้านการจัดเก็บ ควรมีบรรจุกัญท์แบบขวดใสเพื่อแสดงความสะอาดของเกลือสินเธาว์/รูปลักษณ์ของดอกเกลือ และจะได้มองเห็นระดับของเกลือในบรรจุกัญท์

2. ด้านการเปิดและปิดใหม่ของบรรจุกัญท์ควรเพิ่มการป้องกันความชื้นในเกลือในระหว่างการการใช้งานเปิด-ปิดบรรจุกัญท์

3. ด้านหลังการใช้ และการกำจัดบรรจุกัญท์ จัดทำบรรจุกัญท์จากธรรมชาติแบบขนาดเล็กเพื่อสะดวกในการย่อยสลายภายหลังการใช้งาน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการคือองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ มีผลต่อตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านตราสินค้าผลิตภัณฑ์ และด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จึงให้ข้อเสนอแนะในด้านที่สำคัญดังกล่าวก่อน เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงคุณลักษณะของบรรจุกัญท์ ให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีการเสนอให้รับการรับรอง “ตราฮาลาล” ที่เป็นเหมือนเครื่องหมายบ่งบอกว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นที่ฮาลาล (ฮาลาล) สำหรับมุสลิมใช้บริโภค

2. ด้านลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ ควรเพิ่มสีจากธรรมชาติเพื่อความแตกต่างจากเกลือทั่วไป

3. ด้านตราสินค้าผลิตภัณฑ์ ควรจัดทำตราสินค้ามีคิวอาร์โค้ดให้ง่ายต่อการตรวจสอบ

4. ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพิ่มคุณสมบัติจากสมุนไพร และเพิ่มกลิ่นหอมจากสารสกัด

ธรรมชาติพื้นบ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. คุณลักษณะบรรจุกัญท์และองค์ประกอบผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตเกลือโอโอตินบ้านดงเหนือ อำเภอบ้านดง จังหวัดอุดรธานี เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อำเภอบ้านดงในครั้งต่อไป ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างเหมือนกันแต่ขยายไปยังพื้นที่อื่น

2. ควรศึกษาองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์จากผู้รู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตเกลือสินเธาว์ ตั้งแต่กระบวนการผลิตเกลือ เครื่องมือ พิธีกรรม เพื่อเป็นการเผยแพร่และสืบทอดกระบวนการผลิตเกลือในอดีตให้คงอยู่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,สำนักงาน . 2555 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี.
- ชัยยุทธ จันทองอ่อน. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์และโอกาสทางการตลาดของผู้ประกอบการบรรจุภัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- บุญยิ่ คองอาชาภัทร. (2562) สืบค้นจาก <https://www.marketingoops.com/reports/industry-insight/decoding-the-success-of-thai-local-brand/>.
- ประภัสสร คัมตระกูล. (2559). แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สบู่เหลวน้ำผึ้งชันโรง วิสาหกิจชุมชนกระแจะจันทร์ อ.นายายอาม จ.จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แผนพัฒนาจังหวัดอุดรธานี (พ.ศ.2561-2565) สืบค้นจาก <http://www.udonthani.go.th/main/strategy/>.
- ลัดดา วรรณขาว. (2550). การเพิ่มมูลค่าจากผลผลิตจากทรัพยากรเกลือเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพความงามและสร้างชุมชนสปาในพื้นที่. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). การวิจัยธุรกิจ.กรุงเทพมหานคร: เพชรจรัสแสงแห่งโลกธุรกิจ.
- Kotler, Philip. 2003. Marketing Management. 11th ed. Northwestern University: Prentice-Hall.
- Kotler and Armstrong. 2006. Principles of marketing, (11th Ed.) Upper Saddle River: New Jersey: Prentice-Hall.
- Stokes, D. and N. Wilson. (2006) Small Business Management and Entrepreneurship. 5th ed. London: Thomson, pp 101.
- Schumpeter. (1934). The Theory of Economic Development. (reproduced, New your: 1961). Cambridge: Harvard University Press.

แนวทางการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์
ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
Guidelines for Developing of Social Media through Facebook Marketing
from rock salt products of Community Enterprise Group in Ban Dung District
Udon Thani Province

ชลิดา ศรีสุนทร, ดารณี ดวงพรหม, อรรณพ ต.ศรีวงศ์

Chalida Srisunthron, Daranee Daugprom, Annop T.srivong

อาจารย์สาขาวิชาการจัดการการค้า ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Email: Chalida.sr@ssru.ac.th, Daranee.da@ssru.ac.th, Annop.ts@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี และเป็นแนวทางในการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนในการใช้เครื่องมือผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นและความตรงเชิงเนื้อหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก จังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 20 – 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพเจ้าของธุรกิจ/อาชีพอิสระ มีรายได้เฉลี่ย 15,000 – 25,000 บาทต่อเดือน และช่องทางออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก คือ เฟซบุ๊ก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือ ด้านความบันเทิง ด้านการปฏิสัมพันธ์ ด้านความนิยม ด้านการตลาดแบบปากต่อปาก ด้านความไว้วางใจ และปัจจัยคุณภาพของระบบสารสนเทศ คือ ด้านคุณภาพระบบและด้านคุณภาพข้อมูล แนวทางการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย วิสาหกิจชุมชนควรสร้างเนื้อหาความบันเทิงของร้านค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ทางเฟซบุ๊ก เพื่อช่วยกระตุ้นความอยากซื้อ ดึงดูดความสนใจ สร้างการมีส่วนร่วมในการพูดคุย ให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ คุณภาพของระบบสารสนเทศ เฟซบุ๊กต้องมีความเสถียร ไม่มีการติดขัด และเข้าถึงง่าย

คำสำคัญ : เฟซบุ๊ก, การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์, แนวทางการพัฒนา

Abstract

The objective of this study aims to study distribution channels from rock salt products of Community Enterprise Group in Ban Dung District Udon Thani Province and Develop an Social Media through Facebook Marketing channel from rock salt products of Community Enterprise Group in Ban Dung District Udon Thani Province. Close-ended questionnaires were verified the reliability and content validity for data collection. The samples consisted of 400 online customers in Udon Thani Province who used to buy products through Facebook. Statistic use for data analysis were percentage, mean and standard deviation due to hypothesis testing was multiple regression analysis.

The study revealed that most of the sample group were female, aged 20-30, with bachelor degree. They work as business or freelance and their average monthly incomes was 15,000 – 25,000 baht. The most powerful media that influence the purchase through online decisions was Facebook The result of the hypothesis test revealed that participants prioritized the promotional factors significantly at a statistical significance of 0.05 were social media marketing in terms of entertainment, interaction, trendiness, word of mouth, trust, and information system quality in terms of information and system affect Social Media Marketing. Guidelines development of of Social Media through Facebook Marketing from rock salt products of Community Enterprise Group in Ban Dung District Udon Thani Province. From research Create entertainment content through social media on Facebook to help stimulate consumer attracts the attention of consumers. Engage in conversations to provide credible information. Quality of information systems Facebook must be stable. no jam have easy access

Keywords: Facebook ,Social Media Marketing, Guidelines for developing

บทนำ

การตลาดผ่านสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อธุรกิจในประเทศไทยมากขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจุดเด่นที่ความรวดเร็วสะดวกสบายในการใช้บริการ และการทำธุรกรรมต่างๆ เพียงแค่มีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันก็สามารถที่จะเข้าชมข้อมูลหรือสินค้าต่างๆได้ทั่วโลก ด้วยความที่ไม่มีขีดจำกัดในช่วงเวลาของการใช้งาน สามารถที่จะขายสินค้าและบริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง การตลาดผ่านสังคมออนไลน์เติบโตมากขึ้นในต่างจังหวัด ลูกค้าที่ใช้บริการร้านค้าออนไลน์มีจำนวนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เห็นว่าการตลาดผ่านสังคมออนไลน์กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งนอกจากคู่แข่งที่เพิ่มขึ้นแล้ว จำนวนผู้ใช้ก็มีจำนวน

สูงขึ้นเรื่อยๆ เช่นเดียวกับเฟสบุ๊ก (Facebook) ถือว่าเป็นหนึ่งแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมจากคนทั่วโลก และทรงอิทธิพลที่สุดในปัจจุบัน ข้อมูลสถิติของเฟสบุ๊กทั่วโลกในปี 2021 เฟสบุ๊กมีจำนวนผู้ใช้งานมากกว่า 2,000 ล้านคนต่อเดือน ซึ่งเพิ่มขึ้น 12% เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนกันยายน 2019 เฟสบุ๊กกลุ่มมีจำนวนผู้ใช้งาน 1.8 พันล้านคน มีหลาย 10 ล้านกลุ่ม เปรียบเสมือนตลาดขนาดใหญ่ ที่เหมาะกับการขายของและคนที่ชื่นชอบอะไรเหมือนกัน นอกจากนี้ เฟสบุ๊กยังสามารถเข้าถึงประชากรทั่วโลกได้มากถึง 59% เป็นเพียงแพลตฟอร์มเดียวที่สามารถเข้าถึงผู้ใช้งานทางสื่อสังคมออนไลน์ได้มากถึง 50% (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563)

เกลือสินเธาว์หรือนาเกลืออำเภอบ้านดุง เป็นทรัพยากรสำคัญประจำท้องถิ่นประเภทหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การอุปโภคบริโภคของประชาชนในอำเภอบ้านดุงและประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆ อีกทั้งเกลือยังถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมต่างๆ (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2561) ผู้วิจัยได้ปรึกษาหารือกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเกลือไอโอดีนบ้านดุงเหนือ ตรา พลังสามัคคี ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อมในอำเภอบ้านดุง พบว่า ในการวางจำหน่ายเกลือสินเธาว์นั้นประสบปัญหา ต้องอาศัยช่องทางการจัดจำหน่ายที่สามารถดึงดูดความสนใจของสินค้า ทั้งนี้จากการเกิดรูปแบบการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และเฟสบุ๊กจากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวและมีความต้องการที่จะศึกษา การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟสบุ๊กของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำผลการศึกษาในครั้งนี้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าด้วยวิธีที่สามารถดึงดูดลูกค้า กระตุ้นการซื้อขายผ่านเฟสบุ๊ก เพื่อขยายตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสภาพทางการตลาดในปัจจุบัน เป็นการสร้างรายได้และความยั่งยืนให้แก่วิสาหกิจชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟสบุ๊กของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนในการใช้เครื่องมือผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์เฟสบุ๊ก

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และความไว้วางใจ

การตลาดสังคมออนไลน์ คือ รูปแบบของการสร้างเครื่องมือทางการตลาดบนโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีการใช้สื่อออนไลน์ในการกระจายและสร้างมูลค่าทางการตลาด โดยการสร้างการติดต่อสื่อสาร และสร้างตราสินค้าให้บรรลุตามความต้องการพื้นฐาน การสร้างการตลาดสังคมออนไลน์นั้นเป็นการสร้างกิจกรรมทาง

การตลาด ทั้งเนื้อหา รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว และเสียง วัตถุประสงค์หลักของการตลาดเพื่อกระจายเนื้อหาไปยังผู้บริโภค ซึ่งการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ถือได้ว่าเป็นความนิยมแนวใหม่ในทางธุรกิจที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างง่าย นอกจากนี้ การตลาดผ่านสังคมออนไลน์สามารถพัฒนาช่องทางที่หลากหลายในการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการได้หลากหลายรูปแบบกิจกรรม เช่น อีเมล การโฆษณาออนไลน์บนเว็บไซต์ เป็นต้น (Kaur, 2016) สื่อสังคมออนไลน์เป็นหนทางในการสร้างเนื้อหาทางการตลาดของแบรนด์ได้ด้วยการสร้างสรรค์ กระจายหรือนำสื่อไปถึงผู้บริโภค เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่ใช้สร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าและนักการตลาดนิยม ชมชอบในการใช้สร้างการตลาด ทั้งนี้ตัวอย่างการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของวงการธุรกิจสินค้าหรูหราหรือตราสินค้าระดับแพง นิยมใช้เครื่องมือสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลักในการกระตุ้นทางการตลาดเพื่อสร้างให้ตราสินค้าประสบ ความสำเร็จ โดยการใช้การตลาดของสื่อสังคมออนไลน์ประกอบด้วย

1.1 การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) Daugherty, Eastin & Bright (2008) พบว่า การสร้างปฏิสัมพันธ์ในสังคมออนไลน์เป็นแรงกระตุ้นตัวสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และจัดการเนื้อหา ซึ่งเครื่องมือสังคมออนไลน์เป็นตัวช่วยพื้นที่ให้ผู้คนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลบนพื้นที่ของสื่อสังคมออนไลน์รวมไปถึง ระหว่างตราสินค้าและกลุ่มลูกค้ากันเอง

1.2 ความนิยม (Trendiness) ความนิยมของข้อมูลบนโลกสื่อสังคมออนไลน์สามารถรวมแรงกระตุ้น ได้แก่ การควบคุมดูแลถึงการค้นหา การสอดส่อง และรวมไปถึงการนำความทันสมัย เพื่อสร้างความรู้ให้กับลูกค้าและก่อให้เกิดประสบการณ์หรือกระตุ้นก่อนการซื้อ ส่วนก่อนข้อมูลก่อนการซื้อช่วยส่งเสริมให้ลูกค้ามีความอยาก โดยต้องใช้การสื่อสารของตราสินค้าเพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของลูกค้า (Muntinga, et al., 2011)

1.3 ความเฉพาะเจาะจง (Customization) Schmenner (1986) กล่าวว่า ความเฉพาะเจาะจง คือ การบริการที่สร้างความพึงพอใจต่อระดับของผู้บริโภคโดยความพึงพอใจส่วนตัวในโลกของสื่อสังคมออนไลน์ ความเฉพาะเจาะจงรวมไปถึงการเข้าถึงผู้บริโภคจากการส่งหรือนำเสนอข้อความหรือสาร

1.4 การตลาดแบบปากต่อปาก (Word of mouth หรือ WOM) สื่อสังคมออนไลน์มีความเกี่ยวเนื่องกับการตลาดแบบปากต่อปากประเภทที่เรียกว่า eWOM ซึ่งเป็นการบอกต่อของผู้บริโภคผ่านโลกของอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับสินค้าและตราสินค้า ซึ่งการตลาดแบบปากต่อปากบนโลกออนไลน์สร้างความน่าเชื่อถือ ความรู้สึกร่วม และความสัมพันธ์กันสำหรับลูกค้าซึ่งมีมากกว่านักการตลาดสร้างบนโลกของเว็บไซต์ (Muntinga, et al., 2011) พบว่า การตลาดแบบปากต่อปากออนไลน์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การค้นหาความคิดเห็น การออกความคิดเห็น การผ่านความคิดเห็น ซึ่งระดับการค้นหาข้อมูลความคิดเห็นของลูกค้าอยู่ในระดับสูงซึ่งหาข้อมูลและคำแนะนำ เมื่อมีการตัดสินใจซื้อและมีการแสดงความคิดเห็นซึ่งเรียกว่าผู้นำความคิด ซึ่งเป็นจุดที่มีอิทธิพลในการสร้างทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคคนอื่น ได้ ถือได้ว่าทรงอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือตราสินค้านั้นได้

1.5 ความไว้วางใจ (Trust) หมายถึง ความเชื่อและความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลอื่นหรือห่วงใยเกี่ยวกับหลักจริยธรรมที่ทำให้เกิดความไว้วางใจ สำหรับเครื่องมือสื่อสารออนไลน์ หมายถึง ความตั้งใจของผู้ใช้ที่เชื่อมั่น ไว้วางใจที่จะพึ่งพาในเครื่องมือสื่อสารออนไลน์ที่เชื่อมั่นหรือไว้วางใจ พร้อมทั้งความซื่อสัตย์ของผู้สร้างเครื่องมือสื่อสารออนไลน์หรือบริการ (Moorman, et al., 1993)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพของระบบสารสนเทศ

Seddon (1997) กล่าวว่า คุณภาพของระบบสารสนเทศ ถือเป็นตัววัดหลักของ ระบบสารสนเทศ ทั้งนี้การใช้สารสนเทศ คือ ความต้องการของผู้ใช้งานในการใช้งาน ซึ่งจะไม่ยึดติดกับซอฟต์แวร์ฮาร์ดแวร์เครือข่าย ข้อมูล และบุคลากรที่กำลังใช้ระบบสารสนเทศนั้นอยู่ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากความถี่ของการใช้งาน ความเชื่อ ความรู้การยอมรับ ทั้งนี้คุณภาพของระบบ สารสนเทศสามารถแบ่งออกเป็น ดังนี้

2.1 คุณภาพระบบ (System Quality) คือ ความง่ายต่อการใช้งาน รวมไปถึงการตั้งรหัสโปรแกรมและระบบการดูแลรักษา ระบบขั้นตอนการทำงาน ความน่าเชื่อถือ ความยืดหยุ่นและการปรับปรุงของระบบ ซึ่งจะทำให้ทราบได้ว่าใช้งานง่าย มีการจัดการที่ดี ระบบข้อมูลเป็นระบบที่ดี และมีการ เปลี่ยนแปลง และปรับปรุงได้ทันเวลา ใช้งานได้ดี ไม่ซับซ้อน

2.2 คุณภาพข้อมูล (System Quality) คือ การนำเสนอข้อมูลอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำเสนอออกมาในระบบออนไลน์ผ่านทางหน้าจอ ประกอบด้วย ความถูกต้องแม่นยำ ความสมบูรณ์ ความสอดคล้อง และการยอมรับโดยทั่วไป

2.3 คุณภาพการบริการ (Service Quality) คือ สิ่งที่เราสินค้าหรือ ผู้ผลิตทำให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจ เมื่อได้ใช้สินค้าและบริการ โดยไม่ได้คำนึงถึงแต่ประโยชน์การใช้สอย โดยมีการพูดถึงอยู่เสมอ โดยรวมไปถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภค ความประทับใจ ความพึงพอใจ และความจงรักภักดีของผู้บริโภค (ณัฐพัชร ล้อประเสริฐ, 2549)

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Method) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เก็บรวบรวมจากกลุ่มประชากรที่ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามถูกแจกให้กับกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานีจนครบจำนวนที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางการศึกษาแล้วจึงนำข้อมูลมาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้จากกลุ่มประชากรจำนวน 400 ชุด เลือกแบบสอบถามเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์มาลงรหัสตัวเลขในแบบลงรหัสสำหรับการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน แล้วจึงนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS 16.0 ในขั้นต่อไป

ประเภทที่ 2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือบทความทางวิชาการ วารสารทางวิชาการ และงานวิจัยอื่นที่ผ่านมา รวมถึงสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตจากแหล่งสืบค้น โดยรวบรวมเกี่ยวกับการตลาดผ่านสังคมออนไลน์และความไว้วางใจ คุณภาพของระบบสารสนเทศ พฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเก็ลโลสินเฮิร์ฟผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี นำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์เป็นแนวทางเพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัยสร้างแบบสอบถาม และใช้อ้างอิงในการเขียนรายงานผลการวิจัยได้

ผลการวิจัย

1. ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเก็ลโลสินเฮิร์ฟผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความบันเทิง ที่ส่งผลต่อช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเก็ลโลสินเฮิร์ฟผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.96 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการจากปัจจัย การตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความบันเทิง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีความเพลิดเพลินในการใช้บริการเฟซบุ๊กมีระดับ 4.08

2. ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านการปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเก็ลโลสินเฮิร์ฟผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.00 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการจากปัจจัย การตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านการปฏิสัมพันธ์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ สามารถพูดคุยกับทางร้านค้าผ่านทางเฟซบุ๊กได้ มีระดับ 4.02

3. ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความนิยมที่ส่งผล ต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กไลฟ์ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นโดยรวมทั้งหมด อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.00 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการจากปัจจัยการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความนิยม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ คิดว่า เฟซบุ๊กกำลังได้รับความนิยม มีระดับ 4.13

4. ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความ เฉพาะเจาะจงที่ส่งผลต่อช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความ คิดเห็นโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.03 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการจากปัจจัยการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความเฉพาะเจาะจง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ สามารถค้นหาสินค้าจากร้านค้าในเฟซบุ๊กตามที่ต้องการได้ ระดับ 4.17

5. ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านการบอกปากต่อปากที่ส่งผลต่อช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.94 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการจาก ปัจจัยการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านการบอกปากต่อปาก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ คิดว่าสามารถแบ่งปันข้อมูลข่าวสารของสินค้าหรือการบริการให้เพื่อนผ่านเฟซบุ๊กได้มีระดับ 3.98

6. ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านความไว้วางใจที่ส่งผลต่อช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมี ค่าเท่ากับ 3.91 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการจากปัจจัยความไว้วางใจพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้ ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ร้านค้าในเฟซบุ๊กมีการเก็บข้อมูลข้อมูลส่วนตัว ของลูกค้าเป็นความลับ เช่น ชื่อ ที่อยู่และหมายเลข โทรศัพท์ เป็นต้น มีระดับ 3.96

7. ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านคุณภาพของระบบสารสนเทศ ด้านคุณภาพระบบ โครงสร้างที่ส่งผลต่อช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.99 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการจาก ปัจจัยด้านคุณภาพระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบโครงสร้าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ การทำงานของระบบเฟซบุ๊กใช้งานง่าย มีระดับ 3.99

8. ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านคุณภาพของระบบสารสนเทศ ด้านคุณภาพข้อมูลที่ส่งผลต่อช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ผู้ตอบแบบสอบถามให้ ความคิดเห็นโดยรวม ทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.91 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการจาก ปัจจัยด้าน คุณภาพระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของระบบข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ เฟซบุ๊กมีความทันสมัยในการใช้งาน มีระดับ 3.96

9. ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านคุณภาพของระบบสารสนเทศ ด้านคุณภาพการบริการ ข้อมูลที่ส่งผลต่อช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ผู้ตอบ

แบบสอบถามให้ความ คิดเห็นโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.91 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ จากปัจจัยด้านคุณภาพระบบสารสนเทศด้านคุณภาพของการบริการข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ร้านค้าจำหน่ายสินค้าผ่านเฟซบุ๊กมีการแสดงความรับผิดชอบเมื่อท่านมีปัญหาเกี่ยวกับสินค้าที่ซื้อไป และการซื้อสินค้าผ่านในเฟซบุ๊กมีความปลอดภัย เท่ากันที่ระดับ 3.94

ข้อมูลการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับความคิดเห็นโดยรวมด้านการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กโดยผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.87 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการจากการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ให้ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเฟซบุ๊กมีการค้นคว้า และเปรียบเทียบข้อมูลก่อนเสมอ มีระดับ 4.1

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 การตลาดผ่านสังคมออนไลน์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ สถิติที่ใช้ทดสอบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 1 การทดสอบความสัมพันธ์การตลาดผ่านสังคมออนไลน์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์

ตัวแปร	B	S.E.	Beta
ความบันเทิง	.159	.044	.177
การปฏิสัมพันธ์	.197	.047	.204
ความนิยม	.147	.044	.165
การบอกต่อ	.242	.057	.258
ความไว้วางใจ	.151	.049	.162
$R^2 = .788$ SEE = 0.286 F = 247.868*			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ ได้ร้อยละ 70.8 โดยพบว่าการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ ได้แก่ การบอกต่อ การปฏิสัมพันธ์ ความบันเทิง ความนิยม และความไว้วางใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการ

เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ได้ดีที่สุด คือ การบอกต่อ รองลงมาคือ การปฏิสัมพันธ์ ความบันเทิง ความนิยม และความไว้วางใจตามลำดับ

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์คุณภาพของระบบสารสนเทศกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์

ตัวแปร	B	S.E.	Beta
คุณภาพระบบ	.269	.039	.320
คุณภาพข้อมูล	.469	.047	.537
$R^2 = .825$ SEE = 0.259 F = 629.535*			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ ได้ร้อยละ 82.5 โดยพบว่าคุณภาพของระบบสารสนเทศที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ ได้แก่ คุณภาพระบบ คุณภาพข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกลือสินเธาว์ได้ดีที่สุด คือ คุณภาพข้อมูล และคุณภาพระบบ ตามลำดับ

2.แนวทางการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนในการใช้เครื่องมือผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก พบว่า

2.1 ปัจจัยการตลาดผ่านตลาดสังคมออนไลน์การสร้างเนื้อหาความบันเทิงของร้านค้าผ่านทางสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ช่วยกระตุ้นความอยากซื้อของผู้บริโภค เป็นการดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค สร้างการมีส่วนร่วมในการพูดคุยในการให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ชื่อสัตย์ต่อลูกค้า เกิดการปฏิสัมพันธ์กับผู้ขายและผู้ซื้อ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น สร้างความไว้วางใจในการซื้อสินค้า และส่งผลไปถึงความประทับใจ ทำให้มีการบอกปากต่อปาก เป็นการรักษาลูกค้าเดิมและสร้างลูกค้าใหม่เป็นการขยายธุรกิจให้เกิดความต่อเนื่อง

2.2 คุณภาพของระบบสารสนเทศ ด้านคุณภาพระบบนั้นมีความสำคัญอย่างมาก ระบบการเข้าใช้งานเฟซบุ๊กต้องมีความเสถียร ไม่มีการติดขัด มีการเข้าถึงที่ง่าย ระบบอินเทอร์เน็ตที่เสถียร จึงมีความสำคัญอย่างมาก เพื่อลดปริมาณความยุ่งยากหรือความไม่สะดวกของลูกค้า รวมไปถึงการค้นหาข้อมูลร้านค้า ลูกค้าต้องสามารถเข้าถึงง่ายและไม่รู้สึกมีความล้าต้อลูกค้า เพื่อความสะดวกและปลอดภัยต่อการใช้งานของลูกค้ากับร้านค้า การนำเสนอข้อมูลต้องมีการเตรียมพร้อมและรู้ลึกจริงต่อสินค้า เพื่อคอยอำนวยความสะดวกต่อลูกค้า เมื่อมีความต้องการหรือข้อข้องใจในสินค้า ปัจจัยทั้งหมดนี้เป็นสิ่งสำคัญเพื่อการเจริญต่อของธุรกิจต่อไปภายในอนาคต

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานีในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายเพื่อสรุปผลการศึกษา โดยมีการนำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงเพื่อการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความบันเทิงส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความบันเทิงส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ความบันเทิงเป็นตัวกระตุ้นหลักในการบริโภคเนื้อหาของผู้บริโภคซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตาภา ทัดหอม (2558) ที่พบว่า การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้านการรับรู้ความบันเทิง ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของผู้บริโภคออนไลน์มากที่สุด

2. ปัจจัยการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านการปฏิสัมพันธ์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านการปฏิสัมพันธ์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้ลูกค้าสามารถสนทนาและการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางเฟซบุ๊กกับร้านค้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญา ศิริลาภพานิช และนิตนา ฐานิธรนกร (2559) ที่พบว่า สิ่งเร้าด้านการมีปฏิสัมพันธ์ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่องของ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ปัจจัยการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความนิยมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความนิยมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของร้านที่ซื้อผ่านเฟซบุ๊กเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ซึ่ง ความนิยมของข้อมูลบนโลกสื่อสังคมออนไลน์สามารถรวมแรงกระตุ้น ได้แก่ การควบคุมดูแล ความรู้ข้อมูลก่อนการซื้อและแรงบันดาลใจในการนำความทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตาภา ทัดหอม (2558) ที่พบว่า ปัจจัยคุณภาพสารสนเทศด้านคุณภาพระบบ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊ก (Facebook Live) ของผู้บริโภคออนไลน์มากที่สุด

4. ปัจจัยการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านการบอกปากต่อปาก ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านการบอกปากต่อปาก ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้

เนื่องจากปัจจุบันมีนักการตลาดจำนวนมากที่ใช้การบอกปากต่อปาก การขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เป็นเครื่องมือในการทำตลาด ที่ทำให้ลูกค้ายังขาดความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับ การบอกปากต่อปากจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและแบ่งปันการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ให้แผ่ขยายกว้าง สอดคล้องกับการศึกษาของพิศุทธิ์ อุปถัมภ์ และนิตนา ฐานิตธนกร (2557) พบว่า ลักษณะธุรกิจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้านการบอกต่อส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด

5. ปัจจัยด้านความไว้วางใจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านการบอกปากต่อปาก ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้ เนื่องจากลูกค้ามีความมั่นใจในการซื้อผลิตภัณฑ์เพราะผู้ขายสินค้าได้อธิบายและให้ข้อมูลที่ชัดเจน ความไว้วางใจถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญอย่างมากต่อการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงบวกกันระหว่างความไว้วางใจและความภักดีของลูกค้า รวมไปถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศกร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา และนิตนา ฐานิตธนกร (2559) ที่พบว่า ความไว้วางใจ เป็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และงานวิจัยของพิศุทธิ์ อุปถัมภ์ และนิตนา ฐานิตธนกร (2557) ที่พบว่า ความไว้วางใจต่อธุรกิจผ่านสื่อ สังคมออนไลน์ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์

6. ปัจจัยคุณภาพสารสนเทศ ด้านคุณภาพระบบ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความบันเทิงส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้ ระบบเฟซบุ๊กมีการใช้งานง่าย น่าเชื่อถือ ผู้บริโภคส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงระบบเฟซบุ๊กได้ดี สะดวก รวดเร็ว และสามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตาภา ทัดหอม (2558) ที่พบว่า ปัจจัยคุณภาพสารสนเทศ ด้านคุณภาพระบบ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊ก (Facebook Live) ของผู้บริโภคออนไลน์มากที่สุด

7. ปัจจัยคุณภาพสารสนเทศ ด้านคุณภาพข้อมูลส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ด้านความบันเทิงส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้มีการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านเฟซบุ๊กแก่ผู้บริโภคตามความเป็นจริง ร้านค้าจึงมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับ พิศุทธิ์ อุปถัมภ์ และนิตนา ฐานิตธนกร (2557) ที่พบว่า คุณภาพข้อมูลส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และผลการวิจัยของธนพงศ์ กำเหนิดชูตระกูล และ นิตนา ฐานิตธนกร (2559) ซึ่งรายงานว่าคุณภาพของข้อมูล ด้านความครบถ้วน

ของข้อมูล ด้านการจัดข้อมูล และด้านความบันเทิงส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการขายเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านทางสังคมออนไลน์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (S-commerce) ในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทอื่นในปัจจุบัน เช่น Instagram Twitter Tiktok YouTube เพื่อการศึกษาเชิงเปรียบเทียบประเภทของเครื่องมือที่มีประสิทธิผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคมากที่สุด
2. ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านช่องทางเฟสบุ๊ก เช่น ด้านปัจจัยทางการตลาด กลุ่มผู้บริโภคในยุคดิจิทัล (Generation C) ด้านกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จิตาภา ทัดหอม.(2558). การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจและคุณภาพของระบบสารสนเทศที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟสบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของผู้บริโภคออนไลน์ ในกรุงเทพมหานคร.การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐพัชร ล้อประเสริฐ. (2549). สำรวจความพึงพอใจของลูกค้า. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพิ่ม ผลิต แห่งชาติ.
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2561).เกลืออุตสาหกรรม ริมทาง ที่บ้านดุง.ค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_56811
- ธนพงศ์ กำเนิดชูตระกูล และนิตนา ฐานิตธนกร. (2559). ปัจจัยการบอกต่อการจัดอันดับและการวิจารณ์สินค้า คุณภาพของข้อมูลและการบริการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการขายเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านทางสังคมออนไลน์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (S-commerce) ในเขต กรุงเทพมหานคร. ในการประชุมวิชาการระดับชาติสหวิทยาการเอเชียอาคเนย์ 2559 ครั้งที่ 3. นนทบุรี: โรงแรม ริชมอนด์ สไตลิส คอนเวนชัน.
- ธัญยา ศิริลาภพานิช และนิตนา ฐานิตธนกร. (2559). ความพึงพอใจ ความเพลิดเพลิน สิ่งเร้า และ การยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่องของ ผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติปัญญาภิวัฒน์ ครั้งที่ 6. นนทบุรี: สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.
- พงศกร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา และนิตนา ฐานิตธนกร. (2559). การรับรู้ถึงความเสี่ยง เครื่องหมาย รับรอง

ความน่าเชื่อถือ และเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ปัญญาภิวัฒน์ ครั้งที่ 6. นนทบุรี: สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.

พิศุทธิ์ อุปถัมภ์ และนิธนา ฐานิตธนกร. (2557). ความไว้วางใจและลักษณะธุรกิจผ่านสื่อสังคม ออนไลน์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์. ในการประชุมเสนอ ผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). รายงานผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563. ค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564, จาก

<https://www.etda.or.th/th/newsevents/pr-news/ETDA-released-IUB-2020.aspx>

Daugherty, T., Eastin M.S., & Bright, L. (2008). Exploring consumer motivations for creating user-generated content. *Journal of Interactive Advertising*, 8(2), 16- 25.

Social media marketing efforts of luxury brands: Influence on brand equity and consumer behavior. *Journal of Business Research*, 5833 – 5841

Moorman, C., Deshpande, R., & Zaltman, G. (1993). Factors affecting trust in market research relationships. *J. Marketing*, 81–101.

Muntinga, D.G., Moorman, M., & Smit, E.G. (2011). Introducing COBRAs; Exploring motivations for brand-related social media use. *International Journal of Advertising*, 30, 13-46

Schmenner, R.W. (1986). How can service businesses survive and prosper. *Sloan Management Review*, 27(3), 21.

Seddon, P.B. (1997). A respecification and extension of the Delone and McLean model of IS success. *Information Systems Research*, 240, 240–253.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ โดยมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์บทความที่พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ๆ เรื่องที่จะตีพิมพ์จะได้รับการพิจารณาลั่นกรองจาก ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 คน กองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสม และสงวนไว้ ซึ่งสิทธิ์ในการพิจารณาเผยแพร่

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Articles) เป็นผลงานที่เตรียมจากข้อมูลที่ผู้เขียน หรือทีมงานผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตนเอง

2. บทความวิชาการ (Academic Articles) อาจแยกเป็นบทความปริทรรศน์ (Review Articles) บทความเทคนิค (Technical Article) เรียบเรียงจากการสืบค้น ตรวจสอบเอกสารวิชาการในสาขานั้น ๆ และบทความพิเศษ (Special Articles) เสนอความรู้ทั่ว ๆ ไปในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

การเตรียมต้นฉบับบทความ

บทความหรือผลงานวิจัยที่นำเสนออาจอยู่ในรูปแบบภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยจัดพิมพ์ด้วยโปรแกรมเวิร์ดโปรเซสเซอร์ ภายใต้ระบบปฏิบัติการวินโดวส์ สำหรับตาราง แผนภาพและภาพประกอบในส่วนของต้นฉบับจะต้องตามรูปแบบที่กำหนดเพื่อให้พร้อมตีพิมพ์ได้ทันที (Camera Ready) ต้นแบบสำหรับ บทความความสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ saujournalssh.sau.ac.th

การส่งบทความ

ส่ง “ต้นฉบับบทความ” โดยไม่ต้องระบุชื่อ ที่อยู่และประวัติของผู้ประพันธ์และทีมงานและส่ง “ใบรับรองบทความ” ด้วยอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์นามสกุล PDF ได้ 3 ทาง ได้แก่ 1. ส่งโดยตรงที่กองบรรณาธิการวารสาร สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ 2. ส่งทางไปรษณีย์ถึงกองบรรณาธิการวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ 19/1 ถนนเพชรเกษม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160 3. ส่งแบบออนไลน์ที่ <http://www.saujournalssh.sau.ac.th>

บทความทุกบทความที่เสนอมายังวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities จะได้รับการพิจารณา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ หากมีการแก้ไขหรือตอบรับการตีพิมพ์ผู้เขียนต้องส่งฉบับอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์นามสกุล PDF และ DOC ของบทความที่แก้ไข สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ โทรศัพท์ : 02-807-4500-27 ต่อ 317 แฟกซ์: 02-807-4528 email : saujournalssh@sau.ac.th

รูปแบบการจัดเอกสารสำหรับตีพิมพ์ในวารสาร
SAU JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

ธัญนันท์ บุญอยู่¹, สุชาร์ตน์ บุญอยู่², ดำรงค์ ลิ้มปสายชล³
Thanyanan Boonyoo¹, Sucharat Boonyoo², Dumrong Limpasaychol³

¹อาจารย์, ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

², ³ผู้ช่วยนักวิจัย, นักวิจัยอิสระ กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

เอกสารนี้รวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับผู้เขียนบทความในการจัดรูปแบบบทความสำหรับตีพิมพ์ในวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities ผู้เขียนบทความจำเป็นต้องจัดรูปแบบของบทความที่จะส่งเพื่อพิจารณาตามที่ระบุไว้ในเอกสารคำแนะนำนี้โดยเคร่งครัด บทความที่ไม่ได้จัดรูปแบบอย่างถูกต้องอาจถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ได้ ผู้เขียนบทความสามารถเลือกส่งบทความได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษทุกบทความที่ส่งต้องมีบทคัดย่อความยาว 100-300 คำ เนื้อหาครอบคลุมสาระโดยย่อทั้งหมดของเรื่องราว โดยใส่บทคัดย่อไว้ที่ส่วนบนสุดของหน้าแรกของบทความ โดยอยู่ถัดจากหน่วยงานของผู้เขียน จัดรูปแบบเป็นแบบ 1 คอลัมน์

คำสำคัญ: วัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม, เทคโนโลยี, การแบ่งปันความรู้

Abstract

ส่วนนี้เป็นบทคัดย่อที่นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาและความหมายตรงกันกับบทคัดย่อภาษาไทย สำหรับตีพิมพ์ในวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities ผู้เขียนบทความจำเป็นต้องจัดรูปแบบของบทความที่จะส่งเพื่อพิจารณาตามที่ระบุไว้ในเอกสารคำแนะนำนี้โดยเคร่งครัด บทความที่ไม่ได้จัดรูปแบบอย่างถูกต้องอาจถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ได้ ผู้เขียนบทความสามารถเลือกส่งบทความได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทุกบทความที่ส่งต้องมีบทคัดย่อความยาว 100-300 คำ โดยใส่บทคัดย่อไว้ที่ส่วนบนสุดของหน้าแรกของบทความ โดยอยู่ถัดจากหน่วยงานของผู้เขียน จัดรูปแบบเป็นแบบ 1 คอลัมน์

Keyword: Clan Culture, Technology, Knowledge Sharing

Corresponding Author

E-mail: xxxxxxxxx@gmail.com

1. บทนำ

เอกสารนี้รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นในการจัดรูปแบบบทความสำหรับตีพิมพ์ในวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities เช่น รูปแบบอักษร ขนาดตัวอักษร การจัดระยะขอบ และข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โปรดปฏิบัติตามคำแนะนำที่ระบุในเอกสารนี้โดยเคร่งครัด บทความของท่านอาจถูกปฏิเสธการตีพิมพ์หากมีการจัดรูปแบบไม่ถูกต้อง หากท่านมีข้อสงสัยกรุณาติดต่อฝ่ายจัดพิมพ์

2. การจัดรูปแบบของหน้ากระดาษ

บทความจะต้องได้รับการจัดรูปแบบเพื่อให้สามารถพิมพ์ลงบนกระดาษ A4 ส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร รูปภาพ และตาราง จะต้องอยู่ภายในพื้นที่การพิมพ์โดยเว้นระยะจากขอบบน ขอบล่าง ขอบซ้าย และขอบขวาด้านละ 1 นิ้ว จัดหน้ากระดาษในรูปแบบ 1 คอลัมน์ เว้นระยะห่างระหว่างคอลัมน์ 0.5 นิ้ว กระจายตัวอักษรเต็มคอลัมน์ ใช้การกระจายแบบไทยสำหรับบทความภาษาไทย ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มีม ขวาด้านบน และความยาวของบทความอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า สำหรับบทความภาษาอังกฤษผู้เขียนต้องปฏิบัติตามคำแนะนำที่ให้ไว้ในวิธีการจัดรูปแบบบทความภาษาอังกฤษ

3. ชื่อบทความ

ใส่ชื่อบทความไว้ส่วนบนสุดของหน้าแรก จัดตัวอักษรให้อยู่กึ่งกลางของบรรทัด พิมพ์ชื่อบทความโดยใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยท์ ตัวหนา ใส่ชื่อผู้เขียนบทความได้ชื่อเรื่องโดยเว้นระยะ 18 พอยท์ระหว่างบรรทัดชื่อบทความและบรรทัดชื่อผู้เขียนบทความ พิมพ์ชื่อผู้เขียนบทความโดยใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ ตัวหนา จัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ จากนั้นใส่ตำแหน่ง ชื่อหน่วยงานที่ผู้เขียนบทความสังกัดได้ชื่อผู้เขียนบทความ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ พิมพ์ตำแหน่ง ชื่อหน่วยงานที่ผู้เขียนบทความสังกัด โดยใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ ตัวบาง

4. เนื้อเรื่อง

เพื่อให้บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร SAU Journal of Social Sciences and Humanities เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน โปรดใช้รูปแบบและขนาดอักษรดังนี้ในการพิมพ์บทความภาษาไทย ในส่วนของเนื้อหาหลักใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ ตัวบาง ในส่วนของคำบรรยายภาพและตาราง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ ตัวบาง สำหรับย่อหน้าแรกภายใต้หัวข้อ ไม่ต้องเว้นระยะหนึ่งแท็บจากขอบซ้ายของบรรทัด ในย่อหน้าต่อไปภายใต้หัวข้อจึงเว้นระยะหนึ่งแท็บจากขอบซ้ายของบรรทัด (ดังเช่นที่แสดงในหัวข้อที่ 4 นี้)

โดยเนื้อเรื่องควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ซึ่งภายในเนื้อเรื่องของวารสารจะประกอบด้วย บทคัดย่อ คำสำคัญ บทนำ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี) ผลการวิเคราะห์ การสรุปเชิงอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และกิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เป็นต้น

5. หัวข้อหลัก

หัวข้อหลัก ตัวอย่างเช่น “1. บทนำ” ต้องพิมพ์ด้วยอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวหนา จัดให้อยู่ชิดขอบซ้ายของบรรทัด ใส่เครื่องหมายจุด (“.”) หลังจากตัวเลขกำกับหัวข้อหลัก เว้นระยะ 16 พอยท์ระหว่างหัวข้อหลักกับบรรทัดก่อนหน้า และไม่เว้นระยะระหว่างหัวข้อหลักกับบรรทัดใต้หัวข้อหลัก หลังจากหัวข้อหลักแล้วอาจแบ่งหัวข้อย่อยภายในหัวข้อหลักได้ ซึ่งการจัดรูปแบบของหัวข้อย่อยนั้นจะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

5.1. หัวข้อย่อย

หัวข้อย่อยให้ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวหนา จัดชิดขอบซ้ายของบรรทัด เว้นระยะ 16 พอยท์ระหว่างหัวข้อย่อยกับบรรทัดก่อนหน้า และไม่เว้นระยะระหว่างหัวข้อย่อยกับบรรทัดใต้หัวข้อย่อย

5.1.1. หัวข้อย่อยลำดับที่สอง

ควรหลีกเลี่ยงการใช้หัวข้อย่อยลำดับที่สอง อย่างเช่นที่แสดงในย่อหน้านี้ อย่างไรก็ตามหากมีความจำเป็นต้องใช้จริง ๆ ให้พิมพ์ชื่อหัวข้อย่อยลำดับที่สองด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวหนา จัดชิดขอบซ้ายของบรรทัดในคอลัมน์ ไม่เว้นระยะระหว่างหัวข้อย่อยลำดับที่สองกับบรรทัดก่อนหน้า และไม่เว้นระยะระหว่างหัวข้อย่อยลำดับที่สองกับบรรทัดใต้หัวข้อย่อยลำดับที่สอง

ตัวอย่างของรูปภาพ

ภาพที่ 1 คำบรรยายภาพต้องอยู่ใต้ภาพ

ตารางที่ 1 คำบรรยายตารางต้องอยู่เหนือตาราง

Name	Salary	Age	BMI	Weight (kg)
Alice	20,000	21	25	30
Bob	23,500	30	32	28
Charlie	42,000	42	38	35

ที่มา. จาก.....

6. รูปภาพและตาราง

รูปภาพและตารางจะต้องจัดให้อยู่ภายในพื้นที่การพิมพ์ที่กำหนด รูปภาพ และต้องจัดสิ่งเหล่านี้ให้อยู่กึ่งกลาง รูปภาพและตารางต้องมีคำบรรยายและหมายเลขกำกับเสมอ การสร้าง กราฟ รูปภาพ หรือ Block Diagram ต่าง ๆ จะต้องเขียนด้วย Visio หรือ Excel เขียนคำบรรยายรูปภาพไว้ใต้รูปภาพ เขียนคำบรรยายตารางไว้ที่ส่วนบนของตาราง ในส่วนของคำบรรยายภาพและตาราง ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวบาง

7. สมการ

การใช้สมการในการเขียนบทความวิชาการต้องเขียนด้วย Equation สมการทุกสมการต้องเขียนหมายเลขกำกับสมการไว้ทุกสมการที่ปรากฏในบทความ โดยใส่หมายเลขสมการในเครื่องหมายวงเล็บ (ดังที่แสดงด้านล่างนี้)

$$a + b = c + 2 \quad (1)$$

เว้นระยะหนึ่งบรรทัดก่อนสมการและเว้นระยะหนึ่งบรรทัดหลังสมการ จัดสมการให้อยู่กึ่งกลางบรรทัดในคอลัมน์ ขนาดตัวอักษรและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเขียนสมการจะต้องมีขนาดเทียบเท่ากับตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ แบบตัวบาง

9. รูปแบบการอ้างอิง

1. การอ้างอิงในเนื้อหาให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าเอกสารไว้ข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น Green (2000, p. 5) หรือ (Green, 2000, p. 5)
2. การอ้างอิงท้ายบทความ ใส่เอกสารอ้างอิงทั้งหมดที่ส่วนท้ายสุดของบทความโดยให้อยู่ภายใต้หัวข้อ “เอกสารอ้างอิง” ภายใต้หัวข้อเอกสารอ้างอิงให้จัดลำดับเอกสารตามลำดับการอ้างอิงถึงในบทความโดยใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA Style เท่านั้น การเขียนบรรณานุกรมให้ใช้ตัวเลขอารบิกแบบสากลเท่านั้น **อย่าใช้เลขไทย** ดังที่แสดงไว้ในส่วนท้ายของประโยคนี้

10. เอกสารอ้างอิง

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2561). *ข้อมูลโรงงานแยกตามพื้นที่*. ค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=data1search>.

ธัญนันท์ บุญอยู่. (2561). อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่ถ่ายทอดอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร การมุ่งเน้นการตลาด การจัดการความรู้ และการเป็นผู้ประกอบการสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนัง. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 8(ฉบับพิเศษ), 44-62.

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). *บทวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจ*. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2561, จาก <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/36376.aspx>.
- Ahmed, F., Shahzad, K., Aslam, H., Bajwa, S. U., & Bahoo, R. (2016). The role of collaborative culture in knowledge sharing and creativity among employees. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 10(2), 335-358.
- Daft, R. L. (2001). *Organization theory and design*. (7th ed.). Cincinnati, OH: South Western College Publishing.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis* (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C., & Gudergan, S. P. (2018). *SmartPLS 3*. Retrieved March 8, 2019, from <https://www.smartpls.com/downloads>.
- Islam, M. Z., Jasimuddin, S. M., & Hasan, I. (2014). Organizational culture, structure, technology infrastructure and knowledge sharing: Empirical evidence from MNCs based in Malaysia. *Emerald*, 45(1), 67-88.

รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมแบบ APA Style

หนังสือทั่วไป	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ผู้แต่ง 1 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i> (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
ผู้แต่ง 2 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่ และสุชาร์ตน์ บุญอยู่. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i>. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F., & Black, W. C. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
ผู้แต่ง 3-7 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่, สุชาร์ตน์ บุญอยู่ และดำรงค์ ลิ้มปสายชล. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i>. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.

วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่ (ฉบับที่),/เลขหน้าที่ปรากฏ.

ตัวอย่าง

ผู้แต่ง 1 คน	กนกอร บุญมาเกิด. (2560). อิทธิพลของตัวแปรกำกับการบูรณาการความรู้ที่ถ่ายโอนความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคนเก่งสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย. <i>วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์</i>, 1(2), 59-69.
--------------	--

รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมแบบ APA Style

หนังสือทั่วไป	
รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ผู้แต่ง 1 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i> (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
ผู้แต่ง 2 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่ และสุชารัตน์ บุญอยู่. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i>. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F., & Black, W. C. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.
ผู้แต่ง 3-7 คน	ธัญนันท์ บุญอยู่, สุชารัตน์ บุญอยู่ และดำรงค์ ลิ้มปสายชล. (2560). <i>เอกสารประกอบการสอน MBA0203 การจัดการและพฤติกรรมองค์กร</i>. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). <i>Multivariate data analysis</i> (5th ed.). New York: Prentice-Hall.

วารสาร	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่ (ฉบับที่),/เลขหน้า/ที่ปรากฏ.

ตัวอย่าง

ผู้แต่ง 1 คน	กนกอร บุญมาเกิด. (2560). อิทธิพลของตัวแปรกำกับการบูรณาการความรู้ที่ถ่ายโอนความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคนเก่งสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย. <i>วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์</i>, 1(2), 59-69.
--------------	--

Website	
รูปแบบ	ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ค้นเมื่อ (วันที่ เดือน ปี พ.ศ.), จาก http://www.

ตัวอย่าง

- รูปแบบที่ 1 กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2561). *ข้อมูลโรงงานแยกตามพื้นที่*. ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2561, จาก [http://www. diw.go.th/hawk/content.php?mode=data1 search](http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=data1search).
- รูปแบบที่ 2 Department of Industrial Works. (2018). *Factory data by area*. Retrieved June 15, 2018, from [http://www. diw.go.th/hawk/content.php? mode=data11search](http://www. diw.go.th/hawk/content.php?mode=data11search).

หมายเลขบทความ
(เฉพาะเจ้าหน้าที่กรอก)

แบบฟอร์มการส่งบทความ SAU Journal of Social Sciences and Humanities

1. ประเภทของบทความ

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการปริทรรศน์ ☐ บทความวิชาการเทคนิค ☐ บทความวิชาการพิเศษ

2. สาขาบทความที่ส่ง

☐ รัฐศาสตร์ ☐ รัฐประศาสนศาสตร์ ☐ นิติศาสตร์ ☐ เศรษฐศาสตร์
☐ การจัดการ ☐ บริหารธุรกิจ ☐ พัฒนาสังคมและการศึกษา ☐ สหวิทยาการ

3. ชื่อบทความ

ภาษาไทย.....

ภาษาอังกฤษ.....

4. ชื่อ-สกุลของผู้นิพนธ์ประสานงาน (Corresponding author).....

5. สถานที่ติดต่อของผู้นิพนธ์ประสานงาน (Corresponding author) ที่อยู่.....

โทรศัพท์..... โทรสาร..... E-mail.....

6. รายชื่อและที่อยู่ของเจ้าของบทความทั้งหมด

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย ตัวบรรจง)	ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ ตัวบรรจง)	หน่วยงาน	โทรศัพท์	E-mail
1.				
2.				
3.				

7. การรับรองบทความ

☐ ขอรับรองว่าบทความต้นฉบับนี้ยังไม่เคยได้รับการเผยแพร่และตีพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน

ขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....ผู้นิพนธ์ประสานงาน

()

วัน..... เดือน..... พ.ศ.

หมายเหตุ ส่งแบบฟอร์มนี้มาพร้อมกับบทความตามช่องทางในคำแนะนำสำหรับผู้เขียน (การส่งบทความ)

SAU JOURNAL

OF SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES

SAUJOURNALSSH.SAU.AC.TH